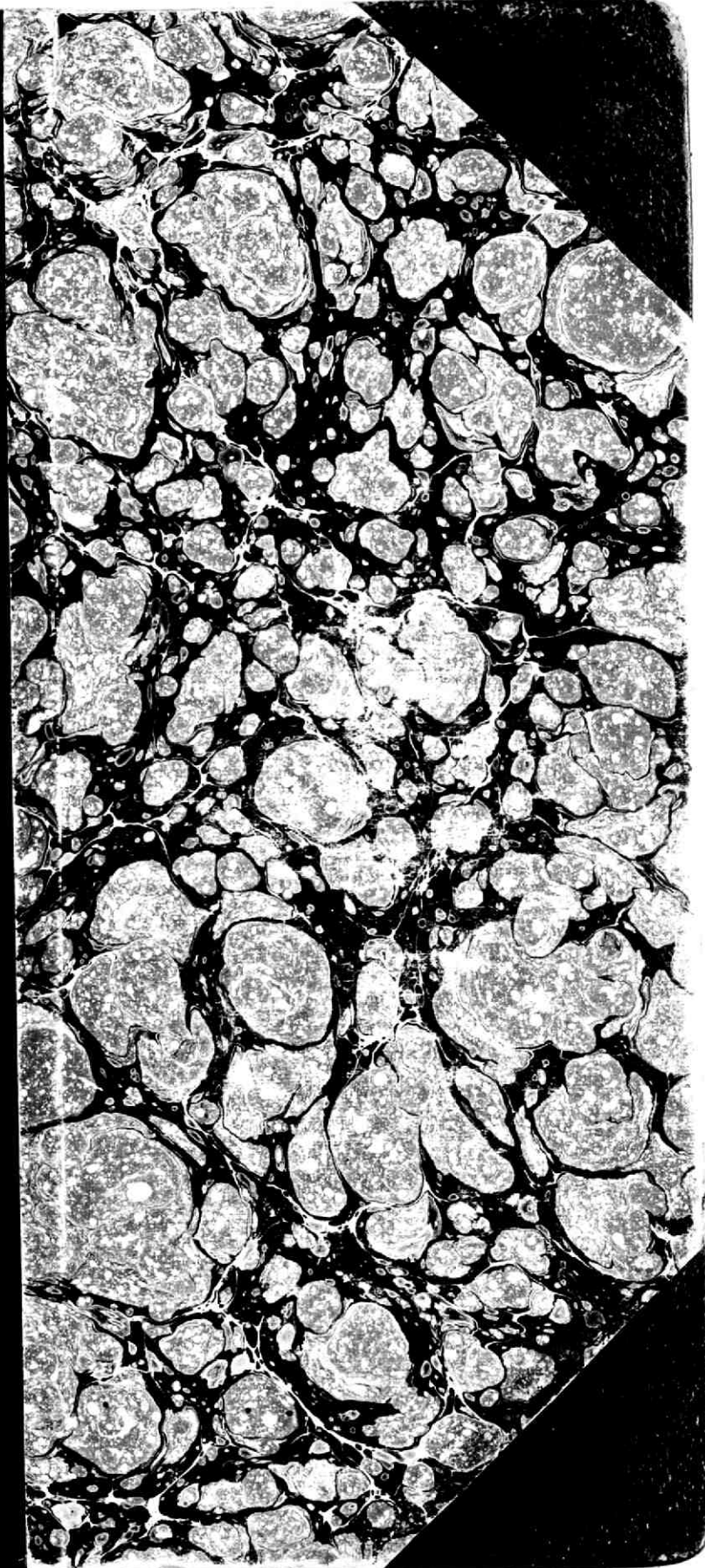

Bloemlezing uit Middelnederlandse dichters

<https://hdl.handle.net/1874/235715>

B^k Moltzer.

Kast 7, Pl. C

N° 6

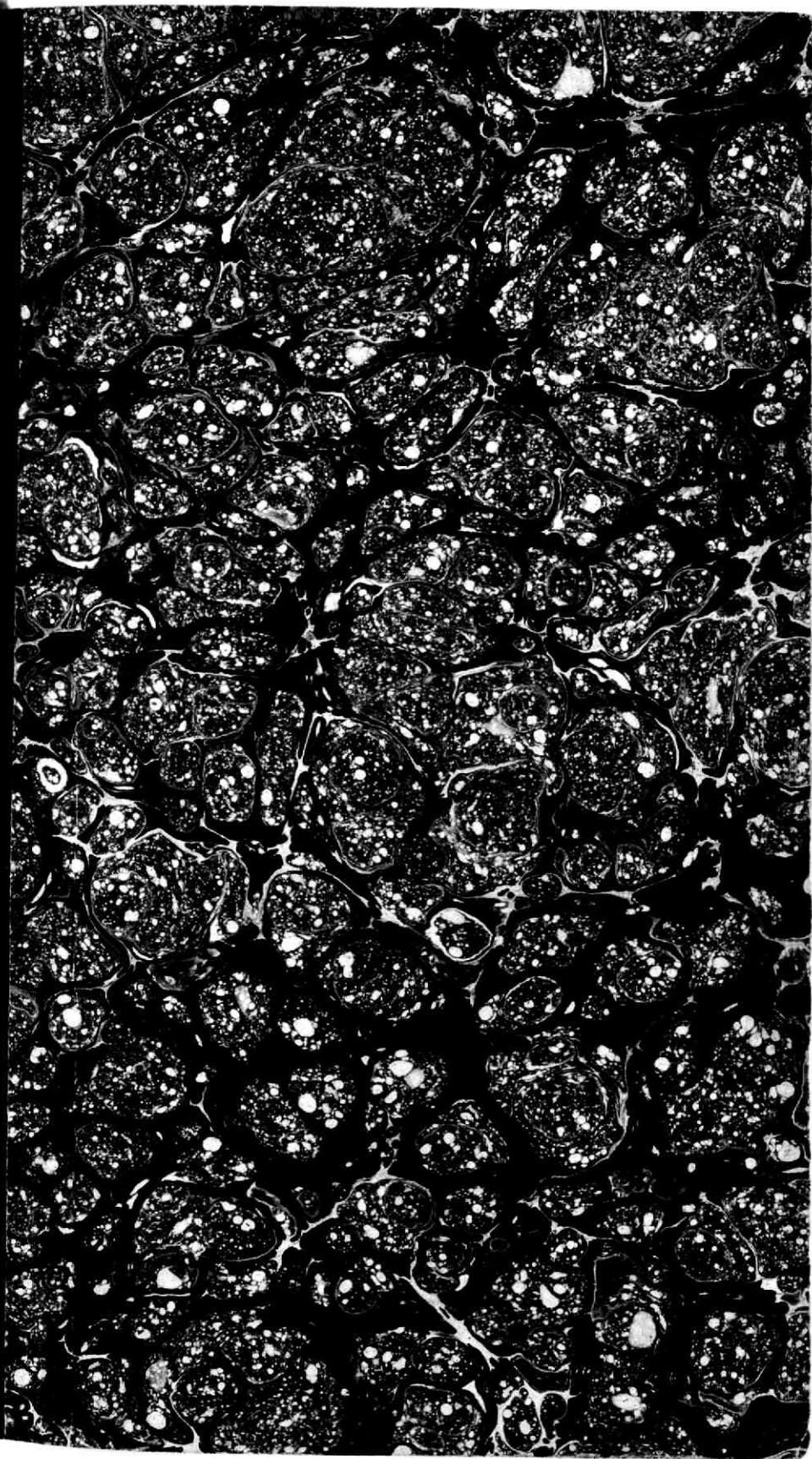
De tyd en heeft noyt weghgenomen

So blinckt hun deugt voor iedereen.

Den naam en t'overschot der vromen

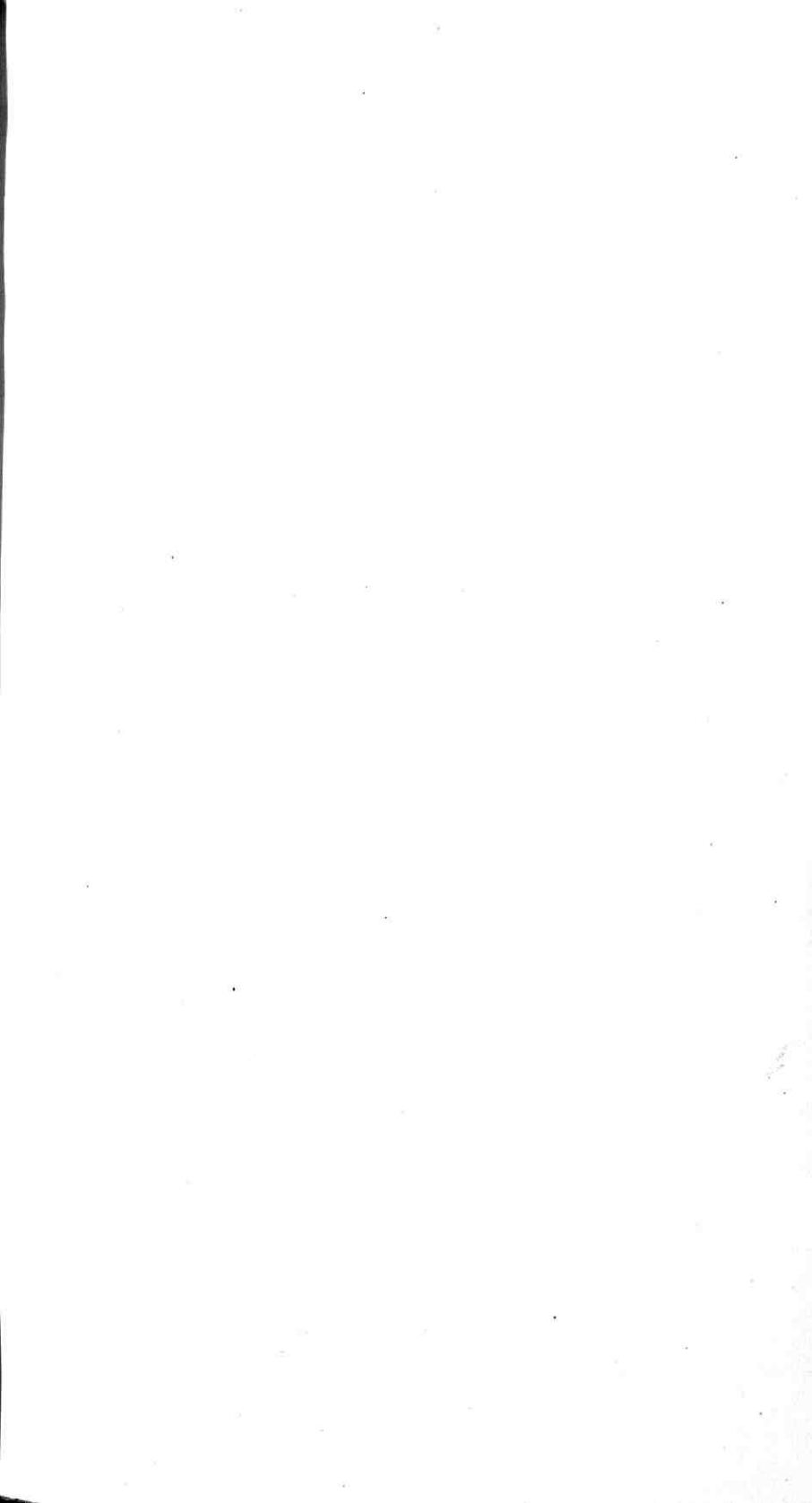
Want nadat zy zijn overleên

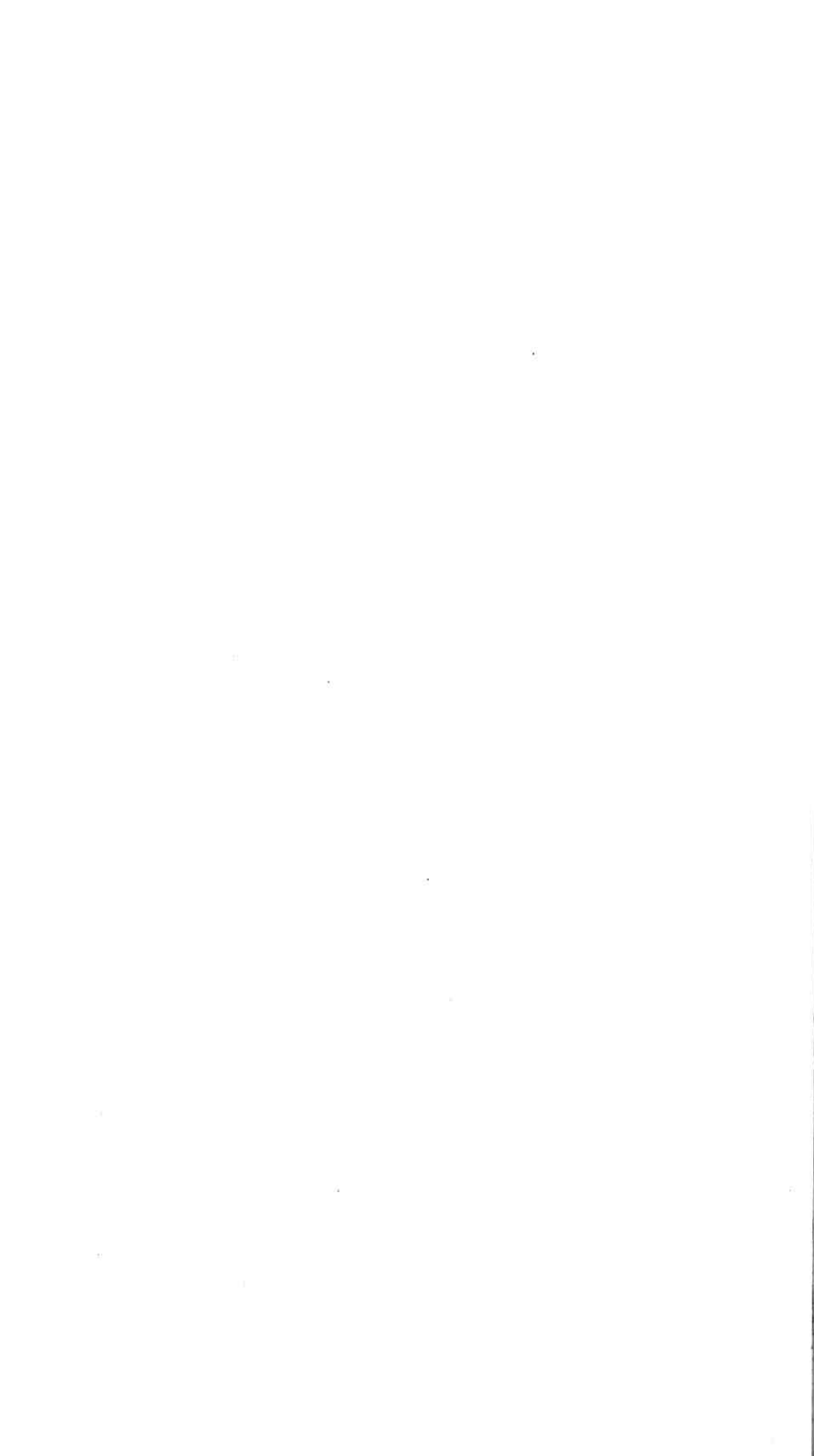
mm 12841

Moltzer F. C. 6

BLOEMLEZING

UIT

MIDDELNEDERLANDSCHE DICHTERS,

BIJEENVERZAMELD

door **Dr. E. VERWIJS**,
Archivaris-Bibliothecaris der Provincie Friesland.

Vierde Deel.
WOORDENLIJST.

OPNIEUW BEWERKT EN BELANGRIJK VERMEERDERD

door **Dr. G. PENON.**

ZUTPHEN,
W. J. THIEME & Cie.
1890.

De vooruitgang van de studie der Middelnederlandsche taal eischte eene nieuwe uitgave van het glossarium dezer Bloemlezing. Dr. G. Penon nam de taak op zich dit te bewerken en heeft geruimen tijd hieraan gearbeid. Vierentwintig vel waren afgedrukt, toen eene hevige ziekte hem overviel en hem in korten tijd aan de zijnen en de wetenschap ont-rukte. Welk een bekwaam taalkundige de wetenschap in hem heeft verloren, behoeft hier niet te worden vermeld; in dit werk over zijne vele verdiensten uit te weiden zou bovendien minder gepast zijn. Alleen zij den lezers mede-gedeeld, dat op een klein gedeelte na het glossarium was voltooid. Hier en daar had ik een of meer artikels in te voegen en overigens alles voor de pers gereed te maken. Aan het door Dr. Penon geschrevene heb ik niets veran-derd, terwijl het door mij bewerkte zooveel mogelijk in zijnen geest is behandeld.

In omvang verschilt deze druk zeer van den eersten, daar bijna alle woorden, die in de Bloemlezing voorko-men, zijn opgenomen en overal, waar het nuttig en noodig was, verwezen is naar verschillende taalkundige werken, tijdschriften, woordenboeken, glossaria, enz. De Spraak-kunst is niet herdrukt, daar hieraan geen behoefte bestaat, nu er reeds drie andere zijn uitgegeven.

Amsterdam, September 1890.

F. A. STOETT.

A.

Abd. Zie Abt.

Abdie, Abedie (in I. 58, 201), znw. vr. I. 90, 7; 91, 71; II. 192, 59, *abdij*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 2.

Abdisse, znw. vr. II. 174 (opschrift); 176, 58, *abdis*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1.

Abedie. Zie Abdie.

Abel, bnw. III. 157 (opschrift), *schoon*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 2 vg.

Abelijc, bnw. II. 120, 481, *schoon, bevallig, fraai*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 3.

Abijt, znw. onz. III. 78, 60, *kleed*; I. 97, 318; II. 177, 28; 178. 55; III. 72, 52, *kloosterkleed, ordekleed*; II. 173, 67, *uitwendig voorkomen, uiterlijk*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 4.

Absolutie, Absolucie, znw. vr. III. 63, 33, *absolutie, vergeving van zonden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 6.

Absolveren, ww. II. 176, 10; 179, 78; 197, 271; III. 63, 36; 79, 128, *vrijspreken van zonden*.

Abstinentie, Abstincencie, znw. vr. II. 62, 42; 63, 58, *onthouding, het vasten*.

Abt, Abd, znw. m. II. 175, 18, 35, 37, 41; 209, 138, *abt*. In II. 176, 58 vindt men den meervoudsvorm *abde*; in II. 174 (opschrift) *abden*; in III. 45, 572 *abte*; in III. 63, 23 *abten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 2.

Abuus, Abuse, znw. onz. III. 130, 45, *vreemde, wonderlijke zaak*; III. 190, 59, *fopperij, bedrog*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 6 vg.

Ach, tusschenw. III. 125, 5; 126, 28, 7; 143, 21, *ach*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 7.

Achemant, bnw. I. 115, 203; 125, 594, *bevallig, aanminnig, fraai*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 7, en voor de afleiding aldaar I. 8 (op *Achemeren*).

x Achte, Acht, telw. I. 3, 46; II. 79, 47; 149, 51; 195, 159, *acht*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 10 vg.

x Achten, ww. I. 157, 156; II. 13, 10; 88, 45; 178, VERWIJS. Dl. IV. ?

52; 196, 209; III. 94, 294; 121, 18; 125, 11, (met den tweeden naamval); II. 22, 392; 88, 42; III. 44, 524; 59, 473, (met het voorz. op); II. 16, 138 (met eenen afh. zin), *zich gelegen laten liggen aan, zich bekommeren om, zich bekreunen om*, II. 66, 208, *achten, denken, meenen, gelooven*; I. 37, 286; 57, 174; 113, 125; II. 138, 26; III. 15, 260, *denken, meenen, (er op) rekenen, verwachten*; III. 85, 368; 91, 194; 139, 24, *achten, rekenen, schatten, zeker belang toekennen*. Geacht hebben, I. 169, 89, *voornemens zijn, van plan zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 11 vgg.

Achtendalf, telw. II. 54, 220, *achtste half, zeven en een half*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 15.

Achtende, telw. II. 32, 86; 90, 123, *achtste*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 15. -

x Achter, voorz. en bijw. — A. voorz. II. 10, 317, *achter* (van plaats gezegd). *Achter rugge*, I. 14, 302, *achterwaarts, terug*. *Achter lande*, I. 133, 283; III. 4, 116; 49, 78, *door het land heen, overal in het land*. *Achter straten*, II. 102, 78; III. 32, 50; 193, 48, *langs den weg*. *Achter woude*, II. 76, 14, *in het bosch*. — B. bijw. I. 107, 707; II. 51, 87; 158, 39; III. 28, 206, *aan de achterzijde, van achteren*. Van achter, II. 116, 324, *van de achterzijde, van achteren*. *Achter of tachter sijn*, III. 158, 63, *in verval zijn, in verslagenheid zijn, neerslachtig zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 16 vgg.

Achterbliven, Afterbliven, ww. II. 161, 33; 187, 204; III. 92, 219; 179, 742, *achterwege blijven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 22 vg.

Achterdoen, ww. II. 126, 729, *doen terugwijken, verslaan, overwinnen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 25.

Achtergebreken, ww. I. 93, 148, *achterwege blijven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 28.

Achterhalen, ww. I. 123, 513; III. 20, 106, *inhalen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 28.

Achterlaten, ww. I. 152, 88; II. 60, 426; 131, 93, *nalaten, opgeven, laten varen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 31 vgg.

Achterst, bnw. III. 44, 530, *achterste*; II. 76 (op-schrift), *laatst*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 38.

Achterst, bijw. Met het voorz. te: Tachterst, II. 27, 147, *ten laatste*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 38 vg.

- Achtersteken, ww. I. 58, 178, *van zich stooten, verstooten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 40 vg.
- Achtereckken, ww. I. 179, 504, *achterwaarts trekken, zich terugtrekken*; II. 159, 76 (met het voorz. van), *zich onttrekken aan iets*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 44 vgg.
- Achterecken, ww. III. 53, 229, *achteroprijden, van achteren op iemand aanrijden* (met een vijandig oogmerk). Zie *Mnl. Wdb.* I. 46.
- Achterwaert, Achterwart, Afterwaert, bijw. I. 15, 322; 120, 369, *naar achteren, achterwaarts, achteruit, terug*. Achterwaert gaen, III. 89, 120, *naar achteren gaan*; III. 38, 284 (met den derden naamval des persoons), *tegenloopen, tegenvallen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 49 vg.
- Achterwaren, ww. (deelw. achterwaert en ge-achterwaert), II. 115, 272, *besturen*; II. 103, 101, *bewaren, beheeren*; III. 112, 65; 113, 83, *behandelen* (van zieken en ziekten). Zie *Mnl. Wdb.* I. 50 vg.
- Achterwart. Zie Achterwaert.
- Achthondert, telw. I. 39, 12, *achthonderd*.
- Achtien, telw. III. 170, 454; 186, 937, *achttien*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 53.
- Achtinge, znw. vr. II. 91, 150, *inzicht, overtuiging*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 53 vg.
- Adem, znw. m. I. 127, 52; II. 66, 179; III. 93, 269, *adem*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 55 vg.
- Adere, Adre, znw. vr. II. 39, 114; 79, 42, *ader*; II. 2, 23, *ader*, waaruit water opwelt, *opwellende straat*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 56 vg.
- Adieu, tusschenw. III. 133, 1; 134, 6, 7; 138, 59, 61, 63, *vaarwel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 7.
- Adre. Zie Adere.
- Aelmaechtech. Zie Almechtich.
- Aelmoesene, Aelmoessene, Almoessene, znw. vr. I. 107, 710, *aalmoes*. (In de *Bloeml.* staat aelmoessene, maar het HS. heeft almoessene). Zie *Mnl. Wdb.* I. 63 vg.
- Aelmoesniere, Almoesniere, znw. vr., later veelal Aelmoesnier, Almoesnier, onz. III. 25, 80, 99; 26, 114, 118, 122 (steeds onz.), *tasch*, eigenlijk de *aan den gordel der vrouwen hangende geldtasch*, waaruit men de aalmoezen gaf; Fr. *aumônière*. In III.

24, 66 wordt het woord ten onrechte mannelijk gebruikt. — Elders wordt het woord alminier geschreven. Zoo hier III. 34, 103 (waar het Comburgsche HS. almoesniere heeft). Zie *Mnl. Wdb.* I. 64.

Aelmoessene. Zie Aelmoesene.

Aen, Ane, An, voorz. en bijw., *aan*. — A. voorz. Aender heiden, I. 7, 7, *op het veld*. Cussen aenden mont, zie Cussen. Raste aenden geeste, III. 111, 13, *rust van den geest of voor den geest*. Aenenen sinen raet vernemen, III. 55, 329 vg., *van iemand raad vragen*. Hem daeraen keren, II. 137, 5, *zich er aan storen*. Aen hem nemen, II. 49, 34, *zich aantrekken, er zich aan gelegen laten liggen*. — B. bijw. I. 17, 64; II, 73, 77, gezegd van wapenen enz., die aan het lichaam worden gedragen. Zie *Mnl. Wdb.* I. 65 vgg.

Aen, Ane, An, voorz. en bijw., *zonder*. — A. voorz. Aen sinen danc, I. 34, 146; 121, 420, *tegen zijnen zin, zijns ondanks* (Zie *Mnl. Wdb.* II. 59 vg.). — B. bijw. Des ane sijn, I. 143, 232, *iets kwijt zijn, het verloren hebben*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 75 vg.

Aenbeden, ww. III. 153, 37, *aanbidden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 76 vg.

Aenbelt. Zie Aenbilt.

Aenbidden, ww. II. 18, 226, *aanbidden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 79 vg.

Aenbilt, Aenbelt, znw. onz. II. 25, 68, *aanbeeld*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 80.

Aenbringen, ww. I. 140, 141, *berichten, melden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 82 vgg.

Aendoen, ww. I. 136, 397; 141, 184, 187; III. 33, 98; 34, 99; 128, 48, *aantrekken*; III. 181, 788; 186, 951, *bezorgen, berokkenen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 83 vg.

Aendragen, ww. II. 96, 99, *dragen*. (Dr. Verdam voegt er in 't *Mnl. Wdb.* I. 90 bij: „In het Mnl. zijn *dragen* en *aendragen* zeer juist onderscheiden. Men *droech* b. v. een mantel op den arm, als men dien niet om 't lijf had; maar men *droech* een mantel, rok enz. *aen*, d. i. *aan* het lijf.)”. Enen iet aendragen, II. 185, 126; 211, 200, *iets aan iemand toeschrijven, toekennen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 90 vgg.

Aengaen, ww. I. 144, 275, *aan den gang gaan, aan*.

- vangen, beginnen (te zijn)*; I. 99, 397; II. 178, 50; 201, 429; III. 46, 588, *aangaan, betreffen, raken*; I. 145, 314; III. 166, 295, *aantasten, overkomen, overvallen*; I. 33, 111; 130, 168; II. 86, 108; III. 93, 279; 103, 51, *aanvangen, beginnen (te doen), ondernemen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 94 vgg.
- Aenganc**, znw. m. *Ten aengange comen*, III. 187, 985, *juist van pas aankomen als men iets zal gaan doen, onverwachts aankomen, onvoorziens verschijnen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 100 vg.
- Aengescou**, znw. onz. III. 92, 211, *uiterlijk voorkomen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 103.
- Aengesicht**, znw. onz. III. 102, 23, *aangezicht, gelaat*.
- Aengripen**, ww. II. 134, 209, *aanvaarden, in bezit nemen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 105 vg.
- Aengroeten**, ww. III. 40, 369, *begroeten, groetend aanspreken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 106.
- Aenhebben**, ww. I. 97, 318; 152, 99; 173, 248; II. 121, 512; III. 165, 289, *aan zich hebben, aan zich dragen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 108 vg.
- Aenhoren**, ww. II. 182, 32, *behooren tot, voegen, passen bij*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 110.
- Aenhouden**, ww. III. 89, 92, *vasthouden, vastklemmen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 110.
- Aencomen**, ww. I. 27, 48; II. 151, 36; III. 100, 233, *aankomen*; II. 66, 181 vgg.; III. 141, 10, *overkomen, overvallen, aangrijpen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 113 vgg.
- Aenleggen**, ww. III. 189, 24, *aanleggen*. **Een prijs aanleggen**, II. 82, 40, *iemand lof toekennen, hem prijzen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 117 vgg.
- Aenlegger**, znw. m. I. 22, 237, *uitdager tot eenen tweekamp; beschuldiger, die een ander iets te laste legt, en aanbiedt zijn goed recht met de wapenen staande te houden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 120.
- Aenliggen**, ww. I. 84, 380, *aankleven, eigen zijn aan, verbonden zijn aan*; III. 10, 53, *aanklampen, aanhouden, aandringen bij*; II. 33, 118, *overvallen, overkomen, aangrijpen, kwellen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 122 vgg.
- Aenlocken**, ww. III. 90, 155, *tot zich lokken*.
- Aenlopen**, ww. III. 52, 192, *op iemand aanloopen of aanrijden met vijandige bedoeling, aanvallen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 124 vg.
- Aennemen**, ww. III. 94, 286, *ontvangen, welkom hee-*

- ten; II. 169, 113, *aannemen* (van uiterlijk waarneembare verschijnselen); III. 72, 72, *aanvatten, aanvangen*; III. 63, 44, *ondernemen, op zich nemen*; II. 71, 15, *op zich nemen, aanvaarden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 126 vgg.
- Aenranden, ww. III. 144, 16; 145, 17, *overvallen, aantasten, aanvallen*. Zie *Ned. Wdb.* I. 272 vgg.; en Dr. Verdam op *Warenar*, bl. 90, A. 5.
- Aenriden, ww. II. 122, 549; 141, 147, *op iemand aanrijden met vijandige oogmerken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 133.
- Aenroepen, ww. II. 6, 179; 77, 65, *aanroepen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 134 vg.
- Aenscijn, znw. onz. I. 20, 175; 145, 328; II. 48, 219; 68, 266; 96, 97; 165, 61; 170, 49; 179, 67; III. 8, 256; 21, 173; enz., *aangezicht, gelaat*; II. 175, 38, *bijzijn, tegenwoordigheid*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 136 vg.
- Aenscine, Aenscijn, bijw. II. 166, 68, *blijkbaar, klaarblijkelijk* (zie II. 226). Aenscine (aenscijn) doen, III. 95, 20, *doen blijken, bewijzen, betoonen*. Enen aenscine (aenscijn) doen, III. 124, 20, *iemand iets toonen, het hem laten zien*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 137 vgg.
- Aenscouwen, ww. II. 90, 122; 184, 90; III. 142, 5; 154, 10; 177, 650; 179, 721, *aanschouwen, aanzien*; I. 145, 337, *zien*; II. 151, 24, *bekijken, bezien*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 140 vg.
- Aensenden, ww. I. 16, 20, *toezenden, doen geworden, verleenen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 143.
- Aensetten, ww. III. 97, 130, *tot noodzakelijkheid maken, opleggen*. Dr. de Vries heeft in zijn *Mnl. Wdb.* 90 het voorafgaande *die* in *diet* veranderd. Hij zegt: „Men verbeter: *diet hem ansettet*, en versta aldus: Of houdt uw vader u daar op om de eene of andere reden, *die het hem tot plicht maakt (hem die noodzakelijkheid oplegt)*.” Zie *Mnl. Wdb.* I. 144.
- Aensichte, Aensicht, znw. onz. II. 6, 151, *gezicht, aanblik*; I. 146, 377, *aanblik, uitzicht, voorkomen*; I. 57, 135; 120, 374; 127, 46; 171, 173, *aangezicht, gelaat*; II. 161, 9, *momaangezicht, masker*; II. 169, 99, *het gezien worden, de aanblik, het bijzijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 145 vg.
- Aensien, ww. II. 67, 227; 79, 28; 151, 34; 159, 42; III. 38, 281; 39, 308, 330; 57, 404, 411, 413; enz., *aanzien, aanschouwen*; III. 92, 216, 217, *letten op, in 't oog houden*. Den man niet aensien, II. 209, 103,

- iemand niet naar zijn persoon, maar naar zijne innerlijke waarde beoordeelen* (zie *Ned. Wdb.* I. 512). — Als zuw. gebruikt, beteekent a e n s i e n in III. 39, 325 *aanschouwing*, en in III. 15, 236 *blik* (zie hier III. 201). — Zie *Mnl. Wdb.* I. 146 vg.
- A e n s l a e n, ww. I. 6, 160, *aanheffen, aanvangen, beginnen* (met zingen of lezen). Zie *Mnl. Wdb.* I. 148 vg.
- A e n s p r e k e n, ww. I. 107, 713; II. 146, 354; 159, 67; III. 24, 44; 25, 102; 26, 131; 27, 167; 28, 201; 32, 54; 171, 489; 186, 957, *aanspreken, het woord tot iemand richten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 152 vg.
- A e n s t a d e n, ww. I. 21, 203, (eene beschuldiging) *tegen iemand staande houden, volhouden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 154.
- A e n s t e k e n, ww. I. 133, 297, *aantrekken, aanschieten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 155.
- A e n s t o r m e n, ww. II. 135, 257, *bestormen, stormenderhand aantasten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 157 vg.
- A e n t a s t e n, ww. II. 88, 38, *vrijelijk of in ruime mate gebruiken, aanspreken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 162 vg.
- A e n t i e n, ww. (3 pers. enk. teg. tijd ind. tiet, tyet of tijt aen; verl. tijd enk. tee ch a e n; verl. tijd mv. t e g e n a e n; deelw. a e n g e t e g e n), II. 180, 111; III. 187, 981; 194, 170, *aantijgen, te laste leggen, wijten, verwijten*. E n e n e r e a e n t i e n, II. 184, 97, *iemand lof toekennen, toezwaaien*. Later begon a e n t i e n, evenals t i e n, ook zwak vervoegd te worden. Zoo vindt men hier III. 26, 109 a e n t i d e. Naast a e n t i e n komt ook in 't Mnl. reeds a e n t i g e n voor. Zoo hier in III. 169, 389. Zie *Mnl. Wdb.* I. 164 vg.
- A e n t i e n, ww. (3 pers. enk. tiet of tyet aen; verl. tijd enk. t o e c h, t o o c h a e n; verl. tijd mv. t o g e n a e n; deelw. a e n g e t o g e n), III. 91, 178, *aantrekken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 165 vg.
- A e n t i g e n, ww. III. 169, 389, *aantijgen, te laste leggen, verwijten*. Zie verder A e n t i e n.
- A e n t r e c k e n, ww. III. 26, 136, *aantrekken*; III. 89, 92, *tot zich trekken, tot zich nemen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 166 vg.
- A e n v a e n, ww. II. 204, 36, *aannemen, in zich opnemen*; II. 71, 47, *aanvatten, aanpakken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 169 vgg.
- A e n v a e r d e n, A e n v e r d e n, ww. III. 89, 93, *naderen, komen tot iemand*; II. 131, 72, *aanvaarden, in beslag nemen, in bezit nemen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 172 vgg.

Aenvallen, ww. Enen aenvallen, II. 77, 38, *zich bij iemand vervoegen, naar iemand toekomen, iemand bezoeken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 176 vg.

Aenvanc, znw. m. III. 123, 11, *het in bezit genomene, bezitting, goed* (Hier in figuurlijke toepassing op eenen persoon in den zin van *schat*); III. 87, 5, *aanvang, begin*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 179 vg.

Aenverden. Zie Aenvaerden.

Aenvolgen, ww. II. 123, 615, *volgen, achternagaan*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 184 vgg.

Aenweven, ww. I. 151, 83, *inweven* (nl. *in een doek, eene stof*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 189.

Aerbeit. Zie Arbeit.

Aerch. Zie Arch (twee artikels).

Aerde. Zie Erde.

Aerdsc. Zie Ertsc.

Aerger, compar. van Arch. Zie Arch (eerste artikel).

Aerm. Zie Arm (twee artikels).

Aerme. Zie Arm (eerste artikel).

Aermoede. Zie Armoede.

Aert, Art, znw. m. (in lateren tijd veelal vr. gebruikt), II. 129, 19; 135, 260; III. 89, 109; 93, 264; 160, 112; 171, 472; 175, 612; 180, 766; 192, 496, *afkomst, geslacht*; II. 103, 102; III. 101, 1, *geslacht, soort*; II. 92, 209; 104, 149; 137, 311; 190, 324; III. 129, 2; 170, 419, *aard, geaardheid, natuur*; III. 31, 13, *aard, hoedanigheid, eigenschap*; II. 150, 73, *wijze of manier van handelen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 194 vgg.

Aert, znw. m. I. 186, 141, *voedsel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 196 vg. (Uit de daar vermelde voorbeelden blijkt dat de hier, I. 199, door Dr. Verwijs gegeven verklaring onjuist is.)

Aes, znw. onz. II. 37, 40; 38, 70, 76, 77; 39, 95, 103; 40, 143, 145, 148, 163; 42, 212; enz., *voedsel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 198.

Aesen, Aessen. Zie Aesen.

Aet, znw. m. I. 184, 71; II. 213, 286, *eten, spijs, voedsel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 200 vg.

Aex, Haex, Haecse, znw. vr. II. 136, 277, *bijl, strijdbijl*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 201 vg.

Af, Ave, bijw. In III 18, 48 komt af voor met ellipsis van het ww. sijn. Zie *Mnl. Wdb.* I. 202 vgg.

- Afbernien, ww. I. 8, 78, *afbranden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 205.
- Afbeten, ww. I. 182, 2, *afstijgen* van paard of wagen. Zie *Mnl. Wdb.* I. 205 vg.
- Afbiten, ww. I. 2, 7; 151, 62, *afbijten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 206.
- Afbreken, ww. II. 109, 45; 115, 292, *afbreken*; II. 176, 60, *afnemen, ontrooven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 207 vgg.
- Afbringen, ww. II. 197, 248, *afschaffen, doen ophouden, in onbruik brengen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 209 vg.
- Afdoen, ww. I. 16, 15; 17, 70; 52, 192; 96, 263; 109, 778; 120, 371; 186, 187; II. 66, 185; 160, 4, *afdoen, uitdoen, uittrekken, afleggen*; III. 19, 63, *afscheren*. Hem iemens afdoen, III. 55, 339, *zich van iemand afmaken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 212 vgg.
- Afdriven, ww. III. 64, 93, *wegdrijven, verdrijven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 219 vg.
- Afgaen, ww. I. 14, 294; II. 15, 116, *afstand doen, laten varen, prijsgeven, verloochenen*; I. 37, 272, *ontgaan, ontvallen, begeven* (mi gaet af gelijk ik verlies, ik raak kwijt); II. 162, 52, 62; III. 183, 861, *verlaten, ontrouw worden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 223 vgg.
- Afgront, znw. m. en onz. II. 6, 142, *afgrond, diepte*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 234.
- Afcomen, ww. Met den tweeden naamval, I. 136, 392, *van iets afkomen, er van ontslagen, bevrijd worden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 240 vgg.
- Aflaen. Zie Aflaten.
- Aflaet, znw. onz. en m. I. 13, 248; II. 194, 121, *kwijtschelding van zonden*; III. 110, 162, *kwijtschelding van kerkelijke straffen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 243 vgg.
- Aflaten, ww. III. 91, 193, *laten varen, nalaten, staken*; III. 89, 89; 114, 122, *ophouden, uitscheiden*. In III. 126, 20 vindt men den samengetrokken jongeren vorm *ave-laen* (aflaen). Zie *Mnl. Wdb.* I. 245 vgg.
- Afleggen, ww. III. 29, 22, *doen ophouden, bijleggen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 247 vgg.
- Afnemen, ww. II. 202, 476, *afnemen, ontnemen*; III. 45, 559, *afnemen, minder worden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 254 vg.
- Afpeken, ww. II. 111, 129, *afbikken, uithakken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 257.
- Afplucken, ww. II. 180, 130, *afnemen, wegrooven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 258.

- Afrozen, ww. II. 47, 178, *door roof ontnemen, afhandig maken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 260.
- Afrucken, ww. III. 146, 57, *uittrekken*.
- Afsceden, ww. I. 31, 40; III. 53, 245, *zijn afscheid nemen, heengaan, vertrekken*. Des lives afsceden, II. 80, 87, *uit het leven scheiden, sterven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 261 vg.
- Afsetten, ww. III. 184, 873, *geweldig aanranden en berooven, afzetten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 265 vg.
- Afsiën, Afsyen, ww. (verl. tijd enk. seech af; verl. tijd mv. segen af; deelw. afgesegen), II. 104, 150, *afzigen, afzeven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 267, waar over deze plaats opgemerkt wordt: „Ook kan men *af* met *daer* verbinden, en syen als het ww. beschouwen.”
- Afsitten, ww. II. 144, 263, *afstijgen van het paard, afzitten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 267.
- Afslaen, ww. I. 14, 306; 41, 79; II. 120, 469; 126, 721 vg.; 147, 366; 171, 66, 78; III. 22, 197; 142, 1, *afslaan, afhouden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 268 vgg.
- Afsniden, ww. I. 41, 78; II. 34, 10, *afsnijden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 271. Hier zij opgemerkt dat in I. 41, 77 ook in het HS. „Renout” gelezen wordt. Zie Dr. Matthes' uitgave van *Renout van Montalbaen*, bl. 66.
- Afstaen, ww. II. 19, 274, *zich van iets afmaken, zich aan iets onttrekken*; I. 21, 199; 162, 210 (zie I. 194); II. 6, 157; III. 17, 12; 23, 220; 27, 166, *laten varen, ophouden, uitscheiden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 272 vgg.
- Afsteken, ww. III. 28, 196, *afstooten, nederstooten, naar beneden doen vallen*; II. 123, 589, *van 't paard stooten, uit den zadel lichten en ter aarde werpen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 274 vgg.
- Afterbliven. Zie *Achterbliven*.
- Afterwaert. Zie *Achterwaert*.
- Aftrecken, ww. III. 112, 80, *aftrekken, afrukken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 284 vg.
- Aftuyscen, ww. II. 194, 126, *afhandig maken, afzetten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 286.
- Afvaren, ww. I. 36, 222, *met eene snelle beweging afscheiden worden, afvliegen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 287.
- Afvliegen, ww. I. 66, 146, *afvliegen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 288.
- Afwinnen, ww. Enen iet afwinnen, I. 14,

- 320; 162, 195; II. 73, 127; 136, 293, *iets op iemand in den strijd winnen of veroveren*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 291 vgg.
- Ai, Ay, tusschenw. I. 6, 1; 10, 136; 49, 83; 56, 115; 61, 324; 86, 7; 111, 36; 134, 345; 142, 218; III. 4, 120; enz., *ach, helaas*. Ay God (bij eene ootmoedige bede), I. 50, 132; 122, 462, *och God!* Zie *Mnl. Wdb.* I. 296.
- Aylase. Zie Alaes.
- Aise, Eyse, bnw. III. 55, 335, *welgemoed, blijde, vroolijk*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 297 vg.
- Aisieren, Aysieren, ww. Zie II. 210, noot. Dr. Verwijs verklaarde het in den eersten druk dezer *Woor-denlijst* door *tot bedaren brengen*. De uitdrukking den sin aisieren komt in 't Mnl. niet voor. Zie *Mnl. Wdb.* I. 299 vg.
- Aisijn, Aysijn, znw. onz. II. 41, 181; 85, 63; 95, 77, *azijn*. Den vorm asijn vindt men in II. 41, 179. Zie *Mnl. Wdb.* I. 300.
- Aket, Acket. Zie Oket.
- Acker, znw. m. II. 178, 32; 179, 99; III. 82, 217, *akker, land*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 303.
- Ackerman, znw. m. III. 82, 243, *landman, landbouwer*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 304.
- Acket. Zie Oket.
- Accort, Acort, Accoort, znw. onz. (later ook vr.), III. 29, 26, *eensgezindheid, eenstemmigheid* (bringen in accorde = *tot eensgezindheid brengen, verzoenen*); II. 182, 18, *samenstemming, instemming, overeenstemming*. Van énen accorde sijn, II. 90, 112; III. 106, 4, *samenstemmen, overeenstemmen met elkander*. Van accorde vallen, III. 30, 45, *het eens worden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 305 vgg.
- Acoleie, znw. vr. I. 168, 77, *akelei*, eene plant tot de familie der *ranunculaceae* behoorende, met blauwe of paarse bloemen. Zie *Mnl. Wdb.* I. 308.
- Al, vnw. bijvoeglijk en zelfstandig gebruikt. — A. Al als bijvoeglijk vnw. Dan heeft het in het enk. de beteekenis van *al, elk (omnis)*, bv. I. 4, 97; 7, 21 (bis); 60, 264; II. 51, 96, enz.; of van *al, geheel (totus)*, b.v. I. 4, 82 (waar men met het Comburgsche HS. alle moet lezen); 11, 180; 20, 157; 127, 58; II. 50, 42, enz. In het meêrvoud beteekent het alleen *alle (omnes)*, b.v. I. 3, 43, 51; 4, 83, 84; 13, 253, 260; 14, 293; 60, 294; 111, 9;

II. 51, 111, enz. De 2^e nv. mv. *alre* (aller, alder) was vooral gewoon tot versterking van den superlatief, als nog heden, b.v. *alrebest* (I. 9, 110; 149, 86; II. 9, 277; III. 72, 66); *alregetroust* (II. 89, 85); *alrejoncst* (III. 137, 21); *alreclaerst* (III. 154, 9); *alrelaetst* (III. 74, 154); *alrelancst* (II. 86, 106); *alreliefst* (III. 96, 93; 125, 2; 131, 6; 132, 4; 133, 28, 30; 143, 2); *alremeest* (I. 157, 153; II. 55, 230; III. 73, 95); *alrerijcst* (I. 69, 265); *alrescoonst* (III. 117, 16); *alrewijst* (III. 79, 100). — B. Al als zelfstandig vnw. Dan wordt *al* sterk onz. gebruikt, b.v. I. 13, 247; 99, 396; II. 51, 107; 170, 42; III. 113, 87. In den eersten en vierden naamval komt naast *al* ook de oudere vorm *alle* voor, b.v. II. 64, 128. In den derden naamval wordt veelal de onverbogen vorm gebezigd, b.v. II. 124, 622. — Als te voren, I. 17, 52, *vooral, bovenal*. Met (Mit) *allen*, Met *alle*, I. 75, 40; 176, 394; II. 40, 148; 123, 604; III. 51, 185, *geheel en al, te eenen male*; II. 34, 38; 113, 203, *gewis, voorzeker, inderdaad*, als eene bloote verzekeringsformule. (In I. 176, 394 is met *allen* de lezing van het Leidsche HS., in de fragmenten der *Dietsche Warande* leest men, I. 509, *al met alle*). Van *allen* tal, I. 112, 50 (in het HS. van *al* tal), *aan alle kanten, in ieder opzicht, geheel en al*. Overal, I. 127, 54, *in elk deel, in ieder opzicht, geheel en al*. Dore *al* dat, I. 98, 344; 185, 108, *niettegenstaande, ondanks dat, alhoewel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 310 vgg.

Al, bijw. II. 174, 84; III. 188, 1 (zie *Mnl. Wdb.* II. 94), *geheel, geheel en al*. Al niet, III. 193, 125, *niet geheel, geheel niet, volstrekt niet*. Al wordt vooral gebruikt bij bijvoegl. naamwoorden, b.v. I. 7, 40; 11, 173; 61, 308; III. 96, 71; bij verl. deelwoorden, b.v. II. 49, 17; 87, 22; bij tegenw. deelwoorden, b.v. II. 113, 204; bij bijwoorden, b.v. I. 11, 183; 37, 261; 99, 390; II. 53, 152; 114, 257; bij adverbiale spreekwijzen, b.v. I. 58, 210; II. 60, 414; bij voorzetsels, b.v. I. 4, 109, 111; 5, 131. Ook wordt *al* soms als eene bloote bevestiging aan het einde van eenen zin geplaatst, b.v. I. 58, 207. Over *allen* bloet in III. 6, 182; 7, 239 zie men III. 199. Zie *Mnl. Wdb.* I. 323 vgg.

- Al, voorz. II. 2, 9, *langs*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 326 vg.
- Al, voegw. I. 98, 339; 111, 11, *ofschoon, hoezeer, alhoewel*; III. 194, 166, *alsof*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 327 vg.
- Alaes, Aylase, tusschenw. II. 25, 72, 79; 26, 120, *helaas*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 329.
- Albloot, Albloet. Zie Bloot.
- Aldaer, Aldare, Aldair, bijw. I. 10, 156; 39, 30; 48, 44; 105, 620; II. 139, 65; III. 40, 365, *aldaar, daar*; I. 107, 708; III. 27, 154; 28, 188; 44, 521; 64, 67; 73, 84; 79, 97; 80, 146, *waar*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 329 vg.
- Alder-, in samenstellingen als alderbest. Zie bij Al (eerste artikel).
- Aldereerst, Alderierst. Zie Alreerst.
- Alderhande. Zie Alrehande.
- Aldore, Aldure, bijw. I. 69, 282, *overal, aan alle kant*; I. 95, 224, *tot op het laatst toe door, ten einde toe*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 330 vg.
- Aldus, bijw. en voegw. I. 7, 5; 44, 231; 79, 209; 105, 604; 110, 1; 119, 366; 139, 80, 81; 140, 113; II. 170, 29, *enz., alzo, op deze wijze*; I. 151, 63, 66; II. 96, 117, *du, daarom, uit dien hoofde*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 332.
- Aldusdanich, Aldustanich, II. 39, 126, *dusdanig, zoodanig* (In de uitgave der *Nat. Bl.* van Dr. Verwijs staat in den tekst *aldustanen*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 332.
- Aldusgedaen, bnw. II. 72, 84, *dusdanig, zoodanig*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 332.
- Aldustanich. Zie Aldusdanich.
- Alexandrijn, bnw. I. 186, 137 (door Dr. Verwijs ingevoegd; zie I. 198), *Alexandrijnsch, van Alexandrië*. Vooral van eene kostbare purperen stof, aldaar vervaardigd. Zie *Mnl. Wdb.* I. 335.
- Alf, znw. m., ook Elf geheeten, III. 192, 106; 193, 148; 194, 174; en Alvinne, znw. vr., ook Elvinne geheeten, III. 192, 104, 106, naar het volksgeloof *booze geesten, duivelsche of helsche wezens*, die den mensch door allerlei bedrieglijke beelden kwelden en verbijsterden. Zie *Mnl. Wdb.* I. 335 vgg.
- Alfsgedrochte, znw. onz. III. 192, 99, 115, *spookbedrog, bedrieglijke schijn door de alven veroorzaakt*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 336.
- Algader, Allegader, Allegadere, bijw. I.

- 113, 115; 142, 208; 149, 90; II. 81, 33; III. 164, 235; 171, 475, *geheel en al, ganschelyk, volstrekt*; I. 7, 27 (HS. allegader); 29, 115; 79, 216; 117, 249; 121, 427; 134, 313; 156, 123; II. 88, 47; III. 168, 367; 171, 464, *alles te zamen, geheel, gansch*; I. 46, 280; 102, 499; 104, 596; 116, 239; 131, 215; 150, 17; II. 51, 88, *allen te zamen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 337 vg.
- Algader, zelfst. vnw. onz. I. 111, 45; II. 18, 227; III. 25, 90, *alles te zamen, alles zonder uitzondering*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 338.
- Algeel, bijw. I. 127, 40, *geheellijk, geheel en al*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 339.
- Algeheel, bnw. en bijw. — A. bnw. II. 54, 221, *geheel, gansch*. — B. bijw. II. 57, 310, *geheellijk, geheel en al*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 339.
- Algemeen, bnw. II. 101, 20, *allen*.
- Alhier, bijw. I. 5, 145; II. 51, 104, *alhier, hier*. Alhier $\times$ te voren, III. 73, 109, *hiervoormaals, voordezen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 340 vg.
- Alinde, znw. vr. II. 100, 226, *ellende, ongeluk*. Zie Ellende. Zie *Mnl. Wdb.* I. 340; *Mnl. Spraakl.* 8123
- Alineen. Zie Een.
- Alinge, bijw. III. 87, 3, *geheel en al, ganschelyk, volkomen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 341 vg.
- $\times$ Alleen. Zie Allene.
- Alleens, bijw. III. 71, 3, *eveneens*; III. 69, 67, *eenerlei, onverschillig, om het even*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 345.
- Allegader, Allegadere. Zie Algader.
- Allendich, bnw. (voor het meergewone Ellendich), III. 13, 183, *ongelukkig, rampzalig*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 347.
- Allene, Alleen, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 35, 214; 36, 247; 43, 169, 174; 45, 277; 48, 44; 54, 25; 69, 260; 82, 308; III. 16, 287; enz., *alleen, onverzeld*. — B. bijw. I. 93, 122; 112, 80; II. 55, 245, 246, *eeniglijk, alleenlijk, slechts*. Allene twee, I. 116, 209, *slechts met hun beiden, met hun beiden zonder ander gezelschap*. (Dr. Verdam merkt bij deze plaats op: „Men kan op deze plaats allene ook als bnw. opvatten: *alleen zijnde*”). Niet allene, II. 57, 308, *niet eens, zelfs niet*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 348 vg.
- Aller-, in samenstellingen als allerbest. Zie bij Al (eerste artikel).

Allesins, bijw. III. 68, 28, *overal, van alle kanten.*
Zie *Mnl. Wdb.* I. 351 vg.

Allewege, bijw. I. 154, 38; 155, 72; II. 39, 96; III. 92, 210; 99, 181, *altijd, bij alle gelegenheden, telkens;* I. 148, 24; 154, 26; 156, 96, 105; II. 61, 10; III. 97, 110; 98, 172, *altijd, immer, aanhoudend.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 353 vg.

Allinc. Zie Hallinc.

Almechtich, Almechtech, bnw. (voor het meer gewone Almachtich of Aelmaechtech, zie II. 7, 209), II. 94, 27, *almachtig.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 356.

Almeest, bijw. II. 172, 23, *voor het grootste gedeelte, meerendeels.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 356.

Alminier. Zie Aelmoesniere.

Almoesnier, Almoesniere. Zie Aelmoesniere.

Almoessene. Zie Aelmoesene.

Alnoch, bijw. I. 44, 234, *nog steeds.*

Aloë, znw. vr. II. 41, 198, *aloë.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 357.

Aloeette, znw. vr. III. 124, 1, 9, 17, *leuwerik.*

Alomme, Alom, bijw. II. 4, 79; 46, 140; III. 107, 42, *rondom, rond;* III. 103, 60, *steeds.*

Alop, Alup, bijw. III. 11, 91; 44, 516, *geheel en al.*
Zie de aantekening in III. 200; en *Mnl. Wdb.* I. 357.

Alpha, znw. vr. Alpha ende O, II. 79, 24, *het begin en het einde,* in bijbeltaal van God gezegd. Zie *Ned. Wdb.* II. 232.

Alre-, in samenstellingen als alrebest. Zie bij Al (eerste artikel).

Alrede, bijw. III. 99, 206, *alreeds, reeds.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 358.

Alreerst, bnw. II. 53, 163, *allereerst.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 358.

Alreerst, Alreeerst, Aldereerst, Alderierst, bijw. II. 141, 146; III. 84, 300, *allereerst, het eerst van allen;* III. 118, 22, *voor het eerst, eerst.* Sint (dat)... alreerst, I. 173, 276, *sinds... het eerst,* d. i. *sedert, van den tijd af dat.* Alreerst dat, III. 27, 172, *terstond dat, zoo haast als, zoodra als.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 358.

Alrehande, Alderhande, bijv. bep. bij znw. I. 158, 13, 26; III. 112, 76, *allerhande.* Zie *Ned. Wdb.* II. 186 vg.

- Alrene, bijw. III. 36, 180, *geheel, volkomen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 359.
- Als, bijw. Als ende als, II. 142, 182, *in 't geheel, alles te zamen genomen*; I. 56, 121, *geheel en al, te eenen male*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 359 vgg.
- Als. Zie Alse, bijw.
- Als. Zie Alse, voegw.
- Alse, Als, bijw. I. 101, 474; II. 54, 220, *alzo, zoo, evenzoo*; I. 44, 206, 230; 46, 282, 286, *zoo* (bij verzeeringen, onder aanroeping van God of heilige personen). Noch *alse*, Noch *als*, II. 82, 50, *nog eens zoo, dubbel zoo*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 361 vgg.
- Alse, Als, voegw. I. 3, 74; 30, 10; 65, 133; 72, 416; 107, 769; 144, 281; II. 87, 139; 106, 199; 124, 653; III. 24, 43; enz., *als, zooals, gelijk*; I. 3, 64; 9, 98; 10, 140; 11, 201; 60, 265; 99, 369, 377, 381; 110, 3; II. 168, 65; enz., *als, toen*; I. 14, 308; 111, 18; II. 54, 221; 87, 142, *als* (bij vergelijkingen). Alse nu... alse nu, III. 37, 244, *nu eens... dan eens*. Alse nu... daerna, III. 37, 239 vg., *nu eens... dan eens*. Alse nu, III. 35, 140, *dan weder*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 363 vgg.
- Alselc, Alsulc, Alzulc, bnw. I. 16, 32; 42, 153; 78, 147; II. 67, 250; 85, 69; 88, 51; 89, 89; 103, 103; 211, 178; III. 42, 457; enz., *zulk, zoodanig*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 368 vg.
- Alsene, znw. vr. II. 42, 228, *alsem*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 369 vg.
- Also, Alsoe, bijw. I. 8, 53; 37, 275; 52, 197; 57, 145; 60, 265; 69, 282; 75, 33; 88, 60; II. 87, 142; 170, 41; enz., *zoo*; I. 36, 249; 100, 401, 429, *evenzoo, ook zoo, insgelijks*; III. 191, 81, *zoo waarlijk*. Also verre als, I. 14, 308; 61, 304, *voor zooverre*. Also houde, zie Houde. Also saen, zie Saen. Zie *Mnl. Wdb.* I. 370 vgg.
- Also, Alsoe, voegw. I. 114, 131; II. 165, 33; 171, 82; 177, 21; 178, 58; 208, 61, *als, zooals, gelijk*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 373 vg.
- Alsulc. Zie Alselc.
- Alsus, bijw. I. 46 296, *alzo, aldus*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 376.
- Alte, bijw. I. 117, 281; II. 51, 80; 109, 47, 48; 139, 85; III. 2, 29; 25, 106, *te veel, te zeer*; II. 111, 107; III. 89, 100; 92, 233; 112, 56; 114, 150, *zeer*. Alte gerne, III. 88, 53; 179, 723, 741, *bijzonder gaarne*. Alte

- wale, III. 87, 39, *buitengewoon wel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 376 vgg.
- Altehandt, bijw. I. 28, 100; 45, 273; 47, 15; 91, 62; 103, 540; 107, 695; 115, 117; 134, 326; 151, 78; 156, 121; enz., *terstond, aanstonds, weldra*. Den bijvorm Altehande vindt men in II. 150, 82; III. 162, 181. Zie *Mnl. Wdb.* I. 378 vg.
- Altemale, bijw. I. 64, 82; 109, 767; 154, 20; II. 50, 48; 67, 222; 119, 449; 120, 487; 146, 356; 181, 142; enz., *te eenen male, geheel en al*. Aan een znw. of voor-naamw. toegevoegd, heeft het in het enkelv. de betekenis van *geheel en al, geheel, gansch* (b.v. I. 140, 134; II. 183, 77; III. 157, 15), en in het mv. die van allen (b.v. I. 17, 45; 34, 138; II. 109, 44; 205, 84; III. 61, 584; 67, 185). Zie *Mnl. Wdb.* I. 379
- Altemet, bijw. gevolgd door het voegw. dat. Altemet dat, I. 18, 75, *al naarmate, al naar gelang dat*. Zonder dat (en dus elliptisch gesteld), I. 51, 176, *al lengs, achtereenvolgens*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 379 vgg.; II. 85.
- Altenen, bijw. I. 128, 78; 132, 234, *aanhoudend, voortdurend, steeds* (Over wert in I. 128, 77 zie men I. 191). Zie *Mnl. Wdb.* I. 380 vg.
- Altijt, bijw. III. 134, 16; 139, 28, *altijd*.
- Altoos, Altoes, bijw. I. 69, 296; 109, 792; 154, 37; 156, 114; 174, 309; II. 57, 304; 134, 194; 138, 39; enz., *altijd, bij iedere gelegenheid, telkens*. Altoos niet, Niet altoos, I. 149, 80; 157, 3, *in geen geval, volstrekt niet, in het geheel niet*. Altoos geen, Altoos negeen, II. 55, 234, *volstrekt geen, volstrekt niet een*. Zie de aantekening in II. 220; *Mnl. Wdb.* I. 382 vgg.
- Alup. Zie Alop.
- Alvinne. Zie Alf.
- Ambacht, znw. onz. II. 21, 326, *bediening, ambt*; II. 194, 155, *ambacht, handwerk, dagelijksch bedrijf*; II. 45, 123; 199, 350; 200, 381, *dienst, werk, bedrijf, taak*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 387 vgg.
- Amelaken, Ammelaken, znw. onz. I. 129, 143, *tafellaken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 394.
- Amen, znw. onz. III. 17, na 326; 183, 1006; 195, na 200, *Amen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 395.
- Amie, Amye, znw. vr. I. 167, 18, *geliefde, beminde*;
- VERWIJS. Dl. IV.

- II. 105, 162; III. 42, 435, *minnares, bijzit*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 396 vg.
- A mijs, znw. m. I. 111, 13; 131, 221, 223; 173, 286; III. 8, 272; *geliefde, beminde, minnaar*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 397.
- A mirael, Ammiraël, znw. m. I. 171, 189; 172, × 223; 174, 294; 177, 429, 432; 178, 470; 179, 518, *emir, vorst*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 398.
- A mmelaken. Zie A melaken.
- A mmiraël. Zie A mirael.
- A moers. Zie A mours.
- A moreus, bnw. I. 173, 252, *verliefd, van liefde schitterend*.
- A mours, A moers, A mors, znw. onz. I. 113, 106; 114, 133, 147, *liefde, inzonderheid mingenot*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 402.
- A n, en de met A n samengestelde woorden. Zie A en.
- A nden, ww. II. 142, 172, *onaangenaam aandoen, grieven*; I. 20, 171, *zich ergeren aan iets en die ergernis doen blijken*. Den lachter anden, II. 102, 52, *de schande wreken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 406 vgg.
- A nder, bijv. vnw. I. 36, 227, 235; 135, 385; II. 192, 46; 211, 179, *tweede*; III. 72, 44, *elkander* (bij meervoudig subject); I. 60, 281; II. 53, 165, *naastvolgende (ander en dages in I. 60, 281 beter van elkander te scheiden)*; I. 4, 85; 7, 14; 135, 356; 170, 129; 171, 185 enz., *alius, verschillend*. Die een.... die ander, zie Een. A nder bij *haergelijc* vindt men I. 173, 263 en I. 179, 512. Zie *Mnl. Wdb.* I. 408 vgg.
- A nders, bijw. I. 57, 158; 172, 230; II. 6, 159; 55, 226; III. 55, 345, *anders*; III. 79, 104, *anders, van eene andere soort* (vóór een znw. in stede van het verbogen bnw. *ander*). A nders dan, gevolgd door eenen afhankelijk bijzin, III. 57, 392 vg., *tenzij, behalve dat, tenware dat*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 413 vg.
- A ndersins, A ndersens, bijw. I. 119, 336; III. 52, 203, *in eenen anderen zin, op eene andere wijze, anders*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 414 vg.
- A nderwerf, A nderwerven, A nderwaerf, bijw. I. 49, 79; III. 22, 206; 38, 296, *andermaal, ten tweeden male*; III. 27, 177, *bij eene andere gelegenheid, vroeger*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 417.
- A ndwoerde. Zie A ntwoerde.

- A n e, en de met A n e samengestelde woorden. Zie A e n.
- A n i j s, znw. m. II. 40, 134, *anijs*.
- A n t e r e n. Zie H a n t i e r e n.
- A n t i k e r s t, A n t k e r s t, znw. m. II. 94, 17, *Antichrist*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 423 vg.
- A n t i p e s, znw. m. (meerv. A n t i p e d e s), I. 162, 198, *tegenvoeter*.
- A n t k e r s t. Zie A n t i k e r s t.
- A n t w e r d e. Zie A n t w o o r d e.
- A n t w e r d e n. Zie A n t w o o r d e n.
- A n t w o o r d e, A n t w o e r d e, A n d w o e r d e, A n t w e r d e, znw. vr. I. 80, 254; 178, 466; III. 8, 257; 55, 343; 99, 213, *antwoord*; III. 30, 55, *verantwoording, rekenschap*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 426 vg.
- A n t w o o r d e n, A n t w o r d e n, A n t w e r d e n, ww. I. 7, 18; 20, 155, 187; 21, 207; 40, 43; 41, 91; 43, 164; 44, 225; 45, 238, 242, 270; enz., *antwoorden*; II. 184, 115; 187, 206, *rekenschap afleggen, verantwoording doen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 427 vg.
- A n x t, A n x t e, A n x s t, znw. m. I. 49, 72; 171, 180; II. 10, 318; 104, 134, *benauwdheid, kwelling, pijnlijke toestand, nood, ongelegenheid*; II. 198, 318, *gevaar*; II. 113, 219; III. 52, 207; 60, 519; 99, 207; 178, 708, *benauwdheid, vrees, verlegenheid*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 430 vg.
- A n x t e l i k e, bijw. III. 51, 183, *op eene angstverwekkende wijze, vreeselijk*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 432 vg.
- A p o l l i j n, A p o l i j n, znw. m. III. 169, 406; 175, 594, 609, *Apollo*, ook in 't algemeen als benaming van eenen afgod of valschen god van heidenen en Saracenen. Zie *Mnl. Wdb.* I. 436.
- A p o s t e l, znw. m. I. 102, 502, 516; II. 61, 12; III. 109, 125, *apostel*.
- A p o t e c a r i j s, A p o t e c a r i s, A p o t i c a r i s, znw. m. II. 37, 18; 38, 79, *apotheker, artsnijbereider*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 437.
- A p p e l, znw. m. II. 7, 194; 54, 203, *appel*; II. 79, 22, 23; III. 7, 216; *appel van het zwaard, ronde knop boven aan het gevest*; I. 184, 81, *appelvormig sieraad op den deksel van eenen beker*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 437 vg.
- A p p e l g r a u, A p p e l g r a e u, bnw. II. 25, 81, *appelgrauw*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 438.
- A p r i l, znw. m. I. 2, 40, *April, Grasmaand*.

Arbede. Zie Arbeit.

Arbeid, Arbeide: Zie Arbeit.

Arbeiden, ww. II. 205, 53, 59, *arbeiden, werken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 440 vg.

Arbeit, Arbeid, Aarbeit, Arbede, Arbeide, znw. m. (en soms vr.), II. 58, 343; 180, 123; 213, 281; III. 132, 12, *arbeid, werk*; I. 37, 284; II. 168, 84; 204, 18; III. 113, 118, *moeite, inspanning*; II. 167, 30; III. 3, 91; 37, 240, *moeite, leed, verdriet, smart, pijn*; II. 178, 31; 180, 105, *opbrengst van den arbeid, arbeidsloon, hetgeen iemand door den arbeid wint*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 441 vgg.

Arch, Aerch, bnw. (De compar. van dit bnw. doet soms dienst als positief), I. 44, 233; 131, 225; II. 200, 391, *kwaad, boos, slecht, gemeen*; II. 198, 317; III. 74, 124, 134, *boos, slecht, verkeerd*; I. 183, 18, 20, *slecht, gemeen, van weinig waarde*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 443 vgg.

Arch, Aerch, Arech, znw. onz. II. 212, 217; III. 90, 123, *kwaad* (subjectief als handeling opgevat), *boosheid, slechtheid*; I. 120, 378, *kwaad* (als feit gedacht, als gevolg van eene handeling of van eene gebeurtenis), *onheil, leed, pijn, letsel, schade*. Arch seggen, III. 122, 14, *kwaadspreken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 446 vgg.

Archeit, znw. vr. II. 184, 111, *boosheid, slechtheid*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 449 vg.

Arech. Zie Arch, tweede artikel.

Arem. Zie Arm, tweede artikel.

Argelist, znw. vr. III. 148, 146, *booze toeleg, bedrog, kwade trouw*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 453.

Arm, Aerm, Aerme (in III. 22, 209), znw. m. I. 56, 103, 122; 90, 29, 31; 91, 42, 46; 127, 55; 143, 237; 173, 262; 179, 512, 527; enz., *arm*. In III. 135, 13 vindt men het verkleinw. *armken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 458.

Arm, Arem, Aerm, bnw. I. 66, 173; 88, 89; II. 27, 157; 86, 115; 97, 144; 98, 158, 163, 168; 107, 243; 177, 17; III. 13, 183; enz., *arm, behoefdig*; I. 90, 32; III. 75, 173; 98, 141; 189, 33, *ellendig, ongelukkig, rampzalig*; II. 63, 73; III. 58, 464, *armoedig, slecht, armzalig*. Verbonden met wach, Wacharm en Wacharme, I. 133, 306; III. 7, 253; 22, 208; 43, 460; 90, 130, *ach ik ongelukkige! wee mij ongelukkige! helaas!* In III. 58, 463 vindt men met dezelfde beteekenis *O wi arme*. Ook

- komt armen, arme zonder wach als een kreet van wanhoop voor in II. 26, 99; III. 7, 219. Zie *Mnl. Wdb.* I. 458 vgg.
- Armken. Zie Arm (eerste artikel).
- Armoede, Aermoede, znw. vr. I. 21, 202; 67, 178; II. 22, 372; 64, 100; 105, 158; III. 17, 318; 110, 169, *armoede*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 463.
- Arnasc. Zie Harnasc.
- Aroma, znw. onz. I. 152, 114, *welriekende plant*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 465.
- Arsatere, Ersatere, Ersetere, znw. m. III. 112, 68, *arts, wondheeler, geneesheer*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 466.
- Art. Zie Aert.
- Arte, znw. vr. II. 183, 48, *kunst, wetenschap*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 468 vg.
- Arthritike, znw. vr. II. 33, 146, *jicht, inzonderheid voeteuwel, podagra*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 469 vg.
- Artimesia, znw. vr. II. 39, 106; 42, 211, *de artemisia vulgaris, het St.-Janskruid*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1279.
- Asage, znw. vr. II. 82, 38, *beuzelpraat, sprookje, leugentaal*. Zie hier II. 223; en *Mnl. Wdb.* I. 471 vg.
- Asen, Aesen, Aessen, nw. II. 39, 123, *zich voeden, vreten*; II. 42, 208, *voeden, voeren, voedsel geven* (In andere HSS. staat *asene* en *assene*; in de *N. R.*: et intinge cibum eius usque novies); II. 38, 58, *als voedsel geven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 472 vg.
- Asijn. Zie Aisijn.
- Assaelgieren, Asselgieren, Asselgeren, ww. II. 111, 114, 141; 114, 254; 159, 73, *bespringen, bestormen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 475.
- Assaut, znw. onz. II. 112, 160, *aanval, bestorming*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 476.
- Assce, znw. vr., III. 104, 104, *asch*. In I. 151, 79; II. 62, 31, komt het mv. *asscen* voor. Zie *Mnl. Wdb.* I. 476 vg.
- Assel, znw. vr. III. 60, 544, *schouder*; II. 40, 160, *vleugelholte bij het lijf* (van vogels). Zie *Mnl. Wdb.* I. 477 vg.
- Asselgeren, Asselgieren. Zie Assaelgieren.
- Assise, znw. vr. II. 196, 227, *schatting, belasting, accijns*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 478 vgg.
- Astronomijn, znw. m. I. 153, 133, *sterrenkundige, sterrenwichelaar*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 480 vg.

- A**ugustijn, znw. m. II. 176, 4; III. 71, 31, *monnik van de vierde der bedelorden*, ook *Augustijner-heremiet* genoemd. Zie *Mnl. Wdb.* I. 485.
- A**uctoor, znw. m. II. 188, 271, *schrijver, auteur*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 485.
- A**uctoriteit, znw. vr. II. 182, 28, *vermelding van den schrijver, op wiens gezag men iets neerschrijft, bewijfsplaats*.
- A**ve, en de met Ave samengestelde woorden Zie Af, en A verecht.
- A**vent. Zie Avont.
- A**venture, Avonture, Aventuur, znw. vr. I. 20, 164; 55, 60; 67, 192; II. 14, 76; 15, 93, 105, *gebeurtenis, voorval, geval*; I. 65, 133; 74, 464; 76, 83; 82, 331; 86, 10; 87, 19; 88, 65, 81; 92, 81; 93, 145; 95, 205, 220, 228; enz., *vreemd, wonderlijk geval* (In I. 116, 240 is der aventuren vader een eere naam van Walewein; zie hier op Vader); I. 119, 351; 131, 207; 143, 258; II. 168, 80, *hachelijk geval, hachelijke toestand, gevaar*; I. 115, 202; 154, 42; II. 195, 168; III. 42, 445, *goed geval, geluk*; I. 4, 112; III. 15, 263, *kwaad geval, ongeval, ongeluk*; I. 90, 5; 103, 553; II. 22, 374; 97, 124; III. 87, 4, *het lot, de fortuin*; I. 53, 1, 4; 74, 1; 90, 1; 103, 547; 150, 42, *opgeteekend verhaal, geschiedenis* (die de dichter als bron gebruikt). In *aventure* setten, In *daventure* setten, II. 167, 28, *in gevaar stellen, in de waagschaal stellen*. Op *aventure* of, III. 44, 522; 175, 588; 176, 638, *omdat de kans bestaat dat, voor het onzekere geval dat*. Bi *aventure*, I. 3, 67; III. 3, 61; 15, 238, *bij toeval, toevallig*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 489 vgg.
- A**venturen, ww. I. 21, 191; 29, 118; 32, 56, 58; 35, 187, 195; III. 55, 316, *wagen, op 't spel zetten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 495 vgg.
- A**ver, znw. m., *nakomeling, zoon*. In 't Mnl. komt het woord alleen voor in de uitdrukking *Van averte avere, Van avertavere*, II. 121, 511, *van ouder tot ouder, van vader op zoon*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 497.
- A**verecht, A verrecht, bijw., *in eene andere richting dan de rechte*. A verrecht liggen, III. 192, 95, *onderstboven liggen, ruggelings op den grond liggen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 497 vg.

A verstroo. Zie Haverstroo.

Avont, Avent, znw. m. I. 33, 115; 34, 170; 79, 182; 171, 192; II. 46, 137; 55, 260; 139, 50; 213, 277; III. 28, 202; 132, 13; enz., *avond*. Tavont, I. 34, 139, 143, 149; 102, 481; III. 131, 16; 190, 47, 60, *van avond, heden avond*. Gistern avont, gister navont, III. 19, 88, *gisteren op den avond, gisteren avond*. (Zie artikel En, voorz.). Hoge avont, II. 139, 47, *avond of dag voor een hoog feest*. Zie Navonts; en *Mnl. Wdb.* I. 502 vg.

Avontsterre, Avontstar, znw. vr. III. 152, 1, *avondster*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 504.

Avonture. Zie Aventure.

A warijt, tusschenw. III. 189, 22; 191, 75, *waarachtig, warempel*. Het woord is eigenlijk en waerheit, dat men in den vorm van E waerheit vindt in III. 194, 163. Zie de aantekening in III. 215; hier En, voorz.; en *Mnl. Wdb.* I. 504 vg.

B.

Bachten, bijw. II. 32, 90, 110; III. 22, 190, *aan de achterzijde, van achteren*. (In III. 22, 190 is brachten eene drukfout). Zie *Mnl. Wdb.* I. 509 vg.

Baden, ww. II. 24, 36; 65, 139; 84, 36; 85, 71, *baden, een bad nemen*; II. 118, 395, *baden (in bloed)*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 511 vgg.

Baeldadicheit, Baeldadichede. Zie Baldadicheit.

Baeliu. Zie Baliu.

Baen. Zie Bane.

Baer, bnw. I. 180, 534, 558, *bloot, ontbloot, uit de scheede getrokken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 517.

Baert, znw. m. I. 179, 498; II. 4, 86; 8, 241, 253; 95, 60; III. 18, 50; 19, 62; 129, 4; 130, 48, 57; 146, 56, 57; enz., *baard*. Gode enen vlassen baert maken, II. 196, 211, *God door schijnheiligheid zoeken te bedriegen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 520 vg.

Baervoet, bnw. II. 68, 260, *barrevoets, met bloote voeten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 522.

Baet. Zie Bate.

Bagaert, znw. m. III. 71, 23, *Beggaard, leekebroeder*,

598
472
126
65

- lid eener vrije geestelijke vereeniging.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 523 en 703.
- Bagine, znw. vr. III. 71, 21, *Begijn, leekezuster, lid eener vrije geestelijke vereeniging.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 524 vg., en 705.
- Baginieren, ww. II. 174, 88, *schertsen, stoeien.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 525, en *Tijdschrift*, V, 9.
- Bailiu. Zie Baliu.
- Bake, znw. m. (zie hier III. 203), I. 9, 89, 95, *zijde varkensvleesch, zijde spek*; III. 18, 45, 58; 19, 66, 73, 76, 84, 92, 97, 100; enz., *geslacht varken.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 526 vg.
- Backen, ww. II. 197, 278, *bakken.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 529.
- Backen, ww. II. 31, 66, *blaffen, bassen* (Lat. tekst: *odore et importunis latratibus bestiam sequuntur*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 529.
- Backere, Backer, znw. m. II. 197, 276, *bakker.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 529.
- Baldadicheit, Baeldadicheit, -de, znw. vr. I. 116, 245, *booze behandeling, boosheid.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 512.
- Baldac, znw. onz. III. 9, 13, 15; 14, 203; 16, 309, *Bagdad.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 533.
- Baldekijn, Bandekijn, znw. onz., III. 58, 457, *draagstoel met eenen troonhemel voorzien.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 533.
- Baliu, Baeliu, Bailiu, znw. m. III. 65, 99, 117; 85, 345, *rechterlijk ambtenaar, rechter, baljuw*; I. 164, 289, *opperrechter, landvoogd.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 535 vgg.
- Balc, znw. vr. II. 68, 292, *balk.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 538.
- Balsame, Balseme, znw. vr. II. 2, 19, *balsem.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 540 vg.
- Balsamen, Balsemen, ww. II. 145, 293, *balsemen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 541.
- Ban, znw. m. II. 172, 26; 173, 46, *kerkelijke ban, banvloek, excommunicatie.* Sinen ban leggen opere dinc, II. 74, 149, *iets verbieden op straffe des bans.* Enenden ban geven, III. 70, 98, *iemand den banvloek geven, het anathema over iemand uitspreken.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 542 vgg.
- Bandekijn. Zie Baldekijn.
- Banderside, bijw. I. 28, 71, *aan den anderen kant;*

- III. 3, 58, *naar den anderen kant*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 553 vg.
- Bane, Baen, znw. vr. II. 125, 685; 126, 736, *slagveld, plaats waar gestreden wordt*; III. 27, 168, *speelbaan, kaatsbaan*. Des meres bane, III. 100, 230, *het vlakke zeestrand*. Buten banen rollen, III. 83, 277, *het rechte pad verlaten, op een dwaalspoor komen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 556 vg.
- Bange, Bang, bnw. III. 95, 39; 96, 66, *bang, tenauwd, beklemd*.
- Baniere, znw. vr. I. 141, 160; II. 110, 70; 117, 376; 120, 480; 130, 38; 131, 87, *banier, vierkante vaan*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 559 vgg.
- Banc, znw. m. III. 64, 92, *rechtbank, schepenbank*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 562 vgg.
- Bannen, ww. III. 103, 54, *verbannen, verdrijven, verjagen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 567 vgg.
- Bant, znw. m. III. 174, 582; 176, 626, 634; 177, 658; 180, 774; 181, 776, *band, dienende om iets te binden*; I. 43, 188; II. 65, 142; 89, 80; 98, 181; III. 170, 435; 112, 58, 73; 113, 91, 93, 101; enz., *band, boei*; III. 75, 177; 76, 207, *verbintenis*; III. 55, 311, *druk, ongeluk* (zie hier III. 208). Zie *Mnl. Wdb.* I. 571 vgg. — In III. 76, 208 is *bant* eene drukfout voor *hant*.
- Baraet, ook in den vorm Beraet, znw. onz. I. 13, 280, *bedrog, bedriegerij* (Op deze plaats heeft het Brusselsche H. S. *beraet*); III. 142, 13, *spel, jok, scherts*. Dor baraet, I. 8, 58, *uit bedrog, om te bedriegen* (Op deze plaats heeft het Brusselsche H. S. *dat icken oom hiet, dat was verraet*; en in de fragmenten van den ouden druk te Cambridge staat *beraet*). Bi barate, I. 3, 71, *door bedrog, op eene bedrieglijke, listige wijze* (Op deze plaats heeft het Brusselsche H. S. *beraet*). Baraet driven, III. 76, 8; 142, 8, *vermaak scheppen, plezier maken, pret maken* (Zie III. 210. In III. 76, 8 hebben de beide Handschriften en ook onze tekst *beraet*). Sonder baraet, III. 129, 32, *zonder vrees, zonder bang te zijn, onbeschroomd*. Zie Dr. Franck op *Alex.* bl. 467; *Tijdschrift*, II. 143 vgg; en *Mnl. Wdb.* I. 573 vgg.
- Bare, znw. vr. I. 2, 4, 11, 27; 5, 136; 11, 176; 139, 78; II. 145, 323, *baar, draagbaar, inzonderheid lijkbaar*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 579.

- Baren, ww. III. 128, 22, *toonen, vertoonen*; II. 157, 90, *te voorschijn brengen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 580 vgg.
- Barke, znw. vr. I. 51, 171, *licht vaarttuig, sloep*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 585.
- Baroen, znw. m. I. 18, 96; 21, 220; 39, 21; 42, 138; 43, 164; 117, 253; II. 106, 215; III. 29, 7; 178, 687; 186, 966; enz., in 't algemeen, *man, leenman, edelman, rijks-groote, ridder*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 586 vg.
- Barren. Zie Berren.
- Bassen, ww. II. 31, 48, 49, 57, 58, *blaffen*; I. 11, 169, *aanblaffen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 590 vg.
- Bast, znw. m., *bast van eenen boom, boomschors*. Niet een bast, II. 112, 151, *volstrekt niets, geen zier*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 591 vg.
- Bastaert, Bastaerd, znw. m. III. 59, 484, *bast-aard, buiten echt verwekt kind*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 592 vg.
- Bastaert, bnw. Bastaert van niet bliven, III. 158, 40 vg., *ergens van verstoken blijven, eigenlijk als bastaard van een erfdeel uitgesloten zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 593.
- Bat, znw. onz. II. 86, 99, 132; III. 153, 26, *bad*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 594.
- Bat. Zie Bet.
- Bataelge, Battaelgie, Battailie, znw. vr. I. 120, 394; 130, 162; 138, 57, *slag, strijd, gevecht*; II. 130, 40, *legerschaar, legerafdeeling, in krijgsorde geschaarde legerbende*. Ene bataelge nemen, I. 135, 358, *eenen strijd met iemand aannemen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 595.
- Bate, Baet (in III. 73, 98; 104, 93), znw. vr. II. 43, 36; 85, 60; 91, 166; 143, 225; 194, 147, 149; 198, 284; 201, 404; 208, 72; III. 72, 50; enz., *baat, voordeel, winst, hulp*; III. 27, 162, *baat, genoeg*; II. 37, 29, *baat, beterschap, herstel, genezing*; II. 37, 40, 42, *middel tot genezing, geneesmiddel*. Enen te baten comen, II. 39, 116, *tot voordeel strekken, te stade komen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 597 vgg.
- Baten, ww. II. 198, 303; 199, 343; III. 85, 354; 86, 378; 90, 136; 104, 88, *baten, nuttig zijn, tot voordeel zijn, helpen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 600.
- Battaelgie, Battailie. Zie Bataelge.
- Bebloet, bnw. II. 154, 53; III. 6, 193, *bebloed, met bloed bevlekt*.

- Bedacht, Bedocht, bnw. Bedacht sijn, III. 78, 82, *het plan hebben, oordeelen, besluiten*. Bedacht sijn in iet, III. 64, 78, *zich toeleggen op iets, zich bezig houden met iets*. Evel bedachtsijn, II. 18, 240, *eene verkeerde meening hebben, onverstandig zijn*. Wel bedacht sijn, I. 127, 66; 129, 148, *verstandig, bekwaam zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 606 vgg.
- Bedachticheit, Bedachteheit, —hede, znw. vr. I. 76, 87, *verstand, denkvermogen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 608 vg.
- Bedagen, ww. II. 99, 219, *aanbreken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 609 vg.
- Bedanken, ww. II. 157, 101, *zijnen dank betuigen, tevreden zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 610 vg.
- Bedarve. Zie Bederve.
- Bedde, znw. onz. I. 54, 45, 47, 49; 55, 94; 56, 101; 57, 144; 174, 315; 179, 491; 180, 535, 549; enz., *bed*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 612 vgg.
- Beddeboom, znw. onz. I. 20, 175, *de balk voor aan het bed, de rand van het bed*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 614.
- Beddestroo, Bedstrooe, znw. onz. II. 170, 28; 171, 57, *bedstroo*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 616.
- Bede, znw. vr. I. 14, 314; 19, 128; 23, 280; 24, 343; 49, 99; II. 49, 13, *gebed tot God*; I. 25, 358; 34, 160; 56, 113; 142, 194, 203; 143, 265; II. 192, 55; III. 29, 55; 51, 178; 109, 117, 141; enz., *verzoek (aan menschen gedaan)*; III. 71, 30, *inzameling van giften of aalmoezen* (zie Wien, en hier III. 209). Ene bede doen, II. 134, 189, *een verzoek doen*; I. 105, 599, *een verzoek toestaan, inwilligen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 616 vgg.
- Bede, telw. Zie Beide, telw.
- Bedechte. Zie Bedichte.
- Bedecken, ww. II. 53, 184; III. 111, 34, *bedekken*; I. 159, 77 (zie hier I. 194); II. 177, 31; III. 4, 110; 32, 32, *geheim houden, verbergen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 619.
- Beden, ww. I. 106, 642; III. 111, 7, 15, *een gebed doen, bidden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 622 vg.
- Bedenken, ww. III. 150, 5, *te binnen schieten, voor den geest komen*. Hem bedenken, III. 7, 232, *bedenken*; II. 80, 75 (met den tweeden naamval), *denken aan*; II. 14, 67; 138, 14 (met den tweeden naamval); II. 209, 109, *tot het besluit komen, besluiten*; I. 173, 260,

- bij zich zelven zijn, bij zijne zinnen zijn.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 623 vgg.
- Bederve, Bedarve, znw. vr. II. 44, 74, *behoefte, levensonderhoud, nooddrift*; II. 68, 281, *nut, voordeel, belang*; III. 22, 219, *taak, daad, onderneming* (zie hier III. 204). Zie *Mnl. Wdb.* I. 626 vgg.
- Bederven, ww. (verl. tijd bedarf; deelw. bedorven), III. 30, 51, *te gronde richten* (In deze beteekenis ook zwak verwoegd, zie III. 99, 205); I. 22, 252; 114, 129; 163, 238; 180, 559, *om het leven komen, omkomen, sterven.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 628 vgg.
- Bederven, ww. (3 pers. enk. teg. tijd ind. bedarf, bederf, bedaerf; verl. tijd bedorfte, bedorste, bedurste), II. 42, 208, *behoeven, noodig hebben* (met den tweeden naamval der zaak); II. 50, 63; 62, 23, *noodig zijn, vereischt worden.* — Onpersoonlijk Het bedarf, I. 67, 210; 69, 293; II. 41, 184; III. 109, 115), *het is noodig, het behoeft.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 631 vgg.; en Franck, *Mnl. Gramm.* § 164, 3.
- Bede vaert, znw. vr. I. 32, 65, *bedevaart.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 634.
- Bedi, Bedie, Bedien, bijw. en voegw. A bijw. I. 55, 88; 179, 496, *daardoor, ten gevolge daarvan*; I. 63, 22; 100, 437; 147, 10; 149, 88; 154, 37; 156, 115; II. 17, 173, 189; 56, 274; 63, 92; enz., *daarom.* Bedi dat, I. 61, 330 vg.; 91, 64; 102, 489 vg.; 109, 776 vg.; 171, 198 vg., *daarom dat, omdat.* Jc ne segget niet bedi, gevolgd door eenen ontkennden zin met ne of en, I. 134, 342 vg., *niet dat ik daarom wil zeggen, dat niet; niet dat ik daarmee ontken dat* (Den zin der plaats geeft Dr. Verdam aldus weer: *Niet dat ik u het hart niet, als ik het had, zou teruggeven, daarvan niet; maar ik heb het nooit gezien.*) Niet bedi — ne, I. 57, 159 (zie I. 190), *niet dat - maar, maar toch, niettemin.* Het kan daar ook door het voegw. *zoodat* worden weergegeven, evenals in I. 133, 291 (waar de zin is: *zoodat zij er des te meer verdriet van had.*) — B. voegw. I. 53, 11; 56, 117; 57, 173; 59, 245; 60, 257, 259; 63, 43; 64, 77; 74, 466; 82, 299; enz., *omdat, want.* Zie *Anz für D. Alt.* IX, 389; *Mnl. Wdb.* I. 634 vgg.; en *Tijdschrift*, V, 95.
- Bedichte, Bedechte, bijw. II. 148, 18, *onophoude-*

- lijk, telkens weer, met klem.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 636 vg.
- Bedie. Zie Bedi.
- Bedieden, Beduden, ww. II. 52, 135; 59, 390, *verklaren, uitleggen*; II. 148, 2; III. 15, 274; 63, 40; 67, 196; 79, 116; 80, 149, 153; 81, 213, *vertellen, verhalen, mededeelen*; II. 31, 58; 50, 49; 60, 415, 430, 436; III. 79, 108; 81, 195, *beteekenen, beduiden, willen zeggen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 638 vgg.
- Bedien. Zie Bedi.
- Bediet, znw. onz. II. 191, 34; 205, 82, *verklaring, uitlegging*; III. 71, 40, *verhaal*; III. 65, 126, *taal, leus.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 643 vgg.
- Bedinge, znw. vr. I. 68, 252; 98, 345; III. 106 (titel); 107, 46, 54, *gebed.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 645 vg.
- Bedocht. Zie Bedacht.
- Bedragen, ww. II. 20, 314; 199, 346, *aanklagen, beschuldigen.* Hem bedragen, II. 63, 78, *zich gedragen, het maken, zich houden.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 651 vgg.
- Bedranc, znw. onz. II. 124, 635; 125, 689; III. 189, 19, *het dringen, gedrang, strijdgewoel.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 654 vg.
- Bedriegen, ww. I. 8, 55; 72, 400; 160, 130; 174, 301; II. 19, 281; 31, 63; 75, 187; 96, 104; 166, 78; III. 108, 80; 191, 82, *bedriegen, misleiden*; III. 113, 88, *teleurstellen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 656.
- Bedriven, ww. I. 142, 205; II. 136, 291; III. 30, 56; 146, 71; 190, 64, *doen, uitvoeren*; II. 93, 256, *uitvoeren, tot stand brengen*; II. 33, 138, *aandrijven, tot iets brengen, noodzaken.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 658 vgg.
- Bedroeft, Bedroevet, bnw. II. 72, 94, *bedroefd, droevig.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 663.
- Bedrogen, verl. deelw. als bnw. gebruikt, I. 139, 102, *valsch, bedrieglijk.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 665.
- Bedstroe, Bedstroo. Zie Beddestroo.
- Beduden. Zie Bedieden.
- Bedwanc, znw. onz. I. 38, 301; II. 146, 329; III. 93, 276, *dwang*; III. 46, 591, *nood, druk, kommer, zorg*; I. 155, 75; II. 71, 20, 23; 169, 93; III. 123, 7; 124, 14; 140, 83, *overheersching, macht, heerschappij.* Sonder bedwanc, I. 19, 150; III. 71, 14; 130, 59, *vrijwillig, uit eigen beweging, door geen dwang gebonden.* Men vindt deze uitdrukking ook in I. 168, 62, doch daar

moet sonder sinen danc gelezen worden. De verbetering is men verschuldigd aan Dr. de Vries (zie *Floris*, uitg. van Dr. Moltzer, bl. 79). Zie *Mnl. Wdb.* I. 671 vgg.

Bedwellen, ww. III. 84, 300, *misleiden, van het spoor brengen, verleiden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 673 vg.

Bedwingen, ww. II. 143, 231; III. 113, 114, *dwingen, noodzaken*; I. 14, 304; II. 74, 151, *beheerschen, overheerschen, overweldigen, onderwerpen*; II. 206, 4 (met het voorz. van), *terugbrengen van*. Enen bedwongen hebben, II. 14, 46, *iemand in zijne macht hebben, in bedwang houden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 674 vg.

Beede, telw. Zie Beide, telw.

Beelde, Beilde, znw. onz. en vr. I. 55, 93; 56, 98, 99, 121, 129; 150, 16; III. 37, 251; 77, 53; 78, 61, 69, 77, 81, 89; 79, 111, *beeld, gewrocht der beeldende kunst*; III. 100, 236; 101, 7; 120, 15; 123, 2; 143, 10, *gestalte, gedaante, hier vrouw*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 676 vg.

Been, znw. onz. I. 94, 194; 103, 533; 119, 356; II. 6, 149; 24, 52; 32, 106; 33, 148; 35, 73; 39, 112; 44, 61; III. 112, 62, *been*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 679 vg.

Beer. Zie Bere.

Beeste, znw. vr. I. 145, 333; 152, 119; II. 30, 3; 31, 69; 33, 2; 56, 281, 285, 287; 57, 328; 58, 350, 360; enz., *beest, viervoetig dier*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 681 vg.

Beestelijc, bnw. II. 166, 69, *van een beest*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 682.

Beet. Zie Bete.

Beeten. Zie Beten.

Begaden, ww. II. 41, 172, *ordenen, rangschikken, voegen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 683 vgg.

Begaen, ww. I. 148, 56, *in handen krijgen, achterhalen, vangen*; I. 23, 304, *verwerven, behalen, genieten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 686 vgg.

Begaerte. Zie Begeerte.

Begaren. Zie Begeren.

Begeerte, Begaerte, Begerte, Begeert, znw. vr. en onz. (zie II. 217), I. 71, 348; II. 13, 20; 62, 15; 63, 85; 192, 46; III. 161, 143, *begeerte, verlangen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 691 en 696.

Begennen, ww., andere vorm voor beginnen, II. 25, 94, *beginnen*. In III. 157, 30 staat in het H. S.

begennen. (Zie *Mnl. Dram. Poëzie*, ed. Moltzer, bl. 3). Zie *Mnl. Wdb.* I. 696 vg.

Begeren, Begaren, ww. I. 18, 99, 102; 19, 129; 29, 149; 31, 36; 62, 345; 66, 169; 73, 419, 445, 447; enz., *begeeren, verlangen naar*. Begeren aenenen, II. 212, 234, *verlangen van iemand* (zie *Mnl. Wdb.* I. 69). De onbep. wijs is in III. 68, 15 als znw., in den zin van *wensch*, gebruikt. Over begeren als znw. in III. 43, 475 zie men hier III. 207. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 693 vgg., en I. 697 vg.

Begerte. Zie Begeerte.

Begeven, ww. I. 39, 16; 142, 212; 143, 253; 172, 226; II. 138, 9; III. 125, 8; 138, 10, *verlaten, in den steek laten, aan zijn lot overlaten*; III. 4, 113, *met rust laten*; II. 79, 15, *verlaten*; II. 58, 360; 60, 447; III. 81, 176, *nalaten, achterlaten, opgeven*; I. 118, 294; II. 7, 207; 119, 436; III. 40, 373, *ophouden, eindigen, staken*. Sonder begeven, I. 37, 279; II. 128, 796, *zonder ophouden, onafgebroken, voortdurend*. — Hem begeven, I. 8, 73; III. 136, 61, *van de wereld afstand doen, in een klooster gaan*. Het verleden deelw. begeven wordt als bnw. gebruikt, met de beteekenis *van de wereld afgezonderd, in een klooster zijnde*; zoo hier in I. 4, 87; III. 73, 85. Begeven sijn, I. 8, 60; 40, 45; III. 4, 106, *in een klooster gegaan zijn, in een klooster zijn* (In III. 4, 106 is de zin: *wij zijn hier als het ware in een klooster*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 699 vgg.

Begeven, bnw. Zie Begeven, ww.

Begin, znw. onz. I. 88, 59; 95, 217; 106, 671; II. 48, 209; 51, 93, 96, 97; 52, 123; 62, 48; 65, 138; enz., *begin, aanvang*; I. 79, 209; II. 49, 2; 51, 102, *oorsprong*. Ten beginne, en Int begin, I. 83, 341; 84, 395; II. 38, 58, *om te beginnen, al dadelijk*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 705.

Beginnen, ww. (verl. tijd began, begoude, of begonste; deelw. begonnen), I. 3, 79; 6, 161; 11, 200; 13, 271; 14, 281; 60, 262; 63, 34; 64, 81; 95, 231; II. 49, 31; 51, 80; 114, 231; enz., *beginnen*. Voor Beginti, in II. 67, 213 leze men begint (zie hier II. 221). Zie mede Begennen; Begonnen; en *Mnl. Wdb.* I. 705 vg.

Begomen, ww. II. 153, 84; 162, 76, *in orde brengen*,

- ordenen, inrichten, regelen* (Bij de laatste plaats stelt Dr. Verdam in *Mnl. Wdb.* I. 709 voor te lezen: „dat si warneert comen, ende, dat si mogen, begomen, eer si” enz.). Zie *Mnl. Wdb.* I. 707 vgg.
- Begonnen, ww. II. 37, 20, *beginnen*. Zie hier II. 220; en *Mnl. Wdb.* I. 709.
- Begraven, ww. I. 6, 176, 179; 103 (opschrift); II. 128, 799; III. 53, 234; 135, 44, *begraven*; I. 147, 20, *verschan-sen. versterken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 711 vg.
- Begrip, Begrijp, znw. onz. III. 24, 36, *berisping, verwijt, aanmerkingen*. Sonder begrijp, III. 143, 18, *zonder dat men verwijten of aanmerkingen te duchten heeft*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 712 vgg.
- Begripen, ww. III. 22, 202, *aangrijpen, aanpakken*; II. 88, 34, *aantasten, treffen, bevangen*; II. 50, 76; 207, 45, *laken, aanmerkingen maken op iets*; I. 88, 60; II. 104, 141; 159, 48, *ondernemen, ter hand nemen, op het touw zetten*; II. 158, 28, *beslaan*. Begrepen in, III. 65, 100, *vervuld van*. In dien begrepen zijn, I. 175, 367; III. 9, 18, *ergens van vervuld zijn, er op uit zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 714 vgg.
- Behagelheit, —hede, znw. vr. II. 117, 381, *sier-lijkheid, kostbaarheid, pracht*; II. 149, 47; III. 35, 152, *welbehagen, genot, genoeg, vermaak*; II. 117, 363, *dap-perheid, zelfvertrouwen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 724 vgg.
- Behagen, ww. I. 28, 79; 113, 101; II. 3, 64; III. 18, 60; 74, 125; 185, 908, *behagen, bevallen*. Mi behaecht, x onpers. met den tweeden naamval der zaak of eene bepaling met van, I. 70, 298; II. 52, 134, *behagen scheppen in*. De onbep. wijs is in III. 151, 27 als znw. gebruikt met de beteekenis *genoegen, vermaak, welbe-hagen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 727 vg.
- Behalen, ww. III. 110, 161, *verwerven, verkrijgen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 728.
- Behangen, ww. I. 148, 32, *behangen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 729.
- Beheet, znw. onz. II. 190, 333, *aansporing*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 729 vgg.
- Behelsen, ww. Enen behelst hebben, I. 179, 502. *iemand in zijne armen houden, omarmen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 734.
- Behandelike, bijw. II. 14, 69, *in het geheim, heime-lijk*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 735.

- Behendicheit, Bendicheit, —hede, znw. vr.**
I. 168, 55; II. 139, 64, *list, streek, listig beraamd plan*;
II. 37, 38, *kunstvaardigheid, kunst*. Zie *Mnl. Wdb.* I.
736 vg.
- Beheren, ww. III. 66, 163, besturen, regeeren.** Zie
Mnl. Wdb. I. 738.
- Beheten.** Zie Verheten.
- Behoef, Behouf, znw. onz. en vr. (zeer dikwijls in
den samengetrokken vorm Boef), nut, voordeel.** Tot
(of Te) enes behoef, I. 37, 270; 80, 229; 108, 734;
114, 136, *ten nutte van, ten dienste van, ten behoefte van*;
II. 191, 21, *voor, ten nadeele van*. Zie hier II. 227 vg.;
en *Mnl. Wdb.* I. 743 vgg.
- Behoeden, ww. II. 111, 109; III. 146, 64, bewaken,
bewaren, beschermen, beveiligen.** Zie *Mnl. Wdb.* I. 741 vgg.
- Behoeder, znw. m. III. 184, 903, beschermer.** Zie *Mnl.
Wdb.* I. 743.
- Behoerlijk.** Zie Behoorlijk.
- Behoet, znw. onz. III. 120, 8; 123, 5, bescherming,
hoede.** Zie *Mnl. Wdb.* I. 747.
- Behoeven, ww. onz. en onpers. — A. onz. II. 88, 66,
noodig hebben** (Op deze plaats is de onbep. wijs als
znw. gebruikt). — B. onpers. I. 168, 58; 185, 107; II.
35, 60, *noodig zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 748 vg.
- Behoorlijk, Behoerlijk, bnw. III. 82, 231, betame-
lijk, passend, gepast.** Zie *Mnl. Wdb.* I. 750.
- Behoren, ww. II. 178, 45, passen, bestemd zijn voor**;
I. 99, 398; II. 114, 251; 149, 62; 151, 2; 159, 66; 168, 67;
172, 10, *behooren* (Voor II. 149, 62 zie men hier II.
226). Het behoort, II. 182, 31; III. 83, 275, *het past,
het voegt, het betaamt*. Zie Toebehoren; en *Mnl.
Wdb.* I. 750 vgg.
- Behouden, ww. I. 17, 35; 19, 132; 21, 229; 22, 262;
23, 294, 299; 156, 114; 165, 309; II. 8, 225; 31, 72; enz,
behouden, in het bezit blijven van, redden, bewaren**; III.
104, 91, *redden, beschermen*; I. 46, 285; II. 190, 344, *hou-
den*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 754 vgg.
- Behouden, verl. deelw. Behouden tsijns (tsins).**
Zie op Tsins.
- Behoudere, znw. m., redder, vooral gebruikt van
Christus, den heiland, den redder der wereld, zoolier
in II. 80, 83. Sinen behoudere ontfaen, I. 101,**
- VERWIJS. Dl. IV.**

454, *het Heilig Avondmaal gebruiken*. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 758.

Behouf. Zie Behoef.

Behout, znw. onz. en vr. II. 52, 122; III. 150, 2, *zaligheid, geluk, heil*; II. 143, 235, *de plaats, waar men iemand in zijne macht heeft, gevangenis, kerker*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 759 vgg.

Beide, znw. vr. I. 168, 60, *uitstel, vertoef*. Sonder beide, II. 111, 113; 119, 427; 152, 64, *onverwijld, dadelijk*. Over sonder beide in III. 3, 71 zie men Bide. Zie *Mnl. Wdb.* I. 764 vg.

Beide, Bede, Beede, telw. I. 8, 60, 63; 40, 75; 41, 78; 42, 122; 43, 189; 48, 20; 54, 22; 56, 103; 67, 180; enz., *beide*. Beide... ende, I. 5, 126; 13, 263; 37, 267; 40, 40; 49, 70, 98; 50, 106; 60, 277; 83, 337; 100, 427; 138, 51; enz., *zoowel... als*. Den vorm Beede vindt men in III. 15, 258. Zie *Mnl. Wdb.* I. 675 en 765.

× Beidegader, Bedegader, Beedegader, telw. I. 27, 30; II. 75, 182; 140, 126; 145, 314, *alle twee, beiden te zamen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 766.

Beiden, Beden, Beien (in III. 126, 11; 127, 18), ww. I. 19, 122; 170, 131; II. 144, 284; 195, 179; III. 7, 224; 51, 163; 59, 499; 70, 102; 96, 95; 99, 201; enz., *wachten, toeven, talmen* (In I. 19, 122 en III. 99, 197, 200 is de onbep. wijze als znw. gebruikt); I. 27, 31; 36, 238; 63, 49; II. 46, 155; 168, 79, *wachten op, afwachten*. Sonder beiben, III. 38, 266; 78, 67; 79, 96, *zonder te talmen, dadelijk, onverwijld*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 766 vg.

Beilde. Zie Beelde.

Beiten. Zie Beten.

Bejach, znw. onz. II. 31, 64, *krijgsbuit, buit*; II. 94, 39, *winst, voordeel, datgene wat men zich verwerft*; III. 82, 220; 83, 282, *levensonderhoud, kost, dagelijksch brood, broodwinning*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 768 vgg.

Bejagen, ww. I. 160, 91; 169, 93; II. 73, 133; 90, 129; 98, 161; 99, 190; 159, 75; 167, 47; 178, 44, *verkrijgen, winnen, verwerven, krijgen*; III. 96, 64; 100, 245, *zich zelven berokkenen, zich op den hals halen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 770 vgg.

Bec, znw. m. I. 68, 231; II. 38, 84; 40, 141; III. 84, 308, *bek*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 774 vg.

Becant. Zie Bekent.

Becarmen. Zie Bekermen.

Beke, znw. vr. I. 120, 403; II. 24, 19, 27, 29, 32, 36, 37; 27, 174; 83, 8; 87, 7, *beek*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 776.

Bekennen, bekinnen, ww. (verl. tijd bekende, becande; deelw. bekent, bekint, becant), I. 127, 56; 144, 273; 162, 196; II. 5, 124; 90, 116, *leeren kennen, zien, aanschouwen*; I. 48, 27; II. 50, 52; 80, 91; 89, 106; III. 73, 116; 144, 28; 149, 27, *leeren kennen, inzien, begrijpen*; III. 15, 237, *herkennen*; II. 100, 229; III. 109, 121, *kennen, weten*; II. 55, 234, *onderkennen, onderscheiden*; III. 81, 183, *in zijne waardigheid erkennen, van iemands goed recht overtuigd zijn*; I. 143, 244; III. 144, 33; 149, 29, *letten op, ter harte nemen*. (In II. 100, 229 is de zin: *die de waarheid wist*, nl. God. Voor III. 109, 121 zie men hier III. 211, waar naar 't *Mnl. Wdb.* wordt verwezen. Daar zegt Dr. Verdam terecht: „Amand, die door de werking van den Heiligen Geest *wist*, dat Petrus voor hem stond”). — Doen bekennen, I. 43, 161, *laten weten*; I. 6, 175; II. 134, 223; *openbaren, laten blijken*. — Bekent hebben, II. 193, 95, *kennen* (Zie over deze plaats *Taalk. Bijdr.* I. 65 vg.; en *Mnl. Wdb.* I. 841). — Zie *Mnl. Wdb.* I. 778 vgg.

Bekent, Bekint, Becant, deelw. en bnw. III. 34, 131, *ondervonden* (met den derden naamval van den persoon); III. 108, 101, *bekend met, zeker van*; II. 53, 165, 171; 111, 127; 152, 70; 154, 48; 160, 88; 199, 325; III. 9, 12, 23; enz., *bekend*; I. 47. 2; III. 103, 66; 166, 314, *vermaard, beroemd*. Bekent doen, II. 150, 88; 188, 274; III. 159, 80; 163, 203, *kond doen, bekend maken, verhalen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 785 vgg.

Bekeren, ww. II. 31, 60; 70, 8, *tot het rechte geloof brengen*; II. 210, 174, *wenden, richten* (de zin is: *uwe studie op de theologie richten, er aan wijden*). Iet te rechte bekeren, II. 211, 216, *iets goed opvatten*. — Hem bekeren, II. 61, 3; 65, 165, *zich bekeeren*; II. 206, 101, 9, *zich zetten tot, zich toeleggen op*. In II. 65, 138 is het ww. als znw. gebruikt in den zin van *bekeering*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 788 vgg.

Bekermen, Becarmen, ww. II. 196, 236, *zuur verdienen, met moeite verkrijgen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 792.

Bekinnen. Zie Bekennen.

Bekint. Zie Bekent.

- Becken. Zie Beckijn.
- Beckeneel. Zie Beckineel.
- Beckijn, Becken, znw. onz. I. 177, 427; 178, 461; 183, 14, 20; III. 153, 32, *waschkom*, vooral voor het waschen der handen. Zie *Mnl. Wdb.* I. 793 vg.
- Beckineel, Beckeneel, znw. onz. II. 124, 639, *bekkeneel*, *hersenpan*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 794 vg.
- Beclach, znw. onz. III. 194, 162, *klacht*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 795.
- Beclachte, znw. vr. en onz. III. 29, 21, *reden van beklag*, *grief*, *klacht*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 795.
- Beclagen, ww. I. 9, 101; 23, 297; III. 39, 333, *beklagen*, *over iets klagen*, *spijt hebben van*; I. 8, 48, *aanklagen*, *verklagen*, *beschuldigen*. Hem beclagen, II. 98, 163; III. 194, 160, *zich over iemand beklagen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 795 vgg.
- Becliven, ww. II. 178, 40, *bestendig zijn*, *voortdurend zijn*, *zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 798 vgg.
- Becomen, ww. (verl. tijd bequam, mv. bequamen; deelw. becomen), I. 33, 95; 48, 55; III. 8, 262, *tot zich zelven komen*, *bijkomen* (na elken min of meer bewusteloozen toestand); III. 60, 531, 532, *bijkomen* (uit eene ziekte), *er boven op komen*, (becomen werden, *ergens behouden af komen*); met een persoon in den derden naamval, I. 81, 268; 86, 13; 128, 89; 170, 142; II. 179, 87, 92, *behagen*, *aanstaan*, *bevalten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 802 vgg.
- Becommeren, ww. Hem becommieren, II. 97, 142, *zich bezig houden met*, *zich toeleggen op*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 806 vgg.
- Becopen, ww. (verl. tijd becocht), I. 3, 68; II. 7, 215, *boeten voor iets*, *het ontgelden*; II. 102, 64, *de verderfelijke gevolgen ondervinden van iets*, *onkomen door of bij iets*, *het slachtoffer worden van iets*; I. 51, 163; 158, 37; II. 3, 52; 10, 307; 152, 58; III. 155, 11 (met *dat* of *het*) *het ontgelden*, *er voor boeten*, *het offer worden van*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 811 vg.
- Becoren, ww. Die doot becoren, I. 142, 214, *den dood smaken*, *ondergaan*. — In I. 14, 313 stelt Dr. Verwijs voor te lezen becoort. Dr. Jonckbloet had in zijne uitgave van den *Reinaert* op bl. 174 en 180 reeds deze gissing gewaagd. 7 Becoren zoude

dan hier gebruikt zijn in den zin van *verleiden, in verzoeking brengen*. De uitdrukking dat herte becoren komt ook elders in 't Mnl. voor (*Wap. Mart. I. 150; Sc. e. Cl. 47*). In het Comburgsche H. S. is de plaats bedorven. Daar staat in vs. 1741 (= 313 hier) *so versmaet*, en in vs. 1742 (= 314 hier) *verstorbeert*. Grimm las *so verdoort* en *verstoort*. In het Brusselsche H. S. luiden deze beide regels *dat ghi mit uwen overlopende woort mi uut mijn ghebede dus stoort*. — Over becoren zie men *Taal- en Letterb. I. 160—164*; en *Mnl. Wdb. I. 812* vgg.

Becraken, ww. I. 112, 80, *nederkomen*. Zie *Mnl. Wdb. I. 817*.

Beladen, ww. Beladen sijn met, III. 24, 30, *verlegen zijn met*. Zie *Mnl. Wdb. I. 822*.

Belanc, bnw. *naastbijkomend, verwant*. Belanc sijn, II. 70, 335; III. 119, 10, *er op aan komen, gelegen zijn in, afhangen van*. Zie *Mnl. Wdb. I. 824* vgg.

Beleden. Zie Beleiden.

Beleet. Zie Beleit.

Beleggen, ww. I. 29, 126; 139, 108; II. 109, 39, *beleggen, insluiten, omsingelen*. Zie *Mnl. Wdb. I. 828* vgg.

Beleiden, Beleden, III. 13, 192, *behandelen, aanleggen, overleggen*; II. 205, 54, *aanwenden, gebruiken, besteden*. Zie *Mnl. Wdb. I. 831* vgg.

Beleider, znw. m. II. 196, 230, *regent, bestuurder, overheid*. Zie *Mnl. Wdb. I. 836* vg.

Beleit, Beleet, znw. onz. III. 150, 40, *lot*; II. 196, 225, *bestuur, regeering*. Zie *Mnl. Wdb. I. 837* vgg.

Belecken. Zie Belicken.

Beletten, ww. III. 29, 30, *verhinderen*. Zie *Mnl. Wdb. I. 843* vg.

Beleven, ww. III. 80, 135, *naleven, in beoefening brengen*. Zie *Mnl. Wdb. I. 844* vg.

Belgen, ww. (verl. tijd enk. balch, mv. bolgen), I. 15, 321, *toornig worden, boos worden*. Enen belgen doen, II. 92, 206, *iemand boos maken*. Hem belgen, II. 7, 191; 18, 242; 168, 73; 178, 52; III. 58, 441, *zich boos maken* (hetzelfde als *belgen, onz*). Zie *Mnl. Wdb. I. 846* vgg.

Beliegen, ww. II. 81, 29; 185, 130; 186, 176; III. 195,

- 175, *leugens van iemand vertellen, hem belasteren*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 849.
- Believen, ww. III. 132, 17; 134, 21, *aangenaam zijn, genoeg doen, behagen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 852 vg.
- Beliggen, ww. III. 43, 493, *blijven liggen, nederliggen*; I. 40, 62; II. 110, 75; 114, 257, *belegeren, omsingelen, insluiten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 853 vgg.
- Belicken, Belecken, ww. I. 150, 47, *belikken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 856.
- Belle, znw. vr. II. 126, 731, *bel*. Het verklw. *bellekijn* (*belleken*) vindt men in III. 136, 69. Zie *Mnl. Wdb.* I. 857 vg.
- Bellonc, Bellunc. In *bellonc*, III. 60, 545, *in de schuinte, overdwars*. Zie hier III. 209; *Taal- en Letterb.* II. 210 vgg.; en *Mnl. Wdb.* I. 858 vg.
- Belof, znw. onz. II. 155, 73, *belofte*. Een *belof doen*, II. 19, 273, *eene belofte doen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 859 vg.
- Belopen, ww. I. 3, 67, *achterhalen, inhalen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 864 vgg.
- Beloven, ww. I. 123, 527; III. 155, 27, *beloven, verzekeren*. Hem *beloven*, III. 121, 27, *zich verheugen, tevreden zijn*; III. 173, 540, *aan iemand zijne dankbaarheid betuigen, iemand dankbaar zijn voor iets*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 867 vgg.
- Beluken, ww. I. 3, 53, *besluiten, omgeven*; I. 159, 70, *opsluiten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 871 vg.
- Bemanen. Zie *Manen*.
- Bemuren, ww. III. 92, 238, *door eenen muur omgeven, ommuren*. Zie *Tuun*; en *Mnl. Wdb.* I. 877.
- Benamen, Binamen, bijw. I. 18, 76, *in den vollen zin van het woord, zonder uitzondering* (Lat. *nominativum*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 878, 1233 en 1260.
- Bendicheit. Zie *Behendicheit*.
- Beneden, bijw. en voorz. — A. bijw. II. 113, 218; 117, 380, *beneden*; III. 133, 38, *naar beneden*. — B. voorz. II. 54, 211; 118, 389, *onder, lager dan, beneden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 880 vg.
- Benediën, ww. II. 56, 277; 58, 363; 59, 403; 60, 409, *zegenen, zegen schenken, voorspoed verleenen*; I. 76, 60; III. 125, 10; 176, 647; 194, 152, *loven, verheerlijken, prijzen* (In III. 194, 152 vindt men het deelw. *benedijst*); I. 64, 76, *gelukkig prijzen, roemen, verheffen*. *Gebe-*

- nedijt, III. 149, 8; 154, 4, *gezegend, zalig geprezen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 881 en 1262.
- Beneficie, znw. vr. II. 192, 53, 56, *kerkelijke beneficie*, welke aan iemand levenslang ten gebruike werd gegeven. Zie Du Cange (ed. Henschel), I. 650.
- Benemen, ww. I. 34, 144; 37, 293; II. 15, 98; 62, 34; III. 3, 70; 7, 234, *afnemen, ontnemen*; II. 130, 53; 142, 178; III. 2, 33; 4, 99, *beletten, verhinderen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 882 vgg.
- Beneven, bijw. en voorz. — A. bijw. III. 139, 46, *aan iemands zijde, naast*; II. 104, 129, *daarenboven*. — B. voorz. II. 142, 188; III. 123, 14, *ter zijde van, naast*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 885 vgg.
- Beniden, ww. (verl. tijd beneet en benijdde), I. 3, 58; 176, 383; III. 68, 9, *niet kunnen velen, zich ergeren aan*; III. 121, 20; 126, 22, *benijden*; III. 68, 16, *vijandig behandelen, bestrijden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 887 vg.
- Bepensen (Hem), Bepeinsen, ww. I. 178, 480, *zich bedenken, ergens over denken, nadenken*. Bepenst zijn, I. 146, 364, *door nadenken tot een besluit komen, besloten zijn* (de zin is: *op dit punt handelt gij niet verstandig*); I. 170, 157, *door nadenken tot het begrip komen, begrijpen* (de zin der plaats is: *zij had een vlug begrip, was zeer gevat*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 892 vg.
- Beproeven, ww. I. 76, 74, *bewijzen, overtuigend aantoonen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 894 vg.
- Bequame, Bequaem, bnw. I. 122, 464; 154, 28; III. 89, 107, *aangenaam, lief, schoon, bevallig, mooi*; I. 169, 110, *aangenaam, naar iemands zin*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 895 vgg.
- Beraden, ww. (verl. tijd beriet; deelw. beraden), II. 15, 104; 91, 186, *raadgeven, raden, voorlichten* (In II. 91, 186 is *wille* de lezing van het Comburgsche Handschrift; in de uitgave van Clarisse, naar het Leidsche en het Haagsche HS. staat *sullen*); II. 77, 45; 197, 254; III. 157, 29, *bewerken, aanstoken, op het touw zetten*; I. 25, 353; II. 22, 397; 49, 11; III. 52, 223, *helpen, bijstaan, genadig zijn*; I. 42, 156; 44, 202; III. 174, 555, *bezorgen, berokkenen*. — Hem beraden, I. 5, 153; II. 43, 38; 109, 50; III. 58, 435, *te rade gaan, raad houden, beraadslagen*; II. 97, 134, *te rade gaan, te werk gaan*; I. 28, 105; II. 16, 130; 138, 22; 152, 51; III. 36, 210, *overleggen*,

het plan maken, zich voornemen; I. 147, 6, overleggen, met zich zelven raad houden. In I. 147, 6 schijnt de lezing in onzen tekst met die van het HS. overeen te komen, zie Snellaerts uitgave, I. 120; Dr. Franck leest: *Hi ontboot hem, of si wouden, dat si hem beraden souden.* Dr. Franck geeft wel bij de varianten op dat in het HS. *hi woude* staat, maar zwijgt over den volgenden regel, zoodat men niet weet of in het HS. *hi soude* of *si souden* staat. Zie *Mnl. Wdb.* I. 901 vgg.; en hier op Versaden.

Beraet. Zie Baraet.

Beraet, znw. onz. II. 201, 424, *tijd om zich te bedenken, bedenktijd, uitstel.* In plaats van de door Dr. Verwijs aan het Leidsche HS. ontleende woorden *nemet hem uter hant dat beraet*, leze men liever volgens het Brusselsche HS. *nemet op sinen danc* (= op eigen gezag) *sijn beraet.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 910 vg.

Berauwenesse. Zie Berouwenesse.

Berch, znw. m. I. 58, 207; 160, 120; II. 9, 283; 10, 295; 11, 347; 23, 17; 53, 186; 76, 25; 86, 110; 116, 342; enz., *berg; II. 72, 55, de Alpen; III. 133, 25, burg, burcht.* Van berge te dale, I. 2, 2, *van de hoogte af, naar beneden* (Zie Dal). — Zie *Mnl. Wdb.* I. 911 vg.

Bere, Beer, znw. m. II. 30, 24; 82, 37; 92, 212; 169, 100; 186, 191, *beer.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 914.

Berechten, Berichten, ww. II. 44, 55; 45, 97, *terecht wijzen, leiden, op den rechten weg brengen; I. 115, 180; II. 211, 199; III. 75, 173* (met den tweeden naamval of met van), *intlichten, mededeelingen doen; II. 187, 224; 209, 102; III. 81, 207, onderrichten, leeren; II. 155, 27; III. 54, 271; 163, 202; 172, 502; 176, 627, verhalen, mededeelen; II. 44, 74; 148, 28, regeeren, besturen* (de zin van II. 44, 74 is: *zorgen voor het eten*); I. 71, 352, *in orde brengen, inrichten; I. 84, 406, verzorgen, bezorgen.* Hem berechten. II. 156, 39, *zich verdedigen, zich verweren.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 915 vgg.

Bereden. Zie Bereiden.

Bereet. Zie Bereit.

Bereiden, Bereden, ww. II. 197, 263; III. 97, 110, *gereed maken, klaar maken, in orde brengen; II. 145, 293, voor de begrafenis in gereedheid brengen.* Sine vaert bereiden, I. 31, 37; III. 9, 19, *toebereidselen*

maken voor eene reis (zie Gereiden). — Hem bereiden, II. 111, 112, *zich gereed maken, zich voorbereiden, toebereidselen maken*; III. 141, 19, *zich zetten tot*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 926 vgg.

Bereit, Bereet, bnw. II. 111, 130, 139; 130, 40; III. 66, 154; 74, 153; 97, 105; 134, 22; 182, 841; 183, 853, *klaar, gereed, bereid*; III. 169, 416, *neiging gevoelende tot, zin hebbende in*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 929 vg.

Berecken, ww. I. 105, 626, *voorzien van, verzorgen*; I. 60, 280, *versieren, mooi maken*; I. 80, 217, 222, *in eenen overspannen zenuctoestand brengen, betooveren*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 933 vg.

Berespen. Zie Berispen.

Bergen, ww. (verl. tijd enk. barch; verl. tijd mv. borgen; deelw. geborgen), I. 131, 192; 141, 182; II. 10, 328; 170, 27; III. 13, 194, *verbergen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 938.

Berginge, znw. vr. III. 28, 188, *hetgeen geborgen wordt, provisie, wintervoorraad*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 939.

Berichten. Zie Berechten.

Beril, znw. m. (Zie *Nat. Bl.* XII, 460), II. 79, 22, *beril, edele steen van zegroene kleur*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 943 vg.

Berispen, Berespen, ww. II. 179, 91, *berispen, laken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 946 vg.

Bernen, ww. onz. en bedr. — A. onz. I. 2, 21; 56, 95; 91, 73, 77; 92, 94; 98, 352; 159, 59, 72; 160, 97, 102; enz., *branden* (In I. 2, 21 heeft het Comburgsche H. S. *berrende*); III. 139, 15, *flikkeren, fonkelen, glinsteren*. — B. bedr. I. 184, 84; II. 66, 180, *branden*; I. 123, 493, *verbranden, tot asch verteren*; I. 39, 34; II. 200, 371, *in de asch leggen, te vuur en te zwaard verwoesten*. Zie Berren; en *Mnl. Wdb.* I. 949 vgg.

Bernent, deelw. en bnw. II. 61, 5, *gloeiend, beziel, vurig*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 952 vg.

Beroemelyc, bnw. II. 131, 95, *trotsch, pralend, blufferig*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 954.

Beroemen, ww. Hem beroemen, I. 141, 163; 162, 192; III. 65, 111; 119, 14, *zich verhoovaardigen, zich beroemen, trotsch zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 954 vg.

Beroepen, ww. II. 162, 57, *er bij roepen, oproepen, uitnoodigen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 956 vgg.

Berouwen, Beruwen, ww. onpers. II. 20, 307; III. VERWIJS. Dl. IV.

- 49, 95, *berouwen*. De onbep. wijs is als znw. gebruikt in de bet. *berouw* in III. 36, 196. Zie *Mnl. Wdb.* I. 934 vg.
- Berouwenesse, Berauwenesse, znw. vr. I. 167, 8; II. 27, 149; III. 15, 274, *berouw*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 965 vg.
- Berren, Barren, ww. I. 185, 112; II. 24, 26; 26, 103; 27, 172; III. 143, 14, *branden*. Zie Bernen; *Taalk. Bijdr.* II. 166; en *Mnl. Wdb.* I. 967 vg.
- Bersen, ww. II. 106, 223, *op de vogeljacht gaan*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 969.
- Berste, znw. vr. II. 15, 100, *gebrek, behoefte*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 969 vg.
- Beruwen. Zie Berouwen.
- Bescaemt, bnw. I. 121, 426, *beschaamd*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 979.
- Bescaermen, Bescarmen. Zie Bescermen.
- Bescatten, ww. II. 199, 334; III. 85, 351, *schatting opleggen, geld afpersen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 980 vg.
- Besceden, bnw. Zie Besceiden, bnw.
- Bescedenheit. Zie Besceidenheit.
- Bescedenlike. Zie Besceidenlike.
- Besceet. Zie Besceit.
- Besceiden, ww. bedr. en onz. — A. bedr. III. 70, 101, *beslissen, uitwijzen, uitmaken*; III. 65, 129, *orde stellen op, regelen*. — B. onz. III. 126, 15, *scheiden, vertrekken*. — In I. 73, 448 leest men besciet. Dr. Verdam zegt (*Mnl. Wdb.* I. 985, Aanm. 1): „Men verandere het in besiet, daar een tgw. tijd vereischt wordt.” — Zie *Mnl. Wdb.* I. 982 vgg.
- Besceiden, Besceden, bnw. (eigenlijk deelw.), II. 209, 140, *verstandig, wijs, met oordeel handelend*; II. 45, 123, *bepaald, duidelijk aangewezen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 985 vg.
- Besceidenheit, Bescedenheit, znw. vr. II. 166, 90, *verstand, juist oordeel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 986 vgg.
- Besceidenlike, Bescedenlike, bijw. I. 13, 261, *op eene verstandige wijze, met oordeel, met verstand*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 988 vg.
- Besceit, Besceet, znw. onz. III. 190, 37, *mededeeling, antwoord*; II. 60, 421, *bericht, mededeeling* (de zin is: *hoort wat ik u van Adam verhaal*). — Met be-

- sceide, III. 78, 90, *met oordeel, met verstand, op eene verstandige wijze*. — Te besceide helpen, III. 169, 404, *iemand recht doen, iemand recht doen weder- varen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 989 vgg.
- Bescelden, ww. II. 138, 31, *schelden, ergens tegen hebben en dit doen blijken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 992 vg.
- Besceren, ww. II. 97, 119, *het haar wegscheren*; hier van de *tonsuur*, het *wegscheren* van een gedeelte van het hoofdhaar bij personen, die in den geestelijken stand gaan. Zie *Mnl. Wdb.* I. 994 vg.
- Bescermen, Bescarmen, Bescaermen, ww. I. 5, 123; II. 30, 10; 97, 154; III. 82, 240; 127, 44, *beschermen, beveiligen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 996 vg.
- Bescieten, ww. II. 117, 371, *beschieten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 998 vg.
- Bescinen, ww. II. 156, 44, *beschijnen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1000 vg.
- Bescouden, ww. III. 150, 13, *zengen, branden, schroeien*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1002 vg.
- Bescouwen, ww. I. 10, 155; 115, 191; III. 156, 34; 161, 139, *zien, aanzien, bezien*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1003 vg.
- Bescriden, ww. (verl. tijd bescreet; deelw. bescreden), I. 42, 142; 125, 580; II. 142, 190, *bestijgen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1004 vg.
- Bescrieuwen, ww. II. 197, 274, *besproeien, besprenkelen, bevochtigen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1005.
- Bescriven, ww. I. 113, 108; 186, 159; II. 52, 138, 146; 58, 366; 74, 161, 75, 195, 202; 82, 72; 149, 44; enz., *schrijven, beschrijven, opschrijven*; II. 55, 223, *opgeven*; III. 152, 61, *opschrijven, boek houden van*; II. 193, 104, *bij testament vermaken*; II. 74, 143, *in een geschreven stuk verklaren*; II. 172, 19, *uitschrijven, verordenen, vaststellen*; I. 151, 52, 67, *afbeelden, (in kleuren) voorstellen*. Besegelen ende bescriven, II. 193, 99, *met een zegel bekrachtigen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1005 vgg., en 1020.
- Bescudden, ww. II. 150, 86, *verdedigen, beschermen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1008 vgg.
- Beseffen, ww. (deelw. beseven), I. 71, 344, *de uitwerking in zich bemerken*. Beseven hebben, II. 104, 123; III. 83, 264, *weten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1015 vgg.
- Besegelen. Zie Bescriven.

- Besengen, Besingen, ww. II. 8, 255, *zengen, verzengen, verschroeien*. Besinget (Besijncht), II. 76, 20, *pikzwart*. In II. 9, 259 leze men voor besingelde (in het Hulthemsche H. S.) den vorm besingede of besijnchde (Comburgsche H. S.). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1024, en 1046.
- Besetten, ww. I. 141, 157, *toerusten, van het noodige voorzien* (In I. 141, 160 is wel beset = *goed voorzien, goed in orde*); II. 101, 22, *bezetten, in bezit nemen, bemachtigen* (Over *mammorie* in vs. 21 zie men hier II. 224, en het artikel *Mamerie*). — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1027 vgg.
- Beseven, bnw. II. 207, 24, *van levenskracht voorzien, levenssappen hebbende*. Zie hier II. 229 vg.; en *Mnl. Wdb.* I. 1036.
- Besicheit, —hede, znw. vr. II. 67, 216, *zaak* (De zin is: *dit zaakje*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1037 vg.
- Besiden, bijw. III. 5, 173; 33, 94, *ter zijde, op zijde*; I. 122, 451, *afzonderlijk*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1039 vg.
- Besien, ww. I. 36, 248; 64, 85; 80, 235; 94, 180; 100, 407, 438; 128, 87; enz., *zien, aanschouwen*; II. 54, 197, *zien, bemerken*; I. 31, 31; 63, 54; 68, 254; 77, 111, 121; 81, 264, 293; 82, 333; 84, 415; 85, 418; enz., *bezien, beschouwen, bekijken*; I. 34, 48, *opmerken, letten op*; I. 148, 25, *in oogenschouw nemen*. Hem besien, I. 145, 346, *zich in acht nemen*. Zie *Besceiden* (ww.); en *Mnl. Wdb.* I. 1041 vgg.
- Besingelt. Zie *Besengen*.
- Besingen. Zie *Besengen*.
- Besinnen, ww. III. 155, 30, *begrijpen, bevatten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1047.
- Besitten, ww. III. 74, 161, *bezitten, houden*; II. 192, 61, *in bezit nemen, bezetten*; III. 119, 37, *in zijn bezit krijgen, in zijne macht brengen*; I. 40, 50, 52; II. 74, 163, *instuiten, belegereu*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1048 vgg.
- Beslaen, ww. (verl. tijd *besloech*; deelw. *beslaegen* of *beslegen*), II. 135, 234, *opslaan, in elkander slaan, oprichten*. Met *goude beslegen*, I. 150, 29, *met goud opgelegd, bewerkt, versierd*. Het deelw. *beslegen* heeft ook de beteekenis *met iets vuils bedekt, bevlekt, bezoedeld* (I. 48, 47). — In *boyen beslaen*, I. 122, 455, *in boeien slaan, sluiten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1053 vgg.

- Besluiten, ww. II. 182, 34; III. 76, 220, *sluiten, een slot maken, een einde maken aan, eindigen*; I. 162, 180; III. 23, 7; 112, 72; 113, 103, *binnen eene beperkte ruimte sluiten, opsluiten*; III. 111, 35, *verbergen, wegbergen*; II. 164, 15, *verbergen, verborgen houden*. — Het besluit, I. 28, 92, *het baat, het helpt*. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1059 vgg.
- Besmetten, Besmitten, ww. I. 73, 453; 160, 117; II. 69, 310; 95, 70; 99, 204; 139, 77; 189, 308; 195, 174; III. 76, 213, *ontheligen, bevleken*. Hem besmetten, II. 50, 68, *zich bezondigen*. Zie *Taal- en Letterbode*, II. 262 vgg.; *Mnl. Wdb.* I. 1065 vg.
- Besniden, ww. II. 198, 305, *snoeien*; II. 203, 485, *besnoeien, zich een gedeelte van iets toeëigenen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1067 vg.
- Besoeken, Besouken, ww. II. 206, 12, *zoeken, opzoeken*; II. 71, 40, *bezoeken*; II. 209, 135, *onderzoeken, nasporen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1070 vgg.
- Besoeten, ww. III. 121, 10, *genieten, de vruchten van iets plukken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1076.
- Besonder, bijw. I. 138, 66, *buitengewoon, bijzonder*. Het is een zeer geliefkoosd rijmwoord op *wonder*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1077.
- Besorgen, Bezorgen, ww. III. 12, 121, *zorg dragen voor, de belangen behartigen van*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1080 vg.
- Besouken. Zie Besoeken.
- Bespaersen, ww. II. 40, 148, *bestrooien*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1082.
- Besparen, ww. III. 75, 192, *besparen*.
- Besperren, ww. III. 46, 590, *opsluiten, vangen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1083.
- Bespien, ww. I. 117, 269, *bespieden, verspieden, zonder bemerkt te worden nauwkeurig beschouwen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1084.
- Bespoeien, ww. II. 42, 232, *besprenkelen, besproeien*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1085.
- Bespotten, ww. I. 159, 66, *bespotten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1085.
- Bespreiden, ww. I. 150, 26, *bedekken, overdekken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1086.
- Bespreken, ww. III. 9, 35, *afspreken, overeenkomen*,

- onderling bepalen.* — Hem bespreken, I. 5, 153; III. 19, 71, *onderling beraadslagen, overleggen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1087 vgg.
- Besprengen, Bespringen, ww. II. 154, 34, *bezoedelen, bevlekkeren, bespatten*; II. 38, 76, *bestrooien.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1089 vgg.
- Best, bnw. (ook als znw.) en bijw. — A. bnw. I. 39, 8; 73, 428; 74, 461; 76, 75; 79, 198; 80, 228; 89, 110; 96, 258; 100, 411; enz., *best, dapperst.* Ten besten comen, I. 118, 301; 124, 562, *goed afloopen, gelukkig eindigen* (Zoo in III. 180, 759 ten besten vergaen in dezelfde beteekenis). Int beste voegen, III. 194, 165, *ten goede uitleggen.* — B. bijw. I. 5, 154; 81, 268, 274; 84, 390; 85, 426; 118, 290; 140, 140; enz.), *het best, op de beste wijze.* Over best in III. 22, 216 zie hier III. 204. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1090 vgg.
- Bestaden, ww. III. 36, 211, *weggeven, geven, schenken*; I. 80, 226, *besteden, gebruiken.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1093 vgg.
- Bestaen, ww. — A. Onz. II. 62, 26, *betrekking hebben op, betreffen, te pas komen bij*; I. 133, 273; II. 103, 114, *aangaan, te maken hebben met*; II. 98, 156, *toebehooren aan, het eigendom zijn van*; II. 19, 246, *passen, dienstig, nuttig, goed zijn voor*; III. 50, 108; 170, 441; 186, 944, *in den bloede bestaan, verwant, vermaagschapt zijn.* — B. Bedr. II. 30, 19; 130, 45; 132, 140; 135, 257, *aanvallen, aantasten*; III. 40, 357, *aan boord komen met woorden, aanspreken*; III. 99, 179, *overvallen, verrassen*; I. 115, 182; II. 6, 164; 79, 48, *beginnen, gaan*; I. 18, 110; 38, 296; 137, 25; 155, 57; III. 118, 7; 120, 53, *ondernemen, op zich nemen*; III. 92, 239, *beproeven, de proef nemen*; I. 49, 64; III. 96, 67, *wagen*; II. 109, 51; 135, 268; III. 44, 529; 89, 97; 141, 8, *verrichten, ten uitvoer brengen, uitvoeren, doen.* Enen wech bestaan, I. 13, 268; II. 204, 27; III. 155, 3, *eenen weg inslaan, eene reis ondernemen* (Dezelfde beteekenis heeft die vaert bestaan in I. 102, 483). Zie *Instaen*; en *Mnl. Wdb.* I. 1096 vgg.
- Besteden, ww. I. 95, 228, *besteden, plaatsen* (Het woord staat daar in het pass. met a en in de beteekenis *het is wel besteed aan, hij is het waardig*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1107 vgg.

- Bestellen, ww. III. 130, 55, *in eenen zekeren toestand brengen, behandelen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1110 vgg.
- Besterven, ww. II. 47, 186; III. 58, 461, *sterven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1114 vgg.
- Bestoppen, ww. II. 37, 30, *verstoppem*. — Hem bestoppen, III. 102, 40, *zich instoppem, omhullen, bedekken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1118 vg.
- Bestriden, ww. II. 113, 190; 114, 248; 117, 351; 119, 431; III. 54, 301, *aantasten, bestrijden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1121.
- Bestriken, ww. I. 102, 495; 103, 532; II. 40, 143, 145; 41, 180, 187, 206; III. 114, 154, *bestrijken*. Voor bestriken in II. 155, 77 zie men Bestrieken. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1122.
- Bestrieken, ww. II. 155, 77, *iemand beet hebben, met woorden vangen*. Bestrieken, dat in den tekst staat, is eene verkeerde lezing, die door Dr. Verdam in *Mnl. Wdb.* I. 1122 en 1169 is verbeterd.
- Besuren, ww. III. 121, 9, *de moeite voor iets doen*; II. 106, 207, *lijden, uitstaan*. Om geen besuren, III. 66, 140, *al moest men er nog zoo veel om lijden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1124 vgg.
- Beswaren, Besweren, ww. III. 134, 15, *bedroeven, terneerstaan*; III. 158, 42, *bedroefd worden*. Zie hier III. 211; en *Mnl. Wdb.* I. 1127 vg.
- Besweren, ww. I. 142, 202; 172, 239; II. 154, 63, *bezweren*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1129.
- Besweten, ww. II. 196, 236, *in het zweet des aanschijns verwerven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1130.
- Beswichten, ww. III. 102, 24, *inwikkelen, omhullen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1130; II. 283.
- Beswiken, ww. III. 101, 280, *vaarwel zeggen, afvallig worden*; I. 61, 307, *in onmacht vallen, bezwijmen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1130 vg.
- Bet, Bat, bijw. I. 18, 85; 80, 226; 127, 41; 139, 96; 145, 346; 173, 254; 186, 145; II. 40, 156; 87. 21; 153, 18; enz., *beter*; II. 60, 418, *beter, nauwkeuriger, in bijzonderheden*; I. 12, 205; 57, 147; II. 14, 48; 22, 382, 385, 386; 85, 62; 171, 80; 175, 27; 194, 141 [zie II. 228]; enz., *be. er, meer*; II. 118, 392, *teter, juist*; I. 21, 192, *liever, bij voorkeur*. Te bet, I. 122, 474; II. 58, 358; 87, 137; 99, 201; 138, 11, 30; 204, 40; 207, 50; 208, 71; III. 49, 81; enz., *te beter, des te beter*. Te bet hebben, I. 51,

- 175; II. 178, 35, *voordeel, baat bij iets hebben, ergens de vruchten van plukken, bij iets winnen*; I 86, 476, *ergens verheugd over zijn, in zijn schik zijn*. Te bet sijn, III. 27, 163, *er te beter aan toe zijn, in eenen beteren toestand zijn, gelukkiger zijn*. — Ook komt het voor in verbinding met bijwoorden van richting: bet achter, II. 174, 95, *meer achterwaarts*; bet af, bet of, II. 45, 48, *verder weg, meer in de verte*; bet in, II. 48, 210, *meer binnenwaarts, dieper in*; bet naer, bet nare, I. 63, 53; II. 77, 64, *nader bij, dichter bij*; bet vort, I. 115, 204, *verder, verder op*. — Bij II. 196, 238 = *N. Doct.* 526 merkt Dr. Verdam op (*Mnl. Wdb.* I. 1139): *N. Doct.* 526 „Alt gemeene bet es hen jegen” is eene onzekere en onwaarschijnlijke lezing. De var. (bl. 150 in Blommaerts uitgave) heeft: „dat ghemeene gebet.” — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1132 vgg.
- Betalen, ww. II. 44, 80; 78, 80; 130, 63, *betalen*; III. 91, 170, *onderrichten, inlichten*. Zie hier III. 210; en *Mnl. Wdb.* I. 1140 vgg.
- Betame, Betam, bnw. II. 86, 96; 209, 139, *voegzaam, passend, geschikt*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1143 vg.
- Betamen, ww. (zwak), II. 66, 188; 85, 56; 138, 43; 185, 129, *voegen, passen*; I. 108, 749, *behooren, toekomen, verschuldigd zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1144.
- Bete, Beet, znw. vr. II. 32, 80, *beet*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1144.
- Betekenen, ww. II. 52, 135, *verklaren, uitleggen*; I. 90, 36, *aanduiden, aanwijzen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1145 vg.
- Betekeninge, znw. vr. III. 31, 18, *verklaring, voor-teeken, voorspelling*. Zie hier III. 205; en *Mnl. Wdb.* I. 1147.
- Betemen, ww. (verl. tijd betam of beteemde), II. 3, 60; 189, 296; III. 68, 18, *betamen, voegen, passen*; I. 27, 39, 62, *betamen, toekomen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1147 vg.
- Beten, Beeten, Beiten, ww. I. 18, 80; 45, 244; 52, 194; 78, 138; 128, 72; 145, 325; 146, 358, *afstijgen*; I. 158, 26, *nederdalen, afdalen*; II. 174, 108, *het wild door den valk doen bijten, op de valkenjacht gaan*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1148 vgg.
- Beter, bnw. I. 87, 49; 140, 116; 153, 8; II. 26, 98, 99; 68, 286; 86, 98; 103, 100; 177, 3, 17; 179, 71; enz., *beter*; II. 165, 56, *meer*. Voor II. 194, 141 zie men II. 228. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1150 vg.

Beteren, ww. II. 88, 36; III. 195, 177, *beter maken, verbeteren, goed maken*; II. 6, 172, *herstellen, redresseeren, goed maken*; III. 10, 64, *een einde maken aan*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1151 vgg.

Betide, bijw. I. 132, 230; 133, 270, *bijtijds, vroegtijdig*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1156 vg.

Betiën, ww. (3 pers. enk. teg. tijd ind. betiet, betyët of betijët; verl. tijd enk. beteeëgh; verl. tijd mv. betegen; deelw. betegen), II. 172, 18, *betichten, beschuldigen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1157 vg.

Betonen, ww. II. 171, 84, *bewijzen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1160 vg.

Betrouwen, Betruwen, ww. I. 71, 360; 116, 225; 167, 12; II. 21, 354; 170, 33; 177, 24; III. 23, 28; 82, 218, *vertrouwen stellen in, vertrouwen op*; II. 184, 89, *iemand in iets gelooven* (met den 3en nv. van den pers. en den 2en nv. der zaak); III. 191, 70, *van iemand verwachten, achter iemand zoeken*; III. 89, 96, *toevertrouwen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1165 vg.

Better. Zie Bitter.

Bevaen, Bevangen, ww. (verl. tijd bevinc; deelw. bevaen, bevangen), I. 39, 36; II. 7, 198; III. 116, 9, 21, 33; 141, 11, *vatten, grijpen*; II. 155, 76, *vangen* (met woorden), *verstrikken*; I. 91, 42; 118, 206, *omvatten, omhelzen*; I. 160, 111, *omvatten, omringen, omgeven*; II. 205, 47, *overleggen, overpeinzen*; I. 162, 181, *met gewapenden bezetten, onderwerpen*. — Bevaen sijn in iet, I. 160, 106, *ergens in besloten zijn, ergens in zijn*; I. 183, 30, *met iets vervuld, bezig zijn, zich op iets toelleggen*. Het deelw. bevaen wordt met eene bepaling met in, met of van gebruikt ter aanduiding van eene gemoedsaandoening of eenen gemoedstoestand: met minnen bevaen, III. 7, 221; 170, 428, *met liefde vervuld, verliefd*; met rouwen bevaen, I. 136, 406; III. 55, 337, *bedroefd, treurig*; met sere bevaen, I. 135, 376, *met droefheid vervuld*; met vrouden bevaen, III. 182, 809, *verblijd, verheugd*; met gepense bevaen, III. 10, 44, *in gepeins verzonken, vervuld van de gedachte over iets*; in dogeden bevaen, II. 16, 148, *vol goede hoedanigheden*. Het deelw. bevaen wordt ook absoluut gebruikt ter aanduiding van verschillende gemoedsaandoeningen: I. 173, 282, *ge-*

VERWIJS. Dl. IV.

- stemd.* — Bevaen hebben, II. 205, 68, *omvatten, bevatten.* — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1169 vgg.
- Bevanc, znw. onz. Sonder bevanc, III. 124, 16, *zonder achterhoudendheid, zonder iets te verzwijgen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1178.
- Bevaren, ww. I. 175, 362, *aantreffen, ontmoeten, vinden;* II. 144, 283, *overvallen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1178 vg.
- Bevelen, ww. I. 72, 379, *er op aandringen;* I. 6, 439; 19, 117, 124; 71, 359, 376; II. 115, 271; 148, 18; 170, 41, *bevelen, gelasten;* III. 113, 99, *opdragen;* II. 165, 45; III. 21. 159; 66, 161, *toevertrouwen;* I. 4, 382; 104, 590; 105, 633; 126, 6; III. 47, 13, *aanbevelen in de hoede van iemand* [enen (acc.) *Gode bevelen = iemands belangen aan God opdragen; iemand vaarwel zeggen*]. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1181 vgg.
- Beven, ww. II. 35, 64; 39, 121; III. 37, 245, *beven, bibberen;* I. 7, 10; 15, 325; 179, 517; II. 104, 130; III. 3, 75; 41, 413; 173, 532, *trillen, sidderen.* Zie hier III. 198; en *Mnl. Wdb.* I. 1184 vg.
- Bevinden, ww. II. 96, 95, *door onderzoek uitvinden, te weten komen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1186 vg.
- Bevlecken, ww. II. 177, 32, *bevlekkeren.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1188.
- Bevroeden, Bevroden, ww. III. 79, 112, *inlichten, verklaren, voorlichten;* II. 205, 57, *begrijpen, inzien, meenen.* Hem laten bevroeden, I. 139, 87, *zich laten leeren, raden.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1196 vgg.
- Bewachten, ww. I. 5, 123, *beschermen, beveiligen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1198 vg.
- Bewaerster, znw. vr. III. 154, 11, *beschermster, beschermvrouw.*
- Bewant. Zie Bewenden.
- Bewaren, ww. (verl. tijd bewaerde en bewerde; deelw. bewaert en bewert), III. 83, 282, *het oog houden op, administreeren, besturen;* III. 163, 208; 174, 565; 182, 827, 832, *beschermen, behoeden, beveiligen;* II. 135, 253; 148, 25, *eene plaats versterken, van gewapenden voorzien;* I. 39, 14; 141, 157; II. 46, 154, *iemand in staat van tegenweer brengen, uitrusten, wapenen;* I. 81, 1205, *voorzien van, in het bezit stellen van;* III. 83, 269, *handhaven.* Het deelw. bewaert (bewert) vindt men in I. 141, 162; II. 104, 152; 175, 21 in den zin van

- voorzien van, in het bezit van.* — Hem bewaren, II. 172, 12, *het toezicht op zich zelven houden, zich betoemen*; II. 111, 105; III. 66, 142, *zich in acht nemen, zich hoeden.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1203 vgg.
- Bewenden, ww. (deelw. bewant en bewent). Het is bewant, I. 11, 202, *het is gesteld, het staat geschapen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1212 vg.
- Bewenen, ww. I. 122, 478, *betreuren, treuren over, beklagen.* Beweent, III. 149, 2, *nat van tranen, beschreid.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1213 vg.
- Bewert. Zie Bewaren.
- Bewerven, ww. I. 168, 76, *bewerken, veroorzaken.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1217 vg.
- Bewessen, Bewissen, ww. *bekleeden.* Het deelw. bewest (bewist) vindt men in II. 104, 152 in den zin van *met iets kwaads vervuld.* — Hem bewessen (bewissen), I. 168, 52, *zich van het noodige voorzien, zich voorbereiden.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1218 vg.
- Beweven, ww. II. 104, 126, *zich bezorgen, zich verwerven.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1219 vg.
- Bewimpelen, ww. Hem bewimpelen, I. 63, 32; III. 102, 41, *zich sluiieren, het gelaat bedekken.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1221.
- Bewinden (Hem), ww. II. 66, 174, *zich onderwinden, zich verstouten, het ondernemen*; II. 49, 23; 182, 4, *zich ergens toe zetten, het op zich nemen*; III. 108, 98; 141, 25, *beproeven, trachten* (In III. 141, 25 is het onz. gebruikt). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1222 vgg.
- Bewisen, ww. II. 95, 45, *toonon, aanwijzen* (hier: *geven*); III. 66, 168; 134, 11, *aan den dag leggen, doen blijken, bewijzen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1225 vgg.
- Bewissen. Zie Bewessen.
- Bi, voorz. en bijw. — A. voorz. I. 13, 243, *bij*; I. 8, 68, *langs*; I. 2, 6; 10, 153; 21, 211; 39, 35; 40, 66; 44, 208; 128, 81, *bij, aan, met* (gezegd van een lichaamsdeel, waarop de eene of andere werking, meest mishandeling, wordt toegepast); I. 5, 126, *ten tijde van, gedurende*; I. 18, 76; 41, 91; 169, 117, *bij* (gezegd van omstandigheid en wijze; zie Art. Benamen en Stade); I. 3, 71; 6, 170; 28, 89; 76, 81, *door, uit* (Zie Art. Baraet en Raet; en vergel. daerbi in II. 132, 135 in den zin van *daarom*; en bidien dat, I. 108,

- 737 in den zin van *omdat*); III. 165, 289, *aan*; I. 4, 96, *bij* (bij bezweringen en eedsformulen). — B. bijw. I. 11, 191, *bij*; III. 171, 480, *nabij*. Van bi, I. 148, 25, *van nabij*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1230 vgg.
- Bible, Bibeles, znw. vr. II. 187, 240; 188, 255; 206, 93, *bijbel*.
- Bidden, ww. I. 7, 38; 13, 248; 14, 298; 21, 224; 22, 256, 268; 32, 87; 33, 98, 99, 104; enz., *iemand dringend vragen, verzoeken* (bij de constructie met eenen bijzin met *dat* kan *dat* ook worden weggelaten, zie I. 34, 147); II. 177, 19; III. 22, 213, *bedelen* (vergel. I. 107, 710). Zie *God*; en *Mnl. Wdb.* I. 1238 vgg.
- Bide, znw. vr. In III. 3, 71 leest men *sonder beide*, terwijl in vs. 72 het rijmwoord *side* is. Men leze, zooals Dr. Verdam in *Mnl. Wdb.* I. 1240 heeft voorgesteld, *bide*. Uit de daar aangehaalde vbb. blijkt dat *bide* als znw. vr. in den zin van *het wachten, vertoef, uitstel* ook elders in 't *Mnl.* voorkomt (in een der vbb. ook het rijm *bide : side*). Hier, in III. 197, stelt Dr. Verdam voor te lezen *sonder biden*, waar het ww. *biden wachten* beteekent. Hoewel de beteekenis dezelfde is, moet om het rijm hier liever *bide* gelezen worden. Zie mede *Beide* en *Biden*.
- Biden, ww. *wachten, toeven*. *Sonder biden*, I. 43, 175, *onverwijld, dra*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1240 vg.; en hier *Bide* en *Beiden*.
- Bidien. Zie *Bi*.
- Bie, znw. vr. II. 42, 1; 43, 31; 44, 59, 71, 77, 83; 45, 118; 47, 183, 191, 201, 205; enz., *bij*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1241.
- Biechte, Bijechte (in II. 80, 70, 72), znw. vr. I. 7, 13, 15, 19, 32; 12, 233; 13, 267; 14, 294; II. 68, 277; 197, 242; III. 27, 153; enz., *biecht*. Zie hier *Spoken* en *Dwaen*; en *Mnl. Wdb.* I. 1241 vg.
- Biechten, ww. I. 123, 523; II. 176, 10; 179, 73, *de biecht afnemen*. In II. 179, 73 is het woord drielettergeregig. — Hem *biechten*, III. 139, 35, 37, *biechten, belijdenis doen van zonden*. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1241 en 1242 vg.
- Biechtvader, znw. m. III. 147, 102, *biechtvader*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1243.
- Bieden, ww. III. 71, 8, *gebieden, gelasten*; I. 67, 206;

- II. 3, 57; III. 65, 102, *aanbieden, presenteeren*; I. 26, 22, *aandoen, door zijne handelingen toonen*. Onscult bieden, III. 107, 65, *zich verontschuldigen*. Die hant (hande) bieden, I. 166, 206; III. 53, 237, *de hand uitsteken* (ten teeken van onderwerping). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1243 vgg.
- x Bier, znw. onz. II. 130, 56; 175, 16; III. 132, 17; 193, 147, *bier*. In III. 193, 138 vindt men een bier in den zin van *eene bepaalde hoeveelheid bier*. Zie *Wdb. op Brederoo*, 54; en *Mnl. Wdb.* I. 1247.
- Bicant, bijw. II. 199, 358, *bijna, bijkans*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1253.
- Billijc, Billic, bnw. II. 142, 196, *rechtmatig*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1256.
- Billijc, Billic, bijw. Zie Billike.
- Billijcs, Billicx, Billics, bijw. III. 71, 26; 89, 91, *billijkerwijs, naar recht en billijkheid, zooals billijk is*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1256 vg.
- Billike, Billic, bijw. III. 94, 284, *billijkerwijs*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1257.
- x Bilode, Bilo, tusschenw. III. 5, 138; 135, 17. Het wordt als eene bezweringsformule gebruikt. Zie *Taal- en Letterb.*, VI, 231; en *Mnl. Wdb.* I. 1257.
- x Bin, voorz. met den dat. (meermalen met het lidw. den en der vereenigd tot één woord binden en binder), I. 182, 4; II. 83, 1; III. 141, 6, *binnen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1258 vg.
- Bina, Binae, bijw. II. 113, 202; 170, 50; 172, 4; III. 148, 156, *bijna, haast*. Zie *Tijdschrift*, I. 297 vgg.; en *Mnl. Wdb.* I. 1259.
- Binamen. Zie Benamen.
- Binden, ww. (verl. tijd enk. bant; verl. tijd mv. bonden; deelw. gebonden), I. 8, 63; 11, 166; 16, 12; II. 39, 112; 41, 199; 76, 23; 77, 42; 87, 135; 143, 242; 144, 246, 266; enz., *binden, vastmaken*; I. 43, 189; 121, 435; II. 6, 146; 65, 142, *boeien, knevelen*; II. 62, 18, *aan banden leggen, bedwingen*; II. 123, 807, *verbinden* (van wonden). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1260 vgg.
- Binden. Zie Bin.
- Binnen, voorz. en bijw. — A. voorz. I. 91, 42; 152, 109; II. 96, 103, *binnen de grenzen eener bepaalde plaats, binnen*; I. 78, 163; 82, 326; 172, 224, 226, *binnen de*

- grenzen eener bepaalde tijdruimte, binnen.* Binnen desen, Binnen dien, I. 66, 157; 97, 305; 101, 445; 137, 19, *ondertusschen, onderwijl.* Ook vindt men binnen dien dat en binnen dat als voegw. gebruikt, in den zin van *terwijl, terwijl dat*, in I. 97, 283; 136, 393; 187, 177; III. 9, 33; 15, 269 (Zie *Mnl. Wdb.* II. 85). — B. bijw. I. 3, 59; 140, 127; 142, 204; 144, 272; 160, 103; 169, 91; II. 50, 42, *binnen.* Van binnen, II. 104, 152, *van binnen.* Die van binnen, gezegd van de bewoners van eene stad of een kasteel, vindt men in I. 66, 161; 95, 223; 148, 32; II. 110, 81; 111, 135; 112, 144; 113, 186, 214; 115, 290; 143, 217; enz. Binnen hebben, I. 128, 107, *inzich hebben*; III. 173, 544, *bevatten, opleveren.* — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1262 vgg.
- Binnencomen, ww. I. 66, 151, *binnenkomen.*
- × Biriden, ww. I. 43, 171, *bij iemand rijden, hem rijdende vergezellen.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1268.
- Biscop. Zie Bisscop.
- Bisonder, bijw. II. 146, 343, *in het bijzonder, inzonderheid, vooral.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1271 vg.
- Bispel, znw. onz. II. 81, 30, *verhaal*; III. 22, 218, *toepasselijk verhaal*; II. 95, 45 (in het H. S. staat *exempel*), *voorbeeld.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1272 vgg.
- Bisscop, Biscop, Busscop (in I. 47, 13; 48, 21, 24; II. 197, 272), znw. m. I. 30, 152; 97, 318; 98, 329, 331; 107, 691; 176, 404; II. 19, 261; 20, 308; 21, 328, 332, 333; enz.; *bisschop.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1274.
- Bisscopdom, Bisscopdoem, znw. onz. II. 71, 16, *bisschoppelijke waardigheid.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1274 vg.
- Bistaen, ww. II. 56, 288, *helpen, bijstaan.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1275.
- Biten, ww. II. 32, 100, 105; 33, 137; 45, 87, 90, *bijten.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1276 vg.
- Bitter, Better (in II. 24, 54), bnw. II. 24, 29; 50, 39, *bitter*; I. 119, 329; II. 23, 9; 24, 33, 54; 25, 63; 26, 101; III. 99, 196; 144, 37; 166, 307; 168, 360, *bitter, treurig.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1278.
- Bitterheit, — hede, znw. vr. I. 118, 324; II. 48, 214; 50, 43, 46; III. 156, 39, *bitterheid.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1278.
- Bitterlijk, bnw. III. 58, 462, *bitter, treurig, naar.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1278.

- Bivoet, znw. m. II. 39, 107; 42, 211, de *artemisia vulgaris*, het *St.-Janskruid*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1279.
- Bladen, ww. II. 97, 138; 105, 159, oogsten, plukken, rooven, wegstelen (eig.: de vruchten, het koren afplukken). Op iet bladen, II. 94, 36, teren op iets (De zin is: zij gaan leven van, teren op hunne kruin, de vruchten plukken van het hebben der tonsuur. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1280 vg.
- Blaem. Zie Blame.
- Blaer, bnw. II. 186, 170, kaal, woest, onherbergzaam. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1282.
- Blame, Blaem, znw. vr. II. 183, 66; 209, 132, slechte naam, vlek die aan iemands goeden naam kleeft; II. 93, 3, zedelijke smet of vlek, zedelijk kwaad, zonde (De verklaring van deze plaats door Dr. Verwijs in *Stroph. Ged.* Gloss. [blame = blaam, hoon] is onjuist); II. 166, 70; 209, 134, schande; III. 65, 105, hoon, smaad, oneer (Van Hildegasberch wil zeggen: al kreeg hij weinig voor den hem aangedanen hoon). — Sonder blame, I. 40, 59; III. 81, 192, zonder smet, onberispelijk, uitstekend. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1284 vg.
- Blameren, ww. II. 200, 375, laken, berispen. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1286.
- Blanc, bnw. III. 97, 105; 133, 19; 136, 56, blinkend wit, helder wit. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1286.
- Blasen, ww. onz. en bedr. — A. onz. II. 66, 178, blazen (in fig. opvatting); I. 167, 37; II. 77, 33; 79, 40, 52, (op de trompet) blazen. — B. bedr. I. 16, 17, door trompetgeluid aankondigen (verg. *Mnl. Wdb.* II. 2); I. 43, 162; 51, 140; II. 110, 72; 111, 134, blazen. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1288.
- Blat, znw. onz. II. 41, 171, blad. Niet een blat, II. 199, 333, niet het minste, volstrekt niet. Het mv. van het verklw. bladertjes vindt men in III. 137, 26. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1289 vg.
- Bleec, bnw. I. 61, 308; 140, 124; 179, 519; II. 8, 238; 51, 85; III. 37, 244, wit, kleurloos. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1291.
- Blecken. Zie Blicken.
- Blenden. Zie Blinden.
- Blent. Zie Blint.
- Bliaut, znw. onz. I. 128, 84, zijden onderkleed, zijden

- hemd; I. 168, 85, 87; 173, 248, een kostbaar staatsiekleed. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1293 vg.
- Blide, bnw. I. 60, 270, 274; 75, 22; 80, 232, vroolijk, lustig, opgewekt; I. 4, 107; 18, 104; 36, 254; 59, 239; 73, 422, 424, 425; 83, 362, 372; 84, 400, 413; 86, 474; enz., blijde, verheugd. — In I. 62, 341 leest men blider. Men zie daarover I. 190. In het Mnl. komt dan echter ook na eenen positief voor. Zie Dr. Franck op *Alex.* bl. 420; en *Mnl. Wdb.* II. 51 vg. — Vergelijk hier III. 204; en *Mnl. Wdb.* I. 1294 vg.
- Blide, znw. vr. III. 34, 125, blijdschap, vreugde. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1295.
- Blidelijc, Blidelike, bnw. en bijw. I. 73, 423; 154, 41; 166, 1; II. 138, 44; 141, 128; III. 47, 2, 7; 125, 3; 126, 26; 129, 41; 144, 36, blijde, verheugd, met blijdschap, met vreugde. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1295.
- Blie, znw. m. en onz. I. 140, 123, kleur, gelaatskleur. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1295 vg. — Over swert in den volgenden regel, vs. 124, zie men hier I. 191; en Dr. Verdam, *Episodes uit Maerlant's Historie van Troyen*, bl. 209, noot 1.
- Blijf, znw. onz. Sonder blijf, I. 163, 229; II. 25, 65; 26, 119, zonder twijfel, zonder mankeeren, zonder missen; II. 121, 521, zonder uitstel, onverwijld, spoedig. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1296 vg.
- Blijtschap. Zie Bliscap.
- Bliken, ww. III. 76, 13; 101, 279, uitkomen, te voorschijn komen, voor den dag komen. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1298 vg.
- Blicken, Blecken, ww. I. 112, 58; II. 5, 135; 116, 340, schijnen, schitteren, glinsteren. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1299 vg.
- Blinden, Blenden, ww. II. 72, 7., van het gezicht berooven, blind maken. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1300 vg.
- Blint, Blent, bnw. II. 32, 83, 95; 100, 225; 177, 10; 179, 79; 192, 76; III. 145, 44; 192, 93, 116; 193, 121, 125, blind. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1301 vg.
- Bliscap, Blijtschap, — scepe, znw. vr. I. 11, 174; 34, 150; 60, 272; 61, 326; 66, 150; 70, 321; 93, 124; 137, 11; 156, 95; 168, 65, vreugde, vroolijkheid, genot. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1302.
- Bliven, ww. (deelw. gebleven en bleven), I. 6,

- 1; 25, 359; 27, 53; 33, 114, 129; 37, 258, 265; II. 58, 359; III. 14, 219; 107, 51 (vervoegd met hebben); enz., *blijven*; II. 109, 27, *nablijven, overblijven*; I. 12, 230; 129, 136, *geheel achterwege blijven, niet geschieden* (de zin van I. 12, 230 vg. is: „dat ik beter gedaan had na te laten”); I. 79, 196, *gedeeltelijk achterwege blijven, gestaakt worden, ophouden*; I. 30, 164; II. 123, 595, *worden*; I. 24, 310; II. 81, 94; 82, 64, *sterven*. — In I. 11, 180; 27, 55; 37, 274; 74, 8; 77, 110; 177, 425, 440; II. 30, 27; 53, 155; 146, 340; 168, 77; enz., vindt men *blijven*, in de beteekenis van *blijven*, met een tegenw. deelw. verbonden (zie *Taalk. Bijdr.* II. 75 vgg.) — Enen *bliven*, I. 37, 280, *bij iemand blijven, hem bijblijven*. — Te Gode *bliven*, III. 50, 110, *aan God aanbevolen blijven, wel varen*. — Iet laten *bliven*, II. 149, 60, *laten varen*. — Doot *bliven*, I. 88, 72; 117, 282; 120, 383; 139, 84; 144, 285; 151, 63, 64; II. 30, 9; 66, 212; 76, 1; 78, 81, 84; enz., *sterven* [Dr. Franck verandert I. 151, 63—65 in: „Aldus blijft die man daer doot, ende soe blijft van twee jonghen groot, ende alsoe gheneest, splijt soe ontwee”] — Des *bliven aen*, II. 201, 414 vg., *zich onderwerpen aan, de beslissing overlaten aan*. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1302 vgg.
- Blode**, bnw. I. 119, 338; 121, 424; II. 92, 198; 154, 37; III. 38, 276, *gebrek aan moed hebbende, vreesachtig, laf, versaagd*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1308.
- Blodelike, Bloedelike**, bijw. III. 7, 236; 10, 62, *vol vrees, bevreesd, verlegen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1308 vg.
- Bloeden**, ww. I. 100, 427; II. 105, 161, *bloeden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1309.
- Bloedich**, bnw. I. 7, 40, *bloedig, bebloed*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1309.
- Bloeien, Bloeyen, Bloyen**, ww. III. 101, 2; 118, 3; 119, 9, *bloeien*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1309 vg.
- Bloeme, Bloem, Blome**, znw. vr. I. 3, 42; 90, 35, 37; 152, 103; 158, 23; 168, 53, 56, 73, 75; 169, 121; enz., *bloem*; I. 51, 156; 138, 39, *het beste in zijn soort, het beste van iets, puik* (In I. 51, 156 is het *de bloem van uw leger*). — Het verklw. *blomekijn* vindt men in I. 172, 217; en *bloemkijn* in III. 128, 2. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1311 vg.
- Bloemkijn**. Zie **Bloeme**.
- VERWIJS. Dl. IV.

- Bloet, znw. m. III. 118, 3, *bloei, bloesem*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1313.
- Bloet, Bloot, znw. onz. I, 17, 51; 20, 172, 179; 48, 47; 99, 367; 102, 493; 103, 531; 120, 402; II. 31, 42, 54; 41, 186; enz., *bloed*; III. 165, 288; 170, 446; 171, 465; 175, 599, *geslacht, familie*. Root als een bloet, II. 125, 675, *bloedrood*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1313.
- Bloet. Zie Bloot, bnw. en bijw.
- Bloetheit. Zie Blootheid.
- Bloetstortinge, Bloetsturtinge, znw. vr. III. 29, 29, *bloedstorting*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1315 vg.
- Bloien, Bloyen. Zie Bloeien.
- Bloc, znw. m. en onz. III. 114, 124, *een werktuig, waarin men de beenen der misdadigers sloot, blok*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1316 vg.
- Blome. Zie Bloeme.
- Blomekijn. Zie Bloeme.
- Blont, bnw. I. 138, 38, *blond*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1319 vg.
- Bloot, znw. Zie Bloet, znw. onz.
- Bloot, Bloet, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 118, 312; II. 63, 68; III. 21, 169, *bloot*; II. 105, 177 (*Mnl. Wdb.* I. 1308); 135, 255, 259; 136, 270, 291, 303; 137, 309, *zonder wapenen, ongewapend, onbeschut*. In I. 128, 85 en II. 206, 97 is bloot gelijk *slechts, niets dan*. Soms tijds staat bloot zonder veel beteekenis, b.v. III. 16, 300; 96, 71. Dr. Verdam merkt hierbij op: „De rijm dwang heeft op dit gebruik van bloot grooten invloed gehad.” — B. bijw. Als bijw. komt bijna altijd al bloot (albloot, albloet) voor. In I. 12, 242; 70, 309; 107, 700; II. 54, 219; 150, 106; 161, 22; 162, 51; 184, 113, beteekent het *eenvoudig weg, onomwonden, openlijk*; in I. 89, 115; 98, 335; II. 171, 85, *klaarblykelyk, duidelyk, blykbaar*. Vaak doet al bloot alleen dienst als rijmwoord, en kan het voor den zin gemist worden, b.v. I. 66, 172; 70, 304, enz. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1320 vgg.
- Blootheid, Bloetheit, —hede, znw. vr. II. 160, 93, *lafheid, gebrek aan moed, bangigheid*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1322.
- Blosen, ww. III. 116, 11, 23, 35, *blozen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1323.
- Blusschen, ww. II. 67, 221, *blusschen, uitdooven*; III. 17, 318; 109, 148, *doen ophouden, een einde maken aan, te niet doen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1324 vg.

- Bode, znw. m. I. 18, 106; 19, 113; 31, 47; 33, 119; 40, 59; 41, 86; 147, 1, 9; 148, 54; 168, 71; enz., *bode*. In I. 157, 7 wil Dr. Franck voor *boden* lezen lieden. Hij wijst op *Gaut.* X, 9 : *aperire gentibus armatis*. — Zie *Taal- en Letterb.* I. 1 vgg.; en *Mnl. Wdb.* I. 1326 vg.
- Bodscepe. Zie *Bootschap*.
- Boef. Zie *Behoef*.
- Boef, znw. m. III. 66, 138, *boef, snoodaard, schavuit*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1333.
- Boec, Bouc, znw. m. en onz. I. 138, 41; 160, 100; II. 4, 88; 26, 133; 31, 44; 33, 129; 47, 202; 53, 183; 64, 97; 82, 41, 73; enz., *boek*. In II. 187, 239; 193, 82 is het een gedeelte van een geheel werk. Het verklw. *boekelij* vindt men in I. 177, 437. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1334 vg.
- Boekijn, Boken, znw. onz. II. 27, 162, *voorbeeld*. Zie hier II. 219; en *Mnl. Wdb.* I. 1335 vg.
- Boecstaef, Boecstave, znw. m. I. 6, 177, *letter, letterteeken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1336 vg.
- Boel, znw. m. III. 87, 27; 88, 45; 89, 113; 90, 124; 134, 16, *geliefde, beminde, vrijer, vrijster*. Het verklw. (als liefkoozende term) *boelkijn* wordt gevonden in III. 87, 16, 33; 88, 56; 89, 115. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1337; en *Tijdschrift*, IV, 220.
- Boer, znw. onz. (?), I. 16, 22, *kans, goed geluk*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1338 vg.
- Boerde, Borde, znw. vr. II. 152, 55; III. 195, 190, *klucht, grap, gekheid*; III. 17, 2, *vertelling*; II. 49, 27; 75, 185, *verzinsel, leugen, bedrog*. Het verklw. *boerde* kijnt vindt men in II. 186, 200. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1339 vg.
- Boerdeerre, Bordere, znw. m. II. 81, 1, *hij die iets verzint, hier romanschrijver, episch dichter*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1340.
- Boerdekijn. Zie *Boerde*.
- Boerdement, znw. onz. III. 195, 187, *kluchtspel, klucht*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1341.
- Boerden, ww. III. 89, 101, *schertsen, grappen of gekheid maken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1341.
- Boert, znw. m. III. 90, 136, *klucht, grap, gekheid*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1339 vg.
- Boertelijc, bnw. III. 88, 59, *schertsend, voor de grap gezegd*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1340 vg.

- Boes. Zie Boos.
- Boete, znw. vr. II. 39, 102, *verbetering, genezing, herstelling*; II. 6, 158; III. 17, 322, *vergeving*; II. 10, 321; 195, 185, *boetstraf*; III. 42, 214; 43, 34, *geneesmiddel, middel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1344 vg.
- Boeten, ww. III. 121, 13, *stillen, bevredigen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1346.
- Boetoen. Zie Bottoen.
- Bogaert. Zie Boomgaert.
- Boge, znw. m. I. 128, 93; 148, 36; II. 95, 79; 110, 98; 112, 149; 117, 372; III. 113, 109, *boog*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1349.
- Bogen, ww. I. 127, 43, *buigen, eenen boog vormen*. Zie hier I. 191, en *Taal- en Letterbode*, I. 54 vg. — Over bogen zie men *Mnl. Wdb.* I. 1350 vg.; en *Tijdschrift*, V, 1 vgg.
- Bogescot, znw. onz. I. 48, 36, *boogshot, een boogschots afstand*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1351.
- Boie, Boye, znw. vr. I. 122, 455, *boei, keten, band*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1351.
- Boken. Zie Boekijn.
- Bolle, znw. m. III. 21, 174, *bolvormig gebakken brood, bollebrood, bol*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1355.
- Bone, znw. vr. *boon*. Niet ene bone, I. 75, 19, *volstrekt niets, niet het minst*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1358 vg.
- Bont, bnw. I. 129, 113, *van bont gemaakt*; II. 107, 241, *tegenstrijdig, in scherpe tegenspraak (met hetgeen men verwachten zou)*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1361, en de „Verbeteringen” voor Deel I van dat *Mnl. Wdb.*
- Bont, znw. onz. I. 176, 402, *pelswerk, bontwerk, bont*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1361 vg.
- Boom, Boem, znw. m. I. 44, 223; II. 3, 36; 51, 113; 57, 302; 76, 23; 77, 42; 78, 11; 83, 11; III. 5, 148, 163, 165; enz., *boom*; II. 135, 245, *paal, stut*; II. 110, 92, *sluitboom, slagboom*. Het verkleinw. boomkijn vindt men in I. 48, 39. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1362 vg.
- Boomgaert, Bogaert, znw. m. I. 34, 166; 35, 185; 166, 5; 168, 72; III. 158, 38; 165, 267; 170, 420; 172, 500; 176, 642; 180, 765, *bosch, bosschage, luthof, warande* (Op vele dezer plaatsen kan het ook *boomgaard, vruchtboomenuit* beteekenen). Men vindt het verklw. boomgaerdekijn in III. 117, 3, 10. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1363.

Boomkijn. Zie Boom.

Boort, Bort, vr. en onz., I. 105, 610; II. 7, 221; III. 14, 199, *rand van het schip, scheepsrand, scheepsboord*. Ant hoger boort willen, III. 69, 64, *in de hoogte willen, grootheid begeeren*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1364 vgg.

Boos, Bose, Boes, bnw. II. 10, 298; 166, 88; III. 80, 162, 169; 93, 265; 122, 34, *zedelijk verdorven, boos, slecht*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1367.

Boosheit, znw. vr. II. 66, 173, *slechtheid, zedelijke verdorvenheid*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1367.

Bootschap, Bodscepe, znw. vr. I. 57, 154; 83, 371; III. 26, 134; 28, 220; 95, 43, *boodschap, zending*; II. 91, 174; 150, 81; 161, 33, *tijding, bericht*. Ene bootschap dragen, III. 2, 36, *eene boodschap doen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1368 vg.

Borch, znw. vr. (later ook m.), I. 158, 43; 159, 55; II. 4, 74; 109, 39, 45; 110, 76; 111, 113, 132, 140; 114, 242, 244, 248, 257; enz., *burcht, slot, kasteel*. Den vorm borch vindt men in II. 111, 138. Borge in Spaengen, III. 42, 436, *luchtkasteelen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1370.

Borch. Zie Borge.

Borchdore, znw. vr. II. 4, 89; 5, 105, *slotdeur, slotpoort*.

Borchgracht, znw. vr. I. 32, 78, *slotgracht*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1370.

Borchgrave, znw. m. I. 29, 124; II. 113, 196; 117, 355, 118, 402; 123, 588; 131, 78, *burggraaf*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1371.

Borchgravinne, znw. vr. I. 26, 3; 27, 36, *burggravin*.

Borch. Zie Borch.

Borde. Zie Boerde.

Bordeel, znw. onz. I. 28, 107, *bordeel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1374.

Bordene, Bordine, znw. vr. II. 69, 302; 99, 193, *last*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1374 vg.

Bordere. Zie Boerdeerre.

Boren, ww. III. 92, 224, *te beurt vallen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1378.

Borge, Borch, znw. m. III. 127, 33, *borg*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1379. — Willems teekent op deze plaats in *Ovl. Lied.* 152 het volgende aan: „*Sint Janne te borghe*, dat is, hy dronk te Sint Jans minne, gelyk men ook

- te Sint Geerden minne dronk, wanneer men afreisde. Zie daarover Clignetts *Bijdragen*, bl. 382 vgg."
- Borgen, ww. II. 195, 196, *voorschieten, leenen, op crediet geven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1379.
- Borne, Borre, znw. m. en onz. II. 2, 16, 25, *bron, bronwel, fontein*; III. 189, 7, 25; 193, 139; 194, 168, *bronwater, drinkwater*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1382 vg.
- Borse, znw. vr. II. 196, 219, *geldbeurs, geldbuidel*. Zie Sniden; en *Mnl. Wdb.* I. 1385.
- Borst, znw. vr. I. 66, 139; 90, 30; 180, 548; II. 26, 118; 33, 134; 62, 40; 118, 393; III. 97, 119; 114, 149; 151, 28, *borst*. Voor I. 180, 548 zie men hier I. 197; en *Taal- en Letterb.* VI, 68 vg. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1386.
- Bort. Zie Boort.
- Bosch, znw. m. en onz. II. 200, 362; III. 50, 117; 53, 263; 59, 477, 488, *bosch*. Men vindt een verklw. bosscelkijn in III. 58, 446. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1388 vg.
- Bose. Zie Boos.
- Bosine, Busine, znw. vr. II. 77, 34, *bazuin*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1389 vg.
- Bosse. Zie Busse.
- Bot, znw. onz. III. 82, 246, *gebod, bevel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1390 vgg.
- Boter, Botre, znw. onz. en vr., II. 38, 51; 76, 220; 197, 261, *boter*. Zie Art. Bullen; en *Mnl. Wdb.* I. 1393.
- Bottoen, Boetoen, znw. m., *knop, bloemknop*. Niet een bottoen, II. 104, 122, *niet het minst, hoege-naamd niets*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1396.
- Boude, bijw. III. 150, 9, *onbeschroomd, zonder vrees*. Op deze plaats kan het woord voor den zin onvertaald blijven, daar het slechts als rijmwoord dienst doet. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1397.
- Bouc. Zie Boec.
- Bout, bnw. II. 26, 114; 106, 199; 143, 234; 146, 349; III. 5, 161, *stout, koen, vol zelfvertrouwen* (Op die laatste plaats is alsoe die boude eene omschrijving van het bijw.). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1399 vg.
- Bouwen, Buwen, ww. III. 82, 217; 87, 9, *kweeken, bearbeiten, bewerken*; III. 67, 184, *bevolken*; III. 142, 4, *verheertijken, prijzen*; III. 97, 134, *bouwen op, zich verlaten op* (gelove in enen bouwen, *vertrouwen in iemand stellen*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1401 vg.

- Boven, voorz. en bijw. — A. voorz. I. 10, 124; II. 53, 176; 125, 673; III. 47, 18, *boven, zich hooger bevindende*; I. 34, 164; 82, 300; 87, 43; 90, 34; 94, 173; 140, 129; II. 43, 33; 44, 64; 75, 205; 85, 70; III. 113, 114; enz., *overtreffende, meer dan*; II. 125, 662, *behalve, buiten* (de zin is: *niet alleen door Wouter, maar ook door anderen*). — B. bijw. I. 160, 103; II. 75, 203; 99, 196; 114, 225, 229; 117, 380; 124, 638; III. 69, 81, 83, 86, *boven*. Van boven; Van bovenen, I. 152, 105; III. 70, 108, *van boven*. Boven ende onder, I. 112, 66, *van alle kanten, in alle opzichten*. Te boven blijven, II. 142, 187, *de overhand behouden* (hier: *zij waren er boven op geweest*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1403 vgg.
- Braden, ww. II. 47, 189; 48, 221; 86, 121; III. 72, 79, *braden, vleesch gereed maken*; II. 103, 85, *verbranden, roosten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1412.
- Braken, ww. II. 5, 133, *woeden, aangaan*. Zie hier II. 215 vg.; en *Mnl. Wdb.* I. 1415.
- Bracke, znw. m. en vr., II. 31, 65, *speurhond, jachthond*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1415.
- Brame, znw. vr. II. 94, 12, *de vrucht van den braamstruik, de braam* (Op deze plaats *de vrucht in wording, de bloesem*). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1415 vg.
- Branden, Brenden, ww. II. 7, 185; III. 95, 17, *gloeien*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1416.
- Brant, znw. m. I. 65, 136; 145, 332; 148, 62; 149, 68; II. 96, 102; 98, 175, *vuur, gloed, vuurgloed*; II. 65, 145; 67, 221, *hartstocht*; II. 11, 350, *brandend stuk hout* (In deze beteekenis vindt men hier de meervoudsvormen *brande* en *branders*); II. 114, 233; 126, 713, *het flikkerende, glinsterende wapen, het zwaard*. Roof ende brant stichten, I. 39, 33; 40, 40, van moedwillige brandstichting (verg. II. 109, 25) gebruikt. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1417 vg.
- Breden, Breiden, ww. I. 19, 126; III. 102, 37, *verbreiden, bekend maken, verspreiden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1423 vgg.
- Breet, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 119, 345; 182, 9; II. 25, 90; 94, 24; 95, 59; 158, 17, *breed*. — B. bijw. *breet* ende *lanc*, II. 71, 19, *in de breedte en in de lengte, geheel en al*. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1426.
- Breidele, Breidel, znw. m. I. 60, 278; 145, 343; II.

- 3, 51, 69; 5, 141; 6, 146; 7, 215; 8, 251; 107, 237; 133, 167; enz., *toom, teugel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1426 vg.
- Breideldief, znw. m II. 5, 140; 8, 250; 10, 316, *hij die een toom of breidel gestolen heeft*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1427.
- Breiden. Zie Breden.
- Breke, znw. vr. I. 67, 179; II. 39, 97, *gebrek*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1428 vg.
- Brekelijcheid, Breckelijcheit, —hede, znw. vr. II. 67, 239, *zwakheid, breeikbaarheid*.
- Breken, ww. (3e pers. tegenw. tijd ind. breket en breect, breict), I. 49, 85; II. 41, 184; 79, 34, *breken*; I. 13, 251, *scheuren, rukken*; I. 148, 49; 161, 164; 162, 174; II. 111, 128; 114, 254, *afbreken, vernielen, verwoesten*; I. 164, 263, *openbreken (van de poorten der hel)*; II. 75, 208; 197, 257, *vernietigen, te niet doen*; II. 69, 318, *eene belofte verbreken*; I. 28, 103, *verijdelen, krachteloos maken, te niet doen*; II. 213, 270, *storen, in de war brengen*; I. 164, 251; II. 67, 239, *dwingen, bedwingen, onderwerpen*; I. 75, 44; 94, 191; 95, 216 (zie I. 190); 124, 550, 558; II. 79, 19; 152, 66, *breken, stuk gaan* (ook van het hart gezegd in I. 117, 262; 180, 554; II. 13, 16; en III. 177, 651); III. 19, 72, *inbreken, zich met geweld den toegang verschaffen*; I. 94, 175, *eindigen, een einde nemen*; II. 67, 249, *minder worden, zwakker worden*; III. 67, 198; 71, 37, *ontbreken*; I. 41, 113, *aan het licht komen, ontstaan, te voorschijn komen*; II. 84, 46, *zich verheffen* (Zie Laten). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1429 vgg.
- Breckelijcheit. Zie Brekelijcheit.
- Brenden. Zie Branden.
- Brengen. Zie Bringen.
- Brief, znw. m. I. 33, 112, 117; II. 89, 81; 143, 222; III. 2, 40; 96, 82; 99, 215; 100, 218, *brief*; I. 106, 671, *schrift, opschrift*; II. 31, 40, *boek*; II. 20, 286; 201, 413, *acte, bewijsstuk*. — Segele ende brief, I. 3, 76; II. 20, 300, *schriftelijk bewijs, een gezegelde brief* (verg. Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 139) — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1437 vgg.
- Bringen, Brengen, ww. (verl. tijd brachte, brochte, bracht, brocht; deelw. bracht, brocht, gebrocht, in I. 150, 12), I. 2, 4; 3, 76; 4, 85, 91; 5, 150; 31, 48; 42, 131; 62, 6; 69, 262; 70, 299;

- enz., *brengen*; III. 146, 73, *toebrengen*; I. 88, 64; 131, 208, *in zekeren toestand brengen*; II. 148, 12, *berichten*; I. 3, 50; II. 58, 347, *voortbrengen, baren*; III. 49, 93, *meebrengen bij de geboorte, geboren worden met iets*. Te hoofde brengen, zie Hooft. Ten ende brengen, zie Ende, znw. Te voren brengen, II. 186, 179, *voor den geest brengen*; I. 141, 177; 183, 36, *berokkenen*. Vore hem brengen, I. 136, 398, *meebrengen, aanbrengen*. Gedragen (gedregen) brengen, I. 69, 263; 98, 321, 351; 150, 30; 161, 157; 183, 22, *aandragen, iets brengen dat men draagt, met iets komen aandragen*. Geleit (gelcet) brengen, I. 136, 400, *medebrengen, aanbrengen*. Gedreven brengen, I. 10, 130, *opjagen, voortdrijven*. — In punte brengen, II. 210, 161, *op orde brengen*. — Zie *Mnl. Wdb.* I. 1441 vgg.
- Brinnen, ww. III. 116, 29, *branden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1446.
- Brodekijn. Zie Broot.
- Broder. Zie Broeder.
- Broeden, ww. I. 151, 70, *uitbroeden, koesteren, verzorgen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1447 vg.
- Broeder, Broder, Brueder (in II. 117, 359), znw. m. I. 2, 23; 26, 5; 50, 117; 143, 255; II. 72, 67, 80, 92; 74, 167; 78, 89; 80, 55; enz., *broeder*; I. 91, 78, 80; 92, 90; II. 37, 13; III. 24, 43, 47, 52, 59; 25, 70, 76, 97; enz., *ordebroeder, kloosterbroeder*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1448.
- Broec, znw. onz. I. 168, 72, *laag land, moerassige weide*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1450.
- Broec, Brouc, znw. vr. I. 55, 61; III. 20, 135, 138; 21, 169; 29, 31, *broek*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1450.
- Broet, znw. onz. I. 4, 110, *de jongen van vogels, gebroed*; I. 3, 50, *broeding*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1451 vg.
- Broet. Zie Broot.
- Brocken, ww. III. 129, 20, *in stukken breken, brokkelen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1455.
- Bronken, ww. II. 174, 97, *pruilen, brommen*; II. 117, 344, *fier zijn, fier stappen, hoog draven*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1456.
- Broosc, Broesch, bnw. III. 28, 192, *gemakkelijk te breken, breekbaar*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1457.
- Broot, Broet, znw. onz. I. 99, 381, 389; II. 109, 56; VERWIJS. Dl. IV.

- 197, 278; III. 18, 32; 109, 147; 114, 128, 140, 152; 129, 9, 21; 130, 33, 42, 51; enz., *brood*; II. 200, 376; III. 17, 17, *de kost, levensonderhoud*. Om broot gaen, II. 105, 171, *zijn brood verdienen met bedelen, bedelen*. Metten brodelien, III. 68, 46, *iemand naar den mond praten, zich voegen bij de partij, die hem aan den kost helpt*. Het verklw. brodekijn vindt men in II. 180, 125. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1457 vg.
- Brootbidder, znw. m. I. 176, 405, *bedelaar*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1459.
- Brouc. Zie Broec.
- Bruder, Brueder. Zie Broeder.
- Brugge, Brugge, znw. vr. I. 14, 301; 36, 236; 126, 19, *brug*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1463.
- Bruilocht. Zie Brulocht.
- Bruken, ww. II. 194, 146, *genieten, genot hebben van*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1464 vg.
- Brugge. Zie Brugge.
- Brulocht, Bruilocht, znw. vr. I, 28, 101; 29, 145; 76, 95; II. 3, 46; 151, 27, *bruiloft, huwelijksfeest, trouwplechtigheid*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1464.
- Bruut, znw. vr. II. 84, 20, 51; 148, 31; III. 154, 5; 155, 25, *de verloofde, ook de jonggehuwde vrouw*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1469.
- Buffel, znw. m. II. 47, 199, *buffel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1473.
- Bugen, ww. II. 62, 24, *buigen, wenden*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1473 vg.
- Buggere, znw. m. II. 58, 367, *ketter*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1474.
- Buic, Buc. Zie Buuc.
- Buc, znw. m. II. 41, 179, *bok*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1474 vg.
- Bulle, znw. vr. II. 74, 148, *oorkonde*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1476.
- Bullen, ww. II. 76, 220, *met een zegel voorzien, zegelen*. De zin der plaats is: *smolt weg als boter, heeft niet lang stand gehouden* (Zie *Mnl. Wdb.* I. 1393). In het *Mnl. Wdb.* I. 1476 voegt Dr. Verdam er de vraag bij: „Zou Maerlant niet ook aan Lat. bullire, Fr. bouillir, gedacht hebben?”
- Busine. Zie Bosine.
- Busse, Bosse, znw. vr. I. 98, 359, *bus*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1478 vg.

Busscop. Zie Bisscop.

Buten, voorz. en bijw. — A. voorz. I. 4, 111; 11, 179; 13, 259, 270, 275, 282; 42, 145; 88, 90; III. 5, 146; 69, 76; enz., *buiten de grenzen van, buiten*; I. 14, 286, *afgezonderd, verwijderd van*; III. 80, 174, *zonder, buiten*. (Men vindt dikwijls *buten = bute den*, en *buter = bute der*. *Bute* hetzelfde voorz. als *buten*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1481). — B. bijw. I. 110, 3; II. 73, 132, *buiten*; I. 144, 284; 145, 345, *naar buiten*; I. 66, 137; II. 2, 11; 50, 39; 67, 220, *van buiten*. Van *buten*, I. 143, 263; 165, 292; II. 63, 87; 112, 168, 172, *van buiten*. Die van *buten*, II. 111, 137; 112, 174; 113, 185; 114, 236, *de belegeraars*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1481 vgg.

Butseel, znw. m. II. 175, 23, *lederen wijnzak* (hier van het menschelijk lichaam gezegd). Zie *Mnl. Wdb.* I. 1484.

Buuc, Buic, Buc, znw. m. I. 9, 100; 10, 153; II. 44, 52 (zie II. 220); 124, 621, 634, *buik*; II. 44, 57; 47, 175, *bijenkorf*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1484 vg.

Buwen. Zie Bouwen.

C.

Cederenboom, znw. m. III. 165, 269, *cederboom*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1491.

Cedrus, znw. m. II. 2, 27, *ceder*.

Celle, znw. vr. II. 64, 120, 123; 65, 158; 66, 197; 67, 218, *cel, kloosterkamertje*; III. 73, 104, *klein klooster*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1492 vg.

Chartroys, Chartroyser, Tsaertroyser, znw. m. III. 71, 23, *Karthuizer*, Fr. *Chartreux*. Naam van eene monnikenorde, welke haren naam droeg naar het dorp *Chatrousse* in Dauphiné. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1497.

Chiere, ciere, znw. vr. III. 142, 4, *gelaat*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1498. (Tenne in vs. 3 is eene drukfout voor *senne*).

Chore. Zie Core.

Cier. Zie Sier.

Cierheit. Zie Sierheit.

Cierlike. Zie Sierlike.

Cinamome, Sinamoma, znw. onz. I. 152, 113, *kaneel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1503.

Cinglatoen, Singlatoen, znw. onz., *benaming eener*

- zijden stof*; I. 150, 27, *tapijt van die stof*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1504.
- Cinoper, znw. onz. I. 112, 63, *rood, vermiljoen*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1504 vg. Aldaar wordt gezegd: „Op sommige plaatsen wisselt het woord in varianten af met *sinople*, waarmede het verward is, doch in oorsprong niets te maken heeft. Dit woord beteekent *groen* in de wapenkunde. Het is soms niet uit te maken of men met *cinopre* of met *sinopel* of *sinoper* te doen heeft, te minder daar ook *sinoper* soms als *cinoper* geschreven wordt. In elk geval zijn het twee verschillende *Mnl.* woorden, waarvan het eene *rood* en het andere *groen* beteekent.” — Zie mede Art. *Sinoper*.
- Cyrop. Zie *Siroop*.
- Citeit, znw. vr., *stad*. Zie hetgeen in art. *Sierheit* is gezegd.
- Citole, Cytole, Sitole, znw. vr. I. 153, 130; II. 149, 54, *eene soort cither*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1508.
- Civetein, znw. m. II. 106, 224, *kapitein, aanvoerder, legerhoofd*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1508.

D.

- Dach, znw. m. I. 5, 126; 9, 84; 13, 260; 16, 17; 19, 142; 24, 320; 26, 6; 31, 42; 37, 268; 46, 284; enz., *dag*; I. 4, 103, *dag* (ten opzichte van de kerkelijke viering der verschillende getijden van den dag); I. 79, 199; 128, 108; II. 195, 178; III. 9, 30; 93, 249; 98, 148; 151, 30; 166, 321; 192, 90, *tijd, tijdruimte, tijdperk*. — *Achte dage*, I. 151, 85; II. 149, 51, *eene week* (*Ned. Wdb.* I. 620). — *Scone dach*, III. 131, 2, *helder dag, klaar lichte dag* (zie *Tijdschrift*, III. 115 vg.) — *Alle dage*, I. 67, 194; 79, 182; II. 105, 172; 147, 378; *Elcs dages*, *Elcs daechs*, I. 171, 191; II. 36, 87; *Tallendagen*, II. 98, 144, *elken dag, alle dagen, dagelijks*. — *Sander dages*, I. 83, 368; *Des ander dages*, I. 60, 281; 90, 14; 93, 137; *Des anders dages*, I. 137, 23; II. 20, 307; 53, 165; III. 55, 338, *den volgenden dag*. — *Metten dage*, I. 132, 237, *met het aanbreken van den dag*. — *Goede dach*, III. 142, 1; 180, 751; 191, 65, *een gelukkige, zegenrijke dag*. — *Quade dach*, III. 107, 53, *ongeluk, rampspoed*. — *Vandagen sijn*,

- III. 92, 227, *op jaren zijn*. — Noit mijn dagen, III. 146, 67, *nooit in mijn leven*. — Dach setten, II. 162, 70, *een termijn, een dag voor eene zaak bepalen*. — Op dage vercoopen, II. 196, 204, *op crediet vercoopen* (vergel. daar vss. 199 en 202). — Dach geven, II. 201, 417, *iemand een termijn, een uitstel geven*. — Zie Heden; Nacht; en *Mnl. Wdb.* II. 1 vgg.
- Dachcortinge, znw. vr. I. 176, 375; II. 49, 35, *tijd-korting, tijdverdrijf*; ook bij uitbreiding *vermaak, genoeg, plezier*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 13.
- Dachvaert, znw. vr. I. 52, 195, *reis van een dag, dagreis*. Zie hier I. 200; en *Mnl. Wdb.* II. 14 vgg.
- Daed. Zie Daet.
- Daen. Zie Danen.
- Daer, Dare (b. v. in I. 54, 47; 56, 96, 123; 57, 151), Daerre (in I. 54, 27), Dar (in I. 86, 9), bijw. en voegw. I. 2, 23; 3, 67; 4, 112; 9, 94, 96, 106; 10, 134; 12, 215, 220; 18, 74, 85; enz., *daar, op die plaats*; I. 11, 192; 108, 736; 115, 193, *daarheen, derwaarts*; I. 7, 42; 8, 43; 60, 81, 82; 10, 139; enz., *waar, daar waar*; I. 4, 101; 8, 71; 14, 303, 19, 116; 24, 319, *daarheen, waar*; I. 20, 171; 41, 112; 54, 33; 86, 9; 99, 390; 117, 280; 173, 262; II. 64, 123, *toen, terwijl*. Daer ter stat (stede), I. 33, 114; 65, 123, *daar ter plaatse*. Daer wordt enclitisch er, re, r, b. v. I. 3, 59; 5, 148; 12, 207; enz. Van daer, Van dare, I. 123, 526; II. 186, 169; III. 39, 327; 53, 246, *van daar*. Zie Hier; en *Mnl. Wdb.* II. 21 vgg. ✕
- Daeraen. Zie Daerane.
- Daeraf, Daerof, Daerave, Dairoff (in III. 69, 49), Daraf (b. v. in I. 82, 332; 86, 468), Deraf (in II. 144, 275), bijw. I. 7, 32; 31, 26; 33, 116; 36, 250; 60, 267, 272; 31, 320; 65, 100, 107; 70, 316; enz., *daarvan, waarvan*; I. 5, 148; 55, 80; II. 74, 146, *daarover*; I. 20, 165, *daarop*; I. 126, 7, *van daar*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 24.
- Daerane, Daeraen, Daeran, Deran (in II. 58, 364), bijw. I. 3, 78; 6, 173; 18, 79; 39, 26; 64, 92, 95; 73, 438; 95, 207; 106, 650; 114, 138; enz., *daaraan, waaraan*; I. 3, 80; 79, 214, *daarin, waarin*; II. 54, 207; 58, 364, *daarop, daarna*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 25.
- Daerave. Zie Daeraf.

- Daerbeneven, Daerbyneven, bijw. III. 78, 57, *bovendien*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 25.
- Daerbesiden, bijw. I. 112, 54, *daarnaast*.
- Daerbi, Darbi (in I. 56, 112), bijw. I. 58, 201; 60, 289; 61, 298; 63, 39; 65, 105; 77, 110; 99, 374, *daarbij, waarbij*; $\times$ I. 171, 195, *waardoor*; I. 59, 226; 69, 257; 77, 106. *bovendien*; I. 53, 6; 55, 80; 67, 188; 73, 421; 74, 468; 75, 24; 76, 86; 87, 34; 90, 35; II. 55, 229, 249; enz., *daarom, daardoor, waardoor*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 25 vg.
- Daerbineven. Zie Daerbeneven.
- Daerbinnen, Darbinnen (b. v. in I. 83, 364; 87, 35), bijw. I. 6, 176; 26, 4; 53, 11; 56, 134; 59, 224; 62, 2; 65, 129; 68, 240; 78, 175; 79, 185; enz., *daarbinnen, waarbinnen, daarin*; I. 87, 35; 116, 219, *intusschen, ondertusschen, binnen dien tijd*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 26.
- Daerboven, bijw. III. 110, 157, $\times$ *daarboven*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 26.
- Daerbuten, bijw. II. 135, 247; III. 44, 527, 532, *daarbuiten, naar buiten*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 26.
- Daerdore, Daerdoer, bijw. I. 180, 536; III. 3, 58; 113, 107, *daardoor, door eene zekere ruimte, daardoorheen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 26.
- Daerinne, Daerin, Derin (in II. 51, 98), bijw. I. 9, 89, 102; 12, 205; 33, 113; 41, 103; 56, 110; 58, 209; 59, 237; 64, 79; 68, 227; enz., *daarin, waarin, binnen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 29.
- Daerjegen, bijw. II. 102, 70; 199, 343; III. 48, 47, *er tegen*; II. 26, 132, *in vergelijking daarmede, in verhouding tot wat*; I. 173, 284, *met hem, met wien*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 29.
- Daarmede, Daermet, Darmede (in I. 82, 323; 87, 31), Dermede (in II. 56, 286), bijw. I. 13, 242; 28, 72; 33, 122; 36, 224; 41, 82; 44, 228; 45, 261; 47, 17, 18; 49, 80; enz., *daarmede, daardoor, waarmede, waardoor*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 29 vg.
- Daermkijn. Zie Darm.
- Daerna, Daernaer, Daernare (in I. 55, 68; 56, 100; enz.), Darnare (in I. 84, 377; 85, 450; enz.), bijw. I. 2, 14; 5, 150; 13, 254; 14, 288; 21, 207; 28, 106; 29, 125; 57, 144; 59, 227; 60, 258; enz., *daarna, daarnaar, waarna, waarnaar* $\times$ Zie *Mnl. Wdb.* II. 30.
- Daerneder, bijw. II. 100, 12 var., *naar beneden, ter neder*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 30 vg.

- Daerof. Zie Daerof.
- Daeromme, Daerom, Daerombe (in I. 100, 416), Darombe (in I. 88, 61), bijw. I. 29, 135; 31, 50; 33, 125; 38, 298; 42, 133; 101, 450; 126, 16; 129, 136; 130, 184; 134, 347; enz., *daarom, waarom, daardoor*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 31.
- Daeronder, bijw. I. 4, 92; 65, 116; 99, 372; II. 97, 133; 99, 208, *daaronder, waaronder*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 31.
- Daerop, Daerup (in I. 6, 174; 186, 146, 149; enz.), Derop (in II. 195, 169), bijw. I. 75, 33; 77, 102; 80, 253; 97, 287; 98, 325; 103, 530; 105, 623; 129, 126; 154, 22; 174, 316, 317; enz., *daarop, waarop*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 31 vg.
- Daerover, bijw. I. 73, 454; III. 77, 49; 89, 85; 136, 7; 192, 103, *daarover, daarvoor, daartegen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 32.
- Daerre. Zie Daer. ×
- Daertegen, bijw. III. 75, 190, *waartegen, waarmede*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 32.
- Daertevoren, bijw. I. 90, 19, *te voren*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 33.
- Daertoe, Dartoe (in I. 86, 12; 88, 87), Dertoe (in II. 138, 29), Daertu, bijw. I. 3, 55; 6, 163; 35, 178; 67, 210; 68, 245; 71, 360, 363, 374; 78, 158; 79, 197; enz., *daartoe, waartoe, daarbij*; I. 17, 36; 19, 124; 27, 69; 46, 288; 95, 233; 96, 255; II. 49, 36, *daarbij, bovendien*; I. 20, 177, *daarheen, derwaarts*. — Over daertu in III. 183, 859 zie men hier III. 213. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 33.
- Daertusscen, bijw.^x III. 3, 69, *daartusschen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 33.
- Daerup. Zie Daerop.
- Daerute, Daeruut, Darute (in I. 82, 321), bijw. I. 9, 102 vg.; 28, 96; 64, 96; 69, 287; 75, 48; 92, 105; 101, 469; 146, 367; 164, 264; 169, 109; enz., *daaruit, waaruit*; I. 136, 395, *daarbuiten*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 33.
- Daervore, Daervoren, bijw. I. 11, 196; 12, 207; 36, 236; 171, 198; 180, 535; II. 5, 106; 212, 218; III. 3, 57; 12, 133; 93, 244; enz., *daarvoor, waarvoor*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 34.
- Daerwaert, Darewaert (in I. 35, 186), Darwaert (in III. 87, 35), Derward (b. v. in I. 101, 479), Der-

- wart (b. v. in I. 64, 59), Derwaert (in II. 174, 84),
 bijw. I. 65, 132; 103, 554; 182, 1; II. 68, 263; 104, 146;
 105, 182; III. 38, 262; 44, 520; 160, 111, *daarheen*.
 Daerwaert henen, I. 101, 479; III. 57, 399; 87,
 35, *dien kant uit*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 34.
- Daes, bnw. III. 129, 11; 130, 23; 131, 62, *dwaas*. Zie
Taal- en Letterb. II. 70 vg.; en *Mnl. Wdb.* II. 34 vg.
- Daet, Daed (in III. 114, 144), znw. vr. I. 30, 2; 154,
 53; 177, 408, 442; II. 97, 141; 113, 208; 129, 6; 139, 71,
 77; 152, 71; enz., *daad*; I. 47, 2; 164, 268, *wat men doet*
 (dus = mv. *dadén*). Zie *Mnl. Wdb.* II. 35.
- Dagelicht, znw. onz. III. 136, 6, *daglicht*.
- Dagelike, Dagelijx, Dagelicx, bijw. II. 178,
 31; III. 104, 105, *dagelijks*, *elken dag*. Zie *Mnl. Wdb.*
 II. 36 vg.
- Dagen, ww. — A. intr. I. 135, 389; III. 134, 1; 154,
 35, *dag worden*; II. 110, 80; III. 46, 592, *verwijlen*, *blij-*
ven, *zich ophouden* (Over II. 46, 592 zie men *Taal- en*
Letterbode, IV, 67 vg.). — B. trans. I. 165, 294, *oproep-*
pen; II. 98, 157, *voor het gerecht roepen*, *dagvaarden*.
 Zie *Mnl. Wdb.* II. 37 vgg.
- Dageraet, znw. vr. II. 52, 144; III. 2, 51; *morgenrood*,
morgenschemering, *dageraad*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 40.
- Dairoff. Zie Daeraf.
- Dac, znw. onz. I. 12, 212; II. 3, 43; III. 21, 167, *dak*.
 Zie *Mnl. Wdb.* II. 40 vg.
- Dal, znw. onz. I. 58, 208; 63, 36; 160, 120; II. 53, 18 ;
 83, 8; 204, 24; III. 47, 12; 67, 186; 119, 31, *dal*, *vallei*;
 I. 162, 205; III. 82, 221, *dal* (van de *aarde* gezegd); II.
 23, 1; 98, 177, *dal* (van de *hel* gezegd). — Te dale,
 II. 2, 9; 77, 30; 114, 226, *naar beneden*, *neder*. Voor
 Van berge te dale zie Berch. Voor te dale
 vindt men ook den samengetrokken vorm tale, in II.
 123, 593. Opende te dale, Opende tale, Op
 entale, III. 35, 149, *op en neder*. Zie *Mnl. Wdb.* II.
 42 vgg.
- Dalen, ww. III. 70, 105, 115; 76, 11; 77, 30, *dalen*, *zin-*
ken, *afnemen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 45 vg.
- Dam, znw. m. III. 21, 141, *erf*, *werf*, *grondgebied*. Zie
 hier III. 204; en *Mnl. Wdb.* II. 47.
- Dammen, ww. II. 192, 62, *eenen dam*, *eenen dijk leg-*
gen, *eene waterkeering maken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 48.

Damosele, znw. vr. I. 115, 208, *jonkvrouw*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 48.

Dan, znw. m. I. 16, 3, *woudal, eene weinig bezochte door bosch omringde plaats*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 55 vg.

Dan, Danne, bijw. en voegw. — A. bijw. I. 3, 64; 5, 152; 7, 20; 55, 81; 57, 161; 59, 223; 60, 259; 63, 20; 67, 185; 70, 322; enz., *dun, daxrop, daarna, vervolgens*. — B. voegw. I. 5, 129; enz., *dan* (na eenen comparatief); I. 23, 309; 73, 419; 89, 112; 113, 119; II. 96, 93; III. 99, 202, *dan dat*; II. 144, 285, *maar* (Vergel. I. 45, 250, waar *ne* door *maar* kan worden vertaald). Over *dan* na eenen positief zie men *Blide, Groot en Twint*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 50 vgg.

Danen, Dane, Daen (in II. 148, 30); Dan (in III. 21, 179), bijw. I. 3, 72; 10, 139; 11, 181; 80, 220; 116, 230; 130, 173; 135, 374; 143, 233; 183, 29; II. 53, 181; enz., *van daar, daar van daan*; I. 186, 152; III. 49, 87; 54, 273, *van waar*. Ook vindt men *Van danen, Van dane* in I. 91, 70; II. 34, 35; 146, 339; III. 18, 55. *Van danen voort*, II. 74, 135, *van toen af, van dat oogenblik af*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 56 vgg.

Dangier, znw. onz. I. 111, 46, *gevangenis* (vergel. I. 110, 2 : *uten carkre*); I. 123, 517, *brutaliteit, onbeschoftheid*. Zie *Taal- en Letterb.* III, 52 vgg.; *Tijdschrift*, IV, 231; en *Mnl. Wdb.* II. 58 vg.

Danc, Danck, znw. m. I. 26, 14; 28, 92; III. 119, 15, *dank*; III. 123, 8, *zin*. — Aen (Ane, An) sinen danc, I. 34, 146; 121, 420; II. 112, 181, *tegen zijnen zin, zijns ondanks* (zie Aen, tweede art., en *Mnl. Wdb.* I. 75). — *Sonders sinen danc*, zie *Bedwanc*. — *Om sinen danc*, III. 124, 5, 21, *om zijnent wil, voor zijn genoegen*. — *Danc hebben eenre dinc*, I. 58, 182; 158, 31, II. 190, 337; III. 36, 216; 37, 220, *ergens dank voor inoogsten, er plezier, genoegen van hebben of beleven*. — *In danke ontfaen*, III. 195, 192 vg., *in dank, gracieus, met welgevallen aannemen*. — Vergelijk *Beraet*; en zie *Mnl. Wdb.* II. 59 vgg.

Dankelike, bijw. III. 37, 222, *met dank, in dank, gaarne*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 64.

Danken, ww. I. 42, 136; 51, 159; 52, 181; 86, 466; 92, 100; 105, 629; 170, 139; II. 22, 399; 211, 201; III. 12, 145; enz., *danken, zijnen dank betuigen voor iets*; III.

VERWIJS. DI. IV.

- 175, 609, *betaald zetten, wraak nemen over.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 65 vg. X
- Danne. Zie Dan, tweede artikel.
- Dans, znw. m. I. 74, 3; 76, 85; 77, 101, 111, 134, 136; 78, 140, 147, 151, 153; enz., *dans.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 67 vg.
- Dansen, ww. I. 74, 9, 10; 75, 22; 77, 122; 78, 167, 169, 170; 79, 178, 180; enz., *dansen.* In I. 77, 98 vindt men den vorm *dansen.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 68.
- Dantse, znw. I. 150, 25, *tapijt, kleed.* Zie Dr. Franck op *Alex.* bl. 454; en *Mnl. Wdb.* II. 69.
- Dapper, bnw. I. 60, 276; II. 121, 517, 522; III. 35, 147, *snel, vlug.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 69.
- Dapperlike, Dapperlijk, bijw. I. 43, 163; 57, 136; II. 118, 401, *vlug, snel, ijlings;* I. 89, 109, *spoedig, terstond;* I. 118, 290; II. 136, 278, *flink, krachtig, met kracht.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 70.
- Dar, Dare. Zie Daer.
- Daraf, Darbi, Darbinnen. Zie Daeraf, Daerbi, Daerbinnen.
- Darde. Zie Derde.
- Daremgerde. Zie Darmgerde.
- Darewaert. Zie Daerwaert.
- Darm, Daerm, znw. m. II. 47, 199; 97, 150, *darm.* Het verklw. *daermkijn* vindt men in II. 47, 185. Zie *Mnl. Wdb.* II. 72.
- Darmede. Zie Daarmede.
- Darmgerde, Daremgerde, znw. vr. II. 152, 62, *buikriem.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 72 vg.
- Das, znw. m. II. 186, 191, *das.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 73.
- Darnare, Darombe, Dartoe, Darute, Darwaert. Zie Daerna, Daeromme, Daertoe, Daerute, Daerwaert.
- Dat, onz. van het aanw. vnw., I. 7, 23; 8, 61, 66, 77; 9, 92; enz., *dat* (zelfstandig gebruikt). Men vindt in den tweeden naamval de vormen *des* (b. v. I. 5, 124), *dies* (b. v. I. 3, 57) en *das* (b. v. I. 33, 106; 34, 136) met de beteekenis van *daarvan, daaraan, daarover;* en in den derden naamval *dien* (b. v. I. 20, 157). — Dit no *dat*, II. 208, 76, *noch het een noch het ander, niets ter wereld, niemendal.* — Zie *Mnl. Wdb.* II. 74 vgg.
- Dat, onz. van het betrekk. vnw., I. 2, 22; 3, 53; 6, 170;

- enz., *dat*. Ook in den zin van ons *wat, hetgeen*, b. v. I. 6, 159; 12, 230; 13, 247; 34, 36. — In III. 92, 220, 229 vindt men *wes* in den zin van *dat wat*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 80 vgg.
- Dat**, voegw. I. 3, 56, 59; 4, 81, 86; 6, 158; 7, 30; enz., *dat*. Ook in elliptische zinnen, die eenen uitroep bevatten, waarbij dan een hoofdzin moet worden aangevuld, b. v. I. 3, 72; 116, 222; III. 57, 408; 58, 464. — Soms, b. v. I. 51, 165; 126, 13; II. 111, 142; III. 23, 20 staat *dat* expletief. — *Dat* in de beteekenis van *zoodat* vindt men o. a. I. 3, 68, 70; II. 121, 505; III. 2, 37; 12, 124, 130 (Ook na *so*, doch er van gescheiden, b. v. I. 3, 60; 4, 110; 5, 130). — *Dat* in de beteekenis van *als, zooals* vindt men o. a. in I. 54, 39, 53. — *Dat* in II. 104, 123 beteekent *voor zoover*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 82 vgg.
- Dau**, **Dauwe**, **Dou**, znw. m. I. 127, 50; II. 53, 181; III. 77, 32; 133, 39, *dauw*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 89.
- De**, aanw. vnw., ook als lidwoord gebruikt. Vbb. I. 2, 6, 11, 29; 4, 91, 96, 103; 5, 144, 151; 6, 166; enz.; II. 67, 243; 139, 81; 140, 112; 141, 137; 143, 14; 144, 251, 275; 145, 291, 299, 308, 316. Zie *Taal- en Letterbode*, VI, 276 vgg.; en *Mnl. Wdb.* II. 89 vg.
- De**, betrekk. vnw. Men vindt den eersten nv. m. enk. in II. 60, 427; 139, 72; 141, 148, 166; 142, 177; 144, 259; 145, 299; 146, 327; den derden nv. m. enk. in II. 143, 245; den vierden nv. m. enk. in II. 141, 144; den eersten nv. m. mv. in II. 58, 367; 138, 38; 139, 63, 66, 77; 144, 282, 284; 145, 301; 146, 339; 147, 375, 376, 382; den vierden nv. m. mv. in II. 147, 378; den vierden nv. vr. enk. in II. 139, 80; den eersten nv. vr. mv. in II. 52, 118; den vierden nv. onz. mv. in II. 139, 64. — Zie *Taal- en Letterbode*, VI, 276 vgg.; en *Mnl. Wdb.* II. 90 vg.
- Deel**, znw. onz. II. 57, 309; 116, 319; 127, 776; 128, 790; 131, 90; 193, 89; 195, 191, *deel, gedeelte* God hebs deel, III. 188, 1, *God moge er het zijne van hebben, God zij gedankt, Goddank* (zie hier III. 214). Een deel (bij begrippen van hoedanigheid en graad), I. 3, 68; 36, 217; 63, 35, 39; 72, 390; 100, 438; 127, 37; II. 135, 236; 147, 371; III. 56, 350; enz., *nogal, tamelijk, vrij*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 93 vg.
- Deel**. Zie *Dele*.

- Deelloos, Deelloes, bnw. II. 52, 127, *van de deeling uitgesloten, verstoken van*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 98.
- Deemsterheit, Demsterheit, —hede, znw. vr. I. 161, 156; 163, 233; II. 52, 129, 149; 53, 157, 160, *donkerheid, duisternis*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 99 vg.
- Deerdendeel. Zie Derdendeel.
- Deerne. Zie Dierne.
- Degen, znw. m. III. 162, 186, *kind*; I. 40, 61; 45, 268; 120, 395; 121, 414; 148, 26; II. 112, 171; 114, 256; III. 59, 486; 147, 107; 170, 456; enz., *ridder, krijgsheld, held*. Ook van geestelijken gezegd, in II. 8, 248. Zie *Mnl. Wdb.* II. 103, waar bij *Esm.* 136 (hier III. 162, 186) wordt opgemerkt dat daar *degen* ook kan beteekenen *prins* (verg. *enfant de France, infant van Spanje, kind van staat*).
- Degene, Degone, bepalingaankondigend en aanw. vnw. — A. Als determinatief in I. 59, 231; 61, 319; 93, 125; 98, 359; 109, 783; 131, 226; 155, 56; 173, 283; II. 90, 143; 139, 72; enz. — B. Demonstratief, II. 75, 178; 119, 427, 459; 148, 22; 156, 55; III. 18, 45, *hij, zij, de zoo pas genoemde, deze*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 104.
- Degenlike, Degenleke, bijw. I. 120, 398, *heldhaftig, vol moed*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 103 vg.
- Degone. Zie Degene.
- Deilen. Zie Delen.
- Deyncken. Zie Denken.
- Deisen, ww. II. 128, 782, *achteruitgaan, terugwijken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 105 vg.
- Deken, znw. m. II. 180, 128; III. 63, 37; 85, 350, *deken, hoofd van het kapittel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 106 vg.
- Decke. Zie Dicke.
- Decken, ww. I. 68, 243; 99, 373; 169, 101; 170, 156; II. 47, 200; 121, 518, *dekken, bedekken*; I. 65, 131, *dekken, beschutten, beschermen*; I. 57, 169; 129, 110; 174, 293; 175, 366; II. 96, 109; III. 164, 254; 193, 129, *dekken, verborgen houden, geheim houden, bemantelen, verbloemen*. Hem decken, I. 100, 437, *zich onbekend houden, zich vermommen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 107 vgg.
- Decreet, znw. onz. II. 207, 31, *wetsbepaling uit het kanonieke recht*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 109 vg.
- Dele, Deel, znw. vr. III. 4, 97, *wand, eigenlijk plank*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 111.

- Delen, Deilen, ww. II. 174, 83; III. 36, 208, *deelen, verdeelen*; I. 173, 284, *mededeelen* (zie I. 196); III. 85, 358, *oordeelen, beoordeelen*. Hem delen, II. 44, 53, *zich splitsen*. Sijn lijf met enen wive delen, III. 158, 54 vg., *vleeschelijke gemeenschap hebben met iemand*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 111 vgg.
- Delf, znw. III. 92, 221, *Delft*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 116.
- Delijt, znw. onz. III. 36, 199; 41, 411; 42, 429; 43, 486, *vreugde, genoegen, genot, vermaak*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 116 vg.
- Delivereren, Dilevereren, ww. I. 65, 109; 67, 191; 83, 366, *bevrijden, in vrijheid stellen*. In I. 75, 25, 26; 76, 81; 111, 45; 112, 50, vindt men met dezelfde beteekenis den vorm telivereren. Zie Dr. Jonckbloets *Specimen*, bl. 86; en *Mnl. Wdb.* II. 118.
- Delven, ww. I. 93, 130; 108, 749; 123, 492; II. 47, 203, *begraven*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 120 vg.
- Demsterheit. Zie Deemsterheit.
- Denken, Dinken, Deyncken, ww. (verl. tijd dachte, dacht, dochte, docht; deelw. gedacht, gedocht), I. 156, 118; II. 27, 173; 28, 177; 199, 349; III. 90, 157; 101, 278; 144, 34; 158, 48, *denken, zijne gedachten laten gaan over, peinzen*; III. 41, 389; 90, 123, 130, 149, *meenen, denken, de gedachte koesteren*; III. 75, 187; 103, 60, *bedenken, in gedachte houden*; II. 185, 141, *uitdenken, bedenken, verzinnen*; III. 101, 275, *begrijpen, nagaan, zich voorstellen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 123 vg.
- Der, znw. m., samentrekking van de her (*die here*), I. 111, 25; 114, 131; 118, 291; 119, 350; 122, 475; 124, 551; II. 152, 68, *de heer*, eeretitel aan adellijken en ridders gegeven. — Den tweeden naamval ser vindt men in I. 27, 42. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 125.
- Deraf. Zie Daeraf.
- Deran. Zie Daerane.
- Derde, Darde (in II. 31, 73), telw. I. 98, 353; 99, 363; 154, 39; 167, 30; 168, 50; II. 54, 186; 39, 101; 118, 413; 210, 159; 211, 181; enz., *derde*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 126.
- Derdendeel, Deerdendeel, znw. onz. II. 194, 141, *het derde gedeelte, een derde*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 93, 126 vg.
- Dere, znw. vr. I. 108, 724, *lichaamssmart, pijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 127 vgg.

- Der en, ww. I. 17, 49; 129, 120; 184, 70, *pijn doen, zeer doen, schaden*; I. 30, 150; II. 51, 82; 150, 101, *leed doen, verdriet doen, droefheid veroorzaken*; I. 139, 106; II. 14, 60; 43, 45; 116, 326, *schaden, benadeelen, schade toebrengen*. In III. 43, 476 is de onbep. wijs als znw. in den zin van *droefheid, smart, leed* gebruikt. Zie *Mnl. Wdb.* II. 129 vg.
- Derin. Zie Daerinne.
- Dermede. Zie Daarmede.
- Derop. Zie Daerop.
- Derregelike. Zie Desergelike.
- Derscen, ww. III. 18, 22, *dorschen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 131.
- Dertich, telw. I. 137, 19; II. 34, 27; 179, 84, *dertig*. Zie Drie; en *Mnl. Wdb.* II. 132.
- Dertiende en Dertienste, telw. I. 102, 512; II. 91, 155, *dertiende*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 133 vg.
- Dertoe. Zie Daertoe.
- Derven, ww. I. 20, 186; 115, 174; 174, 296; III. 155, 8, *derven, ontberen, missen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 134 vg.
- Derwaert, Derward, Derwart. Zie Daerwaert.
- Des, voegw. I. 181, 593; II. 110, 74; III. 23, 10, *totdat, zoolang als*; I. 179, 516, *om reden dat, omdat*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 135 vg.
- Dese, aanw. vnw. I. 2, 1, 20; 5, 136, 152, 155, 156; 14, 319; 16, 1; 22, 246; 23, 302; enz., *deze*. Zie Dit; en *Mnl. Wdb.* II. 137 vg.
- Desergelike, Derregelike, zelfst. vnw. en bijw. — A. vnw. III. 112, 49, *iets dat hieraan gelijk is, dergelijke (dingen)*. — B. bijw. I. 82, 297; 102, 515; II. 148, 7, *desgelijks, eveneens, evenzoo*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 138 vg.
- Desgelijc, Diesgelijc, —like, zelfst. vnw. en bijw. — A. vnw. I. 72, 382; 84, 411; 101, 456; II. 21, $\times$ 322, *iets dat daaraan gelijk is, hetzelfde, dergelijke (dingen)*. — B. bijw. I. 73, 424; 80, 222; III. 64, 68; 83, 294; $\times$ 84, 306, *desgelijks, eveneens, evenzoo*. Desgelijcs dat, III. 114, 46, *zooals*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 138 vg. en 180.
- Desperacie, Despiracie, znw. vr. III. 13, 184, *radeloosheid, bange vrees, vertwijfeling, wanhoop*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 139.
- Despijt, znw. onz. III. 52, 225, *smaad, smadelijke beje-*

gening, daad waaruit minachting of verachting blijkt.
In enes despijt, I. 29, 139, *om te hoonen, te smaden,*
om zijne minachting openlijk te doen blijken. Zie *Mnl.*
Wdb. II. 139 vgg.

Despiracie. Zie Desperacie.

Deste, bijw. II. 51, 85, *deste.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 141.

Destrueren, Destruwren, ww. III. 30, 51, *te*
gronde richten, ruïneeren. Zie *Mnl. Wdb.* II. 142.

Deus, znw. m. II. 155, 24; III. 42, 441; 43, 487, eigenlijk
voc. van het Lat *Deus*, God, als uitroep gebruikt. Zie
Mnl. Wdb. II. 143

Devocie. Zie Devotie.

Devoticheit, —hede, znw. vr. III. 106, 21, *toewij-*
ding aan God, godgewijde stemming, godsdienstige aan-
dacht. Zie *Mnl. Wdb.* II. 144.

Devotie, Devocie, znw. vr. III. 111, 42, *toewijding*
aan God, godgewijde stemming. Zie *Mnl. Wdb.* II. 144.

Dewelke. Zie Diewelke.

Dewile. Zie Wile, tweede artikel.

Dicht, znw. onz. II. 181, 2; 182, 22, 33; 190, 346; III.
76, 220, *ieder geschreven werk, geschrift zoowel in proza*
als in versmaat. Zie *Mnl. Wdb.* II. 146.

Dichten, ww. II. 50, 67; 51, 89; 83, 75; 100, 228; 182,
7, 8; 183, 41, 64, 73; 186, 177, 184; enz., *een werk sa-*
menstellen, opstellen, schrijven. Zie *Mnl. Wdb.* II. 146 vg.

Dichtere, Dichter, znw. m. II. 182, 6, 10, 14, 37,
42; 183, 50, 51, 55, 57, 65; 184, 120; enz., *schrijver,*
zoowel in de beteekenis van *dichter* als van *proza-*
schrijver. Zie *Mnl. Wdb.* II. 147 vg.

Die, aanw. vnw., ook als lidwoord gebruikt, I. 2, 8, 17,
18, 27, 33; 3, 41, 42, 43; enz., *die, de.* Zie *Mnl. Wdb.*
II. 148 vg.

Die, betr. vnw., I. 2, 6, 18, 22, 29, 38; 3, 48, 49; 4, 91;
6, 163; enz., *die.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 149 vgg.

Die, znw. vr. en onz. II. 78, 68, *dij, bovenschenkel.* Zie
Mnl. Wdb. II. 151 vg.

Dieden, ww. I. 7, 22; 56, 117; 142, 228; 144, 297, *van*
beteekenis zijn, helpen, baten, uitrichten, van nut zijn,
geven. Zie *Mnl. Wdb.* II. 152 vg.

Dief, znw. m. I. 10, 136; 21, 190; III. 17, 5; 19, 71, 78,
82, 86, 90, 92; 20, 109; enz., *dief;* I. 3, 75; 41, 93; 44, 207;

- 119, 333; 122, 470, *booswicht, schelm, boosdoener, misdadiger, schavuit*. In III. 108, 78 is het als bnw. gebruikt in den zin van *laaghartig, gemeen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 153 vg.
- Diefsrecht, znw. onz. II. 6, 147, *het recht dat op een dief wordt toegepast*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 155.
- Dieftte, znw. vr. I. 3, 69; 7, 21; II. 4, 76; 7, 198; 165, 44; 196, 215, 234; 198, 307, 313, 317, *diefstal*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 155 vg.
- Dieftelike, Dieftelic, bijw. III. 108, 80, *op eene oneerlijke, slinksche wijze*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 156.
- Diegene, Diegone, Diegoene, bepalingaankondigend en aanw. vnw. — A. Als determinatief in I. 65, 105; 69, 262; 75, 29; 78, 158, 166; 83, 353; 94, 171; 96, 243; 98, 326; 101, 459; enz. — B. Demonstratief, I. 83, 372; 87, 24; 94, 190; 96, 256; 178, 486; 180, 548; II. 64, 123; 155, 25; 156, 41, *hij, zij, de zoo pas genoemde, deze*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 157.
- Diemere, Diemeer, voegw. I. 186, 153, *echter, evenwel, nochtans*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 157.
- Diën, Dyën, ww. II. 34, 23, *groeien, opwassen, opgroeien* (Lat. bij Vinc. : *quodcunque generat debile fit*); II. 56, 278; 62, 43; 87, 4, *aanwassen, toenemen*; II. 86, 107, *toenemen in lengte, lengen*; I. 5, 131; II. 68, 291, *worden* (In I. 5, 31 *minder worden, inkrimpen*). Zie *Mnl. Wdb.* II. 158 vgg. — In II. 197, 275 leest men dijnt. Dr. Verdam zegt in *Mnl. Wdb.* II. 191: „Men leze dijnt, van diën, en vergelijk de var.: „*Soe wordet groet ende te mere vele.*” In het *Mnl. Wdb.* II. 468 wijst Dr. Verdam er op dat men dynt ook als dint, dunt (d. i. *dun worden*) kan opvatten.
- Dienen, ww. I. 22, 258; 25, 352; 98, 341, 343; 109, 785; II. 18, 236; 28, 214; 100, 2; III. 32, 22; 33, 66; enz., *eeren, dienen*; I. 58, 179, 192; 164, 288; 171, 189; II. 44, 78, 82; 46, 130; 176, 55; III. 18, 23; 90, 127; enz., *aan iemand ondergeschikt zijn, bij iemand in dienst zijn*; I. 184, 59, 61, *voordienen van gerechten, tafeldienen*; I. 11, 170, *toedienen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 160 vgg.
- Dienre, Dienere, znw. m. III. 134, 20; 179, 733, *dienaar, knecht*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 163.
- Dienst, Dienste, znw. m. I. 134, 349; 177, 435; II. 66, 210; 99, 221; 101, 46; 168, 56; III. 17, 19; 32, 26; 82, 236; 143, 4; enz., *dienst*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 163 vgg.

- Dienstcnecht, Dienstknecht, znw. m. II. 44, 56, *bediende, dienaar, dienstknecht, knecht*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 166.
- Dienstwif, znw. onz. II. 168, 75; 185, 139, *dienares, dienstmaagd*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 168.
- Diep, bnw. I. 51, 169, 174; II. 25, 90; 65, 140; 111, 143; 144, 273; 204, 24; III. 37, 257; 95, 21; 136, 4; enz., *diep*; III. 20, 139, *ondergelopen, nat, moerassig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 168 vg.
- Diepe, Diep, bijw. I. 128, 95; II. 34, 7; 97, 137; III. 19, 70; 60, 524, *diep*. Diepe drinken, II. 99, 200, *zwaar drinken, te diep in het glaasje zien, te veel drinken*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 169 vg.
- Diepelike, Diepelijc, bijw. I. 51, 160; 52, 182, *plechtiglijk, plechtig, eerbiedig*. Zie hier I. 200; en *Mnl. Wdb.* II. 170.
- Dier, znw. onz. I. 3, 56; 4, 83; 7, 31, 37; 129, 144; 186, 132, 133, 142; II. 31, 67; 33, 139; enz., *dier*. Over diere in I. 185, 127 zie men I. 200. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 171.
- Dier, bnw. en bijw. Zie Diere, bnw. en bijw.
- Dierbaer, Duerbair, bnw. III. 83, 265, *kostbaar*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 172.
- Diere, Dier, Dire, bnw. I. 27, 34; 97, 320; 119, 354; 126, 21; 148, 28; 154, 48; 176, 401; 179, 490; II. 95, 63, 73; enz., *kostbaar, kostelijk*; III. 34, 104, 116, *kostbaar, duur*; II. 31, 74, *dierbaar, hooggeschat, gewaardeerd*; I. 186, 158, *uitstekend, voortreffelijk*; II. 105, 169; III. 33, 86, *schaarsch, in gering aantal voorhanden, zeldzaam*. Hem des niet diere maken, III. 35, 144, *ergens niet tegen opzien, geen bezwaar maken, niet tegenstribbelen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 172 vgg.
- Diere, Dier, Duur, bijw. I. 87, 34; II. 131, 73; 196, 201; III. 155, 11, *duur*; II. 162, 47, *plechtig, hoog en duur*. Hem diere vercoopen, II. 76, 5, *zijn leven duur verkoopen, zich dapper weren*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 175 vg.
- Diergelike, Dieregelike, — lijc, bijw. I. 61, 295; 72, 409; 98, 340; 102, 519; II. 157, 88; 162, 49, *desgelijks, eveneens*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 176.
- Dierne, Deerne, znw. vr. I. 152, 90; II. 63, 209, *dienstmaagd, meid*; III. 93, 149, *maagd, jong meisje*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 176 vg.

Dies, bijw. en voegw. — A. bijw. I. 3, 57; 33, 118, 128; 114, 156; II. 51, 93; 52, 128; 79, 52; 87, 11; 108, 16; 113, 187; enz.; *daarom, waarom*. — B. voegw. I. 75, 33, *omdat*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 178.

Dieselke, Diesulke, bijv. vnw. III. 63, 53, *zoodanig, zulk*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 179.

Dieselve, aanw. vnw. I. 9, 88; II. 17, 200, *die, juist die*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 179.

Diesgelijc en Diesgelike. Zie Desgelijc.

Diesmaels, bijw. Tote diesmaels dat, voegw. III. 58, 449, *toddat*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 180.

Diesulke. Zie Dieselke.

Diet, znw. onz. II. 100, 10; 178, 30, *volk*; I. 39, 15; 43, 159; 44, 217, *held*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 181 vg.

Dietsc, Duitsc, bnw. III. 126, 18, *Duitsch*; II. 49, 20, 22; 184, 120; III. 31, 15, *Middelnederlandsch, Nederlandsch*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 182 vg.; en vergelijk aldaar II. 480 vg.

Dietsc, Dietsch, Duutsc, znw. onz. en m., I. 7, 35; II. 30, 1; 41, 169; 42, 210, 1; 198, 286, 315; 199, 326; 201, 400, 408; enz., *de algemeene landtaal van Nederland in de Middeleeuwen*; II. 82, 47; 183, 52; 198, 285, *Nederlander*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 183 vg.

Diewelke, Dewelke, betr. vnw. II. 185, 26, *welke*. Diewelke die, *welke* vindt men in III. 10, 42. Zie *Mnl. Wdb.* II. 144, 184 vg.

Diewile, Diewijl. Zie Wile, tweede artikel.

Dijn, bez. vnw. I. 90, 29, 30; 31; 104, 560; 106, 658; 156, 127; 161, 148; 181; 573, 575; enz., *uw*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 190 vg.

Dijnen. Zie Diën.

Dic, Dicke, bnw. I. 164, 253; II. 25, 77; 27, 175; 35, 77; 41, 190, *dik*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 191 vg.

Dic, bijw. Zie Dicke.

Diken, ww. III. 17, 21, *dijkmaken, aan eenen dijk werken, dijkwerkers arbeid verrichten*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 192 vg.

Dicke, bnw. Zie Dic, bnw.

Dicke, Dicken, Dic, Dickent (b. v. in III. 33, 98; 37, 230), Decke (in II. 196, 224), Duck (in III. 104, 97), Ducke (in III. 104, 120), bijw. I. 8, 47; 9, 90; 14, 302, 318; 30, 7; 113, 128; 114, 166; 131, 220; 142, 192; 145, 318; enz., *dikwijls, dikwerf, vaak, menigmaal*. In II. 11,

- 359 heeft dicke de beteekenis *dik*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 193 vg.
- Dicwile, Dicwijn, Dickewile (in II. 87, 9), bijw. II. 95, 66; 112; 149; 199, 358; III. 4, 119; 13, 186; 39, 313; 54, 277; 73, 97; 83, 270; 155, 4; enz., *dikwijls, vaak*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 195.
- Dilevereren. Zie Delevereren.
- Dingen, ww., intr. en trans — A. intr. III. 15, 265, *rechtszitting houden*; I. 181, 596, *recht doen, recht spreken*; II. 172, 34; 202, 477, *eene zaak bepleiten, pleiten, een rechtstrijd voeren*. — B. trans. II. 173, 40, *iets pleiten, bepleiten, het in rechte trachten te verwerven*; II. 130, 66, *een bod doen op eene koopwaar*. Zie Dwingen; en *Mnl. Wdb.* II. 196 vgg.
- Dinc, znw. onz. en vr., I. 26, 26; 38, 295; 54, 31; 57, 138; 58, 185; 60, 269; 63, 29; 67, 189, 202, 213; enz., *zaak, ding, aangelegenheid*. Huwelike dinge, II. 148, 4, *huwelijkszaken, een huwelijk*. — Met lichten dingen, II. 197, 247, *lichtelijk, gemakkelijk*. — Zie Waer (bnw.); en *Mnl. Wdb.* II. 200 vgg.
- Dinken. Zie Denken.
- Dinken. Zie Dunken.
- Dinne. Zie Dunne.
- Dinnen. Zie Diën.
- Dire. Zie Diere, bnw.
- Disch, znw. m. III. 148, 148, *tafel, eettafel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 210 vg.
- Discipline, znw. vr. II. 62, 17; 65, 133, *tuchtiging, kastijding*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 211. •
- Discoort, Discort, znw. vr. II. 197, 251; III. 15, 272, *gebrek aan overeenstemming, twist, tweedracht, oneenigheid*. — Vallen in discoort, III. 14, 200, *oneenig worden, van een ander gevoelen zijn*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 212.
- Distel, znw. m. II. 94, 15, *distel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 214.
- Dit, Ditte (in II. 38, 81), onz. van het aanw. vnw. dese, I. 2, 8; 3, 58; 5, 137; 9, 117; 12, 236; 13, 276; 18, 103; 19, 151; 24, 333; enz., *dit*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 215 vg.
- Divers, Diveers, bnw. I. 114, 130; III. 29, 8, *verschillend, verscheiden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 216.
- Diviniteit, znw. vr. II. 105, 171, *vroomheid*, en in collectieven zin *de vromen, de braven*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 217.

- Dobbelen, ww. II. 130, 57; 174, 77, *dobbelen, hazard-spelen doen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 219.
- Doch, bijw. en voegw. — A. bijw. I. 14, 315; 34, 144, 153, 155; 132, 260; 142, 219; II. 48, 207; 95, 72; 96, 113; 197, 50; enz., *toch, immers, ten minste, althans*. — B. voegw. I. 27, 56; III. 60, 521, *evenwel, nochtans, maar*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 222 vgg.
- Dochten. Zie Duchten.
- Dochter, znw. vr. I. 3, 47; 5, 145; 67, 204; 70, 308, 310, 333; 77, 105; 113, 126; 115, 208; 121, 438; enz., *dochter*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 224.
- Dode, znw. m. I. 50, 136; 123, 526; 124, 532, 552, 557, 565; 125, 569, 584, 590; II. 125, 686; III. 14, 218; enz., *doode, lijk*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 225.
- Doden, Dooden, Doeden, Doodden, ww. I. 23, 291; 147, 10; II. 47, 192; 200, 370; 208, 92; III. 6, 210; 49, 96; 54, 288; 58, 430; 159, 70; enz., *dooden, dood maken, doen sterven, ter dood brengen*. In II. 65, 167; 67, 237; 206, 88 vindt men het in figuurlijke opvatting. Zie *Mnl. Wdb.* II. 226.
- Do e, bijw. en voegw. — A. bijw. I. 3, 44, 73; 4, 93, 104, 116; 5, 119; 6, 160, 169; 7, 36; 8, 64, 72, *toen, op dien tijd, op dat oogenblik*. — B. voegw. I. 2, 1; 3, 41, 79; 5, 156; 6, 168; 7, 3; 12, 220; 16, 15, 21, *toen, ten tijde dat, op het oogenblik dat*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 227 vg.
- Doechdentlijk. Zie Dogedelijk.
- Doecht. Zie Doget.
- Doeden. Zie Doden.
- Doeff. Zie Doof, bnw.
- Doegen. Zie Dogen.
- Doec, znw. m. III. 99, 191, *doek*; III. 20, 137, *hoofd-doek*. — Het verkleinw. Doekelkijn vindt men in III. 152, 57 in de beteekenis van *luier, kinderdoek*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 228 vg.
- Doelen. Zie Dolen.
- Doemen, ww. II. 184, 118; 202, 456, *oordeelen over, beoordeelen, een oordeel uitspreken over*; III. 119, 16, 18, *veroordeelen, straffen, tuchtigen, pijnigen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 231 vg.
- Doemsdach, Doemesdach, znw. m. II. 75, 199, 207, *oordeelsdag, de dag des oordeels, de jongste dag*. — Sinen doemsdach hebben, III. 187, 994, *den*

genadeslag ontvangen. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 233 *vg.*
 Doen, Doon, ww. — A. als hulpww. In I. 144, 274; II. 43, 47; 99, 193; 154, 50 drukt doen den tijd van het ww. uit, in welks dienst het treedt. Soms (b. v. in I. 11, 184; 18, 83; 27, 32; 28, 84; 59, 232; 69, 291; 70, 327; 74, 11; II. 180, 114; III. 114, 133) dient doen om de plaats te bekleeden van een te voren genoemd ww., ten einde eene herhaling te vermijden. — B. als trans. ww. I. 4, 101; 5, 141; 7, 6, 15; 12, 230, 231; 19, 114; 26, 16; 29, 139, 140; enz., *doen, verrichten*; III. 165, 291, *behandelen, te werk gaan ten opzichte van*; I. 2, 37; 8, 44, 50, 80; 18, 93; 25, 351; 26, 13; 27, 46; 28, 88, 90; enz., *aandoen, bewijzen, jegens iemand aan den dag leggen* (zoowel iets goeds als iets kwaads); I. 7, 39, 41, 42; 8, 62, 75, 78; 9, 93, 96; 11, 192; 13, 262; II. 105, 160; III. 45, 558 (zie III. 208); enz., *doen, laten, maken dat, de oorzaak zijn van eene handeling of eenen toestand*; I. 17, 63; 64, 63; 89, 118; 121, 448; 122, 451, 479; 129, 114; 132, 234; II. 20, 309; 37, 44; enz., *doen, zenden, brengen, plaatsen*; I. 21, 202, *doen, veroorzaken, nopen tot*; I. 6, 159; 13, 267; 37, 281; 48, 46; 71, 346; 78, 164; 79, 216; 146, 352, *volbrengen, ten uitvoer brengen*; II. 141, 150; 151, 32, *eindigen.* — Ter erden doen, I. 121, 541, *ter aarde bestellen.* En doe dat, III. 75, 179, *indien er niet geweest was, indien niet had belet* (vergel. III. 159, 83). Te doene (doen) hebben, II. 103, 94; 109, 59; III. 25, 88; 56, 364, *noodig hebben.* Wat doen en hebben van, II. 104, 153, *niets te maken hebben met, niets noodig hebben van.* Doen verstaen en Doen te verstaen (verstane), zie Verstaen. Enen doget doen, zie Doget. Enen te gemake doen, zie Gemac. Enen wederkeer doen, zie Wederkeer. Pant doen, zie Pant. Van den live doen, zie Lijf. — C. als intrans. ww. I. 88, 94; 138, 339, *handelen, te werk gaan*; III. 2, 28; 145, 20, *doen, aandoen*; I. 59, 243, *varen, het hebben, het maken.* Wel doen, I. 84, 402, *welvarend zijn.* — D. als wederk. ww. Hem doen in iet, I. 136, 235, *zich steken in iets*; I. 10, 152, *zich werken door iets of in iets* (De verandering van *gedaen* in *gevaen*, voorgesteld in *Tijdschrift*, III. 221, is verkeerd; zie *Mnl. Wdb.* I. 1232). Hem doen tote iet, II. 59, 378, *zich*

- zetten tot iets.* — Zie *Doget*; en *Mnl. Wdb.* II. 234 vgg.
- Doen**, **Doon**, znw. onz. I. 27, 44; 105, 612; II. 71, 47; 147, 375, 376, *het handelen, het doen, de daden*; II. 68, 281, *zaken, aangelegenheden*; I. 103, 542; II. 102, 80; 146, 328; III. 17, 13, *wijze van doen, levenswijze*; II. 30, 31, *aard, eigenaardigheid, natuur*; I. 65, 130; 117, 254; 121, 426; II. 79, 49; III. 30, 44, *zaak, feit, daad*; II. 66, 189; 104, 121, *nut, voordeel, dienst*; I. 152, 89, *drukte, beweging*; III. 25, 88, *nood, behoefte*. Van goeden doene, II. 118, 403, *goed*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 251 vgg.
- Doen**, bijw. en voegw. — A. bijw. I. 31, 28; 47, 19; 48, 23, 29, 35, 55; 49, 71; 51, 139, 151; enz., *toen, op dien tijd, op dat oogenblik*. — B. voegw. I. 50, 103; 138, 44, 47; 153, 13; II. 2, 6; 3, 70; 5, 121; 10, 299; 16, 148; 98, 168, *toen, ten tijde dat*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 254.
- Doepsel**. Zie *Doopsel*.
- Doer**, bijw. en voorz. Zie *Dore*.
- Doer**, znw. Zie *Door*.
- Dogede**. Zie *Doget*.
- Dogedelijk**, **Doechdentlijk**, bnw. III. 94, 12, *deugdzaam, edel, voortreffelijk*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 256 vg.
- Dogederlijk**, bnw. III. 116, 16, *rijk aan deugden*. Men lette op hetgeen aldaar op bl. 115 over de terugbrenging tot de oorspronkelijke gedaante is gezegd.
- Dogen**, ww. (3e pers. enk. teg. tijd aant. wijs dooch en doget; verl. tijd dochte), I. 17, 55; 57, 158 (zie I. 190); 86, 12; 94, 199; 146, 383; 168, 75; II. 182, 42; 209, 136, 138; III. 130, 59, *goed, geschikt zijn voor een doel, er voor deugen*; II. 206, 99; 208, 96, *baten, helpen*; III. 173, 552, *goed zijn, geschikt zijn, gepast zijn, betamen*. — Doochde in II. 208, 96 is tot dit ww. dogen gebracht, waarbij het naar de beteekenis behoort. Het ontstaan van den vorm doochde is dan aan verwarring met het volgende dogen (= *lijden*) toe te schrijven. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 258 vgg.
- Dogen**, **Doegen**, ww. I. 4, 88; 31, 50; 131, 222; II. 24, 34; 64, 112; 96, 88; 100, 4; 104, 134, 135; 105, 186; III. 11, 86; 114, 132; enz., *lijden, te verduren hebben, te verdragen hebben*; II. 101, 37, *gedoogen, toestaan, toelaten, verdragen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 261 vgg.
- Dogen**, znw. onz. III. 42, 422; 87, 8, *lijden, leed, smart, droefheid*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 263.

Doget, Dogede, Doecht, Doocht, Duecht, Dueget, znw. vr. II. 16, 148, 159, 161, 164; 17, 174, 186, 194, 195; 89, 89; 93, 2; III. 94, 8; enz., *deugd, deugdzzaamheid*; I. 90, 38; 155, 88; II. 173, 60; III. 63, 46; 65, 100, *het goede* (mv. *goede dingen*); I. 22, 255; II. 56, 284; III. 77, 28, *goedheid, goedertierenheid, genade*; III. 36, 217; 66, 168, *gunst, welwillendheid*; III. 176, 646, *gunstbewijs, weldaad*; III. 77, 18, *weldoende kracht, weldadige kracht, invloed*; I. 39, 26, *mannelijke kracht, dapperheid*; I. 173, 278; 175, 356; 184, 75, *de in eene zaak sluimerende kracht* (zoowel *geneeskracht* als *verborgene, geheimzinnige kracht*); II. 60, 446; III. 94, 15, *kracht, innerlijke kracht*; II. 35, 51, 63, *goede, voortreffelijke eigenschappen*. — Dore doget, I. 140, 141, *met een goed doel, uit goede, edele beweegredenen*. — Enen doget doen, I. 124, 529; III. 85, 367, *iemand eene gunst, eene weldaad, eene beleefdheid bewijzen*. — Iet in dogeden versinnen, III. 82, 250 vg., *iets in goeden zin opratten, het goed opnemen*. — Na die doget tien. Zie Tien. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 264 vgg.

Dol. Zie Dul.

Dole, znw. m. I. 175, 336; III. 140, 82; 195, 184, *verwarring, verbijstering*; III. 13, 187, *zinsverbijstering, de toestand waarin iemand niet weet wat te beginnen, wanhopige toestand*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 272 vgg.

Dolen, Doelen, ww. I. 167, 26; II. 92, 204; 143, 214; III. 63, 31; 90, 144; 184, 901, *dwalen, onzeker zijn omtrent den te volgen weg, dolen*; III. 66, 162, *onzeker zijn*; II. 75, 190, *zich vergissen, eene verkeerde meening hebben*; II. 192, 68, *dwalen, feilen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 274 vg.

Dom. Zie Domp.

Domheit. Zie Dompheit.

Domine, voc. van dominus, II. 134, 217, *heer*.

Dommen, ww. II. 185, 162, *dom zijn, onbedachtzaam zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 278.

Domp, Dom, bnw. II. 96, 104; III. 43, 478; 75, 173; 91, 192, *dom, dwaas*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 278 vg.

Dompheit, Dompeit, Domheit, znw. vr. II. 51, 81; 55, 254; III. 71, 12; 73, 120, *domheid, onverstand, dwaasheid*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 279 vg.

Donderdach, Dondersdach, znw. m., *donderdag*.

- Witte donderdach, I. 102, 505, *de donderdag voor Paschen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 281 vg.
- Donderen, Donren, ww. III. 152, 49, *donderen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 282.
- Dondersdach. Zie Donderdag.
- Done, Duen, bijw. III. 102, 24, *stijf*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 283.
- Donken. Zie Dunken.
- Donker, Doncker, bnw. I. 71, 353; 187, 181; II. 5, 123; 6, 168, 178; 25, 73, 85; 28, 201, *donker, duister, waar geen licht is*. In II. 2, 14 zal om het rijm donkel moeten worden gelezen. Zie *Mnl. Wdb.* II. 285.
- Donkerachtich, bijw. I. 184, 69, *min of meer donker, een weinig donker gekleurd*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 286.
- Donkeren, ww. I. 95, 232, *donker worden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 286.
- Donkerheit, — hede, znw. vr. II. 25, 75, 77, *duisternis*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 286 vg.
- Donren. Zie Donderen.
- Doocht. Zie Doget.
- Doodden, Dooden. Zie Doden.
- Doof, Doeff, bnw. III. 69, 50, *doof, geen gehoor hebbende*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 288 vg.
- Doof, znw. m. II. 99, 206, *een doove*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 289.
- Doon. Zie Doen, ww. en znw.
- Doopsel, Doepsel, znw. onz. II. 52, 136, *doop*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 290.
- Door, voorz. en de samenstellingen. Zie Dore.
- Door, Doer, znw. m. (vooral gebruikelijk in den zwakken vorm Dore), II. 95, 49; 202, 445; III. 88, 67, 77; 90, 138, 161; 92, 213, 226, 242, *een dwaas, een gek, een zot* (vaak met het bijdenkbeeld van lichtzinnigheid, *een lichtzinnige dwaas*). Zie *Mnl. Wdb.* II. 291 vg.
- Door, znw. onz. Zie Dore, znw. vr.
- Doot, znw. vr. en m. I. 2, 25; 19, 149; 22, 232; 48, 20; 56, 107; 82, 311; 113, 124; 114, 129; 118, 324; 135, 354; enz., *dood*. Die doot werven, III. 99, 204, *den dood vinden*. Ter doot brengen, III. 14, 216; 16, 299, *ombrengen, vermoorden* (vergel. III. 14, 224). Te doot slaen, II. 184, 114, *doodslaan*. Zie bij Ge-

in Haan

smaken, Ontfaen, Smaken, Sterven en Wonden. Zie *Mnl. Wdb.* II. 294 vgg.

Doot, bnw. I. 2, 5; 25, 347; 48, 24; 50, 117; 92, 96; 113, 118; 123, 527; 138, 60; 139, 78; 140, 116; enz., *dood, levenloos*. Doot bliven, zie Bliven. Doot hebben, I. 38, 297; 121, 420; 139, 107; II. 115, 293; 132, 135; III. 6, 208; 53, 236; 178, 706, *gedood hebben*. Doot slaen, I. 23, 296; 49, 62; 118, 322; 123, 522; 144, 290; 148, 42; 149, 85; 161, 163 (zie I. 194), *dood-slaen*, of in 't alg. *dooden*. Doot sijn, dat gewoonlijk (b. v. I. 55, 85; 66, 149; 98, 336; 107, 699) *gestorven zijn* beteekent, heeft in I. 117, 272; II. 170, 18 de beteekenis *verloren zijn*. Hem doot maken, I. 48, 45, *zich dood houden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 296 vgg. *in Haan*

Dootslach, znw. m. I. 132, 240; II. 145, 309, *doodelijke slag, doodslag, genadeslag*; III. 13, 174, *doodslag, manslag*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 302 vg.

Dootviant, znw. m. II. 88, 44, *doodvijand, vijand op leven en dood*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 304 vg.

Dootwonde, Doetwonde, znw. vr. III. 61, 555, *eene doodelijke wond, de genadeslag*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 305 en 227.

Dopen, ww. III. 79, 128, *doopen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 306.

Dore, Duere, Dure, znw. vr. I. 35, 213; 36, 224, 235, 239; 98, 346; 118, 303, 311, 315; 154, 47 (zie I. 193); 171, 194, 197; enz., *deur*. — Naast het vrouwel. Dore komt een enkele maal een onz. Door voor; zoo hier in III. 22, 190; vergel. III. 204. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 291 en 308.

Dore, znw. m. Zie Door

Dore, Dor, Doer, Doere, Door, Dur, Duer, voorz. en bijw. — A. voorz. I. 4, 114; 9, 96; 12, 218; 23, 284; 68, 227; 76, 96; 128, 94; 159, 63; 164, 253; II. 123, 606; enz., *door, door-heen*; I. 33, 130, *ondanks, in weerwil van*; I. 20, 162; 24, 313; 29, 118; 49, 67; II. 50, 66; 51, 91; 55, 245, 246; 100, 4; enz., *om, ter wille van, ten gevalle van*; I. 2, 35; 22, 240, 248, 255; 40, 63; 172, 236; III. 54, 270, 271; 162, 79, *bij*; I. 8, 58; 22, 249; 132, 242; 142, 194, 195; 161, 148; 175, 334; II. 56, 284; 64, 110; III. 45, 545; enz., *wegens, om, uit, uit hoofde van*. — Dore Torkien, III. 162, 185; 163,

VERWIJS. DI. IV.

- 215, *door Turkije heen, aan gene zijde van Turkije*. — Dore Gode, I. 30, 1; 33, 103; II. 82, 67, *om Gods wil, ter eere Gods*. — Dore Gode geven, I. 33, 120 vg., *om Gods wil geven, weggeven*. — Dore enes wille, I. 172, 237; II. 106, 207; III. 145, 30, *uit hoofde van iemands belangen, om iemand genoeg te geven, om den (der) wille van*. — Dore recht, I. 8, 48, *met recht*. — Dore dat, II. 44, 52, *daarom, om die reden*; III. 107, 66, *omdat* (*Mnl. Wdb.* II. 85 vg.). — Dore noot, II. 131, 107; 136, 272, *uit noodzaak, door dwang, uit hoofde van nijpend gevaar*. — Dore doget. Zie Doget. — B. bijw. I. 94, 179; 102, 518; 158, 41; II. 122, 557; III. 61, 574, *door, door-henen*; I. 93, 144, *door, lang*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 308 vgg.
- Dorebreken, ww. II. 132, 122, *door midden breken, doorbreken, vaneengescheiden worden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 316 vg.
- Doregaen, Doergaen, ww. II. 103, 106; III. 183, 850, *doorgaan, door iets heen gaan, doortrekken, doorreizen, doorloopen*; III. 149, 6, *doorboren, doorvlijmen, doorpriemen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 318 vgg.
- Dorehouwen, Doorhouwen, ww. III. 145, 19; 149, 5, *doorhouwen, stukhouwen, door midden hakken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 324 vg.
- Dorelichtich, Doerluchtich, Duerluchtich, bnw. III. 94, 12; 103, 78, *rein, oprecht*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 327.
- Doreliden, Doereliden, ww. II. 119, 461, *doorboren, doordringen*; I. 17, 68, *door iets gaan, passeeren, doorgaan*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 327 vg.
- Doren, znw. Zie Dorn.
- Doren, ww. III. 88, 79, *voor den gek houden, als zot behandelen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 330.
- Dorenijn. Zie Dornijn.
- Dorentore, Doerenture, Duerenture, bijw. I. 150, 41; II. 15, 106, *geheel en al, door en door*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 330 vgg.
- Dorepinen, ww. III. 42, 456, *ter dood toe kwellen, martelen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 332.
- Doreriden, Dorriden, Duerriden, ww. I. 161, 170; 162, 175, *plunderen, verwoesten*; II. 78, 86, *doorsteken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 333 vgg.

- Dorescieten, ww. I. 128, 102, *doorschieten, met een pijl doorboren.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 336.
- Doresien, Dorsien, ww. I. 115, 204, *door iets heen zien, zien door iets.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 338 vg.
- Doreslaen, Doorslaen, Dorslaen, ww. I. 36, 230; 120, 401, *doorslaan, slaande vaneenscheiden*; III. 145, 21, *doorslaan, door slaan eene opening in iets maken*; III. 52, 205; 60, 545, *iemand doormidden slaan, doorhakken.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 340 vg.
- Doresteken, Dorsteken, ww. II. 122, 544; III. 7, 245; 149, 5, 11, *doorsteken.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 342 vgg.
- Dorevliegen, ww. II. 105, 189, *met een leger doorhollen.* Dr. Verdam verklaart de plaats in *Mnl. Wdb.* II. 347 door „ziet er uit als of het door een vliegend leger was geplunderd en verwoest.”
- Dorewaden, ww. II. 122, 580; III. 7, 240, *doordringen.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 348.
- Dorewapent, deelw. I. 128, 101, *van top tot teen gewapent, in volle wapenrusting.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 349.
- Dorewonden, ww. III. 125, 2, *met eene minneschicht treffen.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 349.
- Dorewreet, bnw. II. 46, 162, *zeer wreed.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 314.
- Dormter, znw. m. en onz. II. 175, 39, *slaapzaal.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 350.
- Dorn, Doren, znw. m. II. 93, 8; 94, 15; 95, 47, *doorn, stekel.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 350 vg.
- Dornijn, Dorenijn, bnw. III. 181, 795, *doornen, van dorens gemaakt, uit dorens bestaande.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 351.
- Dorp, znw. onz. I. 9, 105; 10, 160; 11, 179; II. 109, 42, 46, *dorp.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 352.
- Dorper, znw. m. III. 17, 19; 18, 24; 34, 101, *dorpeling, boer*; I. 134, 319; II. 97, 120; 98, 176; III. 32, 25; 35, 175; 129, 44, *onbeschaafd mensch*; III. 92, 215, *een gemeene vent, een eerlooze, schurk.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 353.
- Dorper, bnw. II. 94, 20, *laag, gemeen, verachtelijk*; II. 47, 179, *onedel.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 353 vg.
- Dorperheit, hede, znw. vr. III. 40, 344, *onbeleefdheid*; II. 211, 192; III. 32, 20, 24, 43, *snoodheid, slechtheid, schandelijkheid, onreinheid, laagheid.* — Dorperheit doen, I. 132, 243; III. 51, 152, *iets onbetamelijks, slechts, schandelijks doen.* — Dorperheit seggen,

- I. 18, 245, *iets schandelijks zeggen, schandelijke dingen zeggen.* — Zie *Mnl. Wdb.* II. 354 vg.
- Dorperlijk, bnw. III. 2, 26, *snood, schandelijk.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 355 vg.
- Dorpernie, znw. vr. III. 32, 25; 33, 64, *laagheid, gemeenheid, slechtheid, ook iets schandelijks.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 357.
- Dorpman, znw. m. II. 179, 97, *boer, akkerman.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 357 vg.
- Dorpwijf, znw. onz. III. 20, 136, *boerin.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 358.
- Dorren, ww. (eerste pers. enk. teg. tijd dar; derde pers. enk. teg. tijd dar en der; tweede pers. mv. teg. tijd dort; verl. tijd dorste; aanv. wijs teg. tijd dorre), I. 18, 97; 20, 182; 21, 217; 31, 16; 46, 283; 53, 8; 129, 129, 135; 140, 115, 137; enz., *durven, den moed hebben.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 358 vgg.
- Dorst, znw. m. I. 52, 193; 71, 368; 72, 379; II. 26, 117; 62, 39; 80, 58; III. 183, 857, *dorst.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 361.
- Dorsten, ww. II. 40, 131, *dorst hebben.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 362.
- Dorstich, Dorstech, bnw. II. 95, 76, *dorstig, dorst hebbende.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 362.
- Dorven, ww. (eerste pers. enk. teg. tijd darf; derde pers. enk. teg. tijd darf en derf; tweede pers. mv. teg. tijd dorft, derft, dorst; verl. tijd dorfte, durfte, dorste), I. 34, 156, 157; 184, 84; II. 98, 183; III. 26, 130; 70, 114; 90, 162; 155, 2, *behoeven, noodig hebben;* II. 172, 33, *mogen, moeten;* III. 82, 249, *durven.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 363 vg.
- Dou. Zie Dau.
- Doven, ww. I. 14, 290, *dol zijn, krankzinnig zijn, van zijn verstand beroofd zijn.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 366.
- Dracht, znw. vr. III. 151, 34, *zwangerschap.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 367 vgg.
- Draeyen, Draien. Zie Lopen.
- Draf, znw. m. I. 182, 1, *draf, snelle loop.* Zie hier I. 200; en *Mnl. Wdb.* II. 374.
- Dragen, Dregen, ww. (verl. tijd droech, drouch; deelw. gedragen, gedregen; geb. wijs drach). — A. Trans. I. 2, 21, 27; 11, 177; 22, 269; 68, 231; 107, 705, 707, 714; 108, 725, 747; enz., *dragen;* II. 155, 7, *op-*

dragen; I. 48, 53; 169, 91; 171, 190; 183, 23; II. 72, 80; 79, 45, *brenge*; III. 65, 124, *geven*; I. 17, 56; 49, 87; 60, 292; 61, 313; 89, 113; 90, 34; 97, 319; 128, 108; 173, 275; III. 72, 53; enz., *dragen* (van kleederen, wapenen enz. gezegd); I. 91, 54, *hebben, met zich omdragen*; II. 54, 203, *dragen, voortbrengen*; II. 32, 85; 60, 416; 168, 77; III. 168, 377, *dragen* (een kind of jong); III. 56, 380; 157, 25; 162, 188; 173, 547; 178, 693, *ter wereld brengen, voortbrengen*; I. 165, 293; III. 142, 6, *dragen, koesteren*; II. 58, 343; 63, 87; 174, 103; 175, 29; III. 118, 17, *dragen, verdragen*; I. 119, 368, *brengen, leiden, voeren*; II. 199, 330; 200, 386, *steunen, schragen*. Bootscaap *dragen*, zie Bootscaap. Crone *dragen*, zie Crone. Minne *dragen*, zie Minne. Int harde *dragen*, II. 129, 20, *met hardnekkigheid voortzetten*. Gedragen *brengen*, zie *Bringen*. — B. Wederk. Hem *dragen* van iet, I. 173, 267, *met iets ophouden, eindigen*. — C. Intr. III. 53, 258, *trekken* (intr.), *getrokken worden, eene neiging gevoelen voor*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 375 vgg.

Draien. Zie *Draeyen*.

Drake, znw. m. I. 129, 144; 150, 36; II. 24, 41; 25, 81, 87; 27, 167; 58, 351, *draak, monster slang, vliegende slang*. In II. 95, 67 wordt *helsce drake* van den duivel gezegd. Zie *Mnl. Wdb.* II. 389 vg.

Dranc, znw. m. I. 71, 343, 362, 375; 184, 71; II. 197, 266; III. 30, 39; 154, 8, *drank*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 390 vg.

Draven, ww. III. 160, 53, *draven, zich met eene gelijkmatige snelheid bewegen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 392 vg.

Dregen. Zie *Dreigen*.

Dregen. Zie *Dragen*.

Dreigen, *Dregen*, ww. I. 89, 99; 122, 484; 142, 227; II. 77, 43, *dreigen, bedreigen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 395 vg.

Drec, znw. m. en onz., II. 32, 99; 41, 201; 47, 199, *drek, uitwerpselen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 396.

Dresene, znw. II. 41, 170, *aardveil, onderhave*. Zie *Ned. Wdb.* op *Onderhave*; en *Mnl. Wdb.* II. 398.

Drie, *Dri* (in III. 169, 393), telw. I. 38, 297; 93, 157; 94, 165, 179; 96, 259, 278; 97, 281; 104, 572; 107, 683, 704; enz., *drie*. In III. 144, 7 vindt men *Driender tich*; en in I. 98, 336; 183, 47; II. 170, 26 *Driehondert*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 400 vg.

Drierhande, *Drierehande*, *Drierande*, telw.

- (bijv. bep. bij znw.), I. 116, 213; II. 35, 84; 211, 205; III. 76 (opschrift); 77, 40, *drieërhande*, *drieërlei*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 403.
- Drievoudicheit, znw. vr. II. 57, 315; III. 17, 326, *Drieeenheid*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 405.
- Driewerven, Driewerf, Driewaerf, Driewarf, blijw. I. 49, 75; 162, 172; 163, 241; II. 45, 117; 65, 160; 80, 85; 91, 183; III. 24, 34, *driemaal*, *driewerf*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 405.
- Dringen, ww. III. 77, 20, *dringen*, *rijzen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 407 vg.
- Drinken, ww. I. 71, 343; 72, 382, 383, 385; 176, 373; 183, 18; 184, 58, 72; II. 40, 140; 62, 36, 38; enz., *drinken*; III. 144, 31, 36, *ondervinden*, *lijden*, *uitstaan*. De onbep. wijs, als znw. gebruikt, beteekent *het drinken* (in III. 192, 90), en ook *drank* (b.v. in I. 71, 361). Diepe drinken, zie Diepe. Zie *Mnl. Wdb.* II. 409 vgg.
- Drinkere, znw. m. II. 90, 125, *drinker*, *drinkebroer*, *dronkaard*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 411.
- Dritensone, znw. m. I. 193, *zoon eener verachtelijke vrouw*, *hoerekind*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 412 vg.
- Driven, ww. trans. en intr. — A. trans. I. 162, 205; III. 140, 50, *drijven*, *jagen*, *verdrijven*; II. 129, 6, *werken*, *uitwerken*, *doen*; III. 91, 198, *volvoeren*; I. 178, 455, *voortzetten*; II. 81, 18, *aan het licht brengen*, *beschrijven* (zie Raet); I. 113, 107; 114, 147; 176, 370; 181, 577; II. 10, 333; 141, 151 (zie II. 225); III. 15, 262, *doen*, *maken*, *werken*, *bedrijven*. Te gader driven, II. 191, 25, *bijeenbrengen*, *ophoopen*. Gedreven brengen, zie Bringen. Zie mede bij Feeste, Geluut, Jammer, Joie, Jolijt, Mesbaer, Riveel, Rouwe, Vroude, Wenen. — B. intr. III. 69, 86, *drijven*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 413 vgg.
- Droecheit. Zie Droochheit.
- Droef. Zie Droeve.
- Droefelic. Zie Droeflike.
- Droefheit, Droufheit, -hede, znw. vr. I. 84, 169; II. 139, 50; 203, 486; III. 13, 160; 34, 127; 180, 754; 181, 784, 807; 182, 839, *droefheid*, *smart*, *verdriet*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 420 vg.
- Droeflijk, Droeflec, bnw. I. 137, 15, *treurig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 421.

- Droeflike, Drovelike, Droefelic, bijw. I. 55, 84; 161, 150; III. 126, 13; 127, 16, *op eene treurige, van droefheid getuigende wijze*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 421.
- Droegv. Zie Droge.
- Droegen. Zie Drogen.
- Droelen, Droeylen, ww. III. 190, 56; 191, 74, *stoeien, spelen* (van het mingenot gezegd). Zie *Mnl. Wdb.* II. 421 vg.
- Droem. Zie Droom.
- Droest. Zie Drossate.
- Droeve, Drove, Drueve, Droef, bnw. II. 197, 264, *zonder helderheid, troebel*; I. 111, 10; III. 178, 703, *somber, droefgeestig*; I. 6, 1; 15, 324; 34, 162; 41, 95; 53, 6; 62, 338; 74, 7; 87, 23, 38; 137, 8; enz., *droef te moede, bedroefd, treurig gestemd* (soms *boos*); I. 163, 225, 234; 165, 302; III. 171, 468, 479, *ongelukkig, rampzalig*; I. 171, 205; 186, 164; II. 79, 28; III. 127, 19; 149, 4, *treurig, de sporen van droefheid vertoonende, bedroefd*; I. 73, 442; 162, 205; III. 3, 76; 135, 34; 171, 481; 174, 563, *treurig, ongelukkig, ellendig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 423 vg.
- Droeven, Drogen, ww. I. 185, 108; III. 39, 336; 127, 17; 166, 305, *bedroefd zijn, treuren, zich bedroeven*. In III. 38, 295 is de onbep. wijs als znw. in de bet. *droefheid, smart* gebruikt. Het tegenw. deelw. *droevende* in de bet. *treurende, treurig* vindt men in III. 60, 539. Zie *Mnl. Wdb.* II. 424 vg.
- Droevich, bnw. III. 90, 141, *pijnlijk, treurig, naar*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 425.
- Droge, Droege, Druech, Druuch (in III. 97, 105, 106), bnw. II. 35, 59, 73; 48, 210; 83, 11; 85, 55, 58, 93; 86, 122; 197, 274; III. 114, 149, 152, *droog*; II. 96, 86, *dorstig, een droge keel hebbende*; I. 182, 8; III. 59, 478; 139, 45; 140, 58, *dor, verdord*. Dat droge, III. 20, 139, *het droge* (tegenover *het water*). Voor II. 35, 73 vergelijkte men de noot van Dr. Verwijs bij *Nat. Bl.* II. 1641. Zie *Tijdschrift*, IV, 207; en *Mnl. Wdb.* II. 426 vgg.
- Drogen, Droegen, ww. trans. en intr. — A. trans. I. 145, 317; 183, 24; 185, 93; II. 38, 53; III. 99, 191, *drogen, droog maken*. In I. 183, 24 is het object wegge laten; verg. I. 185, 93. — B. intr. II. 85, 83, *droog worden, uitdrogen*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 428 vg.

- Drogenare, znw. m. II. 6, 165, *bedrieger*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 429.
- Dromen, ww. III. 99, 186, *droomen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 431 vg.
- Dronken, bnw. II. 103, 112; III. 193, 147, *die te veel sterken drank gedronken heeft, dronken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 434.
- Dronkenschap, znw. vr. III. 111, 25, *dronkenschap*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 435.
- Droochheit, Droechheit, znw. vr. II. 54, 191, 192, *droogheid, droogte*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 435.
- Droom, Droem, znw. m. I. 55, 74; 138, 51; 139, 100, 102; 140, 114; 146, 366; 154, 22; 155, 66; III. 31, 11, 17; enz., *droom*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 436 vg.
- Dropel, znw. m. I. 98, 358, *drop, droppel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 438 vg.
- Drossate, Droest, znw. m. III. 32, 35, *de hofbeambte, die met de zorg voor de tafel was belast*; I. 184, 54, *hofmeester*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 440 vgg.
- Droufheit. Zie Droefheit.
- Drove, Drovelike, Drogen. Zie Droeve, Droevelike, Droeven.
- Druech. Zie Droge.
- Drueve. Zie Droeve.
- Druc, znw. m. III. 98, 171; 168, 364; 179, 742, *druk, bezwaar, benauwdheid, angst*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 443.
- Drucken, ww. III. 90, 129; 97, 107; 111, 20, *drukken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 444.
- Drupen, ww. I. 99, 368, *druipen*; III. 17, 16, *hangen, afhangen, bungelen*. Zie hier III. 202; en *Mnl. Wdb.* II. 445.
- Druuch. Zie Droge.
- Druust, znw. vr. I. 119, 356, *kracht, geweld, snelheid, vaart* (hier *geweldige schok*). Met groter druust, II. 77, 60, *met geweld, met groote snelheid*. Zie *Taal- en Letterbode*, VI, 110; en *Mnl. Wdb.* II. 446.
- Druut, znw. m. I. 160, 128, *duivel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 447 vg.; en *Tijdschrift*, V, 200 vg.
- Druut, znw. m. III. 190, 38, *geliefde, minnaar*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 447 vg.; en *Tijdschrift*, V, 200 vg.
- Druve, znw. vr. II. 97, 139, *druif*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 448.
- Du, pers. vnw. van den tweeden pers. euk, I 7, 13; 8,

- 54, 56; 48, 58; 49, 63, 64, 65, 66, 67, 84; enz. *gij*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 449.
- Duchten, Dochten, ww. I. 17, 58; II. 197, 243; III. 24, 36; 113, 120; 166, 299, 309, 324; 172, 599; 178. 705; 183, 844, *duchten, vreezen*. Hem *duchten*, III. 7, 229, *bevreest zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 451 vg.
- Duchtich, bnw. I. 169, 104, *wakker, flink*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 452 vg.
- Duen. Zie Done.
- Duer. Zie Dore.
- Duerbair. Zie Dierbaer.
- Dueren. Zie Duren.
- Duerenture. Zie Dorentore.
- Duyren. Zie Duren.
- Duc, Duck, Ducke. Zie Dicke.
- Duken, ww. II. 8, 245, *duiken, zich dompelen in eene vloeistof*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 454 vg.
- Dul, Dol, bnw. I. 144, 282; 146, 355; 152, 93; 181, 569; III. 43, 454; 84, 331, *dol, dwaas, gek, mal*; I. 174, 299, *laag, gemeen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 455 vg.
- Dul, zuw. vr. I. 146, 365, *zottin*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 457.
- Dune, zuw. onz., *duin*. Coren buten dunen saeyen, III. 69, 76, *koren zaaien aan de buitenzijde der duinen, vergeefsch werk verrichten*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 462 vg.
- Dunken, Dinken, Donken (b. v. in I. 78, 159; 79, 205), ww. I. 3, 80; 14, 290; 17, 53; 29, 138; 32, 94; 34, 145; 50, 107; 54, 34, 39, 53; enz., *dunken, voorkomen, toeschijnen*. Ook komt *dunken* met den vierden naamval des persoons en den tweeden der zaak voor in de beteekenis *om iets denken, om iets geven, zich over iets bekommeren*, in I. 170, 166; II. 101, 13; 105, 191. — Ook *denct* in III. 70, 102; 71, 19 behoort bij *dunken*; zie de varianten in de uitg. van Willem van Hildegaersberch, en vergel. *Mnl. Wdb.* II. 124. — De zin van III. 192, 98 is: „het was niets dan wat u toescheen, het was niets dan verbeelding.” — In I. 149, 87 wil Dr. Verdam (zie *Tijdschrift*, V. 95) in plaats van *dochte lezen dinct*; Dr. Franck zegt in zijne uitg. van *Alex.* bl. 401 vg., dat *dochte* hier een *potentialis* kan zijn. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 463 vgg.
- Dunne, Dinne, bnw. II. 63, 80, *dun*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 466 vgg.
- VERWIJS. DI. IV.

- Dunnen, Dinnen. Zie Diën.
- Dunouwe, znw. vr. I. 129, 146, *Donau*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 67, 469.
- Dur. Zie Dore.
- Duren, Dueren, Duyren, ww. I. 74, 12; 176, 381; II. 133, 185; 168, 53; 183, 60; III. 96, 65; 155, 12, *duren, aanhouden*; III. 37, 227, *bestendig zijn, blijven in iets*; II. 123, 617; III. 41, 416, *het uithouden, stand houden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 469 vgg.
- Durich, bnw. III. 104, 123, *bestendig, duurzaam, standvastig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 472.
- Dus, bijw. I. 2, 3; 32, 58; 6, 177; 12, 208; 21, 218; 27, 40; 58, 196; 61, 311; 94, 165; 107, 680, 713; enz., *op deze wijze, dus, aldus*; I. 88, 76; 153, 11; 181, 570; II. 14, 55; III. 160, 104; 179, 725, *zoo*. Ook wordt dus gebruikt in plaats van een vnw. als object van een ww., zie I. 103, 547; II. 36, 5. Soms is het ook bijwoordelijk voegw., b. v. I. 140, 137. Zie *Mnl. Wdb.* II. 473.
- Dusdaen, aanw. vnw. I. 13, 280; 135, 357; 165, 316; II. 186, 174, *dusdanig, zoodanig*. In II. 103, 111 is het woord als bijw. gebruikt. Zie *Mnl. Wdb.* II. 473 vg.
- Dusdanich, Dustanich, -ech, aanw. vnw. II. 13, 16, 19; 62, 33; 192, 57; III. 195, 191, *dusdanig, zoodanig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 474.
- Dusent, telw. I. 81, 261; II. 7, 196; 27, 140, 164; 195, 162; III. 73, 111; 96, 92; 163, 199; 185, 932; 186, 961, *duizend*. Voor I. 154, 47 zie men I. 193. Zie *Stonde*; en *Mnl. Wdb.* II. 475.
- Dusentichster(h)ande, telw. III. 41, 410, *duizenderlei, duizenderhande*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 475.
- Dusentstont, bijw. Zie *Stonde*.
- Dusgedaen, aanw. vnw. I. 123, 496; 151, 57; 176, 406; II. 149, 63, *dusdanig, zoodanig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 476.
- Dustanich. Zie Dusdanich.
- Duur. Zie Diere, bijw.
- Duurbaer. Zie Dierbaer.
- Duuster, znw. onz. III. 151, 41, *het donker, duisternis*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 479.
- Duutsc. Zie Dietsc.
- Duve, znw. vr. I. 68, 226, 228, 240, *duif*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 481.

- Duvel, znw. m. I. 8, 70; 120, 406; 163, 226; 183, 35; 185, 102; II. 3, 54, 67; 5, 138; 6, 160, 176; enz., *duivel*. Den uitroep Wat duvel vindt men in III. 192, 93, 105 (vergel. III. 193, 120). Zie Volen; en *Mnl. Wdb.* II. 482.
- Duvelie, znw. vr. I. 89, 107; II. 13, 36, *tooverij*, in 't inv. *tooverkunsten, duivelskunsten*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 483.
- Duvelijc, bnw. I. 161, 135; II. 133, 154, *duivelsch*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 483 vg.
- Duvelinne, znw. vr. III. 139, 16, 40, 42, *duivelin*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 484
- Duwarie. Zie Duwierc.
- Duwierc, znw. vr. I. 112, 73, 82; 117, 271; 121, 440; 125, 585, *hol. spelonk, onderaardsche gang, geheime gang*. Voor duwarie in I. 113, 99 stelt Dr. Verdam (*Mnl. Wdb.* II. 485) voor te lezen duwierc. Zie *Mnl. Wdb.* II. 487.
- Dwael. Zie Dwale, tweede artikel.
- Dwaen, ww. (verl. tijd *dwoech, dwouch*; geb. wijs enk. *dwa*; deelw. *gedwegen*), I. 129, 137, 138; 183, 13, 21; II. 11, 336; 40, 158; 48, 220; 96, 97; 101, 19; III. 89, 120, *wasschen, afwasschen, reinigen*. Hem in biechte dwaen, I. 7, 32, *zich door de biecht zuiveren van schuld* (Zie *Mnl. Wdb.* I. 1242) — Zie *Mnl. Wdb.* II. 488 vgg.
- Dwaes, bnw. II. 212, 250; III. 91, 195, *dom, bekrompen van verstand, gek*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 491.
- Dwaes, znw. m. I. 176, 399; II. 202, 445; III. 89, 118; 90, 154, *een dwaas, een zot, een gek* (In III. 89, 118; 90, 154 zou men het ook door *lichtmis* kunnen weergeven). Zie *Mnl. Wdb.* II. 491.
- Dwale, zuw. vr. I. 171, 190; 177, 430; 178, 451; 183, 22, *handdoek*; I. 98, 353; 99, 363, 373; 105, 626, *doek*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 493 vg.
- Dwale, Dwael, znw. vr. III. 80, 146, *dwaalspoor, een verkeerde weg*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 494.
- Dwalen, ww. III. 84, 326; 91, 169, *dwalen, dolen, op een dwaalspoor zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 494.
- Dwanc, znw. m. III. 81, 186, *dwang*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 494 vg.
- Dwasen, ww. II. 92, 219, *dwaas zijn, gek zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 496.

- Dwers. bnw. II. 18, 209, *zijwaarts gelegen, in de schuinte gaande, dwars*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 498.
- Dwingen, ww. I. 173, 263; 178, 453; III. 113, 111, 116, *drukken, persen, knijpen*; I. 49, 90; 161, 160, 165, 167; 162, 198; II. 71, 49; III. 119, 12; 129, 3, *bedwingen, onderwerpen, overwinnen*; II. 69, 302; 167, 22; III. 80, 139, 162; 18², 859, *dwingen, noodzaken*. — In II. 159, 72 leest men *dwingen*, waar in het HS. *dingen* staat. De lezing *dingen* is goed (zie *Mnl. Wdb.* II. 200). — Zie *Mnl. Wdb.* II. 504 vgg.

E.

- Ebbe, znw. vr. III. 69, 88, *eb, het teruggaan van het water der zee na den vloed*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 507.
- Eblie, znw. m. I. 185, 127, *naam van een pelsdier*. Zie verder hier I. 200; en *Mnl. Wdb.* II. 508.
- Echt, bijw. II, 41, 201; 53, 168; 78, 82; 88, 65; III. 85, 346, *naderhand, later, daarna*; II. 37, 46, *vervolgens, verder*; II. 154, 34, *daarenboven, bovendien*; I. 12, 220; II. 155, 8, *andermaal, wederom, op nieuw*. Nu ende echt, I. 181, 577, *herhaaldelijk, al lang*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 508 vgg.
- Echtschap, znw. vr. en onz. III. 76, 211, *echt, huwelijk*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 514.
- Edcc. Zie Edic.
- Edel, Edele, bnw. I. 29, 111; 42, 134; 43, 186; 56, 110; 77, 115; 111, 33; 122, 481; 137, 29; 152, 123; 156, 117; enz., *van een goed geslacht, van aanzienlijke geboorte, adellijk, edel*, en overdrachtelijk *edel, voortreffelijk*. In I. 126, 21; II. 31, 45, 51; 37, 11; 48, 208 wordt het van dieren gezegd. In I. 148, 60; 149, 89; 177, 442; II. 45, 113; 94, 14; 178, 46; 181, 144; III. 81, 185; 89, 109; 91, 181; 124, 3; enz. wordt het van zaken gebruikt in de beteekenis *voortreffelijk, uitstekend, kostbaar*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 514 vgg.
- Edelheit, — hede, znw. vr. III. 80, 172, *adeldom, edelheid* (zoowel van geboorte, als van gemoed); II. 31, 56, *de adel, de aanzienlijken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 517 vg.
- Edelike, Edelije, bijw. Edelike gemaect, I.

- 138, 37, *het uiterlijk van een edelman hebbende, een edel voorkomen hebbende.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 518 vg.
- Edelinc, znw. m. II. 31, 52, 59, 62; 199, 327, 329, *iemand uit een adellijk geslacht, edelman.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 519.
- Edelman, znw. m. I. 97, 293, *edelman.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 519.
- Edie, Edec, znw. m. II. 41, 201, *azijn.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 522.
- Een, Eyn (in II. 167, 24; III. 124, 15), Yen, Ien (in III. 85, 363), telw. I. 3, 50; 5, 117; 16, 24; 76, 75; 77, 113; 104, 573; 160, 106; 167, 13; II. 30, 31; 43, 7; 46, 136; enz., *één.* Eenendeal, III. 70, 107, *alles te zamen.* Die een... die ander (zie *Mnl. Wdb.* I. 409) vindt men in I. 2, 13, 16; 123, 492; 138, 34; 171, 187, 190, 195; II. 75, 203, 205; 104, 147; 152, 44; 158, 6; enz. Een ende ander, I. 68, 220, *allertei dingen.* Alineen, I. 61, 303; 123, 519; II. 24, 51; 25, 61; 44, 62, 82; 112, 147; 154, 46, *voortdurend, aanhoudend, altijd door, steeds.* Bieen, II. 164, 24; III. 124, 15, *bij elkander, bijeen* (zie *Mnl. Wdb.* I. 1247). Opeen bliven, III. 142, 12, *zich aan één persoon houden, zich tot ééne zaak bepalen.* Opeen houden, III. 85, 363, *ééne lijn trekken, het met elkaar eens zijn.* Zie ook Ineen, Overeen, en Vaneen. Voor een in III. 1, 14 zie men hier III. 196 Over den vorm ene, dat. vr., in II. 102, 54 zie men *Taalk. Bijdr.* II. 68, noot 2 — Zie *Taalk. Bijdr.* I. 54 vgg; en *Mnl. Wdb.* II. 525 vgg.
- Een, lidw. I. 2, 4, 5, 12, 21; 3, 52, 54, 68, 74; 4, 87, 92; enz., *een.* In I. 2, 12 staat in het Comb. HS. een; vergelijk hier II. 218. Een bier, zie Bier. Root als een bloet, zie Bloet. — Zie *Taalk. Bijdr.* I. 54 vgg.; *Mnl. Wdb.* II. 531 vgg.; en *Tijdschrift*, VI. 94 vgg.
- Een, onbep. vnw. I. 116, 229; II. 16, 150 (zie II. 218); 22, 368; 88, 32; 118, 411; 119, 453; 120, 491; 121, 523; 122, 556; 123, 593, 620; enz., *iemand*; III. 106, 2, *men*; I. 9, 84; III. 17, 7, *een zekere.* Zie *Taalk. Bijdr.* I. 54 vgg.; en *Mnl. Wdb.* II. 535 vg.
- Eendracht, znw. vr. III. 64, 57, *overeenkomst, verdrag.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 537 vg.

- Eendrachtelike. Zie Eendrachtichlike.
- Eendrachtich, bnw. III. 141, 16, *eendrachtig, eensgezind*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 538
- Eendrachtichlike, Eendrachtelike, —liken, bijw. III. 64, 60, *eendrachtiglijk, eendrachtig, eenstemmig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 538 vg., 552.
- Eenrehande, Erande, onbep. vnw. II. 82, 38, *een zekere, een*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 545 vg.
- Eens, bijw. en bnw. — A. bijw. III. 96, 59, *eens, eens op een tijd*. — B. bnw. II. 120, 480, *gelijk, hetzelfde, eender*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 547 vg.
- Eenwerf, Enewerf, Enewaerf, Enewarf, Enewerven, bijw. I. 69, 286; II. 105, 180; III. 27, 160; 42, 449, *eenmaal, ééns*; I. 3, 66; III. 2, 49, *eens, ereis*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 552.
- Eer, Ere, bijw. I. 76, 63; 91, 74; 92, 94; 93, 141; 95, 216; 107, 688; 108, 723; 178, 479; II. 22, 387; 171, 70; enz., *vroeger, eerder, voorheen, te voren*; I. 77, 130; 117, 274; 123, 523; 178, 452; II. 6, 174; 79, 20, *te voren, vooraf, eerst*; I. 85, 432; 117, 282; 172, 210; II. 203, 480; III. 55, 313, *liever*. Een letteleer, I. 173, 281; 177, 440; 178, 475, *niet lang te voren, pas*. Wilen eer, zie Wileneer Eer... eer, III. 51, 167, 168; 57, 418, 420, *liever... dan*; I. 44, 228, 231; 133, 278; II. 3, 33, 34; 158, 9, 10; III. 5, 164, *voordat*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 555 vgg.
- Eer, voorz. III. 18, 48, *voor*. Eeriet lanc, I. 27, 56; 72, 386; 164, 286; II. 160, 104, *eerlang, welhaast, spoedig, weldra*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 557 vgg.
- Eer, voegw. I. 8, 72; 16, 14; 20, 184; 43, 180; 63, 18; 64, 95; 86, 13; 93, 141; 116, 217; 123, 497; enz., *voordat, eer dat, eer, alvorens*. In II. 202, 455 vindt men Eer dat (*Mnl. Wdb.* II. 85). — Zie *Mnl. Wdb.* II. 559.
- Eer, znw. Zie Ere, znw.
- Eerachtich, Erachtich, bnw. II. 210, 143, *eerwaardig, geëerd*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 559 vg.
- Eerachticheit, — hede, znw. vr. II. 187, 221, *eerwaardigheid, deugdzaamheid*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 560.
- Eerbaer, Eerbair, bnw. III. 93, 247, 277, *eerlijk, fatsoenlijk*; III. 88, 68, *eerbaar, kuisch*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 560 vg.

Eerde, Eerdenrijc, Eerdrike. Zie Erde, Erderike.

Eerdsc. Zie Erdsc.

Eere, zuw. Zie Ere, zuw.

Eeren. Zie Eren.

Eerlijk, -lee, bnw. II. 70, 1, *braaf, edel*; I. 149, 84, *roemrijk, roemvol, loffelijk*; I. 153, 140, *luisterrijk, prachtig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 563 vg.

Eerlike, -ken, bijw. II. 136, 281, *op eene brave wijze, dapper*; I. 27, 61; 153, 138; II. 36, 97; III. 16, 312, *luisterrijk, plechtig, deftig*; I. 152, 98, *sierlijk, prachtig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 564 vg.

Eers zie Ers.

Eersaem, Eersam, bnw. II. 182, 13; 188, 244; 189, 204, 312; 209, 140; 211, 188, *edel* (van inborst en van beginselen), *braaf*; II. 189, 295, *rein, heilig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 567.

Eersaemlike, Eersamlike, -lijk, bijw. II. 188, 251, *deugdzaam, edel, rechtschapen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 568, waar over deze plaats gezegd wordt: „Beter is de lezing der var. *eersaemheit*.”

Eerst, Eerste, Erst, Ierst, Irst, telw. I. 36, 215; 54, 21; 73, 44; 88, 89; 98, 329; 154, 31; 160, 130; 161, 146; II. 44, 71; 59, 396; enz., *eerst*. Deerste, I. 63, 50, *de eerste maal, voor het eerst*. Teerst. Teersten, I. 181, 597; II. 46, 143; 129, 25; III. 32, 54; 173, 545, *eerst*. Van den eersten, II. 15, 106, *van den beginne, van het begin af*. Van eerst, III. 61, 552, *op nieuw, van voren af aan* (Zie III. 209.) Zie *Mnl. Wdb.* II. 569 vgg.

Eerst, bijw. Zie Eerste.

Eerste, Eerst, Eersten, Ierst, Irst, bijw. I. 114, 131; 174, 320, *eerst, vroeger*; II. 145, 287; 159, 67; 204, 9, 19; 206, 13; 207, 22; 208, 62; III. 99, 152; 133, 23, *eerst, in de eerste plaats*; I. 22, 236; 54, 30; 158, 20; II. 36, 91; 62, 48; 102, 60; 149, 38; 178, 48; 185, 142; III. 80, 170, enz. *het eerst*. So ic eerst mach, I. 125, 592; III. 55, 341, *zoo spoedig als ik kan, zoodra mogelijk* (verg. III. 61, 559). Eerst dat, I. 172, 239, *zoodra als, zoodra*. Voor Teerst dat zie men Teerst. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 571 vgg.

Eerste. Zie Eerst, telw.

- Eersten. Zie Eerste, bijw.
- Eerstwerven, Eerstwerf, Ierstwerf, Ierstwarf, Ierstwaerf, bijw. II. 113, 198; 154. 36; III. 32, 52; 140, 81, *het eerst*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 573 vg.
- Eertrijc, Eertrike. Zie Erderike.
- Eertsbisscop. Zie Ertsbisscop.
- Eertsc. Zie Erdsc.
- Eesch, Eescen. Zie Eisc, Eiscen.
- Eet, znw. m. II. 162, 60; 170, 19; 202, 447, *eed*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 575 vg.
- Eewelijc. Zie Ewelijc.
- Egel, Igel, znw. m. III. 111, 31, *egel*, *stekelvarken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 583.
- Eglentier, znw. m. III. 47, 17; 48, 30, *eglentier* (benaming der *wilde roos* als heester). Zie *Mnl. Wdb.* II. 586.
- Ei, Ey, znw. onz. II. 38, 63, 82, 87; 84, 30; 175, 13, *ei*. Niet een ei, III. 19, 99, *niet het minst*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 587.
- Ei, Ey, tusschenw. III. 191, 67; 193, 133; 195, 177, *ai*, *ach*; III. 192, 97; 195, 185, *ei*, *wel*, *welaan*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 587.
- Eierscale, Eyscale, znw. vr. II. 53, 170, *eierbast*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 588.
- Eigen, Eygijn, Eigin, bnw. III. 117, 9; 134, 20; 143, 12, *aan een ander onderworpen*, *hoorig*, *onder hoorig*; III. 73, 95; 81, 195; 84, 328, *wat van ons zelve is*, *eigen*, *onafhankelijk*. In II. 13, 39; 17, 198; 20, 288; III. 120, 2, 5, 12, 19; 125, 4; 134 26 komt het als znw. voor in de beteekenis *iemand's eigendom*. Vri eigijn, II. 20, 298; III. 133, 26; 160, 123, *aan iemand volkomen onderworpen*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 589 vgg.
- Eilaes, Eylaes, tusschenw. II. 23, 14, *helaas*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 599.
- Eilant, Eylant, znw. onz. I. 154, 19; 162 188; II. 2, 1, *eiland*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 599 vg.
- Ein, Eyn. Zie Een.
- Einde, Eynde. Zie Ende, znw.
- Eisc, Eesch, znw. m. I. 87, 27, *zinnelijke lust*, *begeerte*; II. 38, 78, *zooveel als er noodig is*, *de noodige hoerfelheid*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 600 vg.

Eiscalc, Eyscalc. Zie Eierscalc.

Eiscen, Eescen, Heiscen, Heyscen, ww. I. 71, 361, 373; 72, 384; 141, 181; II. 104, 131; III. 43, 464, 465, *verlangen, vragen, verzoeken, begeeren*; II. 5, 139; 199, 339, *eischen, vorderen*; II. 68, 280, *eischen, vereischen, noodig maken*. In I. 141, 183 is de onbep. wijs als znw. gebruikt in de beteek. *eisch*. — Voor II. 5, 139 vergelijkte men hier II. 216. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 601 vgg.

Eise. Eyse. Zie Aise.

Eiselike, bijw. I. 151, 50, *vreeselijk, verschrikkelijk*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 606.

El, vnw. III. 142, 10, *ander*; II. 25, 82; III. 41, 388, *anders*. Iet el, II. 69, 295, *iets anders*. El niet, Niet el, I. 20, 163; 151, 84; 172, 219; II. 36, 106; 63, 73; 64, 132, *niets anders, anders niets* (zoo ook Niewet el in I. 176, 379). El nieman, Nieman el, I. 78, 162; II. 15, 103; 142, 183, *anders niemand, niemand anders*. Ieman el, I. 58, 108, *iemand anders*. El negeen (bijv. vnw.), I. 111, 20; II. 191, 30; III. 124, 25, *geen ander*. El negeen (zelfst. vnw.), II. 25, 62, *niets anders*. Zie hier Els; en *Mnl. Wdb.* II. 608.

El, bijw. I. 184, 62, *anders*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 608 vg.

Element, znw. onz. I. 158, 18; II. 52, 117, 125, *element, grondstof, hoofdstof*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 610.

Elendech. Zie Ellendich.

Elf. Zie Alf.

Elfste, Ellefste, telw. II. 90, 137, *elfde*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 611.

Elc, Elck, vnw. I. 24, 338; 77, 136; 78, 141; 106, 643; 158, 44; 160, 104; II. 24, 48; 25, 79; 26, 127, 131; enz., *elk, ieder*; I. 68, 239; 69, 275; 104, 570; 105, 602; 116, 214; 118, 323; 122, 487; II. 26, 106, 108; 127, 144, 160; enz., *iedereen, elkeen*. Elc geen (van den tweeen), II. 146, 331, *geen van beiden* (De verandering in II. 226 voorgesteld is onnoodig) Elc... ander vindt men in I. 113, 104; II. 32, 110; 101, 28; 192, 77; III. 2, 48; 3, 67; 9, opschr.; 16, 292; 29, 10; 30, 37; enz. Voor elc in III. 78, 84, 94 zie men hier III. 210. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 612 vgg.

Elkerlijk, vnw. I. 2, 20; 150, 37; 158, 19; II. 5, 129; 111, 112; III. 64, 77; 66, 142; 74, 158; 77, 54; 78,

VERWIJS. Dl. IV.

- 87; enz., *elk van beiden, elk van hen, elk hunner*.
Elkerlijc... anderen vindt men in I. 105, 628. —
Zie *Mnl. Wdb.* II. 614.
- Elcman, Elckman, vnw. III. 69, 64; 71, 19; 86,
379, *iedereen*. Vergel. I. 24, 338; 158, 44; II. 85, 73;
90, 134, 140; 93, 233; 130, 41; III. 63, 38; 173, 531;
100, 226; enz. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 615.
- Elle. Zie Elne.
- Ellefste. Zie Elfste.
- Ellende, Ellent, Ellinde, Alinde, znw. vr. en
onz. II. 6, 168, 178; 100, 232; III. 90, 144, *het voor
ons vreemde land* (ook van het verblijf op aarde gezegd);
III. 157, 24, *ellende, treurige toestand, ongeluk*; III.
149, 18, *pijn, smart*. — Zie hier Alinde; en *Mnl.
Wdb.* II. 616 vg.
- Ellendich, Elendech, bnw. I. 172, 231; 181,
567; III. 6, 205, *ellendig, rampzalig*. Zie *Mnl. Wdb.*
II. 617 vg.
- Ellinde. Zie Ellende.
- Elne, Elle, znw. vr. II. 124, 634; 166, 66, *el*. Zie
Mnl. Wdb. II. 619.
- Elpendier, znw. onz. II. 92, 213, *olifant*. Zie *Mnl.
Wdb.* II. 620.
- Elre, bijw. I. 93, 127, *elders*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 620 vg.
- Els, vnw. en bijw. — A. vnw. (2e nv. van el), afhan-
gende van een onbep. of vragend vnw., zeer dikwijls
van een ontkennend woord, I. 58, 211; 71, 366; III.
58, 437; 111, 23, *anders*. — B. bijw. III. 123, 16,
anders. Els, vóór een znw. geplaatst, vervangt de
plaats van het verbogen vnw. el in I. 73, 419; II.
38, 61; 63, 72; 156, 36. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 621 vgg.
- Elvinne. Zie Alf; en *Mnl. Wdb.* II. 624. Men vindt
elvinne ook in III. 193, 130, 135, 143.
- Elwaer, bijw. II. 174, 86, *elders heen, naar elders*.
Zie *Mnl. Wdb.* II. 624 vg.
- Ember, en de samenstellingen. Zie Emmer.
- Emmer, Ember, Immer, Emmeer (in III. 149,
30), bijw. I. 5, 127; 15, 322; 48, 54; 125, 584; 174,
305; 175, 367; II. 23, 11; 25, 86, 88, 91; 26, 116,
117, 121; enz., *steeds, altijd, immer, telkens weer*; I.
8, 65; 117, 286; II. 25, 65; 75, 186; III. 73, 91; 91,
180; 161, 160; 169, 413; 192, 108; 193, 134, *in elk*

geval, *volstrekt*, *bepaald*, *zeker* (zoo bij moeten in I. 39, 17; 88, 71; 104, 589; 135, 359; II. 191, 26; III. 88, 62; 89, 98; 105, 134, 140; 123, 16; 155, 6; 167, 353; 186, 944); III. 21, 154; 84, 313; 134, 6, *immers*, *toch*, *dan*. Emmer niet, I. 34, 144; III. 169, 416; 173, 552, *in geen geval*, *volstrekt niet*, *vooral niet*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 627 vgg.

Emmermere, Emmermeer, Embermere, Immermeer (in III. 77, 35; 98, 137), bijw. I. 54, 32; 104, 558; 146, 362; II. 23, 10; 24, 34; 26, 102; 27, 136, 142; 44, 58; 57, 295; 74, 135; enz., *voortaan*, *voortdurend*, *voorgoed*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 630.

Emmertoe, Embertoe, bijw. I. 78, 169; 98, 356; 99, 366; 106, 662; II. 17, 175, *altijd door*, *voortdurend*, *gestadig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 630 vg.

Emmervort, bijw. II. 206, 14, *altijd door*, *steeds*, *voortdurend*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 631.

Empyrus, znw. m. II. 51, 101, *benaming van den hoogsten hemel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 631.

En, voorz. I. 102, 505, *in*, *op*. Zie hier III. 199; *Taal- en Letterbode*, II. 123 vgg.; *Torec Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* I. 325, 503, 504; II. 632 vg. Men vindt hetzelfde voorzetsel in Gister navont (zie Avont), Awarijt en Ewaerheit (zie Awarijt), Entrouwen, Enwech, Navonts, Nuchtens, enz.

En, Ne, bijw., meestal met een ander ontkennend woord verbonden, I. 3, 60; 5, 122, 147; 7, 14, 22; 8, 49, 82; 9, 87, 103; 11, 201; 12, 203, 217, 225, 236, 238; enz., *niet*. En doe dat, zie Doen, ww. En si, En ware, Neware, I. 6, 165; 23, 292, 301, *indien het niet is* (of *was*) *dat*, *tenzij*, *ten ware*. Over En sijn in III. 41, 387 zie men hier III. 207. Newaer, I. 15, 321, *maar*. Over ne in I. 23, 298 zie men hier I. 188. Zie *Mnl. Wdb.* II. 633 vgg.

En, Ne, voegw. (d. i. het ontkennend bijw. als onderschikkend voegw. gebruikt). Men vindt het o. a. I. 14, 305; 19, 114; 20, 163; 29, 132; 44, 222; 45, 241. Het kan zeer dikwijls door ons *of* worden weergegeven. Voor en, ne in I. 45, 250 zie men hier Dan, bijw.; en *Mnl. Wdb.* II. 54, 635. — Zie *Tijdschrift*, II. 289 vgg.; V. 220 vgg.; en *Mnl. Wdb.* II. 635.

Ende, voegw. I. 2, 7, 19, 22, 24, 26, 27, 34, 35,

38; 3, 42; enz., *en*; III. 2, 18, *maar* (zie hier III. 196). Twee ende twee, III. 8, 284, *twee aan twee*. Ende heeft dikwerf eene relatieve kracht gekregen, b. v. in I. 2, 4; 170, 163; II. 73, 117. In III. 3, 60 is ende gebruikt in den zin van *dat* (zie hier III. 197); in III. 4, 101 in den zin van *terwijl* (zie hier III. 198); en in II. 200, 392 in den zin van *omdat*, *dewijl* (zie hier II. 229). Beide...ende, zie *Beide*, telw. Ende in III. 189, 29 is eene drukfout voor *Ende*. Zie *Taalk. Bijdr.* I. 123 vgg., 207; Van Helten, *Vondel's Taal*, II. bl. 89-95, 175 vg.; Verdam in *Ferg. Gloss.* op *Ende*; en *Mnl. Wdb.* II. 636 vgg.

Ende, *Einde*, *Inde*, *Endde* (in II. 94, 16), znw. onz. en m., II. 130, 42, *uiteinde van eene plaats, hoek, kant*; I. 49, 78; II. 103, 96; III. 103, 71, *einde, punt van een voorwerp*; I. 81, 288; 155, 94; II. 94, 16; 180, 139; 182, 33; III. 33, 11; 76, 217; 81, 204; 150, 11, *einde* (tegenover *begin, aanvang*); I. 48, 30, *einde des levens, uiteinde, dood*. — *Intende*, I. 85, 447; III. 84, 301; 85, 338; 188, 1002, *eindelijk, ten laatste, ten langen leste, ten slotte*. *Sonderende*, I. 163, 237; II. 24, 25, 38; 25, 64, 69, 82; 24, 102, 104, 124; 27, 136, 143, 172, *eindeloos* (nu en dan met ewelike verbonden). *Van ende torde, Van inde toorde*, III. 171, 476, *van het begin tot het einde* (zie *Oort*, eerste artikel). — *Ten ende brengen, eindigen, voltooien*. *Sinen ende doen*, II. 81, 95, *sterven*. *Enen sinen ende doen*, III. 58, 451, *iemand den dood geven, hem dooden* (zie hier III. 212). *Sijn ende kiezen*, I. 149, 84, *den dood smaken, ondervinden*. *Een ende maken* (met den tweeden naamval), II. 100, 228, *een einde maken aan iets*. *Ende nemen*, I. 82, 316; 138, 47; III. 133, 17; *een einde nemen, eindigen, ophouden te zijn*. In III. 90, 143 is *ende nemen* *gebleven zijn*, en de zin is: *wat er van haar geworden was*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 645 vgg.

Endedach, Indach, znw. m. III. 186, 965, *sterfdag, de dag van iemands dood*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 649, waar Dr. Verdam over deze plaats opmerkt: „Minder juist. *Indach* kan natuurlijk slechts met *hebben* verbonden worden. Bij *doen* past slechts *inde*, niet *indach*.”

- Enden, Henden, Inden, ww. — A. trans. I. 22, 263; 137, 26; II. 182, 23, *een einde maken aan iets, het eindigen, doen' ophouden*. — B. intrans. I. 6, 168; 117, 267; II. 190, 346; III. 8, 278; 30, 40, *een einde nemen, ophouden, eindigen*; I. 50, 102, *sterven*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 652 vgg.
- Enech. Zie Enich.
- Enewerf, Enewaerf, Enewarf, Enewerven. Zie Eenwerf.
- Enge, Inge, bnw. I. 160, 103; III. 155, 5, *eng, nauw*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 655 vg.
- Engen, Engeyn. Zie Negeen.
- Engel, Ingel, znw. m. I. 50, 101; 51, 152; 98, 321, 349; 161, 140; II. 4, 94; 5, 106; 51, 99, 102; 52, 124; enz., *engel, hemelbode*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 656 vg.
- Engien, znw. onz. I. 115, 177, *list, behendigheit, bedrog*; II. 43, 41, *zaak, ding*. Bi engiene, I. 6, 170, *kunstig, op eene kunstige, meesterlijke wijze*. Zie de Jagers *Archief*, II. 89 vgg.; en *Mnl. Wdb.* II. 659 vgg.
- Enich, Enech, onbep. telw. of vnw. — A. als zelfstandig vnw. II. 131, 107; 140, 94; 148, 21; III. 72, 56, *iemand, iemand onverschillig wie*. — B. als bijv. vnw. I. 13, 245; 19, 122; 37, 268, 287; 54, 31; 68; 236; 70, 314; 80, 249; 81, 259; 101, 464; enz., *eenig, een of ander*. Voor enich in III. 4, 107 zie men hier III. 198. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 662 vgg.
- Enich, bnw. II. 49, 2, *eenig, waarvan er maar één is*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 665.
- Enichwarven, Enichwaerf, bijw. II. 62, 24, *op den eenen of anderen tijd, te eeniger tijd*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 667.
- Enigerhande, telw. III. 95, 49, *eenigerlei*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 668.
- Entrouwen, bijw. I. 65, 107; 66, 151; 70, 327; 78, 156; 159, 80; III. 48, 56; 161, 142; 163, 110; 193, 125, *in trouwe, in waarheid, inderdaad, waarachtig, waarlijk*. Zie En, voorz.; en *Mnl. Wdb.* II. 674.
- Enwech, Enwege, Ewech, bijw., *voort, weg, heen*. Men vindt hier in III. 112, 78 enwech gaen; in III. 44, 502 enwech jagen; in III. 39, 332 enwech sceiden; in I. 71, 349 enwech senden; in I. 53, 10 enwech sijn; in I. 63, 31; 158, 34 (zie I.

- 194) en wech varen; en in I. 156, 132 en wech vlien. Zie En, voorz.; Wech, bijw.; en *Mnl. Wdb.* II. 675 vg.
- Epistele, Epistole, znw. vr. III. 96, 87, *brief*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 677.
- Eppen. Zie Uppen.
- Er, enclytische vorm van daer. Zie Daer en de samenstellingen.
- Erachtich. Zie Eerachtich.
- Erande. Zie Eenrehande.
- Erbarmen, ww. III. 118, 13, *erbarmen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 678.
- Erch, bnw. Hetzelfde als arch, bnw. Men vindt het in III. 161, 157 in de beteekenis van *boos, slecht, verkeerd, schandelijk*. Zie hier Arch, bnw.; en *Mnl. Wdb.* II. 679.
- Erde, Eerde, Aerde, znw. vr. II. 52, 118; 54, 192; 60, 423; 91, 147, *aarde* (als stof); I. 5, 151; 23, 287; 45, 245, 256; 49, 96; 51, 146; 52, 196; 66, 142; 119, 358; 121, 433; enz., *aarde, grond, aardbodem*; I. 158, 22; 160, 101; II. 51, 103, 105; 52, 119, 126; 54, 214; III. 68, 20; 74, 149; 82, 237; enz., *de aarde, als bewoonde bol*. — Monegen metter erde, zie Monegen. Ter erden doen, zie Doen, ww. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 680 vg.
- Erderike, Erdrike (in II. 44, 69; III. 56, 369), Eerdrike (in II. 204, 15), Ertrike, Eertrike, Aerderike, Aertrike, Aertrijc, Ertrijc, Eerdenrijc (in III. 95, 52), znw. onz. I. 55, 69, 83; 77, 104; 79, 205; 80, 228; 82, 304; 86, 459; 89, 110; 111, 15; 112, 55; enz., *aardrijc, aarde*. — In I. 84, 392 is *ertike* eene drukfout voor *ertrike*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 682.
- Erdsc, Ertsc, Eerdsc, Eertsc, Aerdsc, Aertsc, bnw. I. 87, 31; 98, 342; 100, 433; 101, 464; II. 58, 333; 60, 412; 90, 132; III. 73, 100; 82, 221; 106, 29; 139, 34, *aardsch, van de aarde, tot de aarde behoorende*; III. 23, 5, *wereldsch, aardsgezind*. Zie Ertsbisscop, Ertsbisscopdom; en *Mnl. Wdb.* II. 684.
- Ere, Eere, Eer, znw. vr. I. 5, 151; 8, 53; 17, 35; 19, 132; 22, 269; 25, 351; 26, 15; 35, 196; 36, 218; 46, 302; enz., *eer*. Voor II. 181, 153 zie men II. 227.

- Vrouw e Ere, III. 68, 30; 69, 63, *de personificatie van deugd en edelheid*. — Der werelt ere, die werelt ere, I. 155, 69; II. 192, 41, 46, *de achting, die iemand naar de wereld geniet*; I. 115, 175; 116, 227, *heerschappij, regeering, koninklijke waardigheid*. — Dore enes ere, I. 149, 82; 152, 115; II. 7, 182, *iemand ter eere, om iemand te eeren* (ook in sine ere in II. 36, 98; III. 172, 519). — Voor Meteren in II. 15, 97 zie men hier II. 218; en Dr. Verdam op *Theoph.* bl. 135. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 685 vgg.
- Ere, bijw. Zie Eer, bijw.
- Eren, Eeren, ww. I. 96, 246; 158, 27; 165, 292; 181, 574; II. 7, 211; 13, 11; 18, 228; 43, 21; 98, 180; 164, 19; enz., *eer, hulde bewijzen, vereeren*. Zie Geëert; en *Mnl. Wdb.* II. 690.
- Eren, ww. III. 82, 226, *ploegen, den akker bebouwen*. In III. 17, 21 vindt men den bijvorm eriën. Zie *Mnl. Wdb.* I. 453; II. 690 vg.
- Erenst, Erenstelijc. Zie Ernst, Ernstelike.
- Ergens, Ergent, bijw. II. 210, 165; III. 68, 12; 87, 36, *ergens*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 706.
- Eriën. Zie Eren, tweede artikel.
- Ernst, Erenst, znw. m. I. 166, 4, *ernst, inspanning, volharding, ijver* (sinen ernst aen ere dinc leggen = *zijn best doen, zich inspannen*); I. 80, 224; II. 165, 40; III. 41, 379; 59, 494 (zie III. 209), *ernst, meening* (tegenover *scherts, gekheid*). Men vindt hier ook de bijvormen Neerst en Neerenst. Zie hier Neerst; en *Mnl. Wdb.* II. 711 vg.
- Ernstelike, Erenstelijc, bijw. III. 57, 412, *nauwkeurig, opmerkzaam, oplettend*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 713.
- Erre, bnw. I. 30, 7; III. 24, 32, *in de war, op een dwaalspoor, bijster*; I. 139, 91; 180, 564; II. 115, 265; 126, 723; 127, 749, *boos, kwaad, vergramd, woedend, verwoed*; III. 38, 287; 60, 541, *spijtig, verontwaardigd, verdrietig, bedroefd*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 715 vgg.
- Erren, ww. III. 111, 12, *doen dwaalen, op een dwaalspoor brengen, storen*. Hem erren, III. 189, 12, *zich boos maken, boos zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 718 vg.
- Ers, Eers, znw. m. III. 21, 138, *aars, achterdeel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 719 vg.

- Erselen, ww. II. 127, 745, *achteruitgaan, terugwijken, retireeren*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 721.
- Ersetere. Zie *Arsatere*.
- Erst. Zie *Eerst en Eerste*.
- Ertrike, Ertrijc. Zie *Erderike*.
- Ertsbisscop, znw. m., *aartsbisschop*. Van dit woord vindt men hier de vormen *Aerdsc bisscop* in II. 70, 12; *Ertsbisscop* in II. 129, 28; en *Eerts bisscop* in II. 130, 47; 133, 177. Zie *Mnl. Wdb.* II. 723.
- Ertsbisscopdom, znw. onz., *aartsbisdom*. Men vindt het in II. 71, 16 in den vorm *erdsc bisscopdom*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 723.
- Ertsc. Zie *Erdsc*.
- Erve, znw. onz. II. 101, 25, *erfgoed, erfdeel*; II. 194, 140; 198, 281, *vaste goederen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 725 vg.
- Erven, ww. II. 197, 245, *door erfenis overgaan op iemand, vererven*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 727 vgg.
- Esel, Ezel, znw. m. II. 69, 301; 72, 78, 88; 92, 214; 158, 19, *ezel*. Het verkleinw. *eselkijn* vindt men in III. 153, 36. Zie *Mnl. Wdb.* II. 733.
- Espeie, znw. vr. I. 145, 341, *degen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 735.
- Eten, ww. I. 34, 143; 52, 189; 57, 150; 59, 248; 60, 261; 62, 8; 68, 246; 74, 13; 79, 184; 96, 270; enz., *eten*; II. 41, 177; 69, 307, *opeten, verslinden, verteren*. *Sat eten*, zie *Sat*. De onbep. wijs is als znw. gebruikt in I. 62, 9; 70, 297; II. 194, 132; III. 18, 55. Zie *Mnl. Wdb.* II. 738 vgg.
- Eten, znw. onz. I. 75, 20; 174, 306; 183, 10; II. 32, 98; 153, 20; III. 193, 140, *eten, spijs, maaltijd*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 740.
- Etentijt, znw. m. en vr. I. 60, 260, *etenstijd*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 740.
- Euwelijc, Euwelike. Zie *Ewelijc, Ewelike*.
- Evel, bnw., *slecht, boos*. *Evele moet*, III. 145, 18, *gramschap, toorn, verontwaardiging*. *Evelen moet hebben*, II. 201, 420, *het voorwerp van iemands gramschap zijn, iemands toorn hebben opgewekt*. *Een sinen evelen moet vergeven*, I. 21, 346, *iemand vergeven*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 743 vgg, 747 vg.
- Evel, znw. onz. II. 17, 176 (zie II. 218), *kwad, het kwade, het booze*; II. 33, 120, 133; 42, 209, *ziekte*,

- kwaal*. In III. 34, 128 is evel gezegd van *verliefdheid*, *liefde* (in den Franschen tekst staat *maladie moult cortoise*). Zie *Mnl. Wdb.* II. 745 vg.
- Evele, Evel, bijw. I. 183, 28, *op eene slechte, ongelukkige, noodlottige wijze, slecht*. Zie *Bedacht*; en *Mnl. Wdb.* II. 746.
- Even, bnw. III. 91, 202, *gelijk, even*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 748.
- Even, Evene, bijw. I. 160, 102, 107; 186, 144; II. 52, 121; 83, 4; 85, 76; III. 2, 20; 106, 110, *even, evenzeer, in dezelfde of gelijke mate*; I. 120, 373, II. 97, 122; III. 3, 74 (zie III. 197); 105, 139 (zie III. 210), *zeer, heel, in hooge mate*. In III. 96, 88 is de beteekenis *volkomen zóó, juist zóó*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 748 vgg.
- Evene, znw. vr. I. 129, 116, *zwarte haver*. In I. 131, 192 is het waarschijnlijk *haverkist*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 750.
- Evenkerstijn, znw. m. II. 63, 61, *medechristen, medemensch*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 752.
- Ever, znw. m. II. 30, 24, *ever, wild zwijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 755.
- Ewaerheit. Zie *Awarijt*.
- Ewangelie, Ewangle, znw. vr. en onz. II. 63, 64; 69, 320; 75, 209; 176, 56; 205, 69, *Evangelië, het bijbelsche geschiedverhaal van het leven van Jezus*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 756 vg.
- Ewangeliste, znw. m. II. 26, 125; 95, 48; III. 79, 132, *Evangelist, schrijver van een der vier evangeliën*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 757.
- Ewangle. Zie *Ewangelie*.
- Ewech, bnw. Zie *Ewich*, bnw.
- Ewech, bijw. Zie *Enwech*
- Ewelijc, Ewelijc, Euwelijc, Ewelec, bnw. II. 26, 128; 71, 34; 180, 135, 138, *eeuwig, voortdurend, altijddurend*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 759 vg.
- Ewelike, Euwelijke, -lijc, -lic, -lec, -leke, bijw. I. 92, 106, 117; 106, 630; 155, 86; II. 14, 50; 20, 298; 23, 8; 24, 28, 35, 38; enz., *eeuwiglijk, voortdurend*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 760.
- Ewich, Ewech, bnw. II. 170, 21; 173, 58; III. 154, 6, 7, 12; 155, 27, *eeuwig, eindeloos, voortdurend*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 761.

- E w i g e, E w i c h, bijw. III. 85, 365; 134, 26; 154, 35, *eeuwiglijk, voortdurend*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 761.
- E x e m p e l, E x e m p l e, znw. onz. II. 22, 370; 44, 70; 61, 2; 63, 65; 69, 296; 182, 29; III. 62, 6, 8; 71, 29; 72, 65; enz., *voorbeeld*; II. 169, opschr.; 186, 196; III. 68, 29, *leerzaam verhaal, toepasselijke geschiedenis*; II. 21, 359, *zaak, die tot voorbeeld kan dienen*. Zie *Bispel*; en *Mnl. Wdb.* II. 763 vg.

F.

- F a e l, znw. m. of vr., III. 95, 49, *feil, misslag, gebrek, tekortkoming*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 768.
- F a e l g e, F a e l g i e, F a l e, znw. vr., *gebrek, fout, bedrog*. Sonder faelge, I. 130, 161; II. 122, 563, *zonder fout, zonder mankeeren* (vaak niet meer dan een stopwoord). Zie *Mnl. Wdb.* II. 768 vg.
- F a e l g e n, F a i l l i e n, ww. *te kort schieten, in gebreke blijven*. Sonder faelgen, I. 138, 58, *zonder fout, zonder mankeeren*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 769 vg.
- F a e l g e r e n, F a e l g i e r e n, F a e l i e r e n, F a l g e r e n, F a l g i e r e n, F a l g i r e n, ww. II. 39, 99, *achteruitgaan, minder worden* (Latijn: tot fracturas in pennis habebit); II. 103, 110, *het onderspit delven, het afleggen*; I. 69, 291, *in gebreke blijven, te kort schieten, in den steek laten*; I. 75, 45; 76, 72; 79, 196, 200, 206, 214; 82, 312, *eindigen, ophouden, een einde nemen*; I. 87, 29; 95, 206, 207, *missen, niet slagen, vergeefsche moeite doen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 770 vgg.
- F a e s c h e, V a e s c h e, znw. vr. II. 117, 378, *dwaarsbalk in het wapenschild*, die gevormd wordt door twee horizontale lijnen midden in het veld. Zie Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 15; Rietstap, *Wapenk.* 104; Dr. de Vries, *Mnl. Taalz.* 13 vg.; *Mnl. Wdb.* II. 775. — Men vindt het wapen van Wouter van Grimbergen (waarvan men ook in *Grimb.* II. 2737 vgg. eene beschrijving heeft) afgebeeld op de eerste der platen achter de uitgave van den *Grimbergschen Oorlog*.
- F a i l l i e n. Zie F a e l g e n.
- F a y t. Zie F e i t.

- Faitijs. Zie Feitijs.
- Fale. Zie Faelge.
- Falen, ww., *te kort schieten, ontbreken*. Sonder falen, III. 101, 261, *zonder mankeeren, ongetwijfeld, voorzeker*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 776.
- Falgeren, Falgieren, Falgiren. Zie Faelgeren.
- Faloerde, znw. vr. II. 49, 28, *grap, verzinzel, logenverhaal*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 778.
- Faute, znw. vr., *gebrek, gemis*. Bi faute(n) van, I. 88, 62, *door gemis van, uit gebrek aan*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 781 vg.
- Favele, Favle, znw. vr. II. 49, 27, *sprookje*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 784.
- Feeste, Feest, znw. vr. II. 149, 35, 63, 68; 151, 32; 153, 9, 14, 18; 154, 47; 157, 103; 158, 4; enz., *feest, feestelijke plechtigheid, feestdag*; I. 34, 139; II. 155, 3; III. 73, 96; 83, 263, *vreugde, genoeg, genot*. Feeste doen, I. 76, 91, *feestvieren* (*Mnl. Wdb.* II. 238). Enen feeste doen, I. 54, 42; 76, 58, *werk van iemand maken, hem eer en genoeg doen* (*Mnl. Wdb.* II. 239). Feeste driven, I. 56, 123; 114, 147, 160; 149, 1; II. 149, 43, 58; 152, 73, *zijne blijdschap aan den dag leggen, zich verheugen, genoeg hebben* (*Mnl. Wdb.* II. 418). Feeste maken, I. 60, 266, *zich verheugen*; I. 79, 180; 83, 364, *pret maken*. Ommesine feeste, II. 79, 52, *voor zijn plezier*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 785 vgg.
- Feit, Feyt, Fayt, znw. onz. III. 14, 217, 226; 15, 251, 254, *daad, bedrijf, misdaad, misdrijf* (hier moord). Zie *Mnl. Wdb.* II. 788 vg.
- Feitijs, Faitijs, bnw. III. 43, 470, *welgevormd, schoon, bevallig*; III. 35, 159, *schoon, fraai, keurig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 789 vg.
- Fel, bnw. I. 43, 167; 114, 157, 167; 116, 238; 119, 341; 122, 483; 123, 522; 130, 181; II. 26, 114; 43; 39; enz., *wreed, onmeedoogend, hardvochtig, hard*; I. 3, 56; II. 25, 81, 87; 27, 167; 46, 162; 56, 290; 57, 298; III. 149, 20, *wreed, bloeddorstig* (van dieren gezegd); II. 47, 180, *nijdig, kwaadaardig*; II. 33, 140; III. 65, 132; 149, 12, *wreed, hard, van wreedheid getuigende*; II. 95, 58; III. 186, 942, *kwaadaardig*; I. 3, 61; 4, 113; 13, 276; 23; 278; 89, 106; 109, 769;

- 139, 110; 160, 128; II. 107, 247; 140, 108; enz., *boos, boosaardig, slecht, gemeen*; I. 24, 320; 120, 394; II. 119, 429; 126, 730; III. 30, 48, *verbitterd, hevig, fel*; III. 76, 12, *fel, onstuimig*; II. 28, 202, *afzichtelijk*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 790 vgg.
- Fel, znw. onz., *kwaadaardigheid, kwade trouw*. Sonder fel, II. 38, 80, *te goeder trouw, zonder bedrog*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 793 vg.
- Felheit, znw. vr. II. 189, 307, *wreedheid, onmeedogendheid*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 794.
- Fellike, bijw. II. 125, 668, *met woede, hevig*; II. 32, 81, *boosaardig, op eene boosaardige wijze*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 795.
- Fenijn. Zie Venijn.
- Festeren, ww. I. 93, 133, *feestelijk ontvangen of onthalen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 797 vg.
- Fiere, Fier, bnw. I. 145, 329, *wild, woest rollende*; I. 56, 116; II. 105, 162; III. 138, 13, *woest, trotsch, onhandelbaar, hooghartig*; I. 3, 44; II. 120, 484, *trotsch, fier*; I. 30, 161; 36, 248; 114, 161; 118, 321; 119, 341; 124, 544; II. 109, 37, *stout, onvervaard, dapper*; II. 161, 28, *schoon, fraai, rijk*. Fiere moet, II. 95, 65, *een trotsch gemoed* (de zin is: *menigeen stelt zich trotsch aan, hangt den grooten heer uit van goed dat hem niet toekomt*). Zie *Mnl. Wdb.* II. 799 vgg.
- Fierheit, — hede, znw. vr. I. 88, 64; 126, 10, *zelfvertrouwen, moed, dapperheid*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 801.
- Fierlike, bijw. II. 116, 338, *moedig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 801.
- Fiertre, znw. m. en vr. II. 81, 13, *lijkkist*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 801 vg.
- Figure, znw. vr. I. 127; 26; 158, 26; II. 158, 14; III. 42, 425; 56, 383; 57, 409, *gestalte, uiterlijke gedaante, vorm*; I. 99, 384, *lichaam, ding*; III. 165, 279, *kind*; III. 68, 13, 17, 22, 26, 29, *gelijkenis, zinnebeeld, zinnebeeldige voorstelling*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 802 vg.
- Fijn, znw. m., *einde, dood*. Enen sinen fijn doen, III. 162, 174. vg., *iemand doen sterven, hem dooden* (zie hier III. 212). Enes fijn maken, II. 95, 78, *iemand's rekening opmaken en afdoen, voor hem betalen* (de zin is: *opdat hij onze schuld zou betalen, ons zou bevrijden van straf*). Zie *Mnl. Wdb.* II. 803 vgg.
- Fijn, bnw. I. 119, 354; II. 2, 16; 37, 23; 84, 48; 120, 479;

- 187, 239; III. 54, 291; 79, 114; 128, 14, *schoon, keurig, voortreffelijk, fijn*; I. 185, 96, *heerlijk, lekker*; II. 32, 108, *fijn, scherp*; I. 183, 16; III. 127, 37; 185, 933, *rein, zuiver*; I. 113, 122; III. 17, 316; 35, 168, *rein, zuiver, goed, volmaakt*; II. 39, 90; 167, 14; 210, 169; III. 36, 201; 122, 4, *volmaakt, voortreffelijk, uitstekend*; I. 27, 68; 101, 443; 119, 331; II. 31, 45; 117, 355; III. 54, 282; 57, 411; 117, 12; 140, 63; 143, 10; enz., *welgemaakt, schoon van gestalte, edel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 805 vgg.
- Fine, znw. vr. I. 184, 319, *schoone*. Zie hier I. 191; en *Mnl. Wdb.* II. 811, waar wordt opgemerkt: „So fine met haer te verbinden; eene omschrijving van den tweeden naamval.”
- Finen, ww. I. 50, 128, *betalen, ontgelden, boeten voor*. Zie hier I. 200; en *Mnl. Wdb.* II. 812.
- Firole, Viole, znw. vr. I. 168, 77, *viool, viooltje*. In denzelfden zin vindt men ook *violette*, in III. 128, 4. Zie *Mnl. Wdb.* II. 815.
- Firmament, znw. onz. II. 53, 166, 172, 173. 182; 54, 190; III. 159, 67, *uitspansel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 815.
- Flassce, znw. vr. III. 130, 37, *flesch*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 820.
- Flatteren, ww. III. 68, 32; 69, 72, *vleien*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 820.
- Flau, bnw. I. 119, 338, *flauw, laf, bloode*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 820 vg.
- Fleuyten. Zie Fluten.
- Florijn, znw. m. II. 172, 35, *florijn, gulden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 826.
- Fluten, Fleuyten, ww. III. 104, 117, *op de fluit blazen, fluiten*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 827 vg.
- Fobitasie, znw. vr. III. 195, 193, *pots, klucht*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 830.
- Foertsier. Zie Fortsier.
- Folen, ww. III. 89, 104, *grappen maken, boerten, stoeien, schertsen, gekheid maken met*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 832.
- Fondament, Fundament, znw. onz. II. 206, 16, 17, *grondslag, onderbouw van een huis, de fondeeringen*. In III. 82, 253; 110, 165 is het woord overdrachtelijk gebruikt. Zie *Mnl. Wdb.* II. 832 vg.
- Fonderen, Funderen, ww. Hem fonderen, II. 205, 84, *zich op iets toeleggen, werk maken van, zich*

- beijveren*. Gefondeert, II. 210, 141, *goed onderleid, knap, bekwaam*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 833, 1106.
- Fonte, Vonte, znw. vr. II. 101, 19, *vont, doopvont*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 833 vg.
- Fonteine, znw. vr. I. 47, 17; 72, 377, *bronwater; schoon, helder, drinkbaar water*; I. 91, 59, 68, 69; II. 60, 411, 415; 83, 9; 85, 83; 107, 233; III. 5, 150; 6, 176; enz., *bron, springbron, fontein*. In III. 150, 2; 154, 7 is het van Maria gezegd (verg. II. 60, 415; III. 111, 27). — Zie *Mnl. Wdb.* II. 834 vg.
- Fore, znw. vr. II. 175, 17, *markt*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 836.
- Foreel, Forel, znw. m. I. 84, 406, *foedraal*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 836.
- Foreest, znw. onz. I. 76, 96; 91, 58; 93, 154; II. 79, 51; 86, 112, *bosch, woud*; III. 158, 39, 41, *boschland*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 836 vg.
- Forel. Zie Foreel.
- Forneis, Forneise, Fornaeys, Fornays, znw. vr. en onz. II. 25, 89; 28, 117, *oven, fornuis*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 842.
- Fortsier, Foertsier, znw. onz. III. 187, 989, *kist, ijzeren kist met sluiting, koffer*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 843 vg.
- Fortune, znw. vr. I. 176, 383, *de godin van het noodlot*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 844.
- Fray, Vrai, bnw. I. 185, 96; III. 34, 103, *fraai, schoon*. Voor I. 185, 96 zie men I. 205. Zie *Mnl. Wdb.* II. 845 vg.
- Frankerike, Vrancrike, znw. onz. I. 17, 42, *Frankrijk*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 848.
- Fransois, znw. m. I. 17, 41, *Franschman*.
- Fransois, Fransoes, znw. onz. II. 132, 128, 132, *het Fransch*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 848.
- Frenesie, znw. vr. I. 56, 132, *ijlhoofdigheid, dolheid*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 849.
- Frisc, bnw. III. 89, 110; 102, 40; 132, 4, 9, 14, 19, *levenslustig, opgewekt, jeugdig, flink*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 851 vg.
- Frotseren, Frotsieren, ww. I. 118, 305, *stuk gaan, breken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 854.
- Fruut, Vruut, znw. onz. II. 85, 68; 104, 156, *fruit, ooft*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 855, vg.
- Fundament, Funderen. Zie Fondament, Fonderen.

G.

- Gadere, Gader, bijw. (door te voorafgegaan), I. 42, 118; 73, 427; 94, 168; 160, 122; 171, 189; III. 8, 276, 280; 64, 56; 111, 20, 36; 151, 14; enz., *samen, te zamen, bijeen*. Te gadere brengen, I. 94, 200, *vereenigen*. Te gadere comen, III. 4, 100, *tot elkaar komen, bijeenkomen*. Te gadere leggen, I. 69, 271, (*zijne handen*) *vouwen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 865 vg.
- Gaderen, ww. II. 43, 32; 98, 159; 131, 182, *vergaderen, verzamelen, bijeenbrengen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 867 vg.
- Gaderinge, Gederinge, znw. vr. III. 60, 522, *ontmoeting, samentreffen, gevecht*. Zie hier III. 209; en *Mnl. Wdb.* II. 869 vg.
- Gaen, ww. (verl. tijd ginc; geb. wijs ganc), intr. en onpers. — A. intr. I. 2, 9, 12; 3, 52, 62; 4, 101, 108, 110; 8, 68; 11, 198; 13, 266; 14, 303; enz., *gaan, zich (te voet) voortbewegen, loopen*; I. 64, 96; 69, 287; II. 69, 294; 158, 21, 176, 46; III. 8, 265, *komen*; III. 87, 20, *heen en weder gaan*; II. 87, 6, *onstuimig worden, in beweging geraten*; II. 66, 188, *handelen*. Gaen, met een ander ww. in de onbep. wijs verbonden, in I. 4, 106; 11, 169; 14, 283; 30, 156; 33, 112; 45, 247; 57, 144; 60, 261; 62, 8; 70, 312; enz. (Zie verder I. 35, 179). Laten gaen, I. 11, 167; III. 4, 126; 15, 240; 115, 166, *laten varen, laten loopen*. Gaen, met eenen adverb. acc. verbonden, van denzelfden stam of dezelfde beteekenis als het ww. zelf, vindt men in I. 13, 271; II. 192, 76; 204, 26; 207, 27, 33; III. 5, 158; 64, 91; 69, 52; 71, 13; 92, 240; 103, 87; enz. *Siere straten gaen*, zie *Strate*. *Siere verde gaen*, zie *Vaert*. *Te niete gaen*, II. 189, 319, *te niet gaan*. *Met kinde gaen*, III. 152, 62, *zwanger zijn*. *In hant gaen*, zie *Hant*. *Te biechte gaen*, I. 7, 11, 19; 12, 232, *ter biecht gaan* (zie *Mnl. Wdb.* I. 1242). *Achterwaert gaen*, zie *Achterwaert*. *Gaenane*, II. 51, 93, *overgaan tot, beginnen aan*. *Gaen boven*, II. 85, 79; III. 105, 144, *te boven gaan, overtreffen*. *Gaen jegen*, II. 58, 367, *gericht zijn tegen*. *Gaen met*, II. 204, 34; III. 122, 32, *omgaan met, op en neer gaan met*. *Gaen om*, III. 193, 140, *om iets uitgaan*. *Gaen op*, III. 106, 6, *zien op, zich richten tot*. *Gaen*

- te, I. 36, 232 *passen*, (*bij een slot*) *behooren*; I. 36, 237, *leiden tot, voeren naar*. Gaen ute, II. 188, 272, *zich verwijderen van, afwijken van* — B. onpers. Het gaet, I. 16, 9; 143, 263; II. 6, 156; 21, 352; 40, 145; 139, 53; 167, 41; III. 75, 172; 87, 7; 90, 132; enz., *het neemt een zekeren loop*. Het gaet ane, III. 131, 10, *het heeft betrekking op iets, het raakt iets, het treft iets*. Het gaet uten spele, zie *Spel*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 874 vgg.
- Gaerde, znw. vr. II. 145, 34; 148, 140, *tuin, hof*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 889 vg.
- Gaerne, Gaern. Zie *Gerne*.
- Gaert, znw. m. III. 87, 9; 101, 2, *tuin, hof*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 893. Voor III. 101, 2 zie men *Mnl. Wdb.* II. 890.
- Gaertsoen. Zie *Garsoen*.
- Galgaert, znw. m. II. 171, 59, *hij die aan de galg verdient te hangen, galgenaas, schandbrok*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 893.
- Galge, znw. vr. I. 19, 148; III. 17, 16; 22, 215; 190, 39 (zie III. 215), *galg*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 898 vg.
- Galigaen, znw. m. I. 127, 52, benaming van eenen welriekenden wortel. Zie hier *Gargana*; en *Mnl. Wdb.* II. 899 vg.
- Galle, znw. vr. II. 40, 147, 161; 42, 220; 95, 77, *gal*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 901.
- Gangen, ww. III. 22, 187; 103, 55, *gaan*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 903.
- Ganc, znw. m. II. 31, 46; 165, 65; III. 64, 91; 71, 13; 87, 6; 133, 34; 135, 22, 37; 137, 38; *gang*; II. 83, 3; 85, 75, *beweging, loop*; II. 38, 50; III. 4, 109, *wijze van doen, handelwijze, manier*; III. 43, 492, *spoed, voortgang* (zie hier III. 208) Zie *Mnl. Wdb.* II. 904 vgg.
- Gans, znw. vr. I. 13, 273; 14, 317; II. 40, 152, 155, *gans*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 910 vg.
- Gans, Gansc, bnw. III. 94, 15; 95, 48; 125, 3, *rein, oprecht, volkomen, zuiver*; II. 87, 5, *oprecht, goed in zijne soort, voortreffelijk*; III. 102, 29; 124, 28, *geheel, gansch*. Gans ende gesont, I. 62, 335; 84, 404, *frisch en gezond*. Ganser in II. 28, 196 beteekent *beter, minder naar*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 911 vgg.
- Gansebloet, znw. onz. II. 40, 151, *ganzebloed*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 914.

Gansei, znw. onz. II. 158, 25, *ganzenei*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 914.

Ganselike, Ganselic, Ganslijch, bijw. III. 103, 73; 125, 4; 126, 27, *volkomen, geheel en al*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 914.

Gansen, Gensen, ww. III. 113, 92; 150, 36, *heelen, gezond maken, genezen*. Het deelw. Geganst als bnw. gebruikt, in I. 108, 722, beteekent *genezen, hersteld, gezond, frisch*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 915.

Ganslijch. Zie Ganselike.

Gapen, ww. I. 152, 122; II. 191, 3, *den mond wijd open doen, gapen*. Gapen om iet, II. 101, 27, *jagen naar, hartstochtelijk verlangen naar*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 917 vg.

Garen, ww. Zie Geren.

Gargana. Over dit in I. 152, 114 voorkomend woord zegt Dr. Snellaert in zijne Aanteekeningen op *Alex.*, deel I, bl. 440: „zeker wel de Galangawortel, ook *roode gember* geheeten, uit Midden-Azia herkomstig en die een zeer aangename reuk bezit.” Dr. Franck heeft in zijne uitgave van den *Alex.* V. 1030 *gargana* in *galanga* veranderd. Zie over *Galanga*, waarnaast ook *Galigaen* voorkomt, verder Franck in de aanteekening op deze plaats; en *Mnl. Wdb.* II. 899 vg.

Gars. Zie Gers.

Garsoen, Gaertsoen, Gersoen, znw. m. I. 32, 66, 90; 129, 142; 136, 398; 152, 90; II. 146, 326; III. 49, 104; 54, 266, *knaap, schildknaap, edelman, page*, ook *knecht, dienaar*; III. 19, 64, *vent, kerel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 924 vg.

Gast, znw. m. I. 129, 118; III. 94, 287; 125, 2; 126, 25; 184, 892, *gast*; I. 35, 206; III. 107, 36, *bezoeker (bezoekster) met vijandelijk of slecht oogmerk*; I. 118, 313; II. 115, 288; 119, 430, *krijgsman, vijand, gewapende*; III. 163, 209, *man, jongeling*. Voor het geslacht in I. 35, 206 zie men *Tijdschrift*, IV, 220. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 927 vgg.

Gat, znw. onz. I. 9, 91, 98; 10, 153; 11, 164; 164, 253; II. 41, 192; 205, 50; 208, 75; III. 21, 168; 22, 191, 195; enz., *gat, open plaats, opening*. Die hant sonder gat hebben, II. 98, 162, *alles vast houden, gierig zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 932 vgg.

VERWIJS. Dl. IV.

- Gave, znw. vr. II. 80, 88; III. 76, 4, *gift, gave, geschenk*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 936.
- Gebaert, bnw. II. 89, 95, *gebaard, eenen baard hebbende*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 947.
- Gebare, znw. vr., *wijze van zich voor te doen, ook uiterlijk, gedaante, vorm*. Sijn gebare verliezen, I. 173, 258, *zijne tegenwoordigheid van geest verliezen*. In dier gebare, I. 144, 288, *zóó, op die wijze*. In dier gebare of (alse of), I. 99, 387; II. 86, 113; III. 42, 433, *zóó als, alsof*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 948 vgg.
- Gebaren, Gebereren, ww. III. 52, 195, 203, *doen, handelen, te werk gaan*; I. 120, 388; 171, 176; III. 125, 3; 126, 26, *zich vertoonen, zich aanstellen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 951 vgg.
- Gebede, znw. vr. en onz. (bijvorm van Gebet), I. 22, 263; 103, 549; II. 64, 118; 65, 157; 67, 226; III. 106, 22, *bede, gebed*. Op sommige der hier vermelde plaatsen kan het ook het mv. van Gebet zijn. Zie *Mnl. Wdb.* II. 956.
- Gebedeken. Zie Gebet.
- Gebeelde, znw. onz. I. 55, 90; II. 57, 323, *beeld*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 956 vg.
- Gebel, znw. onz. II. 30, 12, *geblaf, gebas*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 959.
- Gebenediën, Gebindien, ww. I. 103, 523; 107, 692, *zegenen, den zegen over iemand uitspreken, wijden*; III. 113, 98, *loven, prijzen, verheerlijken*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1262; II. 959 vg.
- Gebereren. Zie Gebaren.
- Gebet, Gebed, znw. onz. II. 10, 312; III. 112, 46, *bede, gebed*. Het verklw. Gebedekijn vindt men in III. 112, 48. Zie Gebede; en *Mnl. Wdb.* II. 963.
- Gebeuren. Zie Geboren.
- Gebieden, ww. trans. en intrans. — A. trans. I. 4, 83; 28, 108; II. 58, 361; 109, 54; 111, 111; 151, 25; 152, 80; III. 58, 453, *bekend maken, mededeelen, laten weten, afkondigen*; II. 151, 82, *ter heervaart oproepen*; I. 6, 159; II. 30, 29; 67, 232; III. 6, 207; 74, 138; 77, 48; 83, 258, *gebieden, gelasten*; III. 34, 123; 116, 3, *verlangen, willen*; III. 92, 230; 119, 23, *verlangen, vorderen, het medebrengen*; II. 202, 472, *aanbieden, presenteeren*. In I. 40, 70 (zie I. 189); 42,

132; III. 158, 44; 186, 962 komt gebied en voor in de beteekenis van *scheppen*, *in het aanzijn roepen* (zie *Wal.* deel II, bl. 292 vgl.). — B. intrans. II. 72, 82; III. 109, 129, *bevelen*, *heerschen*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 965 vgg.

Gebindien. Zie Gebenediën.

Gebloemt, bnw. III. 67, 187, *gebloemd*, *van bloemen voorzien*, *bloemen hebbende*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 976.

Gebod, Gebodt. Zie Gebot.

Geboget. Zie Bogen; en *Mnl. Wdb.* II. 978.

Geboomte, znw. onz. II. 54, 202, *geboomte*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 980.

Geboorte, Geboort, Geborte, znw. vr. III. 12, 123; 162, 180; 170, 433; 172, 508, *geslacht*, *stand*, *rang in de maatschappij*; III. 157, 31; 161, 161, *zoon van een regeerend vorst*, *erfopvolger*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 981 vgg.

Geboren, deelw. Men vindt geboren sijn, *geboren zijn*, in II. 29, 219; 96, 107; III. 1, 2; 114, 148; 151, 37; 152, 7; 159, 69, 75; 172, 493; 184, 881; enz.; en geboren werden, *geboren worden*, in II. 24, 46; 185, 159; III. 73, 110; 118, 1; 157, 17; 159, 77; 162, 167. Geboren sijn van of ute, I. 170, 163; II. 121, 511; 123, 603; 186, 167; III. 49, 71; 75, 188; 87, 29; 147, 108; 157, 1; 162, 178; enz., *geboortig*, *afkomstig zijn van of uit*. Zie Hoge, bijw.; Wale; en *Mnl. Wdb.* II. 985 vgg.

Geboren, Gebeuren, Gebueren, ww. III. 121, 11, *gebeuren*, *geschieden*, *voorvallen*; III. 98, 151, *te beurt vallen*, *ten deel vallen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 987 vgg.

Gebot, Gebod, Gebodt, znw. onz. II. 19, 244, 252, 256; 20, 296; 54, 188; 56, 280; 58, 361; 60, 447; 75, 210; 173, 46, 48; 199, 322; enz., *gebod*, *bevel*, *voorschrift*; III. 165, 261, *wensch*. Een gebotdoen, II. 7, 210, *een gebod uitvaardigen*; I. 146, 352; III. 52, 210; 74, 139, *een gebod volbrengen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 990 vgg.

Gebrec, znw. onz. III. 122, 15, *gebrek*, *gemis*, *het niet hebben*; III. 93, 282, *lichaamsgebrek*, *ziekte*, *kwaal*; II. 172, 14; 177, 6; 193, 87; III. 23, 26; 82, 247, 253; 85, 374; 86, 380, 1, (*zedelijk*) *gebrek*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 997 vgg.

- Gebreken, ww. intrans. en onpers. — A. intrans. I. 61, 307, *breken, stuk gaan*; I. 48, 41; 51, 144; II. 88, 35; 89, 93; 162, 81; 180, 133; III. 3, 94; 41, 405 (zie hier III. 207), *ontbreken*; I. 58, 177, *ontvallen*; II. 155, 71; 157, 83; 161, 42, *in gebreke blijven, aan zijne verplichtingen te kort doen*; II. 160, 96, *in den steek laten*. — B. onpers. I. 51, 153; II. 173, 72; 174, 98, *ontbreken*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 1003 vgg.
- Gebroeder, Gebrodere, znw. m. mv. I. 53, 2; 104, 580, *gebroeders*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1013 vg.
- Gebruien, ww. I. 67, 215, *zijn gang gaan, begaan*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1015 vg.
- Gebuer. Zie Gebuur.
- Gebuieren. Zie Geboren.
- Gebuerte. Zie Gebuurte.
- Gebuur, Gebure, znw. m. I. 10, 148, 154; II. 90, 135; III. 24, 36, *buurman, nabuur*; I. 3, 61; III. 52, 200, *vijand, wederpartij*; II. 199, 334, *medeburger, inwoner*; I. 21, 192; II. 133, 154, (gewoon) *soldaat, de door den heer ter heerban opgeroepen onderdaan*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1024 vgg.
- Gebuurte, znw. vr. II. 131, 91, *buurt*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1027.
- Gedachte, Gedochte, znw. onz. en vr. (ook Gedacht, onz.), III. 6, 198, *denkvermogen*; II. 166, 75, *gezindheid, stemming*; I. 127, 58; 132, 234, 247; 153, 11; 171, 204; III. 2, 22 (zie III. 196); 14, 207; 75, 201; 106, 25; 124, 25; 125, 8; 187, 974, *gedachte*; III. 5, 154, *plan, voornemen, opzet*. In zijn gedachte, I. 128, 75; III. 4, 123, *in zich zelve, in zijn geest, bij zich zelve*. De beteekenis van I. 127, 58 is: *de Natuur deed haar uiterste best aan haar, gaf haar alle voortreffelijke eigenschappen*. Zie hier II. 217; en *Mnl. Wdb.* II. 1028 vgg.
- Gedaen, bnw. Zie Wale.
- Gedaen, znw. Zie Gedane.
- Gedaente, znw. onz. III. 152, 59, *gedaante, uiterlijke vorm, voorkomen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1034.
- Gedane, Gedaen, znw. vr. en onz., I. 151, 86; 161, 135; 173, 249; II. 68, 269; 121, 513, *gedaante, uiterlijke vorm, gestalte, uiterlijk*; II. 165, 61, *gelaat*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1036 vgg.

- Gedeel, znw. onz. II. 175, 24, *deeling, verdeeling*.
Zie *Mnl. Wdb.* II. 1040 vg.
- Gedeeren. Zie Gederen.
- Gedenken, Gedinken, ww. intr., onpers. en trans.—
A. intr. II. 213, 277; III. 102, 44; 118, 12; 126, 1, 5, 10, 15; 127, 20, 25, 30; enz., *denken, gedachtig zijn, er zijne gedachten over laten gaan*; II. 89, 101, *een goed geheugen hebben*; I. 13, 247, *heugen, in de herinnering zijn*. — B. onpers. I. 8, 76; 61, 318; 63, 17; 104, 594; 132, 233; 163, 222; III. 37, 233, *zich herinneren, heugen*. — C. trans. III. 42, 423; 97, 101, *zich herinneren, zich te binnen brengen*; II. 212, 241, *in zijn geheugen bewaren, niet vergeten, onthouden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1045 vgg.
- Gedenkenisse, Gedinkenisse, znw. vr. II. 211, 184, *herinnering, gedachtenis, geheugen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1050 vgg.
- Gederen, Gedeeren, ww. II. 51, 79, *kwaad doen, benadeelen, schaden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1052 vg.
- Gederinge. Zie Gaderinge.
- Gederven, ww. I. 176, 397, *missen, ontberen, het doen buiten iets*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1053.
- Gedichte, Gedicht, znw. onz. II. 51, 77; 93, 1; 186, 185, *alles wat te boek gesteld wordt, zoowel proza als poëzie*; II. 38, 71, *de geschreven bron, het werk, waarop een schrijver zich beroept*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1054 vg.
- Gedichte, bijw. I. 120, 373, *hevig, in sterke mate*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1055 vg.
- Gedinge, znw. onz. I. 2, 32, *rechtszitting*. Geen gedinge hebben vorenen, III. 119, 19, *voor iemand onderdoen, zich aan iemand ondergeschikt verklaren, zijne meerderheid erkennen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1062 vgg.
- Gedinken. Zie Gedenken.
- Gedinkenisse. Zie Gedenkenisse.
- Gedochte. Zie Gedachte.
- Gedoechsahede. Zie Gedoochsaemheit.
- Gedoen, ww. I. 120, 407; 167, 31, *doen, verrichten, tot stand brengen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1065 vgg.
- Gedoge. Zie Gedooch.
- Gedogelijk, Gedoochdelijk, bnw. II. 65, 148,

- te gedoogen, te dulden, verdraaglijk.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1068.
- Gedogen, ww. I. 10, 162; 11, 165; 40, 76; 119, 340; 138, 54; 154, 41; 174, 326; II. 33, 132; 39, 122; 55, 241; enz., *dulden, lijden, uitstaan, verduren*; I. 44, 221; 102, 498 (zie I. 190); 123, 516; 163, 247; II. 19, 282; 66, 192; III. 38, 270, *gedoogen, toestaan, toelaten.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1068 vgg.
- Gedooch, Gedoge, znw. onz. I. 176, 392, *verlof, toestemming.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1072 vg.
- Gedoochdelijc. Zie Gedogelijc.
- Gedoochsaemheit, Gedoechsahede, znw. vr. I. 154, 39, *lijdzzaamheid, geduld.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1073.
- Gedrach, znw. onz. III. 61, 557, *gedrang, hoop, opeenhooping van menschen.* Zie hier III. 209; en *Mnl. Wdb.* II. 1075.
- Gedragen, ww. III. 185, 917, *dragen*; III. 34, 111, *verdragen, uithouden.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1075 vgg.
- Geduren, Gedueren, ww. I. 120, 381; 142, 216; II. 127, 769; 190, 339; III. 144, 29, *het uithouden, standhouden*; III. 42, 419; 44, 504; 45, 546; 162, 171, *rustig blijven*; I. 78, 154; 79, 181, 195; 80, 241; 82, 310; III. 42, 446, *duren, voortduren*; I. 160, 96, *blijven*; I. 164, 280, *goed blijven, zijne waarde behouden.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1084 vgg.
- Gedurich, Geduerich, bnw. II. 210, 176, *volhardend, standvastig*; III. 97, 136, *bestendig, duurzaam.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1087 vgg.
- Gedwas, znw. onz. II. 68, 276, *dwaasheid, ijdelheid.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1090 vg.
- Geëert, deelw. bnw. II. 98, 171, *geëerd, geacht, gezien.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1093.
- Geel. Zie Geheel.
- Geen, aanw. vnw. Zie Gene.
- Geen, onbep. vnw. van ontkenning. Zie Negeen.
- Geenrehande, Gereande, onverb. bnw. III. 34, 118, *geenerlei, geenerhande.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1094 vg.
- Geenreleie, onverb. bnw. III. 104, 95, *geenerlei, volstrekt geene.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1095.
- Geer. Zie Gere.
- Geerde, Gerde, znw. vr., *Geertruide, Geertrui.*

- Sinte Geerden minne, II. 140, 102, 107, *herinnering aan St. Geerde, afscheidsdronk*. Zie Borge; en *Mnl. Wdb.* II. 1096.
- Geerne. Zie Gerne.
- Geest, znw. m. II. 205, 81; 208, 92; III. 12, 150; 111, 13; 112, 69; 113, 89, 102, 106, 113, 116 117; 114, 126, *geest* (abstract); I. 118, 325; II. 60, 429, 435; 67, 234; 144, 274, *het levensbeginsel in mensch en dier*; II. 49, 1, 14; 52, 131; 56, 276; 63, 82; 65, 172; 67, 252; 161, 23; 206, 93; III. 109, 122, *geest* (concreet). Zie *Mnl. Wdb.* II. 1099 vgg.
- Geeste, Jeeste, Jeste, znw. vr. I. 31, 21; II. 49, 19; 50, 43; 81, 20; 114, 250, *het verhaal der geschiedenis van een persoon, eene familie of een volk* (ook dikwerf *de geschreven bron, waaruit men put*). Zie *Mnl. Wdb.* II. 1101 vg.
- Geestelijk, Gestelijk, -lic, -lyc, -lec, -leec, bnw. III. 111, 25, *geestelijk, den geest betreffende*; I. 98, 344; 99, 392; 100, 434; II. 65, 149; 192, 51; 193, 115; III. 71, 24, *tot den geestelijken stand behoorende*; I. 98, 332; 101, 478; 107, 690; 108, 747; II. 177, 28; 178, 55; III. 72, 52, *van een geestelijke, van een prelaat*; II. 192, 61, *aan de kerk behoorend, kerkelijk*; III. 63, 25; 79, 121, *geestelijk levende, vroom, godvruchtig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1102 vg.
- Geestelijkheid, -hede, znw. vr. II. 173, 63, *geestelijke stand*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1103.
- Geet. Zie Geit.
- Geëten, ww. III. 114, 140, *eten*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1105.
- Gefenijnt. Zie Gevenijnt.
- Gefondeert. Zie Fonderen.
- Gegade, znw. m. II. 97, 140, *genoot, gelijke*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1107.
- Gegaen, ww. II. 55, 236; III. 40, 355, *gaan*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1108.
- Geganst. Zie Gansen.
- Gegripen, ww. I. 128, 73; 134, 329; II. 102, 77; III. 113, 104, *aangrijpen, aanvatten, vastgrijpen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1113 vg.
- Gegroeit, Gegroyet, deelw. bnw. II. 79, 14, *begroeid, groen, met groen bezet*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1114 vg.

- Gegronden, ww. II. 50, 45; III. 83, 285, *doorgronden, begrijpen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1115.
- Gehaert, bnw. II. 4, 85; 89, 95, *gehaard, van haar voorzien*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1117.
- Geharmen. Zie Gehermen.
- Gehebben, ww. III. 169, 408, *hebben*; II. 10, 309, *stand houden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1121.
- Geheel, Geel, bnw. I. 131, 197; III. 4, 98, *gaaf, in goeden toestand, ongeschonden*; III. 93, 255, *in zijn geheel, onverdeeld*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1122 vg.
- Geheel, bijw. II. 131, 89; 195, 192, *geheel, geheel en al, volkomen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1123 vg.
- Geheellike, bijw. I. 37, 261, *geheellijk, geheel en al, volkomen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1124 vg.
- Gehelen, ww. III. 117, 7, 15, *verbergen, verzwijgen, verhelen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1127.
- Gehelpen, Gehulpen, ww. trans. en wederk. — A. trans. II. 15, 109, *helpen, bijstaan, te hulp komen*; III. 167, 340, *helpen, baten*. — B. wederk. II. 168, 85, *voor zich zelf zorgen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1128 vg.
- Gehelpich, Gehulpich, bnw. I. 167, 14; 174, 305, *behulpzaam, hulpvaardig, bereid om te helpen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1129 vg.
- Gehende, Gehinde, bijw. I. 63, 38, *nabij, dichte bij*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1130 vgg.
- Gehenden, Gehinden, ww. I. 61, 315, *overhandigen, ter hand stellen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1132 vg.
- Gehengen, Gehingen, ww. I. 49, 89; 106, 648; 140, 117; II. 6, 169; 62, 22; 73, 134; III. 96, 76; 119, 17; 141, 22, *toestaan, toelaten, gedoogen*. Voor II. 6, 169 zie men hier II. 216. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 1134 vgg.
- Gehermen, Geharmen, ww. II. 97, 153, *rusten, rustig blijven*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1139.
- Gehinde. Zie Gehende.
- Gehinden. Zie Gehenden.
- Gehingen. Zie Gehengen.
- Gehoeden, ww. Hem gehoeden, II. 124, 651, *ergens op verdacht zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1142 vg.
- Gehoort, Gehoert, deelw. bnw. II. 22, 385, *gezien, geacht, van invloed*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1147 vg.
- Gehoren, Gehoeren, ww. II, 80, 90, *hooren, verstaan*; III. 189, 14, *aanhooren, ten einde toe hooren*;

- II. 134, 189, *luisteren naar, een gunstig oor leenen aan, gehoor geven aan.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1148 vgg.
- Gehouden, ww. III. 13, 177, *volhouden, ten einde brengen, iets niet opgeven.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1151 vg.
- Gehulpen. Zie Gehelpen.
- Gehulpich. Zie Gehelpich.
- Gehuuc, znw. onz. I. 11, 177, *geschreeuw.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1157.
- Geil, bnw. III. 121, 23, *vroolijk, lustig.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1158.
- Geins. Zie Gens.
- Geit, Geet, znw. vr. II. 38, 87; 84, 32, *geit.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1159 vg.
- Gec, bnw. III. 91, 174; 93, 281, *gek, dwaas, zot*; III. 91, 192, *dwaas, mal, zot, onzinnig*; III. 91, 179, *van een gek.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1161.
- Gec, znw. m. III. 88, 73, 79; 89, 87, 93, 95, 97, 101, 111, 121; 90, 155, *gek, dwaas, zot.* Het verklw. Geckelij n vindt men in III. 87, 15. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1161 vg.
- Gecarm. Zie Gekerm.
- Gecasseleert. Zie Casseleren.
- Gekennen, Gekinnen, ww. II. 8, 239; III. 192, 118, *kennen, herkennen, onderscheiden.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1163 vg.
- Gekepert, bnw. II. 118, 386, *gekeperd.* Zie Keper; *Ned. Wdb.* G. 950; en *Mnl. Wdb.* II. 1164.
- Gekerm, Gecarm, znw. onz. II. 155, 20, *gekerm, misbaar.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1164.
- Gekinnen. Zie Gekennen.
- Geckelij n. Zie Gec, tweede artikel.
- Geckelike, Geckelic, bijw. III. 89, 98, *op eene gekke, domme wijze.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1165.
- Geckenspel, Geckenspil, znw. onz. III. 88, 74, *geksspel.* Zie *Ned. Wdb.* op *Geksspel.*
- Geclach, znw. onz. II. 79, 29; 106, 217; III. 15, 262; 100, 243; 122, 6, *geklaag, gejammer*; III. 48, 33, *misbaar*; I. 161, 144, *klacht*; III. 68, 48; 149, 14, *dat wat reden geeft tot klagen, jammer, ellende.* Zie *Hild. Gloss*; en *Mnl. Wdb.* II. 1166 vg.
- Geclanc, znw. onz. II. 47, 195; III. 93, 275, *klank, geluid*; II. 160, 103, *het klinken der stemmen, geroep, gejuich.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1167 vg.
- VERWIJS. Dl. IV.

- Gecleet, deelw. bnw. I. 54, 36; 152, 91; 168, 84; II. 18, 221; 63, 80, *gekleed*; II. 96, 84, *van kleederen voorzien, met kleederen behangen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1169.
- Gecloven. Zie Clieven.
- Gecnoppet. Zie Cnoppen.
- Gecrac, znw. onz. I. 148, 59; II. 118, 415, *gekraak, geraas, alarm, leven, drukte, rumoer*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1174 vgg.
- Gecrei, Gecree, znw. onz. II. 122, 543, *geschreeuw, geroep*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1175.
- Gecri, Gecry, znw. onz. III. 14, 220, *geschreeuw, geroep*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1175 vgg.
- Gecrigen, ww. I. 77, 129; II. 6, 173; 86, 123; 104, 122; 201, 418; 203, 482; III. 65, 109; 110, 163; 161, 143, *krijgen, bekomen, verwerven, verkrijgen*; III. 91, 200, *krijgen, ondervinden, ontrangen*; III. 87, 27, *krijgen*; II. 200, 384; III. 160, 113, 121, *in handen krijgen, in zijne macht krijgen*. Een kint gecrigen, III. 157, 11, *een kind krijgen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1176 vgg.
- Gecrijt, znw. onz. II. 122, 543, *gekrijt, geschreeuw, geraas, rumoer*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1179 vgg.
- Gelach, znw. onz. II. 78, 80, *gelag, de kosten voor gemaakte vertering*; I. 9, 90; III. 125, 6; 190, 45, *het eten en drinken zelf, de vertering, de kost*. Een gelach stichten, III. 98, 147, *een vroolijk gezelschap bijeenbrengen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1183 vgg.
- Gelaet, znw. onz. III. 72, 76, *de wijze, waarop zich iemand vertoont, zich voordoet, uiterlijk voorkomen*; I. 14, 309; III. 161, 163; 186, 945, *wijze van doen, gedrag, houding*. Eenen een gelaettonen, III. 142, 5, *iemand door zijn uiterlijk voorkomen eenen zekeren indruk geven*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1190 vgg.
- Gelangen, Gelengen, ww. III. 96, 75, *bereiken, komen tot een zeker punt*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1196 vgg.
- Gelaten, ww. Hem gelaten, I. 15, 324, *zich houden als, zich voordoen*; I. 111, 35, *zich houden, zich gedragen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1198 vgg.
- Gelden, ww. I. 133, 283; II. 130, 63; 138, 32; III. 109, 115, *betalen, vergelden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1204 vgg.
- Geleden. Zie Geleiden.

- Geleerde, znw. m. II. 192, 50, *geleerde*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1210.
- Geleert, bnw. II. 90, 113; III. 73, 119; 95, 38, *geleerd, kundig, bekwaam*; II. 51, 110, *zeker, overtuigd*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1210.
- Geleesten, Geleisten, ww. I. 167, 43, *aan den dag leggen, toonen, bewijzen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1211 vgg.
- Geleide, znw. onz. II. 139, 62, *gezelschap*. In Gods geleide gaen, III. 90, 140, *gaan op goed geluk, heengaan zonder te weten waarheen*. Zie *Mloep Gloss.*; *Ned. Wdb.* G. 1128 vg.; en *Mnl. Wdb.* II. 1216 vgg.
- Geleiden, Geleden, ww. I. 101, 480, *geleiden*; I. 103, 553, *leiden, voeren, brengen*; II. 116, 333, *leiden, aanvoeren*; III. 38, 265, *begeleiden*; I. 31, 44; 105, 634; II. 4, 100; III. 50, 111; 53, 259; 127, 43; 195, 200, *geleiden, beschermen*. In III. 138. 8 is de onbep. wijs als znw. gebruikt. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1221 vg.
- Geleken, ww. III. 66, 171, *vloeien, voortkomen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1223.
- Gelecken. Zie Gelicken.
- Gelengen. Zie Gelangen.
- Geleren, ww. II. 212, 238, *leeren*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1224 vg.
- Geles, znw. onz. II. 174, 90, *het opzeggen der gebeden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1225.
- Geleven, ww. III. 92, 229, *leven*; III. 177, 649, *beleven*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1227 vg.
- Geliden, ww. I. 9, 97, *gaan, heen en weder gaan*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1229 vg.
- Geliden, ww. II. 167, 30, *lijden, verdragen, doorstaan, dulden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1230.
- Gelief, gelieve, bnw. II. 36, 116, *aan elkander lief, aan elkander gehecht*. Het Latijn heeft: Equabus tanta inest pietas, ut si una moriatur illarum in grege, alia equa socia illius nutrit fetum eque mortue. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1232.
- Gelieve, gelieven, znw. mv. I. 115, 199; 176, 376; III. 2, 32, 39, *gelieven, een paar minnenden*. Zie *Ned. Wdb.* G. 1156; en *Mnl. Wdb.* II. 1232.
- Geliggen, ww. III. 90, 147, *bevallen*; II. 53, 164,

- invallen* (van eenen datum gesproken); III. 164, 251, *gelegen liggen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1235 vg.
- Gelijc, bnw. I. 78, 159; 168, 87; 170, 165; II. 44, 56; 52, 144; 92, 194; 158, 19; 173, 69; 174, 111; 175, 14; 188, 262; enz., *gelijk*. Met geliker, III. 101, 268, *met gelijk* (*vergeliden*). Voor Gelijke mint gelijke in III. 87, 31 zie men Harrebomée, *Spreekwdb.* I. 224; III. 190; en *Ned. Wdb.* G. 1163. Als gemeenschalchtig znw. in den zin van *gelijke*, *weergade*, voor iemand van denzelfden rang of dezelfde waarde, vindt men Gelijke in I. 54, 38; 82, 303 (*sine gelijke*); 86, 460 (*sijn gelijke*), 462 (*sijns gelijke*); 159, 56 (*hare gelijke*); II. 92, 190 (*sine gelijke*). Zie ook Gelijc, znw.
- Gelijc, Gelijke (in III. 74, 148), Geliken (o.o. in III. 70, 94), bijw. I. 105, 626; 181, 572; II. 44, 63; 53, 169; 59, 397; 79, 18; 92, 211, 217, 218; 103, 85, 87; 112, 167; enz., *gelijk*. Gelijc of, *alsof*, vindt men in I. 61, 322; III. 183, 869; en Gelijc dat, *gelijk* (voegw.), in I. 28, 84; 102, 503, 510; II. 117, 376; 153, 8; 155, 6; 157, 86; III. 16, 293; 31, 4; 69, 82, 87; 151, 31.
- Gelijc, Gelijke, znw. vr. (ook onz.), I. 55, 91; 75, 42; 77, 103; 99, 381, 385; 102, 501; II. 44, 70; 59, 387; 68, 269; 93, 230; 164, 18; III. 68, 12, 21; 77, 42; 150, 39, *gedaante*, *uiterlijk*, *gelijkenis*, *evenbeeld*, *wat op iets gelijkt*, vooral in den zin van *vergelijkend voorbeeld*. Bi gelijc, III. 88, 70, *insgelijks*, *evenzeer*. In dier gelijc, III. 166, 303, *op die wijze*; III. 182, 822, *desgelijks* (zie hier III. 213). In dier gelijke of, I. 186, 155, *zoodanig of*. Gelijke maken, I. 99, 375, *den schijn aannemen van iets*, *doen even als iets*. In III. 195, 189 staat hier *deser geliken*, waar het HS. heeft *dese geliken*. Zie *Hild. Gloss.*; *Ned. Wdb.* G. 1164, 1171 vg.; *Mnl. Wdb.* II. 156 vg.; en hier Gelijc, bnw.
- Gelijke. Zie Gelijc, bijw. en znw.
- Geliken, bijw. Zie Gelijc, bijw.
- Geliken, ww. I. 28, 76; II. 50, 37; 84, 24; 159, 46; III. 37, 248; 42, 427; 56, 380; 184, 886, *gelijken op*; II. 82, 49, *vergelijken met*.
- Gelikenisse, nes, znw. vr. III. 113, 108, *vergelijking*, *vergelijkend voorbeeld*.

- Gelicken, Gelecken, ww. II. 33, 125, *belikken*.
Zie *Mnl. Wdb.* II. 1223.
- Gellen, ww. II. 32, 103, *janken, huilen*.
- Gelof, znw. onz. I. 63, 17; 80, 234, *belofte, gelofte*.
- Geloien. Zie Gloeien.
- Geloop, znw. onz. III. 130, 49, *oploop*; II. 45, 107, *menigte*.
- Gelooven. Zie Geloven.
- Gelopen, ww. II. 142, 192, *loopen*.
- Gelosen, ww. I. 113, 128, *overdenken, overpeinsen*.
- Gelove, znw. onz. en vr. I. 105, 615; II. 15, 118, 119; 22, 367; 107, 245; 179, 81, 87; 189, 316; III. 79, 124; 83, 256, *geloof*; III. 97, 135, *vertrouwen*; II. 132, 109; 139, 68, *meening, overtuiging*.
- Gelove, bnw. I. 11, 171, *moede, afgemat*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.; en *Taal- en Letterb.* II. 16.
- Geloven, Gelooven, ww. I. 33, 106; 34, 136, 152, 168; 35, 182; 36, 234; 49, 82; 75, 17, 36; 98, 328; enz., *gelooven, vertrouwen*; I. 11, 194; 63, 28; 78, 161; 79, 215; II. 99, 203; 150, 104; 153, 87; 157, 94, 95; 162, 47; enz., *beloven*. In II. 200, 398 is de onbep. wijs als znw. gebruikt in de beteek. *geloof*. Zie *Taal- en Letterb.* II. 17 *vg.*
- Gelt, znw. onz. I. 33, 120; II. 89, 69; 170, 29; 171, 55; 173, 39; 174, 83; 191, 2, 4; 192, 55; 193, 118; enz., *geld*; II. 138, 28, *geldsom*.
- Gelu, bnw. I. 143, 231, *geel, blond*.
- Geluit. Zie Geluut.
- Geluc, znw. onz. I. 77, 126; 87, 45; 114, 139; 162, 190; II. 11, 367; 97, 125; III. 7, 223; 38, 298; 121, 6, *geluk*.
- Geluckich, Geluckech, bnw. II. 167, 21, *gelukkig*.
- Geluut, Geluit, znw. onz. I. 35, 208; II. 149, 52; III. 136, 47; 145, 47; 153, 2, *geluid*; II. 141, 128, *hoorngeschal*; I. 149, 7, *gejuich, gejubel*; I. 9, 104; 10, 147; 170, 150; III. 130, 46, *geschreeuw, geraas*.
- Geluut driven, III. 90, 135, *schreeuwen, te keer gaan*.
- Gemaet. Zie Gemate.
- Gemac, znw. onz. I. 127, 68; 183, 48; II. 104, 142; III. 43, 496; 94, 292; 112, 47, *gemak, rust, genoeg*; II. 3, 44, *gerieflijkheid*. Met *gemake*, in I. 42, 152, beteekent *in vrede*; en in I. 133, 301 *in stilte*. Eenen te *gemake doen*, I. 62, 2, *iemand op zijn gemak*

- zetten, van het noodige voorzien, laten uitrusten, onthalen* (zie *Mnl. Wdb.* II. 246). Hem te gemakke doen, III. 55, 334, *zijn gemak nemen*. Te gemakke sijn, III. 191, 66, *te moede zijn, gemulst zijn*. Sijn gemak houden, III. 145, 46, 50, *zijn gemak houden, rust houden, zich geene moeite geven*. Zie *Tijdschrift*, VI. 47 vgg.
- Gemaken, ww. II. 142, 170; III. 73, 122, *maken, doen*.
- Gemackelike, bijw. II. 14. 72, *zachtjes, bedaard, kalm*. Zie hier II. 217; Dr. Verdam op *Theoph* bl. 135; en *Tijdschrift*, VI. 48.
- Gemalen. Zie Malen.
- Gemanc, bnw. en bijw. — A. bnw. II. 38, 49, *gemengd, vermengd*. — B. bijw. I. 164, 285; II. 34, 16; 47, 196, *te zamen, te gader*. Gemanc.... ende, II. 70, 336; 107, 234, *zoowel.... als, niet alleen.... maar ook*. Zie *Tijdschrift*, VI. 52 vgg.
- Gemate, Gemaet, bnw. II. 195, 190, *die slechts weinig gegoed is*; III. 32, 49, *arm*.
- Gematen, ww. Hem gematen, II. 97, 123, *zich matigen, zich in toom houden*.
- Gemeen, Gemein, Gemien, Gemene, bnw. II. 43, 10; 189, 289; 191, 29; 196, 232; 197, 256; 201, 435; III. 95, 28, *algemeen*; II. 178, 30; 200, 393, *gewoon*; III. 124, 6, *één van zin, één van gedachte*. Voor gemene in II. 196, 238 zie Bet. In II. 43, 12 is gemeen door al versterkt. Int gemene, I. 81, 260; II. 35, 71; III. 69, 60; 80, 150, *over het algemeen, in het algemeen, gewoonlijk*; II. 93, 7, *in het wilde, door elkander* (Zie Dr. Verdam, *Tekstcritiek*, bl. 14 vg.).
- Gemeenlike, Gemeinlike, Gemenelike, — lijc, bijw. I. 40, 43, 53, 64; 42, 128; 68, 244; 84, 391; 85, 419; 101, 455; II. 70, 4; 73, 95; enz., *allen te zamen, gezamenlijk*; II. 178, 45; 183, 82; 192, 75; III. 89, 103, *gewoonlijk*; II. 178, 26, *in het algemeen*.
- Gemeenlinge, Gemenelinge, bijw. I 75, 56, *allen door elkander, samen*.
- Gemeente, znw. vr. II. 46, 144; 88, 46; 160, 82, 86, 90; 196, 231; 197, 249, *de gemeene of gezamenlijke burgerij*.

Gemein. Zie Gemeen.

Gemeine. Zie Gemene, bijw.

Gemeinlike. Zie Gemeenlike.

Gemeit, bnw. I. 41, 88; III. 132, 10; 135, 12, *lustig, vroolijk, welgemoed*. Zie *Hild. Gloss.*

Gemene, bnw. Zie Gemeen.

Gemene, Gemeine, bijw. I. 82, 307; 119, 355; II. 36, 114; 40, 163; 46, 158; 67, 238; 73, 116; 81, 21; 126, 732; 175, 36; enz., *te zamen, gezamenlijk, allemaal, allegaar*; I. 164, 284, *dooreen, ondereen*; II. 57, 315; 156, 51, *in het algemeen*. In II. 32, 105; 138, 19 is gemene door al versterkt.

Gemenelike. Zie Gemeenlike.

Gemenelinge. Zie Gemeenlinge.

Gemer, znw. onz. III. 142, 15, *opmerkzaamheid, aandacht*.

Gemerken, ww. II. 128, 787, *nagaan, opmaken*; II. 173, 59, *bespeuren, waarnemen*.

Gemessen. Zie Gemissen.

Gemieden, ww. III. 64, 81, *omkoopen*.

Gemien. Zie Gemeen.

Gemicken, ww. I. 136, 393, *overwegen, bedenken*; I. 118, 316, *bedenken, uitdenken*.

Gemint, deelw. bnw. I. 82, 301; II. 86, 126; III. 15, 242, *bemind, geliefd*.

Gemissen, Gemessen, ww. III. 18, 28; 22, 184, *missen*. Zie hier III. 202.

Gemoet, znw. onz. II. 95, 58, *ontmoeting, vijandige bejegening*; I. 120, 396; II. 120, 491; 121, 523, *ontmoeting, aanval*. De zin van II. 95, 58 is: *hij zou menigmaal kwaadaardig bejegend worden* (zie *Mnl. Wdb.* II. 792). Enen in zijn gemoet comen, I. 43, 197, *iemand te gemoet komen* (vergel. II. 141, 145: *te gemoet comen*). Enen in zijn gemoet varen, II. 116, 309 *vg.*, *iemand te gemoet rijden*.

Gemoet, bnw. III. 115, 3, *gemoed, gestemd*.

Gemoeten, ww. I. 63, 39; 93, 155; II. 13, 14; III. 108, 85, *ontmoeten*; I. 154, 46; III. 60, 521, *vijandig ontmoeten, vijandig samentreffen met*. *X Gemeent, Zie Sleven.*

Genade, znw. vr. I. 2, 35; 13, 266; 14, 317; 25, 354; 49, 94; 54, 54; 106, 647; 122, 462; 142, 192; 158, 53; enz., *genade, vergiffenis*. Te genaden comen, I. 7, 26; 22, 241; II. 133, 181, *genade, vergiffenis*

- vragen*. Genade gewinnen aen enen, zie Gewinnen.
- Genadelike, bijw. III. 116, 19, *genadelijk*.
- Genadich, Genadech, bnw. I. 27, 67; 47, 14, *genadig, barmhartig*; III. 64, 82, *niet streng, welwillend*; III. 102, 47, *vrundelijk*. Zie *MLoep Gloss*.
- Genadicheit, Genàdecheit, hede, znw. vr. I. 92, 119; 109, 782, *genade, barmhartigheid*.
- Genaken, Geneken, ww. I. 50, 138; 180, 530; II. 41, 173; III. 112, 45; 130, 39; 152, 1, *genaken, naderen, bereiken*.
- Gename, bnw. III. 56, 353, *aangenaam*. Zie *Hild. Gloss*.
- Genant, deelw. bnw. I. 58, 200; 107, 693, *genoemd, geheeten*. Zie *Hild. Gloss*.
- Genaren. Zie Generen.
- Gene, Geen, Gone, aanw. vnw. I. 13, 278; 33, 98; 36, 246; 63, 41; 77, 134; 79, 183; II. 30, 25; 64, 124; 66, 208; 77, 67; enz., *gene, gindsch, die*. Over de vormen tgent in I. 108, 750; tgeent in II. 79, 34; geent in II. 79, 45; en tgone in II. 140, 92 zie men Dr. van Heltens *Mnl. Spraakk.* § 355; en over geender in III. 131, 22; 148, 155 aldaar § 134a. Zie mede Degene en Diegene.
- Genederen, Genedren, ww. III. 33, 77, *vernederen, verlagen*.
- Genegen, bnw. III. 65, 123; 67, 6, *geneigd, genegen*.
- Geneken. Zie Genaken.
- Genende, Genent, Genint, znw. onz., *vertrouwen, moed, stoutheid*. Met genent, genint, I. 41, 98; 111, 26; II. 114, 229, *met kracht, met spoed, met haast*. Zie *Hild. Gloss.*; en *Tijdschrift*, V. 30 vg.
- Generen, Genaren (in II. 198, 296), ww. III. 82, 225, *onderhouden, in zijn onderhoud voorzien*; I. 13, 261, *zich voeden, leven*. — Hem generen, II. 174, 78; 178, 32; 181, 145; 198, 296, 316; III. 17, 11; 65, 127; 84, 304; 146, 66, *zich onderhouden, den kost winnen*. — Zie *Hild. Gloss*.
- Genesen, ww. (verl. tijd genas), I. 91, 53; 102, 491, 496; 103, 534; 137, 20; II. 32, 102; 37, 22, 33; 38, 52, 67; enz., *genezen*; III. 8, 261, *bijkomen* (verg. vs. 262); I. 128, 106, *van iets ontslagen, verlost zijn*;

- III. 90, 146, *verlossen, bevallen* (gewoonlijk met toevoeging van des kints of van enen kinde); I. 151, 65, *jongen werpen*. Zie *Hild. Gloss.*
- Geneve, znw. m. II. 138, 10, *neef, bloedverwant*.
- Geniet, znw. onz. II. 190, 329, *winst, voordeel, loon*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Genieten, ww. III. 154, 15, *genieten*; II. 196, 229, *genieten, voordeel hebben van*; II. 184, 110, *genot hebben van, gewaardeerd worden naar*; II. 40, 142, *gebruiken*; II. 10, 313, *gewaarworden, ondervinden*.
- Genint. Zie *Genende*.
- Genoech, Gnoech, Genouch, onbep. telw. en bijw. — A. onbep. telw. I. 56, 134 (zie I. 190); 128, 70; 129, 139; 185, 98; II. 26, 106, 108; 39, 95; 62, 38; 152, 81; 157, 104; enz., *genoeg*. — B. bijw. I. 183, 24; II. 40, 137; 45, 91; 67, 219; 136, 281; 146, 347; 173, 72; 185, 131; III. 173, 548, *genoeg*. ×
- Genoehlijk, Genoegelijk, Genougelijk, bnw. II. 90, 121; III. 66, 149, *aangenaam, gezellig*; II. 90, 122, *genoegen, welgevallen verschaffende*.
- Genoechte, Genoecht, Genouchte, Genuechte, znw. vr. II. 23, 403, *voldoening (van begeerten)*; II. 32, 109; 204, 36; 208, 81; III. 67, 185; 72, 45; 97, 115; 155, 7, 9, *genoegen, genot, vreugde*. Zie *Ned. Wdb. G.* 1525 vgg.; 1582 vgg.
- Genoegen, Genogen, Genuegen, ww. II. 22, 371; 199, 345, *genoeg zijn, voldoende zijn*; I. 162, 187, *voldoen, bevredigen*; II. 91, 168; III. 72, 72; 74, 156; 188, 1018, *behagen, voldoen*; III. 123, 18, *genoegen doen*. Hem genoeg laten, II. 76, 215; III. 43, 471; 65, 104; 194, 164, *zich vergenoegen, tevreden zijn*. Zie *Hild. Gloss.* ×
- Genoemen, Genomen, ww. I. 152, 104; II. 141, 144, *noemen, opnoemen*.
- Genoet. Zie *Genoot*.
- Genogen. Zie *Genoegen*.
- Genomen. Zie *Genoemen*.
- Genoot, Genoet, znw. m. I. 65, 111; 132, 259; II. 30, 22; 42, 4; 43, 18; III. 72, 58; 77, 47; 85, 370, *gelijke* in stand of rang. Die genote, I. 39, 28; 40, 47, 54, 63; 42, 129; 46, 304; 50, 113; II. 156,
- VERWIJS. Dl. IV, 18

- 32; 158, 2; 159, 49, de *pairs*, de *paladijnen* van Karel of van de Tafelronde. Zie *Hild.* Gloss.
- Genot, znw. onz. II. 194, 146, *genot*, *voordeel*. Zie *Ned. Wdb.* G. 1578.
- Genoten, ww. I. 151, 58, *paren* (van dieren). Zie *Tijdschrift*, VI. 51.
- Genouch, Genouchte. Zie Genoech, Genoechte.
- Genougelijc. Zie Genoechlijc.
- Gens, Geins, Gins, bijw., *ginds*. Hier ende gens, I. 131, 218, *her- en derwaarts, naar alle kanten*. Gens ende weder, III. 96, 74, *heen en weer, heen en terug*.
- Gensen. Zie Gansen.
- Genuechte, Genuegen. Zie Genoechte, Genoegen. × ×
- Gepens, Gepeins, znw. onz. I. 55, 87; 131, 217; 171, 204; II. 69, 294; III. 10, 44, 61; 13, 185; 71, 16, *gepeins, gedachte*.
- Gepensen, ww. I. 68, 236, *bedenken*.
- Geprinden, Geprenden, ww. II. 141, 163, *grijpen, aanpakken*; II. 80, 79, *aanvatten, aanraken*.
- Geprisen, ww. I. 185, 120, *prijzen, loven*. ×
- Gerade, bijw. III. 98, 168, *dadelijk, regelrecht*.
- Geraden, ww. I. 7, 25; 164, 266; 167, 32; II. 94, 34; III. 4, 117; 24, 29; 71, 11; 159, 93, *raden, raad geven, met raad bijstaan*; III. 83, 288, *bezorgen, besturen*.
- Geradich, bnw. III. 103, 48, *raadgevend*
- Geraect, Geraket, bnw., doorgaans vereenigd met wel (wael, wale), I. 71, 364; 77, 113; 81, 258; II. 59, 374; 187, 241; III. 94, 7; 116, 2, *voortreffelijk, uitmunten, schoon*. In I. 87, 42 vindt men den superl. best geraect. Zie *Hild.* Gloss.
- Gerac, znw. onz. Met gerake, III. 3, 61, *juist van pas, te gelegener tijd*.
- Geraken, ww. I. 118, 328; II. 96, 81; 113, 210; 118, 392; 119, 435, 459; 120, 468; III. 60, 508, 544; 61, 554, *raken, treffen*; II. 27, 166; 50, 60; III. 41, 380; 74, 136, *juist en naar den eisch iets klaar krijgen, treffen*; II. 199, 348; III. 190, 61, *geraken, komen*. Zie *Hild.* Gloss.
- Geranden. Zie de noot bij II. 8, 240.

Gerde. Zie Geerde.

Gere, Geer, znw. m. I. 23, 276; II. 73, 98; 111, 137; 120, 501; 125, 667; III. 60, 507; 66, 136, *begeerte, ijver, vuur*. Zie *Lsp. Gloss.*

Gereande. Zie Geenrehande.

Gerecht, znw. onz. II. 148, 27, *rechtbank, rechterlijke ambtenaren, ambtenaren* (in 't algemeen).

Gerecht, bnw. II. 90, 138; 177, 22; 184, 112, *rechtvaardig, billijk, deugdzaam*; I. 17, 36; 19, 131, *rechtmatig, wettig*; I. 13, 254; 174, 300; 181, 589; II. 173, 63; III. 8, 288; 33, 80; 38, 292; 62, 6; 66, 151; 119, 12; 128, 21; enz., *recht, waarachtig, echt*. Zie *Lsp. Gloss.*

Gerechte, Gerecht, znw. onz. I. 101, 448, 458; 183, 49; II. 153, 21, 28; 155, 2; 158, 3, 5, 10, *gerecht, opgedichte spijs*.

Gerechtig, bnw. III. 63, 19, 41; 64, 71; 69, 84, *rechtvaardig, deugdzaam*.

Gerechtigheit, Gerechteheit, hede, znw. vr. I. 154, 35; II. 90, 138; III. 62, 11; 63, 45; 64, 79; 66, 136; 80, 166; 81, 201, *rechtvaardigheid, recht, billijkheid*.

Gerede. Zie Gereide, drie artikels.

Gereden, ww. Zie Gereiden.

Greden, deelw. bnw. Zie Riden.

Gereet, bnw. Zie Gereit, eerste artikel.

Gereet, bijw. Zie Gereide, derde artikel.

Gereide, Gerede, znw. vr. en onz. I. 183, 10, *voorraad*. Zie vooral *Tijdschrift*, I. 27.

Gereide, Gerede, znw. onz. I. 19, 121; 23, 272; 24, 316; 25, 347; 52, 192; 60, 278; 125, 581; II. 119, 426; 152, 63; III. 60, 515, *paardentuig, zadel*.

Gereide, Gerede, Gereit, Gereet, bijw. I. 56, 101; 74, 4; 95, 235; 103, 550; 114, 168; 115, 198; 119, 346; 136, 399; 142, 201; 159, 76; enz., *aanstands, terstond, dadelijk, schielijk*. Zie *Lsp. Gloss.*

Gereiden, Greden, ww. I. 21, 223; 27, 33; 108, 733; II. 80, 92; 162, 80, *gereed maken, klaar maken, in orde brengen*. Sine vaert gereiden, I. 39, 37, *toebereidselen maken voor eene reis* (zie Bereiden; *Tijdschrift*, VI. 52; en verg. *Limb.* XII, 1315 vg.). -- Hem gereiden, I. 60, 284, 285; 103, 554; 181,

- 598; II. 115, 283; III. 44, 516, *zich gereed maken*.
- Gereit, Gereet, bnw. I. 37, 270; 116, 216; 178, 478; 180, 565; II. 18, 205; 23, 16; 24, 24; 25, 91, 95; 103, 90; enz., *klaar, gereed, bereid*; I. 152, 110; 185, 98; II. 25, 86, *aanwezig, voorhanden*; I. 35, 178, *geneigd*. Om gereet gelt, II. 196, 205, *voor gereed geld, tegen kontante betaling*. Gereit sijn (met den derden naamval van den persoon), I. 135, 263; 154, 32; III. 32, 44, *ten dienste staan, bij de hand zijn, voorhanden zijn*. Wel gereit, I. 127, 33, *met alle goede eigenschappen toegerust*.
- Gereit, bijw. Zie Gereide, derde artikel.
- Gerec, znw. onz. Uten gereke, I. 32, 88, *in onmacht, in flauwte*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Taal- en Letterbode*, III. 79.
- Geren, Garen, ww. I. 60, 256; 75, 21; 129, 119; 176, 379; III. 24, 55; 25, 95; 26, 127; 27, 179; 32, 26; 35, 140; enz., *begeeren, verlangen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 920.
- Geren, bijw. Zie Gerne.
- Gerief, znw. onz. III. 162, 195, *hetgeen men gebruiken kan, hetgeen tot voordeel is*. In gerieve brengen, III. 56, 373, *in bezit brengen van iets*. Zie *Dram. P.*, bl. 15 en 147.
- Gerigget. Zie Gerugget.
- Gerinen, ww. III. 129, 46, *aanraken, aantasten*; III. 112, 61, *inhalen, achterhalen*. Zie de Jagers *Archief*, I. 65 vgg.; en *Lsp. Gloss.*
- Gerne, Gaerne (o.a. in II. 67, 214; 148, 13), Geerne (o.a. in II. 109, 26; 115, 276), Geren (in I. 167, 3), Gaern (in III. 139, 35), bijw. I. 19, 152; 20, 165; 28, 103; 29, 148; 35, 186; 40, 76; 57, 155; 63, 21; 65, 113; 70, 330; enz., *gaerne*; II. 200, 398; 210, 148; III. 8, 266; 17, 14; 93, 271, *gewoonlijk, veelal, doorgaans*; III. 68, 27; 147, 98, *gemakkelijk, lichtelijk, zonder moeite*. Voor II. 67, 214 zie men hier II. 221, waar het Lat. *solicite* heeft. — Zie hier III. 202; en *Taal en Letterbode*, V. 46 vg.
- Gerochte. Zie Geruchte.
- Geroeren, Geruren, ww. III. 37, 253, *verroeren, bewegen*.
- Gers, Gars, znw. onz. III. 118, 3, *gras*. Zie *Gras*; en *Taalgids*, VII. 52 vg.

- Gersoen. Zie Garsoen.
 Gerstijn, bnw. II. 85, 67, *van gerst*.
 Geruchte, Gerucht, Geruechte, Gerochte, znw. onz. I. 9, 105; 143, 270; II. 6, 152; 126, 699; 129, 5; 152, 67; 160, 103, 108; 161, 16, 21; III. 88, 44, *gerucht, geluid, geraas, misbaar*. Int geruchte staen, III. 88, 61, *op de spraak, op de tong zijn, bepraat worden*.
 Geruchtelijc, bnw. III. 150, 6, *waar men van spreken zal, beroemd*.
 Geruechte. Zie Geruchte.
 Gerugget, Gerigget, bnw. II. 35, 56, *gerugd, van eenen rug voorzien*.
 Geruren. Zie Geroeren.
 Gerust, deelw. bnw. II. 50, 75, *gereed*.
 Gerusten, ww. I. 153, 3; III. 84, 330; 125, 6, *rusten*.
 Geruusc, znw. onz. II. 5, 132, *geruisch, sterk gedruis*.
 Geruut, znw. onz. II. 45, 102, *gebrom, gegons*.
 Gesaden, ww. I. 159, 52, *verzadigen*.
 Gesanc, znw. onz. II. 174, 90; III. 88, 47; 118, 6, *gezang, zang*.
 Gescaden, ww. III. 67, 204, *schaden, benadeelen*.
 Gescal, znw. onz. I. 118, 302, 326, II. 111, 116; III. 32, 45, *rumoer, leven, geraas*; II. 185, 136, *ophef* (de zin is daar: *zij verkondigen met ophef*). Zie *Lsp. Gloss.*; en *Hild. Gloss.*
 Gesceit, Gesceet, znw. onz. I. 4, 105; 174, 325, *scheiding, het scheiden*. Gesceit doen, III. 122, 8; 150, 41, *scheiden*. Zie *MLoep Gloss.*
 Gescepen. Zie Sceppen.
 Gescien, ww. I. 12, 204; 29, 146; 31, 54; 32, 60, 61; 35, 176; 43, 173; 57, 160; 67, 193; 71, 348; enz., *geschieden, gebeuren*; met den derden naamval, I. 14, 299; 20, 188; 43, 168; 44, 218; 62, 338; 82, 329; 88, 57; 115, 178; 119, 362; 175, 359; enz., *geschieden, overkomen, ten deel vallen*. Over gesciet in I. 174, 319 zie men hier I. 196.
 Gescil, znw. onz. III. 29, 9, *twist*. Zie *Hild. Gloss.*
 Gescoite, znw. onz. III. 33, 97, *schoeisel*.
 Gescrei, znw. onz. III. 118, 6, *geluid, gekweel*.
 Geschrifte, znw. onz. II. 189, 287; 205, 66, *geschrift, boek*.

- Gescriven, ww. II. 149, 57, *schrijven*, *beschrijven*.
- Gescut, Gescutte, znw. onz. II. 109, 60; 110, 98; 135, 239, *werptuig*, III. 113, 109, *pijl*. Zie Huyd. op *St.* I. 410, 426. ×
- Gesedich, Gesedech, bnw. I. 144, 309, *zedig*, *ingetogen*. ×
- Geseggen, ww. I. 8, 56: 12, 223; 113, 109, 112; 120, 372; 137, 4; 167, 29; 173, 255; 174, 323 (zie I. 196); III. 8, 282, *zeggen*, *verhalen*.
- Gesel, Geselle, znw. m. I. 47, 8; 94, 165; 97, 308; 101, 455; 103, 546; 105, 597; 106, 661; 108, 752; 121, 409; 163, 212, 246; enz., *gezel*.
- Gesele, znw. m. II. 66, 189, *geesel*.
- Geselen, ww. II. 69, 303, *geeselen*.
- Geselle. Zie Gesel.
- Gesellinne, znw. vr. I. 170, 160; 172, 235; 173, 272; 174, 300; 177, 420; 178, 458; 179, 508; III. 48, 36, *gezellin*.
- Geselschap, znw. onz. I. 32, 68; 77, 108; 78, 144, 147; 104, 585; 105, 631; II. 47, 173; 114, 246; III. 93, 273; 122, 4, *gezelschap*, *verzameling van gezellen*. Enen geselschap doen, I. 91, 49, *met iemand zijn*, *iemand bijstaan*. ×
- Gesent. Zie Gesint.
- Geset, deelw. Geset sijn op iet, II. 97, 136, *gekant zijn tegen iets*.
- Gesichte, znw. onz. III. 193, 131, *gezicht*.
- Gesien, ww. I. 48, 23; 51, 143; III. 165, 281, *zien*.
- Gesijn, Gewesen, ww. II. 178, 27; III. 178, 703, *zijn*.
- Gesinde, znw. onz. I. 19, 137; II. 156, 50, *gezin*, *omgeving*, *kring van volgelingen*. Zie *Hild.* Gloss.
- Gesint, Gesinnet, Gesent, bnw. II. 34, 41; III. 67, 8; 94, 13; 96, 62; 101, 270, *gezind*, *gestemd*, *van zin*. Wel gesint, III. 41, 383, *verstandig*.
- Gesitten, ww. I. 131, 191, *gaan zitten*, *gaan liggen*. Zie *Ferg.* (Verdam) Gloss.
- Geslacht, Geslachte, Geslecht, Geslechte, znw. onz. I. 3, 45; 6, 182; 73, 431; 92, 108; 104, 576; 109, 771; 132, 248; 135, 387; 139, 107; 183, 31; enz., *geslacht*, *familie*.
- Gesmaken, ww. Die doot gesmaken, III. 119,

- 22, *den dood ondergaan*, vooral van eenen zwaren doodsstrijd gezegd. Vergel. *S maken*.
- Gesmidde, znw. onz. I. 27, 34; 136, 401; 176, 401, *paardentuig, zadel*; III. 78, 71, *harnas, wapenrusting*. Zie *Hild.* Gloss.
- Gesoech, znw. onz. III. 20, 108; 22, 198, *gezucht, gehijg*. Zie hier III. 203 vg.
- Gesonde, znw. vr. I. 103, 537, *gezondheid*.
- Gesont, bnw. I. 108, 722, 740; II. 16, 131; 39, 90; 62, 27; 107, 244; 121, 505; 127, 766; III. 113, 85; 116, 13; enz., *gezond*. *Gans ende gesont*, zie *Gans*, bnw.
- Gesonken. Zie *Sinken*.
- Gespan, znw. onz. III. 76, 205, *verbond, vereeniging*, vooral van het *huwelijksverbond*. Zie *Hild.* Gloss.
- Gesporen, ww. III. 36, 181, *sparen*.
- Gespele, znw. vr. I. 171, 186; 172, 211; 179, 495, *speelnoot, vriendin*.
- Gespelen, ww. I. 85, 446, *spelen*.
- Gesprakich, bnw. II. 90, 110; 91, 165, *spraakzaam, welsprekend*.
- Gespreken, ww. I. 5, 156; 8, 73; 144, 280, *spreken*. Zie voor de eerste plaats Dr. Jonckbloet in *Rein.* Gloss.
- Gespruten, ww. III. 76, 219, *voortspruiten*.
- Gestade, bnw. I. 155, 85; II. 91, 149; 150, 90; 210, 150; III. 70, 93; 106, 10; 118, 9, *standvastig, onwrikbaar*; II. 46, 165, *kalm, zacht*; I. 170, 180, *vriendelijk, minzaam*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Gestade, *Gestede*, bijw. III. 103, 53, *standvastig*.
- Gestadelike, bijw. I. 173, 271, *bedaard, kalm*. Zie hier I. 195 vg.
- Gestaden, ww. III. 108, 94, *toestaan*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Gestadich, bnw. I. 181, 588, *standvastig*.
- Gestaen, ww. I. 119, 357, *staan*.
- Gestant, znw. onz. III. 94, 283, *toestand, omstandigheden, gesteldheid*. Zie *MLoep* Gloss.
- Gestarcken. Zie *Gestercken*.
- Gestede. Zie *Gestade*, tweede artikel.
- Gesteleec. Zie *Geestelijc*.
- Gestelt, deelw. bnw. III. 158, 66, *gesteld*. ✕

- Gesterken, Gestarken, ww. II. 210, 164, *sterken*, *sterk worden*; III. 108, 109, *sterken*, *sterk maken*.
- Gesticht, znw. onz. II. 137, 4, *Sticht*.
- Gestille, znw. onz. II. 153, 24, *stille*. Zie *Hild.* Gloss.
- Gestof, znw. onz. I. 50, 127, *gestuif*, *stofdwarveling*.
- Gestoort, deelw. bnw. III. 161, 162, *verstoord*, *vertoorn*. Zie mede *Storen*.
- Geswerc, znw. onz. I. 156, 120; 158, 14, *wolkenmassa*.
- Getal, znw. onz. I. 5, 117, 128; 102, 508; III. 170, 453, *getal*, *aantal*. Sonder *getal*, III. 178, 700, *oneindig groot*, *eindeloos*.
- Getamen, ww. I. 179, 510, *passen*, *voegen*, *betamen*.
- Getellen, ww. I. 149, 1, *verhalen*. ×
- Getide, znw. onz. II. 174, 82, *de voor den kerkdienst vastgestelde tijd*; III. 27, 165; 104, 119, *de gebeden die elk priester op eenen vasten tijd van den dag moet lezen*. Zie *Hild.* Gloss.
- Getidich, bnw. II. 84, 28, 32, 34; 85, 62; 86, 118, 132, *met den tijd passend*, *voor den tijd geschikt*, *waarvoor het nu de rechte tijd is*. Zie *Clarisse* op *Heim.*, bl. 363 vgg.
- Getogelike, bijw. I. 141, 167, *ridderlijk*, *ingetogen*. Zie *Lorr.* en *Lsp.* Gloss.
- Getornet, bnw. I. 147, 20, *met torens voorzien*
- Getrahijnt, bnw. I. 128, 103, *doorslepen*, *sluw*, *valsch*. Zie *Dr. Verdam* in *Ferg.* Gloss.; en hier *Trahinen*.
- Getrauwe. Zie *Getrouwe*.
- Getrauwelike, — lic. Zie *Getrouwelike*.
- Getrauwichede. Zie *Getrouwicheit*.
- Getroost, bnw. III. 155, 31, *tevreden met*, *berustende in*.
- Getroosten, ww. Hem getroosten, I. 167, 15; III, 11, 109, *zich bemoedigen*, *moed hebben*, *vertrouwen hebben*.
- Getrouwe, Getrauwe, bnw. I. 27, 53; 58, 184; 100, 431; 110, 6; 138, 31; 174, 308; II. 20, 308; 21, 355; 89, 72; 99, 221; enz., *getrouw*; I. 33, 104, *hulpvaardig*, *tot hulp genegen*; I. 123, 508, *vertrouwbaar*, *voortreffelijk*, *goed*.
- Getrouwelike, Getrauwelike, — lic, bijw. I. 58, 191; 166, 2; 169, 111; III. 10, 59, 70; 11, 84, 95, 113, *getrouw*, *getrouwelijk*.

Getrouwen, Getruwen, ww. II. 138, 11; III. 95, 50, *vertrouwen*. In III. 98, 156 is de onbep. wijs als znw. gebruikt met de beteekenis van *vertrouwen*.

Getrouwet. Zie Getrouwt.

Getrouwicheit, Getrauwichede, znw. vr. III. 16, 290, *trouw*.

Getrouwt, Getrouwet, deelw. bnw. III. 42, 434, *getrouwd*.

Getruwen. Zie Getrouwen.

Getuge, znw. vr. II. 165, 31, *getuigenis*.

Gevadere, znw. vr. III. 194, 149, 157, *petekind*. Zie hier III. 215.

Gevaen, ww. I. 42, 122, 130; III. 112, 60, *vangen, vatten, grijpen*.

× Gevaert, znw. onz. III. 93, 263, *staat, toestand*.

Geval, znw. onz. I. 46, 299, *lot*; I. 81, 296, *geval*; II. 140, 118, *ongeluk*; I. 114, 139, *gelukkig toeval*; I. 63, 46; III. 92, 222; 144, 32, *geluk, voorspoed*.

Gevallen, ww. (verl. tijd *geviel, gevel*), I. 49, 81, *vallen*; I. 4, 112; 20, 164; 22, 243; 67, 203; 76, 83, 90; 86, 1; 135. 360; 177, 446; II. 13, 21; enz., *gebeuren, geschieden, gelukken, uitvallen*; III. 109, 126, *te beurt vallen*.

Gevangen. Zie Vaen, ww.

Gevancknesse, Gevanckenesse, znw. onz. en vr., I. 109, 779, 788; II. 133, 179, *gevangenis*.

Gevaren, ww. III. 4, 108, *te werk gaan, handelen*.

Gevecht, Gevechte, znw. onz. I. 21, 225; 24, 333; 138, 32; II. 197, 251, *gevecht, strijd*.

Geveinst, bnw. III. 72, 77, *valsch, vol veinzerij*.

Geven, ww. I. 13, 248, 252; 17, 34, 40; 20, 170; 24, 339; 31, 15; 34, 173; 36, 228; 37, 264; enz., *geven*; I. 22, 230; 25, 361 132, 254; II. 148, 14; III. 17, 316; 18, 25, *ten huwelijk geven*; III. 148, 150, *voorkomen, lijken*. Geven om, II. 108, 15, *zich bekommeren om, zich storen aan*. Hem geven, I. 117, 279; II. 207, 23, 37; III. 110, 160, *zich begeven, gaan, beginnen, tot iets komen*; I. 38, 299; 40, 72, *zich overgeven*. — Den geest geven, I. 118, 325, *den geest geven* (zie *Mnl. Wdb.* II 1100). Enen die crune geven, zie Crune. Enen spronc geven, zie Spronc. Enen val geven, zie Val.

- Gevenijnt, Gefenijnt, bnw. I. 128, 104; II. 57, 298, *van venijn voorzien, vol venijn, vergiftigd.*
- Geverde, bijw. I. 45, 244, *snel, haastig.* Dr. Matthes leest (*Ren.* 1109): „Roelant, die degen werde.”
- Geverut, deelw. bnw. III. 45, 564, *geverfd, gekleurd, van kleur voorzien*
- Gevinden, ww. III. 10, 68, *vinden.*
- Gevoech, Gevouch, znw. onz. en vr. I. 11, 197; 129, 140; 183, 41; II. 45, 92; 62, 37; 63, 62; III. 129, 14, *voegend, passend deel, zooveel iemand noodig heeft, bekomst.* Enen sijnevoech doen, I. 127, 69, *iemand geven wat hem past, iemand verzorgen.* In dier gevoech alse, III. 78, 77, *zoodanig als.* Int gevoech, II. 40, 138; 209, 111; III. 83, 290, *naar behooren, gevoeglijk.* Na gevoech, II. 36, 87, *naar dat het noodig is.* Na sijn gevoech, II. 39, 96; 106, 204, *naar zijn welbehagen, naar zijn wil, zooals hem lust.* Zie *Lsp.* Gloss.
- Gevoechlijk, Gevoechlic, bnw. III. 96, 73, *behoortlijk, goed.*
- Gevoechlike, bijw. I. 169, 116, *geschikt, gevoeglijk.*
- Gevoechsaem, Gevouchsaem, bnw. II. 90, 122, *inschikkelijk.*
- Gevoechte, znw. onz. II. 23, 454, *wat iemand noodig heeft.* Zie Dr. Verdams uitg van *Theoph.* bl. 140.
- Gevoege, bijw. II. 69, 331, *behoortlijk, gepast, op gepaste wijze.* Het Latijn heeft: *taciturnitas modesta.* Vergelijk hier II. 222
- Gevoegen, Gevogen, Gevougen, ww. I. 184, 76, 78, *samenvoegen, vastmaken;* I. 149, 86, *passen.* Hem gevoegen, II. 63, 53, *zich voegen, zich schikken.*
- Gevoelen, ww. II. 64, 95; 65, 152; 66, 184; 67, 224; III. 113, 102, *voelen, gevoelen.*
- Gevogen. Zie Gevoegen.
- Gevouch, Gevouchsaem. Zie Gevoech, znw., en Gevoechsaem.
- Gevougen. Zie Gevoegen.
- Gevreiscen, Gevreischen, Gevreescen, ww. I. 10, 154; II. 91, 177; 142, 194; 161, 35, *vernemen, te weten komen, hooren;* I. 167, 28, *opsporen, vinden, vernemen dat iemand ergens is.* In I. 167, 28 kan het

ook een vorm van het ww. vreisken, vereisken
zijn Zie *Lsp.* Gloss.

Gevriende, znw. mv. III. 28, 218, *vrienden*.

Gevroeden, ww. I. 139, 96; II. 55, 244; 202, 446,
begrijpen, beseffen.

Gevuechlijc. Zie Gevoechlijc.

Gewach, znw. onz. II. 132, 145, *melding, sprake*.

Gewach doen, II. 94, 29; III. 2, 38, *melding ma-
ken, vermelden, melden*.

Gewachten, ww. I. 114, 145, *bespieden*.

Gewaer, bnw. I. 181, 589, *waar, waarachtig*.

Gewaer werden. Zie Geware werden.

Gewaerdigen, Gewerdegen, ww. I. 104, 559,
zich verwaardigen, de goedheid hebben. Zie *Lsp.* Gloss.

Gewaerlike. bijw. I. 24, 330; 105, 615; III. 117, 8,
16, *waarachtig, waarlijk*.

Gewaet, znw. onz. III. 78, 63; 165, 289, *gewaad,
kleed*.

Gewagen, ww. I. 48, 54; 71, 341; 129, 129; 134,
315; 170, 135, 161; II. 58, 344; 74, 165; 82, 36; 106,
228; enz. *spreken van, zeggen, noemen, vermelden*. Voor
gewegen in II. 180, 124 vergelijke men Dr. Van
Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 242; en *Hild.* Gloss. bl. 327.

Gewant, znw. onz. II. 96, 99, *gewaad*. Ridders
gewant, I. 22, 266, *wapenrusting*. Zie *Lsp.* Gloss.

Gewapent, deelw. bnw. I. 17, 48, 64; 21, 221; 22,
234; 23, 277; 46, 287; 83, 369; 96, 263; 119, 342;
148, 27; enz. *gewapend, van wapens voorzien*. Gewa-
penderhant, II. 199, 351, *gewapenderhand, vijan-
delijk*. In I. 55, 91 vindt men den vorm *gewapen*.

Geware werden, Gewaer werden, ww. I. 14,
284; 54, 48; 55, 89; 56, 128; 66, 161; 67, 212;
72, 389; 75, 49; 80, 223; 81, 283; enz., *gewaar-
worden*.

Gewarich, bnw. I. 25, 349, *waarachtig*.

Geween, znw. onz. I. 142, 230; II. 161, 23, *geween,
het weenen*.

Geweer, Gewere, znw. onz. II. 129, 15; 132; 119,
verdediging; II. 135, 239, *middel tot verdediging, wapen
tot afwering*. Sonder geweer, III. 38, 291, *zon-
der dat men er iets aan doen kan*

Geweerc. Zie Gewerc.

- Gewegen, ww. I. 48, 28, *geleiden, doen gaan*.
- Geweldich, — dech, bnw. I. 147, 4; II. 130, 29; III. 60, 536; 158, 59; 164, 227; 169, 390; 173, 523, *machtig*; III. 133, 32, *macht hebbende over*. Zie *Taal- en Letterbode*, II. 283.
- Gewelt, Gewilt (in II. 124, 655), Gewout, znw. vr. en onz., II. 48, 212; 58, 355, 357; III. 67, 194; 84, 299; 160, 117, 119; 161, 133, *macht*; II. 89, 70, *gelegenheid*; III. 163, 219, *plaats waar men iets bewaart* (vergel. III. 187, 990); I. 56, 130; II. 79, 53, *kracht*; II. 87, 10; III. 85, 347, *geweld*; II. 197, 252, *strijd*. Met gewelt, Met gewelde, Met gewout, Met gewoude, I. 23, 285; 43, 176; 146, 385; II. 53, 176; 73, 123; 92, 196; 111, 110; 112, 176; 114, 227; 116, 313; enz., *met kracht*; II. 76, 8, *haastig*.
- Gewepen, ww. II. 102, 68, *behoeden, beschermen*. Zie *Stroph. Ged. Gloss*.
- Gewerdegen. Zie Gewaerdigen.
- Gewerden, ww. I. 177, 445, *geworden, voorbijgaan*.
- Gewere. Zie Geweer.
- Geweren, ww. III. 143, 11, *afweren, van iemand weren*.
- Gewerc, Geweerc, znw. onz. II. 19, 256; III. 106, 3, 14; 108, 114, *werk*.
- Gewerken, ww. I. 12, 224, *werken, doen*; III. 178, 691, *scheppen, maken*.
- Gewes, Gewesse (in III. 16, 304), bnw. I. 59, 220; 78, 152; II. 156, 62; 168, 76; 173, 47; 174, 111; 175, 25; 177, 29; 179, 101; 183, 49; enz., *gewis, zeker*. Zie *Lsp Gloss*.
- Gewesen. Zie Gesijn.
- Gewesse. Zie Gewes.
- Geweten, ww. I. 100, 421; 132, 238; 144, 298; 187, 180; II. 142, 184; 175, 5; 185, 154, *weten, vernemen*.
- Gewicht, Gewichte, znw. onz. I. 24, 336; II. 38, 72, *gewicht*.
- Gewilleke. Zie Gewillike.
- Gewillich, — lech, bnw. I. 120, 389, *vurig, ijverig*.
- Gewillike, Gewilleke, bijw. II. 61, 5, *met vollen wil of zin*.
- Gewilt. Zie Gewalt.
- Gewin, znw. onz. I. 9, 101; 12, 206; II. 43, 9; 73;

- 125; 172, 32; 190, 332; III. 63, 28; 67, 2; 104, 94, *gewin, winst, voordeel*.
- Gewinnen, ww. I. 3, 60; 31, 19; 39, 8; 87, 36; 154, 34, 52; 167; 8; 169, 92; 172, 247; 177, 419; enz., *krijgen, verkrijgen*; III. 70, 97, *winnen* (van een spel gezegd); III. 167, 338, *telen, voortbrengen*. Soude gewinnen, I. 172, 215, *zonde op zich laden*. Genade gewinnen aen enen, II. 65, 169 vg., *genade verwerven van iemand* (vergel. III. 117, 12; en zie *Mnl. Wdb.* I. 69). Die scale gewinnen, II. 50, 40 vg., *doorbijten*. Zie *Lsp. Gloss.* ×
- Gewisen, ww. I. 48, 28, *heenwijzen, den weg wijzen*.
- Gewoen, Gewoene. Zie Gewoon.
- Gewoent, Gewoente. Zie Gewoonte.
- Gewoon, Gewone, Gewoen, Gewoene, bnw. I. 5, 129; 157, 151; 176, 384; II. 17, 194; 20, 301; 22, 384, *gewoon*. ×
- Gewoonte, Gewoente, Gewoent, znw. vr. II. 197, 248, *gewoonte*. Van gewoonte hebben, III. 99, 177, *gewoon zijn*.
- Gewouden, ww met den tweeden naamval, I. 5, 148; III. 104, 92, *macht oefenen over, beschikken over*. Zie *Hild. Gloss.*
- Gewout. Zie Gewelt.
- Gewreken, ww. I. 75, 154, *wreken*.
- Gi, pers. vnw. van den tweeden pers. mv., I. 4, 81, 100; 5, 124, 137, 138; 7, 22, 26, 34; 10, 137; 12, 232; enz., *gij*.
- Gichte. Zie Gifte.
- Giegen, Gyegen. Zie Jegen.
- Giel, znw. m. II. 9, 286, *keel*. Zie hier II. 217; en Dr. Bergsma, *Brandaen-teksten*, bl. 8
- Gien, ww. met den tweeden naamval, II. 97, 118, *bekennen, erkennen*. Zie Dr. De Jager, *Versch.* 278 vgg., en *Taalk. Bijdr.* II. 162. — In den tekst, dien Dr. Verwijs in de *Stroph. Ged.* geeft, laat hij achter *gies* de dubbelpunt weg, en plaatst achter *vlies* eene punt. Verder plaatst hij achter *dies* in vs. 127 eene komma in plaats van eene kommapunt, en vermeldt in eene noot dat in vs. 128 in plaats van *ic hore* waarschijnlijk te lezen is *horic*. Terecht zegt hij: „Deze strophe is hier en daar zeer duister en misschien bedorven”. Op

- bl. 191 zegt hij: Ik versta den zin aldus: *Is dit waar, laat dan hij, die een geschoren kruin draagt, het bekenen*, d. i. in hedendaagsche taal: „Zegt mij, of dit waarheid is, *gij geestelijke heeren!*”
- Gier, bnw. II. 83, 9; 94, 37; 105, 159, *begeerig, inhaliq, hebzuchtig, gulzig*. In II. 94, 37 staat in het HS. *gierege*.
- Gierich, Gierrech, bnw. I. 5, 121; II. 26, 114; 89, 71, 77; 94, 37 (in het HS.), 39; 95, 52, 69; 96, 98; 99, 190; 164, 10; 197, 258; III. 64, 73, *begeerig, inhaliq, hebzuchtig, gulzig*; II. 198, 290, 300, *uit hebzucht ontstaan*.
- Giericheit, Gierereiteit, — hede, — heide, znw. vr. I. 155, 55; 159, 69; II. 14, 51, 57, 58; 95, 62; 103, 116; 172, 27; 177, 27; 178, 57; enz., *inhaliqheid, hebzucht, begeerlijkheid*.
- Gierlike, bijw. II. 39, 124, *begeerig, gulzig*.
- Gieten, ww. I. 158, 50; 183, 15; II. 40, 141, *gieten*; I. 183, 17, *geven, leveren*; II. 105, 180, *vergieten, storten*.
- Gifte, Gichte, znw. vr. I. 86, 465, 468; 176, 407; II. 189, 288; 192, 39, 45; III. 37, 223; 142, 20, *gift, geschenk*.
- Gigant, znw. m. II. 129, 10, *reus*.
- Gile, znw. vr. I. 70, 323; III. 33, 60, *spot*. Zie *Lsp.* Gloss. In I 70, 323 kan het ook het ww. *Gilen* zijn.
- Gilen, ww. II. 36, 1, *spotten*. Zie ook *Gile*.
- Gimme, znw. vr. I. 150, 13, *juweel*.
- Ginder, Gindre, bijw. I. 11, 175; 151, 83; 159, 74; 163, 232; 175, 350; II. 30, 25; 66, 205; 67, 236; 71, 31; 78, 81; enz., *ginds, ginder, daar*.
- Gins. Zie *Gens*.
- Gissce, znw. vr. III. 161, 134, *gis, gissing*. Zie *Dram.* P. bl. 11; en hier III. 212.
- Gissen, ww. III. 160, 122, *uitdenken*.
- Gisteren, Gistren, bijw. I. 5, 134; 59, 246; 132, 264; III. 20, 102, *gisteren* Gisternavont, Gisternavont, zie *Avont*
- Glas, znw. onz. III. 151, 31, *glas*.
- Glavie, Glavye, znw. vr. I. 66, 139; 98, 355, 357, 360; 99, 365, 371; 102, 494; 103, 580; II. 112, 180; 118, 417, *speer, lans*. Zie *Diez, Etym. Wtb.* II³. 3, 322 fg.

Gliden, Glijden, ww. II. 207, 30; III. 133, 37, *glijden*. Gliden vanden grade, zie Graet. Zie *Taal- en Letterbode*, III. 151; IV. 29 vg.; en *Mnl Wdb.* II. 1229.

Gloede. Zie Gloet.

Glocien, Gloeyen, Geloyen, ww. II. 11, 350; 24, 18; 25, 89; 26, 96; 27, 170, *gloeien*. Zie *Taal- en Letterb.* III. 204 vgg.

Gloet, znw. m. vr. en onz. II. 68, 259; 97, 152; III. 39, 314, 323, *gloed*, *vuur*. In II. 105, 166 komt de bijvorm Gloede voor. Zie hier III. 200; en *Stroph. Ged.* Gloss.

Glorieren, ww. II. 166, 80, *zich verheffen*, *zich beroemen*.

Glorieus, bnw. III. 17, 325, *roemrijk*, *heerlijk*.

Glorifieren, ww. II. 204, 39, *zich verheffen*, *zich beroemen*.

Gnoech. Zie Genoech.

Gnorren, ww. III. 88, 72, *knorren* (van zwijnen).

God, Got (in I. 164, 258), znw. m. I. 3, 72; 4, 100; 5, 144, 148; 12, 229; 16, 20; 19, 128, 137, 146; 22, 240; enz., *God*; I. 19, 140; 22, 245, 255; 101, 469; II. 186, 197; III. 139, 31; 151, 39; 157, 1; 168, 382, *Christus*. Het mv. Gode vindt men in I. 138, 50; 139, 72, 76, 79, 90; 145, 347; 181, 574; III. 1, 12; 100, 246. De tweede naamval Gods scheidt dikwerf het lidwoord die van zijn znw. (zie *Mnl. Wdb.* II. 148); hier in I. 26, 14; 51, 139; 59, 244; II. 2, 2; 5, 136; 8, 248; 80, 88; 101, 45; 206, 94; III. 151, 21, 37. — Ai God, zie Ai; en vergel. III. 169, 387, 390, 400, 402. — Bi Gode, Bi God vindt men in I. 45, 272, 276; II. 141, 159; 142, 169; III. 56, 363; 57, 422; 190, 50. — Dore Gode, zie Dore, voorz.; en vergel. I. 2, 35; II. 10, 304; III. 52, 208; 53, 238; 55, 315. — God ontfaen, zie Ontfaen — God weet, zie Weten. — Gode bidden, God bidden wordt gevonden in I. 7, 38; 14, 298; 21, 224; 22, 268; 33, 104; 48, 26; 49, 89, 99; 51, 147; 62, 343; enz. — Gode danken vindt men in I. 25, 360; 92, 100; III. 77, 27; 107, 74 (vergel. God hebbe danc in I. 28, 92; en God danc in I. 66, 170). — Gods hat, zie Hat. — In Gods geleide gaen,

x Zie Nalvan
op dantel.

- zie Geleide. — Te Gode blijven, zie Blijven. — Zie mede Hemelrike en Here.
- Goddinne. Zie Godinne.
- Godevrucht, znw. vr. II. 181, 153, *godsvrucht*. Zie hier II. 227.
- Godinne, Goddinne, znw. vr. I. 154, 25; 176, 382; III. 100, 223, *godin*.
- Godlijk, — lyc, — lec, bnw. II. 212, 243; III. 73, 108; 111, 17, 27, *goddelijk*.
- Godlijkheit, Godlichede, znw. vr. II. 60, 438; III. 151, 10, *goddelijkheid, goddelijke oorsprong*.
- Godshuus, znw. onz. II. 5; 131, *godshuis*.
- Goed. Zie Goet (twee artikels).
- Goede, znw. vr. I. 96, 247, *goedheid*.
- Goedekijn, Goedeken, znw. onz. II. 180, 130, *goedje, bezittingen*.
- Goedelijk, Goelijc, Guetelijk, — lijck, — lic, — lec, bnw. III. 43, 481; 96, 92; 100, 225; 102, 22; 103, 63, *goedaardig, vriendelijk, zachtmoedig, minzaam*. Zie *MLoep Gloss*.
- Goedelijcheit, Goetlicheit, znw. vr. III. 126, 4, *goedheid*.
- Goedelike, Guetlic, bijw. III. 95, 54, *goedaardig, vriendelijk, zachtmoedig, minzaam*.
- Goedeloos, bnw. III. 13, 179, *zonder goederen, zonder bezittingen*.
- Goedertiere, Goedertieren, bnw. I. 69, 295; 112, 87; 114, 162; 116, 215; 121, 439; 123, 518; 124, 557; 140, 131; 170, 158; II. 19, 279; enz., *goedertieren, goedgeaard, minzaam, welwillend*.
- Goedertierenheit, — hede, znw. vr. I. 22, 240; 155, 83, *goedertierenheid, barmhartigheid*.
- Goec. Zie Goo c.
- Goelijc. Zie Goedelijk.
- Goem, Goeme. Zie Goom.
- Goet, Goed (o. a. in II. 59, 374; 209, 135), Goot (in I. 109, 766; III. 33, 72), Guet (o. a. in III. 91, 163, 185), bnw. I. 2, 15, 17; 5, 141; 9, 90; 13, 249, 255; 17, 34, 40, 53; 19, 134; enz., *goed, voortreffelijk, dikwerf ook dapper*; II. 170, 29; 198, 297, 299, 302, *gangbaar, van volle waarde* (zie *Ned. Wdb. G.* 1056). In III. 189, 30; 193, 133 vindt men goede zelfstandig

- gebruikt bij aanspreking. — Enen goet doen, I. 72, 381, *goed voor iemand zijn* (zie *Mnl. Wdb.* II. 236).
 Goede dach, zie Dach, en vergel. I. 28, 82.
 Goede Vridach, zie Vridach. Goet man (soms ook aaneengeschreven), I. 20, 158; 27, 63; 29, 113; 95, 230; 96, 254; 107, 714; III. 24, 43, *edel man*, *edel mensch* (In III. 59, 500 is het spottend gebruikt).
 Te goede werden, III. 11, 95, *helpen*, *bijstaan*.
 Enen te goede werden, III. 30, 38, *iemand ten deel vallen*. — Voor *niet sere te goede* in I. 112, 78 zie men *Walew.* deel II, bl. 304 vg., en *Mnl. Wdb.* I. 817 (Te goede comen vindt men ook in I. 167, 10). — Voor *goet* in II. 6, 163 zie men hier II. 216.
- Goet, Goed (in II. 195, 167), Guet (in III. 89, 109), znw. onz. I. 19, 129; 21, 197, 201; 29, 115, 119; 58, 175; 67, 177; 86, 472; 121, 423; 167, 34; enz., *goed*, *bezitting*. Vergel. Goedekijn.
- Goetheit, znw. vr. III. 116, 20, *goedheid*, *liefde*; I. 73, 456, *geluk*, *voorspoed*.
- Goetlicheit. Zie Goedelijcheit.
- Goetman. Zie Goet, bnw.
- Goien, Goyen, ww. I. 120, 403, *vloeien*, *vlieten*. Zie *Tijdschrift*, III. 200 vg.; en *Taal- en Letterb.* II. 274 vgg.
- Gokelie, znw. vr. I. 175, 343, *tooverkunst*.
- Gome. Zie Goom.
- Gomen, ww. II. 41, 181, *opmerken*, *letten op*, *het oog vestigen op*.
- Gondrave, znw. II. 41, 170, *aardveil*, *onderhave*. Zie *Ned. Wdb.* op *Onderhave*; en *Mnl. Wdb.* II. 398.
- Gone. Zie Gene.
- Gonfanoen, znw. onz. II. 124, 622, *wimpel aan de speer*.
- Gonnen, Jonnen, ww. II. 88, 54; 92, 202; 194, 156; III. 126, 13, *gunnen*, *toestaan*, *verleenen*.
- Gonst, Gunst, Jonst, Jonste, znw. vr. I. 114, 133; II. 197, 255; III. 10, 75; 15, 245; 97, 115; 103, 57; 110, 167; 124, 21, *gunst*, *genegenheid*.
- Gonstelijc, Jonstelijc, bnw. III. 9, 3; 12, 125; 13, 171, *goedgunstig*, *welmeenend*.
- Gonstelike, Jonstelike, bijw. III. 9, 7, 25, *vriendschappelijk*.
- Gooc, Goec, znw. m. II. 5, 140, *ellendige dwaas*, *schelm*, *ellendeling*. Zie hier II. 216.

- Goom, Goem, znw. m., en Gome, Goeme, znw. vr I 153, 140, *zorg*. Goom (Gome) nemen, met den tweeden naamval, I. 20. 176; 127, 62; 138, 52; 146, 367; III. 5, 166; 6, 192; 165, 270; 168, 356, *opmerken, letten op, zorg dragen*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Goot. Zie Goet, bnw.
- Gordel, znw. onz. II. 158, 21; III. 24, 66; 25, 80, 99; 26, 113, 117, 123; 34, 103; 61, 546, *gordel*.
- Gorden, ww. II. 111, 121; 132, 111, *aangorden*
- Got. Zie God.
- Gout, znw. onz. I. 24, 337; 31, 18; 43, 177; 49, 70; 81, 257; 97, 290; 112, 58, 64; 150, 20, 29; enz., *goud*.
- Gracht, znw. vr. I. 3, 66; 11, 179; II. 111, 143; 112, 152, *gracht*.
- Gracie. Zie Gratie.
- Grael, znw. onz. I. 73, 444; 74, 458, 466; 87, 19; 98, 325, 341; 99, 364; 102, 507; 105, 624, 632; 109, 762, 768, 789, *Graal*. Zie Dr. Jonckbloet, *Gesch. der Ned. Lett.* I, 3e druk, bl. 191 vgg.
- Graen, znw. m. I. 179, 498, *haar op de bovenlip, knevel*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.
- Graet, znw. m. I. 169, 106, 117; 180, 532; 182, 3; II. 191, 9, 11, 13, 18, 34, 35; enz., *trap*, zoowel in eigenlijken als in overdrachtelijken zin, als in de zegswijze gliden van den grade, III. 84, 324, *in het ongeluk storten*. Zie *Hild.* Gloss.
- Graeu. Zie Grau.
- Graeve. Zie Grave.
- Graf, znw. onz. I. 6, 169, 175, 178; II. 82, 61; 213, 264; III. 136, 59, *graf*. Over de verzen I. 6, 168—181 zie men Dr. Verdam in *Tijdschrift*, I. 8 vgg., en Dr. Van Helten in *Tijdschrift*, V. 247 vgg.
- Graken, ww. I. 132, 269, *dagen, dag worden*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss. op *Dachgrake*; en *Mnl. Wdb.* II. 12.
- Gram, bnw. I. 21, 198; 50, 104; 69, 296; 121, 415; 135, 388; 158, 11; 160, 128; II. 34, 45; 72, 74; III. 5, 170; 19, 74; 161, 165, *vertoornnd, boos*.
- Gramarie, znw. vr II. 182, 15, 40, *taalkunde*, doch ook in den ruimeren zin als *redkunst* opgevat. Zie *Lsp.* Gloss.
- Gramarijn, znw. m. II. 182, 11, 38; 183, 46; 189,

- 283, *taalkundige, redekundige*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Stroph. Ged. Gloss.*
- Grammelike, bijw. I. 120, 388, *toornig*.
- Gramscap, znw. vr. I. 159, 65, *gramschap, toorn*.
- Gras, znw. onz. I. 6, 171; 11, 172; 22, 238; 32, 82; 52, 189; II. 33, 119; 80, 54; 123, 591, 610; III. 6, 179; enz., *gras*. Zie ook *Gers*.
- Gratie, Gracie, znw. vr. I. 69, 290; 92, 101; 109, 791; II. 49, 4; 169, 102; 197, 269; III. 49, 103; 64, 95; 107, 62; 109, 135; 111, 16, 17; 195, 194, *gunst, genade*; III. 16, 304, *vergifenis, kwijtschelding van straf*. Enen gratie doen, III. 14, 201, *iemand vergiffenis schenken*.
- Gratieus, bnw. I. 82, 300; 87, 43, *bevallig, innemend*.
- Grau, Graeu, bnw. I. 127, 42; II. 4, 86; 96, 106; III. 167, 335, *grauw, grijs*.
- Grave, Graeve (in II. 105, 183), znw. m. I. 42, 135; 45, 254, 262; 47, 4; 50, 102; II. 27, 153; 71, 52; 132, 142; 133, 173; 134, 190, 206; enz., *graaf*.
- Graven, ww. II. 192, 62, *graven, graafwerk verrichten*; I. 27, 58; 91, 56; 123, 528; II. 36, 97; 146, 337, *begraven, ter aarde bestellen*.
- Gravinne, znw. vr. III. 55, 325, 340; 56, 355; 57, 388, *gravin*.
- Greine, znw. vr. II. 107, 230, *scharlakenkleur, bloed*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.*
- Greinsen, ww. III. 130, 52, *grijnzen, grimmig zien, knorrig zien*.
- Grief, znw. onz. I. 115, 200; 117, 266; III. 20, 122, *leed, verdriet*.
- Grieken, znw. onz. I. 164, 289; III. 57, 397; 147, 108, *Griekenland*.
- Griex, bnw. I. 144, 289; 148, 61; 157, 140, *Grieksch*.
- Griex, znw. onz. II. 93, 232; 184, 88, (*het*) *Grieksch*.
- Griffoen, znw. m. I. 50, 138, *griffoen, grijpvoegel*.
- Grijs, bnw. III. 146, 56, *grijs*. In III. 139, 26; 145, 39; 161, 145 is het bnw. zelfstandig gebruikt in den zin van *grijsaard*.
- Grijsaert, znw. m. III. 195, 80, *grijsaard*.
- Grimmich, bnw. II. 124, 628, *grimmig, verbitterd, toornig*.

- Grinen, ww. III. 72, 76, *weenen, verdrietig zijn*. Zie *Hild. Gloss.*; en *Stroph. Ged. Gloss.*
- Gripen, ww. I. 45, 257; II. 6, 145; 121, 534; 130, 67; 141, 149; III. 22, 180, *grijpen*.
- Groeien, Groyen, ww. III. 50, 121, *begroeid zijn, groen zijn, met groen bezet zijn*. Vergelijk Gegroeit.
- Groen, Groene, bnw. I. 3, 43; 150, 28; II. 39, 101; 83, 12; 121, 518; III. 131, 3; 133, 35; 135, 18, 20, 23, 25; enz., *groen*. Dat groene, III. 110, 78, *het veld*.
- Groenheit, znw. vr. II. 54, 200; 85, 83, *het groen*.
- Groet, bnw. Zie Groot.
- Groete, Gruete, znw. vr. III. 96, 92, *groet*.
- Groeten, Groten, Grueten (in III. 32, 57; 99, 210), ww. I. 19, 139; 66, 167; 83, 376; 84, 395, 408; 93, 159; 104, 595; 127, 63; 158, 21, 23; enz., *groeten, begroeten, groeten zenden*; III. 51, 183, *aanvallen*.
- Groetheit. Zie Grootheit.
- Grof, bnw. II. 158, 22, 23, *grof*.
- Groien, Groyen. Zie Groeien.
- Gronderen, ww. II. 205, 66, 72; 208, 78, *doorgronden, nauwkeurig onderzoeken*.
- Gronieren, ww. I. 151, 49, *brullen, woedend tieren*; Fr. *grogner* (Van daar in 't Mnl. ook grongieren, b. v. *Claus.* 77).
- Gront, znw. m. II. 5, 125; 28, 193; 56, 268; 109, 41; 114, 260; 115, 292, *grond, aardbodem*; II. 56, 268; III. 138, 46, *bodem der zee*; II. 107, 239; III. 116, 6; 149, 23, *bodem* (van andere voorwerpen); III. 11, 183, *hetgeen op den bodem is*; II. 135, 261, *geslacht, soort* (zie *Mnl. Wdb.* I. 194). — Van gronde, II. 184, 103, *van binnen, in het gemoed*. Valscen gront hebben te enen, III. 185, 931, *jegens iemand valsch gezind zijn*. Zie *Lsp. Gloss.* — Voor II. 56, 268 zie men *Hist. Scol.*, waar men vindt: „*volatilia dans aeri, natatilia aquis*”
- Groot, Groet, bnw. I. 2, 26; 3, 45; 5, 137; 8, 44; 9, 100, 104, 105; 10, 133, 142, 145, 147, 149, 159; enz., *groot*; I. 50, 105; 56, 96; 65, 122; II. 65, 149; III. 153, 17, *veel*. — In II. 16, 146 vindt men *groter*, waar in het HS. *grote* staat (zie Dr. Verdams uitg.

- van *Theoph.* bl. 78). In het Mnl. komt *dan* echter ook na eenen positief voor. Zie Dr. Franck op *Alex.* bl. 420; en *Mnl. Wdb.* II. 51 vg. — Zie mede *Bliven*, waar de lezing van Dr. Franck van I. 151, 64 wordt medegedeeld. — Zie ook *Cleine* en *Smal*.
- Grootheid, Groetheit, znw. vr. III. 114, 130, *grootte*.
- Grote, znw. vr. II. 41, 192, *grootte*.
- Groten. Zie *Groeten*.
- Gruelijc. Zie *Gruwelijc*.
- Gruete, Grueten. Zie *Groete*, *Groeten*.
- Gruwelen, ww. III. 119, 32, *gruwen*, *eenen afkeer hebben van*.
- Gruwelijc, Gruelijc, -lec, bnw. II. 24, 20; 25, 74; 28, 200, *gruwelijc*, *afgrijselijc*, *schrikkelijc*.
- Gruwelike, bijw. III. 59, 488, *vreeselijc*, *afschrikwekkend*.
- Gruwen, ww. II. 107, 246; III. 70, 114, *gruwen*, *eenen afkeer hebben van*.
- Guet. Zie *Goet*, twee artikels.
- Guetelijc, -lic. Zie *Goedelijc*.
- Guetic. Zie *Goedelike*.
- Guldijn, Gulden, bnw. I. 75, 18; 83, 338; 150, 32; 184, 65; II. 2, 11; III. 26, 115; 58, 457, *gouden*, *van goud*.
- Guls, bnw. II. 90, 124, *gulzig*, *begeerig*, *vraatachtig*.
- Gulseheit. Zie *Gulsicheit*.
- Gulselike, bijw. II. 103, 105, *gulzig*, *gretig*.
- Gulsicheit, Gulseheit, znw. vr. I. 159, 61, *gulzigheid*.
- Gunst. Zie *Gonst*

H.

- Ha, tusschenw. II. 66, 187, *ha*.
- Haecse. Zie *Aex*.
- Haellechter, znw. m. II. 8, 252, *halster*.
- Haen. Zie *Hebben*.
- Haenbale, znw. m. I. 11, 190, *hanebalk* Zie *Mnl. Wdb.* I. 538.
- Haer, znw. onz. I. 8, 78; 122, 477; 143, 231; 172, 246; II. 8, 241; 34, 15; 35, 52, 79; 68, 289; 96, 106; enz., *haar*. — Niet een haer, II. 67, 224;

- 183, 71; III. 89, 116, *geen haar, zelfs geene kleinigheid.*
 Zie Dr. de Jagers *Lat. Versch.* bl. 123 vgg.
- Haer, Hoor, Hoer, Hoir, bezittelijk vnw. van den
 derden pers. vr. enk., I. 5, 146; 6, 182, 2; 26, 6;
 28, 88; 34, 136, 162, 167; 35, 177, 196, 204; enz., *haar.*
- Haer, Hoor, Hoer, Hoir, bezittelijk vnw. van
 den derden pers. mv., I. 2, 25, 39; 3, 65; 17, 36,
 66, 70, 71; 19, 201; 24, 321, 322; enz., *hun, haar.*
- Haerde. Zie Harde.
- Haergelijc, vnw. I. 173, 263; 179, 512; II. 138, 43,
ieder van hen. Zie hier II. 225; en vergelijk Ander;
 en Gelijc, bnw.
- Haert, Heert, znw. m. III. 18, 44; 99, 190, *haard.*
- Haert, bnw. Zie Hart, bnw.
- Haerwaert, Harewaert, Herwaert, —wart,
 —ward, bijw. I. 56, 104, 106; 167, 27, *herwaarts*;
 I. 7, 24; 138, 67, *hier.* Zie mede Hier.
- Haest, bijw. III. 138, 47, *haast, spoedig, snel.*
- Haeste, Haste, Haest, znw. vr. I. 45, 260; 117,
 271; 143, 233; II. 16, 135, 141; 80, 64; 115, 269;
 116, 320; 117, 366; 170, 27; III. 20, 134, *haast.*
- Haestelike, Hastelike, —lijc, —lic, bijw. I.
 31, 30; 36, 225; 42, 137; 45, 253; 51, 151, 154; 68,
 243; 76, 68; 134, 312; 135, 374; enz., *haastig,*
snel.
- Haestelinge, Haestelingen, bijw. III. 32, 57;
 36, 218, *haastig, schielijk, terstond.*
- Haesten, ww. I. 178, 469; III. 44, 520, *zich haasten.*
 Hem haesten, I. 74, 4; 96, 268; 170, 131; 178,
 464; III. 6, 190; 44, 501; 160, 131, *zich haasten.*
- Haestich, bnw. III. 87, 5, *haastig.*
- Haesticheit, —hede, znw. vr. II. 124, 659; III.
 91, 176; 93, 254, *haast.*
- Haex. Zie Aex.
- Hage, znw. vr. I. 4, 104, 114; 13, 251; II. 76, 22;
 77, 35; III. 5, 168, *heg, kreupelhout.*
- Hagedochte, znw. vr. I. 125, 591, *hol, spelonk.* Zie
Lsp. Gloss.
- Hagel, znw. m. II. 112, 167; III. 44, 517, *hagel.*
- Haken, ww. II. 24, 42, *haken, verlangen.* Vergelijk
Taal- en Letterbode, I. 59.
- Halen, ww. I. 40, 48; 120, 378; 130, 159; II. 44,

- 79; 112, 155; 130, 64; 199, 352; III. 19, 67; 57, 387; 140, 71; enz., *halen*.
- Half, telw. I. 84, 386; II. 27, 139, 163; 78, 71; 201, 426; III. 137, 15, *half*.
- Hallinc, Hellinc, Allinc, znw. m. II. 38, 72, 78; III. 13, 191; 22, 212, *halve penning*. Zie verder III. 201.
- Halmen (Hem), ww. II. 20, 295, *afstand doen van*. Zie hier II. 219; en Dr. Verdam in de uitg. van *Theoph.* bl. 138.
- Hals, znw. m. I. 2, 7; 11, 166; 21, 191, 215; 43, 191; 56, 122; II. 8, 254; 35, 76; 79, 43; 142, 181; enz., *hals*; I. 159, 63, *keel*; II. 7, 213; III. 19, 92; 20, 130; 21, 161, *nek*. Te halse riden, zie Riden.
- Halsbeen, znw. onz. II. 8, 231, *nek*.
- Halsberch, znw. m. I. 17, 64, 72; 65, 124; II. 111, 118, *harnas*.
- Halsnoc, znw. m. I. 36, 229, *halswervel*.
- Halve. Van.... halven, I. 83, 376; 84, 397, *van.... wege, van*.
- Hamer, znw. m. II. 25, 68, *hamer*. Zie voor die plaats hier II. 219.
- Hand. Zie Hant.
- Hande (Te). Zie Tehant.
- Hane, znw. m. I. 2, 12, 15, 17, 20; 11, 188; 14, 286, 289; II. 42, 220; 92, 199, *haan*.
- Hanendrec, znw. m. en onz. II. 41, 201, *hanedrek*.
- Hangen, ww. trans. en intrans. — A. trans. I. 3, 78; 19, 144; 23, 274; 25, 356; 39, 4; 41, 93; 44, 223, 236; 45, 240, 247, 251; enz., *hangen, ophangen*. Vooral gewoon is de uitdrukking hangen bider kele(n). Zie I. 21, 211; 39, 35; 40, 66; en 44, 207 vg. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1282. — Hem hangen, I. 149, 88, *zich ophangen*. — B. intrans. I. 9, 95; II. 40, 150; 45, 106; 95, 75; 96, 86; 120, 465; 135, 245; 158, 22; III. 8, 266; 18, 45; enz., *hangen*; III. 22, 188, *aan de galg hangen* (vergel. III. 149, 3). Hangen tote iet, II. 156, 28, *verlangen naar iets*.
- Handief, znw. m. III. 17, 15, *beul*. Eene dergelijke samenstelling als *spilpenning, dwingeland*. Vergel. Dr. de Vries, *War.* 144; en zie hier III. 202.
- Hant, Hand (in II. 148, 27), Hent (in III. 103, 72),

- znw. vr. I. 9, 112; 22, 265; 23, 275; 35, 212; 41, 97; 42, 118; 44, 227; 48, 33; 49, 73, 84; enz., *hand*; II. 21, 348; 87, 14, *macht*, *heerschappij*. In III. 76, 208 is *bant* eene drukfout voor *hant*. In *hant gaen*, II. 131, 106; 133, 150, 171, *zich aan iemand onder werpen* (zie *Mnl. Wdb.* II. 878). In *hant setten*, II. 194, 139, *leveren*. De *hant slaen aen*, I. 64, 95, *iets aangrijpen*, *aanvatten*. *Hande wriven*, zie *Wriven*. Zie mede *Tehant*. Voor *hant* in III. 41, 406 zie men hier III. 207.
- Hantboom*, znw. m. I. 117, 260, *handboom*, *hefboom*.
- Hanteren*. Zie *Hantieren*.
- Hantgemene*, bnw. II. 113, 204, *handgemeen*.
- Hantgeslacht*, znw. onz. I. 141, 188; II. 23, 11; III. 50, 127, *handenwringen*, *rouwmisbaar*. Zie *Stroph. Ged.* Gloss.
- Hantgewerke*, znw. onz. II. 192, 63, *handwerk*.
- Hantieren*, *Hanteren*, *Anteren*, ww. II. 181 (opschrift), *behandelen*; II. 129, 2; III. 78, 75; 185, 921, *hanteeren*, *behandelen*; II. 187, 231; III. 73, 106; 78, 91; 88, 74, *plegen*, *beoefenen*, *in praktijk brengen*. Met enen *geselschap hantieren*, III. 23, 15, *met iemand omgaan*. Voor II. 188, 251 zie men hier *Eersaemlike*. — Zie over dit woord van veel ruimer beteekenis dan nu *Lsp.* Gloss. en *Hild.* Gloss.
- Hantscoe*, znw. m. I. 20, 178; II. 143, 244, *handschoen*.
- Hantvest*, znw. vr. II. 189, 317, *handvest*.
- Harbalorifa*, III. 117, 8, 15, 22. Zie Willems, *OVL. Lied.* 13, noot 1; en Willems, *Maria van Brabant*, bl. 16; en vergelijk *Ned. Museum*, 1880, I. 260.
- Hard*. Zie *Hart*.
- Harde*, znw. Zie *Herde*, znw.
- Harde*, *Haerde* (in II. 8, 242, 254), *Herde*, bijw. I. 6, 161; 10, 158; 14, 237; 18, 108; 27, 55; 28, 79, 103; 33, 128; 34, 162; 35, 200; enz., *zeer*. Ook komt *harde* voor tot versterking van *sere*, in I. 15, 325; 29, 130; 34, 168; 41, 109; 55, 64; 93, 133; 105, 636; 165, 308; II. 19, 267; 121, 538; enz. Voor II. 112, 146 vergelijkte men hier III. 206 vg.
- Harden*, *Herden*, ww. I. 121, 431; III. 2, 47, *uithouden*.

Harderkijn. Zie Herder.

Hare, znw. vr. I. 4, 92, *haren kleed*, Fr. *haire*, zooals dit bij boetedoening op het bloote lichaam werd gedragen. Met de uitdrukking ene scerpe hare vergelijkte men *Sp.* II. 13, 93: *sijn scarp cleet*.

Hare, bijw. Zie Hier.

Harentare, Harentere. Zie Hier.

Harewaert. Zie Haerwaert.

Harinc, znw. m. II. 175, 13, *haring*.

Harnasc, Arnasc, Harnas, znw. onz. I. 116, 235; II. 115, 267; 139, 63; III. 145, 41; 146, 61, 65, *harnas*.

Harpe, znw. vr. I. 153, 129; II. 149, 54, *harp*.

Harst, znw. m. II. 86, 121, *harst*, *braadstuk*. Zie Clarisse op *Heim*. bl. 405; en *Mnl. Wdb.* I. 193.

Hart, Haert (in II. 129, 20; III. 118, 21), Hard (in II. 50, 40; 92, 203), Hert, bnw. II. 25, 74; 28, 202; 53, 169; 65, 133; 79, 33; 125, 692; 129, 21; 179, 91; III. 37, 230; 45, 552; 99, 197, 200, *hard*.
Int harde dragen, zie Dragen.

Harte. Zie Herte.

Hartheit, znw. vr. II. 50, 47, *hardheid*.

Hase, znw. m. II. 92, 193, *haas*.

Haste. Zie Haeste.

Hastelike, lic. Zie Haestelike.

Hat, znw. m. en vr., *haat*. Gods hat, II. 143, 229. eene gewone vervloeking, die ook als Godsat voorkomt. Zie *Stroph. Ged.* Gloss. op *Godsat*; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 338 vg.

Haten, ww. I. 89, 103; 141, 179; 143, 252; II. 164, 13; 196, 237; 197, 239; III. 35, 169; 36, 206; 49, 101; 51, 159, 177; 187, 993, *haten*.

Hatye, znw. vr. III. 29, 9, *haat*.

Have, znw. vr. I. 21, 200; II. 22, 372; 26, 115; 27, 154; 142, 200; 144, 255; III. 3, 86, *have*, *goed*, *bezitting*.

Havene, znw. vr. III. 97, 126, *haven*.

Haverstroo, Averstroo, znw. onz. III. 121, 19, *haverstroohalm*, in de overdrachtelijke beteekenis van eene kleinigheid. Zie Dr. De Jagers *Latere Versch* 88 vg.

Havic, znw. m. II. 39, 91; III. 84, 304, 307, *havik*.

Hebbelijc, Heblijc, bnw. I. 69, 257; 77, 109, *bevallig*.

VERWIJS. Dl. IV.

- Hebben, ww. — A. als hulpw. I. 2, 6, 29, 37; 3, 50; 4, 81, 88, 96, 116; 5, 132, 141; enz., *hebben* — B. als trans. ww. I. 3, 46; 34, 149, 154; 48, 33; 51, 175; 58, 176; 61, 326; 66, 170; 67, 203, 206; enz., *hebben, bezitten, houden, genieten*. Hebben te in den zin van *moeten* vindt men in I. 4, 101, 102. Binnen hebben, zie Binnen. Voor I. 73, 420, zie I. 190. Voor haen en haet in II. 2, 4; III 88, 56, zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 266 vg.
- Hebbende, deelw. bnw. I. 77, 115 (met wel verbonden), *lief, voorkomend, vriendelijk*. Zie *Lanc.* II. 23913; IV. 1433.
- Heblijc. Zie Hebbelijc.
- Hebreusc, Ebreusch, Ebreusch, znw. onz. II. 59, 400; 188, 256, 262, *Hebreewsch*.
- Hechten, ww. I. 182, 5, *vasthechten, vastmaken*.
- Heden, Huden (in III. 88, 46), bijw. I. 22, 241, 250; 45, 239; 59, 248; 86, 8; 117, 285; 131, 224, 227; 139, 77; 144, 283, 294; enz., *heden, dezen dag, vandaag*. Men vindt heden den dach in I. 79, 192; heden desen dach in I. 98, 339; heden dages in II. 178, 23; den dach van heden in I. 87, 56 (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1 vg.).
- Hedenmeer, bijw. I. 146, 354, *heden*. Zie *Segh.* Gloss.
- Heelen. Zie Helen, eerste artikel.
- Heelgesel, znw. m. III. 87, 28; 88, 49, *vertrouwde vriend, vertrouweling*. Zie *MLoep* Gloss.
- Heelster, znw. vr. III. 98, 162, *vrouw die verborgen houdt, vertrouweling*.
- Heelt, znw. m. Zie Helt.
- Heelt, znw. vr. Zie Helft.
- Heemde. Zie Hemde.
- Heer, Heere. Zie Here.
- Heerlijk,-lic, bnw. III. 88, 44, *vroolijk, blijde*. Zie *MLoep* Gloss.
- Heerlijkheit, Heerlicheit,-hede, znw. vr. III. 83, 284, *staat van den landsheer*. Zie *Hild.* Gloss.
- Heerlike,-lic, bijw. III. 12, 151, *prachtig, schitterend*.
- Heerscap, znw. onz. III. 64, 86, 88, *de heeren*.
- Heerscapie, znw. vr. I. 121, 423; II. 75, 208, *heerschappij*.
- Heert. Zie Haert, znw.

- Heet, Heit, bnw. I. 65, 128; 91, 63; 95, 236; 162, 176; 163, 235; II. 7, 217; 23, 15; 24, 23, 31; 25, 85, 89; enz., *heet*; II. 63, 81; III. 60, 542; 107, 46, *vurig, opgewekt, driftig*. In II. 25, 92; III. 99, 212 is het woord als znw. gebruikt in den zin van *vuur, hitte*.
- Heetelike. Zie Hetelike.
- Heeten. Zie Heten, eerste artikel.
- Heffen, ww. bedr. en onz. — A. bedr. III. 52, 204; 60, 542, *heffen, opheffen*. — B. onz. I. 95, 234, *zich verheffen*. — Zie *Stroph. Ged.* Gloss.
- Heide, znw. vr. I. 7, 7; 50, 106; III. 50, 117; 53, 263; 59, 476; 131, 3; 132, 4, 9, 14, 19; 148, 155, *heide, veld*. Ter heiden gaen, III. 92, 231, *een vroolijk leventje leiden*.
- Heiden. Zie Heidijn, bnw.
- Heidenisse, Heidenesse, znw. vr. I. 37, 273; III. 162, 183; 163, 213; 169, 410, *het land der heidenen*. Zie *MLoop* Gloss.
- Heidijn, Heiden, bnw. I. 109, 771; II. 77, 50; 79, 31, *heidensch*.
- Heidijn, znw. m. II. 76, 3, 6, 27, *heiden*.
- Heil, Heyl, znw. onz. III. 92, 222; 104, 94; 121, 22; 126, 16, *heil, geluk*.
- Heilich, Helich-ech, bnw. I. 14, 319; 22, 248; 61, 322; 69, 270, 276; 98, 325, 341; 99, 380, 395; 100, 408, 426; enz., *heilig*.
- Heilichdom, Helichdoem, znw. onz. III. 45, 555, *heilige zaak, schat*.
- Heimelijc,-lic, bnw. II. 169, 14, *geheim*; II. 196, 217; III. 167, 329, *stil, verscholen, verborgen*; I. 111, 9; III. 92, 223; 93, 258; 155, 17, *vertrouwd, gemeenzaam*.
- Heimelijcheit, Hemelijcheit. Heimelicheit, Hemelicheit, hede, znw. vr. II. 39 100, *geheim*; II. 165, 50; 171, 89, *geheime dingen*; I. 37, 294; 114, 153; II. 67, 245, *gemeenzame omgang, geheime gemeenschap*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Heimelike, Hemelike,-lijc,-lic, bijw. I. 32, 62, 65, 69; 35, 197; 113, 113; II. 161, 10; 167, 16; III. 13, 194; 24, 51; 25, 102; enz., *heimelijk, in het geheim, in het verborgen*.

- Heiscen, Heyscen. Zie Eiscen.
- Heit. Zie Heet.
- Heite, Heyte. Zie Hitte.
- Heiten (*heeten, noemen, genoemd worden*). Zie Heten, eerste artikel.
- Heiten (*heet maken*). Zie Heten, tweede artikel.
- Helden, ww. II. 180, 132, *hellen, overhellen*. Zie *Stroph. Ged.* Gloss.
- Helecht. Zie Helft.
- Helen, Heelen, ww. III. 150, 36, *heelen, gezond maken, genezen*.
- Helen, ww. (verl. tijd hal), I. 171, 187; 174, 293; II. 139, 71; 165, 43, 46; 167, 19; III. 11, 98; 32, 33; 40, 363; 93, 278; 164, 234, *verhelen, verbergen*. Sonder helen vindt men in II. 185, 134.
- Helft, znw. vr. II. 126; 719, *helft*. In I. 24, 346; II. 196, 206 vindt men den vorm *helt*; in III. 17, 317 den vorm *heelt*; in III. 46, 583 den vorm *helecht*. In III. 36, 206 is *helecht* als *bnw.* gebruikt met de beteekenis van *half*. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 14, 122, 154, 200
- Helich Zie Heilich.
- Helichdoem. Zie Heilichdom.
- Helle, Hille (in II. 23, 1, 4; 28, 192), znw. vr. I. 92, 103; 121, 410; 158, 15, 39; 160, 99; 162, 195; 163, 211, 214, 238; 164, 270; enz., *hel*.
- Hellinc. Zie Hallinc.
- Helm, znw. m. I. 24, 322; 119, 355; 120, 371, 399; 145, 342; II. 111, 122; III. 147, 117; 148, 141, *helm*.
- Helpe, Help. Zie Hulpe.
- Helpen, ww. I. 9, 117, 120; 25, 353, 358; 39, 27; 40, 69; 42, 126; 43, 187; 44, 230; 46, 282; enz., *helpen, hulp verleenen, bijstaan, baten*. Den bijvorm *hulpen* vindt men in I. 78, 158; 107, 714, 716; 146, 353; II. 15, 114; 19, 245, 260; 26, 118; 94, 28; enz. Voor *help* in I. 50, 122 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 220.
- Helpgeroep, znw. onz. I. 171, 170, *het roepen om hulp*.
- Helsc, *bnw.* I. 158, 34, 42; 160, 95; 163, 239; II. 14, 50; 95, 67; 98, 175; 105, 166; III. 84, 314; 139, 44; 140, 84; 150, 12, *helsch, tot de hel behoorende*.
- Helsen, ww. I. 56, 130; 66, 168; 76, 57; 84, 399;

- 111, 30; 114, 165; 116, 221; 175, 350; 180, 539, *omhelzen*. In I. 173, 264; 178, 455 is de onbep. wijs als znw. gebruikt.
- Helt, Heelt, znw. m. I. 39, 8; 40, 71. 77; 41, 88; 42, 139; 43, 196; 44, 232; 45, 264; III. 29, 14; 137, 12; enz., *held*.
- Helt, znw. vr. Zie Helft.
- Hem, tusschenw. III. 188, 1, 5, *hem*.
- Hemde, Heemde (in III. 87, 25), Himde (in I. 56, 101), znw. onz. I. 55, 61; 133, 297; II. 194, 134, *hemd*. Vergel. *Lanc.* II. 7988; *MLoep*, IV. 590 var.
- Hemel, znw. m. I. 97, 317; 99, 383; 103, 528; 161, 139; II. 5, 137; 11, 358; 49, 33; 51, 98, 100; 52, 124; enz., *hemel*. Men vergelijk II. 53, 183.
- Hemelijcheit, Hemelicheit, — hede. Zie Heimelijcheit.
- Hemelike. Zie Heimelike.
- Hemelrike, Hemelrijc, znw. onz. I, 51, 152; 92, 105; 106, 659; 161, 149; II. 13, 22; 99, 203; 102, 51; 170, 21; 178, 61; 181, 142; enz., *hemelrijk*, *hemel*. In II. 28, 190; 168, 68; III. 194, 152 vindt men God van hemelrike; in III. 50, 143; 57, 407 God here van hemelrike; in III. 152, 68 Here God van hemelrike; in I. 92, 118; 104, 591; 105, 616; 106, 646; III. 109, 140 die Here van hemelrike; in I. 40, 68; II. 28, 184 onse Here van hemelrike; in I. 104, 557 Vader van hemelrike.
- Hemelsc, bnw. I. 96, 250; II. 187, 216; III. 79, 118; 109, 147; 169, 397; 188, 1005, *hemelsch*, *uit den hemel*, *tot den hemel behoorende*.
- Henden. Zie Enden.
- Henen, Hene (in II. 70, 5), bijw. I. 70, 324; III. 4, 102; 48, 41, 55; 160, 131; 167, 352; 179, 712, 720; 189, 24, *van hier*; II. 84, 50; 110, 73; 133, 186; 203, 483; III. 53, 263; 135, 18, *heen*. Ook vindt men Van henen in I. 76, 88; 80, 238. — Daerwaert henen, zie Daerwaert. — *Lancs...henen*, zie *Lancs*. — Vergelijk *Waerhenen*, en *Werwaert*.
- Hennijn Zie Hinnijn.
- Henenvaert, znw. vr. III. 145, 54, *heenreis*.
- Her Zie Here (beide artikels).
- Her, bijw. Zie Hier.

- Herberge, znw. vr. I. 168, 48, 69; II. 91, 171; III. 10, 47; 55, 327, 332; 58, 439, 442, *plaats waar men huisvesting vindt*; I. 127, 65, *huisvesting. verblijf*; I. 33, 122, *verblijfkosten*; II. 138, 46, *onthaal*. Herbergen tijt in I. 52, 186 is *tijt om eene rustplaats. een nacht-verblijf te zoeken*.
- Herbergen, ww. III. 94, 287, *huisvesting geven, ontvangen, onthalen*.
- Herde, Harde, znw. m. II. 94, 11; 95, 49, 53; 99, 224; III. 71, 24, *herder*.
- Herde, bijw. Zie Harde, bijw.
- Herden. Zie Harden.
- Herder, znw. m., *herder*. Het verklw. *herderkijn*, *harderkijn* vindt men in III. 152, 51. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 216
- Here, Heer, Heere (o. a. in II. 87, 8, 17), Her, znw. m. I. 17, 36; 18. 87; 19, 131, 149; 32, 87; 33, 126; 42, 143; 47, 6; enz., *heer, vorst, meester* (In I. 36, 252; 41, 115 ook van den *echtgenoot* gezegd); I. 5, 152; 13, 268; 26, 17; 27, 47, 53, 65; 28, 86; 30, 153; enz., *heer* (als eeretitel, eerst aan adellijken en ridders gegeven, en later ook tot andere personen dan ridders uitgebreid). — Here vóór eenen anderen naam bij eene aanspreking (b. v. *Here coninc, Here keiser, Here Cantecleer*), in I. 2, 34; 3, 77; 4, 93; 17, 47; 18, 92; 29, 129; 36, 248; 44, 226; 45, 269; enz. Zoo vindt men zelfs here dief in I. 10, 136. In III. 159, 71; 160, 106; 161, 140; 179, 722 wordt gevonden *Her coninc here*. Ook komt here bij eene aanspreking voor zonder dat een andere naam volgt, in I. 5, 124, 138; 28, 86, 95; 29, 111, 149; 30, 1; 32, 55; 33, 98; 37, 276, enz. — Dikwijls vindt men *Onse Here*, van *God* gezegd; b. v. in I. 24, 342; 26, 25; 31, 44; 33, 99; 40, 68; 41, 108; II. 52, 131; 53, 161; enz. (Vergel. *Here van Nasarene* in I. 44, 215; en *God van Nasarene* in I. 45, 276.) Vergelijk *God onse Here* in I. 25, 360; 48, 26; 61, 333; II. 76, 2; 176, 45; III. 57, 422; *Onse Here God* in III. 50, 111; 195, 200; *God die Here* in III. 143, 17; 147, 119; 148, 163; *Here God* in I. 180, 546; III. 141, 22; en *God Here* in III. 42, 441, 448; 50, 131. Voor *Ons Heren leden*

- in II. 31, 55 zie men hier II. 220. — Voor de uitdrukking biden Here, die migeboot zie men Gebieden, en vergelijkte men hier III. 187, 768.
— Zie mede Der, en Hemelrike.
- Here, Her (in I. 157, 140), znw. onz. I. 157, 154; 165, 297; II. 11, 346; 46, 154; 61, 7; 73, 97, 129; 77, 50; 111, 116; 120, 489; 125, 682, *heer, leger, schare*.
- Heremite, Hermite, Hermijt, znw. m. I. 3, 74; II. 82, 67, *kluizenaar, eremiet*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 689 vg.
- Heresie, znw. vr. II. 173, 50, *ketterij*.
- Herfst, znw. m. II. 55, 253; 85, 75, 93, *herfst*.
- Hermerijn, bnw. I. 133, 298, *hermelijnen*.
- Hermite, Hermijt. Zie Heremite.
- Herre, znw. vr. I. 154, 49, *deurhengsel*.
- Hersenen, Herssene, znw. mv. I. 48, 31; 71, 345, *hersenen*.
- Hert, znw. m. II. 92, 203, *hert*.
- Hert, znw. onz. Zie Herte.
- Hert, bnw. Zie Hart.
- Herte, Hert (o. a. in III. 98, 171; 102, 30), Harte (in III. 140, 82), znw. onz. en vr. I. 14, 313; 16, 6; 23, 278; 26, 6; 32, 76; 35, 177, 209; 41, 81; 42, 121; 54, 16; enz., *hart*. — Het verklw. Hertjen vindt men in III. 138, 56. — Voor herte in III. 2, 22 zie men hier III. 196. Zie ook Breken, en voeg bij de plaatsen, waar van het breken van het hart sprake is, nog III. 127, 29; 154, 39; 166, 294; 191, 67.
- Hertebloet, znw. onz. I. 151, 69; III. 126, 3, 8, *hartebloed*.
- Hertebreken, znw. onz. II. 80, 69, *het breken van het hart, het sterven*.
- Hertelike, bijw. II. 169, 11; III. 9, 8, *hartelijk, oprecht, innig*.
- Herten, ww. I. 135, 383, *het hart doorboren*. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Herten, bnw. Zie Hertijn.
- Hertenwee, znw. onz. III. 155, 23, *hartwee, hartewee*.
- Hertijn, Herten, bnw. I. 123, 505, *van eene herten-huid gemaakt*.
- Hertjen. Zie Herte.

Hertoge, Hertoch (in III. 144, 10), znw. m. II. 43, 37, *legeraanvoerder*; I. 17, 37; 21, 195; 24, 324, 328; 39, 19; 50, 119; 153, 145; 171, 183; II. 71, 25; 105, 183; enz., *hertog*.

Hertoginne, znw. vr. I. 147, 110, 114, *hertogin*.

Hertze, znw. onz. III. 122, 8; 123, 4; 124, 15, *hart*.

Heruut. Zie Hierute.

Herwaert. Zie Haerwaert.

Het, pers. vnw. van den derden pers. enk. onz. I. 5, 142; 6, 165; 10, 162; 11, 202; 14, 299, 307; 24, 336; 27, 63; 29, 134, 144; enz., *het*; III. 5, 145; 157, 8, *er*.

Hetelike, Heetelike, bijw. I. 139, 94, *heftig*, *driftig*.

Heten, Heeten, Heiten (in I. 91, 67; III. 165, 273), Hieten (o.a. in II. 191, 13, 15); ww. (verl. tijd hiet, deelw. geheten). — A. trans. I. 8, 58; 26, 17; 68, 224; 87, 22; 91, 67; 92, 115; 107, 690; 126, 18; 135, 367; II. 32, 99; 40, 167; enz., *noemen*, *heeten*; I. 19, 114, 124; 21, 223; 63, 23; 100, 401; 103, 552; 117, 256; 129, 137; 134, 348; 146, 375; 163, 3; enz. *bevelen*, *gelasten* (In I. 129, 137; 131, 211; 178, 449, 450 en elders nadert de beteekenis tot *uitnoodigen*, *verzoeken*). In II. 154, 50 is *u* ingevoegd, maar *di et* is aldaar als hulpww. te beschouwen, en *heten doet* = *heet*, zoodat *u* verwijderd moet worden (zie *Mnl. Wdb.* II. 235). In II. 69, 300 leze men *hiet*; zie hier II. 221. Zie ook *Wellecome*. — B. intrans. I. 2, 5; 29, 114; 58, 202; 67, 182; 68, 222; 91, 68; 108, 751; 127, 31; 137, 27; 152, 95; enz., *heeten*, *genoemd worden*. In I. 2, 5 heeft het Comb. HS. *ende hiet*; zie daarover Dr. Van Heltens aantek. op *Rein.* I. 269; en vergelijk hier II. 40, 146; 185, 150; III. 157, 13, met I. 171, 183; II. 75, 184.

Heten, Heiten, ww. III. 111, 21, *heet maken*, *warm maken*.

Hi, pers. vnw. van den derden pers. enk. manl., I. 8, 60, 62, 66, 68, 70, 71, 73, 74; 4, 85, 86; enz., *hij*. Voor hi in III. 3, 72 zie men hier III. 197. *Behoudentsins*, zie *Tsins*.

Hie, Hye, znw. m. II. 32, 115, *mannetje*. Vergelijk *Nat. Bl.* II. 1526, 1689; V. 868—870.

Hier, Hiere (in I. 76 65); Hir (in I. 82, 299, 322),

- Her (in III. 121, 1), Hare, bijw. I. 2, 38; 5, 136, 143; 6, 179; 7, 13; 11, 202; 17, 38, 41, 44; 19, 138; enz., *hier, op deze plaats* (bij ww. van richting ook *hierheen*). Hier niet verre, III. 24, 31, *niet ver van hier* (vergel. II. 109, 36). Van hier, I. 22, 254; 103, 542; 124, 543; II. 6, 171; 109, 36; III. 57, 390; 131, 12; 147, 127; 148, 165, *van hier*. Hier of daer, II. 90, 108, *hier of daar*. Hier ende daer, II. 91, 178, *hier en daar* (vergel. I. 93, 139). Daarnaast vindt men Hier ende dare in II. 166, 82; Hare ende dare in II. 149, 471; Harentare in I. 11, 200; 14, 283; 90, 4; 102, 519; II. 45, 94; 76, 14; 82, 61; 84, 27; 91, 157; Harentere in I. 37, 289; Harentere in III. 36, 202. Hare noch dare vindt men in III. 45, 546. Over III. 20, 102 zie men III. 203; en over III. 185, 905 zie men III. 213; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 205. Hier ende gens, zie Gens.
- Hieraf, Hierof, (o. a. in I. 123, 499; II. 202, 440), Hierave, bijw. I. 158, 40; II. 28, 205; 74, 148; 114, 249; 131, 76; 170, 44; 201, 407; III. 9, 6; 14, 22; 168, 385, *hiervan, van hen, van dezen*; I. 97, 284; 139, 85; 140, 132; 145, 331; II. 64, 93; 154, 54; 213, 263, *hierover*; I. 101, 445; II. 157, 76, *hierdoor*; I. 78, 164; 139, 87, *hierin*.
- Hierane, Hieran, bijw. II. 22, 370; 27, 162; 33, 121; 57, 312; 82, 244; 101, 278, *hieraan, hierbij*; III. 175, 596, *hierop*.
- Hierave. Zie Hieraf.
- Hierbeneden, bijw. III. 74, 149, *hieronder, hier op aarde*.
- Hierbi, Hierby, bijw. I. 7, 14, *hierbij, in de nabijheid*; I. 29, 147; 100, 413; 152, 88; II. 69, 300; 184, 91, 105; III. 70, 119; 81, 193, *hierom, hierdoor*.
- Hierbinnen, Hirbinnen, bijw. I. 3, 54; 76, 79; 79, 208; 85, 425, 434; 97, 311; 101, 444; III. 22, 203, *hierbinnen, hierin*; III. 6, 185; 96, 79, *intusschen, binnen dezen tijd*.
- Hierboven, bijw. I. 25, 349; 34, 147; 161, 140; 167, 18; II. 63, 86; 200, 397; III. 81, 205, *hierboven*.
- Hierbuten, bijw. I. 117, 273; III. 55, 327, *hierbuiten*.
- Hiere. Zie Hier.
- VERWIJS. Dl. IV.

- Hierenbinnen, bijw. II. 133, 168; III. 100, 228, *intusschen, ondertusschen, middelerwijl, in den tusschen-tijd*. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 26 op *Daerenbinnen*; en *Mnl. Wdb.* II. 632 op *En*.
- Hierinne, Hierin, bijw. I. 55, 76; 131, 224; 175, 342; II. 75, 190; 202, 441; III. 12, 147; 19, 84; 42, 444; 103, 61; 107, 50; 174, 583, *hierin*; II. 140, 101, *intusschen, ondertusschen*.
- Hiermede, Hiermet, bijw. I. 33, 108; II. 100, 228; 190, 346; 198, 316; III. 24, 61; 76, 220, *hiermede, hierdoor*.
- Hierna, Hiernaer, bijw. I. 13, 262; 41, 109; 101, 475; 156, 100; II. 52, 116; 59, 385; 108, 1; 109, 49; 128, 794; 129, 24; enz., *hierna, hiernaar, hierheen*.
- Hiernamaels, bijw. III. 164, 239, *later, naderhand*.
- Hierneder, bijw. II. 6, 174; 53, 177, *naar beneden, ter neder*; III. 109, 144, *beneden, hier op aarde*.
- Hierof. Zie Hieraf.
- Hieromme, Hierom, Hierombe (in I. 104, 590), bijw. I. 29, 145; 148, 55; 158, 11; II. 16, 157; 27, 165; 62, 27; 114, 228; III. 70, 113; 75, 194; 77, 26; enz., *hierom*.
- Hieromtrent, bijw. III. 24, 42, *in de buurt, in den omtrek*.
- Hieronder, bijw. I. 162, 197, *hieronder*.
- Hierop, bijw. I. 146, 364, *hierop, hierin*.
- Hierover, bijw. II. 195, 173, *hierover*.
- Hiertevoren, bijw. I. 53, 4; 92, 109; 102, 510; 150, 9; 164, 259; II. 169, 2; III. 1, 1; 66, 143; 107, 47; 157, 8, *te voren, hieraan voorafgaande*.
- Hiertoe, bijw. I. 168, 58; II. 109, 83; 143, 231; 151, 15; 155, 71; 161, 44; 162, 62; III. 159, 89, *hiertoe, hiervoor*.
- Hierute, Hieruut, Hieruyt, Heruut, bijw. I. 64, 68; II. 191, 9; 198, 311, *hieruit*; II. 158, 35, *naar buiten*.
- Hiervore, Hiervoren, Hirvoren, bijw. I. 87, 49; 88, 79; 90, 8; 91, 60; 94, 192; 123, 501; II. 60, 422; 74, 172; 148, 5; 149, 40; enz., *vooraan, te voren, reeds vroeger*.
- Hiervoormaels, Hiervoermaels, Hiervormaels, bijw. II. 106, 216; 151, 31, *vroeger, voorheen*.

- Hieten. Zie Heten, eerste artikel.
- Hilde, znw. vr. I. 49, 78, *greep, gevest van een zwaard*.
Zie verder I. 201; en hier Hilde.
- Hilie, Hilijck. Zie Huwelijc.
- Hille. Zie Helle.
- Hilte, znw. vr. II. 79, 21, *greep, gevest van een zwaard*.
Zie verder I. 201; en hier Hilde.
- Himde. Zie Hemde.
- Hindervaert. Zie Hinderwaert.
- Hinderwaert, bijw. *achterwaarts, achteruit*. In de uitdrukking hinderwaert varen, III. 75, 191, *naar de maan gaan*; III. 59, 485, *naar de andere wereld gaan, naar den duivel gaan, te gronde gaan*. In III. 75, 191 vindt men hier hindervaert, volgens de lezing van het Haagsche HS., waar ook op twee andere plaatsen (21, 32 en 136, 234) *hindervaert* voorkomt, terwijl het Brusselsche HS. daar *hinderwaert* heeft. Zie *Sp.* III^s, 38, 36; *Hild.* Gloss.; *Taal- en Letterb.* IV. 253 vgg.; en *Stroph. Ged.* Gloss.
- Hinne, znw. vr. I. 2, 5; 5, 135; 11, 188; 13, 274; II. 84, 29; 92, 200, *hen*.
- Hinnijn, Hinnin, Hennin, bnw. II. 39, 109, *van eene hen*. Zie de aantekening van Dr. Verwijs op *Nat. Bl.* III. 1601.
- Hir. Zie Hier.
- Hirbinnen, Hirvoren. Zie Hierbinnen, Hiervoren.
- Historie, Hystorie, Ystorie, znw. vr. I. 40, 51; 74, 458, 463; 112, 60, 67; 156, 103; II. 50, 37; 74, 161; 81, 2, 21; enz., *geschiedenis*. Vergelijk hier II. 184, 86 vgg.
- Historiael, Hystoriael, bnw. II. 188, 281, *geschiedkundig, der geschiedenis*.
- Hitte, Hitten, znw. vr. I. 87, 28; 91, 62, 66; 92, 97, 111; 95, 239; II. 62, 39; 65, 153; 68, 256; 84, 45; enz., *hitte, heetheid*. Den vorm Heite, Heyte vindt men in I. 63, 33.
- Ho, bijw. I. 6. 161, *luide, met luider stemme*. Verg. Huydec. op *St.* III. 142; en *Tijdschrift*, IV. 214. In III. 126, 17 schijnt het woord als stoplap gebruikt te zijn.
- Hoe, bijw. en voegw. — A. bijw. I. 3, 62; 5, 154; 6,

- 1; 11, 181; 14, 302; 16, 26; 20, 164; 28, 101; 29, 127; 30, 13; enz., *hoe*; III. 162, 197, *voor hoeveel geld, voor welken prijs* (zie hier III. 212). *Hoe dat*, III. 87, 33, *dat*. *Hoe so*, I. 7, 16; 117, 286; 143, 268; II. 40, 145, *hoe ook*. — B. voegw. II. 82, 57, *hoe ook*. — Zie mede *Wie*, *bijw.*
- Hoeh*, *bnw.* Zie *Hooch*, *bnw.*
- Hoeh*, *bijw.* Zie *Hoge*, *bijw.*
- Hoehheit*, *ede.* Zie *Hoocheit*.
- Hoehelike*. Zie *Hogelike*.
- Hoedaen*, *vrag. en betr. vnw.*, I. 114, 129, *hoedanig, wat voor een*. *Hoedane wijs*, adverbiale accusatief, II. 34, 41, *hoe, hoedanig* (zie *Rijmb.* 27806).
- Hoede*, *znw. vr.* II. 87, 140; 168, 83; III. 188, 1007, *bescherming*; III. 165, 287, *toezicht, opzicht*; II. 69, 332, *middel tot bewaring, tot bescherming*; I. 52, 202, *beschermmer*; II. 87, 13; III. 65, 113; 159, 83, *voorzorg, hoede, behoedzaamheid*; I. 4, 95, 109; 174, 298; III. 142, 20, *zorg, bezorgdheid*. In *hoeden staen*, II. 65, 134; 98, 185, *zorg dragen, zich in acht nemen* (vergel. II. 87, 13). — Zie *Huydec.* op *St.* I. 380 *vg.*; en *Rijmb.* *Gloss.*
- Hoedekijn*. Zie *Hoet*, *znw. m.*
- Hoeden*, *Hueden*, *ww.* I. 19, 137; II. 133, 152; 140, 111; 148, 29; III. 23, 224; 150, 12, *beschermen, behoeden, beveiligen*; I. 34, 142; II. 67, 241; 148, 19, *bewaken, het opzicht over iemand hebben*. Hem *hoeden*, II. 98, 181; 197, 262; 212, 218; III. 24, 60; 26, 129; 28, 198; 32, 31; 33, 73; 34, 100, 106; enz., *zich hoeden, zich in acht nemen, voorzichtig zijn*; III. 51, 179; 59, 492, 495, *zich verdedigen*.
- Hoef*, *znw. m.* II. 35, 59, *hoef*.
- Hoefsc*, *Hoefscheit*. Zie *Hovesc*, *Hovescheit*.
- Hoeft*. Zie *Hooft*.
- Hoeftsonde*. Zie *Hooftsonde*.
- Hoega*, *bnw.* Zie *Hooch*, *bnw.*
- Hoegedaen*, *vrag. en betr. vnw.*, *hoedanig*. *Hoegedane wijs*, adverbiale accusatief, I. 179, 526, *hoe, hoedanig*.
- Hoec*, *Houc*, *znw. m.* III. 107, 43, *hoek*; I. 81, 277, 292; 85, 427, 447, *hoek* (van een schaakbord); II. 91, 176; III. 97, 98, *hoek, plaats, gewest, streek*.

- Hoecaweel, znw. m. II. 111, 126, *houweel*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 505.
- Hoer, znw. onz. I. 9, 110; 10, 132, 141; 11, 185, 197; 12, 209; 13, 273, 282; 14, 284, 292; enz., *hoer*.
- Hoeneer, bijw. III. 84, 297, *wanneer*. Zie *Hild.* Gloss.
- Hoep. Zie Hoop.
- Hoer. Zie Haer, bez. vnw. (twee artikels).
- Hoere, znw. vr. III. 190, 54; 194, 158, *hoer*.
- Hoeren. Zie Horen.
- Hoern. Zie Hoorn.
- Hoerwerc. Zie Hoorwerc.
- Hoet, znw. m. I. 145, 327, *helm, hoed*; I. 169, 99; 173, 253; III. 34, 112; 128, 4, 8, 11, 13, 15, 26, 28; 129, 37, *krans*. Het verklw. hoedekijn vindt men in I. 155, 65; III. 129, 6. Zie *Hild.* Gloss.
- Hoet, Hoot, znw. onz. Zie Hoof t.
- Hoetvrouwe. Zie Hoof tvrouwe.
- Hof, Hoff (in III. 68, 24; 69, 73), znw. onz. en m., I. 7, 4; 17, 66, 69; 104, 564; II. 66, 198; III. 100, 229, *hof, open binnenplaats*; I. 13, 269; 20, 156; 21, 216; 53, 7; 62, 10; 63, 18; 93, 138, 142; 104, 593; 105, 622; enz., *hof, kasteel*; I. 13, 266; 61, 316; 130, 153; 131, 197; II. 153, 82, 1, *het hof, het paleis des konings*; II. 139, 49, *de bewoners van het kasteel, het hof, de hofhouding*; II. 13, 29; 20, 310; 21, 329, 337; 22, 283, *het bisschoppelijk paleis* (vergel. II. 172, 29, 33); III. 78, 85; 79, 96, *hof, hoofdstad*; I. 13, 278, *hof, huis, woning*. In allen hove, II. 159, 77, *overal*. Hof winnen bienen, III. 68, 24, *huisvesting vinden bij, vasten voet krijgen bij*. — Voor te hove staen in I. 162, 200 wil Dr. Franck lezen: *Ende oost te hove gaen*. Te hove gaen beteekent ondergaan; zie verder *Alex.* IV. 1153; VI. 3; X. 637, 1277, 1319; *Troyen*, 1236 var. — Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*. 76 vgg.
- Hoge, bnw. Zie Hooch, bnw.
- Hoge, Hooch, Hoech, bijw. I. 10, 124; 32, 73; 176, 391; II. 35, 56; 166, 79; III. 50, 125; 75, 163; 77, 20; 82, 230, *hoog*; III. 65, 97, *zeer*. Hoge geboren, III. 158, 58; 162, 191; 164, 226; 166, 296; 167, 354; 170, 449, *van eenen hoogen stand of rang* (vergelijk III. 177, 668).

- Hoge, znw. m. III. 34, 125; 183, 864, *vreugde, blijdschap*. Zie *Hild. Gloss*; *Torec Gloss*; en Francks *Etym. Wdb.* op *Heug*.
- Hoge, znw. vr. II. 84, 46, *hoogte*. Zie voor deze plaats II. 223; en vergelijk *Mnl. Wdb.* I 1434.
- Hogelike, Hoechelike, bijw. II. 175, 10; III. 110, 158, *zeer, in hooge mate*. Zie voor de laatste plaats Dr. M. de Vries, *Mnl. Taalz.* 91 vg.
- Hogen, ww. III. 35, 146, *verhoogen, vermeerderen*. Van de uitdrukking *hogen ende meerren* in III. 65, 128 wordt in *Hild. Gloss.* gezegd: „zeker in den zin van *ongeoorloofde winsten zoeken te verkrijgen* door het verhoogen en vermeerderen der prijzen, door de waar op te drijven.”
- Hoift. Zie Hoofst.
- Hoir. Zie Haer, bez. vnw. (twee artikels).
- Hoirn. Zie Hoorn.
- Hol, znw. onz. I. 91, 76; II. 85, 85, *hol*.
- Hol, bnw. II. 35, 59; 86, 110, *hol*.
- Hondekijn. Zie Hont.
- Hondert, telw. I. 67, 196; 80, 240; 153, 136; II. 74, 169, 173; 77, 39; 78, 83; 116, 330; 167, 24; III. 8, 283; 17, 9, *honderd*. *Hondert dusent* vindt men in I. 140, 112. Voor *si hondert* in I. 127, 60; II. 123, 596 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* § 381.
- Hondertwerven, *Hondertwaerf*, bijw. I. 116, 221, *honderdmaal, honderdwerf*.
- Hondijn, bnw. II. 33, 145, *van eenen hond*.
- Hone, znw. vr. I. 116, 247, *bedrog*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.*
- Honech. Zie Honich.
- Honen, ww. I. 12, 210, 211; 177, 410; II. 75, 206, *bedriegen*. Zie *Hild. Gloss.*
- Honger, znw. m. I. 52, 193; 158, 29; II. 106, 117; 97, 147; III. 183, 857; 188, 1016, *honger*.
- Hongerich, bnw. I. 9, 102, *hongerig*.
- Honich, Honech, znw. onz. II. 38, 49; 40, 138, 143; 41, 189, 194; 43, 32; 45, 89; 46, 127; 47, 177; 48, 209; enz., *honig*.
- Honichraet, Honichroot, znw. vr. III. 154, 38, *honigraat*.

Honichseem, Honichzeem, znw. onz. II. 2, 21, *honigzeem*. Zie mede II. 214.

Hont, znw. m. I. 3, 55, 64; 5, 122, 134; 11, 168; 51, 168; 145, 338; II. 6, 148; 30, 1, 14; enz., *hond*; III. 149, 20, *verachtelijk mensch*. Het verklw. *hondekijn* vindt men in II. 146, 343.

Hooch, Hoge, Hoech, Hoege, bnw. I. 16, 17; 154, 23; 169, 106, 107, 125; 175, 364; II. 5, 115; 44, 61; 141, 150; 204, 14; enz., *hoog*; I. 88, 60; 100, 415; II. 31, 45; 71, 44; 116, 331; III. 66, 169; 74, 142; 159, 69; 164, 231, *groot*; II. 95, 63; III. 83, 266, *trotsch, fier*; II. 129, 1, *luid*; I. 177, 421; 178, 448; III. 189, 15, *laat* (eigenlijk gezegd van het hoog geklommen zijn der zon); II. 77, 65; 80, 83, *hoog* (van God en Christus gezegd); I. 84, 391; 85, 445; 132, 255; 149, 2; 150, 34; 159, 85, 87, 90; II. 82, 63; III. 43, 470; 63, 43; enz., *aanzienlijk, voornaam* (van personen gezegd); I. 96, 270; 100, 410; 101, 448, 458; 155, 93; 182, 9; 183, 26, 30, 32, 33; 184, 63; enz., *aanzienlijk, voornaam* (van zaken gezegd). Hoge avont, zie Avont Hooch dach, I. 177, 418, *helder dag, klaurlichte dag* (vergel. I. 177, 421). Hoge moet, III. 135, 29, *hoogmoed*; III. 170, 445, *fierheid*. Dat hoge doen, I. 152, 89, *de groote feestelijkheden* (zie *Mnl. Wdb.* II. 254). Hoge Rome, III. 106, 16, *Rome, de hooge stad*, gewoon epitheton van de heilige stad Die hoogste, III. 76, 3, *de Allerhoogste, God, het Opperwezen*. Dat hoge II. 96, 85; 204, 23; 207, 29; III. 70, 104, *wat hoog is, de hoogte*. Van hogen, II. 76, 26; III. 70, 112; 75, 178, *van de hoogte, uit eene hooge plaats*. Voor hooch in III. 25, 107; 28, 197 zie men hier III. 205.

Hooch, bijw. Zie Hoge, bijw.

Hoocheit, Hoecheit, — hede, znw. vr. I. 87, 55; II. 69, 9; 62, 46, *hoogte, top*; II. 44, 67; 98, 166; 104, 136; III. 79, 127, *hoogheid*.

Hoofd Zie Hoofd.

Hoofje. Zie Hoofd.

Hoofscelike. Zie Hovescelike.

Hoofscheit. Zie Hovescheit.

Hoofd, Hoeft, Hovet, Hoofd (in II. 122, 553), Hoift (in II. 119, 428), Hoot (in II. 121, 515; 154,

- 43), Hoet (o. a. in I. 36, 222; 151, 61), znw. onz. I. 2, 7; 14, 306; 24, 346; 36, 222, 55, 81; 66, 146; 75, 18, 35, 38, 50, 51; enz., *hoofd*; II. 34, 7, 45; 35, 72; 37, 19, 37; 39, 120; 44, 62; 57, 328, *hoofd* (van dieren gezegd), *kop*; II. 161, 9, *masker*; II. 103, 113; 131, 77; 143, 212, *hoofd*, *opperhoofd aanvoerder*, *de eerste*; III. 83, 255, *hoofdzaak*. In II. 119, 443; 121, 515; 122, 553 is het een term in de heraldiek, *schildhoofd*, d. i. „de ruimte boven in het schild, begrepen tusschen den bovenrand en eene horizontale lijn op twee deelen afstands van dien rand getrokken”; zie Rietstap, *Handb. der Wapenk.* 99 vgg.; en Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 15. In III. 137, 14 vindt men het verklw. hoofjen. Te hoofde brengen, I. 86, 11, 12; 87, 18, 30; 88, 66, 68, 92; 92, 83; 93, 145-147; 95, 210, 220, 223, *volbrengen*, *ten einde brengen* (zie *Mnl. Wdb.* I. 490; en *Taal- en Letterb.* V. 125).
- Hoofstsonde, Hoefstsonde, znw. vr. II. 27, 148, *doodzonde*. Zie *Hild.* 44, 130.
- Hooftvrouwe, Hoetvrouwe, znw. vr. I. 159, 79, *hoofdvrouw*, *opperste der vrouwen*.
- Hoop, Hoep, zuw. m. II. 45, 106, 103, 110, 112; 105, 163, 168; 141, 140; 191, 2; 193, 110, *hoop*, *menigte*. In II. 66, 201 vindt men het verklw. hoopkijn. Over hoop, III. 130, 47, *overhoop*. Zie Dr. de Jagers *Lat. Versch.* 316 vgg.
- Hoop, znw. vr. Zie Hope.
- Hoor. Zie Haer, bez. vnw. (twee artikels).
- Hoordewerc. Zie Hoorwerc.
- Hooren. Zie Horen.
- Hoorn, Hoern, Hoirn, Horn, Horen, znw. m. II. 7, 184; 165, 63, *hoorn*, *horen* (van een dier); I. 43, 162; 48, 52; 49, 67, 98; 51, 140; 130, 159, 183; 131, 194, 201; II. 77, 31, 37; 79, 37, 41; 110, 72; 111, 134, *hoorn*, *horen* (blaasinstrument).
- Hoorwerc, Hoerwerc, znw. onz. II. 110, 93. Men leze (zie II. 224) hoordewerc of hordewerc, d. i. *schanskorven*.
- Hoot. Zie Hoofst.
- Hope, Hoop, znw. vr. I. 172, 216; II. 17, 183; III. 73, 93; 77, 15; 144, 29, 32, *hoop*.

- Hopen, ww. I. 82, 316; 84, 402; 117, 286; II. 21, 357; 22, 365; 143, 225; 198, 293; III. 73, 90; 98, 155, *hopen*.
- Hordewerc. Zie Hoorwerc.
- Horeest. Zie Oreest.
- Horen, znw. Zie Hoorn.
- Horen, Hooren (in III. 109, 117), Hoeren (in III. 184, 894), ww. I. 2, 30; 5, 143; 6, 160; 7, 6, 12, 24, 28; 8, 71; 9, 106; 16, 14; 18, 90; enz., *hooren*; I. 3, 55; 6, 163; 36, 235; 185, 119; II. 60, 408; 62, 13; 158, 4; 176, 52; 182, 36; 189, 300; enz., *behooren*.
- Horn. Zie Hoorn.
- Horten, Hurten, ww. — A. intr. II. 117, 372; 118, 383, *rennen*. — B. trans. I. 117, 261; 124, 621, *stooten*, *duwen*.
- Hostie, znw. vr. I. 99, 379, *hostie*.
- Hou. Zie Wi, tusschenw
- Houd. Zie Houde, bnw.
- Houde, Hulde, znw. vr. I. 141, 76; 168, 80; III. 70, 92; 150, 8, *gunst*; I. 11, 183, *trouw*. Van goeder houde, III. 24, 67, *uit goede gunst*. Zie *Hild*. Gloss. op *Houde en Hulde*.
- Houde, Houd, Hout, bnw. I. 173, 283, *welwillend*, *genegen*; II. 172, 22, *gunstig*. Voor I. 173, 283 zie men I. 196. Zie *Stroph. Ged.* Gloss
- Houde, bijw. I. 18, 108; 40, 57; II. 202, 457, *spoedig*, *gaww*; I. 21, 194, *terstond*. Also houde, Also houde, I. 63, 42; 81, 279; 84, 382; 85, 424; 90, 12; 92, 92; 99, 375; 106, 673; 108, 736; II. 144, 261; enz., *zoo terstond*, *aanstonds*. Also houde als, voegw., I. 112, 82, *zoodra als*. Zie *Lsp.* Gloss; *Clignett*, *Bijdr.* 62; en *Mnl. Wdb.* I. 370.
- Houden (verl. tijd helt, hilt, hielt), ww. trans, intrans., en wederk. — A. trans. I. 56, 129; 91, 43; 99, 365; 101, 465, 468; 126, 21; 128, 74; 180, 534; II. 26, 97; 53, 175; enz., *houden*, *vasthouden*; I. 42, 155; II. 133, 179; III. 119, 25; 179, 716, *houden in iets*, *binnen eene zekere ruimte besloten houden*; I. 5, 147, *houden*, *in bezit houden*; II. 105, 162, *bij zich houden*, *bij zich hebben*, *er op na houden* (zie *Ferg.* Gloss.); II. 73, 111; 169, 104; III. 22, 193; 81, 199, VERWIJS Dl. IV. 23

houden, bewaren, beschermen; II. 65, 137; III. 74, 129; 79, 130; 81, 177; 102, 8, *houden, doen blijven*; I. 31, 22; III. 96, 88, *bevatten, inhouden*; I. 137, 18; II. 69, 320; 87, 138; 188, 252; III. 73, 118; 82, 245; 103, 53; 141, 24, *houden, in acht nemen, bewaren, opvolgen*; II. 78, 92; 150, 91; 188, 259; 189, 311; III. 64, 87; 65, 120; 75, 169; 76, 211; 103, 59, *ophouden, bewaren, in stand houden*; II. 41, 178, *behandelen*; I. 85, 441; 109, 767, 774; 133, 289; 135, 381; 175, 336; II. 34, 8; 141, 155; 162, 63, 68; enz., *houden, beschouwen*; II. 3, 46; 150, 94; 153, 9; III. 12, 150, *houden, vieren* (van een feest of eene plechtigheid); I. 144, 292, 301; II. 35, 69; 65, 146; 205, 51, *houden, tegenhouden, terughouden*. Hout daer in III. 138, 51, en Houdt in III. 163, 200, *ziedaar, daar is*. Enen geselschap *houden*, I. 93, 143, *met iemand zijn, iemand bijstaan* (zie Geselschap). Het in dien *houden*, II. 184, 87, *het er voor houden*. Jegen enen sprake *houden*, zie Sprake. Met enen den spot *houden*, zie Spot. Sijn gemach *houden*, zie Gemac. — B. intrans. II. 77, 50; 130, 37, *stand houden, pal staan*; I. 22, 234; 77, 110, 112; III. 51, 163; 59, 490, *stil houden, stil staan, wachten, blijven staan*; II. 118, 387, *vasthouden*; II. 22, 366; 86, 94, *houden aan, blijven bij*; II. 141, 131, III. 58, 449, *zich bevinden*; III. 112, 53, *meenen, gelooven*. Stilte *houden, stil houden*, vindt men in II. 133, 188; 158, 8. Op een *houden*; zie Een, telw. — C. wederk. Hem *houden*, II. 16, 163; 53, 174; 152, 42; III. 26, 137; 33, 33, 87; 34, 105, 109; 93, 244, *zich houden, zich gedragen*. Hem *houden aen*, I. 139, 103; II. 87, 18, 23; 180, 118; III. 89, 92, *geven om, rekenschap houden met, zich bekommeren om*; II. 19, 252, *gehoorzamen aan*; I. 177, 410; II. 15, 121; 19, 263; 147, 376; III. 104, 107, *vertrouwen op, zich vertrouwen aan*. Hem *houden in*, II. 17, 174, 195, *bij iets blijven*. Hout, znw. onz. I. 55, 92; 182, 8; II. 111, 142; III. 59, 478, *hout*; I. 66, 141; II. 124, 633, *het hout van eene speer of lans*; II. 63, 72; III. 114, 137, *stuk hout*; I. 164, 262; III. 149, 21; 169, 392, *kruishout*. Hout, bnw. Zie Houde, bnw. Houten, Hulten, bnw. III. 114, 124, *houten*.

- Houten, ww. II. 158, 38, *kreupel loopen*. Zie De Jagers *Archief*, IV. 213 vgg.
- Houwen, ww. I. 120, 393; 129, 145; II. 102, 66; 111, 129; III. 78, 61; 79, 111, *houwen*.
- Hovaerde, Hovarde, Hoverde, Hoveerde, znw. vr. I. 161, 148; II. 95, 62; 164, 14; 177, 27; 180, 132; III. 33, 73, 75, 76, 79, 84, 86; enz., *hoovaardij*, *hoogmoed*.
- Hovaerdich, Hoverdich, Hoveerdich, bnw. III. 102, 10, *hoovaardig*, *trotsch*; II. 53, 153, *der hoovaardij*, *van den hoogmoed*.
- Hovaerdicheit, Hovardicheit, Hoverdicheit, hede, znw. vr. I. 159, 53; 161, 141; III. 33, 77, *hoovaardigheid*, *trotschheid*, *hoovaardij*, *hoogmoed*.
- Hovarde. Zie Hovaerde.
- Hovardicheit, hede. Zie Hovaerdicheit.
- Hoveerde, Hoveerdich. Zie Hovaerde, Hovaerdich.
- Hoven, ww. II. 99, 199; III. 66, 149, *feestvieren*, *feest houden*, *vroolijk zijn*. Met enen hoven, III. 121, 24; 173, 542, *met iemand verkeerren*. Zie *Dram. P.* 36; en *Hild.* Gloss.
- Hoverde, Hoverdich, Hoverdicheit, hede. Zie Hovaerde enz.
- Hoveren, ww. II. 174, 87; 175, 10, *feestvieren*, *vroolijk zijn*. Zie *Hild.* Gloss.
- Hovesc, Hoefsc (in III. 93, 268), Huefsc (in III. 92, 214, 223), bnw. I. 59, 222; 122, 479; 140, 131; 144, 309; 170, 158; II. 90, 109; III. 23, 16; 24, 63; 32, 47; 33, 63; enz., *welgemanierd*, *wellevend*, *beleefd*, *heusch*. Voor III. 34, 128 zie men Evel. Vergelijk *Beatrijs*, eerste uitgave, bl. 38 vg.
- Hovescelike, Hoofscelike, bijw. I. 184, 61, *op eene beleefde wijze*; I. 183, 13; III. 47, 3, *welgemanierd*, *gelijk eenen hoofschen ridder betaamt*.
- Hovescheit, Hoofscheit, Hoefscheit, hede, znw. vr. I. 12, 241; 127, 34; 137, 30; II. 194, 133; III. 32, 41, *welgemanierdheid*, *wellevendheid*, *beleefdheid*, *heuschheid*.
- Hovet. Zie Hoofst.
- Hu, znw. m. II. 126, 717, *geschreeuw*, *krijgsgeschreeuw*,

- wapenkreet*. Zie Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 190; en *Mnl. Wdb.* II. 1156.
- Huden. Zie Heden.
- Huefsc. Zie Hovesc.
- Hueren. Zie Huren.
- Huis, Huys. Zie Huus.
- Huyt. Zie Huut.
- Hulde. Zie Houde.
- Hulen, ww. II. 25, 94, *huilen*.
- Hulpe, znw. vr. I. 17, 62; 24, 342; 39, 11; 40, 60; 161, 150; 165, 299; 174, 304; II. 15, 122, 123; 19, 248; enz., *hulp*; II. 139, 76, *helper*. Den vorm *Helpe* vindt men in I. 81, 285; 167, 47; II. 33, 135; 139, 76; III. 56, 364; den vorm *Help* in II. 101, 31.
- Hulpen. Zie Helpen.
- Hulten. Zie Houten.
- Hupsc, bnw. III. 145, 47, *aardig, bevallig, innemend*. Zie Kluge, 141.
- Huren, Hueren, ww. II. 194, 119; III. 112. 55, 64, *huren*.
- Hurten. Zie Horten.
- Huus, Huis (in III. 132, 7), Huys (o. a. in II. 171, 57; 194, 140), znw. onz. I. 7, 4; 9, 119; 11, 189, 193; 12, 215, 217; 59, 221; 94, 163; 150, 15; 152, 21; enz., *huis*; II. 101, 47; 142, 200; 200, 388; III. 132, 7; 140, 53, *kasteel*; III. 90, 142, *huisgezin*. Het verklw. *husekijn* vindt men in II. 64, 100. *Thuus, Thuys*, II. 63, 56; 143, 224; 165, 58; 167, 12; 171, 57; 205, 46; III. 16, 311; 20, 118; 26, 134, *tehuis, in huis, naar huis*. *Van huus*, III. 5, 160, 163; 93, 261, *van huis*. Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 8 vgg.
- Huusduve, znw. vr. II. 92, 205, *huisduif, gewone duif, tamme duif*.
- Huushont, znw. m. II. 31, 73, *huishond, hond die op het huis past*.
- Huusman, znw. m. III. 65, 113; 74, 162; 78, 57, 78; 79, 105; 81, 212; 82, 216, 220, 228; 83, 287; enz., *landman*.
- Huusviant, znw. m. II. 65, 141, *huisduivel*.
- Huut, Huyt, znw. vr. I. 171, 175; 172, 246; II. 8, 242; 120, 496, *huid*.
- Huwelijc,-lic,-lyc, znw. onz. en m. (II. 149, 33),

I 76, 92; II. 59, 369; 84, 22; 148, 8; 167, 44; 168, 67; 178, 46; 181, 144; III. 9, 35; 12, 126, 131, 143, 149, *huwelijk*. Den vorm Hilic, Hilijek vindt men in III. 72, 49, 55, 64; 73, 96, 106; 75, 168, 171, 175, 180, 182, 184, 196; 76, 203. A eneneneen huwelijc doen, II. 198, 287, *met iemand een huwelijk aangaan* (zie *Mnl. Wdb.* II. 238). — Zie hier II. 226; Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 49, 70, 199. Huwelijc, bnw. II. 148, 4, *tot het huwelijk behoorende*. Zie hier II. 226; en Dinc. Huwen, ww. III. 49, 94; 54, 284, *huwen, trouwen*.

I. Y

Idel, Ydel, bnw. II. 97, 150, *ledig*; II. 52, 128, *ledig, verlaten*; II. 69, 328; 173, 76; 184, 116; 187, 205; 193, 88, *ijdel, onnut, beuzelachtig*. Idelheit, Ydelheit, -hede, znw. vr. II. 213, 272, 280, *ledigheid*; II. 68, 262; 69, 322, *ijdelheid, nietigheid*. Ie, Ye, bijw. I. 22, 243; 172, 247; 185, 117; II. 25, 80; 53, 164; 74, 161; 129, 4; 134, 221; 136, 299; 137, 312; enz., *ooit, immer*. Iegelijc, Ygelijc, -like, onbep. telw. II. 28, 189; III. 64, 72; 102, 30; 104, 108, *iegeijk, ieder, wie ook*. Iegeren, Igeren, bijw. I. 95, 216, *ergens*. Ook in *Lanc.* II. 2429, 41087; *Velth.* I. 29, 65. Iegerinc, Yegerinc, bijw. I. 31, 19, *ergens*. Ook in *v. d. Houde*, 489. Ieman, Iemen, Iemant, Iement, Yeman, enz., vnw. I. 16, 14; 18, 85, 99; 49, 88; 58, 176, 214; 59, 215; 81, 290; 179, 521; 180, 528, 529; enz., *iemand*. Ieman el, zie El, vnw. Ien, Yen. Zie Een. Ierst. Zie Eersten Eerste. Ierstwerf. Zie Eerstwerven. Iet, Yet, onbep. vnw. II. 56, 275; 62, 47; 92, 194; 164, 4; 186, 179; 188, 264; 202, 478; 210, 163; III. 44, 523; 54, 274; enz., *iets*; I. 50, 130; 86, 7; II. 60, 410; 82, 49; 185, 130; III. 45, 541, 550; 62, 1; 73, 121, *eenigszins*; I. 87, 24; III. 38, 297; 44, 532, *wellicht, misschien, soms*; III. 5, 167; 176, 641, *ook*. In

- I. 27, 50 is iet waarschijnlijk een stoplap. *Eer* iet lanc, zie *Eer*, voorz. *Iet el*, zie *El*, vnm.
- Iewaer*, *Iewer*, bijw. II. 103, 97; III. 54, 274, *ergens*. Ook in *Lorr.* II. 2723; *Ferg.* 3829, 4990; *Rijmb.* 9652, 11805, 28471. Zie Francks *Etym. Wdb.* op *Ergens*; en vergelijk hier *Iegeren*, *Iegerinc*, *Ieweren*, *Iewerinc*, *Iewers*.
- Ieweren*, bijw. III. 54, 272, *ergens*. Ook in *Ferg.* 3000; *Sp. I'*, Prol. 18; *Velth.* I. 51, 41; *Limb.* V. 739. Zie Van Wijn op Heelu, bl. 177.
- Iewerinc*, bijw. I. 70, 336; 73, 432, *ergens*. Ook in *Ferg.* 3287; *Limb.* VII. 1825.
- Iewers*, *Yewers*, bijw. III. 106, 8, *ergens*.
- Igel*. Zie *Egel*.
- Igelijc*, *Ygelijc*. Zie *Iegelijc*.
- Igeren*. Zie *Iegeren*.
- IJs*, *Ys*, znw. onz. II. 24, 22, *ijs*
- IJswater*, *Ysewater*, znw. onz. II. 65, 140, *water waarin ijs is*, *ijskoud water*.
- Ic*, pers. vnw. van den eersten pers. enk., I. 2, 37; 3, 44, 46, 49, 68, 76, 79, 80; 4, 90, 95; enz, *ik*.
- Image*, *Ymage*, znw. vr. I. 75, 41, *beeld*
- Immer*. Zie *Emmer*.
- Immermeer*. Zie *Emmermere*.
- Impetren*, ww. II. 172, 34, *verzoeken*. Ook in *Rijmb.* 20784.
- In*, voorz. I. 2, 1, 32, 33; 3, 52, 53; 5, 118, 121, 133; 6, 164, 169, 171; enz, *in*. *Ininne* werden, zie *Inne*. *Inwedgesiden*, zie *Wederside*.
- Inblasen*, ww. II. 37, 33; 60, 428, *inblazen*, *door blazen inbrengen*.
- Inbringen*, ww. III. 158, 43, *aanbrengen*, *veroorzaken*.
- Indach*. Zie *Endedach*.
- Inde*. Zie *Ende*, znw.
- Inden*. Zie *Enden*.
- Indien*, bijw. II. 16, 163, *in dier voege*, *zoodanig*, *alzo*; I. 183, 27, *daarom*, *om die reden*; II. 14, 61, *daartoe*; II. 17, 174, *daarin*. *Indien dat*, I. 18, 110; 32, 59; II. 16, 130, *indien*, *zoo*, *in geval dat* (zie *Mnl. Wdb.* II. 85)
- Ineen*, bijw. II. 2, 22; 112, 179; III. 111, 21, 23, *toeten*, *bijeen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 529.

- Ingaen, ww. I. 30, 151; 58, 214; 59, 215, *binnengaan, ingaan, binnentreden*. Iet laten ingaen, II. 48, 217. *iets innemen*. In I. 2, 40 is ingaen als znw. gebruikt met de bet. *begin*.
- Inganc, znw. m. II. 46, 132, 102, 61, *ingang, plaats waardoor men binnentreedt*.
- Inge. Zie Enge.
- Ingeboren, bnw. II. 189, 299; 190, 331, *ingeboren, ingeschapen, aangeboren*.
- Ingel. Zie Engel.
- Ingeven, Innegeven, ww. I. 140, 126, *te kennen geven, aanraden, aansporen*; III. 169, 418, *ingeven, in den geest brengen*.
- Ingieten, ww. II. 205, 52, *ingieten*; II. 102, 63, *naar binnen stroomen*.
- Inhalen, ww. III. 101, 262, *in huis brengen*.
- Inhebben, ww. II. 67, 234, *hebben, in zich hebben*; II. 182, 26, *bevatten*.
- Inhertelike, bijw. I. 111, 16; 118, 297, *innig*.
- Incomen, Innecomen, ww. II. 67, 242; 73, 126, 129, *binnenkomen, binnendringen*; II. 84, 41, *beginnen, komen*.
- Incrupen, ww. I. 9, 93, *binnenkruipen*.
- Inlaten, ww. II. 4, 96; III. 194, 149, *inlaten, binnenlaten*.
- Inne. In inne werden, ww. I. 95, 218; 112, 76; 129, 111; 179, 497, *bemerken, gewaarworden*. Zie Dr. De Jagers *Versch.* 263 vgg.; *Taal- en Letterb.* I. 18 vg., 106 vgg., 221 vgg., 310 vgg.; en *Wdb. der Freq.* II. 192 vg.
- Innegeven, Innecomen. Zie Ingeven, Incomen.
- Inscinken, ww. III. 126, 18, *inschenken*.
- Insenden, ww. III. 109, 122, *ingeven, in den geest brengen*.
- Insetten, ww. II. 196, 227, *vaststellen, invoeren, verordenen*.
- Inslaen, ww. III. 60, 538, *tegen den vijand aanrennen*. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Instaen, ww. III. 76, 7, *beginnen* (In het Brusselsche HS. staat bestaet, dat dezelfde beteekenis heeft; zie *Mnl. Wdb.* I. 1103).
- Instrueren, ww. II. 211, 198, *onderrichten, onderwijzen*.

- Inwaert, Inwart, bijw. I. 118, 306, *naar binnen*.
 Ypocrisie, znw. vr. I. 159, 81, *huichelarij, veinzerij*.
 Irst. Zie Eerst en Eerste.
 Irstwaerf, Irstwarf. Zie Eerstwerven.
 Iser, Yser, Ysere, znw. onz. I. 128, 101; 164, 281; II. 125, 671; 195, 188, *ijzer*; I. 141, 161; II. 124, 633; III. 103, 69, *(het) ijzer aan de speer*.
 Iserijn, Yserijn, Iseren, Isere, bnw. I. 150, 20; II. 23, 17; III. 112, 58, 73, *ijzeren, van ijzer*.
 Ysewater. Zie IJswater.
 Ivoor, Yvoor, znw. onz. II. 77, 32; 79, 21, *ivoor*.
 Ivorijn, Yvorijn, Yvorien, bnw. I. 155, 61; III. 187, 989, *ivoren, van ivoor*.

J.

- Ja, Jae (in II. 96, 101), Ya (in III. 111, 17), Jo (in III. 121, 18; 125, 2; 126, 25), bijw. I. 67, 187; 85, 453; II. 75, 201; 156, 32; 170, 42; 174, 91; III. 65, 126; 106, 11; 132, 11; 190, 43; 194, 150, *ja*. Over den vorm Jo vergelijkte men *Vrouw. e. M.* Gloss. — Voor Jaes in III. 159, 82; Jay in I. 59, 249; III. 194, 161; en Jaet in I. 63, 19; 177, 441; III. 48, 56 zie men hier de aantekening in III. 211, en in verband daarmede *Mnl. Wdb.* II. 77. — Jane, Jaen, in I. 21, 195; 181, 568; II. 75, 209, is eene samenkoppeling van ja en en, en beteekent *immers, toch*. Zie Huydec. op *St.* II. 358 vg.; en *Stroph. Ged.* Gloss.
 Jacht, Jaget, znw. vr. *jacht*. Metterjacht, I. 117, 270, *haastig, snel*. Terjacht, Terjaget, I. 136, 390, *terstond, dadelijk*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
 Jachthont, znw. m. II. 32, 111, 116, *jachthond*.
 Jae. Zie Ja.
 Jaer, Jair (in III. 75, 170; 76, 7), znw. onz. I. 5, 142; 11, 183; 67, 179, 92, 112; 93, 140, 144, 146; 138, 35, 43; 153, 136; enz., *jaar*; II. 183, 72; 187, 236, *tijd*. Te sinen jaren, III. 164, 248, *op leeftijd* (verg. III. 92, 235). In coop tot jaren setten, II. 194, 142, een koopmansterm, die daar door den zin voldoende wordt verklaard.

Jaersavont, znw. m. I. 33, 131, *oudejaarsavond*.

Zie Huydec. op *St.* I. 319.

Jaes. Zie Ja.

Jaet. Zie Ja.

Jagen, ww. I. 11, 169; 51, 165; II. 11, 362; 73, 122; III. 112, 59, *najagen*, *vervolgen*, *nazetten*; I. 134, 316, *drijven*, *aanzetten*; III. 103, 77, *jagen*, *drijven*; I. 153, 9, *aanvallen*; I. 111, 20; III. 59, 500; 92, 205, *najagen*, *begeeren*, *verlangen*, *naar iets streven*; II. 76, 18, *streven*, *pogen*; II. 97, 154, *wegjagen*, *verjagen*; II. 79, 41; 98, 182, 183; 106, 223; 174, 108; III. 98, 143, *op de jacht zijn*, *wild vervolgen*. Te samen jagen, II. 89, 67, *samenbrengen*. Jagen op die wedervaert, zie *Wedervaert*.

Jay. Zie Ja.

Jair. Zie Jaer.

Jacopijn, Jacoppijn, znw. m. II. 176, 3; 188, 279; III. 71, 32, *geestelijke van de orde der Predikheeren van den H. Dominicus*, aldus genoemd naar hun eerste klooster in Frankrijk te Parijs, in 1219 in de straat Saint Jacques gesticht. Zie *Hild.* Gloss.

Jamberlike. Zie Jammerlike.

Jamer, Jameren, Jamerheit, Jamerlijk, Jamerlike. Zie Jammer, Jammeren, enz.

Jammer, Yammer, Jamer, znw. m. I. 50, 118; II. 102, 75; 166, 87; 184, 109; III. 51, 149; 69, 59; 142, 5; 161, 158, *jammer*, *droefenis*; I. 121, 446; 137, 1; 138, 55, *jammer*, *diepe ellende*. Jammer driven, I. 2, 26; II. 78, 7; 80, 68, *jammeren* (zie *Mnl. Wdb.* II. 417).

Jammeren, Jameren, ww. onpers. met den derden naamval, I. 42, 119; 179, 503, *deernis hebben*, *smart gevoelen*, *leed doen*.

Jammerheit, Yammerheit, Jamerheit, -hede, heyde, znw. vr. III. 57, 417, *jammer*, *groot droefheid*; II. 139, 79; III. 83, 257, *jammerlijke zaak*. Zie *Lsp.* Gloss.

Jammerlijk, Jamerlijk, -lic, bnw. I. 119, 365; II. 23, 7; 28, 199; 99, 210; 193, 114; III. 8, 269; 118, 7, 15, 23; 177, 676, *jammerlijk*, *ellendig*, *deerniswaardig*.

Jammerlike, Jamerlike, Jamberlike, -leke, VERWIJS *DI.* IV. 24

- lic, -lijk, bijw. I. 92, 104; 115, 173; 120, 404; 144, 279; II. 102, 74; III. 80, 52; 57, 410; 175, 617, *jammerlijk*, -ellendig.
- Jammerscrei, Yammerscrey, znw m. III. 100, 235, *jammergeschrei*, *jammerklacht*, *jammerkreet*.
- Jan, znw. m. — Sint Jannete borge, zie Borge. — Over Jan in II. 201, 414 zie men hier II, 229
- Jane. Zie Ja.
- Jarich, bnw. II. 32, 107, *volwassen*.
- Jeeste. Zie Geeste.
- Jegen, Giegen (in III. 68, 19), voorz. en bijw. — A. voorz. I. 7, 34; 68, 219; 72, 396; 114, 149, 162; II. 13, 15; 179, 86; III. 39, 320; 41, 382; 68, 19; 175, 615, *met*; I. 130, 186; II. 28, 212, *in vergelijking van*; I. 158, 20; 170, 144; II. 148, 31, *naar, te gemoet*; II. 105, 177, *voor, tot ontvangst van*; I. 7, 37; 12, 225, 237; 21, 190, 192, 193; 40, 61, 71; 44, 234; 46, 300; enz., *tegen*; II. 130, 61, *tegen den prijs van, voor*; I. 58, 184; 63, 20; 100, 436; II. 106, 214; 201, 410; III. 40, 363; 45, 575, *tegenover*; II. 195, 193; III. 185, 932; 186, 960; 187, 987, *van*. — B. bijw. II. 149, 33, *te gemoet, tegen*; II. 112, 170; 172, 23; 196, 238, *tegen*. — Zie *Lsp. Gloss.*
- Jegenode, znw. vr. I. 136, 407, *landstreek* Zie *Taal- en Letterbode*, I. 72, 134, 135, 138.
- Jegenspoet, znw. m. III. 183, 857, *tegenspoed*.
- Jeste. Zie Geeste.
- Jo. Zie Ja.
- Jode, Juede (in II 59, 401), znw. m. II. 13, 38; 14, 62, 71; 15, 89, 113; 16, 127, 145; 17, 201; 18, 203, 205, enz., *Jood*.
- Joeste, znw. vr. II. 8, 234; 152, 40, *aanval* Ook in *Wal.* 3860, 8599, 8603, 10544; *Eleg.* 394; *Ferg.* 5192, 5200, 5209; *Alex.* III. 115; V. 31; IX. 349; *Heelu*, 1895; enz. Zie Huydec. op *St.* III. 285 vgg.; Van Wijn op *Heelu*, 170 vgg.; en *Limb. Gloss.*
- Joesteren, ww. II. 149, 71, *in een tornooi strijden*. Ook in *Ferg.* 5193; *Lanc.* II. 93; *Troyen*, 5112; *Velth.* III. 41, 27; *Heelu*, 821; *Limb.* V. 925. Zie Van Wijn op *Heelu*, 170 vgg.; en Dr. Verwijs op *Cass.* 890.
- Jof. Zie Of, en Ofte.

- Joget, znw. vr. II. 60, 445; 85, 91, *jeugd*. In III. 102, 12 vindt men den vorm *Yeuchde*.
- Joie, Yoie, Joye, znw. vr. I. 34, 149; 77, 127, 129; 79, 191, 192; 137, 21; II. 31, 62; III. 34, 133; 36, 199; 39, 302; enz., *vreugde, vermaak*. Zie *Lsp. Gloss.* — Joie driven; I. 79, 189; III. 42, 437, *genoegens smaken, vermaak scheppen*.
- Jolijt, znw. onz. I. 114, 133, 155; III. 4, 134; 14, 206; 134, 19, *vreugde, vermaak*. Zie *Lsp. Gloss.* — Jolijt driven, I. 111, 21, *vroolijk zijn, vermaak scheppen, vreugde bedrijven* (zie *Mnl. Wdb.* II. 418).
- Jonfrouwe, Jonfrauwe. Zie Joncfrouwe.
- Jouge. Zie Jone, bnw.
- Jongelinc, znw. m. en onz. I. 45, 266; 46, 292; 130, 169; 132, 256; 179, 497; 183, 25; II. 4. 91, 101; 118, 420; III. 24, 31; enz., *jongeling, jonge man*. Over het onz. geslacht in III. 159, 77 zie men hier III. 211.
- Jongere, Jonger, znw. m. I. 101, 470; II. 94, 18; 176, 46; 204, 31, 38; 207, 47, 49, 56. *jonger. volgeling, leerling*.
- Jongheer. Zie Jonchere.
- Jonc, Jonck (in III. 92, 211), bnw. I. 3. 46, 47; 6, 157; 14, 287; 28, 102; 76, 69; 77, 123; 88, 90; 148, 52; II. 27, 157, 173; enz., *jong*. Die joncste dach, II. 69, 326, *de oordeelsdag* (verg. *Mnl. Wdb.* II. 3). — In III. 91, 195; 92, 238; 93, 247, 251; 102, 11; 145, 38 is Jonge als znw. gebruikt in den zin van *jongeling, jongman*. Zie *Taal- en Letterbode*, II. 141 vg.
- Jonc, znw. onz. I. 150, 45, 47; 151, 64, 68; II. 76, 17, *het jong, het pas geboren dier*. Vergelijk *Taal- en Letterbode*, II. 142.
- Joncfrouwe, znw. vr. I. 34, 136, 137, 151, 157; 54, 27, 29, 40, 49; 55, 78; 56, 126, 128; enz., *jonkvrouw*. Men vindt den vorm Joncfrou in III. 24, 63; 25, 104; 26, 125, 132; 88, 58; 89, 113; 90, 130, 137; 139, 21; 144, 39; enz.; Jonfrouwe in II. 102, 79; III. 49, 91; 51, 176; 52, 201; 53, 242, 248; 56, 361; 61, 556; Jonfrauwe in III. 10, 51; Joncfer in I. 35, 204; II. 158, 40; 159, 45; 160, 106, 1; 161, 6, 11; en Juffrou in III. 100, 234.
- Jonchere, Joncheer, Jongheer, znw. m. I.

- 170, 162; 171, 199; III. 64, 90; 128, 29, 31; 133, 21; 145, 26; 176, 627, *jonge ridder, jonge edelman, jonker*. Zie *Hild. Gloss.*
- Joncman, znw. m. II. 198, 287, *jonkman, jongeling*.
- Jonnen. Zie Gonnen.
- Jonste, Jonstelijc, Jonstelike. Zie Gonst, Gonstelijc, Gonstelike.
- Ju. Zie U.
- Judas, znw. m. II. 193, 110, *Judas, verraderlijk mensch, valsche vriend*.
- Juechde. Zie Joget.
- Juede. Zie Jode.
- Juffrou. Zie Joncfrouwe.
- Juge, znw. m. III. 16, 281, 295; 30, 58, *rechter*.
- Jugieren, ww. I. 122, 465; III. 14, 228, *veroordeelen, vooral ter dood*. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 296.
- Julius, znw. m. II. 81, 96, *Juli*.
- Jusquiami, znw. onz. II. 42, 224, *bilzenkruid*. Zie *Dodonaci Cruydt-Boeck*, 737 vg.
- Justicie, znw. vr. III. 29, 4, *rechtspleging, justitie*; III. 14, 235, *terechtstelling*; III. 14, 233, *gerechtsplaats, plaats der strafvoltrekking*.
- Justiciercn, ww. III. 14, 231, *terechtstellen, eene straf voltrekken*.

K. C.

- Caerline, znw. m. II. 82, 54, *Karoling*.
- Caerminge. Zie Kerminge.
- Caerse, Kaerse, Keerse, Kerse, Kersse, znw. vr. I. 56, 95; 99, 361; 184, 85; III. 98, 176; 136, 5, *kaars*. Den doden kersen setten, II. 99, 207, *kaarsen doen branden ter eere van eenen overledene*.
- Caes. Zie Case.
- Caf, znw. onz., *kaf, stofje*. Niet een caf, II. 208, 96; III. 91, 194, *volstrekt niets, geen zier*. Zie Dr. De Jagers *Lat. Versch.* 89 vgg.
- Caitijf, Caytijf, Kaitijf, Keytijf, Ketijf, znw. m. I. 119, 337; 121, 416; 163, 215; 181, 567; II. 23, 13, 16; 24, 34, 45, 48, 51; enz., *ellendige, rampzalige, ellendeling, slecht mensch, schurk*. Zie

- Huydec. op *St.* I. 512 vg., *Lsp.* Gloss.; en *M Loep*
Gloss
- Caitivich, Kaitivich, bnw. II. 24, 25; 26, 97,
ellendig, rampzalig.
- Caitivicheit, Kaitivicheit, Keytivicheit,
-hede, znw. vr. I. 86, 15, *ellendigheid*; II 26, 124,
ellende, jammer; III. 36, 214, *eene ellendige, nietswaar-*
dige zaak (In 't Fr. vindt men in vs. 2262 ook *chetiveté*);
II. 25, 78, *plaats waar de ellendigen zijn, de hel.*
- Caake, Kake, znw. vr. III. 18, 46, 51; 194, 159,
kaak
- Calende, Kalende, znw. vr. II. 81, 96, de Ro-
meinsche *Calendae* (mv.).
- Calengieren, ww. III. 59, 490, *voor zich zelve in*
aanspraak nemen, als eigendom reclameeren. Zie Du
Cange (ed. Henschel), II. 34; en *Limb.* Gloss.
- Calfvleesc, znw. onz. II. 85, 63, *kal/svleesch.*
- Cameniere. Zie Cameriere.
- Camere, Camer (o. a. in I. 170, 129), znw. vr. I.
16, 13; 26, 1; 35, 198; 54, 26, 44; 56, 127; 57,
151; 60, 262; 68, 253; 69, 287; enz., *kamer.*
- Cameriere, znw. vr. I. 110, 6; III. 23, 16, *kame-*
nier, kamerdienares. In III. 140, 76 vindt men den
vorm Cameniere.
- Camerlinc, znw. m. I. 16, 24; 178, 482; 180, 531,
547; II. 140, 96, *kamerdienaar, kamerheer.*
- Camp, znw. m. I. 21, 204, 215, 222, 225; 22, 252; 23,
270; 24, 310; 45, 275; III. 49, 98, *strijd, gevecht.* Den
camp doen, III. 49, 105, *strijden, vechten.* Den
camp nemen, I. 21, 218, *den strijd bepalen.*
Enen camp vechten, zie Vechten. Zie *Hild.*
Gloss.
- Candelare, znw. m. II. 18, 222, *kandelaar.*
- Canesie. Zie Canosie.
- Canonic, znw. m. III. 63, 24, *kanunnik.*
- Canosie, Canesie, znw. vr. II. 104, 145; 192, 58,
kapittel van kanunniken. Vergelijk *Vl. Rijmk.* 1018;
Brab. Y. III. 220; *Stoke*, I. 1078, 1247; *Limb.* II. 1695,
1699; en *Amand*, I. 3133.
- Cant, znw. m. III. 129, 13, *korst* van een brood.
- Canteel, znw. m. I. 148, 29, *kanteel.* Zie Dr. J. te
Winkel, *Het Kasteel*, 64 vg.

- Capellaen, Cappelaen, Cappellaen, znw. m. II. 9, 259, 262; 11, 335; 174, 100; 193, 101, *kapelaan*.
- Capelle, znw. vr. I. 30, 155; 64, 87; 86, 10, *kapel*.
- Capelrie, znw. vr. II. 203, 489, *kapel*.
- Capittel, znw. onz. II 72, 69, *kapittel*, *vergadering van geestelijken*.
- Capoen, Cappoen, znw. m. I. 9, 109; 13, 274; II. 32, 99. *kapoen*. Zie mede Onthalsen.
- Cappe, znw. vr. III. 72, 51, *monnikskap*.
- Cappelaen, Cappellaen. Zie Capellaen.
- Cappen, ww. III. 129, 6, *kappen*, hier even als in het Fr. *coiffé d'un chapeau*.
- Cappoen. Zie Capoen.
- Caproen, znw. m. II. 103, 86; III 129, 7, *muts*, *hoofddeksel*, bepaaldelijk voor mannen, en voorzien van lange neerhangende slippen. Zie *Lsp.* Gloss. — Voor II. 103, 86 zie men Onthalsen.
- Carbonkel, znw. m. en onz. II. 2, 13; III. 102, 27, *karbonkel*, *hooggroode robijn*.
- Carbonkelsteen, znw. m. I 184, 81, *karbonkelsteen*.
- Cardinael, znw. m. II. 103, 102; III. 62, 15, *kardinaal*.
- Care, Caren, znw. m. en vr. I. 134, 338; III. 119, 27; 184, 878, *lief*, *geliefde*; liefkoozende term. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Carel. Zie Kerel.
- Carine, znw. vr. I. 50, 127, *wagen*, *bagagewagen*. Zie *Taal- en Letterbode*, IV. 93 vg.; en Dr. Francks *Alex.* bl. 45.
- Carine, znw. vr. I. 5, 141, *boete*, vooral die, welke geschiedde door *vasten* en *kastijding*. Zie Huydec op *St.* II. 146, en-vooral *Rein.* (Joncbl.) Gloss.
- Caritate, znw. vr. II. 192, 43; III. 79, 130, *christelijke liefde*, vooral in den zin van *liefdadigheid*. Zie *Hild.* Gloss.; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Carker, Karker, znw. m. I. 42, 115; 110, 2; 121, 448; 124, 533, 555, *kerker*, *gevangenis*. Over den vorm kerke, in II. 134, 213, zie men hier II, 225.
- Carkersteen, Karkersteen, znw. m. I. 44, 214; 122, 468, *kerker*, *gevangenis*.
- Carmeliet, Karmeliet, znw. m. III. 71, 31, *Karmeliet*.

- Carmen. Zie Kermen.
- Carminge. Zie Kerminge.
- Carnel, znw. onz. II. 94, 42, *kern, pit*. Zie *Segh. Gloss.*
- Carre, Karre, Kerre, znw. vr. I. 63, 49; II. 115, 299; 185, 155, *kar*.
- Casea. Over dit in I. 152, 114 voorkomend woord zegt Dr. Snellaert in zijne Aanteekeningen op *Alex.*, deel I, bl. 440: „Het kruid, door Virgilius *Casia* geheeten, zou volgens Dodoens (B. II, c. 76) de *Lavender* zijn.” — In den eersten druk dezer *Woordeboek* verklaarde Dr. Verwijs het door *kaneel*, en voegde er bij: „Zie Dodonaei *Cruydtboek*, 1453.” — Dr. Franck heeft in zijne uitgave van den *Alex. V.* 1030 *casea* in *cassea* veranderd, en in de aanteekening (bl. 454) verwezen naar *Nat. Bl.* IX. 187 vgg; 225 vgg.
- Case, Caes, znw. m. II. 175, 15; III. 129, 9, 21; 130, 33, 42, 51; 131, 60, *kaas*.
- Casseleren, ww. Gecasseleert, II. 121, 516, heraldieke term, *gekanteeld*, als de tinne van een gebouw, aan den rand met kanteelen voorzien. Fr. *breteulé*. Zie Rietstap, *Wapenk.* 157; *Ned. Wdb. G.*, 947; *Mnl. Wdb.* II. 1162 vg., waar Dr. Verdam eene andere verklaring geeft, nl. die van *met kasteelen bezet*, Fr. *châtelé*, Ofr. *chastelé*. — Men vindt het wapen van Segherman van den Male afgebeeld op de eerste der platen in de uitgave van den *Grimm'schen Oorlog*.
- Casteel, znw. m. I. 16, 5; 44, 200; 58, 200; 63, 37, 48; 70, 335; 94, 169, 176; 104, 569; 126, 15, 17; enz., *kasteel*. In II. 135, 235, 237, 252 is het van een *verdedigingsstoestel* gezegd (in deze beteekenis is het woord onz.). Voor I. 128, 100 zie men I. 191. — Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 7 vg.
- Castien, Kastien, Castiden, ww. II. 51, 91; 173, 49; III. 68, 45, *vermanen, berispen, de les lezen, terechtwijzen*; II. 168, 51, *kastijden, eene lichamelijke kastijding toedienen*; II. 86, 108, *geeselen, nijpen, kwellen*. Hem castien, II. 21, 360; 22, 369, *zich verbeteren, tot betere gedachten komen, tot inkeer komen*. Zie *Hild. Gloss.*
- Castiment, znw. onz. II. 167, 50, *kastijding*.

- Cater, znw. m. II. 7, 30, *kater*.
- Cause Zie Couse.
- Cauworde, znw. vr. II. 85, 64, *kauwoerde*, eene soort van pompoen.
- Keel, znw. onz. II. 118, 406; 119, 442; 120, 483; 125, 675, *keel*, Fr. *gueules*, in de wapenkunde de roode kleur aanduidende. Zie Rietstap, *Wapenk.* 88; en Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 10.
- Keelc. Zie Kelc.
- Keer, Kere, znw. m. III. 40, 362, *wending, keer, verkeer*; I. 131, 190; II. 173, 53; 194, 138; III. 122, 34, *wijze van doen, manier van doen, handeling*; II. 142, 180, *keer, maal, reis*. — Buten kere III. 168, 357; 186, 948, *buiten zich zelve, van zijn stuk, van streek*; zoo ook Uten kere in I. 119, 360; III. 15, 241. — Den keer doen, Enen keer doen. II. 77, 40, *wederkeeren, zich omkeeren*; II. 155, 78, *een einde nemen* (zie *Mnl. Wdb.* II. 238). — In allen kere, I. 85, 444; II. 63, 58; III. 106, 28, *in elk opzicht* (zie *Taalk. Mag.* IV. 76 vg). — Met enen corten kere, II. 158, 40; III. 16, 282, *met eene korte wending, eensklaps, onverwacht*; III. 174, 578, *spoedig, gauw*. — Na sinen kere, II. 22, 382, *naar zijne luim* (zie Dr. Verdam op *Theoph.* 648). — Sonder keer sijn, II. 22, 388, *niet tot inkeer komen, steeds op dezelfde wijze blijven doorgaan* (zie Dr. Verwijs op *Theoph.* 654). — Zie *Hild. Gloss.*
- Keeren. Zie Keren, eerste en tweede artikel.
- Keerse. Zie Caerse.
- Key, III. 194, 150, een basterdvloek. *Key* is Christus. Zie Dr. De Vries, *Mnl. Taalz.* 165 vgg.; en *Dram. P.* bl. 70.
- Keirke. Zie Kerke.
- Keiser, Keyser, znw. m. I. 27, 30, 49, 68; 28, 81, 102; 29, 129, 133; 153, 141; 185, 117; II. 3, 45; enz., *keizer*.
- Keiserinne, Keyserinne, znw. vr. I. 127, 35; 135, 369; III. 53, 250, *keizerin*.
- Keitjff. Zie Caitjff.
- Keitivicheit. Zie Caitivicheit.
- Kelder, znw. m. III. 112, 70; 113, 96, *kelder*. De vor-

- men Kelnaer, Kelnare, Kelnere vindt men in II. 175, 20; 195, 187. Zie Francks *Etym. Wdb.* op *Kelder*.
- Kele, znw. vr. I. 9, 96; 21, 211; 39, 35; 40, 66; 44, 208; 158, 50; II. 8, 222; 25, 83; 27, 168; 103, 106; enz., *keel*. Zie Hangen.
- Kelc, Keelc, znw. m. I. 69, 268, *kelk*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 5, 6.
- Kelnaer, Kelnare, Kelnere. Zie *Kelder*.
- Kemel, znw. m. II. 92, 216, *kemel*, *kameel*.
- Kemenade, znw. vr. I. 171, 191, *woon- of slaapvertrek*. Ook in *Walew.* 859, *Sp.* 17. 68, 72; *Limb.* V. 1761; *MLoep* II. 1544.
- Kemmen, Kimmen, ww. III. 34, 121, *kammen*.
- Kemp, znw. m. III. 81, 197, *kemper*, *kampioen*. Zie *Hild.* Gloss.
- Kempen, ww. I. 21, 192, *kampen*, *strijden*, *vechten*.
- Kene, znw. vr. III. 2, 56, *spleet*, *opening*.
- Kenlijk, -lic, bnw. II. 198, 291; III. 67, 3, *kennelijk*, *te kennen*, *te erkennen*.
- Kennen, Kinnen, ww. I. 22, 244; 43, 116; 53, 13; 79, 202; 85, 433; 89, 115; 103, 667; 154, 51; 169, 96; 173, 256, 257; enz., *kennen*, *weten*; I. 158, 22; 173, 251; II. 34, 42; 39, 117, *zien*, *herkennen*. In III. 31, 14 is de onbep. wijs als znw. gebruikt in de bet. van *kennis*, *het weten*.
- Kennisse, Kennesse, znw. vr. II. 37, 17, *kennis*.
- Keper, znw. m. II. 118, 407, heraldieke term, *keper*. „De Keper (Fr. en Eng. *chevron*, Hd. *Sparre*) heeft den driehoekigen vorm van een passer of den nok van een huis. Elk been is twee deelen breed, wanneer de keper alleen staat in het schild; iets minder in geval hij van figuren vergezeld is.” Zie Rietstap, *Handb. der Wapenk.* 123 vg. Zie mede Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 16; en *Mnl. Wdb.* II. 1164. — Men vindt het wapen van Willem Borchgrave van der Tommen afgebeeld op de eerste der platen achter de uitgave van den *Grimbergischen Oorlog*.
- Kere. Zie Keer.
- Kerel, Carel, znw. m. II. 200, 377; III. 129, 1, 11; 130, 23, 39, 52; 131, 62, *kerel*, *boer*. Zie *Hild.* Gloss.; Kervyn de Lettenhove, *Histoire de Flandre*, II. 537 vgg.;
- VERWIJS Dl. IV. 25

- Dr. Verwijs, *Van Vrouwen ende van Minne*. XVI—XXII, 69—77; en Dr. G. Kalff, *Het Lied in de Middeleeuwen*, 396 vgg.
- Keren, Keeren, ww. trans. en intr. — A. trans. I. 12, 239; II. 10, 295; 68, 262; 127, 753; 203, 2; 207, 41; 212, 235; III. 72, 44; 88, 64; 92, 236, *keeren*, *wenden*, *in eene zekere richting sturen*; II. 174, 106, *jagen*, *wegjagen*; II. 99, 214; 159, 81; III. 69, 55, *afwenden*, *keeren*, *te keer gaan*, *beletten*. Hem keren, I. 131, 218; 133, 283; 175, 347; III. 125, 5, 7, *zich wenden*, *zich keeren*, *zich omkeeren*; II. 30, 18; 137, 4, *zich tot iets zetten*, *tot iets overgaan*; II. 147, 375; 187, 229; 211, 193; 213, 290; III. 104, 111, *zich be-geven tot*, *partij kiezen voor*, *zich overgeven aan*, *zich toelleggen op*. — B. intrans. I. 9, 99; 15, 326; 23, 270; 36, 251; 46, 298; 55, 58; 69, 286; 108, 743; 146, 376; 169, 112 (zie I. 194); enz., *keeren*, *zich wenden*, *terugkeeren*, *komen*. — Zie *Lsp. Gloss*
- Keren, Keeren, ww. II. 86, 101, *braken*, *overgeven*. Zie *Hild. Gloss*.
- Keren, Kerien, ww. III. 189, 29, *vegen*, *schoonvegen*. Zie voor deze plaats Dr. Van Helten, *Mnl. Spraak-kunst*, bl. 268.
- Kerke, Kerc (in III. 63, 21), Keirke (o. a. in II. 100, 11; 101, 14, 23), znw. vr. I. 148, 57; II. 15, 116, 117; 19, 255; 74, 141; 95, 64; 96, 94; 97, 143; 98, 155; 99, 209, 220; enz., *kerk*.
- Kerke, znw. vr., *kerker*. Zie *Car ker*.
- Kerkelijc, bnw. II. 31, 53, *kerkelijk*, *van de kerk*.
- Kerchhof, znw. onz. I. 64, 90; 65, 126; 123, 528; II. 128, 800, *kerkhof*.
- Kermen, Carmen, ww. I. 50, 122; 118, 295; II. 97, 147; III. 59, 473; 84, 320, *kermen*.
- Kermesse. Zie *Kermisse*.
- Kerminge, Caerminge, Carminge, znw. vr. I. 2, 31; II. 23, 11, *gekerm*.
- Kermisse, Kermesse, znw. vr. III. 130, 25, *kermis*.
- Kerre. Zie *Carre*.
- Kerse. Zie *Caerse*.
- Kerst, znw. m. I. 96, 245; II. 101, 24, *Christus*.
- Kerstal. Zie *Cristal*.

- Kerstdach, znw. m. II. 72, 75, *kerstdag*.
- Kersten, Kerstenheit, Kerstenlijk, enz. Zie Kerstijn, Kerstijnheit, Kerstijnlijk, enz.
- Kerstijn, Kersten, znw. en bnw. — A. znw. m. I. 50, 108; 98, 330; II. 18, 233; 19, 249, 265; 76, 1; 77, 34; 79, 32; 101, 16; 102, 67, *christen*. In I. 49, 90; 52, 202 vindt men den meervoudsvorm Kersten. — B. bnw. II. 102, 57, *christen*-, *christelijk*. Zie ook Kerstijnman, Kerstijnmensch, Kerstijnlant, Kerstijnrijk.
- Kerstijnheit, Kerstenheit, -hede, znw. vr. II. 74, 139; 102, 73; 103, 94, 113; 172, 10; III. 64, 62; 66, 162; 181, 804, *christendom*, *christenheid*, *christenwereld*; I. 19, 127; II. 106, 201, 228; III. 159, 73, *christelijk geloof*.
- Kerstijnlant, Kerstenlant, znw. onz. III. 159, 79, *land der christenen*, *christenrijk*.
- Kerstijnlijk, Kerstenlijk, bnw. II. 162, 66, *christelijk*.
- Kerstijnman, Kerstenman, znw. m. II. 100, 1; 102, 49, *christen*.
- Kerstijnmensch, znw. m. II. 146, 342, *christen*.
- Kerstijnrijk, Kerstenrijk, znw. onz. III. 159, 68; 177, 669, *rijk der christenen*, *christenrijk*.
- Kerven, ww. I. 130, 176; II. 136, 276, *doorsnijden*, *hakken*.
- Keselkijn, znw. onz. II. 93, 227, *kiezelsteen*. Vergel. *Verk. Mart.* 31: *keselsteen*.
- Ketel, znw. m. II. 24, 24; 28, 179; III. 147, 97, *ketel*; II. 196, 218, *smeltoven*, *smeltkroes*.
- Keten, znw. vr. II. 110, 91, *keten*, *ketting*.
- Ketjif Zie Caitjif.
- Kiekijn, Kiekin, znw. onz. II. 84, 29; 85, 65; 86, 95, *kieken*, *kuiken*.
- Kiel, znw. m. II. 9, 285, *schip*.
- Kieser, ww. (verl. tijd coos en coor), I 149, 84; II. 136, 271, 273; III. 122, 3; 123, 11, 19; 181, 786, *smaken*, *ondervinden*, *lijden*; II, 13, 31; 72, 63; 85, 425; 116, 329; 151, 15, *kieser*. Sijn ende kieser, zie Ende, znw. Zie hier III. 213, en *Mnl. Wdb.* II. 295.
- Kijnsc. Zie Kintsc.
- Kijnt. Zie Kint.

- Kimm en.** Zie **Kemmen**.
Kim m ij n, znw. onz. II. 107, 236, *gebit*, *stang*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.*
Kin. Zie **Kinne**.
Kindek ij n. Zie **Kint**.
Kinne, **Kin**, znw. onz. (?), I. 178, 457; 179, 514; III. 116, 26, *kin*.
Kinnebac, znw. vr. II. 158, 29; III. 21, 174, *kinnebak*.
Kinnen. Zie **Kennen**.
Kint, **Kynt** (o. a. in II. 101, 20; 114, 262), **Kij nt** (in II. 145, 315), znw. onz. I. 2, 38; 3, 57; 4, 108, 116; 5, 127, 130; 8, 45; 10, 160; 11, 174; 41, 96, 99; enz., *kind*. Het verklw. *kindekijn* wordt gevonden in III. 152, 48; 153, 31, 37. Met *kint* in I. 171, 181 vergelijkte men I. 170, 162. Voor den vorm *kinde* in II. 140, 125 zie men *Tijdschrift*, I. 9. Een *kint* gecrigen, zie *Gecrigen*. Met *kindegaen*, zie *Gaen*. Voor den vorm *kijnt* zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 14.
Kintsc, **Kijnsch**, bnw. II. 164, 25, *kindsch*. Met den vorm *kijnsch* vergelijkte men *kins* in I. 99, 385.
Kintscheit, znw. vr. III. 88, 76, *kindsheid*, *jeugd*
Kintsl ij cheit, **Kyntsl ij cheit**, znw. vr. III. 151, 29, *kindsheid*.
Kiven, ww. III. 69, 85; 75, 182; 81, 201, *twisten*, *zich verzetten*, *strijden*. Zie *Hild. Gloss.*
Claer, **Klaer**, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 71, 376; 95, 232; 127, 42; 136, 395; 161, 147; 164, 285; 183, 16; 184, 82, 83; 186, 154; enz., *helder*, *klaar*; I. 7, 17; II. 179, 76, 77, 81, *rein*, *onbesmet*, *zuiver*; I. 73, 428; II. 186, 196, *helder*, *duidelijk*; II. 81, 5; III. 119, 28, *schitterend*, *heerlijk*, *aantrekkelijk*; II. 72, 68; 197, 263; 202, 466, *gereed*. — B. bijw. I. 98, 352, *helder*; II. 83, 78, *helder*, *duidelijk*; III. 11, 87; 106, 17, *klaarblijkelijk*, *zeker*. — Zie *Lsp. Gloss.*
Claerheit, **Clareit**, znw. vr. I. 179, 489; II. 55, 241; 79, 81, *helderheid*, *licht*, *glans*; II. 68, 273 (zie II. 221), *reinheid*, *zuiverheid*.
Claerlike, **-lic**, bijw. I. 12, 233, *verstaanbaar*, *openhartig*; III. 93, 280, *klaar*, *duidelijk*.
Clage, znw. vr. I. 132, 238; 171, 205; II. 88, 48; 91,

- 161; 146, 337; III. 172, 504, *klacht*. Clage doen, I. 123, 497, *weeklagen* (zie *Mnl. Wdb.* II. 238). Clage driven, I. 2, 26; III. 8, 269. *klachten aanheffen*, *weeklagen* (zie *Mnl. Wdb.* II. 417).
- Clagelijc, Clagentlijc, bnw. III. 100, 239, *klaaglijk*, *klagend*. Vergelijk Dr. Van Heltens *Mnl. Spraak-kunst*, bl. 209.
- Clagen, ww. I. 124, 556; II. 6, 164; 101, 32; 105, 173; 106, 225; 133, 156; 193, 105; III. 39, 301; 60, 535; 64, 83, *klagen*, *weeklagen*, *treuren*, *weenen*, *jammere*; I. 5, 137; 29, 129, *klagen over*, *eene klacht indienen over*; I. 34, 167; 48, 25; 49, 95; 118, 292; 119, 364; 122, 458, 487; 161, 158; 170, 161; enz., *klagen over*, *weeklagen over*, *klachten aanheffen over*. In II. 99, 209; III. 48, 35 is de onbep. wijs als znw. gebruikt.
- Clagentlijc. Zie Clagelijc.
- Clanc, znw. m. III. 126, 19, *klank*.
- Clap, znw. m. III. 122, 2, 12, *klap*, *geklap*. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1168.
- Clareit, znw. m. I. 183, 19; 185, 97, *bleekroode wijn getrokken op specerijen en met honing vermengd*. Zie verder I. 201; en Snellaerts *Alex.* Deel II, bl. 308 vgg.
- Clareit, znw. vr. Zie Claerheit.
- Cleden, Cleeden, ww. I. 176, 402; II. 58, 342; 66, 211, *kleeden*; II. 185, 123, *inkleeden*. Hem cleden, I. 152, 93; 181, 597; III. 20, 105; 44, 515, *zich kleeden*. Zie mede Ge cleet. ✕
- Cledermaker, znw. m. II. 180, 122, *kleermaker*.
- Cleeden. Zie Cleden.
- Cleen. Zie Cleine, twee artikels.
- Cleenlijc. Zie Cleinlijc.
- Cleet. Cleyt (in III. 97, 109; 102, 41), znw. onz. I. 17, 70; 62, 6; 142, 222; 145, 317; 150, 35; 185, 92, 119; II. 63, 89; 64, 99, 105; enz., *kleed*.
- Cleine, Clein, Clene, Cleen, bnw. I. 6, 2; 118, 315; 127, 44, 51, 55; 143, 242; 157, 10; II. 35, 72, 74; 204, 19; enz., *klein*; I. 185, 123, *fijn* (van stof); I. 131, 191; 160, 123; 164, 277; II. 55, 232; 57, 316; 68, 278; 73, 130; 78, 77; 88, 59; 97, 146; 105, 185; enz.; *klein*, *weinig*, *gering*; II. 208, 99; III. 172, 508,

- gering*. Zie hier I. 201; en *Taal- en Letterbode*, I. 71 vgg. Men vindt *Cleine* ende groot in I. 17, 57; 148, 52; II. 56, 272; 143, 223; III. 79, 125; 111, 19; *Groot* ende *cleine* in I. 142, 220; 146, 381; 149, 64; 150, 16; II. 43, 9; 102, 63; 113, 205; 138, 20; 168, 90.
- Cleine*, *Clein*, *Clene*, *Cleen*, bijw. I. 51, 175; II. 174, 100; III. 59, 473; 119, 10, 16, *weinig*. Men vindt *Cleine* no groot, *in het geheel niet, volstrekt niet*, in I. 38, 298; 132, 263; 139, 97; 143, 266; 145, 333; II. 67, 223; 78, 1; 123, 582; 130, 52; III. 42, 453; 58, 454; *Groot* no *cleine*, met dezelfde beteekenis, in I. 140, 120; 144, 297; III. 123, 17; *Groot* ofte *cleine*, *wie ook, wat ook*, in I. 28, 77.
- Cleinlijc*, *Cleenlijc*, bnw. II. 92, 222, *zindelijk, netjes*. Zie hier II. 223.
- Cleinoot*, *Clenode*, znw. onz. III. 45, 577, *kleinood, kostbaarheid*. Zie *Taal- en Letterbode*, I. 70 vgg.; 132-140.
- Cleysie*. Zie *Clesi*.
- Clemmen*. Zie *Climmen*.
- Clene*. Zie *Cleine*, twee artikels.
- Clenode*. Zie *Cleinoot*.
- Clergie*, *Clergye*, znw. vr. II. 104, 153; 179, 69; 192, 68, *geestelijkheid, geestelijke stand*; II. 210, 172, *geleerdheid* (zie *Bekeren*).
- Clerc*, *Clerck* (in III. 100, 238), znw. m. I. 77, 113, 123; 80, 231; 82, 298, 313, 319; 176, 405; 186, 158; II. 27, 159; 60, 433; 74, 142; 179, 83; 182, 3; enz., *geestelijke*, ook in meer uitgebreiden zin *geleerde*.
- Clesi*, *Clesy*, *Cleysie*, znw. vr. III. 68, 25; 69, 71; 83, 262; 84, 300, 323; 85, 363, *geestelijkheid, geestelijke stand*.
- Cleven*, ww. II. 32, 90, *kleven, aaneenblijven*.
- Clieven*, ww. II. 120, 492; 124, 639, *klieven*. *Ge-cloven*, II. 35, 57, *gebarsten, een kloof of kloven hebbende* (zie hier II. 220; en *Mnl. Wdb.* II. 1170).
- Climmen*, *Clymmen*, *Clemmen*, ww. I. 11, 193; 169, 106, 124; II. 49, 33; 83, 10; 88, 49; 96, 85; 97, 137; 113, 188; 114, 229; enz., *klimmen, stijgen*.
- Clingen*, ww. III. 122, 17, *doen klinken, doen hooren*. Zie *Hild.* Gloss.

- Clinken, ww. II. 126, 731, *klinken*; III. 136, 69, *doen klinken*.
- Cliven, ww. I. 169, 116; II. 88, 28; III. 82, 230, *klimmen*. Zie *MLoep* Gloss.; en *Hild.* Gloss.
- Cloec, bnw. II. 194, 136, *kloek*, *wijs*, *verstandig*, *schrande*.
- Cloester. Zie Clooster.
- Cloet. Zie Cloot.
- Clockeline, znw. vr. I. 8, 62, *klokketouw*.
- Clonteren, Clunteren, ww. III. 111, 32, *klonteren*. Zie *Wdb. der Freq.* II. 258 vgg.
- Clooster, Cloester, znw. onz. en m., I. 14, 316; 40, 52, 56; 42, 144; 43, 178, 183; II. 101, 47; 128, 801; 174, 1; III. 73, 104, *klooster*. In III. 136, 62 vindt men het verklw. *cloosterkijn*.
- Cloot, Cloet, znw. m. III. 111, 20, *kloot*, *bal*, *klomp*.
- Cloppen. ww. III. 107, 37, *kloppen*.
- Clove, znw. vr. III. 3, 66, *spleet*, *reet*, *opening*.
- Cloven, ww. II. 126, 718, *klooven*, *doorhouwen*, *doorhakken*.
- Clunteren. Zie Clonteren.
- Cluse, znw. vr. III. 73, 104, *kluis*, *eenzaam gelegen monnikskluis*. Zie *Hild.* Gloss.
- Clusenare, Clusenere, znw. m. I. 4, 87; 5, 140; II. 167, 48; III. 4, 107, *kluzenaar*.
- Cnagen, ww. II. 175, 12, *knagen aan*, *afknagen*. Zie *Tijdschrift*, I, 19.
- Cnape, Knape, znw. m. I. 34, 141, 147; 36, 215, 220; 63, 23; 74, 1; 76, 67; 131, 211; 152, 121; 169, 103; enz., *knaap*, *schildknaap*, *dienaar*; III. 17, 20; 18, 27, 33, 37; 19, 80, 94, 100; 20, 105, 110, 117; enz., *knaap*, *man*, *jongeling*.
- Cnapelijn, Knapeliin, znw. onz. III. 54, 283, *knaapje*, *kind van het mannelijk geslacht*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Cnecht, Knecht, znw. m. I. 21, 210; 160, 110; II. 11, 362; 52, 146; 66, 209; 90, 142, 146; 135, 255, 259; 136, 270, 291, 303, 308, *knecht*, *dienaar*; III. 22, 194, *man*; III. 157, 17, *kind van het mannelijk geslacht*, *jongen*.
- Cnie, Knie, znw. vr. II. 9, 275; 20, 292; III. 109, 123; 115, 163; 153, 16; 190, 51; 191, 85. *knie*.
- Cniegebede, Cniengebete, znw. onz. I. 22, 239,

- kniebede*. Zie *Tijdschrift*, I. 32 vgg., 39 vg.; V. 202.
- Cnielen, Knielen, ww. I. 68, 239; 69, 276; 101, 453; 115, 170; 134, 327, *knielen*.
- Cniengebete. Zie Cniegebete.
- Cnijf, Knijf, znw. m. I. 17, 72; 153, 132; III. 11, 104; 29, 33; 130, 34, *mes*, *dolk*, vooral een lang mes, dat men aan de zijde droeg. Zie Huydec. op *St.* I. 526 vgg.
- Cnop, Knop, znw. m. III. 102, 39, *knop*.
- Cnoppen, ww. III. 33, 95; 34, 121, *dicht knopen* van mouwen. Gecnoppet, III. 34, 102, *vastgeknoopt*, *met knopen toegemaakt* (zie *Mnl Wdb.* II. 1170).
- Cnuwen, Knuwen, ww. II. 177, 13, *voorkauwen*, *voorpraten*, *voorzeggen*. Vergel. *Eerste Blisc. v. M.* 1110.
- Coe, Coy, znw. vr. II. 47, 203; 173, 42; 202, 463, *coe*. Met coeien lopen, I. 127, 30, *de koeien weiden*, *koeherder worden*.
- Coeclauwe, znw. vr. I. 164, 283, *koehoef*.
- Coel, Koel, bnw. III. 118, 5; 132, 15, *koel*. Bij de laatste plaats vindt men in *Ovl. Lied.* 85 de volgende noot: „oudtyds gebruikelijk voor *Rhynschen wyn*, in tegenstelling der verhittende wynen van het Zuiden.”
- Coelen, ww. II. 40, 139, *koel maken*, *afkoelen*.
- Coelnere. Zie Colenare.
- Coeman. Zie Coopman.
- Coemste. Zie Comst.
- Coene, Coen, bnw. I. 3, 44; 27, 58; 36, 242; 39, 15, 22; 40, 61; 42, 139; 43, 159, 182; 44, 217; enz., *koen*, *moedig*, *dapper*, *onverschrokken*; I. 18, 95; 49, 63; 180, 529; 181, 569; II. 47, 169; 98, 160; 102, 82; III. 68, 44, *vermetel*, *stout*.
- Coenheit, -heytt, znw. vr. II. 169, 103. *moed*, *dapperheid*, *onverschrokkenheid*; III. 80, 171, *dappere daden*, *heldendaden*; I. 35, 193, *stouthed*, *vermetelheid*.
- Coenlic. Over III. 170, 446, waar dit woord voorkomt, zie men hier III. 213.
- Coenlike, bijw. II. 130, 30; 135, 264; 136, 304; 137, 309, *moedig*, *dapper*, *op dappere wijze*.
- Coep. Zie Coop.
- Coepman, Coepmanscap. Zie Coopman, Coopmanscap.
- Coern. Zie Coren.

Coevertore, Covertor, znw. onz. I. 185, 121, 125; 187, 176, *deken, dekkleed*; II. 119, 448, *paarde-dek*. Vergel. *Lanc* II. 12123; III. 7946; 23031; *Troyen*, 608; *Cass.* 1666.

Coy. Zie Coe.

Coke, znw. vr. II. 117, 379, *koek*, een heraldieke term. Een rond schijfje van kleur op een wapen heet *koek*, dat van metaal *penning* of *bezant*. In het Fransch heeten ze nog *tourteaux* en *besants*. Zie Rietstap, *Wapenk.* 136; en Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 19. Vergel. *Grimb.* II. 2739; *Heelu*, 6533. — Men vindt het wapen van Wouter van Grimbergen, waarvan men ook in *Grimb.* II. 2737 vgg. eene beschrijving heeft, afgebeeld op de eerste der platen achter de uitgave van den *Grimbergschen Oorlog*.

Cokene, Coken, Kokene, znw. vr. en m. II. 99, 198; III. 3, 57; 72, 80, *keuken*. Zie *Hild.* Gloss.

Cole, znw. vr. II. 66, 180, *kool* (brandstof).

Cole, znw. vr. II. 38, 53; 40, 132, *kool* (gewas).

Colenare, Coelnere, znw. m. II. 132, 143; 134, 200, *Keulenaar*.

Columme, znw. vr. III. 112, 74, *kolom, zuil, pilaar*.

Colve, znw. vr. III. 112, 62, *kolf, knots*.

Coman, Comanscap. Zie Coopman, Coopmanscap.

Comen, ww. (verl. tijd quam, cam; deelw comen, gecomen), I. 2, 32; 3, 71, 74; 7, 7; 9, 102, 103, 118, 121; 10, 145; 11, 323; enz., *komen*; III. 146, 89; 171, 485, *gebeuren, geschieden*. Enen te sprake comen, zie Sprake. Comen van, II. 184, 87, *komen van, afgeleid zijn van*. Micoht, I. 35, 188; III. 15, 275; 37, 243; 164, 239; 178, 709, *ik krijg*. Te genaden comen, zie Genade. Te hem selven comen, I. 57, 143, *bijkomen, weer tot bezinning komen*. Comen met een verl. deelw. vindt men in I. 2, 3; 17, 65; 18, 77; 30, 151; 66, 157, 162; 76, 96; 93, 156; 129, 142; 134, 337; 157, 139; 171, 175; enz.; met een tegenw. deelw. in I. 2, 9; III. 140, 77; met een onbep. wijs in I. 34, 143; 59, 234; 94, 180.

Comenscap. Zie Coopmanscap.

- Comere, znw. vr. III. 191—196, *petemoei*. Zie hier III. 215.
- Comijn, znw. m. II. 38, 73, *komijn*.
- Commer, znw. m. II. 189, 306, *kommer*, *verdriet*. Hem *commer* seggen, I. 132, 246, *zich in on-gelegenheid brengen*, *zich in een lastig parket brengen*, *zich er in werken*. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Compaen, Compein, znw. m. I. 140, 142; III. 9, 27; 124, 13, *gezel*, *makker*, *vriend*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.*
- Compaengye, znw. vr. III. 13, 161, *gezelschap*. Vergel. *Disp.* 299.
- Compassie, znw. vr. III. 15, 274, *medelijden*.
- Compeer, znw. m., *peetvader*. Zie hier III. 215.
- Compein. Zie Compaen.
- Comst, Comste, Coomst, Coomste, Coemste, znw. vr. I. 66, 171; 82, 315; 90, 27; 93, 122; III. 9, 23; 98, 164, *komst*; III. 93, 264, *afkomst*. Over den vorm *coomst* zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 17.
- Concent. Zie Consent.
- Conciencie. Zie Conscientie.
- Conduut, znw. onz. I. 177, 426, *waterleiding*. Vergel. *Tijdschrift*, VII. 244.
- Confessor, znw. m. II. 96, 113, *vroom christen*. Dr. Verwijs teekent in het Gloss. op de *Stroph. Ged.* bij dit woord het volgende aan: „Confessor, in de Katholieke kerk de benaming van een vroom christen, wiens geheele leven eene belijdenis des geloofs was, die voor het geloof streed en leed, maar zonder het voorrecht deelachtig te worden van de martelaarskroon (de *corona martyrii*) te verwerven. Zie du Cange, II. 530. Bij Utenbroeke in de Tweede Partij van den *Sp. Hist.* wordt de naam meermalen zóó, in tegenstelling van *martelaar*, gebruikt.” In den tekst zelven plaatst Dr. Verwijs vs. 113 tusschen haakjes, verwijderd de punt achter *confessoren*, en vervangt de kommapunt achter vs. 114 door eene punt. Hij voegt er bij, dat de zin is: „Als martelaars willen zij niet sterven, al leefden zij als belijders, al schenen zij een heilig leven te leiden: dat toch zou hun te zwaar vallen.”
- Conformereren, ww. II. 74, 153, *bevestigen*, *bekrachten*; II. 72, 68, *bevestigen* (in eene kerkelijke betrekking).

- Confuse, Confuus, znw. vr. en onz. II. 199, 354, *verwarring, stoornis, schandaal*. Zie *MLoep Gloss.*; en *Hild. Gloss.*
- Confuus, bnw. III. 22, 182; 90, 160, *beschaamd, te schande gemaakt, vernederd, verward, verbijsterd*. Zie *MLoep Gloss.*; en *Hild. Gloss.*
- Conijn, znw. onz. II. 92, 222, *konijn*
- Coninginne, Coningin (o. a. in I. 36, 244, 245), znw. vr. I. 8, 51; 28, 76; 30, 164, 14; 31, 49, 53; 32, 79, 85; 33, 109, 134; enz., *koningin*; I. 83, 342, *koningin (in het schaakspel)*; III. 51, 160; 116, 5, 28, *koningin van het hart, geliefde, liefste*. In III. 153, 1 wordt coninginne gezegd van Maria, die in III. 169, 397, hemelsce coninginne wordt genoemd. In III. 182, 830; 184, 879 moet coninginne *koningskind, koningsdochter* beteekenen (vergelijk daarvoor III. 172, 520, *storve mijn vader*; en III. 185, 925: *werden*.)
- Coninc, znw. m. I. 2, 8, 34; 3, 77; 5, 139; 8, 49; 13, 269; 16, 21, 23; 17, 47, 66; enz., *koning*. In III. 195, 194 wordt Christus „de coninc vol van gratie” genoemd. Voor III. 158, 64 zie men hier III. 211.
- Coninclijc, bnw. I. 58, 204, *koninklijk*.
- Coninclike, bijw. I. 4, 81, *koninklijk, gelijk een koning doet*.
- Conincrike, Conincrijc, znw. onz. I. 37, 262; 68, 223; 102, 482; 155, 84; 157, 10; III. 157, 14; 166, 304; 184, 884, *koninkrijk*.
- Conincsdochter, znw. vr. I. 77, 105; III. 162, 193, *koningsdochter*.
- Conincskint, znw. onz. III. 136, 1; 137, 28, *koningskind*.
- Conincstroon, znw. m. III. 97, 112, *koningstroon*.
- Conne, znw. vr. II. 157, 72, *kunne, sekse, geslacht*.
- Connen, ww — A. hulpww. I. 6, 180; 8, 82; 9, 103; 12, 238; 14, 304; 26, 26; 28, 73; 39, 3; 52, 187; 60, 294; enz., *kunnen, in staat zijn om* — B. zelfst. ww. I. 81, 273; 129, 135; 156, 98; III. 95, 44, *kunnen, vermogen, in staat zijn tot iets*; I. 77, 119; 81, 289, 291; 82, 302; 85, 433; 89, 107; II. 183, 47; 194, 155; 212, 217, 232, 254; III. 74, 123; 92, 234, *verstand hebben van iets, het kennen*. Zie *Tijdschrift*, III. 114 vg.

- Conreiden, ww. I. 129, 115, *schoonmaken, roskammen*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Conroot, Conroet, znw. onz. I. 121, 427; II. 130, 43; 132, 136; 136, 269, *troep, bende, hoop*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Conscientie, Conciencie, znw. vr. II. 200, 394, *conscientie, gewetenszaak*.
- Consent, Concent, znw. onz. III. 12, 125; 84, 312, *verlof, toestemming*. Zie *Hild.* Gloss.
- Consenteren, ww. II. 195, 165, *toestemmen, bewilligen in, vergunnen*.
- Const, Conste, Kunst (in III. 102, 37), znw. vr. II. 182, 40; 201, 434; 207, 24; 209, 121; 210, 170, 172; 211, 196; III. 102, 36; 160, 113; 182, 818, *kunst, wetenschap, kennis*.
- Cont, bnw. I. 57, 170; 118, 297; II. 6, 147; 28, 194; 30, 2; 126, 702; 127, 767; 143, 245; 145, 303; 154, 49; enz., *bekend*. Voor Enen cont sijn in I. 48, 20 zie men hier I. 201.
- Contemplatie, Contemplacie, znw. vr. III. 111, 18, *godsdienstige bespiegeling*.
- Contraer, znw. onz. III. 85, 365, *oneenigheid, twist, tweedracht*. Zie *Hild.* Gloss.
- Contraer, bnw. II. 177, 4, *tegenstrijdig*; III. 66, 173, *gehaat, in strijd met*. Zie *Hild.* Gloss.
- Contrarie, znw. vr. III. 120, 4, *tegendeel, tegen-gestelde*.
- Convent, Covent, znw. onz. II. 44, 53, *hoop, troep, verzameling*; II. 54, 189, *verzamelplaats*; II. 69, 314; 175, 9, 12, 19, 25, 27, 36; 176, 60, *klooster*; I. 11, 184; III. 42, 451, *voorwaarde, overeenkomst*.
- Coomst, Coomste. Zie Comst.
- Coop, Coep, znw. m. II. 2, 20; 130, 66; III. 189, 17, *koop*.
- Coopen. Zie Copen.
- Coopman, Coepman, Coman, Coeman, znw. m. II. 180, 121; 195, 189; 200, 361; III. 9, 15, 33; 10, 39, 72; 11, 88, 99, 115; enz., *koopman*. Men vindt het mv. comans in II. 198, 295; het mv. cooplieden in III. 9, 7.
- Coopmanscap, Coepmanscap, Comanscap, znw. vr. II. 178, 34; 195, 183; III. 65, 124, 127, 129, *koopmanschap*; III. 9, 11, *koopwaar*.

- Coopwif, znw. onz. II. 195, 189, *koopvrouw*.
- Coor, Choor, znw. onz. II. 145, 298; 175, 39, *koor* (afgezonderd ruim in eene kerk); II. 75, 201, *koor* (rei van zangers en zangeressen).
- Coorde. Zie Corde.
- Cop, znw. m. I. 71, 364; 183, 18; 184, 64, 66, 76, 87, *kop, nap, beker* (zie hier I. 201; en I. 72, 380, 383).
- Copen, Coopen, ww. (verl. tijd *cochte, cocht*; deelw. *gecocht*), I. 87, 34; 150, 11; II. 95, 74; 130, 60; 142, 201; 195, 193; 196, 201, 205; III. 25, 86, 90; enz., *koopen*; I. 181, 573, *bekopen, boeten*.
- Coppe, znw. vr. II. 94, 13, *spinnekop*.
- Corde, Coorde, znw. vr. I. 22, 233; II. 8, 235; 66, 186, *koord, touw*.
- Core, Cure, Cuere, znw. vr., *keur*. Ter core, Ter cure, I. 147, 20; II. 86, 120; 106, 204; 117, 373, 379; 118, 392; 125, 679; III. 60, 544; 61, 575, eigenlijk *naar keus, naar wensch*, en vandaar *ten volle, ter deeg*, en dikwijls niet veel meer dan eene versterking der uitdrukking. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Taal- en Letterbode*, I. 162.
- Coren, Coern (in III. 69, 76), Corn (in II. 197, 259), znw. onz. II. 83, 12; 84, 49; 92, 200; 93, 7; 94, 14; 144, 250; 194, 140; 195, 188; 197, 259, 273; III. 17, 21; 69, 76; 118, 3, *koren*. Coren buten dunen saeyen, zie Dune.
- Coren, Cueren, ww. II. 64, 108, *beproeven, verzoeken, in verzoeking brengen*; II. 72, 65, *vaststellen, bepalen*. Zie *Taal- en Letterbode*, I. 161 vg.
- Corf, znw. m. I. 168, 78; 169, 90, 94, 102, 115; 170, 140, 141, *korf*.
- Coringe, znw. vr. II. 66, 182; 67, 231, *verzoeking, verlokking ten kwade*.
- Corn. Zie Coren.
- Cornemuse, znw. vr. III. 130, 43, *doedelzak*. Ook in *Livre d. Mest*. 39. Zie Diez, *Etym. Wtb.* I³. 139.
- Coronike. Zie Cronike.
- Coroniste, znw. m. II. 188, 277, *kroniekschrijver*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Corre, znw. m. III. 194, 169, *hond*, als scheldwoord gebruikt; Kil. *Korre, canis villaticus, domesticus*.
- Corrigeren, ww. II. 174, 105, *kerkelijke boete opleggen*.

- Cort, Curt (o. a. in III. 11, 114; 13, 172), Cuert (in II. 79, 40), bnw. en bijw. — A. bnw. I. 8, 72; 165, 304; 168, 64; 185, 120; II. 35, 74; 44, 60; 68, 278; 79, 40; 95, 59; 102, 58; 180, 137; enz., *kort*. In *corter stonde* (stont), I. 16, 30; 40, 73; II. 109, 40; 152, 47; III. 96, 78; 116, 18; 156, 35, *binnen korten tijd, weldra*. Dezelfde beteekenis hebben de uitdrukkingen In *corter spatie* in III. 13, 172; In *corter tijt* in I. 137, 17; 144, 285; III. 16, 310; 157, 20 (vergel. II. 102, 58); In *corten tiden* in III. 77, 23; In *corter ure* in I. 115, 201; 118, 304; III. 155, 28; 160, 110. Met enen *corten kere*, zie Keer. — B. bijw. I. 120, 375; II. 116, 304; III. 14, 230, *kort, korten tijd*; II. 115, 287; 123, 598, *spoedig, weldra, eerlang*.
- Cortelike, Kortelike, Cortelijc, Cortelic, bijw. II. 15, 86, 95; 87, 78; III. 36, 183, 186, *kortelijk, in het kort*; I. 46, 298; 115, 174; 156, 109; II. 41, 195; 112, 153; 143, 225; 145, 296, *spoedig, weldra, eerlang*.
- Cortelinge, bijw. I. 172, 229, *weldra, binnen korten tijd, eerlang*.
- Corten, ww. I. 23, 302; 24, 332; 25, 355; III. 34, 119; 178, 686, *kort maken*.
- Cose, znw. vr. II. 10, 297, *gekoos, gepraat*. Zie hier II. 217.
- Cost, znw. m. II. 43, 9; 153, 2; III. 34, 113, 116; 161, 137, *onkosten, kosten*; II. 91, 156, *inkomen*.
- Costen, ww. I. 17, 39; III. 166, 309; 168, 371, *kosten*. Zie *Taal- en Letterbode*, IV. 187 vg.
- Costere, Costre, znw. m. III. 106, opschr., 33; 107, 49, 56, 66; 108, 77, 96; 109, 118, 137; 110, 166, *koster*.
- Costume, znw. vr. II. 64, 113, *gewoonte*. Zie *Hild. Gloss.*
- Coude, znw. vr. II. 63, 76; 65, 149; 66, 212; 97, 145; 106, 203; 186, 171; III. 37, 242, 249, *koude*. Over *coude* in I. 145, 312 zie men hier I. 192. Zie ook *Cout*.
- Couse, Cause, znw. vr. I. 143, 239, *scheenplaat, beenbedekking*; I. 186, 168; II. 194, 134; III. 25, 87; 129, 8 (in 't meervoud), *broek*. Zie verder I. 201.
- Cout, bnw. I. 122, 449; 163, 235; II. 24, 20, 27, 36;

- 27, 174; 47, 193; 48, 215; 63, 79; 85, 61, 64, 65, 93; enz., *koud*. Dat *coude* in I. 33, 130; II. 63, 87; 86, 108; 87, 135, en *Cout* in III. 99, 212 zijn als znw. gebruikt in den zin van *koude*. Voor dat *helsce cout* in III. 150, 12 zie men hier II. 24, 19 tot 33; en *Hild. Gloss.*
- Covent. Zie Convent.
- Coverttoer. Zie Coevertoere.
- Crabbe; znw. vr. II. 47, 189, *krab*.
- Cracht, Crachte, znw. vr. en m. (II. 122, 575), I. 48, 41; 95, 209; 118, 304; 121, 433; 133, 275; 139, 108; 148, 46, 49; 150, 12; 154, 43; enz., *kracht*; I. 26, 14; 159, 89; II. 15, 123; 16, 145; III. 159, 83; 182, 820, *macht*; I 123, 504; III. 90, 133, *geweld*. — Cracht wordt meermalen verbonden met een ander subst. in den gen. bloot tot versterking van het geregeerde woord; zoo hier in I. 103, 547; 164, 278. Met haerre *cracht*, I. 3, 65, *uit al hunne macht* (verg. III. 13, 176). — Zie over het geslacht van *cracht* Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 351.
- Crachtich, Crachtech, bnw. I. 117, 253, *dapper*, *moedig*.
- Crage, znw. m. II. 7, 220, *hals*, *nek*. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Craie, Craye, znw. vr. II. 120, 484, *kraai*. — Men vindt het wapen van Arnout van Craynhem, waarvan ook in *Grimb.* I. 4602 vgg. eene beschrijving voorkomt, afgebeeld op de eerste der platen in de uitgave van den *Grimbergschen Oorlog*. Zie ook *Dietsche Warande*, IV. 340.
- Craieren, ww. I. 118, 306, *uitroepen*, *schreeuwen*. Vergelijk Crieren.
- Craken, ww. II. 5, 184, *kraken*, *gekraak maken*. ×
- Cranc, bnw. en bijw. — A. bnw. II. 67, 249; 92, 188, (zie II. 223), *zwak*; II. 13, 18; III. 14, 205, *gering*, *onbeduidend*; II. 24, 54; 28, 182; 69, 104; 175, 15, 16, 17, 24; III. 13, 182; 80, 138; 141, 3, *slecht*; I. 27, 55; II. 26, 121; 197, 265, *ziek*. — B. bijw. II. 174, 101, *slecht*, *gering*. — Zie *Lsp. Gloss.*; en *Hild. Gloss.*
- Crankelike, Cranckelike, bijw. III. 7, 249, *zwak*, *ziek*; II. 172, 12, *slecht*.

- Cranken, ww. I. 48, 21; 49 93; II. 67, 252, *krachteloos worden, in krachten afnemen, verzwakken*.
- Crancheit, znw. vr. II. 86, 115, *ziekte*.
- Cranckelike. Zie Crankelike.
- Cranselij, znw. onz. III. 148, 142, *kransje*.
- Cravel, znw. m. II. 25, 95, *haak, krauwel*. Zie *L. o. H. Gloss.*; en Franck, *Etym. Wdb.* op *Krauwel*.
- Creature, Creatuere, znw. vr. I. 13, 276; 158, 29; 161, 158; II. 57, 319; 61, opschrift; 92, 191; 158, 13; 169, 97, 106; III. 23, 5; enz., *schepsel*.
- Crebbe. Zie Cribbe.
- Crede, znw. onz. I. 4, 106, *het Credo, de belijdenis des geloofs*.
- Crepelinc, znw. m. I. 108, 739, *kreupele*.
- Cri, znw. m. II. 119, 450, *wapenleus, wapengeschrei*. Zie Huydec. op *St.* III. 327 vg.
- Cribbe, Crebbe, Krebbe, znw. vr. I. 129, 116; III. 152, 56, *krib, kribbe*.
- Crieren, ww. II. 129, 1, *roepen, schreeuwen*, bepaald van wapengeriep. Vergelijk Crayeren.
- Crigen, ww. II. 191, 3; 193, 108; 196, 224; III. 43, 481; 48, 46; 64, 58; 67, 194; 68, 20, 41; 69, 68, 78; enz., *krijgen, verkrijgen*.
- Crijscen, Zie Criscen.
- Crijt, znw. onz. I. 21, 223; 22, 236; 23, 277; III. 81, 198; 187, 978, *krijt, strijdperk*. Zie Huydec. op *St.* III. 288 vg.
- Crimpen, ww. (verl. tijd cramp), I. 8, 79, *krimpen*.
- Criscen, Crijscen, ww. (verl. tijd creesc, krijste), I. 118, 325; 170, 150; 171, 176, *krijten, schreeuwen*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 233, 236.
- Criselen, ww. II. 26, 112, *knarsen, knersen*.
- Cristal, Cristalle, znw. onz. I. 49, 70, *kristal*. Den vorm kerstal vindt men in II. 53, 169.
- Criten, ww. II. 23, 10; 24, 48, 56; 25, 61, 72, 79; 26, 111, 120, *krijten*. Over den vorm crit (3 pers. enk. teg. tijd) zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 8, 253.
- Croene, Croenen. Zie Crone, Cronen.
- Crocke. Zie Crucke.
- Crom, bnw. III. 84, 308, *krom*; II. 192, 76, *kreupel*.

- Te rechte ende te cromme, II. 110, 77; 135, 249, *in alle opzichten, alleszins, van alle zijden.*
- Crone, Croene (in III. 181, 795), znw. vr. I. 80, 226; 97, 289; 115, 175; 116, 248; 150, 32; II. 2, 26; 44, 63; 72, 60, 61; 153, 27; enz., *kroon*. — Crone dragen, I. 161, 166; II. 36, 3, *de kroon dragen, keizer zijn, koning zijn*; III. 1, 16; 173, 530; 185, 912 vg., *de kroon spannen, boven anderen uitmunten.* Zie hier III. 196; en *Mnl. Wdb.* II. 378. — Crone spannen, III. 188, 998, *zich de kroon aanbinden, stijgen in eer en aanzien.* Zie hier III. 214.
- Cronen, Croenen, ww. III. 74, 160; 81, 205; 149, 12; 180, 762; 181, 794, *kronen.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1181.
- Cronen, ww. II. 91, 159, *kreunen, klagen, kermen.*
- Cronike, Coronike, znw. vr. II. 72, 57; 74, 165; 75, 191; 81, 9, *kroniek.* Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 122 vg.
- Crop, znw. m. I. 2, 6; II. 158, 24, *krop, strot.* Zie *Rein.* I. 1936.
- Cruce, Cruus, znw. onz. en vr. II. 95, 75; 96, 86; 104, 133; III. 149, 3; 150, 38; 163, 382, *kruis* (een rechtopstaande stijl met een dwarshout, waaraan iemand de doodstraf onderging); II. 61, 4; III. 181, 786, *het lijden aan het kruis*; II. 18, 216, *het teeken des kruises*; II. 79, 26; III. 54, 291; 193, 136, *kruisvormige figuur*; II. 120, 483, *kruis* in de wapenkunde (zie Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 16). In cruus wijs hem strecken, II 7, 205, *zich met armen en beenen kruiselings op den grond leggen.* Zie over het geslacht van cruce Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 331.
- Crucen, ww. I. 19, 140; II. 100, 5, *kruisigen, aan het kruis nagelen*; II. 62, 14, *kruisen* (vergelijk den *Brief aan de Gal.* V, 24).
- Crucifix, znw. onz. II. 102, 77, *crucifix, kruisbeeld.*
- Crudekijn. Zie Cruut.
- Crucke, Crocke, znw. vr. I. 107, 709, *kruk.*
- Crune, znw. vr. I. 7, 40; II. 123, 611, *kruin, schedel*; II. 8, 253; 94, 24; 132, 116, *kruin, het geschoren bovengedeelte van het hoofd*; II. 94, 30, 36, *kruin*, als den geestelijken stand vertegenwoordigende. Enen die
- VERWIJS Dl. IV. 27

- crune geven, I. 8, 75; II. 192, 64, *iemand priester maken*. Zie *Rein.* (Jonckbl). Gloss.
- Crupen, ww. I. 4, 114; 11, 195, 199; 12, 205; 20, 177; II. 85, 88; III. 190, 52, *kruipen*.
- Cruus. Zie Cruce.
- Cruut, znw. onz. II. 3, 36; 33, 119; 37, 15; 40, 167; 41, 175; 51, 112; 54, 199; 57, 302; 84, 33, 40; III. 117, 9, *kruid*; I. 152, 110; 185, 94, 97, *kruiderij, specerij, toekruid, aromatische kruiden*. Het verkl. crude kijnt vindt men in II. 85, 64. Zie verder I. 201; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Cuere, Cueren. Zie Core, Coren.
- Cuert. Zie Cort.
- Culct, znw. onz. I. 174, 315; 185, 121, *bedsprei*. Er is geen reden om met Dr. Verwijs (I. 202) een vrouwelijk culcte aan te nemen.
- Cume, bijw. I. 55, 66; 122, 456; 144, 280; 156, 131; 164, 271; 184, 50; II. 8, 239; 13, 14; 30, 26; 50, 40, 45; enz., *nauwelijks*. Zie *Taalk. Bijdr.* I. 69.
- Cunden, ww. III. 114, 152, *sausen, klaarmaken*. Vergelijk *Wdb. der Freq.* I. 338.
- Cunst, Kunst. Zie Const.
- Cupe, znw. vr. I. 9, 94; 64, 63, *kuip*.
- Cure. Zie Core.
- Curie, znw. vr. I. 23, 285, *lederen kolder*. Zie Huydec. op *St.* II. 138.
- Curliæn, znw. m. III. 108, 79, *landlooper*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 63, 84.
- Curt. Zie Cort.
- Cusc. Zie Cuusc.
- Cuscelike, bijw. III. 33, 83, 87; 34, 109, *rein, zuiver, schoon, net*.
- Cuscheit. Zie Cuuscheit
- Cussen, Cussin, znw. onz. II. 64, 113, 121, *kussen*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 52.
- Cussen, ww. I. 41, 99; 61, 321; 64, 74; 100, 402; 111, 30; 114, 221; 173, 264, 267; 175, 350; 178, 455; enz., *kussen*. In I. 99, 400; 114, 164; 118, 298; III. 43, 474; 61, 562; 117, 20; 147, 118; 148, 162 vindt men cussen aen den mont (zie *Mnl. Wdb.* I. 66); in III. 136, 52; 138, 54; 153, 12, cussen voor den mont.

- Cussin. Zie Cussen, znw.
 Custen, ww. — Hem custen, III. 38, 295; 84, 329, *zich tevreden stellen, tevreden zijn*. Zie *Limb. Gloss.* op *Custen* en *Gecusten*; *Mnl. Wdb.* II. 1183; en *Tijdschrift*, VII. 308 vgg.
 Cuusc, Cusc, bnw. III. 33, 85, *rein, zuiver, schoon, net*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 174.
 Cuuscheit, Cuscheit, znw. vr. III. 33, 84, *reinheid, netheid*.
 Cuwen, ww., *kauwen*. Cuwen aen ere dinc, II. 107, 237, *kauwen op iets, bijten op iets*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1277 en 1427; en *Stroph. Ged. Gloss.*

L.

- Laboor, znw. m. II. 179, 100, *akkerbouw, veldarbeid*. In dezelfde beteekenis vindt men het woord in *Sp.* I⁷ 78, 11.
 Laburen, ww. II. 69, 314, *werken*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 83.
 Lace. Zie Laes.
 Lach, znw. onz. III. 84, 321, *gelag, onkosten voor het verteerde gemaakt*. Zie *Hild. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1183 vgg.
 Lachame. Zie Lichame.
 Lachen, ww. (verl. tijd loech), I. 11, 198; 85, 448; 135, 355; 170, 136; II. 9, 260; 10, 331; 91, 167; 136, 288; 141, 156; 152, 74; enz., *lachen*.
 Lachter, znw. m. I. 18, 93; 19, 126; 20, 188; 41, 103; 117, 281; 181, 570; II. 101, 42; 102, 52; 131, 94; 141, 162; enz., *schande, oneer*. Zie *Lsp. Gloss.*
 Lachteren, ww. I. 132, 261; III. 32, 38, *iets tot schande van iemand zeggen, iets kwaads van iemand zeggen*; I. 146, 369, *tot schande aanrekenen*. Voor I. 132, 261 vindt men in den Franschen tekst: comment je ai de lui mesdit; en voor III. 32, 38 lette men aldaar op vs. 42. Het Fransch heeft daar alleen: qui jadis par son mokéis fu mal renomés et haïs. Lachteren van ere dinc, II. 159, 77, *eenen blaam werpen op iets*.
 Lachterlike, bijw. II. 21, 321, *schandelijk*.
 Lacy. Zie Laes.

- Laden, ww. (verl. tijd loet; verl. tijd mv. loeden; deelw. geladen), I. 169, 118, 119; II. 99, 195; 109, 55; 115, 299, *beladen, belasten, lasten opleggen*; I. 41, 90, *gelasten, bevelen*; II. 97, 132; 106, 194; 109, 57; III. 21, 148, 150, *opladen*; II. 105, 164, *oppakken, medevoeren*; III. 73, 102, *inladen, ophoopen, verzamelen*. Geladen sijn, III. 71, 12, *verzameld zijn, voorhanden zijn*. Enen die crune laden, II. 94, 31, *iemands kruin kaal scheren*, ten teeken van schande; eig. *hem de tonsuur als schandmerk opleggen*; zie de aantekening van Dr. Verwijs in zijne uitgave der *Strophische Gedichten*, bl. 190 vg. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 241.
- Laen. Zie Laten.
- Laes, Lace, Lasen, Lacy, tusschenw. I. 122, 459; II. 100, 9; III. 143, 21, *helaas*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 329; II. 599.
- Laetst, Lest, bnw. overtr. trap, en bijw. — A. bnw. I. 18, 78; II. 80, 78, *laatst*; II. 107, 245; III. 17, 323; 101, 283, *laatst, jongst*. Ten lesten, Te lesten, II. 13, 37; 14, 67; III. 90, 140; 104, 102; 112; 61, *ten laatste, eindelijk* (vergelijk in III. 70, 101 Intleste). — B. bijw. II. 17, 86; 50, 61, *het laatste*.
- Laf, bnw. II. 197, 278, *flauw, onzout*.
- Lage, znw. vr. II. 111, 108, *legerstede*. Enen ene lage leggen, Enen lagen leggen, I. 3, 63; 5, 125; 114, 144; II. 72, 76; 98, 184; 143, 238, *iemand lagen leggen, iemand door kwade praktijken zoeken te benadeelen*.
- Lage, bijw. III. 70, 111, *laag*.
- Lagen, ww. II. 98, 166, *verlagen, vernederen*.
- Lac, znw. m. III. 12, 134, *smet, schande*. Zie Dr. De Jagers *Taalk. Mag.* IV. 78; en *Hild. Gloss.*
- Lac, znw. onz. I. 58, 209; 59, 219, 226; 61, 297, *meer*.
- Laken, znw. onz. III. 33, 91, *laken* (geweven wollen stof); III. 97, 105, *laken* (vierkant stuk linnen).
- Laken, ww. III. 68, 43; 71, 42; 73, 97, 121; 74, 135, 143; 85, 354; 92, 242; 93, 245, *laken, berispen*.
- Lam, znw. onz. II. 86, 95; 92, 209; III. 142, 22, *lom*.
- Lamsbloet, znw. onz. II. 42, 213, *bloed van een lam*.
- Landen, ww. III. 14, 206, *landen, aan land komen*.
- Landheere. Zie Lantshere.

- Lange, Lanc, Lang (in III. 70, 102), Langen (in III. 190, 44), bijw. I. 3, 73; 5, 147; 11, 171; 24, 312, 318; 30, 9; 37, 258; 44, 221; 47, 9; 50, 125; enz., *lang, langten tijd*. Eeriet lanc, zie Eer, voorz. Over den comparatief lang, lanc in so lanc so bat in I. 139, 96; so lang so meer in III. 70, 105; 125, 4; en so lanc so min in II. 46, 138 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 425.
- Langen, ww. onpers. met den derden naamval, III. 3, 63; 38, 274; 122, 2; 123, 10, 18, *verlangten*. Zie *Lsp. Gloss*.
- Langen, bijw. Zie Lange.
- Langes. Zie Lancs.
- Lanc, bnw. I. 2, 22; 6, 165; 19, 122; 29, 140; 34, 145; 38, 302; 39, 27; 46, 284; 84, 386; 91, 54; enz., *lang*; II. 197, 264, *aangelengd* (zie *Mnl. Wdb.* II. 423) In langten, I. 72, 382, *in langten tijd*. Ten lanc sten, II. 47, 197, *op zijn langst*.
- Lanc, bijw. Zie Lange.
- Lancheit, znw. vr. II. 5, 117; 50, 45, *lengte*.
- Lancs, Langes, voorz. II. 70, 5; III. 137, 16, *langs*. In de laatste plaats is er al bijgevoegd; en in de eerste is het woord met henen verbonden.
- Lant, znw. onz. III. 13, 195; 14, 203; 97, 103; 99, 198, *land* (in tegenstelling van de zee); II. 194, 140, *land, grondbezit*; II. 199, 352; III. 130, 32, *land* (in tegenstelling van de steden); I. 9, 86, 111; 16, 31; 17, 44; 32, 63; 37, 259, 265; 39, 3, 6, 34, 39; enz., *land; staat, gewest, streek*. Achter lande, zie Achter. Te lande, II. 133, 151; 134, 208; III. 13, 167; 55, 310; 144, 1, *naar mijn (uw, zijn) land*; zie Huydec. op *St.* II. 408; *Lsp. Gloss*; en Dr. Kalff, *Het Lied in de Middeleeuwen*, 81.
- Lanthere. Zie Lantshere.
- Lantrecht, znw. onz. II. 165, 34, *landrecht*.
- Lantschap, znw. onz. II. 33, 3; 75, 175; 114, 263; III. 163, 222, *landschap, land*.
- Lantshere, Lanthere, Landheere, znw. m. II. 87, 3; 106, 224; 117, 374; 178, 42, 53; 180, 103; 181, 154, *landsheer*.
- Lantvrede, znw. m. II. 134, 202, *landvrede*.
- Lantwinnige, znw. vr. I. 66, 174, *broodwinnig*.

- Lappen, ww. III. 129, 8, *lappen, verstellen* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1197.
- Las, bnw. I. 52, 190, *moede, vermoeid*.
- Lasen. Zie Laes.
- Last, Laste, znw. m. en vr. II. 45, 124; 69, 302; 97, 132; 106, 194; 168, 89; 175, 29; 206, 19; III. 20, 108; 88, 82; 108, 87; 170, 426, *last*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 349, 351, 352.
- Lastelike, — lic, bijw. III. 90, 151, *schandelijk*
- Lasuer, znw. onz. I. 112, 63; II. 106, 198; 117, 378; 118, 408; 119, 416; 125, 678, *lazuur*. benaming van de blauwe kleur in de heraldiek. Zie *Taal- en Letterbode*, I. 276; en *Mnl. Wdb.* I. 300 vg.
- Lat, bnw. I. 120, 384; II. 124, 647, *traag*. Zie *Heim.* bl. 247 vg.
- Laten, ww. I. 20, 162; 29, 135, 145; 33, 130; 59, 216; 65, 116; 122, 486; 142, 196; II. 16, 128; 21, 327; enz., *laten, nalaten*; II. 83, 79; 170, 36; III. 24, 61; 132, 7; 146, 69; 173, 534. *laten blijven, staken*; I. 7, 4; 10, 134, 137; 16, 3; 20, 154; 37, 262; 61, 299; 74, 2; 80, 229; 103, 540; enz., *laten, verlaten, achterlaten*; I. 11, 168; III. 51, 168; 52, 188, *overlaten*; II. 21, 357, *toelaten*; II. 102, 72, *storten* (van *tranen* gezegd); II. 84, 34; 85, 71; 86, 128, *laten, aderlaten, bloed laten* (zie *Mnl. Wdb.* I. 56, 57). Laten met een ander ww. in den zin van *laten, toestaan, veroorloven*, vindt men in I. 5, 124; 11, 167; 12, 208; 17, 38, 68; 19, 121, 140, 142; 20, 180; 23, 270, 307; enz. In II. 21, 353 wordt de onbep. wijs als znw. gebruikt. Voor den vorm *laen* in III. 126, 4 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 257. Voor constructies als in III. 174, 577 zie men *Tijdschrift*, II. 293. Voor *latene* in II. 87, 15 zie men hier II. 223; en voor *laet hare hoghe breken* in II. 84, 46 zie men hier II. 223; en *Mnl. Wdb.* I. 1434. — Hem genoeg laten, zie *Genoegen*, en hier II. 222. Iet laten bliven, zie *Bliven*, en vergel. I. 27, 65; 29, 128; III. 91, 197. Laten gaen, Laten staen, Laten varen, Laten verstaen, zie *Gaen, Staen, Varen, Verstaen*.
- Latijn, znw. onz. en m. I. 157, 135; II. 33, 1; 37, 12, 16; 40, 133; 41, 168; 42, 235; 49, 22; 149, 44;

- 188, 256, 261, 280 191, 10, 19; 194, 128, *het Latijn, de Latijnsche taal*; II. 183, 52, *Romein*.
- Latuarie, znw. vr. I. 185, 96. Zie verder I. 202.
- Latuwe, znw. vr. II. 84, 33, *latuuc*.
- Lauerbloeme, Lauwerbloeme, znw. vr. I. 155, 65, *laurierbloem*.
- Lauersboom, znw. m. II. 41, 182, *laurierboom*.
- Laurijn, bnw. II. 40, 157, *van laurieren*; Lat. *laurinus*.
- Lauwerbloeme. Zie Lauerbloeme.
- Lauwheit, Laweit, znw. vr. II. 66, 175, *laucheid, onverschilligheid, koelheid*. Zie hier II. 221.
- Laweit. Zie Lauwheit.
- Lechame. Zie Lichame.
- Lecht, znw. Zie Licht, znw.
- Lechten. Zie Lichten, tweede artikel.
- Lede, znw. Zie Leet, znw.
- Lede, bijw. I. 146, 359; III. 140, 66, *leed, bedroevend, smartelijk*. Met III. 140, 66 vergelijkte men *Hild.* 50, 119. — Enen lede doen vindt men in II. 10, 308; zie daarover hier II. 217; vergel. hier III. 196 vg.; *Mnl. Wdb.* II. 249; *L. o. H.* 2349; *Hild.* 147, 338.
- Ledech, Ledecheit. Zie Ledich, Ledicheit.
- Leden. Zie Leiden.
- Leder, Leeder, znw. vr. II. 112, 156, 175, 182; 113, 184; III. 27, 155, 186; 28, 189, 203, 207, *ladder*.
- Leder, znw. onz. I. 23, 284, *leder*.
- Ledich, Ledech, bnw. II. 43, 44; 46, 157; 69, 306; 212, 251, *ledig, niet bezig*; II. 194, 154; III. 94, 290; 115, 166, *vrij, los, ongebonden*.
- Ledicheit, Ledecheit, - hede, znw. vr. II. 69, 293, 315; 205, 61; 212, 252; 213, 271, *ledigheid*.
- Leeden. Zie Leiden.
- Leeder, znw. vr. Zie Leder, znw. vr.
- Leedre. Zie Leidere.
- Leec, znw. en bnw. — A. znw. II. 27, 159; 181, 1; 192, 68; 193, 81, 85; 198, 309, *leek*. — B. bnw. II. 173, 57, 69; 174, 79; 176, 7; 178, 27, 59; 181, 143; 182, 41; 192, 67, *tot de leeken behoorende*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 431. — Zie ook Leie.
- Leelijc, Leellijc. Zie Lelijc.
- Leen, znw. onz. II. 101, 14, *leengoed, bezitting, goed*.
- Leenen. Zie Lenen.

- Leenknecht, znw. m. II. 108, 20, *leenman*.
- Leer, Leere, Leeren, Leerer, Leeringe. Zie Lere, Leren, Lerare, Leringe.
- Leet, Leit, Leyt, bnw. I. 10, 135; 24, 311; 37, 269; 47, 9; 87, 27; 88, 79; 128, 75; 130, 167; 133, 277, 287, 302; enz., *leed*, *onaangenaam*; I. 9, 100; 174, 324; II. 23, 6; 69, 311; III. 4, 97; 157, 31, *onaangenaam*, *gehaat*, *verwenscht*; III. 100, 239, *treurig*; III. 8, 263, *rampzalig*. Voor III. 4, 112 zie men hier III. 198. Enen leet hebben, II. 207, 53, *iemand haten*. Iet leet hebben, II. 211, 214, *iets verachten*.
- Leet, Leit, znw. onz. I. 26, 20; 34, 166; 111, 12; 138, 48; 174, 292, 318, 326; 180, 540; III. 8, 224; 46, 161; enz., *leed*, *verdriet*. In III. 98, 173 (zie I. 174, 319; 180, 540; III. 91, 175) vindt men den nomin. lede, leide.
- Leeuwe, Leewe. Zie Lewe.
- Legaet, znw. m. III. 62, 15, *pauselijk legaat*.
- Legende, znw. vr. III. 96, 86, *geschiedenis*.
- Leggen, ww. I. 5, 118; 6, 169; 11, 176; 45, 258; 49, 97; 99, 363; 109, 779; 115, 187; 123, 495; 144, 294; enz., *leggen*; II. 151, 5, *plaatsen*, *houden*; II. 177, 19, *stellen*, *zoeken*; II. 149, 68, *maken*, *vormen*, *instellen*; II. 196, 233, *gebruiken*; I. 5, 136, 145; 6, 179; 13, 279; 32, 88; 39, 26; 106, 665; 133, 279; 143, 241; 156, 125; enz., *liggen* (zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 232). In II. 191, 27 vindt men het deelw. geleecht; in III. 151, 43; 152, 56 het deelw. gelaecht. — Enen enelage leggen, zie Lage. Metten sotten leggen, II. 209, 126, *onder de dwazen plaatsen*. Sinen ernst aen ere dinc leggen, zie Ernst. Tegadere leggen, zie Gadere. Te voren leggen, II. 89, 100, *voorleggen*, *voorstellen*; I. 18, 89, *voorleggen*, *voor de voeten werpen*, *te laste leggen*. Vermeennesse leggen, zie Vermennesse.
- Leide. Zie Leet, znw.
- Leiden, Leyden, Leden, Leeden (o. a. in III. 15, 257), ww. I. 9, 84; 11, 186; 13, 281; 18, 74, 86; 19, 125; 30, 159, 160; 43, 192; 63, 26, 41, 43; enz., *leiden*, *geleiden*, *voeren*; II. 185, 124, *begeleiden*, *ver-*

- gezeld doen gaan*; II. 204, 17; III. 23, 17; 78, 59, 68, *leiden*, *doorbrengen* (zie hier III. 205). *Geleit* brengen, zie *Bringen*, en vergelijk I. 30, 159. Die beste werelt *leiden*, in I. 176, 376, zie *Werelt*. *Leider*. *Leyder*, *tusschenw.* III. 92, 217; 126, 7, *helaas*.
- Leidere*, *Leedre*, *znw.* m. II. 207, 33, *leidsman*.
- Leidsman*. Zie *Leitsman*.
- Leie*, *Leye*, *znw.* m. III. 98, 146, *leek*. Zie *Lsp.* Gloss.; en Dr. Francks *Etym. Wdb.* op *Leek*.
- Leit*, *Leyt*. Zie *Leet*, twee artikels.
- Leitsman*, *Leytsman*, *Leidsman*, *znw.* m. II. 121, 507; 124, 645; 127, 748; 131, 77, *leidsman*, *geleider*, *aanvoerder*.
- Leken*, *ww.* III. 11, 106, *vloeien*.
- Lecken*, *ww.* II. 33, 126, *likken*, *belikken*.
- Lecker*, *bnw.* II. 90, 124; 98, 178, *lekker*, *kieskeurig*.
- Lelie*, *Lelye*, *Lylie*, *znw.* vr. I. 90, 35; 168, 77; III. 151, 23; 154, 20, *lelie*.
- Lelijc*, *Leelijc*, *Leellijc*, *-lic*, *bnw.* II. 55, 226; 92, 226; 158, 13; 161, 18; 187, 230, *leelijc*.
- Lelijcheit*, *znw.* vr. I. 26, 11, *kwaad*, *schande*.
- Lempele*, *znw.* vr. II. 79, 25, *lemmer*, *kling*.
- Lende*, *Linde*, *znw.* vr. III. 114, 136, *lende*.
- Lenen*, *Leenen*, *ww.* I. 152, 99; II. 194, 130, 146, 157; 195, 171; III. 36, 213, 217, *lenen*, *in leen geven*.
- Lengen*, *Lingen*, *ww.* II. 8, 256, *langer maken*, *verlengen*, *uitrekken*; I. 51, 162, *langer worden*, *zich verlengen*.
- Lentijn*, *Lentin*, *Linte*, *znw.* vr. II. 55, 253; 83, 2; 84, 23; III. 118, 1, *lente*. *Lentijn* vindt men ook in *Alex.* III. 287; *Rose*, 7411 var.; *Natuurk.* 1181 (waar ook in *marginen van der lentine* staat). *Linten* vindt men in *Lsp.* II. 54, 65. Ook hier in III. 118, 1 staat in beide HSS. *linten*. Volgens Dr. Snellaert in zijne uitgave van den *Alex.*, deel I, bl. 331 komt in Ypermans *Heelkunde* steeds *linter* (m.) voor. — Zie ook Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 52.
- Lepel*, *znw.* m. II. 40, 138, *lepel*.
- Lerare*, *Lerer*, *Leerer*, *znw.* m. II. 187, 230; 208, 67, *leeraar*, *meester*, *leermeester*.
- Lere*, *Leere*, *Leer*, *znw.* vr. II. 53, 180; 173, 54;

176, 50; 183, 59; 186, 193; 206, 10; 211, 211; III. 62, 6; 72, 68; 83, 275; 102, 33, *leer, onderrichting, geleerdheid.*

Leren, Leeren, ww. I. 8, 81; 133, 281; 135, 362; 153, 130; 155, 88; II. 9, 290; 10, 296; 30, 4; 52, 132, 97, 141; enz., *leeren, onderwijzen, Hd. lehren*; I. 71, 374, *leeren, aanwijzing geven hoe gehandeld moet worden*; II. 30, 17; 184, 96, *aanwijzen, verhalen, mededeelen*; I. 8, 65; II. 17, 180; 31, 59; 55, 256; 76, 216; 98, 173; 192, 97; 202, 454 (zie vooral hier II. 229); 203, 1; 204, 9; enz., *leeren, kennis krijgen van, Hd. lernen.* De onbep. wijs is als znw. gebruikt in II. 207, 42 in den zin van *onderwijs*; en in II. 210, 173 in den zin van *studie*. Zie mede Geleert Voor leren in II. 68, 261 zie men hier II. 221.

Lerer. Zie Lerare.

Leringe, Leeringe, znw. vr. II. 49, 36; 68, 278; 186, 187; 206, 90; 207, 51; III. 79, 131, *leering, onderwijs.*

Les. Zie Lesse.

Lesen, ww. I. 168, 52; 169, 109, *lezen, inzamelen, verzamelen*; I. 3, 77, 79; 31, 26; 33, 127; 65, 100, 104; 68, 256; 71, 354; 89, 98; 90, 8; enz., *lezen*; I. 4, 106; 6, 167; 13, 256; 14, 315; II. 10, 311; 175, 31; III. 27, 164; 104, 119, *lezen van gebeden, bidden*; II. 183, 45, *zeggen, spreken*; II. 208, 94, *opzeggen, woordelijk aanhalen*; II. 178, 38, *zeggen, verklaren*; II. 204, 40; 207, 55; 208, 71; 211, 187, *onderwijzen, leeren*; III. 75, 167, *onderzoeken, onderzoek doen naar iets.* — Lesen ende singen, III. 18, 40, eene zeer gebruikelijke epische formule, die hier eenvoudig *zeggen, spreken* beteekent; zie *Stroph. Ged. Gloss.*

Lesse, Les, znw. vr. II. 209, 111; III. 82, 232; 104, 108, *les.* De uitdrukking alse seit die lesse in II. 211, 183 beteekent *zoals de bron zegt, waaruit voorgelezen wordt.* Zie *Lsp. Gloss.*

Lest. Zie Laetst.

Let. Zie Lit.

Letanie, znw. vr. II. 8, 230, *litanie.*

Lettel, Lettelkijn. Zie Luttel.

Letten, ww. — A. bedr. I. 46, 299; III. 75, 182,

- beletten, verhinderen; II. 150, 101; 209, 108, hinderen, nadeel toebrengen, in den weg staan; III. 193, 133, deren; III. 97, 129; 190, 41, ophouden; II. 116, 306; 131, 80, tegenhouden. — B. onz. I. 19, 113; 99, 378, wachten, toeven; III. 173, 549, zich ophouden; III. 11, 113, letten, acht geven, opletten. Sonder letten, I. 44, 235; II. 109, 49; 115, 274; III. 29, 20; 98, 175, zonder talmen, zonder verwijl, onverwijld, terstond, aanstonds; II. 213, 273, aanhoudend. Voor de constructie in I. 19, 113 vergelijk men *Tijdschrift*, II. 292.
- Lettere, Lettre, Letter, znw. vr. I. 3, 79; 6, 173; 33, 123; 64, 92; 65, 104, 107; 98, 328, 334, 335; 105, 609; enz., letter, geschrift, opschrift, brief.
- Leuwinne. Zie Lewinne.
- Leven, znw. onz. I. 8, 74, 76; 17, 33, 39; 21, 229; 37, 280; 40, 46; 43, 194; 44, 213 (zie I. 189); 74, 9; enz., leven; I. 92, 102; II. 68, 286; 179, 69; 182, 13; 189, 312; III. 72, 70, levenswijze, handelingen, gedragingen. Semmin leven, zie Semmin.
- Leven, ww. I. 3, 48; 4, 95; 5, 142; 7, 37; 29, 144; 42, 130; 47, 9; 60, 271; 61, 334; 95, 210; enz., leven. Voor leven in II. 199, 356 zie men hier II. 228.
- Levendelijk, bnw. II. 60, 429, levend.
- Leveren, ww. I. 60, 293; 130, 162; II. 208, 66, leveren; II. 134, 210; III. 16, 286; 50, 145, overleveren.
- Levisticus, znw. m. II. 40, 132, lavas; Hd. Liebstockel, Fr. livèche. Zie *Dodonaei Cruydt-boeck*, 500.
- Lewe, Leeuwe, Leewe, znw. m. II. 92, 207; 169, 100, leeuw.
- Lewerk, znw. m. II. 84, 17, leeuwerik.
- Lewinne, Leuwinne, znw. vr. I. 150, 44; II. 76, 16, leeuwin.
- Libart, Lybart. Zie Liebaert.
- Lichame, Lechame, Lachame (o. a. in II. 84, 39; 86, 103), Lichaem (o. a. in III. 97, 108; 100, 253), znw. m. I. 56, 111; 66, 141; 91, 50; 92, 96; 122, 463; II. 26, 134; 57, 325; 60, 434; 62, 14, 22; enz., lichaam; I. 100, 429; III. 111, 24, romp; I. 5, 151; 93, 129, lijk (vergel. I. 92, 96). — In I. 56, 111 is eens ridders lichame in beteekenis gelijk een ridder. — In I. 5, 150 vg. wil Dr. Verdam lezen: „Daerna sullen wi ter eerden brengen Den lichame met groter

- eren". Zie *Tijdschrift*, I. 8. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 10, 21, 156.
- Licht, Lecht, znw. onz. I. 56, 96; 184, 83; II. 52, 138, 147, 149; 55, 246; 187, 216; III. 109, 150; 137, 11, *licht*. Den bijvorm lecht vindt men in I. 12, 219; 160, 97; II. 37, 45; 52, 142, 145; 53, 155, 159; 56, 263. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 8, 44.
- Licht, bnw. I. 180, 537; III. 133, 44, *licht*, *helder*, *niet donker*.
- Licht, bnw. II. 198, 298; III. 35, 148; 110, 2, *licht*, *niet zwaar*; II. 207, 28, *effen*, *vlak*; II. 149, 59, *gemakkelijk*; II. 83, 76, *vloeiend*; I. 144, 308, *lichtvaardig*, *onbezonnen*. Met lichten dingen, zie Dinc.
- Lichte, Licht, bijw. I. 146, 376; II. 5, 108; 38, 64; 99, 194; 179, 66, 76; 186, 181; 211, 186, *licht*, *gemakkelijk*.
- Lichtelike, —liken, —lijk, —lic, —leec, bijw. I. 65, 97; 95, 220; II. 63, 88; III. 76, 14; 89, 93; 93, 279; 160, 128; 190, 48, *licht*, *gemakkelijk*.
- Lichten, Luchten, ww. II. 2, 15; 7, 185; 54, 218; III. 102, 27; 116, 25, *lichten*, *licht van zich geven*, *schitteren*; III. 134, 2, *licht worden*.
- Lichten, Lechten, ww. I. 97, 303 (zie I. 190), *verlichten*, *verminderen*, *minder worden*; I. 155, 80, *verlichten*, *het leven draaglijker*, *minder zwaar maken*. Voor I. 155, 80 zie men de opmerking van Dr. Franck op *Alex*. IV. 1478.
- Lichtheid, znw. vr. II. 50, 70, *lichtheid*, *lichtvaardigheid*, *ongestadigheid*.
- Lide, znw. vr., *gang*, *tocht*. Ter lide laten, II. 101, 33 (*iets*) *ter loops laten*, *het laten loopen*, *laten gaan*, *toelaten*. Zie *Stroph. Ged.* Gloss.
- Lidelijk, Lijdelic, bnw. III. 99, 203, *wat geleden kan worden*, *draaglijk*.
- Liden, Lyden, Lijden (in III. 93, 276), ww. (verl. tijd leet; deelw. leden, geleden). — A. intrans. I. 76, 95; 84, 403; 96, 273; 137, 19; II. 3, 33; 161, 17; 213, 280; III. 75, 170; 102, 13; 170, 453; 186, 937; 188, 4, *voorbijgaan*, *passeren*, *overgaan* (van eene tijdruimte, of eene zaak gezegd); I. 171, 198; II. 18, 225; III. 3, 57; 5, 174, *voorbijgaan*, *passeeren*, (met een pers. of dier als ondww.); II. 9, 266, *voortgaan*, *verder gaan*; I. 118, 313, 320; 125, 589;

- III. 151, 36, *doorgaan*, *passeeren* (van personen of dieren gezegd). — B. trans. I. 178, 436, 477, *voorbijgaan*, *passeeren* (zie echter *Mnl. Wdb.* II. 1230, trans. 1); I. 92, 84, *voorbijgaan*, *voorbijstreven*, *overtreffen*; I. 125, 579; II. 78, 4; 140, 124, *door iets heen gaan*, *doorgaan*, *passeeren*; I. 126, 13, *over iets heen gaan*, *overtrekken*, *oversteken*; II. 205, 64, *er losjes over heen loopen*; II. 43, 44, *doorbrengen*, *slijten*, *doorleven*; II. 85, 91, *doorleven*, *zien voorbijgaan*, *hebben*; II. 195, 175, *toelaten*; II. 113, 219; 129, 21; III. 68, 40, 48; 93, 296; 114, 139; 123, 13; 134, 9, 23; 143, 12; enz., *lijden*, *doorstaan*, *uitstaan*, *verdragen*, *dulden*, *velen*. In III. 11, 86; 99, 203; 121, 21; 124, 29 is de onbep. wijs als znw. met de bet. *lijden*, *smart*, *pijn* gebruikt.
- Lie. Zie Liede.
- Liebaerdinne, Liebardinne, znw. vr. I. 131, 193; III. 5, 169, 174, *leeuwin*.
- Liebaert, Liebart, Lybart, znw. m. I. 64, 96; 65, 98; 126, 10; 150, 42; 152, 118; II. 30, 34; 58, 351, *leeuw*.
- Liebardinne, Liebart. Zie de twee voorgaande artikelen.
- Liede, Lyede, Liedén, Lude, Luden, znw. m. mv. I. 8, 55; 21, 201; 28, 74; 33, 121; 34, 138; 59, 222; 63, 47; 66, 173; 73, 455; 76, 63; enz., *lieden*, *menschen*, *mannen*; I. 16, 2, 11; 17, 65; II. 131, 81; III. 58, 436; 64, 82; 101, 260, *zij*, *die in iemands dienst zijn*. In III. 193, 123 vindt men den vorm *lie* (zie voor die plaats hier III. 215). Voor den vorm *lieder* in II. 71, 44 vergelijkte men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 440. Metten lieden sijn, III. 37, 232, *in gezelschap zijn*; vergel. hier III. 111, 11; en zie *Rose*, 2280: *te convendra partir des gens*. Voor III. 4, 112 zie men hier III. 198.
- Liedeken, Liedekijn. Zie Liet.
- Lief, Lieve (in III. 87, 26), bnw. en bijw. I. 7, 11; 10, 135; 14, 297; 20, 189; 29, 149; 32, 89; 33, 103; 41, 92; 44, 237; 49, 94; enz., *lief*, *aangenaam*. Liefhebben vindt men in I. 12, 228; 130, 170; 131, 226; II. 30, 8; III. 55, 312; 136, 2; 148, 28. — Lief is zelfstandig gebruikt in den zin van *beminde*, *minnaar* in I. 80, 244; 134, 333, 338; 172, 221; III. 99, 216; 131, 3; 135, 13, 15, 16; 141, 2; enz.; en in den zin van

- bemінде, minnares, geliefde* in I. 117, 277; 118, 299; 122, 458; 125, 594; 181, 571; II. 190, 326; III. 38, 278; 44, 521; 46, 593; 122, 1, 11; enz. Voor het onz. geslacht van dit zelfst. lief (b.v. in I. 181, 571; III. 43, 474; 128, 3) zie men Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.* Den vorm *lieves* (genit.) vindt men in III. 42, 454; 43, 474; vergel. III. 135, 13, 15, 16 Den vorm *liever* (dat. vr.) vindt men in III. 87, 18; 143, 11 (Voor III. 87, 18 vergelijkte men Leendertz aant. op *MLoep* I. 740). Het verklw. *Liefken, Lieveken* vindt men in III. 132, 2; 134, 3, 5. Die *liefste* wordt gevonden in III. 131, 14; 133, 5; 134, 25; 136, 7. *Soetè lief, Soet lief, Suete lief* vindt men in I. 56, 104; 122, 460; 173, 286; III. 132, 20; 134, 21; 143, 8; 188, 3 (waar in het HS. *suete* staat). — Den compar. *liever* (bijw.) vindt men in I. 12, 230; 23, 308; 172, 232; II. 96, 92; III. 63, 27; 67, 181; 72, 46; 99, 201; 140, 83. Voor *mi liever* in I. 132, 249; II. 170, 34; III. 53, 233; 166, 312; en *haer liever* in II. 170, 20 zie men *Taal- en Letterbode*, V. 132 vgg.; en Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.* X
- Liefde*, znw. vr. III. 100, 245; 102, 26; 125, 3, *liefde, min.* De vorm *Liefte* wordt gevonden in III. 93, 270; 95, 19, 27; 104, 102.
- Liefken.* Zie *Lief.*
- Liefcoec.* Zie *Lijfcouc.*
- Liefljic, Lieveljic, —lic*, bnw. III. 10, 51; 97, 104, 118; 100, 236; 102, 23; 116, 26; 124, 24; 153, 27; 155, 17, *liefelijk, aangenaam, lief, bevallig, vriendelijk.*
- Lieflike*, bijw. II. 179, 85, *liefelijk, vriendelijk.*
- Liefnere.* Zie *Lijfnere.*
- Liefste.* Zie *Lief.*
- Liefte.* Zie *Liefde.*
- Liegen*, ww. I. 130, 153; 156, 134; 171, 171; 179, 525; II. 56, 274; 82, 73; 183, 68, 71; 187, 207, 214; III. 45, 570; 71, 36; 191, 83, *liegen, onwaarheid spreken;* III. 5, 138, *bedriegen* (zie *MLoep Gloss.*). De onbep. wijs is als znw. gebruikt in II. 58, 355; III. 192, 101. *Sonder liegen*, II. 43, 29, *gewis, zeker.*
- Liën, Lyën*, ww. met den tweeden of vierden naam-

- val der zaak, I. 20, 183; 167, 17; II. 106, 227; 171, 58; 177, 15; III. 14, 225; 15, 247, 267; 16, 303; 194, 171, *belijden, bekennen, er voor uitkomen*. Lien openen, II. 102, 65, *iemand bekennen, belijden, in hem gelooven*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Stroph. Ged. Gloss.*
- Lier, znw. onz. (ook vr.), I. 159, 71, *wang*. Zie *Cli-gnett, Bijdr. 77* vg.; en *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*
- Liet, znw. onz. I. 43, 181; III. 138, 1, *lied*. Het verklw. liedekijn, liedeken vindt men in I. 156, 100; III. 123, 15; 140, 81.
- Lieve, znw. vr. II. 8, 249; III. 56, 372, *liefde*; I. 119, 334, *vriendschap, vriendschapsbetoon, dienst*.
- Lieve, bnw. Zie *Lief*.
- Lieveken. Zie *Lief*.
- Lievelijc. Zie *Lieflijc*.
- Lieven, ww. III. 103, 51, *beminnen*.
- Liever. Zie *Lief*.
- Liggen, Licgen (in I. 79, 185; 106, 675), ww. I. 6, 174, 176; 9, 89; 11, 180; 12, 216; 16, 13; 19, 121; 20, 169; 27, 55; 30, 9; enz., *liggen*; II. 179, 84, *studeeren*; II. 186, 172, *bevallen, verlost worden* (zie *Mnl. Wdb.* II. 1235); I. 31, 32, *gelegen zijn, gesteld zijn*. — Voor licgen en lic (in III. 176, 619) zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 143. Voor lach in III. 48, 32 zie men hier III. 208. — Gelegen sijn, III. 162, 185, *gelegen zijn* (van steden gezegd); III. 140, 64, 65; 185, 935, *gelegen zijn, geschapen zijn, met iets gelegen zijn* (*Mnl. Wdb.* II. 1214 vg.). — Zie ook *Leggen*. ×
- Lijdelijc. Zie *Lidelijc*.
- Lijden. Zie *Liden*.
- Lijf, Lijff (o. a. in III. 69, 58), znw. onz. I. 12, 228; 17, 71; 29, 119; 90, 32 (zie 91, 50); II. 25, 80; 35, 54, 60; 83, 5; 86, 127; 118, 396, enz., *lijf, lichaam*; I. 20, 186; 22, 262; 23, 294, 298; 25, 362; 46, 281; 49, 92; 54, 32; 79, 195; 111, 40; enz., *leven* (verg. II. 200, 397). Binnen minen live, I. 78, 163; 82, 326; 172, 226, *vóór mijnen dood* (*Mnl. Wdb.* I. 1263). Mijn lijf, III. 194, 166, *ik zelf* (zie hier I. 12, 228; III. 215; en Dr. Moltzer op *Lipp.* 165). — Zie *Lsp. Gloss.*

- Lijfcouc. In III. 130, 40 wil Dr. Verwijs (in den eersten druk dezer *Woordenlijst*) voor Lijscouc lezen Lijfcouc. Dat Lijfcouc is hetzelfde als liefcoec, *zoete koek*, *honigkoek*, zie Kil. — Deze verandering van Dr. Verwijs wordt ook gemaakt door Dr. Kalff, *Het Lied in de Middeleeuwen*, 397, zonder te vermelden dat Dr. Verwijs ze reeds had bekend gemaakt.
- Lijflic, Lijflic, bnw. III. 114, 144, *lichamelijk*. Zie Bormans uitgave van *St. Christina*, bl. 197 vg.
- Lijfnere, Liefnere, znw. vr. I. 107, 712; II. 177, 19, *levensonderhoud*, *broodwinning*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Lijc, znw. onz. I. 27, 62; II. 121, 503, *lijk*.
- Lijcteken, Lijctekijn, Licteken, znw. onz. II. 77, 48, *teeken*, *herkenningsteeken*; III. 49, 80, *teeken*, *waarteeken*, *kenteeken*. Zie Dr. De Jager, *Nieuw Archief*, 57 vgg.; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 8, 194.
- Lijm, znw. onz. II. 60, 423, *slijk*, *klei*, *leem*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Lijnlaken, znw. onz. I. 185, 122, *beddelaken*.
- Lijscouc. Zie Lijfcouc.
- Lijste, znw. vr. I. 185, 125, *rand*, *boord*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 508.
- Lijt, znw. vr. I. 113, 94, *bed*, *rustbed*.
- Liken, ww. III. 68, 19, *vergelijken*. Zie *Hild. Gloss.*
- Licteken. Zie Lijcteken.
- Lilie, Lylie. Zie Lelie.
- Linde, znw. vr. I. 6, 171; III. 135, 18, 20, 23, 25, *linde*. Het verklw. Lindeken vindt men in III. 133, 35.
- Linde, znw. vr. Zie Lende
- Linde, bnw. III. 96, 79, *zacht*, *stil*.
- Line, znw. vr. I. 43, 191, *lijn*, *touw*.
- Lingen. Zie Lengen.
- Linte. Zie Lentijn.
- Lioen, Lyoen, znw. *m. I. 50, 137; 145, 333; II. 30, 32; 71, 48; 92, 197, *leeuw*.
- Lippe, znw. vr. I. 127, 49, *lip*.
- Liselike, bijw. I. 20, 177; 134, 311; 180, 550, *zachtjes*, *stilletjes*. Zie *Lsp. Gloss.*
- List, Liste, znw. vr. I. 14, 320; 167, 39; 169, 93; 171, 168, 171; 175, 342; II. 3, 55; III. 90, 141; 92, 209; 102, 17; 119, 43; 160, 121; 166, 324, *verstand*,

- schrandtheid, kennis, overleg, vaardigheid, list.* Zie *Hild Gloss.*
- Listich, bnw. III. 93, 267, *listig.*
- Lit, Let, znw. onz. I. 18, 84; 22, 264; 29, 119; 77, 114; 90, 21; 159, 62; II. 35, 64; 41, 206; 64, 126; 84, 27; enz., *lid.* Den vorm let vindt men in II. 97, 143; 171, 79; III. 107, 55. Voor Ons Heren lede in II. 31, 55, en Gods lede in II. 105, 157 zie men hier II. 220.
- Litse, znw. vr. I. 141, 169, *strijdperk.* ✕
- Locht Zie Lucht.
- Lodder, bnw. III. 33, 60, 61, *gemeen, laag.* Zie Dr. De Jagers *Lat. Versch.* 146 vg.; en *Stroph. Ged. Gloss.*
- Lode. Zie Bilode, en voeg daar nog bij III. 38, 275.
- Loef. Zie Loof.
- Loefsam. Zie Lofsaem.
- Loegen. Zie Logen.
- Loeken, ww. III. 21, 170, *zien, kijken.* Zie hier III. 204.
- Loen, Loenen. Zie Loon, Lonen.
- Loep, Loepen. Zie Loop, Lopen.
- Loes, Loesen, Loesheit, Loessen. Zie Loos (twee artikels), Loosheit, Losen.
- Loetse. Zie Lootse.
- Lof, Loff (in III. 64, 94), znw. m. I. 155, 69; II. 71, 44; 159, 70, 78; 209, 123; III. 81, 210; 139, 28; 152, 66; 154, 6, *lof, prijs.* Te love, I. 184, 59; III. 124, 5, 21, *op eene wijze die lof verdient, uitstekend.* Van love, Van goeden love sijn, Van groten love sijn, II. 138, 46; 172, 30; III. 150, 4, *te prijzen zijn, prijzenswaardig, voortreffelijk, geacht zijn.* Zie *MLoep Gloss.*
- Lofsaem, Loofsaem, Loefsaem, -sam, bnw. I. 27, 40; III. 61, 547, *prijzenswaardig, beroemd, goed.* Zie Dr. De Vries, *Mnl. Taalz.* 57; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 17.
- Logen. Zie Logene.
- Logenare, Logenaer, Logeniere, znw. m. II. 96, 108; 184, 121, *logenaar, leugenaar.*
- Logene, Logen (in III. 192, 111), Loegen (in II. 199, 341), znw. vr. I. 49, 76; 79, 212; 109, 767; II. VERWIJS Dl. IV. 29

- 82, 40; 90, 119; 183, 56; 184, 114; 185, 141; 186, 163, 174; enz., *logen, leugen*.
- Logenen, ww. I. 18, 91, 100; 20, 182, *loochenen*.
- Logeniëre. Zie Logenare.
- Logenlijk, bnw. II. 50, 69, *leugenachtig*.
- Logeren, Logieren, ww. II. 110, 82, 102, *zijn verblijf nemen in tenten, zich legeren*. Zie Lorr. Gloss; Van Wijn op *Heelu*, 110; en *Mnl. Wdb.* II. 1273.
- Loy, znw. onz. II. 208, 93; 212, 241, *wet, verzameling van wetten*. Zie *Hild.* Gloss. — Voor de laatste plaats wordt in II. 230 verwezen naar den eersten druk dezer *Woordenlijst*, waar Dr. Verwijs zegt: „Op welke wet de dichter hier doelt heb ik niet kunnen ontdekken.”
- Lollaert, znw. m. III. 71, 21, *een broeder der orde van de Cellebroeders*. Zie vooral *Hild.* Gloss.
- Lonce, znw. m. I. 152, 117, *los, lynx*.
- Lonen, Loenen, ww. I. 37, 282; III. 49, 68; 52, 215; 53, 236; 74, 148, 159; 81, 206; 101, 268; 118, 11; 132, 11, 15; 189, 30, *beloonen, iemand loon geven*; III. 17, 319; 137, 44, *loonen, vergelden, betalen*; I. 34, 174; III. 181, 793, *beloonen, betaald zetten*; III. 85, 338, *baten, tot voordeel strekken*.
- Lonnen, znw. onz. II. 149, 36, *Londen*. Zie *Hild.* Gloss.
- Loof, Loef, znw. onz. III. 182, 822, *loof*; II. 120, 493, *blad*. Niet een loof, I. 7, 22, *geen blaadje, geen zier*, zie Rein. (Jonckbl.) Gloss.; en Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 95.
- Loofsaem. Zie Lofsaem.
- Looc, znw. onz. II. 37, 43, *look*. Zie *Vrouw. e. M.* Gloss.
- Loon, Loen, znw. m. I. 100, 415; 161, 151; 162, 203; II. 26, 132; 71, 43, 44; 132, 125; 167, 47; 176, 63; 189, 310; enz., *loon, belooning*; II. 196, 224; III. 30, 53, *loon, straf* (vergel. III. 188, 997).
- Loop, Loep, znw. m. I. 99, 367; III. 189, 18, *loop*. Den loop hebben, II. 195, 182, *in zwang zijn*.
- Loos, Loes. — Sonder loos, II. 10, 312, *zonder valsheid, oprecht, ongeveinsd*. Men vindt de uitdrukking ook in *Rijmb.* 2272, 33766; *Sp.* III⁶ 12, 34; *Franc.* 8548; *Limb.* III. 768; VIII. 1; *Lucid.* 1893; *Vergi.* 76; *Amand*, I. 700, 3105.

- Loos, Loes, bnw. II. 132, 127; 164, 9; 202, 444; III. 92, 214; 93, 266; 108, 78; 124, 16; 142, 6, *valsch, bedrieglijk, listig*.
- Loosheit, Loesheit, —heide, znw. vr. I. 159, 75; II. 104, 154; III. 5, 141, *valschheid, bedrog*.
- Lootje, znw. onz. III. 138, 46, *lood, werplood, loodje*.
- Lootse, Loetse, znw. vr. I. 84, 385, *tent, loods*.×
- Lopen, Loepen (in III. 58, 431), ww. I. 8, 71; 9, 104, 107; 10, 155; 48, 50; 108, 736; 111, 26; 129, 142; 149, 68; 158, 20; enz., *loopen*; II. 9, 282; *loopen* (van een schip gezegd); I. 17, 51; 48, 31; 163, 216; II. 83, 8; III. 96, 72; *loopen, vloeien, stroomen*; III. 4, 116, *loopen, zich verbreiden*. Lopen met een ander ww. in den infin. verbonden in den zin van *gaan* vindt men in I. 10, 155; II. 176, 5; III. 18, 44. Laten lopen, I. 125, 588, *laten gaan*; III. 90, 161, *laten loopen, zich niet bemceien met*. In den sinne lopen, I. 170, 159, *in den zin komen*. Lopen draeyen, III. 22, 216, *er van door gaan* (Zie *Mnl. Wdb.* II. 373). Lopen met coeien, zie Coe.
- Los, bnw. III. 113, 93, *los, vrij*; II. 193, 83, *vrij, uit gezonderd*. Los maken, met den tweeden naamval der zaak, I. 8, 47, *iemand iets doen verliezen*. Zie Huydec. op *St* II. 301.
- Loselike, —lec, bijw. III. 41, 387, *bedrieglijk, valsch*.
- Losen, Loesen, Loessen, ww. I. 184, 53, *ont-ruimen, ledigen* (zie verder I. 202); I. 75, 30; II. 29, 226; 107, 232; III. 55, 311; 59, 469; 115, 162, *verlossen*.
- Losengier, znw. m. III. 45, 565, *bedrieger*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.; *Du Cange* (ed. Henschel), IV. 150 op *losinga*.
- Lossen, ww. I. 29, 120, *verlossen*; II. 194, 144, *lossen, panden terugnemen door het bedrag van het daarop geleende terug te betalen*.
- Lost. Zie Lust.
- Louter, bnw. en bijw. — A. bnw. III. 145, 41, *zuiver, en vandaar blinkend, schitterend*. — B. bijw. III. 101, 2, *zuiver, volkomen, schoon*. Verg. *MLoep*, II. 463.
- Loven, ww. I. 25, 350; 103, 535; 104, 558; 152, 127; II. 99, 197; 113, 189; 155, 15; 158, 11; III. 25, 88; 46, 583; 70, 90; 113, 97; 156, 45; 178, 697, *loven*,

prijzen, verheerlijken; II. 131, 73, *te koop aanbieden, eenen prijs vragen*; I. 34, 148, *goedvinden, genoeg met iets nemen, toestemmen, inwilligen, toestaan*; II. 194, 121; 200, 388; III. 88, 80, *verklaren, dat men iemand iets zal geven, toezeggen, beloven*.

Lucht, Locht, znw. vr. I. 158, 20; II. 47, 187, 191; 52, 118; 56, 266, 267; 83, 5; 84, 16; 24, 48; 85, 80; enz., *lucht*.

Luchten. Zie Lichten.

Luchter, znw. m. III. 102, 43, *lantaarn, fakkel*, hier van de oogen gezegd. Zie *MLoop Gloss*.

Luchter, bnw. I. 23, 274; II. 78, 71, *linker*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 412.

Lude, Luden, znw. meerv. Zie Liede.

Lude, bijw. I. 10, 127; 148, 63; 178, 463; II. 8, 222; 9, 287; 24, 48; 122, 560; 170, 51; III. 59, 489; 107, 37, *luide, luid, hard*. — Lude ende stille, I. 38, 299; 58, 181; 109, 785; 134, 349; 160, 92; II. 203, 3; 206, 5; Beide lude ende stille, II. 19, 276; Lude ocht (oft) stille, I. 35, 190; II. 197, 239, eene algemeene spreekwijze, welke men nu eens door *geheel en al, volstrekt*, dan eens door *in elk geval, in elk opzicht* moet wedergeven. Ook vindt men Lude no stille, I. 89, 103; II. 44, 75, *in het geheel niet, in geen geval, in geen opzicht*. Zie *Lsp. Gloss*.

Ludeke, znw. onz. III. 112, 66, *Luik*, Hd. *Lüttich*. Zie *Lsp. Gloss*.

Luden, Lude, znw. mv. Zie Liede.

Luden, ww. II. 81, 4; III. 126, 19, *luiden, klinken*; I. 8, 64, 67, 71, *luiden, de klok trekken*; II. 184, 88, *beteekenen*.

Luken, ww. (verl. tijd looc), I. 171, 197, *sluiten*; III. 60, 524, *blijven steken, vast blijven zitten in iets*. Zie hier III. 209.

Lupart, znw. m. I. 152, 117; II. 58, 352, *luipaard*; I. 64, 95, *leeuw*. Zie *Lsp. Gloss.* op *Liebaert*; en Dr. Francks *Etym. Wdb.* op *Liebaard* en *Luipaard*.

Lust, Lost, znw. m. en vr. I. 73, 436; 153, 4; 156, 127; III. 97, 117; 101, 3; 161, 138, *lust*. Voor het geslacht van het woord zie men *Tijdschrift*, II. 45; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 335 en 352.

Lustelich, bnw. III. 89, 110, *bevallig, aardig, schoon, aangenaam, liefelijk*. Zie *MLoep Gloss.*; en *Hild. Gloss.*

Lusten, ww. onpers. met den derden naamval van den persoon en den tweeden naamval der zaak, I. 3, 48; 177, 412; II. 39, 93; 46, 145; 50, 76; 128, 805; 139, 56; III. 44, 508; 47, 25, *mij lust iets, ik heb lust of trek in iets, ik schep behagen in iets, ik heb een welbehagen in iets*.

Lusticheit, znw. vr. III. 102, 42, *lust, genot, vreugde, vroolijkheid*.

Luttel, Lettel, telw. en bijw. I. 35, 206; 63, 43; 85, 451; 93, 148; 131, 222; 155, 88; 160, 118; II. 13, 10, 11; 88, 41; enz., *weinig*; II. 96, 90, *nauwelijks*. Een luttel, Een lettel, En lettel, I. 12, 205; 21, 219; 22, 235; 42, 147; 57, 149; 99, 378; 183, 12; 184, 69; II. 65, 153; 152, 48; enz., *een weinig* (vergelijk Een luttelkijn, Een lettelkijn in I. 59, 249; II. 175, 15; III. 20, 114). Een luttel eer, Een letteleer, zie Eer, bijw.

Luus, znw. vr. II. 42, 227, *luis*.

L uut, znw. onz. I. 151, 51; II. 79, 45; III. 117, 11, *geluid*.

L uut, bnw. II. 95, 72; 143, 227; III. 21, 153, *luil*. Vergelijk *Sprake*.

Luxure, znw. vr. I. 91, 66; II. 32, 91, *wellust, onkuischheid, weelderigheid, geilheid*; Fr. *luxure*.

Luxurie, znw. vr. I. 159, 57; II. 34, 11; 43, 15; 177, 31, *wellust, onkuischheid, weelderigheid, geilheid*. Zie *Lsp. Gloss.*

Luxurieus, bnw. II. 92, 214, *weelderig, wellustig*.

M.

Macht, znw. vr. I. 16, 13; 17, 59; 20, 153; 26, 13; 29, 141; 64, 62; 82, 309; 88, 62; 90, 21; 104, 575; 109, 763; enz., *macht, kracht, vermogen, sterkte*; II. 197, 272, *gevolmachtigde*. In III. 70, 100 leze men: *heeft macht* (zie *Mnl. Wdb.* I. 982).

Machtich, bnw. III. 15, 243; 67, 191; 69, 56, *machtig*; III. 95, 23, *sterk, krachtig*. Machtich sijn, met den tweeden naamval, III. 102, 45, *de macht of*

het vermogen tot iets bezitten, in staat zijn. Zie *MLoep Gloss.*

Maech, Maich (in II. 108, 19), znw. m. I. 13, 244; 37, 267; II. 99, 212; 105, 175; 106, 226; 108, 19; 124, 646; 141, 162; 147, 374; 161, 43; enz., *maag, bloedverwant.*

Maechdekijn. Zie *Maget*, znw.

Maechdelijc, Maeghdelec, bnw. III. 114, 149, *maagdelijk, van eene maagd.*

Maecht, Maegt. Zie *Maget*, znw.

Maeyen, Maien, ww. III. 18, 22, *maaien.*

Mael, znw. — **Tallen male**, II. 91, 172, *altijd.* — **Te male**, I. 18, 82; II. 10, 302; 46, 135; 113, 222; III. 13, 181; 18, 41; 21, 169, 173; 47, 9; 111, 36; 161, 160; 175, 613; 193, 142; en **Ten male**. II. 84, 31, *te gelijk, op eens, geheel en al, volkomenlijk, te eenen male.* Zie *Lsp. Gloss.*; *MLoep Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* I. 379. In II. 10, 302; 46, 135 is het met al, alle verbonden. — **Tenen male**, I. 31, 22, *geheel en al, ten volle.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 381.

Maeltijt, znw. vr. I. 116, 217; II. 86, 130; 155, 78; III. 110, 168, *maaltijd.*

Maent, znw. vr. I. 172, 224; II. 32, 86; 55, 252, *maand.*

Maer, Mar (o. a. in I. 81, 291; 82, 322), **Mer** (o. a. in II. 105, 161, 177), **Mare** (o. a. in I. 55, 56; 95, 201), **Maere** (in III. 40, 370), **Meerre** (o. a. in III. 65, 130, 132), voegw. en bijw. — **A. voegw.** I. 18, 90; 19, 139; 20, 153; 21, 203; 26, 14; 27, 51, 54; 29, 127; 33, 108, 111; enz., *maar* **Maer dat**, I. 82, 322; 88, 63; 104, 588; III. 34, 104; 60, 529; 122, 17, *tenzij, tenware, zoo niet, indien niet, behalve dat, alleen;* III. 146, 75, *zoodat.* Voor **maer dat** zie men Huydec. op *St.* I. 505 vgg.; en *Mnl. Wdb.* II. 83 vg. Voor **Maer** in III. 1, 14 leze men de opmerking in III. 196. — **B. bijw.** I. 45, 277; 138, 43; 151, 66, 80; II. 34, 20; 99, 201, *maar, slechts;* III. 137, 23, 25, 27, *maar, toch.*

Maer, znw. vr. Zie **Mare**, znw.

Maerbersteen. Zie **Marbersteen.**

Maere, voegw. Zie **Maer.**

Maerken. Zie **Merken.**

Maertelare. Zie Martelare.

Mage, znw. vr. II. 48, 215, 218; 86, 101, *maag*.

Magedom, znw. onz. I. 90, 36; II. 43, 11, *eerbaarheid*, *reinheid*.

Mager, bnw. II. 51, 85; 158, 37; III. 45, 558, *mager*.

Maget, Maegt, Maecht, Magt (in I. 35, 209), znw. vr. I. 26, 2, 5; 27, 32, 39, 40; 28, 78; 29, 147; 30, 159; 35, 209; 97, 313; 111, 19; enz., *maagd*, *meisje*; III. 45, 575, *dienstmaagd*. In I. 19, 143; III. 150, 4; 151, 22, 25, 33, 41; 152, 55, 62; 154, 25, 32, 33; 157, 1; 184, 876; 195, 195 wordt Maget gezegd van Maria. — Het verklw. Maechdekijn in den zin van *dochter*, *meisje* vindt men in II. 66, 207.

Maget, bnw. I. 90, 33, *rein*, *kuisch*. Zie *Tijdschrift*, III. 105, noot.

Magneel, znw. onz. I. 148, 30, *zeker werptuig in den oorlog*, *stormtuig*. Zoo ook *Rijmb.* 31597, 32009; *Lanc.* IV. 10300; *Brab.* Y. II. 2878. Zie Du Cange (ed. Henschel), IV. 227; en Dr. Matthes' uitgave van *Renout*, bl. 109.

Magt. Zie Maget.

Mahoen, znw. m. III. 165, 259; 186, 952, *Mahomed*; Ofr. *Mahon*, *Mahom* (Roquef. *Gloss.* II. 111). Door de middeleeuwsche schrijvers wordt hij vaak als een Saraeensche afgod beschouwd, en naast *Mamet* genoemd; zoo ook hier in III. 175, 594, 595; 180, 749. Den vorm *Mamet* vindt men ook in III. 160, 114; 163, 208; 165, 265, 276, 282; 169, 418; 172, 510; 174, 565; 176, 628; 178, 690; enz.

Maich. Zie Maech.

Maïen. Zie Maeyen.

Maiseniede, znw. vr. II. 122, 565, *gevolg*, *huis- en hofhouding*. Zie *Lsp Gloss.*; en *Lett. N. W.* II. 207—217.

Maisiere. Zie Masiere.

Majesteit, znw. vr. III. 17, 325, *majesteit*.

Maken, ww. I. 6, 170; 7, 40; 8, 59; 9, 92, 104, 105; 10, 147, 149; 11, 185; 18, 112; enz., *maken*; I. 106, 666; 131, 210; 187, 173, *opmaken* (zie *Mnl. Wdb.* I. 612); II. 193, 109, *maken*, *fingeeren*, *voorwenden*; II. 210, 168, *uitmaken*, *kenmerken*, *behooren tot het wezen van* (zie hier II. 230). Hem *maken*, I. 119, 344; 131, 214; 133, 308; 158, 15; II. 160, 106; 174, 86;

- III. 38, 282; 131, 12, *zich begeven, gaan*; I. 48, 45; 159, 81; III. 184, 900, *zich voordoen, zich houden als, zich aanstellen als*. In II. 59, 381; 72, 72 is de onbep. wijs als znw gebruikt. Voor II. 172, 22 zie men hier II. 227; en voor II. 184, 93 vergelijkte men *Lsp. Gloss.* Voor den vorm *mac* in II. 37, 32; 38, 87; 48, 223; 85, 66 zie men hier II. 220, waar men ook eene aantekening over *maechijt* in II. 53, 168 vindt. Voor *gemaect* in III. 150, 5 zie men hetgeen hier bij *Wonderlike* is vermeld. Voor *doet maken* in III. 45, 558 zie men hier III. 208; en *Mnl. Wdb.* II. 241. — *Brulocht maken*, I. 28, 101, *bruiloft houden* (zie *Mnl. Wdb.* I. 1465). *Een ende maken*, zie *Ende*, znw. *Enen tale maken*, zie *Tale*. *Enes fijn maken*, zie *Fijn*, znw. *Feeste maken*, zie *Feeste*. *Gode enen vlassen baert maken*, zie *Baert*. *Los maken*, zie *Los*. *Tongoede maken*, zie *Ongoet*.
- Male**, znw. vr. I. 5, 118, *maag*, eigenlijk *reiszak, reistasch*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*
- Male**. Zie *Mael*.
- Maledictie**, znw. vr. III. 108, 90, *maledictie, vloek, verwensching*.
- Malen**, ww. II. 38, 63, *malen*. *Gemalen gout*, I. 24, 337, *goud in poeder*, waarvan men zich bediende om metalen te vergulden. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1319.
- Malcander**. Zie *Manlijc*, vnw.
- Mallijc, Mallec, Mallinc**. Zie *Manlijc*, vnw.
- Mamet**. Zie *Mahoen*.
- Mamerie, Mammorie**, znw. vr. I. 150, 31, *afgodstempel, heidensche tempel*. Zie hier I. 193; *Taal- en Letterb.* I. 54 vg.; en Huydec. op *St.* I. 162 vgg. Dr. Franck neemt de verbetering van Dr. De Vries in zijne uitgave van den *Alex.* over, en schrijft: *In die mamerie van Babilone*. — *Mamerie* of *Mammorie* in II. 101, 21 is in de beteekenis van *afgoderij* op te vatten, doch men leze daar liever *momborie*. Zie hier II. 224, en vooral de aantekening van Dr. Verwijs in *Stroph. Ged.* bl. 187 (De *Stroph. Ged.* worden hier, II. 224, als *Mnl. Bibl.* 25 geciteerd). Reeds in de aantekeningen achter den eersten druk dezer *Woorden-*

lijst (waarnaar hier, II. 224 verwezen wordt) had Dr. Verwijs voorgesteld m o m b o r i e te lezen, en den zin alsdan aldus verklaard: „de kinderen van Satan, de Muselmannen, hebben zich de *voogdijschap* over het heilige land toegekend.” In de boven aangetogen bladz. in de *Stroph. Ged.* zegt hij dat de zin geen andere is dan deze: *Satans kinderen alleen hebben de landvoogdij bemachtigd op den grond, die u toekomt.*

M a m m o r i e. Zie M a m e r i e.

M a n, znw. m. I. 16, 4, 19; 17, 63; 21, 205, 216; 22, 234; 30, 153, 157; 42, 127; 43, 182; enz., *man*, soms ook *mensch*; I. 29, 131; 138, 31; 144, 291; II. 166, 78, 9; 167, 13, 18, 21; 168, 51, 56, 63, 75, 78, 86; enz., *man*, *echtgenoot*; I. 39, 7, 25; 46, 288; 126, 2; 162, 185; 166, 7; 167, 11, 13; 181, 593; II. 108, 20; enz., *dienstman*, *leenman*; I. 151, 61, 63, *mannetje* (van dieren gezegd). In I. 14, 291 wordt *man* gezegd van den vos Reinaert; vergel. *Tijdschrift*, I. 5; V. 247. — Over de meervoudsvormen *man*, *manne*, *mannen* zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 373. — Zie ook *Goet*, bnw., en *Liede*.

M a n e, znw. vr. I. 36, 216; 154, 23; II. 28, 198; 54, 208, 212, 216; 55, 222, 224, 247; 56, 262; enz., *maan*.

M a n e n, znw. vr. mv. II. 34, 10; 35, 77, *manen* (van een paard).

M a n e n, ww. I. 20, 157; 145, 348; 172, 236, *bezweren*, *aanmanen* (verg. I. 188); II. 150, 103, *aanmanen*, *herinneren aan eene verplichting*. In I. 20, 157 wil Dr. Verdam lezen *bemanic*. Hij zegt in *Mnl. Wdb.* I. 874: „De tekst heeft *vermaen*; Jonckbloet leest *manic*, maar *bemanen* verdient de voorkeur, omdat *be* en *ver* meermalen aanleiding tot verwarring gegeven hebben, en *bemanen* dus de vergissing begrijpelijker maakt. Vgl. *C. en Eleg.* 884, waar ook *bemanen* en *vermanen* in varr. afwisselen, en zie ook *Troyen* 1772 en 7038, vergeleken met de varr.”

M a n g i e r e n, M a n g i r e n, ww. I. 93, 142; 102, 492; 105, 622; 108, 739, *vermincken*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1320.

M a n h e i t, znw. vr. III. 105, 133, *menschheid*, *mensschelijk geslacht*. In III. 99, 211 is *dijn manheit*

- eene aansprekingsformule als *uwe hoogheid*. Zie *MLoep Gloss*.
- Maniere, Manire**, znw. vr. I. 71, 347; 73, 446; 78, 152; 79, 178, 201; 80, 242; 93, 140, 151; 110, 1; 112, 74, 81; enz., *manier, wijze*; I. 84, 380; 186, 140; II. 33, 140; 43, 40; 54, 203; 92, 207, 214; III. 33, 85; 36, 192, *aard, geaardheid*; I. 77, 120; II. 31, 38, 43, 65, 73; 51, 112, *soort*. In allen manieren, In alre manieren, I. 29, 138; 76, 71; 79, 213; 82, 311, *bepaaldelijk*. Van manieren, I. 149, 76; II. 58, 346, *in soorten* (zie *Rijmb. Gloss.*)
- Manlijk**, bnw. II. 60, 444, *manlijk, mannelijk*. Zie *Rijmb. Gloss*.
- Manlijk**, vnw. II. 28, 183, *ieder*. Zie hier II. 219; en vergelijk over den vorm manlike Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 472. — **Manlijk, Mallijk, Malc, Mallinc...ander**, I. 10, 150; 116, 219; 123, 489; III. 23, 22; 72, 61; 76, 216; 81, 182; 85, 367; 133, 33; 136, 2, 3; 176, 630, *de een den ander, elk-ander, malkander*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 409, 410; II. 613.
- Manlike, Manlic**, bijw. III. 97, 128, *dapper, moedig*.
- Manna**, znw. onz. III. 109⁹, 147, *manna*.
- Mannen**, ww. II. 135, 253, *bemannen, met gewapende mannen voorzien*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1325 vg.
- Manscap**, znw. vr. II. 20, 302, *eed van trouw als leenman*. Zie Huydec. op *St.* III. 407 vg. — **Een manscap doen**, I. 76, 94, *iemand als leenheer huldigen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 239.
- Mantel**, znw. m. I. 60, 288, 290; 129, 113; III. 6, 179, 193; 133, 37; 135, 21, *mantel*.
- Mar**. Zie **Maer**.
- Marber**, znw. onz. I. 186, 157, *marmor*.
- Marbersteen, Merbersteen, Maerbersteen**, znw. m. I. 6, 172; 48, 38; II. 79, 33, *marmor, marmersteen*.
- March, Morch**, znw. onz. II. 24, 52; 205, 73; 208, 86, *merg*. Voor den vorm *morch* zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 59.
- Mare, Maer, Mere**, znw. vr. I. 31, 47; II. 80, 65; 114, 258; III. 79, 108, *tijding*; I. 170, 153, *inlichting, bericht*; II. 167, 15; III. 100, 221; 195, 191, *gerucht, mare, geroep, de praatjes*; II. 37, 8, *vermaardheid, faam*.

Mare, bnw. I. 2, 12; 5, 135, *bekend, vermaard, beroemd*; II. 179, 82, *lief, welgevallig* (verg. *Lsp.* III, 3, 707, *mare zijn met Gode*); II. 84, 28, *gezocht, op prijs gesteld*. Mare hebben, II. 90, 134, *achten, hoogschatten, waardeeren* (vergel. *Franc.* 6070). Zie Huydec. op *St.* I. 86 vgg.; Dr. De Jager, *Nalezing op 't Gloss. van Lulofs*, 28 vg.; en *Lsp.* Gloss.

Mare, voegw. Zie Maer.

Margen. Zie Morgen.

Marc, Marke, Marct, znw. vr. I. 81, 261, *mark* (geldstuk). Zie verder hier I. 190.

Marke, Merke, znw. vr. III. 144, 11, 13; 145, 35, 37, *mark, grens, grensstreek, grensland*. Voor Marke in I. 140, 148 zie men hier I. 192; en Dr. Verdam op *Troyen*, 5776.

Marken. Zie Merken.

Marct. Zie Marc.

Marren. Zie Merren.

Martelare, Maertelare, znw. m. II. 96, 112; III. 8, 286, *martelaar*.

Maselere, znw. m. II. 130, 55, *Maaskanter*. Vergelijk II. 131, 98, waar men *Maselendre* in *Maselendren* moet veranderen, zie hier II. 225.

Masiere, Maisiere, znw. vr. I. 115, 205; 149, 75, *muur*. Zoo ook in *Walew.* 6493, 7033, 9323; *Alex.* V. 853; *Franc.* 5305; *Rijmb.* 11366; *Sp.* I². 5, 6; III². 10, 49, 89; enz. Zie *Rijmb.* Gloss.

Masscien, bijw. III. 4, 126, *misschien*. Zie Huydec. op *St.* II. 380.

Masseren, ww. II. 107, 242, *vergaderen, opeenhoopen*; Fr. *amasser*.

Mat, bnw. I. 83, 358; 85, 447; 120, 383; 137, 6; II. 104, 143; 133, 170; 152, 46; III. 97, 99, *verslagen, overwonnen, machteloos*. Zie Dr. Verwijs, *Ned. Klass.* II. 74, 2.

Mate, znw. vr. II. 41, 191; 198, 283; 210, 147, 149; III. 65, 125; 75, 185, *maat*. Boven maten, II. 85, 70; III. 184, 883, *bovenmate* (verg. *Merl.* 17988). Te maten, I. 127, 44; II. 86, 102; III. 97, 109, *naar de juiste maat, behoorlijk, van pas*. Zie *Hild.* Gloss.

Mate, bnw. II. 91, 165, *ingetogen, bescheiden, vriendelijk*;

- I. 155, 78; II. 208, 100, *gering*, *arm*. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1326 vgg.
- Mate, bijw. II. 16, 161, *middelmatig*, *gemiddeld*, *op eene gematigde wijze*. Zie hier II. 218.
- Maten, ww. II. 91, 180, *matigen*, *beteugelen*, *inhouden*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Materie, znw. vr. II. 51, 106, 111; 59, 386, 389; III. 111, 35, *materie*, *stof*, *grondstof*; II. 81, 5; 182, 24, 32, 36; 184, 122; 188, 273; III. 31, 9, *onderwerp*, *stof*. Zie Huydec. op *St.* II. 58 vg.
- Matten, ww. I. 81, 277, 292; 82, 297, 306; 83, 352; 85, 428, 455, *schaakmat maken*; I. 130, 163; III. 85, 352, *mat maken*, *onderwerpen*, *ten onder brengen*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Mattintijt. Zie Mettentijt.
- Mede, Mee (in II. 179, 85; III. 131, 2), bijw. I. 4, 84; 25, 357; 27, 45; 28, 83, 91; 29, 120; 32, 67; 34, 141; 36, 229; 37, 288; enz., *mede*, *ook*. In I. 109, 789; III. 66, 149; 72, 67; 109, 148 is het vnw. bw. daer bij mede uitgelaten of niet uitgedrukt; verg. *Mnl. Wdb.* II. 22. — Verg. Met (bijw.)
- Medebringen, Medebrengeu, ww. II. 172, 35, *medebrengeu*, *mededragen*, *vergezeld zijn van*.
- Medecijn. Zie Medicijn.
- Mededelen, Mededeylen, ww. II. 200, 387, *mededeelen*, *deelnemen aan*, *deelhebben in*.
- Medecomen, ww. III. 58, 455, *medekomen*, *komen in gezelschap van een of meer personen*.
- Medevaren, ww. II. 155, 69, *medegaan*; II. 145, 320, *medevaren*.
- Medicijn, Medecijn, znw. vr. II. 37, 11; 42, 233; 48, 212, 214; 84, 38; III. 103, 75; 124, 23; 134, 10; 154, 34, *medicijn*, *geneesmiddel*, *arsenij*. Zie *Hild.* Gloss.
- Mee (=mede). Zie Mede.
- Mee (=meer). Zie Meer.
- Meel. Zie Mele.
- Meen, Mein, znw. onz. en vr. III. 123, 13, *meening*, *gezindheid*, *liefde*. Vergel. *Amand*, I. 2776; *Brab. Y.* VI. 9456, 10339.
- Meen, bnw. III. 69, 68, *gemeen*, *algemeen*. Zie *Hild.* Gloss.; en vergel. *Tijdschrift*, IV. 237.

Meenen. Zie Menen.

Meeninge. Zie Meninge.

Meente, znw. vr. II. 46, 149; III. 66, 157, *gemeente*, *burgerij*, *de ingezetenen*. Zie *Hild.* Gloss.

Meer, znw. onz. II. 11, 345; III. 96, 59, 83; 101, 267, *zee*.

Meer, Mee, Meerre, Mere, Meere, Meerder, telw. en bijw. (sommige vormen ook bnw.), I. 5, 144; 8, 46, 80; 12, 223; 58, 180, 185; 72, 384, 385; 78, 174; 81, 290; 82, 325; 83, 359; enz., *meer*. Den vorm mee vindt men in I. 8, 55; 86, 3; 151, 55; 186, 131; II. 54, 196; 72, 56; 78, 70; 79, 42; 86, 110; 112, 166; enz. Meer no min, Meer noch min, I. 68, 228; II. 116, 325; 118, 411; 119, 445; 120, 483; 208, 89; III. 26, 119, zoowel positief als negatief gebezigd en niet veel meer dan een stoplap: *juist*, *volstrekt niet*, *volstrekt niets*. Met dezelfde beteekenis vindt men Min no (noch) meer (mee) in I. 95, 215; 107, 687; 117, 276; 158, 32; II. 101, 13; 112, 166; 117, 375; III. 24, 58; 85, 368; 92, 204; en No min no meer (mee) in I. 68, 248; II. 78, 70. So lanc so meer, zie Lange. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 205, 424, 425.

Meerblat, znw. onz. III. 69, 82, 87; 70, 89, 94, *plompblad*. Zie *Hild.* Gloss.

Meerder. Zie Meer, tweede artikel.

Meerderen. Zie Meerren.

Meere. Zie Meer, tweede artikel.

Meerle, znw. vr. II. 119, 444, *meerle*, het vogeltje, dat in de heraldiek altijd zonder bek of pooten op de wapens wordt voorgesteld. Zie Rietstap, *Handb. der Wapenk.* 197; en Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 25. — Men vindt het wapen van Geraert Screyhane afgebeeld op de eerste der platen achter de uitgave van den *Grimbergschen Oorlog*.

Meerre (=maer). Zie Maer.

Meerre (=meer). Zie Meer, tweede artikel.

Meerren, Meerderen, Meren, ww. II. 136, 269; 168, 69; III. 2, 43; 65, 128; 154, 19, *vermeerderen*. Voor III. 65, 128 zie men Hogen. Zie *Lsp.* Gloss.; en *Hild.* Gloss.

- Meerwif, Merwif, — wif, znw. onz. III. 48, 34, 65; 49, 72; 50, 112, 116; 54, 305, *waternimf*, eene soort van *alvinnen*, die zich in de fonteinen ophielden.
- Meest, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 24, 346; 56, 108, 109; 63, 53; 64, 78; 66, 154; 73, 481; 76, 62, 92; 83, 363; enz., *grootst*, *voornaamst*; II. 174, 92, 112, *meest*. — B. bijw. I. 77, 119; 88, 74; II. 32, 94; 33, 143; 34, 39; 86, 126; 89, 81; 156, 28; 179, 90; 181, 156; enz., *het meest*. — Zie *Lsp.* Gloss.
- Meester, Meyster (in III. 103, 74), Mester (in II. 9, 291), znw. m. II. 9, 291, *iemand die in iets ervaren is*, *meester in zeker handwerk* (in tegenoverstelling van de gezellen); I. 112, 79, *meester*, *kunsteenaar*; I. 128, 96; III. 103, 74; 112, 64, *geneesheer*, *geneesmeester*, *heelmeester*; II. 36, 7; 44, 65; 56, 264; 164, 5; 166, 1, 7; 210, 168, 170; III. 102, 33; 183, 851, *geleerde*, *hij die veel kennis heeft*; I. 149, 5; III. 158, 62; 159, 74, 80, 94; 160, 99, 130; 183, 854, 860, 868; enz., *meester* (als titel van eenen geleerde); II. 204, 12, 32, 37, 44; 207, 39, 48, 49, 52, 53, 55; enz., *iemand die een ander iets leert*; I. 102, 514; II. 44, 76; 45, 96, 98; 75, 197; 94, 40; 141, 152; III. 144, 2, *meester*, *hij die boven anderen staat*, *macht-hebber*. Zie *MLoep* Gloss.
- Meesteresse, Meestresse, znw. vr. I. 33, 110, *meesteres*, *beheerscheres*, *gebiedster*.
- Meesterie, Meestrie, znw. vr. I. 112, 57; III. 32, 34, *kunst*; III. 112, 77, *heelmeesterskunst*.
- Meesterlike, bijw. III. 103, 68, *meesterlijk*.
- Meesterse, znw. vr. I. 70, 308, *kamervrouw*.
- Meestresse. Zie Meesteresse.
- Meestrie. Zie Meesterie.
- Mei, Meye, znw. m. I. 168, 51; III. 34, 114; 50, 121; 67, 187; 87, 17; 118, 5, *Mei*.
- Meiedach, Meyedach, znw. m. I. 168, 81, *Meidag*.
- Meien, ww. Hem meien, I. 126, 22, *zich vermakken*, *zich verlustigen*. Zie Dr. De Jager, *Versch.* 238.
- Meienmorgen, znw. m. III. 117, 1, *Meimorgen*.
- Meienrijs, Meyenrijs, znw. onz. III. 87, 21, *meitak*.
- Mein. Zie Meen, znw.
- Meinen. Zie Menen.

- Meininge, Meyninge. Zie Meninge.
- Meisken, znw. onz. III. 135, 21, 36; 136, 48, *meisje*.
- Meister, Meyster. Zie Meester.
- Mecken. Zie Micken.
- Melden, ww. II. 170, 30, *verklikken*; III. 131, 8, 9, *vermelden*. Zie *MLoep* Gloss.; en Dr. Francks *Etym. Wdb.* in v.
- Mele, Meel, znw. onz. II. 85, 67; 197, 276, *meel*.
- Melc, Melck, znw. vr. II. 31, 41; 37, 28; 38, 87; 84, 32; 146, 330; III. 151, 29, *melk*.
- Melodie, znw. vr. Melodie driven, I. 113, 106; III. 109, 151, *genot hebben*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 418.
- Memorie, znw. vr. II. 50, 38; 189, 318; 212, 239, *memorie, geheugen, aandenken, herinnering*.
- Men, onbep. vnw. I. 2, 18, 30; 3, 42; 6, 160, 169, 173; 9, 111; 11, 170; 12, 206; 14, 306; enz., *men*.
- Men (=min). Zie Min.
- Mender. Zie Minder.
- Mendicant, znw. m. II. 176, 1, *bedelmonnik*.
- Menech. Zie Menich.
- Menechfout, Menechfuldech, Menechsins, Menechte, Menechvout, Menechwaerf, Menechwerven. Zie Menichfout (twee artikels), Menichfoudich, Menichsins, Menichte, Menichwerven.
- Menegerande. Zie Menigerhande.
- Menegertiere. Zie Menigertiere.
- Menen, Meenen, Meinen, Mienen, Myenen, ww. I. 140, 119; II. 36, 105; 102, 59; 192, 69; 202, 461; III. 59, 493; 73, 89; 74, 135; 87, 9; 98, 169; enz., *meenen, van eene meening zijn*; III. 185, 930, *meenen, iemand ernst zijn*; II. 195, 172, *eene meening uitspreken, oordeelen*; II. 29, 221; 75, 180; 101, 17; III. 19, 66; 62, 11; 64, 61; 65, 132; 72, 82; 120, 17; 142, 10, *bedoelen, op het oog hebben*; I. 65, 104, *beteekenen*.
- Menestreel, znw. m. I. 152, 125; II. 83, 80, *minstreel*, bekende benaming der Middeleeuwsche zangers en speellieden. Zie *Hild.* Gloss. — De vorm *menestrevele*, die men hier in I. 152, 125 vindt (HS. *monestrevele*), is door Dr. Franck (*Alex.* V. 1041) terecht in *menestrele* veranderd.
- Mengen, Mingen, ww. II. 38, 75; 62, 31; 81, 26;

- 197, 273; 206, 89, *mengen, vermengen*; II. 43, 14, *vleeschelijke vermenging hebben*. Mengen tegen iet, III. 75, 190, *vereenigen met iets*. Hem mengen, III. 150, 14, *zich vermengen, zich vereenigen*.
- Mengerande, Mengerhande. Zie Menigerhande.
- Menich, Menech, telw. bijvoeglijk en zelfstandig gebruikt. — A. bijvoeglijk gebruikt. I. 3, 56; 4, 89; 9, 83, 89; 12, 222; 13, 274; 16, 19; 17, 41, 43; 18, 94; enz., *menig*; III. 30, 49; 48, 58; 155, 23, *veel*. In I. 109, 781 vindt men menger (derde nv. vr. enk.); in I. 154, 54 meenger (derde nv. vr. enk.). In II. 29, 224; 166, 71; 186, 189; III. 97, 127; 174, 554; 195, 190 komt het woord in het mv. voor. — B. zelfstandig gebruikt. I. 20, 154; 50, 115; 120, 404; 130, 174; 148, 38; 149, 74; II. 13, 40; 15, 124; 19, 281; 95, 65; enz., *menigeen*. In II. 202, 453 vindt men menige in den eersten nv. manl. enk. Die menige, I. 17, 39; 23, 297; II. 49, 11; 67, 247; 99, 211; 178, 35; 189, 308; III. 80, 146; 87, 7; 118, 4; 119, 35; 174, 556; 191, 82; 192, 116, *menigeen*. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 30, 475, 476, 477.
- Menichfoldich. Zie Menichfoudich.
- Menichfoude. Zie Menichfout, bijw.
- Menichfoudich, Menichfuldich, Menichfoldich, Menechfuldech, bnw. III. 13, 184; 101, 4, *menigvuldig, talrijk, veel, groot*; III. 142, 18, *verschillend, afwisselend*.
- Menichfout, Menechfout, Menichvout, Menechvout, bnw. I. 163, 236; 184, 64; II. 58, 365; III. 114, 138; 150, 4; 156, 47, *menigvuldig, talrijk, veel*; I. 153, 11, *verschillend, afwisselend*; I. 177, 409, *veranderlijk, wispelturig, valsch, trouweloos*. Zie *MLoep Gloss*.
- Menichfout, Menichfoude, Menechfout, bijw. I. 122, 478; 133, 282; II. 63, 75; 65, 150; 200, 390; III. 6, 183; 40, 371; 64, 88; 103, 60; 179, 718, *menigvoud, verscheiden malen, dikwijls*.
- Menichfuldich. Zie Menichfoudich.
- Menichrande. Zie Menigerhande.
- Menichsins, Menechsins, Menichsens, bijw.

- en bnw. — A. bijw. II. 13, 9, *veelvuldig*. Over II. 13, 9 en 10 zie men Dr. Verdams opmerking in de uitgave van *Theoph.* bl. 34. — B. bnw. III. 71, 15, *veelvuldig, verscheiden*.
- Menichte, Menechte, znw. vr. I. 27, 41; II. 78, 77, *menigte*.
- Menichvout. Zie Menichfout, bnw.
- Menichwerven, Menichwerf, Menechwaerf, Menechwerven, bijw. I. 104, 562; II. 41, 183; 82, 66; 113, 199; 165, 48; III. 84, 325; 111, 40; 167, 328; 188, 996, *menigmaal, menigwerf, dikwijls*.
- Menige (Die). Zie Menich.
- Menigerhande, Menichrande, Menegerande, Mengerhande, Mengerande, bnw. I. 116, 211; 133, 284; 149, 67; 168, 73; 185, 94; II. 30, 4; 95, 70; III. 4, 122; 49, 79; 71, 18, *menigerhande, van verschillende soort*.
- Menigertiere, Menegertiere, Menegertieren, bnw. II. 54, 204; III. 5, 148, *van allerlei soort, menigerhande*. Zie Huydec. op *St.* II. 36 vg.; Clignett, *Bijdr.* 393.
- Meninge, Meeninge, Meininge, Meyninge, znw. vr. I. 73, 433; II. 159, 55; 178, 24; 211, 178; III. 95, 55, *gedachte, meening*.
- Mennen, Minnen, ww. II. 135, 251, *mennen, voeren, leiden*. Zie *Tijdschrift*, IV. 205. Mennen (Minnen) met valen, zie Vale.
- Mensce, Mensche, Minsce (in I. 81, 258; II. 153, 13), Mense (in III. 151, 14, 20, 27), znw. m. I. 81, 258; 121, 421; II. 43, 36; 50, 61; 55, 250; 56, 283, 285; 57, 295, 316, 321, 324, 329, 331; enz., *mensch*.
- Menscelijc, Menschelijc, bnw. II. 59, 393; 166, 70; 168, 70; 212, 248, *menschelijk, van den mensch, den mensch eigen*.
- Menscelijcheit, Menschelijcheit, Menschelicheit, - hede, znw. vr. II. 63, 62; III. 150, 7, *menschelijkheid, de natuur des menschen, de eigenschappen van den mensch*.
- Menscheit, - hede, znw. vr. II. 49, 34; 58, 335; 91, 148, *menscheit, menschdom*.
- Mer. Zie Maer.

- Merbersteen. Zie Marbersteen.
- Mere, znw. Zie Mare, znw.
- Mere (= meer). Zie Meer, tweede artikel.
- Meren (= meerren, meêrderen). Zie Meerren.
- Meren, ww. I. 102, 485; II. 98, 176, *vastmaken*, *binden*, inzonderheid van schepen gebruikt, die aan den wal worden vastgemaakt. Zie Huydec. *Pr.* III. 245 vgg.; Dr. De Jagers *N. Archief*, 172; en Van Lenneps *Zeemanswdb.* 136 en 139.
- Mergen, znw. of bijw. Zie Morgen.
- Mergen, ww. Hem mergen, I. 80, 251; 82, 318, *zich vermaken*. Zie Dr. De Jager, *Versch.* 233 vgg.; *Lat. Versch.* 478 vg.
- Mergensterre. Zie Morgensterre.
- Merie. Zie Merrie.
- Merke. Zie Marke.
- Merken, Maerken (in II. 35, 53), Marken (in II. 34, 40), ww. I. 129, 124; 142, 219; 179, 496; 184, 87; II. 16, 154; 34, 40; 35, 53; 46, 158; 49, 25; 50, 38; enz., *opmerken*, *nagaan*, *letten op*, *bemerkten*, *inzien*.
- Merre, znw. vr., *vertoef*. Sonder merre, II. 126, 722, *onverwijld*, *aanstands*.
- Merre, znw. vr. (= mirre). Zie Mirre.
- Merren, Marren (in III. 97, 121), ww. I. 50, 125; 56, 105; 74, 5; 177, 434; II. 44, 86; III. 46, 585, 589, 593; 95, 40; 97, 121; 183, 843; 189, 11, 20, 31; 190, 38, *dralen*, *talmen*, *toeven*, *uitblijven*. Voor de constructie in III. 95, 40 zie men *Tijdschrift*, II. 292.
- Merrie, Merie, znw. vr. II. 34, 18, 28; 36, 112, *merrie*.
- Merringe, znw. vr. I. 178, 468, *getalm*.
- Mersc, znw. vr. II. 78, 13; 83, 13, *weide*, *beemd*.
- Merwïjf. Zie Meerwïjf.
- Mes, znw. onz. I. 10, 143; III. 127, 26 *mes*. Het verklw. mesken vindt men in III. 127, 21.
- Mesbaer, znw. onz. I. 142, 230; 145, 311, *gejammer*, *rouwbetoon*. Mesbaer driven, I. 47, 7, *misbaar maken* (zie *Mnl. Wdb.* II. 417).
- Mesbaren, ww. I. 55, 84; 61, 309; 142, 197; 146, 356; III. 59, 481; 173, 550, *jammeren*, *weeklagen*. In I.

- 42, 124; 50, 122; III. 173, 534 is de onbep. wijze als znw. gebruikt. Voor hem mesbaren in III. 166, 315 zie men Dr. Moltzers aantekening bij *Esm.* 315.
- Mesbieden, ww. III. 58, 437, *kwaad berokkenen*.
- Mesdaet, Misdaet (in II. 146, 361; III. 65, 103), znw. vr. I. 7, 27,* 13, 253; 18, 109; 22, 242, 244, 249; 172, 227; II. 16, 146; 27, 148; 57, 297, 300, 305; enz., *slechte daad, misdrijf, misdaad*.
- Mesdoen, Misdoen, ww. trans. en intrans. — A. trans. II. 7, 202; 65, 166; III. 7, 222; 154, 62; 50, 144; 195, 178, *verkeerd doen, misdoen*; II. 160, 84; III. 109, 118; *slecht behandelen* (of is het ww. op beide plaatsen intrans. met den datief?) — B. intrans. I. 7, 30, 36; 12, 237; 37, 287; II. 8, 227; 21, 344; 146, 354; 172, 25; 200, 372; III. 24, 52; 25, 103, 106; 26, 110; 102, 32; 176, 622, *kwalijk handelen, kwalijk te werk gaan ten opzichte van iemand*; I. 160, 105, 112; II. 56, 274; 201, 401, *zondigen, misdoen*. In II. 192, 70 is de onbep. wijs als znw. gebruikt met de bet. *zonde*; en in III. 68, 43 met de bet. *verkeerde handelwijze, wangedrag*.
- Mesgewade. Zie Misgewade.
- Meshandelen, ww. III. 106, opschrift, *mishandelen*.
- Mesie, znw. vr. II. 58, 356, *mug*. Zie *Rijmb. Gloss.*
- Mescame. Zie Mesquame.
- Mescomen, ww. met den derden naamval, I. 179, 506, *slecht bekomen*; I. 170, 154; II. 19, 247, *overkomen* (van kwaad).
- Mesmaken, ww. I. 122, 482, *mismaken, ontsieren leelijk maken*; II. 66, 200; III. 51, 151, *toetakelen, mishandelen*.
- Mesmoedich, Mismoedich, bnw. III. 98, 165, *mismoedig, neerslachtig, verdrietig*.
- Mesnieten, ww. met den tweeden naamval der zaak, III. 51, 169, *iets kwaads ondervinden wegens iets, ontgelden*. Zie *Limb. Gloss.*
- Mesprijs, znw. m. I. 8, 51, *schande*.
- Mesquame, Mescame, znw. vr. I. 133, 277; 160, 115; III. 107, 60, *ongeval, smart, leed*; I. 102, 496; II. 43, 34, *ziekte, kwaal*.
- Mesraken, ww. I. 15, 327, *in het ongeluk raken, te schande komen*.

- Messagier, znw. m. III. 78, 84, *bode*; Fr. *messenger*.
- Messaken, Missaken, ww. met den tweeden naamval, III. 25, 108, *loochenen*, *ontkennen*. Zie *Taal- en Letterbode*, I. 60.
- Messcieden. Zie Messcien.
- Messcien, Misscien, Messcieden (in I. 74, 468), ww. met den derden naamval, I. 74, 468; 145, 318; II. 143, 219; 197, 253; III. 88, 46; 99, 202, *slecht uitkomen*, *overkomen* (van *iets kwaads* gezegd), *onheil ondervinden*. Zie *D. Doctr.* Gloss.; Dr. De Jagers *Lat. Versch.* 287 vgg.; en *Hild.* Gloss.
- Messe. Zie Misse.
- Messekken, ww. I. 87, 53; III. 195, 178, *kwalijk spreken*, *iets verkeerd's zeggen*.
- Messelijc. Zie Misselijc.
- Messtaen, Mestaen, ww. III. 33, 61, *misstaan*, *niet passend zijn*.
- Mester. Zie Meester.
- Mestrouwen, ww. III. 4, 129; 5, 139, *mistrouwen*, *wantrouwen*.
- Mesval, znw. onz. I. 5, 119; 122, 473; 124, 561; II. 148, 29, *ongeluk*. Voor II. 148, 29 zie men Dr. De Vries, *Mnl. Taalzuiv.* 97 vg.
- Mesvallen, ww. intrans. en onpers. — A. intrans. II. 197, 266, *een ongeluk krijgen*. — B. onpers. met den derden naamval, II. 152, 44, *een ongeluk overkomen*, *kwalijk uitkomen* (Over den vorm *mesvel* zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 9, 46, 247). — Zie *Lsp.* Gloss.
- Mesvoeren, ww. I. 121, 435, *mishandelen*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.
- Meswende, znw. vr. II. 6, 167, *slechte wending der dingen*, *onheil*, *ongeval*, *tegenspoed*. Zie *MLoep* Gloss.; en *Lsp.* Gloss.
- Met, Mit, voorz. en bijw. — A. voorz. I. 3, 65; 4, 110; 5, 134, 137, 151, 152; 10, 143, 145; 11, 170, 177, 199; enz., *met*; I. 56, 127; 57, 152; 59; 253; 72, 397; 75, 27; 80. 231; III. 17, 19; 45, 575; 109, 144; 181, 4; enz., *bij* (zie hier III. 208); II. 69, 312; 101, 41; 181, 147; III. 108, 103, *ten opzichte van*, *aan*, *bij* (bij ww. en bnw., die *haten*, *houden van*, *lief*, *leed*, *onaangenaam* beteekenen). Over met in

- III. 190, 54 zie men de opmerkingen van Dr. Van Helten in *Tijdschrift*, V. 195. Met allen, Met alle, zie Al, vnw., en hier nog I. 32, 80; II. 148, 30; 167, 35; III. 103, 52. Met desen, Mettesen, I. 33, 95; 35, 202; 66, 165; 111, 35; 120, 385; 144, 277; II. 45, 120, *te gelijk, op hetzelfde oogenblik*; zie *Mnl. Wdb.* II. 215. Met dien (in III. 107, 40; 108, 99), Mettien, Mittien (in III. 90, 128), I. 32, 62; 45, 242; 56, 120; 59, 237; 61, 301, 306, 314, 323; 67, 195; 70, 307; enz., *te gelijk, op hetzelfde oogenblik, terstond daarop, meteen*; zie *Lsp. Gloss.* — B. bijw. II. 51, 106; 110, 89; 114, 263; 121, 515; 126, 738; 165, 37; 184, 111; 186, 200; 189, 284, 307, 316; enz., *mede*. Al met, II. 136, 283, *allengs, langzamerhand, gaandeweg*; zie *Mnl. Wdb.* I. 379 vg. Met dat, I. 23, 271, *terwijl*.
- Metael, znw. onz. I. 150, 21; 164, 282, *metaal*.
- Metten, ww. III. 75, 164, *meten*; III. 81, 194, *meten naar, den maatstaf nemen naar*; II. 101, 35, *zich uitstrekken*. Zie *Hild. Gloss.*
- Mettentijt, Mattintijt, znw. vr. II. 64, 117; III. 158, 64, *de vroegdienst* in de Katholieke Kerk. Zie Huydec. op *St.* II. 497; en *Hild. Gloss.* In III. 158, 64 is *mettentijd* eene drukfout.
- Mettesen, bijw. Zie Met.
- Mettien, bijw. Zie Met.
- Middach, znw. m. III. 48, 32, *middag*; I. 4, 102, *de dienst in de R. K. Kerk, die 's middags te twaalf uur gevierd wordt* (zie Martin op *Rein.* S. 353).
- Middel, znw. m. II. 44, 55, *hij die in het midden staat*.
- Middel, Middlele, znw. onz., en Middlele, znw. vr. II. 39, 113; 210, 156, 158; III. 74, 155; 76, 215, *midden*; III. 147, 93, *middel, middellijf*. Den vorm Middelt (vr.) vindt men in I. 77, 101; 160, 127.
- Middlele. Zie Middel, tweede artikel.
- Middelen, ww. II. 182, 23, *tot het midden brengen*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Middelscare, znw. vr. II. 45, 93, *schare die in het midden is*.
- Middelste, bnw. II. 58, 357, *middelste*.
- Middelt. Zie Middel, tweede artikel.

- Midden, znw. onz. I. 65, 126; 160, 101; III. 47, 17, *midden*.
- Midden, bijw. III. 6, 175; 143, 15, *midden, tusschen*.
- Middenwaert, Middenwerde, Middewaerde, znw. vr. I. 10, 125; II. 53, 167; 103, 96, *het midden*. In II. 103, 96 leze men met Dr. Verwijs (*Stroph. Ged. Gloss. op Middenwaert*) *ter middenwaert*. Zie Huydec. op *St. II. 35* vg.; en *Rijmb. Gloss.*
- Middernacht, znw. vr. I. 35, 181; 103, 548; 123, 498; II. 14, 68; III. 5, 155, *middernacht*.
- Middewaerde. Zie Middenwaert.
- Miden, ww. I. 24, 312, *vermijden, achterwegelaten*. Zie *Eleg. Gloss.*
- Mids, Mits, bijw. en voorz. — A. bijw. I. 117, 263; II. 78, 69, *midden*. Mids dat, Mits dat, voegw. III. 15, 242; 16, 298, *dewijl, omdat*. — B. voorz. I. 171, 173, *midden op, vlak voor* (zie hier I. 195); II. 103, 116; 189, 322; III. 106, 25, *door, door middel van*. Mids rade, Mids raet, II. 16, 145; 185, 147, *op raad van*.
- Miede, znw. vr. I. 147, 14; 159, 89; III. 63, 39, *loon, betaling*, Hd. *Miethe*, vooral van den prijs der omkoopning en van onrechtvaardig loon gezegd. Zie *Hild. Gloss.*
- Mienen, Myenen. Zie Menen.
- Mijn, bez. vnw. I. 2, 16, 36, 38; 3, 45, 57; 4, 99, 108, 110, 116, 127; enz., *mijn*.
- Micken, Mecken, ww. I. 123, 492, 494, *bedenken, overwegen*; II. 188, 265, *toezien, zorgen*; I. 75, 20; III. 59, 474, *letten op, zich bekommeren over*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Milde, bnw. I. 141, 170; II. 11, 338; 111, 123; 113, 201, *vriendelijk, edelmoedig, edel, goed*; II. 92, 199; III. 35, 145, 167; 36, 193; 45, 574; 93, 277, *mild, niet karig, mededeelzaam*. Alsoe die milde, I. 155, 63, *mild, op milde wijze*. Scamel ende milde, zie Scamel.
- Mildelike, bijw. I. 155, 62; III. 36, 182, *mild, mildelijk*.
- Mile, znw. vr. I. 70, 324; 84, 386; 129, 133; 173, 266; II. 9, 266; 79, 47; 186, 169; III. 54, 276, *mijl*.
- Miltheit, - hede znw. vr. III. 69 57, *mildheid*.

- Min, Men (in I. 34, 154; II. 28, 211; 116, 325), telw. en bijw. I. 34, 154; 59, 232; 87, 37; 160, 113; II. 28, 211; 68, 288; 87, 25; 107, 246; 138, 31; 196, 206; 202, 468; enz., *minder*. Meer no min, min no meer, zie Meer, tweede artikel. So lanc so min, zie Lange. Vergelijk Minder en Minst.
- Minder, Mender (in II. 28, 213), bnw. en telw. I. 5, 128; 8, 46; II. 28, 213; 82, 50; 192, 59; 207, 22; III. 63, 22, *minder, kleiner, geringer*.
- Minderbroeder, Minderbrueder, Minrebroeder, znw. m. II. 176, 3; III. 71, 32, *minderbroeder*, broeder van de orde van St. Franciscus. Zie *Hild. Gloss.*
- Minderen, ww. I. 37, 256; 184, 58; II. 5, 114; 85, 82; 194, 154, *minderen, verminderen*.
- Mingen. Zie Mengen.
- Minlijk, Minnelijk, Minnentlijk, -lic, bnw. III. 95, 47; 96, 90; 97, 113; 101, 6; 103, 86; 115, 1; 116, 14; 122, 9; 124, 15, *beminnelijk, lief*. Zie *MLoep Gloss.* — Wat de beteekenis is van III. 116, 26 is niet duidelijk; de Middelhoogduitsche tekst heeft: „minneklich ein lieplich kinne.”
- Minlike, bijw. I. 173, 269; III. 11, 77, *minnelijk, beminnelijk, vriendelijk, lief*.
- Minnare. Zie Minre.
- Minne, znw. vr. I. 30, 6; 35, 183, 193; 43, 160; 53, 14; 62, 1; 77, 117, 130; 87, 34; 92, 87; enz., *liefde*. Sinte Geerden minne, zie Geerde. In I. 55, 71, 75; 61, 324; 117, 266; 171, 206; II. 170, 23; III. 18, 35; 19, 66, 83; 21, 144, wordt minne bij het aanspreken van iemand (zoowel man als vrouw) gebruikt in de beteekenis van *liefste, beste*. Zie mede het verklw. Minnekijn in het volgende artikel. — Minne dragen, I. 117, 251; 129, 112; 170, 162; 181, 588; III. 1, opschrift; 23, 18; 32, 29; 37, 233; 95, 17; 98, 154; 104, 126, *liefde koesteren, verliefd zijn*. Vreemde minne dragen, III. 76, 218, *eens anders man of vrouw liefhebben* (zie *Mnl. Wdb.* II. 379). — Voor der minnen prijs in III. 1, 14 zie men hier III. 196. — Voor III. 104, 123 zie men hier III. 210; en *Mnl. Wdb.* II. 472.
- Minnekijn, znw. onz. III. 38, 278; 39, 311; 128, 15; 170, 455, *geliefde, lief, minnaar of minnares*. In III.

- 184, 9; 190, 41, 46; 195, 177 wordt het bij het aanspreken gebruikt.
- Minnelijk. Zie Minlijk.
- Minnen, ww. I. 34, 165; 42, 121; 59, 232; 61, 331; 63, 43; 67, 207; 76, 78; 77, 117; 78, 162, 176; enz., *beminnen, liefhebben, veel houden van*. Zie ook Gemint. Voor minnen in III. 2, 40 zie men hier III. 197.
- Minnen (= *mennen*). Zie Mennen.
- Minnentlijk. Zie Minlijk.
- Minnere. Zie Minre.
- Minre, Minnare, Minnere, znw. m. III. 2, 28; 33, 80; 34, 131; 35, 139, 172, 174; 36, 201; 38, 292; 39, 315; 41, 403; 45, 558; 46, 596; 104, 120, *minnaar, beminde, geliefde*; II. 66, 183, *hij, die veel houdt van*.
- Minrebroeder. Zie Minderbroeder.
- Minsce. Zie Mensce.
- Minst, bnw. en bw. I. 66, 154; 83, 363; 169, 88; II. 54, 217; 58, 354; 178, 54; 180, 124, *minst*. Te minsten, Ten minsten, II. 38, 62; 183, 47, *ten minste*.
- Miracle, znw. vr. I. 103, 543; 108, 729; 164, 261; II. 74, 157; III. 114, 130, 146; 115, 161, *mirakel, wonder, wonderwerk*.
- Mirre, Merre, znw. vr. II. 41, 205, *mirre*. Zie ook Mure, tweede artikel.
- Misdaet, Misdoen. Zie Mesdaet, Mesdoen.
- Misgewade, Mesgewade, znw. onz. I. 30, 154, *misgewaad, kleeding van den priester die de mis leest*.
- Mismoedich. Zie Mesmoedich.
- Missaken. Zie Messaken.
- Misscien. Zie Messcien.
- Misse, Messe, znw. vr. I. 30, 156; 90, 15; 93, 138; 99, 377, 398; II. 203, 488; III. 136, 67; 190, 55, *mis*.
- Misselijk, Messelijk, bnw. III. 192, 108, *vreemd, onwaarschijnlijk, zonderling*; II. 42, 234; III. 190, 41, *velerlei, veelsoortig, van allerlei aard, verschillend, onderscheiden*. Zie hier III. 215; *Taalk. Mag.* IV. 350 vgg.; en *MLoep Gloss.* — In III. 192, 108 staat in het HS. *meseleec*; vergel. Dr. Van Helten, *Mnl. Spraak-kunst*, bl. 12.

Missen, ww. II. 176, 57, *missen, derven, ontberen*;
I. 119, 349; 169, 126 (zie I. 195), *missen, van zijn
doel afdwalen, zijn doel niet bereiken*. Vergelijk *Mnl.*
Wdb. II. 1361 vg.

Mit. Zie Met.

Mite, znw. vr. II. 194, 122, *mijt, kleinigheid*. Zie Dr.
De Jager, *Lat. Versch.* 69 vgg.

Miter, Mitere, znw. vr. I. 97, 320, *mijter*.

Mits. Zie Mids.

Mittien. Zie Met.

Mode, bnw. Zie Moede.

Moder, znw. vr. I. 159, 59, *modder, slijk*.

Moede, Mode (in I. 78, 169), bnw. I. 52, 190, 195;
78, 169; II. 31, 69; 78, 6; 99, 194; III. 97, 99, *moede,
vermoeid, afgemat*; I. 114, 135, *moede, afkeerig van*.

Moeder, znw. vr. I. 142, 207; 143, 254; 144, 295;
167, 24; II. 26, 103, 105, 118; 27, 171; 29, 218;
185, 148; enz., *moeder*; III. 98, 161; 100, 256; 101,
263, *oude vrouw, voedster* (zie III. 100, 231); I. 151,
70, 71, *moeder, wijfjesdier dat reeds jongen geworpen
heeft*; I. 155, 89; II. 49, 9, 10; 205. 58; III. 33, 74;
74, 133, *moeder, oorsprong, bron, grondoorzaak* (verg.
I. 158, 45; III. 149, 25; 150, 1); II. 101, 17; 106,
200, *moeder* (van de *kerk* gezegd in betrekking tot den
leek). In II. 7, 182; 18, 237; 19, 244, 254; 20, 296;
III. 139, 31; 149, 8, 25; 150, 31, 1; enz. wordt
Moeder gezegd van de *Maagd Maria, de Moeder
Gods*.

Moedernaect, bnw. II. 66, 199; III. 42, 432; 157,
4, *moedernaekt, geheel naakt*. Zie Dr. Moltzer op *Esm.* 4.

Moegen. Zie Mogen.

Moeie, Moeye, Moie, Moye, znw. vr. I. 13, 243;
III. 50, 106; 166, 317, *moei, tante*.

Moeien, Moeyen, Moyen, ww. II. 64, 116, *kwel-
len, plagen*. Hem moeien, I. 34, 158; 100, 406;
III. 108, 112, *moeite doen, zich moeite geven, zich in-
spannen*.

Moenc. Zie Monec.

Moer. Zie Muur.

Moerdere. Zie Moordere.

Moert. Zie Moort.

Moet, znw. m. I. 18, 104; 21, 213; 36, 254; 41, 95;

- 78, 173; 130, 166; 134, 317; 145, 326; 169, 120; 175, 338; enz., *gemoed, gedachte, verstand, hart*; I. 142, 226; 144, 280; 145, 324, *aandoening, toorn*. Voor moet in III. 4, 122 zie men hier III. 197. Fiere moet, zie Fiere. Enente moede sijn (met een bijw.), I. 2, 28; 138, 70; 146, 359; II. 138, 30; 147, 381; 200, 383; III. 11, 107; 171, 466; 175, 600, *gesteld zijn*, van de gemoedsgesteldheid gezegd (vergel. III. 164, 230). Zie *Taalgids*, IX. 190; en *Hild. Gloss.*
- Moet, znw. onz. II. 22, 393; III. 40, 366, *ontmoeting*. Vergel. II. 219; III. 207; en hier Gemoet; en zie Dr. Verdams aant. bij *Theoph.* 659; en *Mnl. Wdb.* II. 1367 vgg.
- Moete, znw. vr., *tijd*. Goede moete, I. 186, 130, *tijd, gelegenheid*. Zie verder I 202.
- Moeten, Moten (b. v. in I. 76, 60), ww. (verl. tijd moeste, moest), I. 2, 8; 4, 99; 7, 20; 10, 134, 137, 162; 12, 206; 13, 264; 14, 305; 24, 332; enz., *moeten*; I. 5, 146, 148; 12, 229; 14, 295; 19, 130, 144; 22, 269; 27, 67; 31, 44; 47, 14; enz., *mogen*, vooral bij wenschen; II. 51, 88; 98, 175; III. 53, 246, *moeten gaan, moeten komen* (De beteekenis van II. 51, 88 is: *het ga hem als Judas*; zie *Mnl. Wdb.* II. 75). — Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 360; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 9.
- Moetheit, — hede, znw. vr. II. 63, 67, *vermoedheid*.
- Mogelijk, bnw. II. 68, 255, 257, *mogelijk*.
- Mogen, Moegen (o. a. in I. 67, 194; 71, 348), ww. (verl. tijd mochte, mocht, machte in I. 61, 304), I. 2, 30; 4, 94; 5, 147; 6, 160; 7, 35; 8, 56, 76; 12, 210, 223; 13, 247; enz., *vermogen, kunnen*; I. 18, 88; 20, 188; 21, 204; 22, 262; 29, 144; 31, 54; enz., *mogen*. — Enen wel mogen, I. 128, 88; III. 167, 334, *veel van iemand houden*. Voor I. 174, 323 zie men hier I. 196; voor III. 159, 76 hier III. 211. — So ic eerst mach, zie Eerste, bijw. — So si rechts mochten, III. 53, 261, *zoo snel zij maar konden*. — Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 360.
- Mogende, bnw. I. 24, 331; III. 30, 46, *machtig, sterk*. Zie *Hild. Gloss.*
- Mogendelike, bijw. II. 71, 37, *met macht, met mo-*

- gendheid*, op eene krachtige wijze. Vergel. *Wap. Mart.* III. 96; *Sp.* III³., 49, 13; *Wrake*, I. 1730; II. 66; *Lsp.* Gloss.
- Mogentheit, -hede, znw. vr. I. 155, 73; II. 49, 15; III. 69, 78, *macht*, *vermogen*. Zie *Hild.* Gloss.
- Moie, Moye. Zie Moeie.
- Moien, Moyen. Zie Moeien.
- Mole, znw. vr. III. 13, 188, *hoofd*, *bol*, *gedachte*, *brein*. Zie hier III. 200 vg.
- Momborie, znw. vr., *voogdij*, *landvoogdij*. Zie Mamerie.
- Mondekijn. Zie Mont.
- Monegen, Munegen, Munigen, ww. I. 123, 524; 124, 542, *het avondmaal toedienen*. Kil. *muynighen*, *communicare*, *sacra administrare*, *communione sacram tradere*. Verg. Huydec. op *St.* III. 143 vg. Bij I. 123, 524 vg. *munigen metter erde merke men het volgende op*. Bij gebrek aan eenen priester, die eenen stervende de communie konde toedienen, deed men dit of zelf, of een ander verrichtte het, vooral op het slagveld, door het eten van wat aarde of ook wel eenige grashalmen. Zie eene menigte voorbeelden aangehaald in Dr. Jonckbloets uitg. van *Wal.* Deel II, bl. 270 vg.
- Monec, Monic, znw. m. I. 40, 55; 43, 183; III. 63, 23; 73, 85, *monnik*. Den vorm *monc* vindt men in I. 8, 59; II. 3, 39, 64; 4, 102; 6, 163, 177; 7, 202, 212, 219; 8, 228, 233; enz.; den vorm *moonc*, *moenc* in II. 3, 50; 4, 76; 5, 124; 6, 173. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 5, 6.
- Monc. Zie Monec.
- Monster, znw. m. I. 58, 204, 205, 207, 208, *kloosterkerk*; Lat. *monasterium*.
- Mont, Mond (in II. 158, 27), znw. m. I. 5, 121, 133; 9, 113; 10, 132; 20, 173; 28, 74; 51, 167; 127, 49; 132, 250; 151, 60; enz., *mond*. In III. 165, 263; 171, 474; 173, 548 wordt het woord gebruikt voor *jongeling* en *meisje* (verg. Dr. Moltzers aant. op *Esm.* 263). Zie mede Cussen, ww. Het verklw. Mondekijn vindt men in III. 28, 213; 153, 12. Van monde slaen, II 184, 104, 108; III. 74, 124, *van zich afwerpen*, *ontkennen*, *tegenspreken*; zie *Lsp.* Gloss, op *Slaen*.

- Monteren, ww. II. 125, 660, *te paard doen stijgen*.
 Gemonteert werden, II. 121, 529, *te paard stijgen*.
- Moonc. Zie Monec.
- Moordadich, bnw. I. 3, 75, *misdadig*. Zie *Rein.*
 (Jonckbl.) Gloss.
- Moordadicheit, Mordadicheit, -hede, znw.
 vr. II. 89, 68, *misdaad, slechte daad*.
- Moorden, Morden, ww. II. 145, 312; 146, 350,
moorden, vermoorden
- Moordenare, Moordenaer, Mordenare, znw.
 m. II. 170, 52; III. 17, 5, *moordenaar*; III. 186, 967;
 187, 971, *misdadiger*.
- Moordere, Moorder, Morder, Moerdere, znw.
 m. II. 31, 39; 141, 138; 146, 349; 147, 367, *moorder,*
moordenaar; I. 21, 203, *misdadiger, verrader*.
- Moort, Moert, Mort, znw. vr. I. 5, 155; 165, 293;
 II. 101, 43; 147, 382; 165, 44; 197, 252; 200, 381;
 III. 14, 224; 15, 240, 247, 271; 16, 278; 168, 369;
 181, 791, *moord*; I. 18, 79; 20, 160; 21, 199; 50,
 129; 120, 408; II. 186, 175; III. 177, 676, *halsmisdaad,*
schanddaad, zware misdaad, gruweldaad. Zie *Lsp.*
 Gloss.; en *Taal- en Letterbode*, II. 293 vg.
- Morch. Zie March.
- Mordadicheit, Morden, Morder, Mordenare.
 Zie Moordadicheit, Moorden, enz.
- Morgen, Mergen, Margen (in III. 47, 15), znw.
 m. I. 171, 192; 177, 416, 446; II. 44, 85; 111, 110;
 115, 281; 127, 766; 151, 18; 213, 285; III. 2, 51;
 47, 1; 58, 443; 132, 13; 133, 43; 194, 167, *morgen*.
 In I. 58, 198; 132, 269; 135, 389; II. 16, 129; III. 18,
 48; 56, 366; 58, 429 wordt het als bijw. gebruikt in
 de beteekenis van *morgen* (bijw.), *op den eerstvolgenden*
dag. Die dach van morgen, I. 153, 14, *de dag*
van morgen (zie *Mnl. Wdb.* II. 1). Genen morgen
 hebben, II. 180, 120, *niet verzekerd zijn van den*
dag van morgen; zie *Doctr.* I. 16; III. 20, 1326; *Lsp.*
 III. 3, 305; *Hild* 121, 157.
- Morgensterre, Mergensterre, znw. vr. III.
 132, 1; 154, 17, *morgenster*.
- Morgenstont, znw. vr. II. 45, 115, *morgenstond*.
- Morseel, Morsseel, znw. onz. I. 116, 216; II.

- 180, 118, *stuk, brok*; Fr. *morceau*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.
- Mort. Zie Moort.
- Moten. Zie Moeten.
- Moude, znw. vr. II. 60, 443; III. 150, 14, *stof, aarde*; I. 23, 293, *grond*; I. 42, 144, *zandige vlakte*; II. 78, 76, *vlakteslagveld* (verg. aldaar vs. 49 *up dat velt*). Zie *Lsp.* Gloss.
- Mouwe, znw. vr. III. 25, 98; 33, 95; 34, 121, *mouw*.
- Mule, znw. vr. III. 129, 19, *muil*.
- Munigen. Zie Monegen.
- Mure (=muur). Zie Muur.
- Mure. Over dit in I. 152, 113 voorkomend woord zegt Dr. Snellaert in zijne Aanteekeningen op *Alex.*, Deel I, bl. 440: „*Mure*, de welriekende stoffelieer, in Westvlaanderen *Muurbloem* geheeten, en niet het ongeachte vogelkruid *Mure* (te Kortrijk, *Murke*), lat. *Alsine*.” — Dr. Franck heeft in zijne uitgave van den *Alex.* V. 1029 *mure* in *mirre* veranderd, en in zijne aanteekening (bl. 454) verwezen naar *Nat. Bl.* IX. 409 vgg.
- Muren, ww. III. 112, 71, *door eenen muur omgeven, bemuren, ommuren*. Hier is het woord ook als bnw. op te vatten; verg. *Mnl. Wdb.* II. 1375.
- Musaert, Musart, znw. m. III. 38, 275; 43, 482, *druilloor, bloodaard*. Ook in *Lanc.* II. 4897, 37328; III. 1321, 15007; *Rose*, bl. 253, vs. 280. Vergelijk Diez, *Etym. Wtb.* I^s. 285, 286.
- Mussce, Musche, znw. vr. III. 111, 4, *musch*.
- Muten, ww. II. 39, 93, *ruien* van vogels.
- Muur, Mure, znw. m. en vr. I. 3, 53, 62; 4, 111; 13, 275, 282; 114, 158; 147, 19; 148, 33, 49; 158, 42; 160, 95; II. 5, 115; 110, 94; 111, 128; 112, 154, 158; 113, 188, 190, 198, 212, 220; 114, 224, 227, 230, 241; III. 1, 6; 2, 56; 3, 69, 72; 4, 97; 23, 6; 24, 35; 25, 79; 99, 180, *muur*. In III. 113, 95, 103, 105 vindt men den vorm *moer*; zie daarover Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 71. Over het geslacht van *muur* zie men hier III. 205. In I. 117, 256 leze men *die dure*
- Muus, znw. vr. I. 7, 41; II. 38, 68; 92, 217, *muis*,

N.

Na, Nae, Naer, Nare, voorz. en bijw. — A. voorz. II. 80, 67, *na*, *nabij*; II. 120, 498; 123, 584; 127, 754; III. 131, 1, 2; 137, 35, 37; 138, 64, *naar* (bij eene richting), *tot*; III. 104, 100; 116, 30; 122, 2; 123, 10, 18; 125, 2; 156, 38, *naar* (bij woorden die *streven naar*, *verlangen* uitdrukken); I. 27, 31; III. 8, 237, *op*, *naar* (bij ww. die *wachten* beteekenen); II. 57, 296; III. 17, 1; 160, 106; 162, 177, *naar* (bij ww. als *horen*, enz.); I. 2, 16; 21, 225; 24, 334; 26, 13; 75, 42; 116, 214; 141, 185; 148, 27; 150, 37, 40; 151, 50, 85; enz., *naar*, *volgens*, *overeenkomstig*; I. 74, 463, *naar*, *volgens mededeeling van*; III. 78, 62, *naar*, *volgens* (bij een model); II. 161, 11; III. 70, 117, *op* (bij woorden die *gelijken* beteekenen); I. 61, 302; II. 31, 67; 114, 244; III. 108, 77, *achterna*; I. 24, 318; 30, 151; 62, 9; 63, 35; 70, 297; 93, 138; 100, 433; 143, 246; 162, 207; II. 16, 139; enz., *na* (van tijd gezegd); I. 93, 147; 185, 97; III. 34, 132, *na* (bij eene volgorde). Na den vroeden, zie Vroet. Na gevoech, Na sijn gevoech, zie Gevoech. Staen na iet, zie Staen. Na das, I. 26, 1; II. 153, 26; 160, 106, *daarna* (zie *Mnl. Wdb.* II. 77). Na dat, bijw. I. 29, 121; 78, 144; 99, 379; 101, 452; II. 71, 41; 128, 782, *daarna* (voor Na dat, voegw. zie Art. Na dat). Na desen, I. 7, 18; 66, 156; 71, 358; 83, 340; 84, 388; 85, 421; 88, 96; 91, 56; 94, 168; 97, 316; enz., *daarna*; I. 67, 192, *in het vervolg*, *voortaan*, *in de toekomst*; I. 72, 401, *na dit oogenblik*, *op dit oogenblik*, *nu*. Na dien, I. 57, 149; 64, 86; 66, 163; 68, 253; 70, 321; 77, 134; 81, 263; 106, 658; 107, 684; 120, 375; II. 110, 87, *daarna* (voor na dien dat, voegw. zie Art. Na dien dat). — B. bijw. I. 86, 4; II. 10, 299; 77, 64; 78, 79; 80, 64; 109, 47; III. 22, 199; 39, 322; 133, 22; 192, 110, *na*, *nabij*; II. 48, 207, *nabij*, *overeenkomende met*; II. 138, 42, *achteraan*, *aan het benedeneinde*; I. 10, 128, *na*, *achterna* (van plaats gezegd); I. 145, 312, *naar*, *in de richting van*, *toe*; III. 131, 15, *zeer*; I. 8, 74; 141, 175; III. 88, 64, *bijna*; II. 148, 22; 158, 6; III. 90, 153; 117, 7 (verg. III. 117, 14), *later*, *daarna*, *naderhand*. Voor I. 10, 128 vergelijkte men *Mnl. Wdb.* II. 875. In I. 54,

- 28; II. 138, 10 (*na gheneven*) nadert de beteekenis van het bijw. tot die van een bnw. (zie Dr. Verdam in *Ned. Klass.* I. bl. 18, noot 8). In III. 38, 264 is naer met het voorafgaande daer te verbinden. Vanna, III. 38, 261, *van nabij*. Verre endena, zie Verre. Den comp. naerre vindt men in III. 74, 152.
- Nacht, znw. m en vr. I. 5, 126; 11, 180; 52, 200; 54, 21; 62, 1, 67, 193; 71, 353; 79, 185; 83, 367; 114, 143; enz., *nacht*. In II. 162, 71 wordt het bij de tijdrekening gebruikt; zie Dr. Verwijs' *Sinterklaas*, 57, Aant. 13. — Tenacht, I. 70, 325; III. 19, 67, 98; 27, 150, 156, 180, 185; 28, 190; 158, 64; 159, 76, *van nacht*. — Nacht ende dach in de beteekenis van *altijd*, *steeds* vindt men in I. 106, 642; 175, 339; II. 4, 80; 24, 56; 25, 71; 168, 52, 54; 176, 59; 209, 101; III. 3, 93; enz. Minder dikwerf vindt men dach ende nacht, III. 67, 177; 75, 202; 161, 141. Nachtnochdach in de beteekenis van *nooit*, *nimmer* vindt men in I. 61, 325 (vergel. II. 26, 100; III. 124, 26; 125, 6; 161, 152) — In I. 148, 49, 50 plaatst Dr. Franck vs. 50 vóór vs. 49 (zie *Alex.* III. 637). — Zie mede Nachts.
- Nachtegael, znw. vr. II. 84, 17; III. 133, 36, *nachtegaal*.
- Nachts, bijw. II. 30, 12; 55, 227, 242, *des nachts*. Vergelijk des nachts in I. 138, 54; II. 167, 49; III. 95, 46; 98, 160; 152, 52; en tsnachts in III. 19, 72.
- Nadat, Naerdad, voegw. II. 128, 787; III. 95, 53, *voor zoo verre*, *voor zooveel*; II. 37, 19; 93, 236; 182, 32; III. 33, 88, *naarmate*; I. 21, 214; 116, 226; 185, 105, *in aanmerking genomen dat (hoe)*, *dewijl*; II. 16, 160; 75, 202; 111, 120; 150, 92; III. 67, 1, *zoals*; I. 53, 10; 54, 21; 76, 95; III. 111, 39, *nadat*.
- Nadichten, ww. II. 42, 235, *in verzen navolgen*.
- Nadien dat, voegw. I. 150, 23; 160, 112; II. 136, 296; III. 34, 110, *naarmate*; I. 95, 221; 111, 47, *in aanmerking genomen dat (hoe)*; I. 144, 307; 160, 100, *zoals*; I. 61, 325; 80, 255; 83, 358; 87, 41; 88, 77; 111, 13, 139, 85; 167, 42; II. 68, 279; III. 119, 17; 172, 497; 183, 865, *omdat*, *daar*, *dewijl*.
- Nae ende met Nae samengestelde woorden. Zie Na.
- Naegelen. Zie Nagelen.
- Naect, bnw. II. 96, 84; 97, 151; III. 96, 71; 107, 67; 150, 38, *naakt*.

- Naectede. Zie Naectheit.
- Naectelike, Naectelic, bijw. III. 16, 278, *zonder iets te verbergen of te verzwijgen.*
- Naectheit, Naectede, znw. vr. II. 63, 76, *naaktheid.*
- Naeldewaert, Naeldewert, znw. onz. II. 195, 170, *eene kleinigheid.*
- Naem. Zie Name.
- Naen, znw. m. I. 60, 293; II. 92, 215, *dwerf.*
- Naer en de met Naer samengestelde woorden. Zie Na.
- Naerre. Zie Na.
- Naest, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 70, 335; III. 69, 65, *die het meest nabij is*; II. 16, 142, 143; 40, 144, *naast, volgend.* — B. bijw. II. 115, 268, *het naast.*
- Naest, voorz. I. 17, 71, *aan, op, vlak aan*; I. 155, 73, *naast* (van plaats gezegd); II. 178, 37, *naast* (bij eene volgorde).
- Nagaen, ww. met den derden naamval, II. 101, 16, *na aan het hart liggen, treffen, leed doen.* Zie *Segh.* Gloss. op *Naergaen.* De zin dezer plaats is (*Stroph. Ged.* bl. 124): „Uw hart is van steen, zoo het u niet ter harte gaat.”
- Nagel, znw. m. III. 34, 119, *nagel* (aan de hand); II. 104, 132; III. 169, 393, *nagel* (spijker of pin). Zie ook Nagelkijn.
- Nagelen, Naegelen, ww. II. 104, 133; III. 169, 392, *nagelen.*
- Nagelkijn, znw. onz. I. 185, 95, *kruidnagel.*
- Nageneven. Zie Na.
- Nagestaen, bnw. I. 127, 51, *dicht bij elkaar staande.* Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Naken, ww. I. 5, 119; 10, 142; 23, 273; 90, 23; 172, 219; III. 7, 238; 43, 488, *naderen, genaken, overkomen.* Zie mede I. 188.
- Nacomen, ww. II. 117, 352, *nakomen, volgen.*
- Nalopen, ww. I. 3, 65; III. 21, 163; 112, 57, *naloopen, vervolgen.* Zie hier III. 203.
- Namaels, bijw. II. 204, 10; III. 142, 6, *later.* Zie *Lsp.* Gloss
- Name, Naem (b. v. in III. 65, 106; 73, 114), znw. m. en vr. I. 102, 518; 104, 570; 108, 751; 130, 186; 154, 27; II. 33, 141; 37, 15; 51, 101; 53, 159, 161, 173, 181; enz., *naam.* Bij *name* in II. 102, 54, 55 vergelijkte men

- Taalk. Bijdr.* II. 68, noot 2. In III. 124, 18 leze men *nature*. Zie ook *Benamen*.
- Namecont*, bnw. I. 33, 132; 121, 432; II. 190, 328, *beroemd*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Namelijc*, bnw. II. 108, 18, *met name genoemd, bepaald*; II. 139, 81, *dezelfde, genoemd*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Namelike*, *Namelijc*, bijw. II. 173, 70, *met name, vooral*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Nap*, znw. m. I. 72, 380, 383; III. 140, 71, *nap, beker, drinkschaal*.
- Naradicheit*, *Naradechede*. In I. 155, 82 staat in het HS. *narechdechede*. Dr. Snellaert verandert dit in *Naradechede*, dat hij verklaart door *gerechtigheid*; zie zijne uitg. van *Alex.* Deel I, bl. 401. Dr. Franck (*Alex.* IV. 1480) leest: *Gerechtechede*.
- Nare*. Zie *Na*.
- Narinnen*, ww. III. 20, 105, *naloopen, vervolgen*. Zie hier III. 203.
- Nase*, *Nese*, *Nose*, znw. vr. I. 20, 173; II. 37, 34; 158, 15; III. 21, 176, *neus*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 341.
- Nasegat*, *Nesegat*, *Nosegat*, znw. onz. II. 35, 75; 37, 30, 39, 44, *neusgat*.
- Nasingen*, ww. III. 117, 14, *nazingen*. Vergelijk III. 117, 7.
- Naspreken*, ww. met den derden naamval, II. 187, 227, *berispen, de waarheid zeggen*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Nat*, bnw. I. 100, 424; II. 4, 83; 41, 174, 179; 42, 231; 44, 51; 48, 215; 60, 417; 84, 23; 85, 61; enz., *nat*.
- Natheit*, znw. vr. II. 60, 413, *natheid, water*.
- Natuer*, *Natuere*. Zie *Nature*.
- Natuerlike*. Zie *Natuurlike*.
- Nature*, *Natuere* (in III. 151, 24), *Natuer* (in I. 127, 58; III. 76, 9), znw. vr. I. 57, 172; 115, 183, 126, 25; 127, 58; 128, 76; 169, 88; 184, 79; II. 32, 92; 33, 128; 39, 100; enz., *natuur*; I. 151, 57, 74, 86; 176, 389; 186, 135; III. 31, 12; 124, 2, 10, 18; 169, 413, *aard, geaardheid*; I. 164, 279, *kracht, sterkte*. In I. 157, 6; 158, 11, 30; 160, 94; 161, 143; 163, 244 wordt de natuur als persoon voorgesteld. In I. 151, 53; II. 51, 99 staat het woord bij eene omschrijving.

- ving (de natuur van een voorwerp = het voorwerp zelf). In III. 124, 18 is *name* eene drukfout voor *nature*. In I. 151, 56 wil Dr. Franck (*Alex.* V. 972) lezen: *Van haerre manieren*.
- Natuurlijk, Naturlijk, bnw. II. 90, 115, *natuurlijk*. Natuurlike, Natuerlike, bijw. II. 137, 311, *van nature*.
- Nau, bnw. II. 98, 184, *nauw, eng*; III. 111, 3, *smal*; I. 127, 49, *klein*; III. 4, 119, *scherpzinnig, fijn, geslepen, listig*; I. 67, 197, *vertrouwelijk, geheim*. Zie *Hild. Gloss*.
- Nauwe, Nouwe, bijw. I. 37, 285; II. 167, 19; III. 2, 21, *nauw, nauwlettend, streng*; II. 61, 11; 184, 92, 94; 189, 294, *nauwkeurig*; I. 31, 51, *in vertrouwen, vertrouwelijk, intiem*.
- Navonts, Navons, bijw. III. 41, 407, *des avonds*. Zie En, voorz.
- Navolgen, Naervolgen, ww. I. 185, 115; II. 45, 104; 135, 260; 198, 313; 201, 405; III. 14, 215, *volgen*; II. 127, 775, *vervolgen*; II. 96, 115; 104, 138; 176, 43; III. 85, 344, *navolgen*.
- Ne, ontkennend bijw. en voegw. Zie En, bijw. en voegw.
- Neder, bijw. I. 35, 185; II. 135, 248; 204, 22; III. 19, 75; 37, 256; 70, 109, *beneden*; I. 35, 214; 103, 521; 161, 138; II. 22, 375; III. 2, 54; 6, 188, *naar beneden*. Wel neder, II. 105, 167, *geheel naar beneden, in de diepte*. Ter neder, II. 120, 499; 136, 300; III. 60, 509, *naar beneden*.
- Nederbeten, ww. I. 22, 238; 23, 293; III. 48, 27, *afstijgen van het paard*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1149.
- Nederbrengen, ww. I. 181, 595, *naar beneden brengen*.
- Nederdalen, ww. intrans. en trans. — A. intrans. III. 75, 178, *nederdalen, naar de laagte gaan*. — B. trans. III. 19, 68, *doen dalen*. — Vergel. *Mnl. Wdb.* II 45 vg.
- Nedergaen, ww. I. 35, 214; 62, 341; 104, 564; 177, 428; III. 188, 1017, *naar beneden gaan*; I. 102, 494, *afdruipen, afloopen*.
- Nedergliden, ww. II. 207, 30; III. 70. 104, *naar beneden glijden, naar beneden vallen*. Zie *Hild. Gloss*.
- Nederhouwen, ww. II. 135, 264, *nederhouwen, omhouwen*.

- Nedercomen, ww. II. 77, 30, *naar beneden komen*.
- Nederleggen, ww. I. 99, 394; II. 35, 48; 210, 162; III. 26, 145, *nederleggen*; II. 83, 82, *afbreken, staken*; III. 105, 134, *nederliggen, machteloos zijn, verslagen zijn*.
- Nederliggen, ww. I. 48, 48; III. 6, 178, *nederliggen*.
- Nedersetten, ww. I. 46, 293; 97, 291; 107, 688; 170, 139; 184, 50, *nederzetten*.
- Nedersigen, ww. I. 32, 80, 82, *nederzijgen*.
- Nedersitten, ww. I. 61, 308; 68, 218; 96, 275; 113, 93; 186, 149, 167; III. 5, 165; 90, 126, *nederzitten*.
- Nederste, bnw. II. 54, 214, *laagste*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Nedersteken, ww. II. 119, 456; 121, 528; 127, 755, *naar beneden steken, van het paard stooten*; III. 20, 134, *nederstrijken, afstrijken*.
- Nederstorten, Nedersturten, ww. III. 111, 16, *naar beneden komen, nederdalen*.
- Nedertumelen, ww. II. 112, 182, *nedertuimelen*.
- Nedervallen, ww. I. 11, 172; 23, 286; 32, 77; 45, 256; 47, 12; 48, 42; 49, 96; 51, 145; 143, 259; 144, 303; 170, 155; enz., *nedervallen*; I. 98, 358, *afdruipeu*; II. 58, 362, *vervallen*.
- Nedervellen, ww. II. 123, 610, *nedervellen, doen sneuvelen*.
- Nederwaert, Nederward, bijw. I. 99, 368, 384; III. 7, 216, *naar beneden*; II. 89, 96, *beneden, van onderen*. De zin van II. 89, 96 is: *goed gevormd wat de geslachtsdeelen aangaat*; zie *Mnl. Wdb.* II. 1589.
- Nederwerpen, ww. I. 33, 123, *naar beneden werpen*; I. 75, 51; 176, 395; III. 147, 95, *nederwerpen*. Hem nederwerpen, III. 88, 69, *zich werpen*.
- Neemen. Zie Nemen.
- Neen, bijw. I. 85, 455; 87, 25; 101, 466; 133, 276; 172, 226; III. 51, 172; 55, 344; 57, 392; 59, 502; 65, 126; 118, 13; 139, 21; 143, 21; 191, 83, *neen*. Zie de aantekening in III. 211. Voor Neent in I. 82, 299; 176, 382; 181, 579; II. 82, 63; III. 3, 84 zie men hier Ja; de aantekening in III. 211, en in verband daarmede *Mnl. Wdb.* II. 77.
- Neens. Zie de aantekening in III. 211; en vergelijk *Mnl. Wdb.* II. 77.
- Neent. Zie Neen.
- Neer, znw. m, III. 65, 135, *nering, kostwinning*.

- Neeren. Zie Neren.
- Neerenstelike. Zie Neerstelike.
- Neerenstichede. Zie Neersticheit.
- Neerst, Neerenst, Nerest, znw. m. II. 67, 244; 204, 5; 205, 54; 210, 152, *ernst, inspanning, volharding, ijver*. Zie Ernst; en *Mnl. Wdb.* II. 712.
- Neerst, bnw. II. 211, 178, *ernstig*.
- Neerstelike, Nerenstelike, Neerenstelike, bijw. II. 67, 248; 69, 323; 89, 105; 204, 38; 208, 77; 211, 180; III. 11, 96, *ernstig, ijverig, volhardend, met graagte, met lust*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 713.
- Neerstich, Nerstich, bnw. II. 213, 284, *ijverig, volhardend, naastig*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 713 vg.
- Neersticheit, Neerensticheit, Neresticheit, — hede, znw. vr. II. 205, 57; 213, 273; III. 106, 23, *ernst, volharding, ernstige wil*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 714.
- Nees. Zie de aantekening in III. 211; en vergelijk *Mnl. Wdb.* II. 77.
- Neffens. Zie Neven.
- Negeen, Engeen, Engain (in II. 191, 30), Geen, Gein (in III. 123, 16; 124, 7), onbep. vnw. van ontkenning, I. 3, 60; 9, 87; 18, 96; 21, 205, 216; 23, 280; 32, 68; 49, 76; 50, 107; 53, 12; enz., *geen*. Voor geender in II. 199, 308 zie men Dr. van Heltens *Mnl. Spraakkunst*, bl. 208. Bij I. 148, 58 merkt Dr. Franck (*Alex.* III. 646) op: "Denkelijk *engheen* te lezen". Zie ook El, vnw.; en Elc.
- Negen, telw. I. 96, 262; II. 75, 201, *negen*.
- Negende, telw. II. 90, 127, *negende*.
- Negenwerven, Negenwerf, bijw. III. 41, 207, *negenmaal, negenwerf*.
- Neien, Neyen, ww. II. 117, 343, *hinniken*. Zie *Limb. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1398.
- Nember. Zie Nemmer.
- Nembermeer, Nembermer, Nembermere. Zie Nemmermere.
- Nemeer. Zie Nemmere.
- Nemen, Neemen (in III. 68, 17), ww. I. 23, 275; 36, 223; 41, 96; 47, 16; 62, 13; 64, 69; 72, 383; 81, 267; 89, 112, 117; enz., *nemen*; I. 125, 575, *zich in het bezit van iets stellen*; I. 33, 120; II. 7, 194; 20,

- 300; 167, 46; 194, 131, 135; III. 45, 578, *aannemen*; I. 34, 140, *deelnemen aan*; III. 70, 112, *beginnen*; II. 21, 326, *opnemen*; I. 29, 131; II. 167, 27; III. 173, 527, *trouwen, ten huwelijk nemen*; I. 42, 153; II. 134, 204, *overnemen*; I. 107, 712; 140, 136; II 5, 111; 19, 248; 127, 774; III. 6, 198; 43, 468, *krijgen, verkrijgen*; I. 8, 74; 17, 33; 21, 197, 200; 43, 194; 45, 267; 130, 174, 182; 131, 194; 133, 275, 278; enz., *benemen, afnemen, ontnemen*; I. 49, 65; II. 3, 59, 69 (vergelijk II. 3, 50); 196, 215; 200, 365; III. 17, 8, *stelen, rooven*; III. 171, 482, *opvatten, beschouwen*; II. 200, 395, *onderstellen, gelooven*. — Op sijn lijf nemen, III. 49, 73, *voor iets met zijn leven instaan*. Sinen wech nemen, I. 4, 104, *gaan*. Te wive nemen, I. 172, 225, *tot vrouw nemen, trouwen*. Den camp nemen, zie Camp. Ende nemen, zie Ende, znw. Ene bataelge nemen, zie Bataelge. Goom nemen, zie Goom. Oorlof nemen, zie Oorlof.
- Nemmee. Zie Nemmere.
- Nemmeer (= *nimmer*). Zie Nemmer.
- Nemmeer (= *niet meer*). Zie Nemmere.
- Nemmer, Number (in I. 91, 63; II. 156, 38), Nommer (in I. 132, 245), Nemmeer (in II. 148, 23; III. 44, 513), Nemmere (in I. 132, 262), Nimme (in I. 70, 328), bijw. I. 70, 328; 91, 63; 132, 243, 245, 262; 135, 351; II. 22, 373; 26, 99, 109; enz., *nimmer, nooit*. In III. 44, 513 heeft het de bet. *ooit*; vergel. *Lev. v. J. c. 225*. Nemmer niet, I. 43, 172, *nooit*. In I. 91, 63 vindt men number vortmere; in II. 148, 23 nemmeer vordan.
- Nemmer (= *niet meer*). Zie Nemmere, tweede artikel.
- Nemmere (= *nimmer*). Zie Nemmer.
- Nemmere, Nemmeer, Nemmer (in I. 34, 158; 132, 231), Nemmee (in I. 116, 210; 124, 564), Nemeer (in II. 84, 31), bijw. I. 34, 158; 92, 93; 116, 210; 124, 564; II. 84, 31; III. 12, 138; 17, 11; 25, 77; 28, 199, 201; enz., *niet meer*; I. 130, 189; 132, 231; 134, 345; III. 52, 209; 144, 39; 168, 379; 195, 183, *niets meer*.
- Nemmerme, Nemmermee, Nemmermeer, Nemmermer. Zie Nemmermere.

- Nemmermere, Nemmermeer, Nemmermer (in I. 35, 189), Nemmermee (o. a. in I. 44, 203; II. 34, 22), Nemmerme (o. a. in I. 42, 157; 44, 216), Nembermere (o. a. in I. 76, 64, 80), Nembermeer (o. a. in I. 81, 276; 82, 321), Nembermer (in I. 92, 82), Nimmermere (in I. 155, 70; II. 154, 65), Nimmermeer, Nymmermeer (o. a. in II. 200, 380; III. 71, 6), bijw. I. 14, 299; 22, 259; 29, 131; 35, 189; 36, 251; 37, 275; 41, 105; 42, 157; 44, 203, 216; 49, 87; enz., *nimmermeer*, *nimmer*, *nooit meer*. In I. 22, 259 vindt men *nemmermeer* vortan; in I. 88, 70 *nemmermeer* darnare; in I. 156, 101 *nemmermeer* hierna.
- Neren, Neeren, ww. Hem neren, II. 31, 61, *zich voeden*. Zie *Hild.* Gloss.
- Nerenstelike. Zie Neerstelike.
- Nerest. Zie Neerst.
- Nerestichede. Zie Neersticheit.
- Nergen, Nergent, bijw. I. 168, 74; III. 77, 47, *nergens*.
- Neringe, znw. vr. II. 200, 373, *kostwinning*. Zie *Hild.* Gloss.
- Nerstich. Zie Neerstich.
- Nese. Zie Nase.
- Nesegat. Zie Nasegat.
- Net, znw. onz. III. 138, 45; 193, 143, *net*; III. 18, 32, 36, *kleeding van bedelaars*. Zie *Hild.* Gloss.
- Net, bijw. II. 114, 235, *juist*, *nauwkeurig*.
- Netel, znw. vr. II. 42, 216, *netel*, *brandnetel*.
- Netelbosch, Netelbusch, znw. onz. III. 87, 10, *bosch van brandnetels*.
- Netten, ww. II. 37, 40; 40, 164; 42, 212, 215, *nat maken*, *bevochtigen*.
- Neuwe. Zie Nuwe.
- Neve, znw. m. I. 7, 9, 11; 11, 202; 12, 240; 14, 297; 42, 150; 44, 198; 77, 113; II. 132, 137; 133, 175; enz., *neef*; I. 94, 182, *kleinzoon*.
- Neven, Nevens (o. a. in II. 120, 475; III. 25, 79), Neffens (in I. 99, 366; 112, 77), voorz. I. 39, 18; 175, 332; 186, 151; II. 21, 334; 117, 345; 120, 475; 125, 691; III. 40, 340; 148, 143, *ter zijde van*, *aan de zijde van*, *naast*; II. 207, 43, *naast* (met bijbegrip van gelijkheid); I. 4, 104; 169, 124; III. 25, 79, *langs de*

- zijde van, langs*; I. 99, 364, 366; 112, 77; III. 3, 57; 126, ¹⁴9, *in de nabijheid van, nabij, in de buurt van, bij*.
- Neware, Newaer, voegw. Zie En, *bijw.*
- Newinge. Zie Nuwinge.
- Nichte, znw. vr. I. 26, 23, 27; 28, 72; 54, 28; 57, 152, 153; 58, 196; 96, 257; II. 145, 301, *nicht*.
- Niden, ww., *benijden*. In III. 121, 30 is de onbep. wijze als znw. gebruikt in den zin van *jaloerie, afgunst*. Vergel. *Mnl. Wdb.* I. 888.
- Nidere, Nider, znw. m. III. 122, 32, 2, 12; 124, 12; 141, 20, *mededinger, najverige*.
- Nidich, Nidech, bnw. II. 50, 73; 51, 78; 95, 52, *afgunstig, boos, boosaardig*.
- Nidicheit, Nidecheit, *·hede*, znw. vr. I. 159, 73; 164, 273, *nijdigheid, boosaardigheid*; II. 184, 108, *jaloerie, afgunst*.
- Nie, Nye, *bijw.* I. 28, 75; 94, 163; 134, 341, 344; 152, 124; 169, 97, 121; 172, 209; 179, 507; 180, 540, 543; enz., *nooit*. Als ontkenning, waar thans het bevestigende *ooit* wordt gebezigd, vindt men het in I. 9, 117; 12, 224; 163, 223; II. 156, 44; 191, 21; III. 9, 32; 165, 281; 168, 373; 171, 469; 180, 758; 187, 974. Voor *nie* in I. 137, 6 (= *Ovl. Ged.* I. 27, 6) leze men *niet* (*Troyen*, 5634).
- Nieman, Niemen, Niemant, Niement, Nye-man, enz., vnw. I. 20, 162, 189; 24, 319; 28, 93; 52, 199; 53, 7; 57, 151, 160; 68, 238, 245, 246; 79, 191; 81, 282; enz., *niemand*. Zie ook *El*, vnw.
- Niemale, znw. vr. I. 4, 85; 19, 120; 40, 41; 61, 327; 62, 344; 70, 314; 72, 408 (zie I. 190); 84, 400; 90, 9; 94, 178; enz., *tijding*; I. 59, 254, *nieuwtjes*; I. 10, 149; 11, 175; II. 20, 316; III. 33, 72, *gerucht*; III. 4, 112, *praatjes* (zie III. 198). Vergelijk *dese nyeuwe maer* in III. 79, 108.
- Niemen, Niement. Zie *Nieman*.
- Niet, znw. m. III. 119, 53, 55, 57, *begeerte, verlangen, hartelust*. Zie *Lsp. Gloss.*; en Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Niet, Niewet (in I. 176, 379; III. 42, 437), vnw. en *bijw.* — A. vnw. I. 11, 201; 12, 203, 225; 18, 90; 164, 252; II. 28, 211; 52, 123; 58, 347; 60, 425; 68, 276; enz., *niets*. Om *niet*, I. 44, 219; 131, 203;

- 142, 205, 225; III. 10, 63, *te vergeefs*. Te niete doen, III. 29, 17, *te niet doen, vernietigen*. Te niete werden, III. 120, 49, *te niet gaan, vernietigd worden*. Zie ook El, vnw. — B. bijw. I. 5, 147; 7, 22; 8, 49, 82; 9, 103; 12, 238; 14, 304; 18, 95; 19, 113, 139; enz., *niet*.
- Niettemeer, bijw. III. 51, 157, *niet meer*.
- Nieu, Nieuwe, Nyeuwe. Zie Nuwe.
- Niewaer, Niewer, bijw. I. 132, 259; 151, 55; 184, 62; II. 43, 39; 75, 195; 105, 175; III. 29, 5, *nergens*.
- Nieuwe. Zie Nuwe.
- Niewerinc, bijw. I. 63, 30, *nergens*.
- Niewernaer, bijw. II. 20, 311, *volstrekt niet*. Zie Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 139.
- Niewet. Zie Niet, tweede artikel.
- Nigen, ww. (verl. tijd neech), I. 69, 272, *nijgen, buigen*. Enen (dat.) nigen, I. 42, 135; 96, 266; II. 13, 12; 71, 54, *nijgen voor iemand, buigen voor iemand*. In II. 13, 12 wil Dr. Verdam lezen *neghen toter eerden*; zie zijne opmerking in de uitg. van *Theoph.* bl. 30. — Zie Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 125; *Lsp.* Gloss.; en *Hild.* Gloss.
- Nigromantie, znw. vr. I. 77, 119, *zwarte kunst*. Zie *Hild.* Gloss.
- Nijt, znw. m. I. 114, 156; 137, 18; 175, 334; II. 51, 82; 89; 101, 28; 108, 5; 136, 286; 172, 27; 177, 27; 178, 57; 184, 102; III. 23, 18; 63, 17; 75, 183; 102, 22; 121, 28; 157, 19, *wangunst, afgunst, verbittering, wrok*.
- Nijtspel, znw. onz. II. 114, 237; 121, 537; 122, 561, *strijd*. Zie Huydec. op *St.* I. 37.
- Nimme. Zie Nemmer.
- Nimmermeer, Nymmermeer, Nimmermere. Zie Nemmermere.
- Nipen, ww. II. 193, 94, *knijpen*; II. 130, 68, *aanval- len, aantasten, geducht beet krijgen* (zie hier II. 224 vg.). Int vel nipen, II. 102, 74, *in het vel knijpen, duchtig aangrijpen*; zie *Hild.* Gloss.
- No, voegw. I. 5, 123; 18, 96; 21, 204; 22, 252, 260; 23, 279; 25, 358; 32, 66; 36, 218; 38, 298; enz., *noch*.
- Noch, bijw. I. 5, 134; 14, 292; 16, 10; 26, 24; 27,

50; 33, 96; 84, 156; 55, 72; 60, 256, 290; 61, 334; 69, 259; enz., *nog*. Tote noch, I. 35, 175, *tot nog toe, tot dusverre*.

Noch, Nochte (o. a. in I. 5, 122; 164, 281), voegw. I. 5, 122; 30, 12; 31, 42; 34, 159; 36, 218; 37, 288; 50, 108, 122, 137, 138; 51, 171; enz., *noch*. Voor nochte meer in II. 60, 441 zie men hier II. 220 vg.

Nochtan, Nochtanne (o. a. in II. 71, 24; 73, 100), bijw. I. 87, 44; II. 71, 24; 73, 100; 92, 201, *daarenboven*; I. 3, 71; 12, 224; 55, 82; 60, 273; 62, 11; 77, 108, 116; 148, 39; 151, 87; 160, 107; enz., *nochtans, echter, evenwel, toch*; II. 42, 228, *ten minste*. Zie *Hild. Gloss.* — Nochtan dat, voegw. II. 173, 52; 199, 349; III. 114, 121; 170, 432, *alhoewel*; zie *Mnl. Wdb.* II. 85.

Nochte. Zie Noch, tweede artikel.

Nochtoe, bijw. II. 52, 115, 127; 79, 16, *toen nog, nog*. Zie Huydec. op *St.* I. 140, 364; *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*

Node, znw. Zie Noot, eerste artikel.

Node, Noede (in II. 97, 137), Noden (in II. 194, 154), bijw. I. 38, 296; 136, 408; 168, 83; II. 3, 41; 88, 50; 91, 170; 97, 137; 106, 220; 139, 69; 146, 339; enz., *ongaarne, niet licht*. Zie *Hild. Gloss.*

Nodich, bnw. III. 35, 174, *karig, schriël, zuinig, gierig*. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*

Noede. Zie Node.

Noemen, Nomen, ww. I. 58, 200; 65, 101; 70, 320; 107, 693; 138, 34, 40, 42; 170, 137; II. 51, 105; 52, 119, *noemen*; II. 102, 83, *den naam uitspreken*; III. 33, 64, *vertellen, spreken over*; III. 109, 136, *vermelden*; I. 104, 560; II. 82, 50, *rekenen, tellen*. Zie ook Genant.

Noene, None, znw. vr. I. 21, 219; 63, 35; II. 106, 210; III. 47, 15, *namiddag*; I. 4, 102, *de namiddagdienst*. Zie *Lsp. Gloss.*, *Hild. Gloss.*; en Martin op *Rein.* S. 353.

Noet. Zie Noot, eerste artikel.

Noetsake. Zie Nootsake.

Noit, Noyt (o. a. in II. 59, 372; 94, 38), Noint (o. a. in II. 74, 164; 82, 36), Noynt (in III. 106, 13), bijw. I. 237, 86; 56, 116; 70, 301; 74, 467; 77, 117; VERWIJS Dl. IV.

- 81, 258; 84, 411; 85, 420; 86, 467; 87, 50; enz., *nooit*. Als ontkenning, waar thans het bevestigende *ooit* wordt gebezigd (vergel. hier *No*), vindt men het in I. 31, 26; 37, 271; 39, 8; 56, 110; 58, 186; 63, 30; 64, 79; 65, 120; 69, 266; 76, 63; enz. — Bij I. 153, 143 teekent Dr. Franck (*Alex. V.* 1059) aan: „Misschien *no ooc* in plaats van *noit*.”
- Nojael*, bnw. III. 182, 833, *kuisch*, *rein*. Zie hier III. 213.
- Nomen*. Zie *Noemen*.
- Nommer*. Zie *Nemmer*.
- None*. Zie *Noene*.
- Nonne*, znw. vr. I. 13, 272; 14, 319; III. 71, 22; 73, 85; 74, 128, *non*. Het verklw. *Nonnekijn* vindt men in III. 136, 64.
- Noortsee*, *Nortzee*, znw. vr. II. 72, 55, *Noordzee*.
- Noortwaert*, bijw. III. 131, 19, *noordwaarts*, *naar het noorden*.
- Noot*, *Noet*, *Node* (o. a. in II. 41, 202; 88, 34), znw. vr. en m. (o. a. in I. 168, 63; 126, 721), I. 9, 99; 12, 222; 40, 69; 56, 108; 64, 65, 78; 93, 123; 114, 152; 131, 208; 163, 228; enz., *nood*, *lijden*, *verdriet*, *smart*, *benauwdheid*, *gevaar*; I. 21, 202; 24, 338; II. 15, 88; III. 109, 148, *nood*, *behoefte*; II. 78, 2; 126, 721; 127, 764; 136, 306; III. 60, 529, *strijd*; I. 19, 150; 41, 84; 167, 17; II. 85, 72; 86, 129; 127, 770; 186, 168; III. 16, 285; 75, 198; 114, 151, *nood*, *dwang*, *noodzaak*. — Enen *noot* doen, III. 53, 231, *iemand geweld aandoen*. *Noot* doen, met den *derden* naamval, III. 69, 73, *noodig zijn*, *dienstig zijn* (zie Dr. Verwijs in *Hild. Gloss*). *Noot* hebben, met den *tweeden* naamval der zaak, I. 62, 3; 66, 171; 89, 116; II. 66, 211; 86, 104, *noodig hebben*. *Noot* sijn, met den *derden* naamval der zaak, II. 41, 176; 89, 73, *noodig zijn*, *dienstig zijn*. Ter *noot*, II. 200, 389; III. 16, 292; 114, 143, *in den nood*, *in gevaar*, *in verlegenheid*; I. 127, 48, *desnoods*.
- Noot* (= *noot*, boomvrucht). Zie *Note*, eerste artikel.
- Nootsake*, *Noetsake*, znw. vr. II. 198, 292; III. 54, 278, *noodzakelijke omstandigheid*.
- Nopen*, ww. I. 43, 176, *aanzetten*, *aansporen*, meestal van paarden gebezigd. Zie *Lsp. Gloss*.

- Nortzee. Zie Noortsee.
- Nose, znw. vr. II. 32, 102, *ongemak, ziekte*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Nosegat. Zie Nasegat.
- Nosen, ww. I. 169, 88, *schade aandoen, strijden met*.
Zie *Lsp. Gloss.*
- Not. Zie Note, eerste artikel.
- Note, Noot, Not, znw. vr. II. 50, 37; 86, 124; 94, 41, *noot* (boomvrucht). In III. 33, 268; 51, 172 is het woord overdrachtelijk gebruikt voor *kleinigheid, nietigheid*. Zie Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 98 vg.
- Note, znw. vr. III. 35, 159, *noot* (*muzieknoot*), *toon*.
- Notemuscate, Notenmusscate, znw. vr. I. 185, 95, *notemuskaat, muskaatnoot*. In *Parth.* 970 vindt men *note moscaten* (mv.), in *Flor.* 2571 *notemesscaten* (mv.). Zie vooral *Nat. Bl.* IX. 461 vgg.
- Noten, ww. II. 34, 22, 25, 26; 42, 5; 43, 14; 47, 206, *paren* (van dieren). Zie *Genoten*; en *Tijdschrift*, VI. 51.
- Notenmusscate. Zie Notemuscate.
- Nouwe. Zie Nauwe.
- Noweder...no, voegw. II. 69, 317, *noch...noch*.
Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 486.
- Nu, bijw. en voegw. — A. bijw. I. 2, 8, 36; 4, 94; 5, 143; 7, 6, 12, 24, 28; 9, 106, 116; enz., *nu*. Al nu, I. 103, 551; 138, 70; 162, 192, *nu*. Men vindt nu ter tijt in I. 65, 109; 96, 272; 100, 432; 102, 502; 107, 681, 690; II. 154, 56; n u t e n t i d e n in I. 75, 27; II. 154, 40; 191, 7; n u t e r u r e in I. 103, 554; en n u t e r s t o n t in II. 154, 51. T e r t i j t v a n nu, III. 11, 112, *van nu af*. N u t e v o r e n, III. 22, 210, *vroeger, wat vroeger*. V o r e n u, I. 101, 472, *vroeger*. T o t e n u, T o t n u, I. 100, 406; II. 24, 43, *tot nu toe*. A l s e n u...d a n, I. 153, 5, 8, *nu eens...dan eens* [Vergel. *Mnl. Wdb.* I. 366 vg.; en hier *Alse*, voegw. Op deze plaats heeft het *HS. doen*; zie verder Dr. Franck op *Alex.* IV. 1406; en *Mnl. Wdb.* II. 227]. N u e n d e e c h t, zie *Echt*. Zie mede *Alse*, voegw. — B. voegw. III. 63, 48; 84, 322, *nu*.
- Nuchtens, bijw. III. 125, 9, *des morgens*. Zie *Taal- en Letterbode*, II. 127 vg.; en *Mnl. Wdb.* II. 633.
- Nuloopheit, Nuloepheide, znw. vr. I. 32, 92, *nieuwsgierigheid, dristig jagen of loopen naar nieuwig-*

- heden*. Zie Dr. De Vries, *Mnl. Taalzuiv.* 121 vg.
- Numeer*, *Numere*, bijw. I. 66, 175; 104, 587; 139, 95; II. 85, 92, *van nu voortaan, van dit oogenblik*. Zie *Segh* Gloss. op *Hedenmeer*.
- Nutscap*, znw. onz. II. 49, 26; III. 75, 199, *nut, voordeel*. Zie *Hild.* Gloss.
- Nutte*, bnw. II. 39, 102; 40, 136; 92, 220; 109, 61; 110, 99, *nuttig*; II. 36, 88, *geschikt*.
- Nuttelijc*, — *lic*, bnw. I. 175, 357; II. 31, 76; 69, 299; 204, 6; 206, 10, *nuttig*.
- Nuttelike*, *lijc*, bijw. III. 73, 105, *nuttig*.
- Nutten*, ww. I. 174, 307 (zie I. 196); II. 62, 20, 28, *nuttigen, gebruiken*.
- Nuwe*, *Neuwe*, *Nieuwe*, *Nyeuwe* (o. a. in III. 76, 1; 77, 18), *Niewe* (in II. 197, 273), *Nieu* (in III. 138, 1), bnw. I. 61, 317; 62, 6; 77, 99, 100; 112, 61; II. 41, 196; 50, 74; 99, 213; 150, 81; 186, 179; 189, 314; enz., *nieuw*; II. 84, 34, *versch, nieuw*; II. 95, 60, *nieuwerwetsch, naar den laatsten smaak* (zie *Stroph. Ged.* bl. 191). — Voor *nuwes* in III. 34, 99 zie men hier III. 206. — Voor *nuwe mare* in III. 79, 108 zie *Niemare*. — Voor den vorm *neuwe* zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 111 en 502.
- Nuwelinge*, bijw. III. 54, 284, *onlangs, kort geleden*.
- Nuwes*, bijw., *onlangs*. Zie hier III. 206.
- Nuwinge*, *Newinge*, bijw. I. 108, 740, *onlangs, kort geleden, pas, nieuwelings*.

●.

- O*, znw. vr., *de letter O*. — Alpha ende *O* in II. 79, 24 wordt in bijbeltaal (*Openb.* 1, 8; 1, 11) van God gezegd. Zie *Ned. Wdb.* II. 232; *O*, 209.
- O*, tusschenw. II. 129, 1; III. 57, 407; 88, 68; 90, 157; 98, 139; 99, 208; 101, 277, 1, 5, 7; enz., *o*. *O wach*, zie *Wach*. *O wie*, *O wy*, zie *Wi*.
- Och*, bijw. Zie *Wech*, znw.
- Och*, voegw. Zie *Of*, onderschikkend voegw.
- Och*, tusschenw. I. 137, 1; II. 200, 373; III. 8, 263, 267; 10, 72; 11, 94; 102, 43; 126, 5, 10, 15; enz. *ach, och*.
- Ocht*, *Ochte*, nevenschikkend voegw. Zie *Ofte*, nevenschikkend voegw.

- Ocht, Ochte, onderschikkend voegw. Zie Of, onderschikkend voegw.
- Ode, blijw. II. 142, 170, *gemakkelijk, licht*. Vergel. *Lanc.* II. 25555, 34283; *Belg. Mus.* X. 83, 237; en zie Huydec. op *St.* II. 288 vgg.; en *De Jagers Taalk. Mag.* I. 297.
- Oechschijs. Zie Oochschijs.
- Oefenen, ww. III. 2, 39, *oefenen, bij voortdoring doen, zich bezig houden met.*
- Oefeninge, Oeffeninge, Oefening, znw. vr. II. 213, 281, *oefening, het aanhoudend behandelen van iets*; II. 173, 65; 210, 151, *werk, bezigheid*; III. 98, 145, *oefening, aankweeking van vaardigheid.*
- Oege. Zie Oge.
- Oeit. Zie Oit.
- Oec, Oeck. Zie Ooc.
- Oem. Zie Oom.
- Oer. Zie Oor.
- Oerboerlijc. Zie Oorbaerlijc.
- Oerde, Oerdene. Zie Ordine.
- Oerdeneren. Zie Ordineren.
- Oere. Zie Ore.
- Oerloge. Zie Oorloge.
- Oersake. Zie Oorsake.
- Oest. Zie Oost.
- Oetmodechede, Oetmodelike, Oetmoedechede, Oetmoedelike, Oetmoedich, Oetmoedicheit, Oetmoedigen, Oetmoet. Zie Ootmoedelike, Ootmoedicheit, Ootmoedich, Ootmoedigen, Ootmoet.
- Of, Off, Jof, Ofte, Oft, Ochte, Ocht, Och, voorwaardelijk en grammatisch-verbindend onderschikkend voegw. I. 7, 34; 12, 232, 242; 55, 79; 59, 254; 70, 314; 75, 24; 81, 295; 85, 451; 94, 199; 104, 593; 105, 600; 113, 110; enz., *of* (bij voorwaardelijke zinnen ook *indien*); I. 11, 173; 36, 216; 69, 283; 72, 410; 99, 376; 157, 156; II. 39, 122; 166, 66; 173, 42; III. 87, 22, *alsof*. *Alsof of, alsof*, vindt men in I. 55, 85; 85, 423; 108, 723; 139, 71; 143, 232; II. 11, 352; III. 20, 111. *Gelijc of, zie Gelijc*, blijw. — Men vindt *Of* in I. 113, 110; 143, 232; 162, 206; 171, 198; 174, 303; enz.; *Off* in III. 65, 132; 66, 142; 87, 22, 36; 91, 169; enz.; *Jof* in II. 38, 70;

- 39, 118; 40, 131; 46, 161; Ofte in I. 147, 5; Oft in I. 7, 34; 11, 173; 12, 232, 242; 36, 216; enz.; Ochte in I. 140, 128; 142, 215; III. 5, 167; 7, 230; 38, 297; enz. (zie hier III. 199 vg.; 207); Ocht in I. 55, 85; 59, 254; 61, 322; 69, 283; 72, 410; enz.; Och in I. 70, 314. — Voor Of in III. 108, 92 zie men hier III. 210. — Zie *Ned. Wdb.* O, 67 vgg.
- Of, tegenstellend nevenschikkend voegw. Zie Ofte, nevenschikkend voegwoord.
- Officiale, znw. m. II. 180, 128, *die een geestelijk ambt bekleedt*, Lat. *officialis*. Zie Du Cange (ed. Henschel), IV. 701. Men vindt het woord ook in *Lsp.* III. 14, 194.
- Ofgaen. Zie Afgaen.
- Oft, nevenschikkend voegw. Zie Ofte, nevenschikkend voegw.
- Oft, onderschikkend voegw. Zie Of, onderschikkend voegw.
- Ofte, Oft, Of, Jof, Ochte, Ocht, Off, Offte, tegenstellend nevenschikkend voegw. I 7, 22; 8, 46; 10, 135; 16, 14; 18, 101; 19, 150; 20, 186; 35, 190; 36, 250; 42, 133; 44, 237; 52, 179; enz., *of*. — Men vindt Ofte in I. 8, 46; 10, 135; 16, 14; 20, 186; 44, 237; enz.; Oft in I. 7, 22; 36, 250; 52, 179; 78, 163; 79, 187; enz.; Of in I. 18, 101; 42, 133; 78, 176; 79, 193; 114, 135; enz.; Jof in II. 32, 94; 38, 69; 39, 111, 124; 40, 165; enz.; Ochte in I. 67, 189; II. 131, 107; 132, 116, 117; III. 34, 114; enz.; Ocht in I. 35, 190; 74, 468; 140, 111; II. 97, 137; III. 44, 536; enz.; Off in III. 65, 135; 66, 157, 158; 68, 12, 13; enz.; Offte in III. 66, 138. — Zie *Ned. Wdb.* O, 59 vgg.
- Ofte, onderschikkend voegw. Zie Of, onderschikkend voegw.
- Oge, Ooge (in II. 109, 48), Oege (in III. 8, 255; 21, 175), znw. onz. I. 10, 143, 161; 14, 285, 311; 15, 322; 26, 8; 32, 59; 40, 75; 41, 113; 44, 220; 48, 57; enz., *oog*. Voor II. 68, 261 zie men hier II. 221. Voor III. 38, 280 zie men hier III. 207.
- Oic, Oick. Zie Ooc.
- Oint. Zie Oit.
- Oirbaer. Zie Oorbaer.

- Oirberlijc. Zie Oorbaerlijc.
- Oirde. Zie Ordine.
- Oirloff. Zie Oorlof.
- Oit, Oyt, Oint, Oeit, bijw. I. 30, 4; 123, 508; 167, 20, *altijd*; III. 189, 27, *voor altijd, voorgoed*; I. 100, 411, 416; II. 60, 410; 65, 166; 74, 162; III. 148, 135, *ooit*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Oket, Ocket, znw. (het geslacht blijkt niet), II. 196, 227, *slinksche streek, bedrieglijke vond*; MLat. *hoquetus*, OFr. *houquet*. Zie *Du Cange* (ed. Henschel), III. 674, 695; VII. 202, 204. — Het Leidsche HS. van de *Nieuwe Doctrinale* heeft, volgens Blommaert, *Oudvl. Ged.* III. 150, op deze plaats *acketten*. Dit woord staat in beteekenis met *oket* gelijk, maar is in oorsprong daarvan onderscheiden. Zie *Mnl. Wdb.* I. 303. — *Oket schijnt* ook voor te komen in eene plaats in het Groote Hulthemsche Handschrift, in No. 148 (zie *Vad. Mus.* III. 157), vs. 698. Willems gaf in 1836 in *Bijl.* op *Rein.* bl. 295 van die plaats de lezing *akette*, en in 1842 in *Belg. Mus.* VI. 208 de lezing *okette*.
- Ockisoen. Zie Occusoen.
- Occusoen, Ockisoen, znw. onz. III. 40, 359, *gelegenheid* (In 't Fransch, *Rose*, 2390: *Et querras achoison d'aler*); II. 195, 180; 197, 267; 200, 392; III. 16, 298; 29, 8, 18, *oorzaak, reden, aanleiding*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Olas, tusschenw. III. 174, 561, *helaas*. Zie *Alaes*, *Eilaes*, *Laes*; en *Mnl. Wdb.* I. 329; II. 599.
- Olie, znw. vr. II. 2, 21 (zie II. 214); 37, 23; 40, 146, 157; 41, 182; 197, 261; III. 114, 151, *olie*.
- Olifant, znw. m. II. 30, 36, *olifant*; I. 47, 16; 48, 34; 49, 60, *elpenbeenen horen*. Zie *Ned. Wdb.* O, 119 vgg.
- Olive, znw. vr. II. 37, 23, *de vrucht of bes van den olijboom*. Zie *Ned. Wdb.* O, 123 vg.
- Om. Zie Omme.
- Ombe. Zie Omme.
- Ombedect. Zie Onbedect.
- Omberaden. Zie Onberaden.
- Ombesmet. Zie Onbesmet.
- Ombevaen. Zie Ommevaen.
- Ombieden. Zie Ontbieden.

- Omdat, Ommedat** (o. a. in I. 124, 541; II. 55, 250), voegw. I. 19, 149; 21, 198, 203; 22, 237; 31, 34; 35, 184; 72, 404; 73, 449, 453; 74, 5, 7; enz., *omdat*; I. 91, 43; 108, 735; 161, 134; II. 10, 296; 44, 69; 46, 152; 55, 227, 250; 135, 249, 265; 152, 54; enz., *opdat*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Ned. Wdb.* O, 185 vgg.
- Omdies, Omdies dat**, voegw. II. 108, 13; III. 36, 200, *omdat*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 77.
- Ommacht**. Zie **Onmacht**.
- Ommare**. Zie **Onmare**.
- Omme, Ombe** (o. a. in I. 83, 371; 85, 418), **Om**, voorz. en bijw. — A. voorz. I. 3, 62; 43, 191; 56, 122; 185, 125; II. 2, 25; 45, 95; 46, 159; 156, 29; 165, 54, *om* (in betrekking tot de plaats); I. 55, 83; 122, 486; 131, 201; 147, 14; II. 89, 69; 194, 122, 158; 196, 205; 202, 442; III. 36, 179; 160, 120; 185, 932; 186, 961; 187, 987; 191, 78; 192, 114, *om, voor* (bij verwisseling, ruiling, prijs, loon, vergelding); I. 30, 11, 12; 61, 319; 70, 305; 79, 179, 180; 129, 118; 171, 202; II. 28, 177, 178, 179, 180; enz., *om, aan, over* (bij werkw., die *denken* beteekenen); I. 59, 223; 70, 318; 89, 97; 93, 160; 104, 570; 170, 153; III. 89, 86, *naar, om* (bij *vragen*, enz.); II. 13, 43, *aan* (zie Dr. Verdams opm. bij *Theoph.* 383); II. 207, 42, *tot*; I. 2, 25; 19, 141; 32, 58; 47, 8; 55, 63; 56, 113; 58, 185, 206; 60, 268, 269; 65, 130; 69, 289; enz., *om, wegens*; I. 12, 206; 14, 292; 16, 25; 18, 105; 26, 27; 40, 41; 100, 415; 107, 710; 114, 142; 132, 252; enz., *om* (bij de zaak die men wenscht te verkrijgen, of het doel dat men wenscht te bereiken); I. 61, 317; 68, 246; 79, 184; 100, 407; 145, 325; II. 85, 87; 99, 190; 135, 256; 153, 24; 172, 34; 193, 109, enz., *om* (als aanduiding van een doel dat men met eene handeling zoekt te bereiken, bij de onbep. wijs van een ww. of bij een bnw.). **Om** te vindt men in I. 16, 32; 29, 120; 31, 38; 48, 46; 58, 181; 60, 287; 61, 296; 66, 148; 73, 437; 76, 94; 81, 280; enz. **Om dies, Om dies dat**, zie **Omdies**. Voor **Om dies** in II. 6, 169 zie men hier II. 216. **Om Gode**, I. 59, 229; III. 26, 142; 179, 738, *om Gode, om God* (waarbij men zich op God beroept om de

rechtmatigheid eener bede of de waarheid eener verzekering te doen gevoelen). Om niet, zie Niet. Om niet geven, zie Geven. — B. bijw. Alomme ende omme (om), Alomme entomme, I. 151, 48; II. 60, 414; 110, 76; III. 6, 192, *aan alle kanten, overal*. Zie ook Alomme. — Zie *Ned. Wdb. O*, 128 vgg.

Ommedat. Zie Omdat.

Ommegaen, ww. I. 69, 285, *omgaan, in de rondte om iets gaan*; I. 14, 285, 311, *omgaan, her- en derwaarts gaan*; II. 90, 121; III. 88, 67, 71, *omgaan, verkeer, in gezellig verkeer leven*; II. 93, 235, *omgaan, zich in het verkeer met iemand gedragen*. Zie *Ned. Wdb. O*, 212 vgg.

Ommeganc, znw. m. I. 154, 76; II. 169, 94, *omvang, uitgestrektheid*; III. 4, 132, *omkeer*. Zie *Lsp. Gloss. op Ommegaen*; en *Ned. Wdb. O*, 223 vgg.

Ommekeren, ww. II. 30, 26, *omkeeren, omwenden*; II. 162, 77, *omkeeren, terugkeeren, teruggaan*. Hem ommekeren, II. 140, 110; III. 136, 48, *zich omkeeren*.

Ommecomen, ww. III. 140, 57, *verstrijken, ten einde komen*. Zie *Ned. Wdb. O*, 340.

Ommeleiden, Ommeleiden, ww. III. 75, 174, *verleiden, listig overhalen*.

Ommeliggen, ww. II. 73, 109, *omlegeren, omsluiten, omsingelen*.

Ommelopen, ww. I. 154, 21, *omloopen, om iets heen loopen*; II. 194, 120, *omloopen, rondloopen*. Zie *Ned. Wdb. O*, 396 vgg.

Ommeseilen, ww. III. 85, 357, *omzeilen, in verschillende richtingen zeilen, her- en derwaarts zeilen*.

Ommesien, Omsien, ww. II. 104, 140, *omzichtig nagaan*; III. 91, 166, *rondzien, opmerken*.

Ommeslaen, ww. III. 130, 27, *omslaan, omverwerpen*; III. 85, 360, *omwerpen*.

Ommevaen, Ombevaen, Omvaen, ww. III. 117, 18; 133, 20, *omvangen, omvatten*; III. 125, 3, *omvangen* (in figuurlijke toepassing). Zie *Ned. Wdb. O*, 674 vgg.

Ommewerpen, Ommeworpen (in II. 135, 250), ww. I. 45, 246, *om iets werpen*; II. 135, 250 vg., *omwerpen, omverwerpen*; II. 144, 257, *zijn paard omwenden*.

- Omnipotent**, bnw. III. 30, 58, *almachtig*.
Omoedelike. Zie Ootmoedelike.
Ompays. Zie Onpais.
Omsien. Zie Ommesien.
Omtrent, **Omtrint** (in III. 193, 124), **Ontrent** (in I. 176, 386), *bijw. en voorz.* — A. *bijw.* I. 112, 71; 176, 386; III. 193, 124, *rondom*, *rond*, *in de rondte*; I. 11, 183; 70, 324; II. 32, 96; 77, 39; 128, 789, *omtrent*, *omstreeks*, *ongeveer*, *om en bij*; III. 90, 149, *daaromtrent*, *daarover* (zie *MLoep Gloss.*). — B. *voorz.* I. 184, 82; II. 37, 39; 41, 172; III. 129, 19; 175, 586, *rondom*, *in den omtrek van*, *in de nabijheid van*; I. 103, 548; II. 106, 210; III. 148, 138, *omtrent*, *omstreeks*. Zie *Ned. Wdb.* O, 649 vgg.
Omvaen. Zie *Ommevaen*.
Onbate, *znw. vr.* III. 52, 189, *nadeel*. Zie *Hild. Gloss.*
Onbedacht, *bnw.*, *onbewust*. Van hem selven onbedacht werden, I. 47, 11, *buiten zich zelven geraken*. In het *Mnl.* vindt men hem bedenken ook in de beteekenis van *bij zich zelven zijn*, *bij zijne zinnen zijn* (*Mnl. Wdb.* I. 625), en *bedacht sijn* in die van *zijne bezinning terugkrijgen*, *tot zich zelven komen* (*Mnl. Wdb.* I. 608).
Onbedect, **Ombedect**, *bijw.* I. 12, 235, *ronduit*, *zonder omwegen*.
Onbedwongen, *bnw.* III. 122, 2, 12, *vrij*. *Vergel. Mnl. Wdb.* I. 674 vg.; en *Ned. Wdb.* O, 944 vgg.
Onbegripelijc, *bnw.* III. 151, 9, 17, *onbegrijpelijk*. Voor III. 151, 16, 17, leest men in 't *Latijn*: „*qui ubique cominus nescit apprehendi.*”
Onbeidich, **Ontbeidech**, *bnw.* III. 7, 220, *ongeduldig*.
Onbekent, **Onbecant**, *bnw.* III. 144, 5; 155, 19, *onbekend*.
Onbelet, *bnw.* III. 83, 291, *onbelet*, *onbelemmerd*, *ongehinderd*. Zie *Ned. Wdb.* O, 995
Onbequame, *bnw.* III. 6, 214, *onaangenaam*, *hatelijk*; II. 86, 127, *nadeelig*, *schadelijk*; II. 94, 13, *ondoentlijk*. Bij die laatste plaats lette men op het spreekwoord (*Harreb.* I. 56): „De bloem, daar de bij honig uit zuigt, daar zuigt de spin venijn uit.”
Onberaden, **Oمبرaden**, *bnw.* I 7, 5, *onver-*

- zorgd.* Zie Clignett, *Bijdr.* 213 vg; en *Mnl. Wdb.* I. 904.
- Onbereit, Onbereyt, bnw. III. 70, 110, *niet geschikt, niet in staat.*
- Onberen. Zie Ontberen.
- Onbesceit, znw. onz., *onbescheid, gebrek aan oordeel en verstand, onverstand, dwaasheid.* Bi onbesceide, Met onbesceide, III. 27, 176; 84, 325, *op eene onverstandige wijze, zonder oordeel, zonder verstand.*
- Onbescolden, Onbescouden. bnw. II. 174, 110, *onberispt, vrij van berisping.* Zie *Ned. Wdb.* O, 1046.
- Onbeseten, bnw. III. 119, 40, *niet bevangen, niet bezielt, niet vervuld met.* Zie *Mnl. Wdb.* I. 1051, bij 7.
- Onbesmet, Onbesmit, Ombesmet, bnw. II. 211, 190; III. 154, 20, *onbesmet*
- Onbetame, bnw. III. 68, 33, *niet passend voor, onaangenaam.* Zie *Hild. Gloss.*
- Onbewaert, bnw. II. 104, 156, *onbewaakt, onbeschermd, onbeveiligd.*
- Onbinden. Zie Ontbinden.
- Onblide, bnw. I. 139, 73; 141, 183; III. 149, 7, *treurig, bedroefd, droevig.*
- Ondaen. Zie Ontdaen.
- Ondaet, znw. vr. I. 18, 73, 91; 20, 160, 183; II. 200, 391; III. 181, 791; 186, 963; 187, 973, *misdaad, wan- daad, wanbedrijf, schandelijke daad.*
- Ondanc, znw. m. II. 201, 420, *mishagen, ongenoegen, verdriet, misnoegen.* Ondanc hebben, II. 186, 173; III. 126, 22, *verdriet hebben, wraak ondervinden, gestraft worden, boeten.* Te ondanke, Tondanke, I. 44, 237, *wat tegen iemands zin is, wat iemand mis- haagt.* Haer ondancs, II. 193, 98, *tegen hunnen wil* (zie Ondanc, Ondancs, voorz.). Zie *MLoep Gloss.*; en *Ned. Wdb.* O, 1182 vgg
- Ondanc, Ondancs, voorz. II. 112, 144; 113, 223; III. 141, 20, *ondanks.* Zie Ondanc, znw.; *Ned. Wdb.* O, 1187 vg.; en vergel. hier II. 193, 98.
- Ondecken. Zie Ontdecken.
- Onder, voorz. en bijw. — A. voorz. I. 6, 171; 9, 91; 48, 39; 49, 97; 64, 90; 100, 416; 125, 586; 126, 24; 145, 327; 149, 75; enz., *onder*; I. 58, 208, *onder, aan den voet van*; I. 20, 185; 54, 22; 73, 455; 79, 189;

- 93, 127, 157; 96, 259; 107, 683, 685, 704; enz., *onder, tusschen, met, bij*. Onder Gode, II. 93, 229, *op aarde* (verg. I. 100, 416; 126, 24; II. 157, 71). Onder wint, I. 148, 61, *onder den wind, van den kant daar de wind was* (bij Gaut.: *qua magis incumbit ventorum spiritus urbi subiiciunt ignem*). — B. bijw. I 176, 387; II. 22, 368; 23, 5; 28, 212; 75, 203; 205, 51, *onder*. Tonder sijn, III. 11, 89, en Tonder liggen, III. 105*, 136, *aan lager wal zijn, het onderspit gedolven hebben, er slecht aan toe zijn* (zie *Ned. Wdb. O*, 1214). Onder .... ende, I. 137, 15; II. 23, 15; 129, 8, *zooewel . . . als* (zie Dr. De Jagers *Archief*, I. 69 vgg.; *Lsp. Gloss.*; *Ned. Wdb. O*, 1235). — Zie *Ned. Wdb. O*, 1194 — 1239.
- Onderdaen, bnw. I. 158, 17; 161, 162; 162, 178, 182; 164, 256; II. 43, 28; 56, 294; 62, 25; 63, 64; 75, 213; enz., *onderdanig*.
- Onderdanich, — nech, bnw. II. 74, 140; 168, 57; III. 82, 234, *onderdanig*.
- Onderdoen, ww. II. 75, 175, *onderwerpen, in zijne macht brengen*.
- Onderdriven, ww. II. 132, 138, *onderwerpen, bedwingen*.
- Ondergaen, ww. (klemtoon op *onder*), I. 20, 184, *ondergaan*. In II. 55, 261 is de onbep. wijze als znw. gebruikt in den zin van *ondergang*. Zie *Ned. Wdb. O*, 1299 vgg.
- Ondergaen, ww. (klemtoon op 't ww.), I. 4, 115, *den weg tot iets afsnijden*; III. 186, 943, *listig berooven van*. Een swaert ondergaen, III. 147, 92, *den slag van het zwaard ontwijken*. Zie Huydec. op *St.* I. 92 vg., en II. 503; Dr. Moltzer op *Esm.* 943; en *Ned. Wdb. O*, 1302 vgg.
- Onderkennen, Onderkinnen, ww. II 201, 437, *onderkennen, onderscheiden*. Zie *Ned. Wdb. O*, 1372 vgg.
- Onderkinnen. Zie Onderkennen.
- Ondercussen (Hem), ww. I. 104, 579, *elkander kussen*. Zie *Taalk. Mag.* III. 451; *Ned. Wdb. O*, 1237.
- Onderlachen (Hem), ww. I. 173, 268, *elkander toelachen*. Zie *Taalk. Mag.* III. 451 vg.; en *Ned. Wdb. O*, 1237.
- Onderlinge, Onderlingen, Onderline, bijw. I. 97, 284; 113, 107; 176, 376; II. 134, 193; 149, 58; III. 30, 43; 41, 393, *onderling, onder elkander*.

- Onderminnen, ww. III. 2, 20, *elkander beminnen*.
Zie *Taalk. Mag.* III. 451; *Ned. Wdb.* O, 1237; en hier III. 197. Voor III. 2, 21, 22 zie men hier III. 196
- Ondernemen (Hem), ww. I. 173, 262, *elkander nemen, elkander vatten, elkander omhelzen*. Zie *Taalk. Mag.* III. 452; *Ned. Wdb.* O, 1237
- Ondersate, znw. m. II. 91, 159, 179, *onderzaat, onderdaan*.
- Ondersceit, Onderscheit, znw. onz. III. 67, 3, *onderscheid, verschil*.
- Onderscriven, ww. III. 9, 10, *elkander schrijven*.
- Ondersenden, ww. III. 9, 11, *elkander zenden*.
- Ondersien (Hem), ww. I. 173, 269, *elkander aanzien*.
Zie *Taalk. Mag.* III. 452; *Ned. Wdb.* O, 1237.
- Onderslaen, ww. II. 136, 287, *naar beneden slaan, neervellen*.
- Ondersniden, ww. II. ¹¹⁶106, 406, *afbreken, afwisselen*. Zie *Ned. Wdb.* O, 1238. — Men vindt het wapen van Willem Borchgrave van der Tommen, waarvan t. a. pl. gesproken wordt, afgebeeld op de eerste der platen achter de uitgave van den *Grimbergschen Oorlog*.
- Ondersoec, znw. m. II. 33, 130, *proefneming, middel*.
- Ondersoeken, ww. II. 91, 175; 189, 294, *onderzoeken*.
- Onderspreken, ww. III. 2, 4!, *elkander toespreken, met elkander spreken*. Zie hier III. 197; en *Hild. Gloss.*
- Onderstaen, ww. I. 130, 180, *ondernemen* Zie *Hild. Gloss.*
- Onderste, bnw. II. 23, 7; 28, 191, 200, *onderste, laagste, benedenste*. Voor *onderste* in III. 28, 193 leze men *opperste*; zie hier III. 219 vg.
- Ondervinden; Ondervynden, ww. I. 108, 754; II. 13, 14; III. 75, 195, *onderzoeken*; II. 13, 37; 14, 45; 189, 291; III. 16, 288; 174, 553, *bevinden, te weten komen, leeren kennen, door onderzoek vernemen*. Zie *MLoep Gloss.*; *Lsp. Gloss.* — Over het onzuivere rijm in II. 14, 45, 46 zie men Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 34.
- Onderwinden en Hem onderwinden, I. 57, 168; II. 188, 269, *wagen, ondernemen*; III. 51, 174, *zich inlaten met, den strijd wagen met* (zie *Lsp. Gloss.*).
- Ondier, znw. onz. II. 24, 40, 57, *slecht gedierte, mon-*

- sterachtig gedierte*. Dat vuul gedier, in II. 24, 57, wordt in *L. O. H.* verklaard door de „*helsche draak*, zoo als die op middeleeuwsche schilderijen wordt voorgesteld, de zielen der godloozen verslindende.” Dit is onjuist; vergelijk *L. O. H.* 4819.
- Ondoecht. Zie Ondoget.
- Ondoen. Zie Ontdoen.
- Ondoget, Ondoecht, znw. vr. III. 66, 171; 80, 141, *slechtheid, ondeugd, zonde*.
- Ondragen. Zie Ontdragen.
- Onere (in III. 112, 52), Onnere, Onneer (in III. 104, 113), znw. vr. I. 8, 66; 28, 87; 54, 52; 114, 142; 121, 416; 129, 130; 134, 324; II. 44, 84; 100, 12; 168, 61; 184, 99; enz., *schande*
- Oneren, Onneren, ww. I. 89, 109; 132, 248; III. 60, 537, *onteeren, te schande maken*. Geoneert, Geonneert, III. 191, 88, *te schande gemaakt, ont-eerd, van zijnen goeden naam beroofd*; zie *Mnl. Wdb.* II. 1457, 1458. Vergelijk Onteren.
- Ongave, bnw. II. 167, 32, *slecht*. Vergel *Mnl. Wdb.* II. 936 vgg.
- Ongebeden, bnw. III. 27, 150, *zonder dat men het hem verzocht had, ongebeden*.
- Ongedaen, bnw. I. 59, 218, *onvoltooid, niet bereikt, niet verkregen*; III. 71, 10, *die niet gedaan heeft wat hij wilde* (zie *Lsp. Gloss*); II. 25, 84, *wanstaltig, schrikkelijk, vreeselijk*.
- Ongedeelt, bnw. I. 45, 275, *ongelijk*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1041 vg.
- Ongedout, Ongedult, znw. onz. I. 142, 210; III. 92, 208; 150, 6, *droefheid, verdriet, ongeluk*. Zie Dr. De Vries, *Taalz.* 127 vg.
- Ongeduert, bijw. II. 79, 35, *zonder tusschenpoozen, achtereen*.
- Ongedult. Zie Ongedout.
- Ongedwelte, bijw. II. 25, 67. Voor dit woord wordt in II. 219 verwezen naar den eersten druk dezer *Woor-denlijst*, waar Dr. Verwijs schreef: „Doch wat is nu *ongedwelte*? Ook hier moeten wij gissen. In het Ohd. is gatwälti, *retardatio*, van gatweljan, *cessare*; Mhd. twelen, *morari*; twellen, *retardare*. Zie Graff, V. 550; Benecke, *Mhd. Wtb.* III. 160. *Ongedwelte*

- is dan misschien een adv., dat de beteekenis heeft van *zonder ophouden, aanhoudend.*"
- Ongeheten, bnw. II. 149, 65, *ongenoodigd.*
- Ongehiere, Ongehier, Ongier, bnw. I. 5, 132; 24, 321; 148, 62; II. 24, 32, 39; III. 142, 22, *vreeselijk, schrikwekkend, afschuwelijk, akelig.* Zie *Lsp. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1141.
- Ongehoont, Ongehoent, bnw. I. 139, 75, *onbedrogen, niet bedrogen, verzekerd*; III. 99, 178, *in zekerheid, ongedeerd.* Zie *Hild. Gloss.*
- Ongehoort, bnw., *ongehoord.* Ongehoort sijn met enen, II. 101, 41, *niet geacht worden door iemand, niet in tel zijn bij iemand.* Zie *Stroph. Ged. Gloss.*; *Hild. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1147 vg.
- Ongelden. Zie Ontgelden.
- Ongeleert, bnw. II. 164, 25, *ongeleerd, onwetend, dom.*
- Ongelet, bijw. II. 127, 739; III. 15, 265; 165, 258, *zonder dralen, onverwijld.*
- Ongelijc, bnw. II. 52, 145; III. 67, 5; 118, 1, *ongelijk, verschillend.*
- Ongelijc, znw. onz. III. 182, 836, *ongelijk, onrecht.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1241 vg.
- Ongelimpe, znw. vr. en m. III. 87, 13, *schande, smaad, oneer.* Zie *MLoep Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1266 vg.
- Ongeloent. Zie Ongeloont.
- Ongelogen, bijw. I. 79, 187; II. 118, 405, *ongelogen, waarlijk.*
- Ongeloont, Ongeloent, bnw. III. 45, 576, *onbe loond, zonder belooning.*
- Ongelove, znw. onz. II. 13, 30; 172, 17, *ongeloof.*
- Ongelovelijc, -lyc, bnw. II. 149, 46, *ongeloofelijk, niet te gelooven.*
- Ongeluc, znw. onz. III. 144, 24, *ongeluk.*
- Ongemaet. Zie Ongemate.
- Ongemac, znw. onz. II. 95, 76, *smart, verdriet* (subjectief); II. 3, 68; 123, 609, *smart, verdriet, leed, last, schade, pijn* (objectief). *Tongemake*, I. 53, 6; 55, 59, 64; 89, 101; 137, 8; 139, 100; II. 13, 44; 142, 195; III. 57, 394, *misnoegd, bedroefd, in eene onaangename stemming.* Zie *Hild. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1311 vgg.
- Ongemat, bnw. III. 91, 182, *niet overwonnen, niet ingenomen.*

- Ongemate, Ongemaet, bnw. II. 164, 14; III. 32, 36, *onmatig, buitensporig*.
- Ongemeten, bnw. III. 173, 538; 181, 808, *onmetelijk*. Zie *Hild. Gloss.*
- Ongenade, znw. vr. III. 118, 11, *onvriendelijke behandeling*; III. 41, 402, *kwelling* (zie hier III. 207).
- Ongenadich, Ongenadech, bnw. II. 164, 12; III. 104, 90, *onbarmhartig, wreed*. Zie *MLoep Gloss.*
- Ongenoechte, Ongenoecht, znw. vr. III. 72, 47, *ongenoegen, onaangename stemming, verdriet*.
- Ongeprijet, Ongeprijst, bnw. III. 73, 97, *geene waarde hebbende, zonder waarde*. Zie *Mnl. Wdb. II. 1473*.
- Ongequelt, bnw. III. 160, 103, *zonder in vrees te leven voor*.
- Ongeraect, bnw. III. 80, 163, *ongeschikt*.
- Ongerecht, bnw. II. 177, 23, *onrechtvaardig, die niet naar recht en billijkheid handelt, die niet nauwgezet van geweten is*. Zie *Mnl. Wdb. II. 1499* vg.
- Ongereet. Zie *Ongereit*.
- Ongereit, Ongereet, bnw. I. 132, 258; 133, 272; III. 120, 52, *niet te verkrijgen, niet voorhanden, niet te vinden*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Mnl. Wdb. II. 1514*.
- Ongerec, znw. onz. I. 8, 44, *ongeluk*. *Tongereke*, I. 97, 288; II. 124, 630, *ongesteld, in slechten staat*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Ongeroe, bnw. II. 41, 203, *onrustig*. Zie *Mnl. Wdb. II. 1555*.
- Ongescaet, bnw. II. 79, 37, *ongeschonden, ongeschaard*.
- Ongescapen, Ongescepen, bnw. II. 158, 27, *wanschapen*. *Vergel. Mnl. Wdb. II. 1588* vgg.
- Ongesceiden, bnw. III. 101, 284, *ongescheiden, vereenigd*.
- Ongespaert, bijw. II. 103, 99; 124, 648; III. 13, 156, 168; 53, 260; 58, 445; 80, 153; 160, 111, *zonder dralen, onverwijld, terstond*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Hild. Gloss.*
- Ongestade, bnw. I. 176, 407; 177, 408; II. 164, 22, *onstandvastig, ongestadig, wisselvallig*.
- Ongestadich, Ongestadech, bnw. II. 69, 306; 164, 11, *onstandvastig, ongestadig*.
- Ongestadicheit, Ongestadechede, znw. vr.

- II. 166, 5, *onstandvastigheid, ongestadigheid, onbestendigheid.*
- Ongestoort, Ongestort, bnw. II. 209, 106, *niet gestoord, niet ontsteld, niet verward, rustig, kalm, oplettend.*
- Ongestraft, bnw. III. 74, 130, *ongestraft.*
- Ongetellet, Ongetelt, bnw. III. 161, 134; 187, 988, *ongeteld, niet geteld*; III. 26, 118, *niet geteld, niet aangeraakt*; II. 77, 29, *ontelbaar.*
- Ongetempert, bnw. II. 92, 203, *wild, woest.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1737 vg.
- Ongetemt, Ongetimt, bnw. III. 142, 23, *ongetemd.*
- Ongetrouwe, bnw. I. 13, 277; 109, 769, *onoprecht, ontrouw, trouweloos, verraderlijk, slecht*; III. 128, 29, *onbetrouwbaar, waarop men geen staat kan maken.*
- Ongetrouwicheit, Ongetruwecheyt, znw. vr. II. 166, 6, *ontrouw.*
- Ongevaen, bnw. III. 155, 15, *niet gevangen, vrij.*
- Ongeval, znw. onz. I. 11, 165; 26, 20; 112, 81; 122, 474; 137, 3, 24; II. 7, 214; 26, 128; III. 2, 27; 7, 229; enz., *ongeluk, ramp, leed.*
- Ongevallich, Ongevallech, bnw. I. 86, 14; III. 8, 267, *ongelukkig.*
- Ongeveynst. Zie Ongevenst.
- Ongeven. Zie Ontgeven.
- Ongevenst, Ongeveynst, bnw. III. 97, 133, *ongeveinsd, zonder veinzerij, oprecht.* Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1803 vg.
- Ongevoech, Ongevouch, znw. onz., *wat niet voegt of past.* Tongevoege, II. 91, 167, *op eene ongepaste wijze, ongepast, niet betamelijk, onwelvoeglijk.*
- Ongewaricheit, Ongewarechede, znw. vr. II. 165, 36, *onoprechtheid, bedrieglijkheid, leugenachtigheid.* Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1867 vg.
- Ongewedere, Ongeweder, znw. onz. II. 9, 273, *onweder.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1872.
- Ongeweldich, bnw. met den tweeden naamval, II. 149, 39, *niet in het bezit van, niet meester over, niet in zijne macht hebbende.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1879.
- Ongewone, Ongewoene, Ongewoen, bnw. I. 152, 94; II. 106, 218, *ongewoon, niet gewoon.*
- Ongewormte, znw. onz. II. 28, 204, *ongedierte,*
VERWIJS DI. IV. 36

- monsterachtig gedierte*, vooral op de slangen, adders en ander gewormte in de hel toepasselijk.
- Ongewroken, bnw. I 157, 2, *ongewroken, ongestraft*.
- Ongiere, Ongier. Zie Ongehiera.
- Ongoet, bnw., *slecht, verkeerd*. Tongoede maken, III. 190, 60, *betaald zetten, doen opbreken*. Zie *Dram.* P. 65.
- Onhoude, Onhout, bnw. I. 138, 44, *ongunstig*.
- Onkeren. Zie Ontkeren.
- Oncusc, bnw. II. 66, 193; 90, 126, *onkuisch*.
- Oncuscheit, Oncushede, Oncuscete, znw. vr. II. 62, 50; 65, 154; 67, 221, *onkuischheid*. Voor II. 65, 154 zie men hier II. 221.
- Onlange, Onlanc (o. a. in I. 70, 319; 77, 100), bijw. I. 29, 112; II. 34, 38; 125, 688; 165, 42; 174, 85; 190, 338; III. 41, 412; 42, 438, 446, *niet lang, kort, korten tijd*; I. 70, 319; 77, 100, *kort geleden, niet lang geleden*.
- Onlanc, bnw. I. 84, 403; II. 185, 140, *kort*.
- Onlanc, bijw. Zie Onlange.
- Onlede, znw. vr. III. 15, 269, *werk, arbeid, drukte, bezigheid*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Onlustich, Onlustech, bnw. I. 27, 54, *ziek*.
- Onmacht, Ommacht, znw. vr. I. 32, 77; 33, 107; 47, 12; 48, 42; 50, 115; 95, 238; 141, 186; 143, 260; III. 6, 196; 7, 247; 8, 259; 58, 460; 60, 527, *onmacht*.
- Onmare, Onmaer, Ommare, bnw. III. 84, 315, *gehaat, veracht*. Iet onmare hebben, I. 139, 92; II. 17, 182, *minachten, geringschatten, verachten, verafschuwen*. Het gevet mionmare, en het hevet mionmare, III. 128, 16, 23, *het doet mij leed, het hindert mij, het is mij onaangenaam* (zie *Mnl. Wdb.* II. 1800). Zie Mare; en *Stroph. Ged.* Gloss.
- Onmate, znw. vr. II. 91, 160; III. 43, 472, *buitensporigheid, onbescheidenheid*. Zie *MLoep* Gloss.
- Onminne, znw. vr. III. 67, 179, *twist, tweedracht*.
- Onneer. Zie Onere.
- Onnen, ww. met den derden naamval van den persoon, en den tweeden naamval der zaak, (3 pers. enk. teg. tijd aant. wijs an; 2 pers. mv. teg. tijd aant. wijs ont; verl. tijd onste), I. 135, 372; 143, 243; II. 28,

- 190; III. 85, 340; 188, 1005, *gunnen*. De onbep. wijs is als znw. gebruikt in I. 156, 97, waar *Wale Onnen Goedgunstigheid* is.
- Onnere. Zie Onere
- Onneren. Zie Oneren.
- Onnosel, Onnoesel, bnw. III. 30, 49, *onschuldig*.
- Onnutte, bnw. II. 11, 342; 206, 4, *onnut, zonder nut*.
- Onnuttelike, Onnuttelyken, bijw. III. 75, 192, *onnut, verkeerdelyk*.
- Onpais, Ompays, znw. m. II. 159, 81, *twist, oorlog*.
- Onpuntelike-lyken, bijw. III. 67, 180, *ongepast*.
Zie *Hild.* Gloss.
- Onraste, znw. vr. III. 44, 526, *onrust, zorg, kommer*.
Zie *Lsp.* Gloss.
- Onrecht, bnw. II. 201, 408, *onrechtvaardig, onbillijk, in strijd met de rechtvaardigheid*; II. 191, 25; III. 63, 39; 83, 279, *onrechtmatig*.
- Onrecht, znw. onz. II. 90, 139, 144; 173, 39; 197, 250; 201, 404, 435, 436; 202, 456, 460, 466; III. 65, 106; enz., *onrecht, onrechtvaardigheid, onbillijkheid*.
- Onrecht hebben, II. 97, 127, *onrecht hebben*.
- Tonrechte, Tonrecht, II. 20, 314; III. 85, 351, *ten onrechte, verkeerdelyk*.
- Onreine, Onrein, Onrene, Onreene, bnw. I. 122, 449, 480; 124, 533, *onrein, onzuiver, vuil, morsig*; II. 45, 121, *vuil, betrokken, regenachtig, somber*; II. 102, 62, *onrein* (in kerktaal), *heidensch*; I. 14, 310; III. 124, 12, *vuil, gemeen, verachtelyk, laag*.
- Ons, bez. vnw. Zie Onse.
- Onsachte, Onsacht, Onsochte, bijw. I. 172, 203; II. 13, 27; III. 94, 293, *smartelyk, zwaar, droevig, treurig*; I. 122, 454; II. 8, 236; 9, 288; 124, 650; III. 107, 69, *ruw, hard, wreed*. Onsachte sijn, met den derden naamval, I. 55, 65, *smartelyk aangedaan zijn, benauwd zijn*. Enen onsachte doen, II. 80, 58; III. 2, 28; 10, 50, *het iemand lastig, moeilijk maken; iemand pijn, verdriet doen; geen medelijden met iemand hebben* (zie hier II. 196 vg., *Mnl. Wdb.* II. 248 vg.; *Tijdschrift*, VIII. 20).
- Onsalich, Onsalech, bnw. I. 14, 291; II. 24, 47; III. 4, 97; 41, 400; 98, 141, *ongelukkig, ellendig*. Voor III. 41, 400, 401 zie men hier III. 207.

- Onsalicheit,-hede, znw. vr. II. 205, 62, *ongeluk, ellende*. Zie *Hild.* Gloss.
- Onscamel, Ontscamel, bnw. II. 199, 327, 337, *schaamteloos*. Zie *Hild.* Gloss.
- Onscoude. Zie Onscout.
- Onscout, Onscoude, Onscult, znw. vr. II. 199, 348; III. 168, 384; 169, 396, *onschuld*; II. 202, 458; III. 107, 65, *verontschuldiging, excuus*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Onsculdich, Onsculdech, Ontsculdich, bnw. II. 7, 192; 147, 382; 180, 112; III. 15, 273; 169, 405, *onschuldig*.
- Onsculen. Zie Ontsculen.
- Onscult. Zie Onscout.
- Onse, Ons, bez. vnw. I. 5, 149; 13, 279; 19, 141; 22, 249; 37, 270; 49, 91; 50, 124; 52, 189; 66, 172; enz., *ons*. Over Onse Here, van *God* gezegd, zie *Here*.
- Onsien. Zie Ontsien.
- Onsochte. Zie Onsachte.
- Onsoete, bijw. II. 143, 243, *ruw, op eene ruwe wijze, op eene onzachte wijze*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Onsprekelijc. Zie Onuutsprekelijc.
- Onst, Onste, znw. vr. II. 184, 103; 189, 288; III. 160, 114, *gunst, genegenheid*.
- Onstedich, bnw. III. 94, 289, *onstandvastig*.
- Onsticheit,-heide, znw. vr. III. 43, 480, *gunst, genegenheid*.
- Onsture, Onstuyer, bnw. III. 99, 193, *wild, woest, onstuimig*.
- Onsver, bnw. II. 209, 124, *onzuiver, vuil, niet rein*.
- Onsveren. Zie Ontsveren.
- Onsverheit,-hede, znw. vr. I. 86, 16; 159, 57, *onkuischheid*.
- Onsverlijc, bnw. II. 92, 221, *onzuiver, vuil, niet rein*.
- Ontbaren. Zie Ontberen.
- Ontbeden. Zie Ontbeiden.
- Ontbeiden, Ontbeden, ww. onz. en bedr. — A. onz. I. 52, 191; 58, 213; 70, 312; 90, 10; 97, 298; 109, 775; III. 8, 273, *wachten, afwachten, toeven*; I. 56, 125, *bezig zijn*; met den tweeden naamval, II. 78, 75; 157, 70, *wachten op*. — B. bedr. III. 20, 133,

wachten op, afwachten (het volgende mijn is de acc. van het pers. vnw., zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 435).

Ontbeidich. Zie Onbeidich.

Ontberen, Ontbaren, Onberen, ww. met den gen. I. 21, 222; II. 189, 313; III. 142, 3; 143, 9, *ontberen, missen*; I. 130, 177; III. 17, 12; 24, 38, 45, 56, *nalaten*. Mi staets tontberne, I. 57, 156; 172, 213, *ik kan er wel buiten*. Mien staets niet tontberne, I. 20, 166, *ik zal niet in gebreke blijven*. Zie Huydec. op *St.* II. 548; Clignett, *Bijdr.* 69 vg.; *Tijdschrift*, I. 6; V. 245.

Ontbiden, ww. onz. en bedr. — A. onz. I. 75, 28, *wachten, afwachten, toeven*; met den tweeden naamval, I. 46, 283, *wachten op*. — B. bedr. I. 90, 28, *wachten op, afwachten, verbeiden*. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 233.

Ontbieden, Ombieden, ww. I. 21, 220; 40, 57; 41, 80; 140, 137; 147, 5; II. 30, 32; 138, 16, 18; 143, 222; 156, 60; enz., *laten weten, mededeelen, bekend maken, gelasten, gebieden*; I. 72, 404, 406, 412; II. 108, 16; 171, 86; III. 23, 23; 29, 14; 58, 455, *ontbieden, laten komen* (zie *Mnl. Wdb.* II. 967). Enen goeden dach ontbieden, I. 28, 82, *iemand begroeten*. In die wapen ontbieden, II. 115, 266, *te wapen roepen*. Zie *Lsp. Gloss.*

Ontbinden, Onbinden, ww. I. 111, 32; II. 156, 49, 55, 56, 59, 65; 157, 70, *ontbinden, losbinden, wat gebonden is losmaken*; II. 76, 9, *ontrollen, ontplooiën*; II. 191, 23; III. 63, 33, *ontbinden, losmaken, vrijspreken, ontheffen, ontlasten, bevrijden* (van zonden); II. 49, 20, 21; 147, 372; III. 31, 15; 67, 193; 74, 152; 83, 265, 286, *ontvrouwen, uitleggen, verklaren*.

Ontbreken, ww. III. 19, 95, *ontwaken, wakker worden*.

Ontdaen, Ondaen, bnw. II. 10, 319; III. 10, 48, *terneergeslagen, ontroerd, ontzield, verschrikt*. Zie *Lsp. Gloss.*

Ontdecken, Ondecken, ww. I. 180, 548, 549; III. 102, 23, *ontdekken, het deksel (de bedekking) afnemen*; I. 53, 8; 54, 31; 134, 318; II. 67, 230, 235, 171, 88; III. 72, 68; 83, 273; 171, 476, *openbaren*

mededeelen. Hem ontdekken, III. 10, 57, *zijne geheimen openbaren, alles mededeelen*.

- Ontdoen, Ondoen, Ontoën, ww. (verl. tijd ont dede, ondede, ontede; verl. deelw. ontdaen, ondaen, ontaen), I. 16, 10; 17, 67; 33, 127; 56, 102; 98, 346; 133, 300; 151, 60; II. 14, 73, 75, 77, 80, 83; enz., *openen, ontsluiten, opendoen*; II. 47, 173, *ontbinden*; II. 102, 67, *verslaan*; I. 124, 568, *opengaan, zich openen*. — Voor de lezing van II. 14, 73 zie men II. 218; en Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* vs 413. Voor II. 14, 75, 76 vergelijk men Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 30. — Zie ook Ontdaen.
- Ontdragen, Ondragen, ww. III. 60, 534, *uit iets dragen*; II. 76, 17, *ontnemen, afstelen, ontstelen*. Sijn lijf ontdragen, I. 23, 298 (zie I 188); 118, 317, *het leven er af brengen, zijn leven behouden*. Sijn leven ontdragen, II. 173, 43, *zich het levensonderhoud verschaffen, in zijn levensonderhoud voorzien*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Onteren, ww. I. 115, 182, *onteeren, te schande maken*. Onteert, I. 146, 362; II. 147, 374, *onteed, van zijnen goeden naam beroofd, te schande gemaakt*. Zie *Mnl. Wdb.* II 1457, 1458; en vergelijk Oneren.
- Onterven, Ontherven, ww. I. 116, 248; 176, 398; II. 101, 15, *berooven, uit erf en goed verstooten*.
- Ontfaen, ww. (verl. tijd ontfinc; verl. deelw. ontfaen), I. 9, 83; 10, 158; 22, 249; 58, 175, 186; 73, 437, 452; 79, 209; 100, 410; 101, 447, 457, 460; enz., *ontvangen, krijgen* (met eene zaak als voorwerp); I. 20, 179; 98, 359; 177. 427; 178, 460; 183, 17, *opvangen*; I. 102, 493, *nemen* (zie I. 103, 531); I. 161, 136; II. 59, 393, *aannemen*; I. 155, 58, *behalen*; II. 6, 158; 146, 355, *er genoeg in nemen, zich bereid verklaren te aanvaarden*; II. 34, 18, *ontvangen, zwanger worden* (vergel. I. 73, 437, 452; III. 90, 137); I. 29, 124; 73, 423; 83, 367; 94, 172; 121, 437; 153, 138, 139, 143; II. 19, 280; 63, 54; enz., *ontvangen* (met een persoon als voorwerp); I. 118, 312, *ontvangen* (in vijandelijken zin), *aanvallen, bestrijden*; I. 147, 7; II. 73, 133, *binnenlaten, inlaten*; I. 158, 18; 162, 177; 166, 1 (zie vs. 7), *als heer huldigen*; I. 167, 9, *als (leen)man aannemen*; II. 20, 310, *in dienst nemen*,

- tot dienaar nemen.* — Dat leven ontfaen, Leven ontfaen, Lijf ontfaen, I. 151, 51; II. 75, 196; 169, 110, 13; III. 168, 373; 171, 469, *het leven ontvangen, geboren worden, leven.* Die doot ontfaen, I. 111, 42; 121, 444; 149, 66; II. 102, 69; III. 178, 682; 179, 738; 181, 798, *den dood ondergaan*; zie *Mnl. Wdb.* II. 295 vg. — Sinen behoudere ontfaen, zie Behoudere. God ontfaen, II. 80, 73, *het lichaam van Christus gebruiken, de heilige hostie ontvangen*, zie *Mnl. Wdb.* II. 2008. — Enen te genaden ontfaen, II. 133, 157, *de onvoorwaardelijke onderwerping van iemand aannemen, iemand gevangennemen die zich op genade en ongenade overgeeft* (de gevangene komt dan „te genaden”, zie *Mnl. Wdb.* II. 1381).
- Ontfaermelijc, Ontfaermen, Ontfaermesse Zie Ontfermelijc, enz.
- Ontfaerten, Ontverten, ww. III. 141, 27, *wijken van, gaan van, ontgaan, ontbreken.* Men vindt in het *Mnl.* ook A envaerten (*Mnl. Wdb.* I. 175).
- Ontfallen, ww. III. 6, 280, *ontvallen.*
- Ontfaren, Ontvaren, ww. I. 175, 361, *van iemand gaan*; II. 34, 11, *uit iemand gaan*; II. 11, 368, *ontgaan, ontkomen.*
- Ontfarmelijc, Ontfarmelike, Ontfarmen, Ontfarmich, Ontfarmicheit. Zie Ontfermelijc, enz.
- Ontfechten, Ontvechten, ww. met den derden naamval, I. 64, 61; 98, 203; 123, 497, *mislukken, ontgaan.* De zin van I. 123, 497 is: *voordat het hun ontging, voordat er een einde aan kwam.* Zie *Lsp.* Gloss.; en Dr. De Vries, *Mnl. Taalz.* 131.
- Ontfermelijc, Ontfarmelijc, Ontfaermelijc, bnw. I. 30, 2; III. 1, opschrift, *beklaaglijk, deerniswaard, medelijden opwekkende, erbarmelijc, jammerlijk.*
- Ontfermelike, Ontfarmelike, bijw. I. 122, 457; II. 132, 148; III. 50, 142; 52, 214; 57, 406; 59, 471, *op eenen toon om ontferming op te wekken, op erbarmelijken toon.*
- Ontfermen, Ontfarmen, Ontfaermen, ww. — A. onpers. en pers intrans. en wederk. I. 2, 36; 5, 124, 138; 28, 87; 134, 320; 143, 245, 251; 146, 357; 156, 112; II. 97, 148; III. 45, 550; 50, 138; 59,

- 472, 482; 114, 141, 142; 169, 387, *zich erbarmen, medelijden hebben*. In II. 200, 378 in de onbep. wijze als znw. gebruikt in den zin van *medelijden*. — B. trans. I. 27, 66, *beklagen*.
- Ontfermenesse, Ontfaermenesse, znw. vr. III. 16, 276, 303, *ontferming, medelijden, barmhartigheid*.
- Ontfermhertich, bnw. III. 169, 394, *barmhartig*.
- Ontfermich, Ontfarmich, bnw. III. 45, 547; 102, 47, *barmhartig, medelijdend*.
- Ontfermicheit, Ontfermecheit, Ontfarmicheit, -hede, znw. vr. II. 49, 10; 90, 120; 98, 173, *barmhartigheid*.
- Ontferren, Ontverren, ww. trans. en intrans. — A. trans. III. 97, 122, *verwijderen, verwijderd houden*. — B. intrans. I. 50, 126, *zich verwijderen*.
- Ontflien, Ontvlien, ww. I. 121, 440; 149, 69; II. 9, 276; 76, 24; 78, 88; III. 60, 540, *ontvluchten, ontkomen*.
- Ontfoeren, ww. I. 29, 121; III. 51, 164, *ontvoeren, wegvoeren*.
- Ontfruchten, Ontvruchten, ww. I. 178, 473, *vreezen*.
- Ontfunken, Ontfuncken, ww. III. 39, 306, *ontvonken, ontvlammen, in gloed geraken*.
- Ontgaen, ww. I. 8, 49; 19, 148; 22, 254; 26, 15; 35, 192; 46, 281; 50, 130; 143, 257; 149, 65, 72; 167, 40; 172, 230; enz., *ontgaan, zich verwijderen (van eene plaats), ontkomen, ontsnappen, vrijkomen*; II. 205, 48; 211, 186, *uit het geheugen gaan*. In III. 130, 58; 141, 12 vindt men den vorm Ontgangen.
- Ontgangen. Zie Ontgaen.
- Ontgelden, Ongelden, ww. I. 92, 113; II. 47, 171; 57, 304; III. 107, 63, *ontgelden, boeten, betalen, bekoopen, bezuren*. Zie *Rijmb. Gloss*.
- Ontgeven, Ongeven, ww. II. 161, 25; III. 191, 80, *afstrijden, ontstrijden, tegenspreken, door twistredenen uit het hoofd praten*. Zie *Dram. P. bl. 66*.
- Ontginnen, ww. III. 120, 58, *beginnen, een begin met iets maken*. Zie Dr. Verdam in *Tijdschrift*, I 24 vg., en in *Ferg. Gloss*.
- Onthalen, ww. I. 118, 319, *onthalen, ontvangen, bejegenen*.

- Onthalsen, ww. II. 103, 86, *onthalzen, het hoofd afslaan*. Dr. De Vries wil hier lezen (*Stroph. Ged.* bl. 188 vg.) onthoot bi den capoene. Onthoden is *ontmannen, lubben*.
- Ontherven. Zie Onterven.
- Onthier ende, Onthier ent, voegw. II. 64, 127, *totdat*. Zie Huyd. op *St.* I. 19, 156 vg.; *Taalk. Bijdr.* I. 131 vg.; en *Mnl. Wdb.* II. 643.
- Onthoden. Zie Onthalsen.
- Onthoocht, Onthoecht, bnw. III. 66, 152, *misnoegd, ontevreden, bedroefd, treurig*. Zie *Hild. Gloss.*
- Onthouden, ww. II. 202, 474; 208, 76, *houden, vasthouden*; II. 201, 410, *onthouden, terughouden*; II. 207, 58; 208, 74; 209, 116; 212, 240, 242; 213, 268, 270, *onthouden, in het geheugen bewaren, niet vergeten*; I. 148, 34; III. 14, 211, *tegenhouden*; I. 111, 32, *onthouden, nalaten te doen*. Dat lijf onthouden, II. 85, 89, *het leven bewaren*. Hem onthouden, II. 119, 426, *zich staande houden*; I. 171, 74, *zich onthouden, nalaten iets te doen* (verg. I. 111, 32).
- Onthout, znw. onz. II. 200, 389, *wijkplaats*.
- Ontien (voor Onttien), ww. (3 pers. enk. teg. tijd ind. ontiet of ontyet; verl. tijd enk. ontoech of ontooch; verl. tijd mv. ontogen; deelw. ontogen), III. 73, 93, *onttrekken aan*. Daar bij dit ww. de tweede naamval komt der zaak, waaraan men onttrekt, zoo leze men in den tekst „der hoop,” gelijk door Dr. Franck in *Taalk. Bijdr.* II. 163 is voorgesteld. Ook in het Brusselsche HS. vindt men „der.”
- Ontjagen, ww. I. 5, 135, *ontnemen op de jacht*.
- Ontkeren, Onkeren, ww. III. 61, 553, *ontgaan, ontkomen*; II. 8, 237, *ontnemen*; II. 103, 117; 105, 193, *afkeeren (van iets), afwenden*; II. 103, 107, *in de war brengen, van bezinning berooven*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.*
- Ontcleden, Ontcleeden, Ontcleiden, ww. II. 145, 292; III. 29, 31, *ontkleeden, de kleederen uitdoen*. Hem ontcleden, I. 72, 413; 187, 171; III. 127, 47, *zich ontkleeden, zijne kleederen uittrekken*.
- Ontcleeden. Zie Ontcleden.
- Ontcleet, deelw. bnw. III. 150, 38, *ontkleed, zonder kleederen*.
- Ontcleiden. Zie Ontcleden.

- Ontladen, ww. (verl. tijd ontloet), II. 45, 126, *ontladen, den last afnemen*; III. 20, 119, *afladen, zich ontlasten van*; I. 80, 232; II. 22, 398; 129, 11; 179, 75, *ontlasten, bevrijden, verlossen*; II. 191, 33; 201, 400, *verklaren*.
- Ontlasten, ww. III. 163, 210, *ontlasten, van eenen last bevrijden*; III. 16, 280, *van schuld bevrijden*.
- Ontliegen, ww. II. 194, 126, *door leugens afzetten*.
- Ontlijcsenen, Ontlicsenen, ww. II. 160, 5, *vermommen*. Zie *Lorr. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1244.
- Ontliven, ww. I. 117, 274; 122, 485; 142, 191; II. 142, 173; III. 80, 174; 178, 702, *dooden, om het leven brengen, van het leven berooven*.
- Ontmeten, ww. II. 198, 281, *met eene valsche maat meten, door verkeerd meten bedriegen*; III. 189, 22, *bedriegen*. Zie *Denkm.* III. 98, 120; *Rubb.* 222; en *Dram. P.* bl. 62.
- Ontmoet, znw. onz. III. 20, 120, *ontmoeting*; II. 129, 21, *ontmoeting, vijandelijk treffen*. Vergelijk hier *Gemoet*. Ontmoet in II. 6, 175 is eene drukfout; zie hier II. 216.
- Ontmoeten, ww. I. 145, 322; III. 32, 51; 49, 84; 54, 266, *ontmoeten*; III. 51, 182; 60, 541, *vijandig ontmoeten, vijandig samentreffen met*. Vergelijk hier *Gemoeten*.
- Ontnait, bnw. III. 129, 5, *in de naden gescheurd*.
- Ontoen. Zie *Ontdoen*.
- Ontpluken, ww. (verl. tijd ontplooc), trans. en intrans. — A. trans. III. 32, 58, *openen, opendoen*. — B. intrans. I. 26, 6, *opengaan, zich openen*.
- Ontraden, ww. II. 79, 50, *ontraden, afraden*.
- Ontrechten, Ontrichten, ww. II. 197, 257, *ontrooven, afnemen*. Zie hier II. 228.
- Ontreinen, Ontrenen, ww. II. 33, 144, *ontreinigen, vuilmaken*; I. 181, 580, *ontreinigen, bezoedelen, onteeren*.
- Ontrent. Zie *Omtrent*.
- Ontrichten. Zie *Ontrechten*.
- Ontriden, ww. II. 144, 281, *ontrijden, rijdende ont-komen*.
- Ontrouwe, znw. vr. I. 124, 539, *ontrouw, trouwe-loosheid*.

- Ontrouwe, bnw. III. 92, 212, *ontrouw*, *onoprecht*, *trouweloos*, *slecht*.
- Ontsaken, ww. II. 151, 14, *loochenen*.
- Ontscamel. Zie Onscamel.
- Ontscoeyen (Hem), Ontscoyen (Hem), ww. I. 72, 413, *de schoenen uittrekken*, *zich van zijn schoeisel ontdoen*.
- Ontsculdich. Zie Onsculdich.
- Ontsculdigen, ww. II. 192, 78, *verontschuldigen*.
- Ontsculen, Onsculen, ww. II. 25, 93, *verschuilen*, *verbergen*.
- Ontseggen, ww. I. 21, 204; 132, 244; 135, 379; II. 10, 310; 44, 68; 88, 56; 165, 28; III. 43, 466, *weigeren*; III. 29, 10, *den vrede opzeggen*, *den oorlog verklaren*.
- Ontset, bnw. III. 193, 132, *ontzet*, *ontsteld*, *verbaasd*.
- Ontsetten, ww. II. 115, 275; 116, 307, *ontzetten*, *van den belegerenden vijand bevrijden*; II. 165, 38, *versperren*, *den toegang tot iets benemen*.
- Ontsien, Onsien, ww. I. 35, 175; 57, 139; 109, 777; 119, 351; 129, 123, 130; 141, 189; 149, 70; 156, 115; 163, 249; enz., *vreezen*. Hem ontsien, I. 65, 134; 176, 393; II. 79, 30; 178, 59, *beducht zijn voor*. Zie *Hild. Gloss.*
- Ontsienlijkeit, Ontsienlicheede, znw. vr. I. 155, 77, *ontzag*. Zie Dr. Snellaerts aant. in zijne uitgave van *Alex.* Deel I, bl. 401.
- Ontsinken, ww. III. 181, 799, *ontzinken*, *wegzinken*, *verdwijnen*.
- Ontsinnen, ww. II. 143, 216; III. 11, 91; 45, 556; 117, 8, 16; 161, 154, 160, *buiten zijne zinnen geraken*, *krankzinnig worden*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Ontsitten, ww. III. 181, 805, *ontkomen*. Zie Dr. Moltzer op *Esm.* 805.
- Ontslaen, ww. III. 16, 294, *ontslaan*, *verlossen*, *bevrijden (uit de gevangenis)*. Zie ook *Ontslagen*.
- Ontslagen, deelw. bnw. II. 168, 87, *ontslagen*, *vrij*, *van iets drukkends bevrijd*. Zie hier II. 227.
- Ontslapen, ww. II. 9, 281, *in slaap vallen*.
- Ontslupen, ww. II. 160, 3, *ontsluipen*, *wegsluipen*, *sluipende ontkomen*.
- Ontsluten, ww. I. 35, 212; 36, 225, 239; 180, 536;

- III. 135, 39, *ontsluiten, opensluiten*. Zie Dr. Verdam in *Verst. Kon. Akad. Reeks 3, II. 292*.
- Ontspringen, ww. II. 102, 71, *ontkomen, ontvluchten*; I. 12, 214; 55, 65; 177, 417, 447; 180, 556; III. 122, 9; 131, 13, *ontwaken*; III. 58, 452, *aanbreken* (van den dag). Zie Clignett, *Bijdr. 392*.
- Ontstaen, ww. II. 102, 70, *bestand zijn*; I. 120, 396, *doorstaan, afwachten*.
- Ontsteken, ww. trans. en intrans. — A. trans. I. 12, 219; 99, 387, 388; 145, 330; 148, 60; 186, 156; II. 62, 40; 66, 196; III. 3, 96; 10, 45; 39, 309, 319; 106, 26, *ontsteken, doen branden, in brand steken*. — B. intrans. II. 84, 45; III. 39, 306; 102, 29; 149, 28, *ontbranden*. Zie hier II. 223.
- Ontstellen, ww. III. 193, 131, *ontstellen, storen*; III. 159, 92; 163, 217; 166, 297, *ontstellen, ontroeren, in verwarring brengen*.
- Ontslugen, ww. II. 105, 192, *ontzuigen*.
- Ontsuveren, Onsuveren, ww. II. 102, 81, *verontreinigen, onteeren*.
- Onttien. Zie Ontien.
- Onttrecken, ww. I. 45, 255, *ontrukken*.
- Ontvaren. Zie Ontfaren.
- Ontvechten. Zie Ontfechten.
- Ontverren. Zie Ontferren.
- Ontverten. Zie Ontfaerten.
- Ontvlien. Zie Ontflien.
- Ontvruchten. Zie Ontfruchten.
- Ontwake werden, ww. I. 107, 677, *ontwaken*.
- Ontwaken, ww. I. 57, 146; 133, 307; 132, 346, *ontwaken, wakker worden*.
- Ontwapen. Zie Ontwapenen.
- Ontwapenen, ww. I. 71, 358, 367; 76, 68; 94, 187; 109, 776; 146, 379; II. 128, 802, *de wapenen afdoen, van de wapenen ontdoen, de wapenrusting afleggen*. Voor de onbep. wijze ontwapen in I. 76, 68; II. 128, 802 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraak-kunst*, bl. 286.
- Ontwee, Ontwe, Ontween, bijw. I. 21, 215; 117, 257, 263; 151, 65; II. 41, 197; 78, 69; 79, 41; 122, 542; 152, 63; III. 60, 506, *in stukken, kapot*. Zie *Lsp. Gloss.*

- Ontwegen, ww. II. 198, 284, *tot iemands nadeel afwegen, verkeerd gewicht geven*. Ook in *Denkm.* III. 98, 120
- Ontwegen, ww. II. 11, 357, *van den weg afdwalen*, III. 120, 48, *van den weg afbrengen*. Hem ontwegen, II. 200, 374, *zich verwijderen van*. Zie *Hild.* Gloss.
- Ontwinken, ww. II. 89, 102; III. 118, 10, *ontgaan, ontkomen, ontsnappen*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.; en verg. *Ferg.* 3230, 3586; *Troyen* 8639; *Rijmb.* 24869; *Limb.* VII, 642; *Ovl. Ged.* II. 68, 218; *Hild* 18, 199.
- Ontwisen, ww. II. 150, 106, *veroordeelen*.
- Ontwiscen, ww. I. 8, 82, *ontvluchten*; Hd. *entwischen*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.
- Onuutsprekelijk, bnw. III. 151, 8, *onuutsprekelijk*. In den tekst, dien Dr. Verwijs volgde (in *Lett. N. W.* 5, 2, 105), staat op deze plaats in het HS. *ontsprekelijk*; en in *Hor. Belg.* X. 50 en 52 leest men in de beide teksten *onsprekelijk*. De verandering in *onuutsprekelijk*, die door Mr. L. Ph. C. van den Bergh werd gemaakt en door Dr. Verwijs werd overgenomen, is onnoodig. *Onsprekelijk* vindt men ook in *MLoep*, III. 87; *Stemm.* 26; en *Ruusbr.* I. 239.
- Onverbolgen, bnw. II. 87, 22, *zonder toorn, zonder gramschap*.
- Onverbonden, bnw. III. 118, 21, *onverbonden, niet verbonden*.
- Onverderft, bnw. III. 91, 182, *onverdelgd, niet verwoest*.
- Onverdiend, bnw. I. 18, 93, *onverdiend*.
- Onverdragelijk, Onverdrachlic, bnw. III. 96, 61, *vreeselijk*. Zie *MLoep* Gloss.
- Onverduldich, bnw. III. 13, 183; 100, 241, *wanhopig*. Zie *MLoep* Gloss.
- Onverduldicheit, - hede, znw. vr. III. 16, 289; 91, 164, *wanhoop*.
- Onverhopen, bijw. III. 20, 129; 80, 155; 89, 103, *niet bedekt, openbaar*.
- Onvermeden, bijw. III. 81, 188, *zonder zich te mijden, onverschrokken*. Zie *Hild.* Gloss.
- Onversceiden, Onversceyden, Onverscheiden,

- bnw. III. 96, 59; 101, 282, *ongescheiden, niet gescheiden, vereenigd, gelijk*. Zie *Hild. Gloss.*
- Onverseert, bnw. II. 98, 174, *ongedeerd*.
- Onversien, bnw. II. 110, 86, *onvoorbereid*.
- Onversoent, bnw. III. 16, 301, *onverzoend, zonder dat een zoen getroffen is*.
- Onvervaert, Onververt, Onverveert (in II. 109, 64; 124, 653), Onvervart (in II. 95, 57; 99, 191), Onvervard (in II. 157, 68, 82), bnw. I. 3, 57; 4, 107; 43, 179; 45, 257; 120, 377; 130, 188; 141, 163; 147, 18; 174, 297; II. 20, 306; enz., *onbevreesd, zonder vrees, moedig*.
- Onverwect, bnw. II. 154, 43, *zonder zich te bewegen*. Zie voor deze plaats ook *Tragen*.
- Onvormlijc, Onvormlec, bnw. III. 111, 35, *wanstaltig, wanvormig, vormloos*.
- Onvrede, znw. m. en vr. III. 27, 149; 91, 201, *twist, tweedracht*.
- Onvreedsaem, Onvreedsam, bnw. II. 164, 11, *twistziek*.
- Onvrient, bnw. I. 34, 172, *vijandig*.
- Onvro, Onvroe, bnw. III. 73, 92, *niet vroolijk, bedroefd*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Onvroet, bnw. I. 159, 68; 175, 337; II. 95, 79, *dwaas, onzinnig, onverstandig*.
- Onwaerde, Onwarde, Onwerde, znw. vr. III. 33, 74, *verachting, smaad, hoon*. Eenen onwaerde doen, II. 193, 112, *iemand smaad of hoon aandoen*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Hild. Gloss.*
- Onwaerde, Onwarde, bijw. II. 7, 217; III. 107, 71, *verachtelijk, smadelijk*.
- Onwaerdelike, Onwerdelike, bijw. II. 213, 260, *op verachtelijke, smadelijke wijze*.
- Onwaerdicheit, Onweerdichede, znw. vr. III. 108, 81, *smaad, belediging*. Zie *MLoep Gloss.*
- Onwaert, Onwert, Onweert, bnw. II. 21, 340; 69, 311; III. 64, 64, *versmaad, veracht*. Alsoe die onwaerde, III. 26, 128, *met minachting*; zie *Mnl. Wdb.* I. 363. Onwaert hebben, I. 147, 9; II. 16, 155; 17, 171; 90, 128; 211, 208, *verachten*. Voor III. 113, 82 zie men Bormans' aant. op *Christ.*, bl. 184 vgg. — Zie *Lsp. Gloss.*

- Onwardē. Zie Onwaerde, twee artikels.
- Onweerdichede, Onweert. Zie Onwaerdicheit, Onwaert.
- Onwerde, Onwerdelike, Onwert. Zie Onwaerde, enz.
- Onwet, Onwette, znw. vr. en onz. II. 43, 24; 88, 40, *onrecht*. Vergelijk Dr. Van Helten, *Mnl. Spraak-kunst*, bl. 319 vg.
- Onwetentheit, -hede, znw. vr. II. 184, 101, *onwetendheid*.
- Onwette. Zie Onwet.
- Onwettich, bnw. II. 29; 223, *ongodsdienstig, onge-loovig*. Zie Huydec op *St.* II. 457.
- Onwijsheit, znw. vr. II. 202, 458; 211, 213, *domheid, onverstand*.
- Onwille, znw. m. I. 2, 39; 172, 212; III. 104, 106, *verdriet, verdrietigheid, wat iemand onaangenaam of verdrietig is*. Onwille hebben, I. 30, 10; III. 27, 183, *bedroefd zijn*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Oochscijn, Oechschiĳn. — Int oochscijn, III. 71, 35, *blijkbaar, duidelijk*.
- Ooge. Zie Oge.
- Ooc, Oock (in III. 64, 76), Ook (in III. 132, 17), Oec, Oeck (o. a. in III. 63, 37; 64, 88), Oic (o. a. in II. 108, 19; 109, 56), Oick (o. a. in III. 89, 86; 91, 183), bijw. I. 4, 84, 85; 6, 164; 8, 50, 54; 11, 170; 18, 95; 20, 189; 32, 60; 34, 140; enz., *ook*. Ooc wat, III. 26, 11; 73, 102; 84, 320, *wat ook* (vergel. III. 74, 123; en zie hier III. 209).
- Oom, Oem, znw. m. I. 5, 140; 7, 19, 33, 39; 8, 58; 12, 204, 238; 26, 7, 9; 127, 61; 129, 111, 124; enz., *oom*. Om in III. 167, 342 is eene drukfout voor oem.
- Oor, Oer, znw. m. III. 157, 16, *erfgenaam*; II. 197, 245, *nakroost, nakomelingschap* (in deze beteekenis is het woord meestal onzijdig). Zie *Lsp.* Gloss.; en *Taal-gids*, IX. 192 vg.
- Oorbaer, Orbaer, Oirbaer, Orbare, znw. m. I. 59, 218; II. 90, 133; 91, 158; 189, 289; 196, 232; III. 46, 588; 74, 145, *nut, voordeel*. Zie *Hild.* Gloss.
- Oorbaerlijc, Oerboerlijc, Oirberlijc, Or-

- barlijk, bnw. II. 109, 61; 198, 292; III. 150, 33, *nuttig, voordeelig, dienstig*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Oorbare, Orbare, Orbore, znw. II. 66, 210; 91, 152, *nuttig, voordeelig, dienstig*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 58.
- Oorde. Zie Ordine.
- Oordeel, Ordeel, znw. onz. I. 181, 598, *zitting eener rechtbank, terechtzitting*; II. 176, 62; 187, 206; 193, 79, *het laatste oordeel*.
- Oorconde, Orconde, znw. vr. en onz. II. 23, 3; 199, 320, *getuigenis*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Oorconden, Orconden, ww. II. 26, 125; 27, 137; 31, 44; III. 45, 561, *getuigen, vermelden*.
- Oorcontscapen, Orcontscapen, ww. III. 39, 324, *getuigen, vermelden*.
- Oorcussen, Oorcussijn, znw. onz. I. 185, 122, *oorkussen, hoofdkussen*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 52.
- Oorlof, Orlof, Oirloff, znw. onz. I. 52, 194; 136, 391; 139, 86; 187, 173; III. 87, 11, *oorlof, verlof, vergunning*; II. 69, 318, *gelofte*; I. 31, 39; 62, 9; 93, 137; 126, 1, 4; 131, 229; 136, 403; II. 5, 122; 20, 303; III. 47, 3; enz., *afscheid* (eigenlijk *verlof om te gaan*; vergelijk III. 126, 2; 138, 5, 9; 139, 25). Men vindt in I. 31, 39; 126, 2, 4; III. 47, 3; 53, 256; 139, 26 *oorlof nemen aen enen, afscheid nemen van iemand* (vergel. *Mnl. Wdb.* I. 69); en *oorlof nemen te (tote) enen* wordt gevonden in I. 126, 1; 136, 403; II. 5, 122.
- Oorloge, Oerloge, Orloge, znw. onz. I. 147, 12; 155, 57, 94; II. 82, 62; 150, 82; 183, 77; 200, 368; III. 29, 5, *oorlog*.
- Oorlogen, Orlogen, ww. II. 35, 85; 105, 184; III. 61, 580, *oorlogen, oorlog voeren*.
- Oorloven, Orloven, ww. I. 135, 370, *toestaan, schenken*.
- Oorsake, Oersake, znw. vr. II. 197, 254, *oorzaak*.
- Oort, Ort, znw. onz. I. 18, 101, *punt*; II. 89, 93; 187, 214; 188, 272, *een vierdedeel, klein onderdeel, kleinigheid* (niet een oort, geen zier, volstrekt niets). Voor II. 89, 93 zie men hier II. 223. Van ende toorde, Van inde torde, III. 31, 3; 171, 476,

- van het begin tot het einde (zie *Mnl. Wdb.* II. 646) Zie *Lorr. Gloss.*; Dr. De Jagers *N. Versch.* 64 vg.; *Lett. N. W.* VI. 161 vgg.; Kluge, *Etym. Wtb.* 245.
- Oorworm, Orworm, znw. m. II. 20, 315, *oorworm*, *oorkruiper*, overdrachtelijk *lasteraar*. Zie Huydec. op *St.* II. 313; en Dr. Verdams aant. bij *Theoph.* 311.
- Oost, Oest, znw. en bijw. — A. znw. onz. II. 55, 259, *oost*, *oosten*. — B. bijw. I. 162, 200, *oost*, *ten oosten*; III. 66, 158, *naar het oosten*.
- Oosten, znw. onz. III. 134, 1; *oosten*.
- Oostlant, Oostland, znw. onz. III. 131, 1, 2; 132, 6, *Oostland*.
- Ootmoedelike, Oetmoedelike, Oetmodelike, Omoedelike, bijw. I. 40, 67; 42, 136; 106, 645; 181, 583; II. 171, 69; 212, 233; III. 107, 64, *ootmoedig*, *nederig*.
- Ootmoedich, Oetmoedich, bnw. I. 22, 245; III. 169, 393; 178, 696, *genadig*; III. 82, 233, *nederig*. Vergelijk *Tijdschrift*, VI. 301.
- Ootmoedicheit, Oetmoedicheit, Oetmoedechede, Oetmodechede, znw. vr. I. 92, 120; III. 109, 135; *genade*; II. 176, 42; 211, 205; III. 67, 4, 6; 70, 119, *ootmoed*, *nederigheid van gemoed*.
- Ootmoedigen, Oetmoedigen, ww. Hem ootmoedigen, II. 32, 80, *zich verootmoedigen*.
- Ootmoet, Oetmoet, znw. m. I. 22, 268; 51, 148; II. 20, 294; III. 108, 95; 129, 35; 174, 573, *genade*; II. 211, 189; III. 69, 57, *ootmoet*, *nederigheid van gemoed*. In II. 6, 175 moet oetmoet gelezen worden; zie II. 216. — Zie *Lsp. Gloss.*
- Op, Up, voorz. en bijw. — A. voorz. I. 2, 4; 5, 136; 6, 178; 8, 81; 10, 125; 11, 172, 176, 190, 193; 12, 212; enz., *op* (van plaats gezegd); I. 3, 66; 17, 61; 126, 22; 153, 147; II. 73, 101; 179, 93; III. 94, 2; 121, 5, *bij*, *aan*; I. 10, 131; 23, 282, 283; 55, 93; 61, 314; 72, 389; 85, 445; 120, 376; 180, 561; enz., *naar*, *in de richting van*; I. 9, 84; 19, 142; 22, 246; 24, 320; 33, 131; 46, 284; 58, 187; 60, 273; 64, 61; 80, 239; enz., *op* (van tijd gezegd); I. 43, 183; 45, 273; 51, 173; 64, 67; 69, 296; 75, 20; 85, 449; 94, 182; 119, 333; 120, 379; enz., *op* (bij bepalingen eener betrekking tusschen personen of zaken); I. 11, 184;
- VERWIJS Dl. IV. 38

42, 153; 55, 79; 84, 410; II. 134, 203; III. 42, 451, *op* (bij woorden, die eene voorwaarde beteekenen); I. 92, 87; 135, 378; II. 134, 192, 193; III. 16, 276, 118, 5; 144, 29, *op* (bij bepalingen eener voorwaarde of verplichting, die eene betrekking tusschen personen doet ontstaan). Voor *op enes voete* in I. 42, 135 zie men Dr. Verdam's aant. bij *Theoph.* 191, waar men leest: „In de middeleeuwen viel een smeekeking niet vóór, maar op iemands voeten neder, zooals uit verschillende plaatsen blijkt.” Voor II. 11, 337 zie men *Ruken*. Op *sijn lijf nemen*, zie *Nemen*. Op *dat dat*, I. 131, 204, *opdat* (verg. *Mnl. Wdb.* II. 86). Op *genade*, I. 13, 266, *in de hoop op genade*, *in het vertrouwen op de gunst van iemand, die over ons tot beschikken kan* (zie *Mnl. Wdb.* II. 1382). Zie *Lsp.* Gloss. — B. bijw. *Op ende neder*, I. 103, 521; II. 22, 375; III. 14, 212, *op en neer*. *Van der wiegen op*, I. 165, 291, *van de wieg af*. *Wale op*, III. 126, 12, *welaan* (verg. *Ned. Wdb.* I. 51). *Op ende te dale* (tale), zie *Dal*.

Opblasen, ww. II. 97, 124, *opblazen*, *trotsch doen worden*.

Opdat, *Updat*, voegw. I. 26, 25; 28, 104; 54, 30; 58, 176; 59, 233; 78, 176; II. 34, 35; 77, 47; 86, 100, 104; enz., *indien maar*, *mits maar*, *indien*; II. 196, 229; 198, 279; III. 78, 90; 79, 122; 85, 343; 93, 243; 99, 178, *opdat*; III. 56, 385, *in aanmerking genomen dat* (de in *Limb.* Gloss. voor deze plaats opgegeven beteekenis *indien* is onjuist).

Opdoen, *Updoen*, ww. I. 129, 114, *op stal zetten*; II. 66, 197; 114, 245, *opdoen*, *openen*, *opendoen*; I. 129, 141, 143, 149; 185, 99; II. 139, 54, *wegnemen*, *opnemen*, *opruimen*, *afnemen*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.

Opdragen, ww. I. 169, 94, *opdragen*, *opwaarts dragen*, *naar boven dragen*. Zie hetgeen hier I. 194 over dezen regel is gezegd.

Opdringen, ww. III. 131, 20, *opdringen*, *opwaarts dringen*, *hooger stijgen*. Zie *Hild.* Gloss.

Opeen. Zie *Een*, telw.

Open, bnw. II. 91, 172; III. 5, 159, *open*. *Open doen*, I. 158, 38, *opendoen*, *openen*.

- Openbaer, Openbare, bnw. I. 18, 73, *openbaar*, *niet verborgen*; I. 73, 446; III. 71, 35; 141. 4, *duidelijk*. Openbaer is als znw. gebruikt in de uitdrukking int openbare, II. 192, 71, *in het openbaar*, *in het publiek*.
- Openbaerlike, Oppenbaerlike, bijw. I. 54, 35; 68, 231; 101, 474, *openbaar*, *duidelijk*.
- Openbare, Openbaer, Oppenbare, Oppenbaer, Openbaren, bijw. I. 99, 390; 105, 610; 155, 68; II. 137, 313; 144, 271; 158, 16; 198. 291; III. 38, 273; 40, 370; 119, 27 (zie III. 211); enz., *openbaar*, *duidelijk*; I. 37, 290; 110, 8; 174, 310; II. 4, 97; 106, 227; 130, 38; 151, 40; 153, 88; 176, 7; 208, 64; enz., *in het openbaar*, *in het publiek*; I. 36, 244; II. 65, 147, 163; 67, 230; III. 56, 384, *ronduit*; I. 31, 33; 36, 232; 72, 395; 78, 142; II. 53, 152; 96, 111; 147, 373; 190, 327; III. 23, 222; 37, 229; enz., *blijkbaar*, *stellig*, *zeker* (zie *Lsp.* Gloss.). In I. 154, 30 leest men in de uitgave van Dr. Franck (*Alex.* IV. 1428): „Groot ende scone openbare.” In III. 83, 270 schijnt openbaren bijw. te zijn (de variant heeft openbaer).
- Openbaren, Oppenbaren, ww. I. 53, 9; 96. 241; 157, 7; II. 193, 90, *openbaren*, *mededeelen*, *bekend maken*; II. 57, 330, *laten zien*; III. 164, 247, *zich vertoonen*, *openbaar worden*. — Hem openbaren, II. 54, 191, *zich vertoonen*; III. 16, 277, *zich bekend maken*, *tot bekentenis komen*.
- Opgaen, U^ggaen, ww. III. 101, 259, *naar boven gaan* (nam. van het strand naar het kasteel); III. 74. 147, *naar omhoog gaan*; III. 44. 513, *opwaarts stijgen*, *rijzen*; I. 162, 199; II. 52, 142; 151, 20, *opgaan*, *opkomen*; II. 158, 30, *opengaan*, *zich openen*.
- Opganc, U^gganc, znw. m. II. 55, 259; III. 44, 501, *het opgaan*, *het opkomen*.
- Opgeven, ww. II. 13, 41; III. 185, 914, *opgeven*, *overgeven*; II. 144, 274, *geven* (zie *Mnl. Wdb.* II. 1100); I. 40, 44, *verlaten*, *begeven*. — Hem opgeven, I. 43, 185; II. 133, 164, *zich overgeven*.
- Opgraven, ww. III. 136, 57, *opgraven*.
- Opheffen, Upheffen, ww. I. 10, 140; 64, 94; 65, 97, 115, 117; 92, 95; 97, 293; 99, 382; 120 385; 143, 261; II. 32. 106; 33, 148; III. 43, 64; 52, 218,

- opheffen*, in de hoogte heffen, *oplichten*, *optillen*; III. 71, 17, *beginnen*, *aanvangen*. Voor III. 4, 115 zie men hetgeen daarover hier III. 198 is gezegd. — Vergelijk *Tijdschrift*, VI. 284.
- Opheven*, *Upheven*, deelw. bnw. I. 127, 45, *hoog*.
- Ophouden*, ww. II. 36, 115; III. 164, 232; 165, 271; 176, 645; 180, 770; 182, 828, *ophouden*, in stand en *wezen houden*, *opkweken*, *opvoeden*. Zie *MLoep Gloss*.
- Opclimmen*, ww. I. 180, 532; 182, 3; II. 112, 175; 113, 221, *opklimmen*.
- Opcomen*, *Upcomen*, ww. II. 113, 197, *komen op*, *den top van iets bereiken*, *op het hoogste punt komen*; III. 109, 153, *opgaan*, *te voorschijn komen*; II. 46, 147, *volwassen worden*. Zie *Lsp. Gloss*.
- Oplichten*, ww. I. 185, 112, *zich opheffen*. De verklaring in I. 202 is onjuist. De kaarsen brandden reeds; vergel. I. 182, 6; 184, 85, 86. In dit tooverpaleis verplaatsten zich de kaarsen, die „gehecht” waren, en gingen hem voor naar de slaapkamer. Even geheimzinnig verdwijnen de kaarsen; zie hier I. 187, 178 vgg. Vergelijk vooral *Parth.* 1047—1055. Dr. Verwijs heeft er niet op gelet dat op het op I. 202 aangetogen vers onmiddellijk (zonder leesteeken daartusschen) volgt: „Qui vers le cambre vont adès.”
- Oplopen*, ww. I. 54, 51; 130, 155, *heftig aanspreken*, *driftig aanvallen*; II. 129, 27, *aanvallen*. Zie I. 189; en *Lsp. Gloss*.
- Opmaken* (Hem), ww. III. 44, 512, *zich gereedmaken*.
- Opnemen*, *Upnemen*, ww. I. 9, 122, *opnemen*.
- Op raken*, ww. III. 192, 96, *oplichten*.
- Oprechten*, *Opriichten*, ww. I. 144, 304; II. 78, 12, *opriichten*, in de hoogte heffen. Hem *oprechten*, I. 20, 174; 47, 19; 56, 100 90, 22; 172, 245; III. 60, 512, *zich oprichten*, *zich opheffen*, *zich verheffen*, *overeind gaan zitten*, *overeind gaan staan*, *opstaan*.
- Oprijden*, ww. III. 148, 140, *oprijden*.
- Opriinnen*, ww. III. 145, 34, *oprijden*; II. 126, 724 (met den derden naamval), *aanvallen*. Zie *Lsp. Gloss*.
- Op scieten*, ww. III. 147, 117, *openen*, *het vizier op slaan*.
- Op scouwen*, *Up scouwen*, ww. II. 67, 246, *aanschouwen*, *aanzien*. Het Lat. heeft *aspectus*.

- Opsien, ww. III. 18, 45, *opzien, naar de hoogte zien, omhoog zien.*
- Opsitten, ww. I. 59, 239, *opzitten, niet in bed zijn* (van zieken); I. 23, 272; 24, 316; 51, 158; 62, 12; 70, 333; 144, 299; II. 109, 34; 126, 709, *te paard stijgen, te paard gaan zitten.*
- Opslaen, ww. III. 8, 255, *opslaan.*
- Opspreken, ww. III. 162, 197; 184, 882, *opspreken, beginnen te spreken.*
- Opspringen, ww. I. 56, 131; 143, 269; II. 124, 653; 125, 689; 139, 86, *opspringen.*
- Opstaden, ww. I. 18, 97, *aantijgen, tegen iemand volhouden.* Zie *Eleg. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* I 154.
- Opstaen, Upstaen, ww. I. 66, 163, 165; 99, 370; 108, 720, 721; 131, 211, 213; 172, 240; II. 156, 54; 160, 94, 98, 104; enz., *opstaan, gaan staan, overeind staan, eene zittende houding verlaten*; I. 47, 15; 48, 49; 61, 310; 112, 52; II. 118, 399; III. 7, 249; 60, 525; 108, 75; 129, 40, *opstaan, zich oprichten, oprijzen, eene liggende houding verlaten*; I. 35, 182, 197; 56, 120; 60, 281; 62, 5; 83, 368; 90, 14; 106, 644; 133, 293; 156, 124, 131; enz., *opstaan, het bed verlaten*; I. 157, 145, *opkomen (der zon).* Voor den vorm *stant op* in I. 108, 720; 156, 124; III. 122, 5, 18 zie men Dr. De Jagers-*Versch.* 198; *Lat. Versch.* 469; Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 256.
- Opsteken, ww. III. 136, 5, *opsteken.*
- Optien, ww. III. 69, 80, *optrekken, verheffen.*
- Opvaren, ww. III. 152, 50, *opwaarts gaan, ten hemel stijgen.*
- Opvliegen, ww. II. 47, 167, *opvliegen, opwaarts vliegen.*
- Opwaert, Upwaert, -wert, -werd, -weert, bijw. I. 33, 102; 75, 2; II. 35, 76; 83, 10; 112, 164; 127, 753; 158, 31; III. 2, 54; 18, 61, *naar boven, opwaarts, omhoog.* Opwaert den buuc, II. 44, 52, *met den buik naar boven*; zie hier II. 220.
- Opwecken, ww. III. 137, 19, 31, *wekken, wakker maken*; I. 157, 152, *opwekken, aansporen, aanmoedigen.*
- Opwerd. Zie Opwaert.
- Opwerden, Upwerden, ww. I. 12, 219; 136, 396, *snel opstaan.* Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*

- Opwert. Zie Opwaert.
- Or. — Woorden met het voorvoegsel Or zoeken men op Oor.
- Oranica. Men leze in II. 33, 133 Cronica; en zie verder *Tijdschrift*, I. 197.
- Orbaer, Orbare (znw.). Zie Oorbaer.
- Orbarlijk. Zie Oorbaerlijk.
- Orbare (bnw.), Orbore. Zie Oorbare.
- Ordeel. Zie Oordeel.
- Ordine, Oerdene, Oorde, Oerde, Oirde, znw. vr. II. 178, 49; III. 64, 89; 73, 103, 107, 115; 74, 132, 133; 76, 214; 88, 60, *vereeniging van menschen die naar zekeren regel leven, klasse van menschen, vooral kloosterorde, monnikorde*; II. 44, 71, *afdeeling, gedeelte*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Hild. Gloss.* op Oorde.
- Ordineren, Ordinieren, Oerdeneren, ww. II. 150, 74, 92, 108; III. 77, 52, *inzetten, instellen, regelen*; III. 159, 89, *beramen*; II. 211, 197, *met kennis uitrusten, met kennis voorzien*.
- Ore, Oere, znw. onz. I. 41, 78; 48, 31; 134, 310; 187, 177; II. 31, 66; 34, 42; 35, 74; 79, 46; 80, 90; 94, 24; 158, 18, 19, 29; 208, 66; III. 44, 537; 69, 50, *oor*.
- Oreest, Horeest, znw. onz. II. 179, 89, *getier*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Orgele, Orgel, znw. vr. I. 153, 131, *orgel*. Dr. Snel-laert zegt in de aant. op *Alex.* Deel I, bl. 441: „Hiermede zal wel niet anders dan beweegbare orgels bedoeld zijn.” Zie mede Kluge's *Etym. Wtb.* i. v. *Orgel*. Vergel. *Troyen* 5566; *Lsp.* II. 48, 862; *Tondal* 52; *Livre d. Mest.* 39.
- Orconde, Orconden, Orcontscapen. Zie Orconde, enz.
- Orlof. Zie Oorlof.
- Orloge, Orlogen. Zie Oorloge, Oorlogen.
- Orloven. Zie Oorloven.
- Ornament, znw. onz. I. 30, 158, *priestergewaad*. Vergelijk *Beatr.* 35.
- Ors, znw. onz. I. 16, 12; 22, 267; 23, 237, 294, 306; 24, 314; 42, 142; 43, 177; 45, 245, 263; enz., *paard*. Tors, II. 111, 133; 125, 670, *te paard*.
- Orscoren, znw. onz. I. 123, 70, *haver*. Ook in *Heelu*, 3499.

Ort. Zie Oort.

Orworm. Zie Oorworm.

Osse, Os, znw. m. II. 47, 203; III. 153, 36, *os*.

Otter, znw. m. I. 7, 30, *otter*.

Oude, znw. vr. I. 165, 298; III. 150, 11, *ouderdom*.

Die manlike oude, II. 60, 444, *de mannelijke leeftijd*. Zie *Hild.* Gloss.

Oudervader, znw. m. I. 29, 116; 41, 107; 44, 210; II. 75, 178; 185, 151, *grootvader*. Zie *Lsp.* Gloss.

Out, Oud (in II. 52, 121), bnw. I. 4, 98; 6, 157; 41, 96; 67, 195; 112, 60; 138, 35, 43; 148, 52; II. 4, 84; 26, 116; enz., *oud*. Die oude viant, zie *Viant*.

Outare, Outaer, znw. m. en onz. I. 150, 14; II. 145, 324; 203, 489, *altaar*. Die meeste outaer, I. 93, 130, *het hoofdaltaar*.

Outheit, -hede, znw. vr. II. 85, 92, *ouderdom*. Zie *Lsp.* Gloss.

Outs. Zie Van.

Over, voorz. I. 3, 43; 4, 82; 11, 178; 14, 301; 127, 53; 164, 289; II. 4, 78; 6, 150; 8, 232; 21, 347, 349; enz., *over* (van plaats gezegd); I. 20, 175; 123, 511; II. 134, 211; 167, 29; III. 14, 199; 94, 4; 131, 3, *over*, *verder dan*, *aan gene zijde van* (verg. II. 144, 261; III. 96, 83); II. 20, 292; III. 41, 418; 109, 123, *op* (zie Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 138, en hier III. 202); I. 31, 42; III. 167, 344, *gedurende*; I. 123, 498; 153, 136. *over*, *na*; III. 3, 63, *over*, *meer dan*; I. 161, 159; 162, 201; II. 164, 13, *over*, *aangaande*, *nopens*; I. 19, 131; 24, 344; II. 156, 40, *voor*, *in het belang van*; I. 13, 253; III. 16, 307, *voor* (bij bepalingen van straf); I. 51, 155; II. 154, 60; III. 188, 1011, *op* (bij ww. die *wreken* beteekenen); I. 85, 441; 104, 560; 109, 767, 774; 135, 381; 175, 337; II. 30, 16; 34, 8; 141, 155; 162, 63, 68; 171, 90; III. 43, 462, *voor*, *als* (zie *Taal- en Letterbode*, II. 282 vgg.). — Over hem hebben, I. 154, 36, *bezitten*; zie Dr. Snellaerts uitg. van *Alex.* I. bl. 399. Over hoop, zie *Hoop*, znw. m. Over lanc, zie *Overlanc*. Over recht, zie *Recht*. Over side, I. 141, 182, *ter zijde*; III. 16, 283, *ter zijde*, *afzonderlijk*; zie hier III. 202. Over waer, zie *Overwaer*. *Over niet slaen*
zie Slan,

- Overal, bijw. I. 12, 214; 41, 111; 50, 136; 155, 62; II. 105, 181; 138, 45; 201, 438; 212, 256; III. 32, 46; 134, 2; 151, 16; 195, 176, *overal*; I. 127, 54, *in elk deel, in ieder opzicht, geheel en al*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 321 vg.
- Overate, znw. vr. II. 85, 59, *onmatigheid in eten*. Ook in *Velth.* VII. 21, 33; *Lsp.* III. 24, 19; *Hild.* 69, 125. Vergelijk voor den vorm *Mnl. Wdb.* I. 481.
- Overdadich, bnw. I. 43, 167, *moedwillig*. Zie *MLoep Gloss.*; en *Tijdschrift*, I. 21.
- Overdaet, znw. vr. I. 135, 332; 157, 2; 158, 12; 163, 247; II. 99, 214; III. 43, 463; 108, 87, *moedwil, onbeschaamdheid*, zoowel zich uitende door woorden, *belediging*, als door daden, *moedwil, euveldaad, wanbedrijf, geweldenaar*. Zie *Lsp. Gloss.*; *Tijdschrift*, I. 21; en Dr. Franck op *Alex.*, bl. 493.
- Overdecken, ww. II. 120, 486, *overdekken, geheel bedekken*.
- Overdoen, ww. III. 77, 49, *tegenstreven, overtreden*. Men vindt het woord met deze beteekenis niet alleen in den eersten druk dezer *Woordenlijst*, maar ook in *Hild.* Gloss. opgegeven. Daarom is het ook hier opgenomen. Ik verbind liever *over* met *daer*, en denk dus aan het ww. *doen* (intrans. = *handelen, te werk gaan*; *Mnl. Wdb.* II. 248). Daarom heb ik bij *daerover* aan deze plaats de beteekenis toegekend van *daartegen*. In het *Mnl. Wdb.* II. 32 vindt men *daertegen* gebruikt als *er tegenover* (van plaats gezegd).
- Overdranc, znw. m. II. 85, 59, *onmatigheid in drinken*. Ook in *Lsp.* III. 24, 19; *Hild.* 69, 125.
- Overdriven, ww. III. 34, 108, *verkwisten, doorbrengen*.
- Overeen, bijw. II. 39, 111; 81, 25, *door elkander*; II. 40, 139; 161, 12, *met elkander, te zamen, gelijkelijk*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 530.
- Overgaen, ww. II. 106, 208, *voorbijgaan*; II. 167, 46; III. 41, 409, *overkomen*.
- Overgier, bnw. I. 186, 134, *bij uitstek gebeten op*.
- Overgroot, bnw. III. 100, 243, *overgroot, buitengewoon groot*.
- Overhoop, bijw. III. 130, 47, *dooreen, door elkander*.
- Overhorich, bnw. II. 92, 215, *ongehoorzaam*. Zie *Heim.* bl. 218 vg.

- Overcomen, ww. III. 100, 219, *over het water komen, aan den overkant komen, op den anderen oever komen.*
- Overcuusc, bnw. III. 128, 10, 25; 144, 35, *zeer kuisch.*
- Overlanc, bijw. I. 121, 413, 419, *reeds lang*; III. 9, 20; 164, 239, *na langen tijd.* Zie Dr. Moltzer op *Esm.* 239.
- Overliden, ww. III. 12, 153; 14, 202, *voorbijgaan*; II. 137, 315, *voorbijgaan, verder gaan, voortgaan*; II. 191, 8, *een onderwerp behandelen, verhalen*; II. 130, 46, *overkomen, te boven komen, doorstaan.*
- Overluut, bijw. III. 80, 150, *luide, hardop.*
- Overmits, voorz. III. 77, 39, *vanwege, door, ten gevolge van.* Zie *Hild.* Gloss.
- Overmoet, znw. m. en vr. I. 161, 159; III. 30, 50; 85, 371, *overmoed.* Den bijvorm *overmoede*, vr., vindt men in II. 18, 231.
- Overouders, znw. mv. III. 65, 116, *voorouders.*
- Overriden, ww. II. 121, 539; 126, 700, *overrijden, omverrijden.*
- Overscone, Overscoene, bnw. III. 3, 78; 5, 149; 48, 31; 56, 383, *overschoon, bij uitstek schoon.*
- Overscot, znw. onz. II. 194, 148, *overschot.*
- Oversenden, ww. III. 96, 85, *overzenden, toezenden, zenden.*
- Oversere, bijw. I. 67, 207, *bovenmatig.*
- Overslaen, ww. II. 211, 185, *overzien, nagaan, beschouwen, overwegen, overdenken, bedenken*; II. 6, 155, *overstaan, voorbijzien.*
- Overspel, znw. onz. II. 185, 153, *overspel, echtbreuk.*
- Overspellen, ww. III. 67, 193, *verklaren.*
- Overste, bnw. II. 120, 485, *bovenste*; III. 182, 815, 825, *opperste, hoogste, eerste.* — Men vindt het wapen van Arnout van Craynhem, waarvan in II. 120 gesproken wordt, afgebeeld op de eerste der platen in de uitgave van den *Grimbergschen Oorlog.*
- Overswemmen, Overzwemmen, ww. II. 95, 25, 46; 97, 128, *overzwemmen.*
- Overtien, ww. II. 118, 404, *overtrekken, bedekken.*
- Overvaren, ww. intrans. en trans. — A. intrans. III. 95, 29, 32, 34, *overvaren, naar de overzijde varen.* — B. trans. II. 133, 153, *overvallen.* Zie *Lev. v. Jez.* 152.

- Overvoeren, Overvueren, ww. II. 133, 153, *heen voeren, wegvoeren.*
- Overvrome, bnw. III. 61, 575, *zeer dapper.*
- Overvueren. Zie Overvoeren.
- Overwaden, ww. III. 96, 63, *over het water gaan, overzwemmen.*
- Overwaer; Over waer, bijw. I. 8, 77; 43, 181; 46, 301; 52, 198; 59, 224; 72, 416; 116, 244; 138, 36; 146, 368; 158, 48; enz., *voorwaar, voorzeker, gewis.* Zie *Taal- en Letterbode*, II. 287.
- Overwelgedaen, bnw. III. 56, 356, *overschoon.*
- Overwerpen, ww. I. 44, 235, *overwerpen, over iets heen werpen.*
- Owach. Zie Wach.
- Owi, Owy. Zie Wi, tusschenw.

P.

- Padde, znw. vr. II. 24, 41, *pad.*
- Pael, znw. m. II. 198, 282, *paal.*
- Paep. Zie Pape.
- Paepscap, znw. onz. II. 172, 9; 173, 61, 71; 178, 60; 179, 63, *priesterschap.*
- Paer, znw. onz. I. 36, 231, *paar.*
- Paerlement. Zie Parlement.
- Paert, Part, Pert, Peert, znw. onz. I. 23, 291, 299; 60, 276; 61, 306; 63, 22; 86, 471; 104, 567; 125, 587; 128, 70; 129, 114; enz., *paard.* Men vindt het verklw. *paerdekijn, perdekijn* in II. 144, 260; 158, 36.
- Paertie. Zie Partie.
- Paeus. Zie Paus.
- Page, Paghe, znw. onz. III. 83, 266, *paard.* Zie *Hild.* Gloss.
- Payijn, Payen, znw. m. I. 50, 108; III. 160, 124; 163, 206, *heiden.*
- Payment, znw. onz. I. 112, 84, *betaling, loon.* Zie *Hild.* Gloss.
- Pais, Pays, Peis, Peys, znw. m. I. 29, 128; II. 46, 152; 72, 89; III. 29, 19; 42, 420; 64, 61; 130, 41, *vrede.* Met *paise*, I. 155, 60, *in vrede, genoeglijk, op zijn gemak.* Hem te *paise* doen, III. 55,

- 334, *zich op zijn gemak zetten, zijn gemak nemen.*
Enes pais maken, II. 96, 87, *den zoen voor iemand treffen.*
- Paiselike, Payselic, bijw. III. 29, 2, *vreedzaam, in vrede.*
- Pac, znw. onz. III. 20, 132, *pak.*
- Palas, Palais, Palays, Paleis, Paleys, Pal-las, Pallays, znw. onz. I. 18, 86; 66, 156; 69, 281; 95, 235; 98, 332; 101, 478; 104, 563; 107, 689, 715; 108, 731, 748; 144, 272; 155, 59; 182, 2, 4; 184, 85; 186, 152; II. 72, 90; III. 100, 226, *paleis, kasteel*, soms ook *de groote zaal van den burg.* Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 85.
- Palen, ww. II. 101, 35, *de landpalen uitstrekken.*
- Paleren, Palleren, ww. III. 25, 96, *versieren.* Zie *Doctr. Gloss. Verg. Pareren.*
- Palesteel, znw. onz. II. 125, 677, *barensteel, tornooikraag, verkorte dwarsstreep.* In de heraldiek wordt deze figuur gebruikt om een wapen te breken, en b. v. door oudere zonen van een geslacht in het wapen aangenomen. Zie Rietstap, *Handb. der Wapenk.* 135; Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 35; *Taal- en Letterbode*, IV. 195 vgg.; en *Mnl. Wdb.* I. 583 vg. — Men vindt het wapen van Wouter de Beer afgebeeld op de tweede der platen achter de uitgave van den *Grimbergschen Oorlog.*
- Pallays, Pallas. Zie Palas.
- Palleren. Zie Paleren.
- Palme, znw. vr. II. 158, 17, *palm.*
- Palster, znw. m. I. 4, 90, *pelgrimsstaf.* Zie Clignett, *Bijdr.* 173.
- Panden, ww. — Panden op enen, II. 102, 51, *van iemand verkrijgen.* Zie *Stroph. Ged. Gloss.*; *Tijdschrift*, V. 31 vg.
- Pant, znw. m. II. 134, 207; III. 88, 78, *bezitting, schat*; I. 133, 291, *verdriet, leed.* Pant doen, II. 96, 93 vg, *schade toebrengen, overlast aandoen* (*Mnl. Wdb.* II. 239). Zie *Lsp. Gloss.*; *Tijdschrift*, V. 31 vg.
- Pape, Paep (in III. 85, 350; 104, 119), znw. m. I. 7, 14; 9, 85, 87, 88, 107, 109, 115, 116; 10, 136, 140, 144, 151; enz., *priester.* Tes papen = tes

- papen huse vindt men in I. 8, 43 (vergel. I. 9, 85).
 Papelijc, bnw. II. 132, 117, *priesterlijk*.
 Parabole, znw. vr. II. 186, 197, *parabel, gelijkenis*.
 Paradijs, znw. onz. I. 48, 27; 50, 100; 162, 193, 204; II. 28, 188; 60, 412; 178, 48; III. 154, 24, *paradijs*.
 Pardoen, Perdoen, znw. onz. I. 44, 206; II. 59, 371; 132, 127; III. 110, 161, *vergeving van zonden*.
 Pareren, ww. II. 84, 21, *versieren, opsieren, tooien*.
 Gepareert, I. 84, 394, *getooid, opgesierd, opgepronkt* (zie *Mnl. Wdb.* II. 1463). — Verg. Paleren.
 Parc, Perc, znw. onz. I. 3, 52, *afgesloten ruimte*; I. 120, 400, *strijdperk*; III. 142, 14, *gebied*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.; Martin op *Rein.* S. 353.
 Parlement, Paerlement, znw. onz. III. 24, 41, *twist*. Zie *Lsp.* Gloss. op *Perlement*.
 Part, Pert, znw. vr. III. 141, 20, *part, streek*. Zie *Huge v. Bord.* 46, 21; De Jagers *Archief*, IV. 494; *Mnl. Wdb.* II. 1468. — Parten, mw., II. 183, 47, nog op de gymnasia *partes* genoemd, dus eigenlijk de *taalkundige ontleding*, en meer bij uitbreiding, *spraakkunst*. Zie *Lsp.* Gloss.
 Part (= *paard*). Zie Paert.
 Partie, Paertie, znw. vr. II. 114, 240; 127, 739; 188, 280, *deel, gedeelte*; III. 181, 779, *deel van een geslachtswapen, kwartier* (zie III. 213); I. 121, 424; III. 61, 581; 66, 137; 162, 194, *aanhang, partij, geslacht, familie, het gezamenlijk aantal der tot iemand behorende personen* (zie III. 213). Zie *Lsp.* Gloss.
 Parure, znw. vr. II. 160, 4, *tooi, versiersel*.
 Pas, znw. m. III. 141, 24, *pas, schrede, tred*; II. 78, 3, *bergpas*. Zie *Lsp.* Gloss.; en *Hild.* Gloss.
 Passen, ww. II. 210, 149, *voegen, schicken*.
 Pat, znw. m. I. 164, 254; II. 98, 165; 160, 2; III. 62, 10; 69, 52; 74, 146; 77, 22; 81, 179, 212; 84, 323; 103, 87, *pad, weg*.
 Paternoster, Paternooster, znw. onz. I. 14, 315, *paternoster*.
 Patriarke, znw. m. II. 28, 215, *patriarch*.
 Patricius, znw. m. II. 72, 56, *patriciër*.
 Paus (o. a. in III. 138, 8; 139, 32), Paeus, znw. m. II. 71, 35; 72, 65, 71, 87, 93; 73, 108; 74, 140, 143, 156, 167; enz., *paus*.

- Pausveder, znw. vr. II. 3, 42, *pauweveer*.
- Pautenier, znw. m. I. 118, 307, *landlooper*.
- Pauwelioen. Zie Paveljoen.
- Paveljoen, Pauwelioen, znw. onz. I. 157, 148; II. 109, 58; 110, 79, *tent*.
- Pavement, znw. onz. I. 111, 25; 112, 72, *vloer*.
- Pederiere, znw. m. I. 148, 31, *werktuig om steenen mede te werpen*; MLat. *petraria*. Zie Du Cange (ed. Henschel), V. 229. Men vindt het woord ook in *Alex.* V. 901; VI. 194, 222; *Lanc.* III. 12156; *Brab.* Y. V. 1630; *Velth.* V. 13, 29; *Rose* 13641.
- Peelgrimagye. Zie Pelgrimagie.
- Peerle, znw. vr. III. 154, 26, *parel*.
- Peert. Zie Paert.
- Peinsen, Peynsen. Zie Pensen.
- Peis, Peys. Zie Pais.
- Peisen, Peysen. Zie Pensen.
- Peistren, ww. III. 48, 28, *weiden, grazen*.
- Pec, Pic, znw. onz. II. 8, 240; 24, 35, 43; 28, 186; 139, 76, *pek, pik*.
- Pecken. Zie Picken.
- Pelgrijm, Pilgerijm, Pilgerijn, znw. m. III. 183, 869, 872; 184, 887, 900, *pelgrim*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 5, 6, 46, 164.
- Pelgrimagie, Peelgrimagye, znw. vr. III. 106, 18, *bedevaart*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 5.
- Pellen, znw. m. I. 129, 125; 150, 8, 27; 151, 52, *kostbare zijden stof, kleet van die stof vervaardigd*. Zie Dr. Snellaert op *Alex.* Deel I, bl. 435; Dr. De Vries in *Taalgids*, IX. 193 vgg.; Dr. Verwijs in *Hild. Gloss.*; en Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Pellijn, bnw. I. 185, 121, *van pellen (eene kostbare zijden stof) gemaakt*. Zie hier Pellen.
- Pellicaen, znw. m. I. 151, 67, *pelikaan*.
- Pelse, znw. vr. I. 3, 70; *haar der huid*; I. 133, 298, *pels*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*; en Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Penitencie, znw. vr. II. 17, 165, 178, 187; 65, 168; 168, 53; III. 106, 17, *penitentie, straf, boete, boetedoening*. Zie *Hild. Gloss.*
- Penne, znw. vr. III. 81, 184, *pen*.

- Penninc, Pennich, znw. m. II. 192, 40, 41; 198, 297, 302; III. 13, 191; 18, 54; 19, 65; 22, 212; 24, 68; 25, 85, *penning*. In II. 194, 158 (zie II. 228); 196, 200, 206 is het woord bij de rentebepaling gebruikt. Derde penninc, II. 196, 200, 206, *interest waarbij men van elke 3 penningen een betaalde*, dus $33\frac{1}{3}$ pc. *interest*.
- Pensen, Peynsen, Peinsen, Peisen (in II. 95, 66; III. 139, 23), Peysen (in I. 145, 321), ww. intrans. en trans. — A. intrans. I. 30, 11, 12; 53, 9; 58, 194, 195; 70, 304; 79, 179; 129, 118; 133, 296, 305; enz., *denken*, *peinzen*. Voor III. 4, 122 zie men hier III. 199. — B. trans. I. 21, 213; 34, 171; 90, 12; 147, 14; 153, 5, 8; 169, 120; 170, 167; 171, 171; 185, 105; enz., *bedenken*, *met het denkvermogen omvatten*, *overdenken*, *uitdenken*.
- Peper, znw. m. en onz. II. 37, 31; 38, 57, 63, *peper*.
- Perdoen. Zie Pardoen.
- Perijl, znw. onz. II. 176, 15, *gevaar*.
- Perc. Zie Parc.
- Perse, Porsse, znw. vr. I. 120, 369; II. 77, 51; 127, 771; 129, 12, *gedrang*, *strijdgewoel*, *strijd*.
- Persemen, ww. II. 173, 73, *woekeren*. Zie *Lsp Gloss.*; *Stroph. Ged. Gloss.*; en vergelijk *Doct.* II. 861; *Tien Plagen*, 1984; *Wrake*, III. 858; *Rose*, 181.
- Persen, ww. I. 158, 28, *drukken*, *benauwen*, *belasten*.
- Persone, znw. vr. en m. II. 57, 314, *persoon*.
- Pert (= *part*). Zie Part.
- Pert (= *paard*). Zie Paert.
- Philosophie, Phylosophye, znw. vr. II. 33, 129; 179, 72, *philosophie*, *wijsbegeerte*.
- Pieren, ww. I. 122, 454, *boeien*, *binden*.
- Pijl znw. m. II. 112, 148, *pijl*.
- Pijcheit. Zie Pijnlijcheit.
- Pija Zie Pine.
- Pijnlijk, Pijnlic, Pijnlec, bnw. III. 112, 44, *pijnlijk*, *mocielijk*, *onaangenaam*. Enen pijnlijk maken, III. 107, 68, *iemand pijnigen*, *iemand pijn veroorzaken*.
- Pijnlijcheit, Pijlecheit, znw. vr. III. 115, 165, *pijn*, *leed*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 190.
- Pic. Zie Pec.
- Pickel, znw. m. I. 186, 147, *poot* van eenen stoel of

- van een bed. Zie verder I. 203; en Harrebomée, *Spreekwdb.* II. 184.
- Picken, Pecken, ww. I. 151, 71, *pikken* (van vogels gezegd).
- Pilaer, Pylaer, znw. m. I. 154, 29, 31, 43; 169, 124; 178, 459, *pilaar, pijler, zuil*. Evenals Dr. Verwijs in den eersten druk dezer *Woordenlijst* deed, wil ook Dr. Moltzer in I. 178, 459 (*Flor.* 3250) lezen *ten pilare*, in plaats van *ten pilore*.
- Pilaet, znw. m. II. 193, 116, *Pilatus*. Vergelijk Harrebomée, *Spreekwdb.* II. 184.
- Pilgerijm, Pilgerijn. Zie Pelgrijm.
- Piloor. Zie Pilaer.
- Pinceel, znw. onz. II. 117, 382, *wimpel* aan eene lans.
- Pine, Pijn (o. a. in III. 85, 336; 103, 76), znw. vr. I. 4, 89; 8, 61; 10, 142; 31, 50; 43, 190; 48, 40; 61, 310, 320; 64, 72; 97, 299, 303; enz., *moeite, inspanning, overlast, last, pijn, smart*.
- Pinen, ww. trans., intrans. en wederk. — A. trans. I. 160, 104; II. 67, 220; 199, 357; III. 81, 175, *pijnigen, martelen, pijn doen*; I. 87, 32; 101, 450; 179, 516; II. 85, 74; III. 43, 497; 44, 518, *pijnigen, kwellen, lastig vallen, hinderen*. — B. intrans. I. 12, 206; 28, 90; 81, 285; 85, 443; 100, 415; II. 87, 24; 204, 13; 205, 53; III. 33, 66; 158, 45, 52; 161, 141, *zijn best doen, zich inspannen, moeite doen*; II. 46, 156, 158; 55, 227; 84, 37; 86, 98, 133, *arbeiden, werk verrichten, door arbeid den kost winnen*. — C. wederk. I. 100, 406; 107, 694; 131, 202; II. 25, 93; 112, 169; 142, 183; 144, 259; III. 33, 81; 34, 124, *zich inspannen, zich moeite geven, zich bevljtigen*.
- Pingeren, Pingieren, ww. I. 112, 61, *schilderen*.
- Pingeringe, znw. vr. I. 112, 65, *muurschildering*. Verg. Dr. Te Winkel, *Het Kasteel*, 91 vgg.
- Pingieren. Zie Pingeren.
- Pipe, Pype, znw. vr. II. 37, 34, *pijp, buis*; III. 104, 117, *fluit, schalmei*.
- Pipen, ww. I. 167, 37; III. 87, 39; 130, 44, *fluiten*. Zie Dr. Van Helten, *Mnt. Spraakkunst*, bl. 233.
- Pissen, ww. II. 32, 106; 33, 148, *pissen*.
- Plaesteren, ww. II. 201, 427, *pleisters op eene wond leggen*, in de beteekenis van *modderen, transigeeren*.

- Dr. De Jager, *Wdb. der Freq.* II. 421 is het met deze verklaring van Dr. Verwijs niet eens. Hij zegt: „d. i. naar het mij voorkomt *zich ophouden, rusten*, en alzoo dezelfde beteekenis, die *pleisteren* steeds had en nog tegenwoordig heeft.”
- Plaetse, znw. vr. I. 138, 59; II. 131, 71; 133, 159, *plaats*. In plaetsen brengen, op het papier stellen (zie *Lsp.* Gloss.).
- Plage, znw. vr. II. 107, 232; III. 67, 182, *onheil, ramp, ellende*; II. 76, 21, *ramp, nederlaag*.
- Plagen, ww. II. 98, 167, 186; 195, 177; III. 192, 105, *plagen, kwellen, straffen, kastijden*.
- Plaintheit, znw. vr. I. 116, 212, *overvloed*. Zie *Wal.* 4627; en *Lsp.* I. 21, 76.
- Planete, znw. vr. I. 158, 25; II. 54, 213; III. 159, 67, *planeet*.
- Planke, znw. vr. I. 148, 33; II. 135, 235, *plank*.
- Planten, ww. III. 150, 35, *zich plaatszen, zich vestigen*. Het Latijn heeft: „*Fac me plagis vulnerari*.”
- Plat, znw. m. II. 170, 48, *slag, klap*. Zie Clignett, *Bijdr.* 189; en *Stroph. Ged.* Gloss.
- Plat, bnw. III. 60, 516, *plat*.
- Platanus, znw. m. II. 2, 28, *plataanboom*.
- Plate, znw. vr. II. 111, 118; 118. 394; 119, 461; 120, 495; 121, 524; 125, 673, *borstplaat van het harnas*.
- Platteling, bijw. III. 8, 260, *plat*.
- Plecht, znw. m. II. 202, 440, *schuld*. Zie *L. O. H.* Gloss.; en *Lsp.* Gloss. op *Plechten*.
- Plege, znw. vr. II. 198, 300; 200, 373, *gewoonte*.
- Plegen, Pleigen (in II. 62, 44), Plien, ww. I. 13, 275; 61, 313; 106, 641; 109, 784; 114, 160; 174, 316; II. 19, 265; 32, 88; 38, 70; 43, 15; 44, 78; enz., *plegen, gewoon zijn*; met den tweeden, soms ook met den vierden naamval, I. 20, 158; 148, 53; 169, 97; 172, 217; 176, 406; 179, 522; II. 16, 164; 20, 316; 52, 136; 62, 44; 69, 328 (zie II. 221); 87, 134; 152, 71; enz., *doen, plegen, in beoefening brengen, zich ophouden met, zich bedienen van, zich afgeven met*. Voor I. 20, 158 zie men hier I. 188; en de opmerking van Dr. Verdam in *Tijdschrift*, I. 128 vg. Der sielen plegen, I. 5, 146, *voor de ziel zorgen*. Siere seden plegen, I. 14, 305, *zijne ge-*

woonte opvolgen. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraak-kunst*, bl. 230 vg.

Pleigen. Zie Plegen.

Plein, znw. onz. I. 146, 305; 150, 15; 163, 215; II. 157, 78; 204, 22; III. 5, 145, 149; 6, 175; 145, 35, 37, *veld, vlakke, plein.*

Plein, bnw., *openbaar.* Int *pleine*, II. 106, 227, *in het openbaar.*

Plein, bijw. II. 75, 184, *duidelijk.*

Pleteren, ww. III. 153, 31, *plassen.* Zie *Wdb. der Freq.* II. 430.

Pletten, ww. II. 99, 208, *verpletteren.* Daar is *gepleit* eene drukfout voor *geplet.*

Plien. Zie Plegen.

Ploech, Plouch, znw. vr. II. 36, 88; III. 78, 78; 82, 217, 224; 129, 16, *ploeg.*

Ploien, ww. III. 33, 94, *plooien.*

Plouch. Zie Ploech.

Plucken, ww. III. 128, 3; 137, 23, 25, *plukken*; I. 114, 137, *voorzichtig afrekken of afbreken, afplukken* (*Ned. Wdb.* I. 1249 vg.); II. 180, 104, *zich toeëigenen, zich meester maken van, afhalen.*

Plume, znw. vr. I. 14, 289; II. 39, 122; 64, 114; 207, 38, *pluim, veer.* Enen striken van den plumen, III. 69, 74, *iemand pluimstrijken, vleien.* Zie *Belg. Mus.* IX. 195; *Hild. Gloss.*; *Stroph. Ged. Gloss.* op *Plucken*; *Tijdschrift*, VIII. 32 vgg.

Poent, Point, Punt, znw. onz. II. 35, 50; 91, 184; 167, 25; 182, 9; 183, 53; 187, 219; 210, 159, *punt, zaak, eigenschap*; II. 207, 60; 212, 248, *punt, geschikt tijdstip, geschikte tijd.* Te poente (*pointe, punte, punten*), I. 83, 337; 127, 47; II. 118, 387; 213, 274; III. 66, 163, *tot op een punt, op een prik, naar den eisch, juist, nauwkeurig, naar behooren.* Van poente (*punte*) te poente (*punte*), III. 102, 19, *van punt tot punt.* Zie *Lsp. Gloss.*

Poentelike, Pointelijke, bijw. II. 182, 20, *naar den eisch, naar behooren, nauwkeurig.* Zie *Lsp. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1471.

Poerte, Poert. Zie Poort.

Poëte, znw. m. II. 81, 27; 183, 57, *poët, dichter.*

Pogen, ww. II. 37, 22; 85, 56; 87, 24, *zijn best doen,*

- zich inspannen*; I. 114, 142; 173, 273; II. 96, 83; 98, 159; 196, 230 (met de voorzz. o m of n a), *streven*. In II. 98, 159 is de onbep. wijze als znw. in den zin van *streven* gebruikt.
- Point. Zie Poent.
- Pointelijc. Zie Poentelike.
- Poitevijn, Potevijn, znw. m. III. 22, 212; 37, 223, *eene kleine munt in Poitou geslagen, eene kleinigheid*. Zie Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 75, 488.
- Pol, znw. m. III. 190, 57, *minnaar*. Zie voor deze plaats Dr. Moltzers aant. bij *Lipp.* 56.
- Polument. Zie Pulment.
- Pongijs, znw. onz. II. 125, 663, *strijd*. Zie Huydec. op *St.* II. 504 vg.
- Pont, znw. onz. II. 107, 242; 138, 28; 170, 26; III. 185, 932; 186, 961, *pond* als geldswaarde.
- Poorte, Porte, Poerte, Poort, Port, Poert, znw. vr. I. 4, 115; 16, 10; 17, 63, 67; 18, 82; 125, 578; II. 4, 84, 91; 73, 111, 120, 126, 131; enz., *poort*; III. 45, 554, *deur* (vergel. III. 44, 530); I. 103, 522; 107, 686; 108, 727, 750; 109, 757; 137, 10; 147, 2, 16; 148, 25, 46; enz., *stad*. Die van der poorte, I. 108, 737, *de stedelingen, de bewoners der stad*. Voor II. 102, 59 zie men *Taalk. Bijdr.* II. 68 vg. — Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 6 vg.; 68 vgg.
- Poorter, Porter, znw. m. I. 64, 83; 147, 18; 150, 33, *stedeling, burger*.
- Poortwaerdere, Portwerder, znw. m. I. 166, 1; 167, 33; 169, 89, 99; 170, 134, *portier, bewaker der poort*. Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 76.
- Poot, znw. m. II. 33, 126, *poot*.
- Poppe, znw. vr. III. 58, 464, *pop, lief kind*.
- Porchesers in II. 78, 3. Zie hier II. 222.
- Porfier, znw. onz. I. 186, 157, *porfier*.
- Porprijn, bnw. I. 184, 69, *purperkleurig*. Zie verder hier I. 203.
- Porprijs, znw. onz. I. 111, 14, *ontrek, omvang, de uitgestrektheid waarbinnen eenig gebied is besloten, gebied*. Zie Dr. De Vries, *Mnl. Taalz.* 140.
- Porren, ww. intrans. en trans. — A. intrans. I. 27, 35; 32, 62, 69; 61, 301; 84, 382, *gaan, op marsch gaan, vertrekken*; II. 207, 25, *ontspruiten, groeien*,

- opgroeien* (voor II. 207, 25 zie men hier II. 229 vg.).
 — B. trans. III. 39, 327, *bewegen, in beweging brengen, van zijne plaats brengen, verzetten*; I. 154, 49, *bewegen, doen knarsen*; II. 35, 67; 63, 84, *aanzetten, aansporen, opwekken*; I. 49, 71, *aanzetten, aanvallen, bedreigen*. — Zie Huydec. op St. II. 399 en 585.
- Porsse. Zie Perse.
- Port, Porte, Porter, Portwerder. Zie Poorte, Poorter, Poortwaerdere.
- Pot, znw. m. III. 189, 25, *pot*.
- Potevijn. Zie Poitevijn.
- Prayeel, Praieel, Prieel, znw. onz. I. 32, 78; 36, 237, 40; III. 128, 1, *grasperk, grasveld*. Zie Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 109; Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 45; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 48, 120.
- Precieus, bnw. II. 64, 107; III. 150, 3, *kostbaar*.
- Predecare. Zie Predicare.
- Predeken, Predecken. Zie Prediken.
- Predicade, znw. vr. II. 70, 10; 176, 50, *predikatie, prediking*. Zie *Tijdschrift*, VIII. 63 vg.
- Predicare, Predecare, znw. m. II. 102, 76, *prediker, hij die predikt*; II. 193, 89; III. 23, 23, *prediker, priester*, misschien ook *Dominicaan*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Prediken, Predicken, Predeken, Predecken, ww. I. 102, 517; II. 31, 58; 62, 52; 176, 6; 179, 63; 193, 118; 208, 64; III. 79, 134; 106, 13, *prediken*.
- Prelaet, znw. m. II. 103, 115; 172, 7, 29; 174, 1; 176, 44; 178, 53; 180, 128; 181, 154; 192, 51; 193, 115; III. 63, 18, *prelaat*.
- Prelatie, Prelatye, znw. vr. II. 104, 144; 165, 35, *prelaatschap, waardigheid van prelaat of kerkvoogd*.
- Prence. Zie Prince.
- Prenden. Zie Prinden.
- Preense. Zie Prince.
- Prenten, ww. III. 143, 10, *drukken, indrukken*, ook overdrachtelijk *in het gemoed*. Verg. *Mnl. Wdb.* II. 1472.
- Present, Prosent, Prosint, znw. onz. I. 86, 470, 474; 170, 133, 167; III. 81, 190; 164, 231, *geschenk*. Zie Clignett, *Bijdr.* 323.
- Prieel. Zie Prayeel.
- Priester, znw. m. III. 73, 115, 119; 74, 127; 75,

- 199; 76, 208; 78, 62, 65; 79, 113; 80, 149; 82, 243; 83, 255, *priester*.
- Priesterlijk, bnw. III. 78, 63, *priesterlijk*.
- Priesterschap, znw. vr. II. 165, 37; III. 82, 235, *priesterschap, waardigheid van priester*.
- Prijs, znw. m. I. 23, 304; 155, 69, 71; 162, 203; 171, 184; II. 13, 18; 126, 726; 159, 70, 75; 161, 30; enz., *roem, eer, lof*. Enen prijs aenleggen, zie Aenleggen. Voor der minnen prijs in III. 1, 14 zie men hier III. 196. Van prise, I. 111, 29; 114, 149; 120, 391; 161, 168; 162, 174; II. 125, 672; 132, 118; 136, 307; III. 112, 70, *van waarde, schoon, heerlijk, voortreffelijk*; verg. van groten prise in II. 60, 411. Zie *Lsp. Gloss.*; en Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Prime, znw. vr. I. 4, 103, *morgengebed, eigenlijk de tijd der hora prima*, [in de R. K. kerk (de dienst), die 's morgens te zes uur werd gevierd.] Zie Huydec. op *St. II. 496*; *Lsp. Gloss.*; en Dr. Martin op *Rein. S. 353*.
- Primetijt, znw. vr. I. 62, 4, *de tijd der hora prima*. Zie verder Prime.
- Prince, Prinche, Prins, Prence, Preense, znw. m. I. 132, 255; 176, 398; II. 44, 69; 71, 21, 52; 74, 147, 150; 76, 218; 103, 88; 106, 215, *vorst, prins*; III. 109, 125, *prins, de eerste, de voornaamste*. In III. 151, 43 wordt prince van Christus gezegd.
- Prinden, Prenden, ww. I. 5, 117; 9, 113, *aan-grijpen, aanpakken, wegnemen*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 223.
- Prins. Zie Prence.
- Prior, znw. m. III. 45, 572, *prior*.
- Prioreit, znw. vr. I. 13, 272, *klooster*.
- Prisen, Pysen, ww. I. 23, 308; 82, 328; 113, 100; 165, 302; II. 35, 71; 64, 93; 113, 189, 209; 167, 18; 185, 131; enz., *prijzen*; II. 14, 48; III. 38, 268; 143, 8, 16, *schatten, rekenen, achten*. In I. 185, 118 is de onbep. wijze als znw. gebruikt in de beteekenis *wat te prijzen is, wat lof verdient*.
- Prisoen, znw. onz. I. 164, 263; III. 176, 619; 178, 688; 179, 724, *gevangenis*.
- Privilegie, znw. onz. II. 76, 217, *privilege*.
- Proces, znw. m. II. 67, 231, *loop, gang*.

afgevoerd
 met III
 III

- Processie, znw. vr. II. 72, 76, *processie*.
- Prochiaen, znw. m. II. 193, 97, *parochiaan, lid eener gemeente, lid eener parochie*.
- Prochipape, Prochypape, znw. m. II. 193, 95, 108; III. 63, 24, *priester van eene parochie, priester van een kerspel*.
- Proefst. Zie Proost.
- Proeven, Prouven, Proven, ww. I. 45, 273; 160, 119, *bewijzen, waar maken*; II. 56, 264, *betoogen*; II. 69, 296, *aantoonen, toonen* (Lat. demonstrans); I. 59, 253; 94, 198; 95, 202, 207; II. 30, 33; 88, 32, 65; 127, 760; III. 38, 296, *beproeven, de proef nemen van, onderzoeken*; II. 192, 65, *onderzoeken, examineeren*; II. 89, 71; 92, 187; 173, 64; III. 81, 196, *opmerken, overwegen, nagaan*; II. 101, 36; III. 4, 130, *op de proef stellen*. Hem proeven, II. 122, 547, *zich gedragen*; verg. Lorr. II. 2388, 2398, 3898; St. IX. 1011. Geproeft, II. 68, 253, *beproefd, deugdelijk bevonden, voortreffelijk*, zie *Mnl. Wdb.* II. 1473 vg. (Het Lat. heeft: probatissimus vir; zie vooral hier II. 221). Waer proeven, III. 72, 54, *de waarheid van iets ondervinden*. - Zie *Hild. Gloss.*
- Profijst, znw. onz. II. 104, 122; 203, 491; III. 14, 205, *voordeel*.
- Prohemium, znw. onz. II. 182, 25, *proemium, inleiding*.
- Proie, Proye, znw. vr. II. 31, 61, 64; 128, 785, *prooi, roof, buit*.
- Pront, znw. m. II. 131, 72, *roof, buit*. Zie Huydec. op St. I. 116; II. 348; en Willems' aant. bij *Heelu*, 5988.
- Proofst, Proefst, znw. m. II. 129, 23, *proost*.
- Proper, bnw. II. 182, 30, 35, *gepast*.
- Properlike, bijw. I. 115, 191, *nauwkeurig*.
- Prophete, znw. m. I. 164, 257; II. 23, 3; 29, 216, 221; 206, 96, *profeet*.
- Prosent, Prosint. Zie Present.
- Prouven. Zie Proeven.
- Provaetse, Provesche, znw. vr. I. 86, 460; 119, 339, *dapperheid*.
- Provende, znw. vr. II. 105, 170; 173, 41, 44; 175, 28, *kerkelijke inkomsten, prebende*.
- Provenden, ww. II. 174, 101, *van kerkelijke inkom-*

- sten voorzien.* Terwijl Dr. Verwijs een ww. provenden aanneemt, geeft het *Mnl. Wdb.* II. 1475 alleen een bnw. *geprovent* op.
- Provisor, Provisoer, znw. m. III. 63, 37, *grootvicaris*, „qui vices Episcopi gerit” (Du Cange, V. 494).
- Psalm, znw. m. III. 112, 43, *psalm*
- Pulment, Polument, znw. onz. II. 85, 66; III. 114, 156, *pap*, *brij*. Zie Bormans' aant. bij *Christ.* bl. 204 vg.
- Pulver, znw. onz. I. 151, 77; II. 37, 27, 32, 36; 38, 48, 54, 83; 40, 132, 149, *poeder*.
- Pulveren, ww. II. 38, 75, *tot poeder stampen*. Verg. *Mnl. Wdb.* II. 1475.
- Pumegarnaet, Pumegernaet, znw. m. II. 85, 69, *granaat*, *granaatappel*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 922.
- Punt. Zie Poent.
- Pupeide, znw. vr. II. 37, 47, *pip*. Zie vooral de aant. van Dr. Verwijs bij *Nat. Bl.* III. 1539.
- Pure, Fuur, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 112, 64, *zuiver*, *puur*, *louter*; III. 151, 22, *rein*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 414 en 418. — B. bijw. I. 30, 9, *geheel*, *volkomen*, *zuiver*.
- Purgeren, Purgieren, ww. II. 62, 50, *zuiveren*. — Gepurgeert, Gepurgiert, I. 101, 463, *zuiver*, *rein*; zie *Mnl. Wdb.* II. 1475 vg.
- Pusoen, znw. onz. II. 86, 99, *drank*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 69.
- Put, znw. m. I. 65, 125; II. 179, 93; III. 161, 156; 168, 380, *put*.
- Pute, znw. vr. I. 181, 575; III. 168, 363, *hoer*.
- Puterkint, znw. onz. I. 44, 233, *hoerekind*. Dr. Matthes leest in zijne uitgave van *Renout*: „aerger puten kint”; zie de aantekening aldaar, bl. 67.
- Putertiere, bnw. II. 105, 168, *gemeen*, *liedertijk*.
- Putesone, znw. m. III. 187, 972, *hoerezoon*. Zie de aant. van Dr. Moltzer op *Esm.* 972.
- Puur. Zie Pure.

Q.

- Quaderhande, Quaderande, bnw. III. 32, 30, *slechtgeaard*, *van eene slechte soort*. Zie hier III. 205,

- en vergelijk *Mnl. Wdb.* II. 2026 op *Goederhande*.
- Quadiën. znw. m. III. 81, 180, *booswichten, ellendelingen*. Zie *Taal- en Letterbode*, I. 75; en *Hild. Gloss.*
- Quael. Zie Quale.
- Quaet, bnw. II. 56, 276; 75, 204; 94, 11; 146, 353, 360; 161, 23; III. 51, 146; 112, 56, 59; 129, 44; enz., *slecht* (van personen gezegd), *kwaad*; I. 28, 89; 135, 381; 165, 307; II. 17, 191, 192; 20, 315, 319; 21, 338; 178, 22; III. 32, 39; enz., *slecht* in zedelijken zin (van personen gezegd); III. 38, 259, *ongelukkig*; II. 28, 196; 47, 187, 190; 55, 249; 197, 248; 198, 283, 300; 199, 347; 211, 190; III. 80, 147; enz., *slecht* (van zaken gezegd), *wat niet deugt, wat in zijne soort niet goed is*; III. 28, 192, *zwaak, bouwvallig, onsterk*; II. 198, 298, *slecht, kwaad* (van geld gezegd; zie *Ned. Wdb.* G. 1056, en *Mnl. Wdb.* II. 2038); III. 51, 172, *slecht, loos, hol*; I. 159, 88; II. 13, 20; 14, 51; 17, 168, 171; 69, 294; 194, 151; 196, 203, 234; 198, 301; enz., *slecht* in zedelijken zin van zaken gezegd); III. 191, 80, *moeielijk*; I. 132, 236; 167, 23; II. 10, 302; 85, 73; 95, 68; III. 75, 197; 89, 104, *verkeerd, schadelijk, kwaad*; I. 4, 112; 185, 114; II. 10, 306; III. 130, 50, *slecht, kwaad, ongunstig, nadeelig*; I. 131, 205, *onaangenaam*. Quader doot sterven, III. 183, 845, *op eene ellendige wijze om het leven komen*; zie *Sterven*, en *Mnl. Wdb.* II. 295. Quade dach, zie *Dach*. Quaet verdrach, zie *Verdrach*. Ter quader tijt, zie *Tijt*.
- Quaet, en Quade, znw. m. I. 163, 214; II. 93, 4; 99, 197; 100, 230; 197, 246, *de slechte, de booze*; III. 82, 240, *de slechte, hij die vijandig is, de vijand*; II. 156, 63, *lafaard, ellendeling*.
- Quaet, znw. onz. I. 14, 312; II. 14, 81; 165, 41; 166, 10; 169, 95, III. 32, 34, 42; 90, 123, *het slechte* in zedelijken zin, *het kwade, het kwaad, hetgeen slecht is* (vergel. *dit quade* in II. 99, 218); I. 34, 174; 36, 250; 148, 58; II. 167, 45; 200, 385; III. 23, 224; 107, 57; 130, 54; 186, 953, *het slechte dat men ons doet, het kwaad, slechte behandeling, schade, nadeel*. Enen te quade doen, III. 59, 209, *iemand leed aandoen, iemand als vijand behandelen*. In quade vermanen, II. 17, 190, *iets slecht opnemen, iets zeer ongun-*

- stig uitleggen* (verg. *Mnl. Wdb.* II. 2043). Te *quade* vergaen, III. 168, 366, *tot nadeel zijn, tot schade zijn, opbreken*; zie Dr. Moltzer op *Esm.* 366; en vergel. *te goede vergaen* in *Mnl. Wdb.* II. 2044.
- Quaetheit,-hede, znw. vr. II. 16, 162; 179, 96; 193, 91; 199, 330; 200, 379, *ondeugd*.
- Quaekel, znw. m. II. 84, 29, *wachtel, kwartel*.
- Quale, Quael, znw. vr. III. 11, 81; 118, 17; 144, 33, *leed, smart, verdriet*; III. 156, 33, *kwaal*.
- Qualike,-lijc,-lyck,-lic,-lec, bijw. I. 114, 138; 134, 347; II. 19, 282; 38, 67; 39, 125; 103, 101; 158, 34; 164, 15; 191, 5; 201, 422; III. 40, 375; 41, 416; 45, 570; 75, 193; 76, 211; 89, 94, *kwalijk, siecht, niet wel, niet zooals het behoort, moeielijk, bezwaarlijk, nauwelijks*.
- Quansijs, Quanchuys, Quans, bijw. II. 194, 156; 195, 184, *kwansuis*. Als *quans*, II. 202, 473, *kwansuis* (zie *Mnl. Wdb.* I. 368). Zie *Lsp. Gloss.*; en Dr. De Jagers *Archief*, I. 72 vgg.
- Quareel, znw. m. I. 128, 99; II. 112, 165, *pijl, werpschicht*. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Quartier, znw. onz. II. 120, 485, *kwartier* van een wapenschild.
- Queynken. Zie Quenken.
- Quec. Zie Quic.
- Queken, ww. onz. en bedr. — A. onz. III. 102, 30, *vrootlijk zijn*. — B. bedr. II. 105, 158, *verplegen*. — Zie Dr. De Vries in *Taalgids*, III. 202 vg.
- Quelen, ww. III. 11, 97; 20, 103; 94, 293; 117, 5, 13; 143, 16, *pijn hebben, pijn lijden, kwijnen, treuren*. Zie Huydec. *Pr.* II. 456 vg.; Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 227; en verg. *Mnl. Wdb.* II. 1476.
- Quellen, ww. bedr. en onz. — A. bedr. III. 166, 298; 193, 130, *kwellen, pijn doen*. — B. onz. I. 92, 104; II. 6, 143, 159, *pijn hebben, pijn lijden*. — Zie *MLoep. Gloss.*; *Lsp. Gloss.*; en verg. *Mnl. Wdb.* II. 1476.
- Quene, znw. vr. II. 86, 114; III. 137, 9, *vrouw, getrouwde vrouw*. Zie *Nieuw Ned. Taalm.* III. 227; en het opstel van Dr. Verwijs *Over de namen der Vrouw bij den Germaan*, in *Vrije Friess*, N. R. IV. 78 vgg. Vergelijk *Tijdschrift*, IV. 230.
- Quenken, Queynken, ww. III. 102, 43, *wenken*,

- heen en weer bewegen, schitteren.* Zie *MLoep Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1476 vg.
- Queste, znw. vr. I. 73, 444; 97, 308, 316; 102, 509, *onderzoek, opsporing, nasporing, navorsching.* Ook in *Lanc.* II. 1744, 4810; III. 11136.
- Questeert, znw. m. II. 194, 120, *bedelmonnik*; Fr. *quêteur*, van het Lat. *quaestor*. Zie Du Cange (ed. Henschel), V. 538, 540.
- Quetsen, ww. bedr. en onz. — A. bedr. II. 32, 103; 112, 171; 114, 240; 121, 536; 123, 586; 126, 701; 152, 76; III. 41, 395; 107, 73; 125, 1, 4, *kwetsen, wonden*; I. 156, 117, *schaden, hinderen.* — B. onz. III. 151, 32, *schade lijden, breken.* Het Lat. heeft: „ut vitrum non laeditur“.
- Quijt. Zie Quite.
- Quic, Queck, bijw. III. 87, 20, *levendig*; hier duidt het de onophoudelijke beweging aan.
- Quiste. — Te quiste gaen, II. 100, 8, *verloren gaan, te gronde gaan.*
- Quite, Quyt, Quijt, bnw. met den tweeden naamval of met het voorz. van, I. 3, 73; 133, 286; II. 168, 87; III. 13, 181; 25, 74; 53, 240; 61, 548; 89, 87, 94; 101, 257; 113, 93; 125, 7; 134, 18; 180, 754, *kwijt, vrij, bevrijd.* Enen quite scelden, I. 122, 469, *iemand vergiffenis schenken, iemand de vrijheid geven*; III. 26, 132, *iemand met rust laten, hem niet lastig vallen.* Iet quite scelden, II. 194, 121, *kwijtschelden, vergeven.*
- Quiten, ww. II. 71, 22; III. 54, 281, *verlossen, bevrijden, vrijmaken*; I. 33, 122, *betalen.* Hem quiten, I. 63, 20, *zich kwijten, zijne belofte vervullen, zijne belofte nakomen.* Hem quiten in enen, III. 10, 59, *zich jegens iemand kwijten, zijnen plicht jegens iemand doen.*

R.

- Raden, ww. I. 13, 255; 35, 177; 86, 446; 89, 105, 111; 130, 177; 131, 195; 134, 317; 139, 99; 165, 311, 316; 168, 86; enz., *raden, raadgeven, aanraden*; II. 109, 29, *na overleg besluiten*; II. 199, 341, *op het touw zetten, te berde brengen, veroorzaken* (zie hier II. 228). —
- VERWIJS DI. IV. 41

Aangaande riet in I. 134, 310 zegt Dr. Verwijs (*Ferg.* 1450): „De dichter zal wel geschreven hebben *ruent*, d. i. fluistert”. — Riet in II. 21, 328 is eene drukfout voor hiet; zie hier II. 219.

Raden, ww. III. 21, 147, *radbraken*.

Raet, znw. m. I. 17, 34, 40, 53; 128, 80; 155, 86; 159, 78; 165, 304; 167, 15, 47; 174, 304; II. 14, 74, 82; enz., *raad*, *raadgeving*; I. 84, 389; 133, 292, *beraadslaging*, *overweging*; I. 140, 139; III. 102, 17, *verstand*, *overleg*; III. 177, 674, *meening*, *gevoelen*, *denkbeeld*; II. 46, 166; 168, 72; III. 55, 330, *meening*, *zin*, *wil*; I. 172, 228; II. 139, 72; III. 26, 140; 78, 93; 140, 74; 159, 85, 88; 160, 122; 185, 922, *plan*; I. 111, 48; II. 40, 129; III. 147, 126, *raad*, *middel*; I. 174, 290, *hulp*, *heil* (*mein Alles*, zegt Hoffmann von Fallersleben); I. 113, 97; II. 81, 19, *handelingen*, *daden*; I. 16, 25; 139, 79; II. 19, 262; 21, 337; 43, 37; 87, 5, 9, 12, 26; 88, 32; enz., *raad* (een aantal personen, die beraadslagen); II. 201, 409, *lid van eenen raad*, *raadsheer*; III. 64, 92, *vergadering van den raad*. De beteekenis van II. 81, 18, 19 is: „die vooral over hem, zijne besluiten, daden handelt”; zie *Mnl. Wdb.* II. 415. Voor der kerken raet in II. 15, 117 zie men Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 41. Raets in II. 89, 68 is eene drukfout voor raet; zie hier II. 223. Die te sinen radesijn gewone, II. 19, 262, *die in zijnen raad plegen te zitten*, *die zijne gewone raadslieden zijn*; zie *Mnl. Wdb.* II. 1925. Die beste raet, III. 21, 178, *het beste*; vergel. *Rein.* I. 1389. In gerechten rade, I. 13, 254, *in goeden gemoede*. Bi rade van, I. 13, 265; 28, 89; 116, 220; II. 23, 401; III. 12, 129, 132; 75, 199; 82, 223, *op raad van*, *door den raad van*; vergel. *Mnl. Wdb.* I. 1234. Mids rade, zie Mids. Den raet doen, II. 99, 220; III. 2, 25; 22, 205; 128, 31, *doen wat aangeraden is*, *den raad volgen*; I. 58, 336, *overleggen*, *met overleg handelen* (vergel. II. 57, 317). Den raet doen dat, I. 167, 24; III. 33, 71; 38, 260, *het zoo aanleggen dat*, *de zaak zoo inrichten dat*; zie *Lsp. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 238. Raet hebben, I. 18, 92; III. 43, 464; 44, 528, *overleggen*; met den tweeden naamval, I. 22, 250,

- helpen, bijstaan.* Raet slaen, III. 18, 56, *overwegen, beraadslagen.* Enen raet vinden, I. 165, 303; II. 79, 38; 87, 19; 166, 72; 195, 186; III. 23, 2; 29, 27; 160, 101, *iets bedenken*; vergel. III. 10, 68. Sijns genen raet weten, II. 167. 43; III. 2, 52; 27, 158, *zich geen raad weten, niet weten wat te doen.* Te rade gaen, II. 96. 100, *raadplegen*; III. 30, 54; 62, 9, *raadgeven, raadgever zijn*; II. 27, 146, *met zich zelven te rade gaan, tot inkeer komen.* Te rade staen, zie Staen. Te rade vragen, te rade roepen, I. 31, 51; 163, 213, *om raad vragen, raadplegen.* Te rade werden, in rade werden, II. 108, 11; 137, 6; III. 78, 64, *besluiten.* — Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.; en *Lsp.* Gloss.
- Ragen, ww. I. 51, 166; II. 158, 35, *uitsteken.*
- Raie, Raye, znw. vr. II. 173, 56, *straal.* Zie *Lsp.* Gloss.
- Raken, ww. II. 119, 462, *roken, treffen.*
- Ramp, znw. m. I. 115, 179; III. 194, 159, *onheil, ongeluk.*
- Rampe, znw. vr. II. 42, 209, *kramp.* Zie de aant. van Dr. Verwijs bij *Nat. Bl.* III. 1701.
- Rampsalich, bnw. III. 131, 9, *rampzalig.*
- Ranke, znw. vr. I. 44, 236, *tak.*
- Rant, znw. m. II. 119, 445, *rand.*
- Ranten, ww. II. 176, 2, *spreken.*
- Rapen, ww. II. 180, 104, *rapen, oprapen, schielijk naar zich halen, wegnemen*; II. 191, 4, *verzamelen bijenschrapen.* Zie *Hild.* Gloss.
- Ras. Zie Rasc.
- Rasc, Ras, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 116, 236, *sterk.* Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss. — B. bijw. III. 14, 234, *snel, schielijk, ijlings, haastig.* Zie *Mnl. Wdb.* II. 1491.
- Rasende, deelw. bnw. III. 101, 265, *razend.*
- Raste, Rast, Ruste, znw. vr. II. 15, 99; 26, 99; 45, 95; 59, 402; 78, 10; 128, 793; 168, 54; 213, 287; III. 97, 97; 111, 13; 122, 1, 11; 170, 425, *rust*; II. 46, 146; 139, 55, *rust, plaats waar men uitrust, rustplaats*; II. 4, 78, *mijl.* — Voor II. 4, 78 zie men hier II. 214 vg.; *Versl. Kon. Akad. Afd. Lett.* Reeks 2, Deel 2, bl. 244; Dr. Bergsma, *Brandaen-teksten*, bl. 16.
- Rasten, Resten, Rusten, ww. intrans., trans.

- en wederk. — A. intrans. I. 62, 3; 79, 184; 90, 30; 106, 672, 674; 156, 128; II. 39, 94; 44, 52; 45, 115; 46, 144; 59, 399; III. 44, 507; 48, 26; 118, 5; 120, 10, *rusten, rust hebben*. — B. trans. II. 210, 160, *tot rust brengen, doen rusten*. — C. wederk. Hem rusten, I. 91, 44; II. 59, 379; 128, 804; III. 47, 24, *rusten, rust hebben*. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 29.
- Rat, znw. onz. I. 115, 186; 123, 495; II. 144, 285; 171, 60; III. 69, 81, *rad*. Voor de constructie in II. 144, 285 zie men hier II. 225; *Mnl. Wdb.* II. 54; en *Tijdschrift*, II. 291.
- Rate, Rete, znw. vr. II. 43, 35; 45, 113; 101, 39, *honigraat*.
- Ratte, znw. vr. II. 41, 186, *rat*.
- Rauwe. Zie Rouwe.
- Rebbe, znw. vr. III. 51, 167, *rib*.
- Rebel, bnw. II. 95, 51, *wederspannig*.
- Rechs. Zie Rechts.
- Recht, bnw. I. 2, 22; 13, 270, 279; 15, 323; II. 35, 56; 97, 126, *recht, niet krom, niet gebogen*; I. 14, 296; 22, 258; 146, 352; II. 44, 56, 83; 51, 101; 84, 41; 107, 245; 146, 348; 189, 297, 309; enz., *recht, goed in zijne soort, juist, volkomen, volslagen*; I. 184, 73, *echt, zuiver*; II. 184, 117, *rechtvaardig, naar recht en billijkheid handelende*; II. 104, 129; 146, 350, *wettig*; I. 22, 265; 41, 79; 64, 58; 153, 7; 170, 128; II. 78, 72, *rechter* (in 't laatste geval kunnen ook sommige vormen reeds comparatieven zijn; vergel. I. 20, 178; II. 39, 112; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 412). — Dat rechte, II. 38, 80; 98, 170, *hel rechte, het juiste, zooals het behoort*. — Het es recht vindt men in I. 127, 36; 138, 31; 146, 352; 161, 151; II. 32, 80; III. 35, 173, 177; 37, 220; 40, 361; 43, 466; enz. — Te rechte endete crome, zie Crom.
- Recht, bijw. Zie Rechte, bijw.
- Recht, znw. onz. I. 97, 310; 131, 200; 155, 79; 181, 578; II. 50, 51; 90, 145; 98, 157; 150, 91; 168, 58; 173, 37; 184, 84; 189, 315; 194, 145; enz., *recht*. Voor recht in I. 160, 98; II. 6, 147 zie men hier II. 216. — Bi rechte, I. 82, 328; 85, 422; II.

- 56, 264, *naar recht, naar behooren*. — Dore recht, I. 8, 48, *met recht*. — Metten rechte, II. 75, 193; 90, 141; 201, 421, *met het recht, volgens het recht*. Met rechte, Met recht, II. 191, 5, *overeenkomstig het recht, volgens het recht*; I. 25, 350; 83, 355; 102, 514; 146, 371; 183, 32; II. 113, 209; 183, 55; 184, 83; III. 63, 50; 71, 42; 77, 24; 80, 159; enz., *met recht, terecht* (vergel. II. 5, 139). — Na rechte, Na recht, I. 16, 9; 21, 209, 226; 24, 334; 177, 443; II. 53, 156; 71, 27; III. 157, 14, *overeenkomstig het recht, naar recht, volgens behooren*. — Over recht, II. 138, 38, *rechtens*; zie *Taal- en Letterbode*, II. 282 vgg.; hier II. 225; en *Tijdschrift*, I. 7. — Te rechte, Te recht, II. 98, 156; III. 22, 193, *krachtens het recht* (zie hier III. 204); I. 83, 339; 127, 35; 175, 352; II. 135, 260; 182, 7, 17, 19; 194, 150; III. 38, 275; 70, 2; 76, 2; 88, 66; 155, 30; 181, 787, *met recht, ierecht, naar behooren*. — Van rechte, II. 168, 87; 182, 38; 183, 63; III. 84, 319, *naar eisch, naar behooren*; zie *Lsp. Gloss.*
- Rechte, Recht, bijw. II. 207, 27, *recht*; I. 28, 94, *op rechte wijze*; III. 111, 41, *rechttop*; I. 16, 9; 75, 42; 120, 403; II. 40, 137; 60, 430, 436; 70, 12; II. 92, 210; 106, 204; 143, 216; 153, 83; enz., *recht, juist, volkomen, geheel en al*; I. 11, 191; 158, 42; II. 53, 167, 118, 410; 127, 751; 145, 311; III. 143, 15, *recht, juist* (bij bepalingen van plaats); I. 103, 548; 105, 605; 138, 46; 144, 299; II. 138, 24; 143, 239; 148, 11; 151, 20, *recht, juist* (bij bepalingen van tijd). Voor III. 53, 261 zie men hier III. 208.
- Rechte, znw. onz. II. 155, 7, *gerecht, gereedgemaakte spijs*. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1502.
- Rechten, ww. I. 84, 385; II. 35, 47; 112, 158, *oprichten*; I. 160, 109, *aanleggen*; II. 125, 683; III. 59, 503, *richten, vellen* (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1501); II. 148, 17, *rechten over iemand, een vonnis uitspreken*; II. 148, 22, *straffen bij een vonnis*.
- Rechter, Rechtere, Rechte, Richter, znw. m. I. 175, 354; 176, 403; II. 184, 117; 195, 173; 201, 402, 423; 202, 443, 464; III. 14, 222; 15, 239, 246, 250, 255, *rechter*.
- Rechter, bnw. Zie Recht, bnw.

- Rechtere. Zie Rechter, znw.
 Rechtevoort, bijw. III. 106, 19, *regelscht, rechtstreeks, terstond.*
 Rechtre. Zie Rechter, znw.
 Rechts, Rechts, bijw. II. 71, 48; III. 113, 120, *recht, juist, volkomen, geheel en al.*
 Rechtvaardelike, Rechtvaardelyck, Rechtveerdeliken, bijw. III. 82, 229, *rechtvaardig, naar recht en billijkheid handelende*; III. 75, 201, *naar behooren, zooals het behoort.*
 Rede, znw. m. II. 39, 105, 118; 40, 128; 48, 224; III. 37, 247, *koorts.*
 Redelijc, bijw. Zie Redelike.
 Redelijcheit, znw. vr. II. 205, 73, *redelijkheid, recht, billijkheid.*
 Redelike, Redelijc, bijw. II. 194, 157, *redelijk, billijk.*
 Reden, znw. vr. Zie Redene.
 Reden, ww. Zie Reiden.
 Redene, Reden, znw. vr. I. 21, 226; 24, 334; II. 97, 130, 131, 134; 181, 145; III. 40, 360; 62, 4; 63, 35; 64, 85, 87; 65, 120; enz., *rede, redelijkheid, recht, billijkheid*; I. 75, 54; 114, 140; II. 88, 30, *oorzaak, reden*; II. 69, 326, *verantwoording*; I. 7, 12; 167, 33; II. 201, 422; III. 68, 13, *rede, gesprek, woorden*; II. 52, 120; 56, 292, *verhaal*; I. 160, 119; II. 97, 118; 107, 241; 177, 8, *redeneering, betoog.*
 Ree, znw. vr. II. 92, 211, *ree.*
 Reefter, znw. onz. II. 175, 39, *eetzaal*; Lat. *refectorium.*
 Reen, Reene. Zie Reine.
 Reep, znw. m. I. 44, 235; 45, 246, 254, *touw.*
 Regele, znw. vr. II. 175, 32, *regel, kerkvoorschrift.*
 Regen, znw. m. I. 131, 191; II. 4, 83 (zie II. 215); 11, 358, *regen.*
 Kegeren, Regieren, ww. II. 172, 6; III. 29, 3; 65, 98; 66, 160; 68, 36; 83, 278; 84, 328, *regeeren, besturen, heerschen.* Vergel. Regneren.
 Regneren, Rengnieren, ww. I. 165, 295; II. 36, 4; 31, 24; 191, 7; III. 68, 31, *regeeren, besturen, heerschen.* Vergel. Regeren.
 Reiden, Reyden, Reden, ww. I. 179, 523, *gereed*

- houden, in gereedheid houden* (zie echter voor deze plaats *Taal- en Letterbode*, VI. 68; en Dr. Moltzer op *Flor.* 3314). — Hem reiden, III. 79, 95, *zich bereiden, zich gereed maken*. — Voor riedde in II. 64, 96 zie men hier II. 221.
- Reyen, ww. II. 149, 41; 173, 75; III. 35, 164, *dansen*.
- Reiken, ww. I. 47, 17, *aanreiken, aangeven*.
- Reimeren, ww. II. 88, 43, *op rantsoen stellen, brand-schatten*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Rein. Zie Reine.
- Reinardie, znw. vr. II. 104, 151, *sluwheid, listige vond, vossenstreek*. Zie Dr. Martins uitg. van *Rein.* S. 374.
- Reine, Rein, Reyne, Rene, Reene, bnw. I. 28, 78; 32, 86; 124, 554; II. 49, 35; 65, 137; 68, 274; 69, 331; 81, 7; 101, 18; 166, 8; enz., *rein*; II. 33, 144; 92, 213, 222, *rein, zindelijk, schoon*; II. 125, 676, *zuiver*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 385, 387.
- Reine, bljw. I. 127, 43, *zuiver*.
- Reinen, ww. II. 60, 410, *regenen*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Reinicheit,-hede, znw. vr. II. 43, 11; 66, 183; III. 151, 28, *reinheid*.
- Reise, Rese, znw. vr. I. 143, 248; 156, 116, *tocht, onderneming*; III. 140, 64, 65, *reis*.
- Rec, Recke, znw. onz. II. 41, 204, *rek, hoenderrek*; II. 96, 84; 98, 158, *kleederenrek, kapstok voor het ophangen van kleederen, garderobe*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.*, en de noot van Dr. Verwijs in dat werk bij *Disp.* 300.
- Reken, ww. III. 84, 310, *schrapen, trekken, tot zich halen*; III. 120, 48, *herstellen, in den vorigen toestand brengen*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1532 vg.
- Rekenen, ww. II. 31, 74, *rekenen, schatten, achten*.
- Recke, znw. m. II. 5, 136, *held, krijgsman*.
- Recke, znw. onz. Zie Rec.
- Recken, ww. I. 141, 158, *gereedmaken, uitrusten, toerusten*.
- Religioen, znw. m. II. 66, 190; 68, 282; 102, 79, *geestelijke stand*; verg. *Melib.* 3243. Gaen in witten religioene, zie Wit.
- Rene. Zie Reine.

- Rengnieren. Zie Regneren.
- Rennen, ww. II. 87, 7; 178, 33, *loopen*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 225, 273. Voor den vorm ronnen, I. 160, 122; II. 55, 242 (= *loopen*) zie men aldaar bl. 56.
- Rent, znw. onz. II. 177, 9, *rund*, *os*, als zinnebeeld van domheid. Zie *Stroph. Ged.* Gloss.; en *Lsp.* Gloss. op *rint*.
- Rente, znw. vr. I. 122, 486; II. 88, 39; 105, 177; 174, 92; 181, 146; 193, 108; 195, 160, *inkomen*, *rijkdom*; II. 24, 50, *hetgeen men als zijn inkomen beschouwt*, *voorrecht*, *recht*.
- Rentvleesc, znw. onz. I. 9, 94, *rundvleesch*.
- Repas, znw. onz. III. 95, 28, *veer*. Zie *Tijdschrift*, VIII. 293.
- Reren, ww. II. 98, 177, *loeien*, *brullen*. Zie Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 127.
- Rese. Zie Reise.
- Respijt, znw. onz. III. 65, 108, *uitstel*. Zie *Hild.* Gloss.
- Resten. Zie Rasten.
- Restoor, znw. onz. II. 202, 472, *herstel*, *vergoeding*, *teruggave*, *restitutie*.
- Rete. Zie Rate.
- Reume, znw. II. 37, 37, *verkoudheid*, *rheuma*.
- Reuse, Ruese, znw. m. II. 77, 67; 78, 70, *reus*.
- Ribaud, znw. m. I. 118, 307, *schelm*, *deugniet*. Zie Clignett, *Bijdr.* 162; en Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 126.
- Richter. Zie Rechter, znw.
- Ridder, Riddere, Rudder (o.a. in I. 111, 17; 115, 203), Ruddere (in I. 115, 197), znw. m. I. 17, 43; 19, 134; 26, 16; 27, 58; 29, 113; 32, 66; 41, 116; 42, 140; 46, 278; 47, 3; enz., *ridder*; I. 83, 348, *paard*, een der stukken van het schaakspel.
- Ridderleken. Zie Ridderlike.
- Ridderlijk, bnw. II. 134, 192, *ridderlijk*, *van een ridder*.
- Ridderlike, Ridderleken, bijw. II. 122, 545; 125, 669, *ridderlijk*, *op ridderlijke wijze*.
- Ridderscap, znw. vr. I. 30, 4; 86, 461; 92, 84; II. 165, 37; III. 78, 74; 80, 170, *ridderschap*, *waar-*

- digheid van ridder*; I. 73, 421; II. 73, 119; III. 64, 76; 81, 183, *ridderschap, de ridders*.
- Riddersordine, Riddersoerde, znw. vr. III. 64, 89, *ridderorde, vereeniging van ridders*. Vergel. Ordine.
- Ridderwise, bijw. I. 23, 307, *ridderlijk, op ridderlijke wijze*.
- Riden, Ryden, ww. II. 198, 306, *gaan* (zie hier II. 228); I. 23, 282; 27, 47; 39, 17; 42, 143; 43, 174, 178; 51, 141; 60, 287; 63, 53; 64, 59; enz., *rijden, zich te paard van de eene plaats naar de andere begeven*; II. 35, 86; 36, 90; III. 83, 266, *berijden*; II. 151, 39 *rijdende doen, rijdende verrichten*; II. 32, 86; 34, 26; 42, 5, *paren, dekken, bespringen* (vergel. *Nat. Bl.* II. 605; *Rijmb.* 17731; *Clerc* 39). Gereden comen, I. 76, 96; 93, 153, 156; 126, 17; 152, 102; II. 118, 401, 420; 120, 489; 123, 587, 598, 613; enz., *komen aanrijden* (*Mnl. Wdb.* II. 1511). Enen te halse riden, II. 101, 37, *het op iemands hals gemunt hebben, iemand naar de keel varen*. Wel gereden, II. 116, 332, *op een goed paard zittende, een uitstekend ros berijdende* (zie *Mnl. Wdb.* II. 1512).
- Riedde in II. 64, 96. Zie hier II. 221. Dr. Verwijs zegt in den *eersten* druk dezer *Woordenlijst*, waarnaar in II. 221 verwezen wordt: „Lees reidde van reiden, *toebereiden, voorzien*.”
- Rieken, Riecken (in II. 32, 109), Ruken, ww. I. 127, 52; 152, 112; 185, 126, 129, *ruiken, eenen geur van zich geven*; II. 31, 39, 67, 70; 32, 109, 110; 33, 147; III. 72, 78, *ruiken, waarnemen met het reukzintuig*. Zie *Tijdschrift*, VI. 296; en *Mnl. Wdb.* II. 1540 vg.
- Riem, znw. m. I. 123, 505, *riem, smalle lange strook*; II. 196, 220, *gordel met zilveren gespen en beslag*.
- Ries, bnw. I. 123, 514; II. 17, 173; 97, 122, *zot, gek, dwaas, vermetel*. In I. 143, 250; II. 17, 184 is het woord in dezelfde beteekenis als znw. gebezigd. Zie *Mor. Gloss.*; en Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Riesen, ww. I. 144, 282, *dwaas zijn*.
- Rijf. Zie Rive.
- Rijc, Rijck, bnw. Zie Rike, bnw.
- Rijc, Rijck, znw. Zie Rike, znw.
- VERWIJS Dl. IV.

- Rijcheit, - hede, znw. vr. I. 150, 9; 155, 87; 176, 400 (zie I. 196); II. 213, 258; III. 12, 123, *rijkdom*.
- Rijckelijcheit. Zie Rikelijcheit.
- Rijclijc. Zie Rikelijc.
- Rijm, znw. m. II. 4, 81; 86, 109, *rijm, rijp*.
- Rijm, znw. m. II. 49, 6, 18, 29; 81, 3; 181, 2; 186, 189; III. 142, 4, *rijm, vers*.
- Rijpheit, znw. vr. II. 84, 50, *rijpheid*.
- Rijs, znw. onz. I. 13, 251; 152, 105; II. 69, 303; III. 87, 21; 111, 5, *rijs, tak*.
- Rike, Rijc, Rijck, bnw. I. 18, 112; 27, 38; 30, 164; 32, 70; 36, 226; 144, 278; II. 157, 73; III. 54, 280; 56, 355; 59, 489, *machtig, aanzienlijk, veelvermogend, voornaam*; I. 9, 87; 21, 201; 31, 24, 25; 150, 23, 33; 152, 97; II. 27, 157; 98, 167; 192, 60; enz., *rijk*; I. 60, 279; 68, 232; 69, 279; 71, 338; 84, 412; 85, 420; 97, 290; 159, 55, *rijk, kostbaar, prachtig*; III. 103, 75, *overvloedig*. Voor III. 3, 85 zie men hier III. 198; en voor III. 43, 475 hier III. 207.
- Rike, Rijc, Rijck, znw. onz. I. 4, 82; 40, 44; II. 5, 114; 89, 106; 90, 133; 91, 158; 105, 188; 151, 17; III. 1, 10; 8, 280; 149, 30; 186, 943, *rijk*. De vormen rijc, rijck vindt men in III. 74, 154; 96, 91; 158, 39.
- Rike, bijw. I. 75, 41, *kostbaar, prachtig*.
- Rikelijc, Rijclijc, bnw. I. 174, 315; 179, 491; 182, 3, 6; 185, 111, 116, 124; II. 110, 71; 121, 513, *kostbaar, prachtig*.
- Rikelijcheit, Rijckelijcheit, znw. vr. I. 184, 86, *kostbaarheid, pracht*.
- Rikelike,-lic, bijw. I. 54, 36; 71, 352; 84, 394; 108, 748; III. 12, 151; 13, 169, *kostbaar, prachtig*.
- Rimen, ww. II. 60, 424; 81, 28, *dichten, verzen maken*.
- Ringen, ww. III. 104, 99, *worstelen, streven, trachten*.
- Rinc, znw. m. I. 2, 33; 17, 48; II. 4, 92, *kring, afgeperkte ruimte*; I. 102, 487; 105, 608; 118, 292; II. 135, 246, *ring, kringvormig voorwerp*; II. 156, 29, *kring, gezelschap*. Zie *Hild. Gloss*.
- Rinnen, ww. (verl. tijd ran; deelw. geronnen), II. 136, 294; III. 112, 56, *loopen*; II. 39, 89, *stollen, tot eene vaste zelfstandigheid verkoken*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 225.

- Ripe, bnw. II. 45, 89, *rijp*.
- Risen, Rysen, ww. II. 56, 262; III. 70, 95, 115; 77, 30, *rijzen, hooger worden, stijgen*; III. 72, 62, *ontstaan*; III. 29, 9, *komen* (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1550, sub 3); II. 87, 15; III. 65, 118, *zich verheffen, vooruitkomen*.
- Rive, Rijf, bijw. I. 151, 60; *ruim, wijd*; III. 104, 99, *met alle kracht, krachtig*. Zie *Lsp. Gloss.*; Dr. Franck op *Alex.* bl. 454; en *Tijdschrift*, V. 35 vg.
- Riveel, znw. onz. I. 16, 6; 114, 154; 115, 207; II. 173, 75; III. 83, 260, *blijdschap, feestvreugde, vroolijheid*. Riveel driven, III. 188, 2, *vreugde bedrijven* (van mingenot gezegd; *Mnl. Wdb.* II. 418). Zie *Hild. Gloss.*; en *Taal- en Letterbode*, I. 156 vgg.
- Riviere, Rivire, znw. vr. I. 102, 484; 112, 88; 123, 511; 125, 586; 126, 22; 154, 17; 163, 216, 217; II. 60, 419; 85, 82; 87, 6; III. 5, 147, 162, *rivier*. Voor I. 126, 22 zie men den Franschen tekst (*Fergus*, 1508 suiv.): „Un proudome qui se deporte, Un faucon sur son puing molt gant, Aloit sor le pont deduissant.”
- Robijn, znw. m. en onz. I. 184, 73, *robijn*.
- Roede, znw. vr. I. 114, 136, *roede, dunne buigzame boomspruit, teentje*; II. 153, 23; 155, 9, *staf, staaf*; II. 99, 191; 105, 167; 199, 340; 200, 384, *zweep, geesel*. Het verklw. roedekijn vindt men in II. 41, 191.
- Roeder, znw. onz. III. 85, 356, *roer*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.*
- Roef. Zie Roof.
- Roec, Rouc, znw. m. III. 124, 13, *roek, eene soort van raaf*. Vergel. *Nat. Bl.* III. 2151 vgg.
- Roeke. Zie Roke, eerste artikel.
- Roekeloosheit, -hede, znw. vr. II. 205, 55, *zorgeloosheid*.
- Roeken, Rouken, Roken, Ruecken, ww. (verl. tijd rochte), I. 12, 225; 32, 57, 60; 41, 92; 108, 719; 125, 572; 130, 152; 168, 68; II. 13, 23; 14, 60; 15, 112; 88, 45; 208, 99; III. 92, 204; 123, 8, *zich bekommeren, zich bekreunen om*. Zie *Lsp. Gloss.*; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 276 vg.
- Roem, znw. m. II. 131, 97, *grootspraak, gebluf*.
- Roemen, ww. III. 135, 28, 30, *roem dragen op iets*,

- zich beroemen op iets.* Op beide plaatsen is de onbep. wijze als znw. gebruikt.
- Roepen, Ropen** (in I. 64, 57), ww. I. 2, 24; 9, 116; 10, 127, 136; 12, 216; 33, 119; 44, 198; 45, 268; 49, 94; 64, 57, 67; 118, 306; 119, 333; 120, 404; enz., *roepen, uitroepen, schreeuwen*; I. 31, 46; 34, 147; 42, 137; 163, 213; 169, 103; 177, 482; 180, 547; II. 21, 323; 64, 119; 140, 94; enz., (*iemand*) *roepen, tot zich doen komen*; I. 178, 449, 477, (*roepende*) *wekken*. In I. 142, 194; II. 97, 144 is de onbep. wijs als znw. gebruikt. *Terade roepen*, zie *Raet*. Voor I. 148, 63 vergelijkte men hetgeen bij *Verbranden* is gezegd; en voor III. 180, 745 hetgeen bij *Voort* is opgemerkt.
- Roer, Ruur**, znw. m. II. 142, 204, *beroering, onrust, ontsteltenis, verwarring*. In *roere maken*, III. 36, 197, *in beweging brengen*. Zie *Lsp. Gloss. op Roere*.
- Roeren, Rueren, Ruren**, ww. bedr. en onz. — A. bedr. I. 157, 146, *bewegen, verroeren*; II. 3, 63, *aanraken*; II. 187, 209; III. 71, 40; 83, 284, *aanroeren, vermelden, van iets spreken*. — B. onz. II. 56, 271; III. 44, 503, *zich bewegen*; III. 63, 46, *bewegen, roeren, hanteeren*; II. 110, 95, *zich bewegen, zich te weer stellen*. Voor *rueren* in II. 205, 78 zie men hier II. 229. — Zie *Hild. Gloss.*
- Roest**, znw. onz. II. 37, 35, *verhemelte*. Zie Dr. Verwijs' aant. bij *Nat. Bloem*. III. 1527 vg. Men vindt het woord ook in *Alex.* V. 120 (en de aant. van Dr. Franck bij die plaats), en in *Sp.* I^s, 36, 31.
- Roet**, znw. m. III. 147, 98, *roet*. Vergelijk met die plaats het bij Harrebomée (I. 396) vermelde spreekwoord: „Die zich aan den ketel wrijft, besmet zich gaarne.”
- Roet**, bnw. Zie *Root*.
- Roever**. Zie *Rovere*.
- Roc, Rock**, znw. m. I. 60, 288; II. 4, 103; 63, 73; 64, 94; 66, 185, 190; 95, 59; 194, 134; III. 91, 178, *rok*.
- Roc**, znw. m. III. 129, 18, *rokken, spinrokken*.
- Roc**, znw. m. I. 83, 349, *kasteel*, een der stukken van het schaakspel. Zie Kluge op *Roche*, 2.
- Roke, Roeke**, znw. vr. en m. I. 68, 235; 69, 282; II. 32, 108; 47, 190, *reuk*.

- Roke, znw. vr. I. 130, 158, 178; 135, 367, *rots*.
 Roken. Zie Roeken.
 Rockenen, ww. III. 90, 156, *berokkenen*. Zie *Wdb. der Freq.* II. 822 vgg.
 Rondelike, -lic, bijw. III. 10, 57; 11, 87, *rondelijk*, *oprechtelijk*, *ronduit*.
 Ronken, ww. II. 174, 98, *ronken*.
 Ronnen. Zie Rennen.
 Ront, bnw. II. 35, 57, 61; 77, 53; III. 111, 24; 116, 12, 24, 36, *rond*; III. 93, 267, *rond*, *oprecht*, *openhartig*.
 Rontheit, -hede, znw. vr. II. 35, 78, *rondheid*.
 Roof, Roef, znw. m. I. 3, 69; 7, 21; II. 115, 295; 200, 381, *roof*, *wegneming*, *diefstal*; l. 10, 137, *het geroofde*, *buit*, *prooi*. Roof ende brant stichten, zie Brant.
 Rooc, znw. m. I. 182, 8, *rook*.
 Roosjen. Zie Rose.
 Root, Roet, bnw. I. 60, 289; 105, 625; 118, 298; 123, 503, 512, 517; 124, 538; 127, 47, 49; 140, 123; enz., *rood*. Root als een bloet, zie Bloet. In I. 24, 337; 112, 58; II. 122, 555; III. 186, 961; 192, 114 (vergel. III. 138, 50, 52) wordt root gebruikt als epitheton van *gout*. Het rosachtige, donkere goud was in de middeleeuwen zeer geliefd.
 Ros, znw. onz. III. 131, 17, *ros*, *paard*.
 Rosaet, znw. II. 40, 146, *rosaat*, naam eener olie.
 Rose, znw. vr. I. 168, 73, 77, 87; 169, 100, 101, 105, 115; 170, 140, 142, 144; 172, 209; enz., *roos*. Het verklw. roosjen vindt men in III. 137, 23, 25.
 Rosside, znw. onz. II. 110, 68; 118, 421, *paard*, *strijdpaard*. Zie *Mor. Gloss*.
 Rote, znw. vr. I. 162, 179, *hoop*, *schaar*, *menigte*.
 Rou. Zie Rouwe.
 Rouc. Zie Roec.
 Rouken. Zie Roeken.
 Rouwe, Rauwe (o. a. in III. 9, 4; 10, 52), Rou (in III. 100, 237), znw. m. I. 31, 15; 32, 94; 34, 169; 54, 16, 20; 55, 86; 56, 109; 60, 264; 67, 187; 80, 232; 97, 299, *smart*, *leed*, *droefheid*, *verdriet*, *rouw*. Rouwe driven, I. 55, 68; II. 78, 7; 80, 68; III. 100, 227, 237; 101, 273; 166, 317; 191, 68, *rouw bedrijven*, *jammeren*; zie *Mnl. Wdb.* II. 417, en vergel. II. 379.

- Rouwen, ww. I. 14, 295; 29, 144; 88, 75; 104, 586; 135, 380; III. 70, 106; 179, 718; 190, 63, *rouwen, berouwen*; I. 147, 13, *deernis opwekken, smart veroorzaken*.
- Roven, ww. I. 5, 127; 13, 263; II. 99, 202; 101, 25; 116, 303; 200, 387; III. 84, 304, *rooven, stelen, wegnemen*; I. 24, 345, *wegnemen, afslaan*; I. 116, 226, *ontrooven, ontkemen*; I. 9, 119; 121, 434; II. 71, 24; 199, 328; 200, 370; III. 142, 3, *berooven* (in III. 142, 3 is *tenne* eene drukfout voor *senne*).
- Rovere, Rover, Roever, znw. m. I. 22, 260; III. 81, 180; 184, 873, *roover*.
- Ru, bnw. Zie Ruwe.
- Rudaris, znw. m. II. 75, 187, *stommerik, domoor*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.*
- Rudder, Ruddere. Zie Ridder.
- Rude, znw. II. 40, 166, *ruing, verwisselen van veeren bij vogels*.
- ? Rueel, znw. onz. II. 112, 164, *straat*; Fr. *ruelle*. *zie alle op riv.*
- Ruecken. Zie Roeken.
- Rueren. Zie Roeren.
- Ruese. Zie Reuse.
- Rugge, znw. m. I. 56, 102; II. 122, 557; III. 41, 418, *rug*. *Achter rugge, zie Achter*.
- Ruire, znw. m. II. 130, 55, *bewoner van de oevers der Roer*. Zie Willems op *Heelu*, 222.
- Ruken. Zie Rieken.
- Rucghijn, bnw. III. 129, 13, *van rogge, van roggebrood*. Kervijn de Lettenhove, *Histoire de Flandre*, II. 539, vertaalt: „un gros morceau de pain de seigle.”
- Rume, Ruum, bnw. III. 74, 146, *ruim*.
- Rumen, ww. I. 93, 138; 96, 252; 97, 314; 102, 481; 104, 563; 126, 8; 132, 230; 136, 404, 407; 138, 59; enz., *ruimen, ontruimen, verlaten*. Siere straten rumen, III. 14, 217, *zijns weegs gaan*. Voor thof rumen in I. 93, 138; 126, 8; 132, 230; 136, 404; III. 69, 73 zie men Dr. Te Winkel, *Het Kasteel*, 77.
- Runen, ww. II. 89, 75; III. 69, 75; 72, 63, *fluisteren, in 't geheim spreken*. Zie *Hild. Gloss.*
- Ruren. Zie Roeren.
- Ruste, Rusten. Zie Raste, Rasten.
- Rute, znw. vr. II. 125, 676, *ruit*; Fr. *losange*, eene

- figuur in de wapenkunde. Zie Rietstap, *Wapenk.* 140; en Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 19. — Men vindt het wapen van Wouter de Beer op de tweede der platen achter de uitgave van den Grimbergischen oorlog.
- Rute, znw. vr. II. 37, 39, *ruit*, *wijnruit*.
- Ruten, ww. II. 46, 137, 139, *met gegons vliegen*. Zie *Taalk. Bijdr.* II. 72 vg.
- Rutensap, znw. onz. II. 37, 41, *sap*, *vocht van de wijnruit*.
- Ruter, znw. m. III. 129, 3, *ruiter*, *ridder*.
- Ruum. Zie Rume.
- Ruur. Zie Roer.
- Ruut, bnw. II. 75, 185, *ruw*, *dom*, *onbeschaafd*. Zie *Taalk. Mag.* IV. 83 vg.
- Ruwe, Ru, bnw. III. 18, 53, *ruig*. In II. 107, 247 is die *ruwe*, *de ruige*, *de behaarde*, als benaming van Satan gebruikt.

S. Z.

- Sabaet, znw. m. II. 59, 401, *sabbat*.
- Sabel, znw. onz. II. 106, 197; 117, 380; 120, 484; 122, 453, *zwart*, als benaming dier kleur in de heraldiek.
- Sachte, Sacht, Sochte, bnw. I. 133, 289; 164, 274; 186, 133; III. 43, 27, 40; 63, 89; 64, 99, 106; 92, 205; 211, 188; III. 36, 192; 93, 257; 99, 191; 142, 22, *zacht*.
- Sachte, Saechte, Sochte, bijw. II. 37, 24; 41, 185, *zacht*, *op zachte wijze*, *zachtjes*; I. 157, 155; II. 35, 66; III. 119, 39, *zacht*, *kalm*; II. 99, 195, *zacht*, *licht*. Over den vorm *saechte* zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 8, 201.
- Sachten, Zachten, Sochten, ww. II. 35, 70; III. 7, 248; 124, 29, *verzachten*, *bedaren*.
- Sachtheit, Zochteit, znw. vr. II. 64, 95, *zachtheid*.
- Sachtmoedich, Saftmoedich, bnw. III. 99, 199, *stil*, *bedaard*, *kalm*. Zie Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 153.
- Sadel, znw. m. II. 120, 497, *zadel*.
- Sadelen, ww. I. 63, 22; II. 140, 113, 117, *zadelen*.

- Saechte. Zie Sachte, bijw.
- Saeyen, Zaeyen, Saien, ww. II. 93, 7; III. 17, 21; 69, 76; 77, 41; 86, 376, *zaaien*. Coren buten dunen saeyen, zie Dune.
- Saeyere, Sayere, znw. m. II. 94, 10, *zaaier*.
- Sael, Zael. Zie Sale.
- Saelde, znw. vr. III. 116, 32, *zaligheid, geluk*. Zie *MLoep* Gloss.; *Vrouw. en M.* Gloss. Vergel. *Taal- en Letterb.* II. 58 vgg.; en *Nederlandsch Museum*, 1880, I. 257 vg.
- Saelgencruut, Salegencruut, znw. onz. II. 40, 165, *salieplant, salie*. Op deze plaats der *Nat. Bl.* (III. 1657) hebben andere HSS. (en ook de tekst van Dr. Verwijs) *van saelien crude*, en één Hs. *van saelge crude*.
- Saen, Zaen, Tzaen (in III. 122, 10), bijw. I. 4, 116; 7, 12, 20; 11, 168; 27, 52; 30, 152, 155; 33, 112, 126; 35, 180; enz., *terstond, spoedig*. — Vele saen vindt men in I. 38, 1; 41, 86; 42, 119; Wel saen in I. 41, 99; Herde saen in I. 134, 329; II. 3, 52; 9, 267; 68, 291. — Also saen, I. 99, 370, 395; 100, 403, *zoo terstond, aanstonds* (zie *Mnl. Wdb.* I. 370). — Voor tzaen in III. 122, 10 vergelijkte men hetgeen door Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 206, opm. 2 is gezegd.
- Saet, Zaet, znw. onz. II. 54, 201; 95, 46; III. 77, 39; 82, 227, *zaad*; II. 69, 293, *kiem, oorsprong, zaad, grondbeginsel*. Niet een saet, II. 94, 25, *geen zier, volstrekt niets*. Zie Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 93.
- Saftmoedich. Zie Sachtmoedich.
- Sage, znw. m. I. 4, 113, *lafaard, ellendeling*; Mhd. *Zage*. Zie *Rein.* (Jonkbl.) Gloss.; en vooral Benecke, *Mhd. Wtb.* III. 834.
- Sage, znw. vr. II. 59, 384; 82, 37, *verhaal, vertelling, sprookje*. Van enen ene sage maken, I. 131, 198, *iemand tot den held van een verhaal maken*, in ongunstigen zin, *een straatliedje op hem maken, iemands fouten of dwaasheden in een verhaal (of lied) belachelijk maken, parodieeren*. Zie Dr. Verdams Gloss. op *Ferg.* — Sonder sage, I. 79, 181, 200; II. 69, 325; III. 109, 146, *in waarheid, gewis*, eene gewone verzekeeringsformule.

Sagen. Zie Seggen.

Saien, Sayere. Zie Saeyen, Saeyere.

Sac, znw. m. II. 205, 50; 208, 75, *zak*. Enenden sac geven, III. 94, 291, *zich van iemand ontslaan*, bepaaldelijk van eenen vrijer. Zie Dr. Halbertsma, *Naoogst*. I, 196 over den oorsprong dezer uitdrukking en het daarmede in verband staande gebruik.

Sake, Zake, znw. vr. I. 7, 16; 41, 89; 55, 63; 56, 125; 57, 169; 58, 184; 62, 337; 68, 220; 75, 21; 79, 179; 83, 360; enz., *zaak*, *ding*, *aangelegenheid*; I. 42, 153, *voorwaarde* (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 203 sub 6). Dat es sake dat, I. 111, 11; III. 40, 378; 46, 586, *het is zaak dat*, *het is noodig (nuttig, wenschelijk) dat*; I. 156, 134, *het is het geval dat*. Bi watsaken, III. 23, 21, *waardoor*. Dore watsaken, III. 51, 150, *waarom, om welke reden*. In enigesake, I. 28, 104, *op eenige wijze*. In geresake, I. 80, 246, *volstrekt niet, op geenerlei wijze*. In waresaken, II. 45, 110; 128, 806, *in waarheid, inderdaad* (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 203). Met allensaken, III. 34, 136, *onder alle omstandigheden, in elk geval, altijd*.

Saken, ww. II. 27, 168, *grijpen, sleepen, tot zich trekken*. Zie Dr. De Jagers *Archief*, II. 131 vgg.

Sacrament, znw. onz. I. 99, 376; II. 193, 100; III. 73, 115, *sacrament*.

Salamandre, znw. vr. I. 150, 38, *salamander*. Zie Dr. Francks aant. op *Alex.* bl. 454.

Sale, Zale, Sele, Zele, Zael (in III. 80, 145; 98, 160), znw. vr. en m., I. 59, 221; 64, 81; 154, 19, 23, 47; 159, 74, 85; 171, 185; II. 2, 10, 11, 16; enz., *woning, kasteel*; I. 18, 81; 29, 123; 71, 351; 136, 395; 145, 320; 156, 119, 130; II. 155, 21; 160, 107, 1; enz., *de eigenlijke burg* (van een kasteel); I. 19, 135; 28, 80; 36, 233; 59, 252; 68, 217, 233; 85, 448; 96, 252; 97, 291; 116, 232; enz., *de groote zaak van den burg, het groote woonvertrek van den burger*; II. 46, 136, *vertrek*; II. 169, 112, *moederschoot* (vergel. *Sp.* I^v. 30, 11). In II. 109, 45 vindt men bij elkander borch ende sale, hetwelk volgens vss. 39—41 aldaar samen niets anders beteekent dan *kasteel*. Voor die hoge sale in I. 17, 46 zie men Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 84. In III. 80, 145 is die

VERWIJS DL. IV. 43

- hoge sale de *hemelwoning*, de *hemel*. Voor I. 171, 185 vergelijkte men *Floire*, éd. Bekker, 2361 suiv.: *la plus belle estoit de la tour de toutes apres Blanceflor*. — Zie *Hild. Gloss.*; *Stroph. Ged. Gloss.*; en Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 81 vgg.
- Salege. Zie Saelgencruut.
- Salich, Salech, bnw. II. 71, 33; 99, 219; III. 1, 11; 42, 457; 75, 168; 90, 157; 93, 243; 96, 93; 101, 7, *gelukkig*. Zie *MLoop Gloss.*
- Salicheit, Salecheit, Zalicheit,-heyt,-hede, -heyde, znw. vr. II. 68, 279; 104, 139; 173, 58; 179, 70; 210, 156; III. 71, 33; 72, 48, 49; 97, 124; 104, 94, *geluk, heil, zaligheid*.
- Salterie, znw. vr. I. 153, 131, *eene soort van citer met tien snaren bespannen*. Zie de aant. van Dr. Snellaert in de uitg. van *Alex.* Deel I, bl. 441; *Troyen* 5567; *Tondal.* 52; *Livre d. Mest.* 39.
- Saluut, znw. onz. I. 165, 316, *redmiddel*; I. 169, 111; III. 40, 349; 143, 3, *groet, compliment*.
- Salve, znw. vr. III. 114, 153, *zalf*.
- Salven, ww. II. 33, 127; 40, 153, 160, 162, *zalven*.
- Sambuwe, znw. vr. II. 60, 278, *paardendek, dekkleed*; Oudfr. *sambue*. Men vindt het woord ook in *Limb.* VI. 1652.
- Samen (Te). Zie Tesamen.
- Sameninge, znw. vr. I. 179, 524, *bijeenkomst, vereniging*.
- Samenlinge, znw. vr. II. 127, 777, *ontmoeting, samentreffen, vijandelijk treffen, gevecht*.
- Samijt, znw. onz. I. 60, 289; 98, 354; 105, 625; 150, 29; 152, 91, *fluweel*; II. 121, 518, *dekkleed van fluweel*. Zie Dr. Snellaerts uitg. van *Alex.* Deel I, bl. 436.
- Sanden. Zie Senden.
- Sanc, Vanc, znw. m. I. 77, 99; 152, 127; II. 28, 203; 174, 102; 203, 488; III. 119, 13; 124, 3, 11, 19; 132, 3, 12; 171, 488, *zang, gezang, lied*.
- Sant, Zant, znw. onz. II. 93, 227; III. 6, 189, *zand*; II. 2, 6; III. 14, 204; 95, 31, *strand, oever, kust*; II. 117, 365; 151, 26; 152, 69, *strijdperk, renperk*.
- Sap, znw. onz. II. 37, 41; 39, 106; 40, 164, 165; 42, 224, 228; 83, 11; III. 111, 26, *sap*.
- Saphier, znw. m. I. 184, 68, *saffier*.

- Sarc, znw. m. I. 6, 174, 178, *zerk.* ×
- Sarracijnsch, bnw. II. 100, 10, *Saraceensch.*
- Sat, bnw. I. 9, 103; 11, 185; 114, 135; II. 11, 343, *zat, verzadigd.* Sat eten, III. 74, 162, *zich zat eten, zijn genoeg eten (Mnl. Wdb. II. 739)*
- Saten, Zaten, ww. III. 79, 129, *zetten, stellen, bepalen.* Jegen enen saten, II. 134, 196 vg., *met iemand een vergelijk treffen*, hier bepaaldelijk om zich los te koopen (verg. *Lsp.* II. 48, 482 var.). — Hem saten, III. 75, 176, *zich zetten tot iets.* Zie Willems op *Heelu*, 227; *Lsp.* Gloss.; en *Hild.* Gloss.
- Saterdach, Zaterdach, znw. m. II. 59, 399; III. 148, 137, *Zaterdag.*
- Saut. Zie Sout.
- Scacht, Schacht, znw. m. II. 117, 381; 122, 541, 574, *lans.*
- Scade, Schade, znw. vr. I. 2, 36; 28, 90; 63, 46; 87, 40; 138, 53; 140, 136; 167, 41; II. 5, 112; 15, 111; 16, 126, 151; enz., *shade, verlies, nadeel.* Het es scade, I. 23, 296; II. 180, 110, *het is jammer.*
- Scadelijc, bnw. I. 137, 7; II. 92, 217, *schadelijk, nadeelig, shade aanbrengeude.*
- Scaden, Schaden, ww. II. 45, 88; 86, 122; 97, 135; 112, 151; 133, 158; 152, 32; III. 85, 341, *schaden, shade of nadeel doen aan.*
- Scaec, znw. onz. I. 83, 359; 84, 409, *schaakbord.* Zie Dr. Verdam, *Tekstcritiek*, bl. 15 en 105. Voor den scaec versien in III. 85, 353 zie men Versien.
- Scaecbert, znw. onz. I. 81, 260, *schaakbord.* Zie Dr. Verdam, *Tekstcritiek*, bl. 14 vg. en 105; Huydec. op *St.* II. 524 vg.; en *Mnl. Wdb.* I. 972.
- Scaecman, znw. m. I. 22, 260, *roover, dief.* Zie *Eleg.* Gloss.
- Scaecspel, znw. onz. I. 80, 256; 82, 334; 85, 438, *de stukken van het schaakspel*; I. 82, 318, 331; 84, 378, 405, 415; 85, 418, *het schaakbord met de stukken* (als bij elkander behoorende gedacht); I. 82, 302, *het spelen van schaak* (als kunst).
- Scaemde. Zie hier III. 213.
- Scaemte, Schaemte, znw. vr. III. 10, 74; 68, 40, 48; 69, 53; 70, 99; 105, 132, *schaamte.* Vergel. Scame en Scaemde.

- Scaep, znw. onz. II. 95, 54; 99, 223; 100, 226; III. 18, 28, *schaap*.
- Scaepherder, Schaepharder, znw. m. III. 104, 116, *schaapherder*.
- Scaerden, Scarden, ww. I. 49, 68, *schaarden doen verkrijgen*; I. 49, 77; II. 79, 19, *schaarden verkrijgen*.
- Scaerp, bnw. en bijw. Zie Scarp en Scarpe.
- Scaert, znw. m. II. 103, 95, *schaarde, kerf* in een snijdend werktuig. Zie *Lsp.* Gloss.
- Scaffen, ww. III. 74, 144, *bezorgen, bewerken*.
- Scaker, znw. m. III. 17, 5, *roover*. Zie *Eleg.* Gloss. op *Scaecman*.
- Scale, Schale, znw. vr. II. 50, 47, *schaal, dop, schil*; I. 184, 57; III. 132, 16, *schaal, drinkschaal*.
- Scakier, znw. onz. I. 82, 334, *schaakbord*. Zie Dr. Verdam, *Tekstcritiek*, bl. 15.
- Scalc, znw. m. II. 45, 122, *dienaar, dienstknecht*; hier worden de *werkbijen* bedoeld. Zie *Stroph. Ged.* Gloss.
- Scalc, Schalc, bnw. II. 92, 210; 94, 20; III. 65, 110; 69, 75; 142, 21, *bedrieglijk, loos, doortrapt*; II. 166, 72; 196, 227, *boos, slecht*.
- Scalkelike, bijw. II. 44, 78, 79, *als knechten*.
- Scalkernie, Schalkernye, znw. vr. II. 104, 154; III. 66, 138, *bedriegerij, loosheid, looze streek*.
- Scalcheit, - hede, znw. vr. II. 105, 170; 174, 78, *boosheid, doortrapte slechtheid*.
- Scame, znw. vr. I. 146, 361; II. 57, 306; 196, 207; III. 14, 210; 68, 34, *schaamte*. Voor III. 14, 210 zie men hier III. 201. Zie ook *Scaemte*.
- Scamel, Schamel, bnw. III. 92, 215, 223; 98, 149, *zedig, ingetogen*. Scamel ende milde, III. 64, 71, *ingetogen en matig voor zich zelve en mild jegens anderen*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Scamelheit, - hede, znw. vr. I. 111, 27, *zedigheid, eerbaarheid, gevoel van schaamte*. Zie *Hild.* Gloss.
- Scamelike, Scameliken, bijw. II. 10, 326; III. 10, 61, *beschaamd*.
- Scamen (Hem), ww. met den tweeden naamval der zaak, I. 18, 88; 41, 109; 44, 211; 135, 377; II. 33, 140; 192, 44; 195, 161; 199, 333; III. 25, 82; 50, 135; 51, 181; 112, 50, 51, *zich schamen*. — Doen

- scamen, II. 105, 160, *te schande maken* (zie *Mnl. Wdb.* II. 241).
- Scamonia, znw. vr. II. 38, 73, *scammonia*, een soort van *convolvulus*. Zie Dodonaei *Cruydt-boeck*, 640.
- Scamp, znw. m. I. 8, 80; 23, 309; 24, 326, *smaad*, *smadelijke bejegening*. Door scamp, I. 183, 36, *om iemant smaad of schande aan te doen*. Sonder scamp, I. 45, 274, *zonder smaad, in alle eer*, niet veel meer dan eene stoplap. Zie *Lorr.* (Jonckbl.) Gloss.; *Hild.* Gloss.; en Dr. De Vries, *Brief aan Dr. Jonckbloet*, 30.
- Scande, Schande, znw. vr. I. 16, 32; 28, 91; 30, 150; 37, 266; 41, 104; 45, 241; 63, 45; 149, 81; II. 3, 62; 65, 146; enz., *schande*. Voor III. 173, 532; 178, 705 zie men hier III. 213.
- Scandelike, -leec, bijw. II. 6, 162, *schandelijk, met schande*.
- Scarden. Zie Scaerden.
- Scare, Schare, znw. vr. I. 18, 78; 141, 158; 144, 289; 153, 7; II. 18, 225; 29, 224; 36, 114; 46, 159; 47, 170; 53, 151; enz., *schaar, menigte, afdeeling*. Die scaren, I. 17, 66, *de onderhoorigen, het personeel*.
- Scaren, ww. I. 141, 156, *scharen, op eene rij plaatsen*.
- Scarlaken, bnw. I. 150, 28, *scharlaken*.
- Scarp, Scharp, Scaerp, Scerp, bnw. I. 17, 72; 119, 345; II. 112, 148, 165; 124, 636; III. 80, 158; 128, 21, *scherp, goed snijdende*; II. 44, 73, *stekende*; II. 35, 74, *scherp uitlopende, puntig, spits*; I. 4, 92; II. 63, 90; 64, 105, *wreed, ruw voor het gevoel* (zie hier Hare, znw.); II. 211, 177, *scherp, doordringend*; III. 15, 236, *scherp, sterk, krachtig*; III. 87, 8, *scherp, hevig, groot*; III. 159, 88, *doortastend, afdoend*.
- Scarpe, Scharpe, Scaerp, bijw. III. 80, 161, *scherp*; II. 63, 60, *zeer*.
- Scat, Schat, znw. m. I. 25, 358; 31, 18, 23, 25; 37, 271; 158, 47; II. 88, 35; 98, 159; 101, 27; 103, 104; 104, 131; enz., *geld, vermogen, schat*.
- Scatten, ww., *waardeeren*, in de uitdrukking diere scatten, I. 130, 164, *op hoogen prijs stellen groote waarde hechten aan, als een belangrijk iets beschouwen*.
- Scauwen. Zie Scouwen, eerste artikel.

Scedel, znw. m. I. 184, 73, *deksel*. Zie verder hier I. 203.

Sceden, Sceeden. Zie Sceiden.

Sceernen, ww. I. 85, 449, *schertsen*. Verg. hier Sceren.

Sceide, znw. vr. I. 23, 289; II. 126, 710, *scheede*.

Sceiden, Sceden, Sceeden, Scheiden, Scheiden, ww. (verl. tijd sciet; deelw. gesceiden, gesceden), trans. en intrans. — A. trans. I. 97, 304 (zie I. 190); II. 167, 34; III. 75, 197, *scheiden*, *afcheiden*, *vaneenscheiden*, *verwijderen*; II. 55, 251, *onderscheiden*, *onderkennen*; I. 21, 224, *scheiden*, *uitwijzen*, *beslissen*. Bloet sceiden, II. 100, 7, *bloed storten*. — B. intrans. I. 7, 3; 16, 1; 29, 127; 31, 43; 37, 269; 53, 2; 54, 21; 63, 45; 74, 1; 76, 88; 80, 220, 238; enz., *scheiden*, *vertrekken*, *zich verwijderen*, *wegtrekken*. Gesceiden, *van elkander verwijderd*, vindt men in I. 171, 193. In I. 104, 578, 587; III. 13, 161 is de onbep. wijs als znw. gebruikt in de bet. *afscheid*, *scheiding*. Voor II. 20, 320 zie men hier II. 219; en Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* vs. 606.

Scelden, Schelden, ww. (verl. tijd scalt, scout; deelw. gescouden), II. 69, 329; 99, 202; 184, 121; III. 39, 333; 150, 7, *schelden*, *berispen*, *bestrafen*; II. 147, 377; III. 69, 84; 71, 38; 76, 212, *smadelijk noemen*, *uitmaken*; I. 142, 223, *zeggen*, *spreken* (verg. aldaar vss. 201—207). In II. 83, 80; 179, 89 is de onbep. wijs als znw. gebruikt in de bet. *het schelden*, *het razen*, *het uitvaren tegen iemand*. Enen quite scelden en Iet quite scelden, zie Quite. — Zie *Lsp* Gloss.; en *Hild.* Gloss.

Sceldich, Sceldech. Zie Sculdich.

Scelt, Schelt. Zie Scilt.

Scem, Schem. Zie Scim.

Scemeren, ww. I. 112, 59, *schitteren*. Zie *Wdb. der Freq.* II. 484.

Scenden, Scinden, Schenden. Schinden, ww. (deelw. gescent, gescint, gescant), I. 117, 268; 120, 405; II. 6, 177; 7, 200; 96, 101; 109, 31; III. 87, 3; 90, 150; 168, 362; 192, 92, *schenden*, *vernien*, *in het verderf storten*, *in het ongeluk storten*, *verlaan*. Voor den vorm gescant zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 273 vg.

- Scene, znw. vr. III. 112, 65, 75, 79, *scheen*.
- Scenken, Schenken. Zie Scinken.
- Scennesse, znw. vr. II. 166, 85, *misdrijf, schelmstuk*.
- Scep. Zie Scip.
- Scepen, znw. m. II. 201, 409; III. 65, 99, 117, *sche-
pen*.
- Scepen, ww. II. 145, 296, *scheep gaan*.
- Sceppen, ww. (verl. tijd sciep; deelw. gescapen, gescepen), I. 150, 22; 158, 19, *maken, vormen, vervaardigen*. Gescapen, Gescepen, I. 127, 54; 128, 86; II. 53, 170; 159, 47, *gevormd, eenen zekeren vorm hebbende, eene zekere gedaante hebbende*. Voor II. 89, 96 zie men Nederwaert. — Het is of staet gescapen (gescepen), I. 21, 214; 111, 47; II. 88, 33, *het staat geschapen, het staat, het is gesteld, het is gelegen*. — Zie *Mnl. Wdb.* II. 1588 vgg.
- Sceppennesse, znw. vr. II. 35, 51, 53, *vorm, gedaante, houding, gestalte, maaksel, bouw, constructie*. Verg. *Mnl. Wdb.* II. 1599.
- Sceppere, Scepper, znw. m. I. 100, 413; III. 178, 691, *Schepper*.
- Scepperse, Sceppersse, znw. vr. I. 158, 27, *schepster*.
- Sceptere, Sceptre, znw. m. I. 97, 319, *schepter*.
- Sceren, ww. II. 94, 23; III. 18, 51, *scheren*.
- Sceren, ww., *schertsen*, doorgaans als znw., in den derden naamval sceerne, scerne, I. 172, 214; II. 76, 217; 130, 58; III. 32, 37; 59, 494, *spot, gekheid, scherts*. Enen te scerne driven, II. 19, 277, *iemand voor den gek houden, den spot drijven met iemand*. Zie Clignett, *Bijdr.* 10 vg., 93; *Lsp. Gloss.*; *Hild. Gloss.*; *Ned. Wdb.* G. 938.
- Scerf, znw. onz. II. 48, 221, *aarden pan, pot*. Zie Benecke, *Mhd. Wtb.* II. 2, 159.
- Scermenslach, Schermenslach, znw. m. III. 145, 22, *houw, slag van eenen vechter, schermslag*.
- Scerp. Zie Scarp.
- Scicht, znw. onz. I. 128, 93, 99, 104, 107; II. 11, 351, 361, *pijl*.
- Sciencie, znw. vr. II. 90, 114; 211, 208, *wetenschap*.
- Scier. Zie Sciere.
- Sciere, Scire (in I. 79, 177), Scier (in III. 73,

- 83; 189, 8), bijw. I. 6, 159; 43, 194; 52, 180; 65, 127; 72, 408; 76, 66; 110, 2; 123, 512; 124, 558; 140, 132; enz., *spoedig, gauw, schielijk, aanstonds*. Also sciere, I. 79, 177, *zoo terstond, aanstonds* (*Mnl. Wdb.* I. 370).
- Scierheit, Schierhede. Zie Sierheit.
- Scieten, Schieten, ww. I. 126, 16; 128, 94, 99, 105; II. 13, 353, 364; 39, 124; 96, 80; 112, 147, 165, 170; III. 102, 28; 113, 112; 169, 401, *schieten*.
- Scijn, Schijn. znw. m. I. 72, 377, *schijnsel*; I. 160, 124; 161, 147; II. 7, 183; III. 120, 11; 123, 7, *schijnsel, licht*; III. 95, 56, *gedaante, toestand, wijze*. In III. 92, 224 is der minnen scijn = die minne (vergel. *MLoep* Gloss. en *Hild.* Gloss.). In scine (scijn) sijn, II. 122, 577, *blijkbaar zijn, gebleken zijn, duidelijk zijn, blijken* (vergel. *Mnl. Wdb.* I. 138).
- Scicken, Schicken, ww. III. 78, 93, *ordenen, regelen*. Zie *Hild.* Gloss.
- Scilt, Schilt, Schelt (in II. 112, 177), znw. m. I. 23, 274; 62, 13; 65, 132; 66, 137; 120, 399; 123, 510; 131, 196; 148, 33; 153, 6; II. 77, 53; enz., *schild*; III. 17, 9, *schild* (muntstuk).
- Sciltknecht, znw. m. I. 61, 295, *schildknecht*.
- Sciltwachte, znw. vr., *wacht*. Die sciltwachte doen, I. 50, 134; II. 111, 107, *de wacht houden, de ronde doen*. Zie verder hier I. 203.
- Scim, Schem, znw. onz. III. 72, 74, *schim*. Zie *Wdb. der Freq.* II. 483.
- Scimp, Schimp, znw. m. III. 87, 14; 89, 114, *scherts, spot*. Zie *MLoep* Gloss.
- Scimpen, Schimpen, ww. III. 131, 5, *spotten*.
- Scinden, Schinden. Zie Scenden.
- Scinen, Schinen, ww. I. 36, 216; 180, 536; 184, 82; II. 3, 65; 28, 198; 39, 103; III. 5, 157; 6, 187, 43, 498; 72, 75; 133, 44; 151, 32; 154, 27, *schijnen, licht geven*; I. 33, 118; II. 15, 122; 35, 61; 136, 306, 152, 56; 158, 22; 161, 11; III. 34, 122; 63, 25; 71, 22; 111, 22; 118, 4; 142, 19, *zich vertoonen, zich toonen, verschijnen*; I. 5, 142; 158, 36; II. 57, 297; 75, 190; 151, 8; 166, 82; III. 89, 99; 111, 32, *blijken*; I. 67, 196; 97, 288; 126, 10; II. 132, 118; 146, 357; 176, 53, 54; III. 122, 5, *schijnen*.

- Scinkel, znw. m. II. 41, 197, *been*.
- Scinken, Schinken, Scincken, Schenken, ww. I. 71, 362, 375; 184, 57, 62; II. 95, 77; 140, 105; III. 111, 27; 121, 1; 140, 72; 154, 8, *schenken*; III. 126, 3; 131, 7, *schenken, geven*.
- Scip, Scep, znw. onz. I. 51, 171; 102, 485; 105, 607, 613, 617; 106, 637; 107, 682, 696; 108, 744; 148, 45; enz., *schip*. Voor II. 9, 294 zie men hier II. 217.
- Scipbanc, znw. vr. II. 10, 329, *schipbank, roeibank*.
- Sciphere, Scipheere, znw. m. III. 14, 297, *eigenaar van een schip*.
- Scipman, znw. m. II. 217, *schipper, stuurman*.
- Scire. Zie Sciere.
- Scite, znw. vr. I. 193, *ontlasting, afgang, drek*, hier als een verachtelijke scheldnaam gebruikt. Zie Dr. Verdams Gloss. op *Ferg.* bl. 173 vg.; en vergelijk *Mnl. Wdb.* II. 418.
- Scoe, znw. m. I. 94, 195; II. 125, 694, *scheede*; I. 64, 74; 186, 168; II. 33, 145; 194, 134; III. 17, 14; 25, 87; 34, 102; 129, 8, *schoen*. Zie Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 107; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 107.
- Scoef. Zie Scoof.
- Scoeyen, Scoyen, Scoien, ww. I. 143, 239, *aantrekken* van schoenen. Hem scoeyen, III. 44, 515, *zich schoeien*.
- Scoemakere, Scoemaker, znw. m. II. 180, 122, *schoenmaker*.
- Scoen, Scoene. Zie Scone.
- Scoenheit. Zie Scoonheit.
- Scoet. Zie Scoot.
- Scoffelture, Sconfelture, znw. vr. I. 120, 382; II. 127, 768, *nederlaag*. Zie Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 201.
- Scofferen, Scoffieren, Scoffiren, Sconfieren, ww. I. 93, 152; 153, 146, *geheel en al verslaan*; II. 110, 83; III. 159, 90, *verlagen, onthutst, verlegen maken*. Hem scofferen, II. 212, 222; III. 191, 78, *zich schamen*. Zie *Lsp. Gloss.*; en Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 201.
- Scoyen, Scoien. Zie Scoeyen.
- Scolaken, znw. onz. I. 185, 99, *tafellaken*. Zie verder hier I. 203 en 204.

- Scolastica, znw. vr. II. 49, 21, *scholastiek*.
- Scole, Schole, znw. vr. I. 158, 34; 168, 78; II. 6, 153; 7, 189; 36, 116; 85, 86; III. 140, 84, *school, menigte, verzameling*.
- Scole, znw. vr. I. 175, 335, 361; II. 192, 67; 205, 45; 208, 73; 211, 187; III. 74, 131; 195, 185, *school*.
- Scoliere, Scolier, znw. m. II. 206, opschr., 1, 8; 208, 69, 72, 73; 209, 120; 212, 221; 213, 283, *scholier, leerling*.
- Scone, Scoene, Schone, Scoon, Scoen, Schoon, bnw. I. 2, 18; 3, 52; 7, 9; 12, 227; 16, 22; 26, 2; 27, 41, 46; 28, 73; 30, 14; enz., *schoon*. Die scone, I. 29, 133; 128, 107; III. 38, 261; 40, 353, 356, 367; 42, 431; 43, 490; 44, 531; 45, 540; 49, 69; enz., *de schoone, de schoone vrouw, het schoone meisje*.
- Scone, bijw. I. 16, 18; 22, 265; 27, 61; 156, 98; 167, 37; 187, 173; II. 13, 13; 36, 4; 79, 14; 84, 18; enz., *schoon*.
- Sconede, Sconeit. Zie Scoonheit.
- Sconfelture. Zie Scoffelture.
- Sconfieren. Zie Scoffieren.
- Scoof, Scoef, znw. vr. II. 197, 277, *schoof*.
- Scoon. Zie Scone, eerste artikel.
- Scoonheit, Scoenheit, Schoonheit, hede, heide, Sconeit (in II. 35, 71; III. 47, 19), Sconede (in II. 35, 51; 52, 126), znw. vr. en onz. (zie hier III. 205), I. 28, 77; 55, 72; 73, 435, 440, 448; 79, 209, 210; 86, 461; 88, 63; 126, 28; enz., *schoonheid*; III. 25, 93, 98, *fraai voorwerp, sieraad, tooi*.
- Scoonlaken, znw. onz. Zie hier I. 204.
- Scoot, Scoet, Schoot, znw. m. I. 111, 41; 124, 547; II. 105, 176; III. 153, 11, *schoot*.
- Scootlaken, znw. onz. Zie hier I. 204.
- Scop, znw. m. I. 130, 156; III. 58, 465, *spot*. Sonder scop, II. 112, 174, *zonder spot, dus naar waarheid, eene bloote verzekeringformule*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Score, znw. vr. III. 44, 534, *scheur*.
- Scoren, Schoren, Scueren, ww. trans. en intrans. — A. trans. I. 3, 56; II. 30, 35; III. 6, 183; 75, 177; 76, 205; 84, 309, *scheuren, verscheuren, vaneenrijten*; III. 69, 63, *vernietigen*; II. 101, 46, *te gronde richten, verbreken*. — B. intrans. I. 117, 263; 142, 217; II. 8,

- 222; 79, 36, 43; III. 100, 240; 166, 299, *scheuren, breken* (vergel. *Mnl. Wdb.* I. 1433). — Zie *Lsp.* Gloss.
- Scotele, Scuetle, znw. vr. I. 101, 469; III. 189, 28, *schotel*; III. 129, 20, *spijs in den schotel*.
- Scouden, ww. II. 103, 87, *met kokend water begieten, broeien*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1614.
- Scouder, znw. m. I. 127, 53; III. 49, 93; 54, 290; 114, 136, *schouder*.
- Scout, Schout, znw. m. III. 65, 99; 85, 345, *schout*. Zie *Hild.* Gloss.
- Scout, Schout, Scult, Schult, znw. vr. I. 172, 234 (vergl. I. 195); II. 17, 196; 146, 333; 148, 20; 201, 409; 202, 461; III. 52, 221; 74, 130; 80, 174; 85, 355; 88, 63; 92, 207; 150, 5; 169, 391; 179, 717, 734; 194, 154, *schuld*. Voor den vorm *scouwen* in III. 194, 154 zie men Dr. Moltzer op *Lipp.* 153. Vergelijk over het gebruik van het mv. hier III. 213. — Van rechter scout, II. 146, 348, *naar rechtmatige verplichting, volgens billijke schuld*. Dies nooit scout en gewan, II. 184, 98, *die er nooit schuld aan had, die er nooit iets voor gedaan heeft om die eer te verdienen* (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1917). — Zie *Lsp.* Gloss.
- Scouwen, Schouwen, Scauwen (in III. 124, 24; 149, 16), ww. I. 20, 180; 70, 328; 80, 253; 97, 300; 120, 394; 137, 2; 172, 241; 179, 523; II. 46, 133; 76, 26; enz., *zien, aanschouwen, opmerken, waarnemen*. In III. 124, 24 is de onbep. wijze als znw. gebruikt in de bet. *het aanschouwen, de aanblik*.
- Scouwen (= *schuwen*). Zie *Scuwen*.
- Scrage, znw. vr. I. 129, 149, *schraag*.
- Scrame, Screme, znw. vr. III. 49, 93, *schram*.
- Scraven, ww. I. 6, 180, *krabben*. Zie Clignett, *Bijdr.* 336.
- Screiden. Zie *Screien*.
- Screien, Screyen, Screyden, ww. I. 142, 206, 220; III. 126, 13; 127, 16, *schreien*. Voor den vorm *screiden* zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 207.
- Screme. Zie *Scrame*.
- Screnken, Scrinken, ww. II. 154, 58, *ten val brengen, in het ongeluk storten*. Zie *Hild.* Gloss.
- Scrift, znw. vr. III. 69, 70; 81, 208; 83, 273, 279, *de Schrift, de Bijbel*.

- Scripture, Schriftuer, znw. vr. II. 166, 3; 177, 26; 183, 59, 61; 187, 210; 188, 266; 205, 77; 211, 209, 210, *geschrift, schriftuur, vertoog, stuk*; II. 51, 100; 52, 128, 130; 68, 258; 179, 79; 184, 113; 205, 68; III. 74, 138, *Bijbel*. In II. 68, 258 wordt bedoeld op *Spreuken* 6, 28.
- Scrijn, Scrine, znw. m. en vr. II. 145, 294; III. 187, 990, *kist*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Scricken, ww. I. 136, 394, *aanbreken*; I. 170, 145, *deinzen*. — Voor I. 136, 394 zie men Dr. De Vries in *Mnl. Taalz.* 106 vg. Dr. Verdam geeft de voorkeur aan *stricken* in de beteekenis van *in eene bepaalde richting voortgaan*. Zie *Tijdschrift*, I. 244 vg.; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Scrine. Zie Scrijn.
- Scrinken. Zie Screnken.
- Scriven, Schriven, ww. I. 3, 80; 33, 112; 64, 92, 93; 105, 610; II. 20, 286, 287; 30, 15; 37, 16; 40, 130; enz., *schrijven*; I. 157, 135; II. 2, 31; 37, 10; 42, 238; III. 100, 238, 242, *beschrijven*; II. 99, 224, *noemen*; III. 91, 188, *voorspellen*. In II. 189, 322; III. 89, 83 is de onbep. wijze als znw. gebruikt.
- Scroden, ww. II. 198, 305, *snoeien*; Kil. *circumcidere nummos, accidere monetam*.
- Scudden, Schudden, ww. II. 122, 574, *schudden*.
- Scuere. Zie Scure.
- Scueren. Zie Scoren.
- Scuetle. Zie Scotele.
- Sculdich, Schuldich, Sceldich,-dech, bnw. I. 19, 128; 57, 171; 59, 230; 76, 78; 92, 99; 93, 131; 106, 669; 175, 352; II. 174, 112, *schuldig, verschuldigd, verplicht*; I. 96, 243, *het recht hebbende*; II. 95, 71; 202, 462, *schuldig, misdadig, strafbaar*; II. 195, 166, *schuldig, verdiend hebbende*.
- Sculen, Schulen, ww., *schuilen*. Gescuult sijn, II. 76, 21, *zich verstoppt of verscholen hebben*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1619.
- Scure, Scuere, znw. vr. I. 3, 54; 13, 281; III. 18, 38; 21, 164; 22, 183, *schuur*.
- Scuren, ww. III. 189, 25, *schuren*; III. 34, 117, *schuren, borstelen*.
- Scutte, znw. m. II. 112, 163, *schutter, boogschutter*.

- Scuwen, Schuwen, Scouwen (in II. 193, 91), ww. II. 47, 187; 62, 16; 63, 89; 67, 248; 68, 288; 69, 295; 85, 57, 59, 70; 86, 130; enz., *schuwen, ontwijken, vermijden*.
- Se, Ze. Zie See.
- Seblie. Zie de opmerkingen van Dr. Verwijs in I. 200.
- Sechenen, Sechgenen. Zie Segenen.
- Sede, Zede, Zeede (in III. 70, 120), znw. m. en vr. I. 14, 305; 154, 40; 155, 56; 174, 299; 176, 389; II. 14, 52, 58; 26, 123; 30, 6; 33, 128, 143; enz., *gewoonte, wijze van doen, handelwijze, gebruik, aard, gesteldheid*. Voor het geslacht van sede zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 339.
- Seder, bijw. en voorz. Zie Sider.
- Sedich, Zedich, bnw. III. 94, 8, *eenen goeden aard hebbende, een goed karakter hebbende, fatsoenlijk, welvoeglijk*.
- See, Zee, Ze (in I. 148, 43), znw. vr. I. 105, 606; 106, 638, 639, 662; 148, 43; 149, 73; 162, 189; II. 24, 21; 54, 195; 55, 238; enz., *zee*.
- Seede, Zeede. Zie Sede.
- Seeman, Zeeman, znw. m. III. 65, 134; 66, 139, *zeeman*.
- Seer, bnw. III. 158, 60, *pijnlijk, bedroefd*.
- Seer, Zeer, znw. onz. I. 5, 137; 33, 100; 41, 104; 115, 172; 116, 228; 121, 446; 123, 509; 135, 376; 167, 21; 175, 328, 339; enz., *verdriet, droefheid, leed*. Enen seer doen, I. 134, 346, *iemand smart aandoen, iemand grieven* (verg. *Mnl. Wdb.* II. 239).
- Seer, Zeer, Seere, Zeere. Zie Sere, bijw.
- Seeusc, Zeeusch, bnw. III. 130, 34, *Zeeuwisch*.
- Sege, Zege, znw. m. I. 37, 264; 154, 25, 33, 37, 52; 155, 58, 71; 156, 106, 114; II. 61, 9; 67, 218; III. 50, 113; 61, 561, *zege, overwinning*. Den sege vechten, zie Vechten.
- Segele, Segel, Zegel, znw. m. I. 3, 78; II. 20, 290; III. 143, 11, *zegel*. Segele ende brief, zie Brief.
- Segen, znw. m. II. 8, 247, *zegen*.
- Segenen, Sechenen, Sechgenen, Seinen, Zeinen, ww. I. 22, 264, 266; II. 56, 277; 60, 409, *het teeken des kruises maken op of bij iets, zegenen*,

- wijden*. Hem segenen (seinen), I. 23, 279; 55, 67; II. 18, 216, *zich kruisen, zich bekruisen, het teeken des kruises maken*. Hem segenen (seinen) van ere dinc, I. 185, 114, *zich kruisen voor iets, het teeken des kruises maken ter afwering van iets*. Gese-gent, III. 28, 194, *gezegend, door zegen gekenmerkt* (*Mnl. Wdb.* II. 1622). — Zie hier I. 204; en *Lsp. Gloss.*
- Seggen, Seggen (o. a. in I. 92, 98; 97, 306), ww. I. 2, 34; 4, 86; 6, 164; 7, 8; 8, 54; 11, 194; 12, 242; 13, 245, 246; 14, 310; 16, 26; enz., *zeggen, melden, vertellen, verhalen*; I. 4, 103, *zeggen, lezen, opzeggen* (van gebeden). In I. 109, 773; 114, 146; II. 51, 91; 138, 21, 25; 201, 415 is de onbep. wijs als znw. gebruikt met de bet. *de woorden, hetgeen iemand zegt*. Voor sagen in III. 92, 206; 148, 154, en gesacht in III. 145, 52 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 266. In III. 25, 75 is *siedijt* eene drukfout voor *seidijt*. Voor I. 180, 528 zie men hier I. 196 vg. Hem commer seggen, zie Commer.
- Seil, Zeil, znw. onz. III. 121, 26, *zeil*.
- Seilen, Zeilen, Seylen, ww. I. 106, 638; III. 69, 66, *zeilen*.
- Seinen, Zeinen. Zie Segenen.
- Seker, Zeker, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 111, 23; II. 68, 267; 149, 37, *veilig*; I. 20, 167; 54, 19; 67, 188; 75, 37; 85, 428; 86, 468; 88, 67; 89, 102; 92, 108; 116, 234; enz., *zeker, verzekerd*; I. 83, 360; III. 38, 293, *zeker, vast, stellig, gewis, waaraan niet te twijfelen valt*; II. 89, 80, *zeker, sterk*. Enen seker doen, I. 58, 90, *iemand zekerheid geven, iemand bewijzen, iemand overtuigen* (*Mnl. Wdb.* II. 244). — B. bijw. II. 94, 15; 141, 154; 171, 58; III. 27, 159; 63, 31; 68, 33; 106, 11; 129, 38; 167, 326, 337, 351; 168, 371; enz., *zeker, stellig, gewis*.
- Sekeren, ww. III. 10, 39; 11, 103, *zich verloven met*. Zie hier III. 200.
- Sekerheit,-hede, znw. vr. II. 68, 287, *zekerheid, veiligheid, gerustheid*. Enen sekerheit doen, I. 46, 290, *iemand plechtig verzekeren*.
- Sekerlike, Zekerlike, -lijc, -leke, -lec, bijw. I. 61, 296, *veilig*; I. 65, 98; 72, 381; 80, 221,

- 227; 95, 219; 101, 473; 117, 272; 154, 33; 172, 225; II. 33, 145; enz., *zeker, stellig, gewis*.
- Seggen. Zie Seggen.
- Secte, znw. vr. II. 99, 197, *wangeloof, ketterij, valsche waan*; MLat. *secta* (Du Cange, VI. 151, 1).
- Selde. Zie Selve.
- Selden, bijw. II. 62, 28; 97, 145; 131, 96; 173, 44; 174, 109; III. 2, 46; 69, 86; 111, 6, *zelden*.
- Sele, Zele (= *zaal*). Zie Sale.
- Sele (= *ziel*). Zie Siele.
- Selen. Zie Sullen.
- Self. Zie Selve.
- Selfde. Zie Selve.
- Selc, Zelc, Sulc, Sulck, Zulc, vnw. bijv. en zelfst. — A. bijv. vnw. I. 11, 184; 27, 39, 62; 34, 166; 37, 266; 38, 295; 55, 87; 57, 141; 73, 452; 78, 152; enz., *zulk, zoodanig*; II. 209, 137; III. 71, 38, *menig*. Voor III. 162, 180 zie men Dr. Moltzers aant. bij *Esm.* 180. Selc wordt meestal attrib., doch soms ook praedicatief gebruikt, zie I. 56, 124; II. 20, 317; 36, 95; 79, 26; III. 17, 13; 94, 283; verg. *Mnl. Wdb.* I. 369. Selc een, I. 66, 145, *zulk een*, zie *Mnl. Wdb.* II. 531 vg. In selken, II. 59, 382, *op die wijze, derwijze, zoodanig*; zie *Rijmb. Gloss.* Zie ook Alselc. — B. zelfst. vnw. I. 80, 237; 95, 238; 149, 79; II. 32, 89, 96; 33, 121; 46, 129, 133; 53, 180; 126, 737; 185, 136; 194, 131, 138; 196, 203; 202, 459; III. 93, 249; 118, 5; 119, 13; 121, 4, *sommigen, menigeen, deze of gene, zoo iemand*. Zie *Lsp. Gloss.* Selc . . . selc, II. 103, 85, 86, 87; 127, 742; 136, 295; 184, 97, 99; 190, 325, 327, 329; 195, 159, *de een . . . de ander*; vergel. II. 46, 128, 129, 130, 133; 194, 131, 138; III. 85, 370. — C. Die selke, die sulke, die sulc, III. 75, 175; 119, 37, 39, 43; 120, 45, 47; 121, 9, *sommigen, menigeen, deze of gene*. Vergel. hier Dieselke. — Zie ook Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 35, 458 vg., 474 vg.
- Selketijt. Zie Selctijt.
- Selctijt, Selketijt, bijw. II. 203, 480; III. 42, 430, *somtijds, somwijlen*. Selctijt so, voegw. II. 32, 107, *wanneer*.
- Selsen, bnw. II. 159, 47, *vreemd, ongehoord, wonderlijk*. Zie *Lsp. Gloss.*

- Selsenheit**, -hede, znw. vr. II. 164, 2, *wonderlijkheid*; II. 164, 6, *wonderlijk verhaal*; II. 159, 42; 161, 37, *iets wonderlijks, wonder*.
- Selve, Zelve, Self** (in III. 72, 55), vnw. I. 9, 119; 10, 152; 12, 228; 17, 47; 28, 93; 29, 137; 37, 288; 50, 101; 55, 88; 56, 124; enz., *zelf*. Selve, voorafgegaan door dese, vindt men in I. 110, 1; II. 193, 117; III. 29, 6; en voorafgegaan door die in I. 9, 88; 39, 30; 64, 60; 69, 292; 86, 1; 87, 21; 107, 696; 111, 31; 112, 53; 117, 255; enz.; vergelijk hier Dieselve. — Datselve, zelfstandig gebruikt, wordt gevonden in II. 34, 36; 78, 78; 176, 57; en dit selve, zelfstandig gebruikt, in II. 34, 13; 41, 176. In II. 200, 361 vindt men dit selde (selfde); vergel. Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 458, § 358 b.
- Selver, Selverijn**. Zie Silver, Silverijn.
- Semel**, znw. vr. II. 197, 276, *zemelen*.
- Semmin leven**, I. 43, 184; 46, 296, eene zeer gewone bevestigingsformule. Zie vooral Dr. Verdam in *Ferg. Gloss*.
- Sen**. Zie Sin.
- Senden, Zenden, Sinden**, ww. I. 16, 23; 18, 105; 50, 101; 57, 155, 161; 59, 228; 61, 315; 71, 349; 76, 65; 84, 378, 409; enz., *zenden*. Voor gesant in II. 148, 5; III. 96, 82; en sanden in III. 79, 102 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 273 vg.; en voor sant in III. 140, 59 aldaar bl. 223.
- Sent, Sente, Sint, Sinte, Synte**, bnw. vóór den naam van eenen Heilige, I. 27, 59; 39, 20, 24; 42, 126; 43, 187; 44, 230; 45, 238; 46, 282, 289; II. 2, 8; enz., *Sint, heilig*. Sente, Sinte vóór eenen vr. eigennaam vindt men in I. 64, 64; II. 74, 168; 75, 177; III. 184, 876. Sint Jannete borge, zie Borge. Sinte Geerden minne, zie Geerde.
- Ser**. Zie Der.
- Sere, Zere, Seere** (o. a. in I. 48, 21, 25), Zeere (o. a. in II. 86, 127; 136, 304), Seer (o. a. in II. 122, 578; 142, 172), Zeer (o. a. in II. 102, 67; III. 70, 106), bijw. I. 2, 10, 39; 3, 70; 7, 42; 10, 126; 15, 327; 19, 119; 23, 278; 27, 54, 66; 30, 150, 11, *zeer, hevig*, soms ook *hard, snel*; zie hier III. 199. Den comp.

- seerre, seere vindt men in I. 118, 309; III. 39, 321. In III. 149, 2 is *scere* eene drukfout voor *seere*. Voor sere ende genoech in II. 67, 219 zie men *Mnl. Wdb.* II. 1431. — Harde sere, zie Harde, bijw. — Dus sere vindt men in I. 88, 76; III. 42, 442; 64, 85; zie hier Dus, en vergelijk *Mnl. Wdb.* II. 473. — So sere vindt men in I. 11, 163; 12, 226; 24, 341; 49, 61; 57, 162; 66, 138; 72, 383; 75, 43; 91, 73; 96, 268; enz. — Wel sere wordt gevonden in I. 14, 295; 18, 88; 97, 296; 128, 87; II. 3, 53. — Utermaten sere, Sere utermaten, zie Utermaten.
- Serech, Serecheit. Zie Serich, Sericheit.
- Seriant, Serjant, znw. m. I. 17, 43; 68, 242; 116, 233; 128, 82; 181, 596; II. 21, 323, 327; 46, 160; 131, 87, 105; 136, 307, *dienaar, dienstknecht*. In II. 111, 124 vindt men het mv. serjanden. — Seriant ons Heren wordt gevonden in I. 90, 25; 100, 405; 107, 681; en Gods seriant in I. 98, 338; vergel. I. 100, 432; 101, 467. — Zie *Eleg.* Gloss.
- Serich, Serech, bnw. I. 50, 104, *bedroefd, droevig*; III. 7, 226, *bang, bevreesd*.
- Sericheit, Serecheit, Zericheit, -hede, znw. vr. I. 123, 496; 145, 321; II. 49, 12; 145, 290, *verdriet, droefheid*. Zie *Hild.* Gloss.
- Serichlike, bijw. II. 26, 104, *erbarmelijk, droevig*.
- Sermoen, znw. onz. II. 132, 126; 186, 198; 192, 73; III. 71, 27; 189, 14, *preek, prediking*.
- Serpent, Sarpent, znw. onz. I. 65, 118, 135; 66, 140, 149; 151, 54; 186, 134; II. 24, 41, 49; 84, 47; 85, 88; 169, 100, *serpent*. Vergelijk Maerlants *Nat. Bl.* boek VI.
- Ses, Sesse, telw. I. 77, 97; 78, 139; II. 84, 31, *zes*. Voor si sesse in I. 10, 144 zie men Si, eerste artikel.
- Seste, telw. II. 56, 279; 90, 113; 199, 323, *zesde*.
- Sestich, telw. I. 17, 63; II. 128, 789, *zestig*.
- Sestiende, telw. II. 81, 96, *zestiende*.
- Setel, znw. m. I. 74, 16; 75, 34, 52; 77, 102, 125; 78, 143; 98, 322, 323; 108, 732; 155, 93; 186, 146, *zetel, zitplaats, stoel*.
- Setten, ww. I. 75, 17, 35; 81, 265; 83, 337; 85, 421;

- 99, 361; 105, 613; 118, 299; 125, 581; 128, 93; enz., *zetten*, *plaatsen*, *stellen*; I. 93, 124; III. 29, 19; 102, 14; 142, 18, *brengen*; II. 213, 274, *maken*; II. 43, 23, *plaatsen*, *kiezen* (vergel. II. 72, 63, 64, 66); I. 33, 113, *zetten*, *schrijven*; I. 167, 16; III. 5, 142, *overgeven* (vergel. III. 98, 156); I. 73, 454; 80, 247; II. 47, 198; 162, 58; 165, 34, *bepalen*, *bestemmen*, *vaststellen*, *verordenen*; I. 13, 249, *opleggen*; III. 71, 33; 73, 114; 76, 214, *instellen*; II. 162, 54; III. 167, 342; 187, 991; 192, 103, *verwedden*, *als pand zetten*, *verpanden* (zie Dr. Moltzer op *Esm.* 342; en hier III. 214). Voor gesat in II. 205, 76 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 274 vgg. Den doden caersen setten, zie Caerse. Intalen setten, I. 180, 566, *aanspreken*; zie Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 82. In termen setten, zie *Term.*— Hem setten, I. 117, 275; II. 111, 136, *zich stellen*; I. 105, 612; III. 189, 27, *overgaan (tot)*, *beginnen (met)*, *zich wenden (tot)*, *zich begeven (in)*; I. 85, 437; II. 138, 12; 166, 81; III. 24, 38, *zich er toe zetten*, *zich inspinnen*, *streven*, *alles in het werk stellen* (vergel. II. 207, 57). Hem setten aen iet, II. 87, 139, *zich gedragen overeenkomstig iets*, *zich houden aan iets*. Hem setten jegen enen, I. 44, 234, *zich plaatsen tegenover iemand*, *zich tegen iemand verzetten*, *zich aankanten tegen iemand*.
- Seven, Zeven, Sevene, telw. I. 3, 47; 158, 43; 159, 79; II. 32, 87; 47, 197; 66, 201; 88, 28, 29; 185, 161; III. 57; 421; 67, 181; 139, 39, 41; 140, 76, *zeven*.
- Sevende, Zevende, telw. II. 59, 379, 398; 90, 117; 201, 399, *zevende*.
- Sevene. Zie Seven.
- Sevenhondert, telw. I. 39, 21, *zevenhonderd*.
- Seventich, telw. II. 34, 32, *zeventig*.
- Sevenwerven, Sevenwerf, Sevenwarf, bijw. III. 6, 206; 58, 460, *zevenmaal*, *zevenwerf*.
- Si, Sie (in I. 97, 282), pers. vnw. van den derden pers. mv., I. 2, 2, 26, 28, 29, 31, 32; 3, 51, 56, 59, 65; enz., *zij*. Voor *sissime* in I. 10, 144; hem seven in III. 57, 421; *sihondert* in I. 127, 60; II. 123, 596 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 492 vgg.
- Si, Soe, Zoe, pers. vnw. van den derden pers. vr. enk.

- I. 5, 147, 150; 10, 123; 12, 230; 20, 171, 172, 174; 26, 8; 28, 76, 80; enz., *zij*. Voor III. 185, 905 zie men III. 213; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 205.
- Si, znw. vr. II. 32, 115, *wijfje*. Vergel. *Nat. Bl.* II. 1689; V, 868—870.
- Si. Sonder si, III. 17, 8; 97, 136, *zonder bedenking, ongetwijfeld, onvoorwaardelijk, voorzeker*, eene bloote verzekeringsformule. Zie Huydec. op *St.* II. 342; *D. Doctr.* Gloss.; De Jagers *Nieuw Archief*, 222 vgg.; *Hild.* Gloss.; *Sidrac*, vs. 89; en *Mnl. Wdb.* II. 798.
- Sich. Zie Sien.
- Side, Syde, Zide, Zijde (o. a. in III. 16, 283; 29, 21), znw. vr. I. 23, 274; 39, 18; 49, 91; 64, 58; 77, 112; 81, 268; 83, 344, 352; 84, 393; 86, 473; enz., *zijde*. Over side, zie Over.
- Side, Zide, znw. vr. I. 176, 402; II. 117, 382; III. 26, 114, 123, *zijde* (naam der stof).
- Sidmeer, bijw., *later, naderhand*. Zie *Tijdschrift*, VIII. 29 vg. Sidmeer dat, voegw. I. 121, 441, *sedert, toen, daar*.
- Siden, Ziden. Zie Sidijn.
- Sident, bijw., *later, naderhand*. Zie *Tijdschrift*, VIII. 29. Sident dat, voegw. I. 167, 20, *sedert*.
- Sider, Seder, bijw. en voorz. — A. bijw. II. 123, 585; 139, 66, *later, sedert, naderhand*. Zie *Tijdschrift*, VIII. 29. Sider dat, voegw. I. 101, 442, *sedert*; II. 20, 299, *daar, nademaal, vermits, aangezien*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 85. — B. voorz. III. 104, 125, *sedert*.
- Sidijn, Siden, Ziden, bnw. I. 84, 406; 113, 95; 133, 297; II. 120, 495, *zijden, van zijde*.
- Sie. Zie Si, pers. vnw. mv.
- Sieden, ww. II. 40, 135, 137; 41, 171, 175, 189, 201, 205; 42, 216, 221, 229; 47, 189; 62, 29; III. 72, 79, *koken*.
- Siec, Ziec, bnw. I. 54, 24; 57, 145; 59, 241, 245; 60, 257; II. 33, 132, 135; 35, 48; 37, 21; 40, 147; enz., *ziek*.
- Siecheit, Ziecheit, hede, znw. vr. I. 54, 18; 59, 247; II. 33, 118; 64, 110, *ziekte*.
- Siecte, znw. vr. III. 97, 131, *ziekte*.
- Siele, Ziele, Sele (in I. 160, 105), znw. vr. I. 4,

- 99; 5, 146; 6, 166; 7, 17; 13, 264; 14, 316; 36, 218; 48, 27; 50, 100; 91, 50; enz., *ziel*.
- Sielelesse, znw. vr. I. 6, 167, *zielmis*.
- Sien, bnw. Zie Siene, bnw.
- Sien, Zien, ww. I. 2, 2; 3, 42, 64, 68; 6, 173; 7, 26; 9, 117; 10, 141; 12, 210, 220; enz., *zien*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 230. Voor den vorm sich in II. 96, 85 zie men Dr. De Jagers *Versch.* 197, en Dr. Van Heltens *Mnl. Spraakkunst*, bl. 257; en vergelijkte men sie in I. 178, 484; II. 18, 214; III. 21, 177. Voor sieget in I. 143, 246 leze men *Tijdschrift*, III. 99. In III. 36, 179; 43, 483 is de onbep. wijs als znw. gebruikt in den zin van *blik* (vergel. III. 15, 236). Bij I. 145, 334 zie men hier I. 192; en bij III. 23, 220 hier III. 204. Bij I. 156, 108 teekent Dr. Franck aan „In plaats van het eerste *sach* wellicht *sat*”.
- Siën. Zie Afsiën.
- Siene, znw. vr. I. 90, 20, *gezicht*.
- Siene, Sien, bnw. III. 34, 122, *schoon*. Zie Dr. De Vries, *Mnl. Taalz.* 54 vg.; en *Hild.* Gloss.
- Sier, Cier, znw. m. I. 184, 86, *pracht*, *pronk*.
- Sier, znw. vr. II. 41, 177, *wormpje*, inzonderheid een insect, dat zich in de huid van mensch of dieren plaatst. Zie Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 118.
- Sieren, Chieren, ww. III. 33, 96; 97, 112, *sieren*, *versieren*.
- Sierheit, Cierheit, znw. vr. II. 59, 376, *pracht*, *schoonheid*, *heerlijkheid*; II. 165, 53, 57, *sieraad*. Zie *Taal- en Letterbode*, I. 74. In II. 118, 407 vindt men den vorm schierheit, schierhede, waar de uitdr. vol schierheden niet veel meer dan eene stoplap is. Cierheit in I. 152, 109 is door Dr. Franck verbeterd in citeit, *stad*; zie Dr. Francks uitg. van *Alex.* bl. 183, 453; en *Mnl. Wdb.* I. 1508
- Sierlike, Cierlike, bijw. I. 60, 280, *sierlijk*, *schoon*, *fraai*.
- Sigen, ww. I. 157, 141, *zijgen*, *neervallen*, *neerdalen*.
- Sijn, bez. vnw. I. 2, 10; 3, 63, 69; 4, 89, 105; 5, 118, 121, 125, 133; 7, 40; 8, 45; enz., *zijn*. Voor II. 68, 289 zie men hier II. 221.
- Sijn, Zijn, Wesen, Wezen, ww. I. 2, 22, 23, 28, 32; 3, 41, 44, 51, 53, 57, 59, enz., *zijn*, *wezen*;

- I. 59, 250; 68, 233; 81, 280; 101, 477 (zie vs. 476); II. 22, 363; 70, 2; 139, 58; 159, 75; 179, 73; III. 39, 328; enz., *geschieden*. Wat is hem, I. 32, 90; 170, 154, *wat scheelt hem, wat deert hem?* Hebben gesijn vindt men in I. 55, 85; 61, 322; 63, 52; 91, 74; 92, 110; II. 139, 67; III. 157, 34; 171, 463; 181, 789; 187, 970; hebben gewesen in I. 30, 3; 35, 201; 62, 342; 75, 48; 88, 95; 94, 167; 97, 307, 315; 101, 445; II. 13, 7; hebben geweest in I. 29, 141; 57, 148; 72, 393; 88, 87; 95, 216 (zie I. 190); 133, 290; 175, 348; II. 13, 26; 22, 380; 136, 279; enz. (geweset in III. 104, 124); sijn geweest in III. 144, 5 (vergel. *Mnl. Wdb.* III. 201). De onbep. wijs sijn vindt men in I. 5, 129; 17, 62; 23, 305; 49, 85; 50, 107; 54, 19; 59, 250; 60, 274; 61, 317; 64, 76; enz.; de onbep. wijs wesen in I. 7, 17; 10, 139; 13, 255; 20, 189; 26, 10; 28, 73; 39, 18; 54, 20, 40; 55, 69; enz. — In II. 90, 128 is *sij* drukfout voor *si*; zie hier II. 223. Voor II. 140, 88 en III. 19, 90 zie men hier II. 255; III. 203; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 305 vg. — Sijn met een tegenw. deelw. vindt men in II. 176, 11; III. 146, 62 (vergel. I. 24, 331). Slapen sijn wordt gevonden in III. 41, 407, 45, 539. Laten sijn, III. 131, 5, *ophouden met*. — Wesen, als znw. gebruikt, I. 93, 160; 113, 97; II. 153, 83; 186, 188, *toestand, gesteldheid*; III. 81, 185, *wezen, aard, karakter*.
- Silencie, znw. vr. II. 69, 320, *stilzwijgen, het zwijgen*.
- Silver, Zilver, Selver, znw. onz. I. 81, 257; 112, 64; II. 118, 408; 119, 443; 121, 515; 125, 676; 132, 124; 196, 220; III. 9, 26; 59, 468; 160, 118, *zilver*.
- Silverijn, Selverijn, bnw. I. 83, 338, 341; 99, 362; 105, 620; 107, 684; 109, 758; 150, 19, *zilveren, van zilver*.
- Sille, Sulle, znw. vr. I. 155, 55; III. 22, 191, *drempeel*. Zie Huydec. op *St.* I. 525, 613; *Rijmb.* Gloss.; en Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 81. In I. 155, 55 leest Dr. Franck (*Alex.* IV. 1453) *sille*.
- Symiatulander. Deze naam komt voor in III. 103, 80; en in III. 210 wordt daarvoor verwezen naar den eersten druk dezer Woordenlijst, waar Dr. Verwijs o. a. het volgende schreef: „De hier genoemde *Symiatulander* wordt in Wolfram von Eschenbachs *Titurel*, I. str. 42

- (uitgave van Lachmann, 397) *Schionatulander* genoemd, en is de held van het gedicht, dat alleen den naam van *Titurel* draagt, omdat hij in de eerste regel van het eerste fragment voorkomt. Verg. Gervinus, *Gesch. d. deutsch. Dicht.* I. 403."
- Symonie, znw. vr. II. 104, 148; 173, 45; 191, 12; 192, 48, 57, *simonie*. Zie vooral II. 192, 53—57; en vergelijk *Tijdschrift*, VI. 280 vg.
- Simpel, bnw. II. 199, 336, *eenvoudig*, *onaanzienlijk*; II. 92, 209, *eenvoudig*, *onschuldig*; II. 179, 81, *eenvoudig*, *zonder geleerdheid*. De beteekenis van simpel in I. 131, 193 is niet bekend; zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Simpelheit,-hede, znw. vr. II. 91, 181, *eenvoudigheid*.
- Symphonie, znw. vr. I. 153, 129, eene soort van *lier*; MLat. *symphonia*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1499; *Parth.* 468; *Troyen* 8224.
- Sin, Zin, Sen (in III. 37, 236; 53, 257), znw. m., een woord van zeer ruime beteekenis, de zetel van *denken*, *gevoelen*, *willen*, *weten*, dus *hoofd* en *hart*. Men vindt het in I. 30, 5; 33, 110; 34, 162; 58, 194; 73, 418; 76, 86; 83, 342, 376; 85, 436; 87, 38; 112, 75; 127, 40; 135, 385; 138, 49; 140, 125; 143, 232; 147, 22; 159, 54; 168, 82; 170, 130; enz. In de beteekenis *zintuig* vindt men het woord in II. 62, 25; 63, 84; 65, 152; 213, 271; III. 42, 456; in die van *beteekenis*, *meening*, *geest* (*waarin iets opgevat wordt*) in II. 186, 195; 205, 77; 206, 100; 208, 79, 85, 90, 95; III. 36, 186; 85, 359; 96, 89; 99, 215. Die uterste sinne, II. 67, 241, *de uitwendige zintuigen*; zie hier II. 221. Tenne in III. 142, 3 is eene drukfout voor *senne*. — In allen sinnen (sinne in II. 149, 35), I. 77, 118; 179, 490; 186, 156; II. 109, 38; 110, 84; 112, 145, 173; 113, 187; 114, 247; 149, 35; III. 32, 23; 53, 251; 57, 415; 112, 71, *in alle opzichten*, *geheel en al*, en bij uitbreiding *overal*. In enigen sinnen (sinne), II. 110, 96; III. 45, 540, *in eenig opzicht*, *ergens*. — Uut sinen sinne varen, I. 55, 62, *verbijsterd worden*, *zinneloos worden*. Weder in sinen sin comen, I. 75, 46, *zijn verstand terugkrijgen*. — Zie *Lsp. Gloss.*

Sinamoma. Zie Cinamome.

Sindael, znw. onz. I. 128, 85, *zijden stof, taf.* Zie *Limb. Gloss.*

Sinden. Zie Senden.

Singen, Zingen, ww. (verl. tijd enk. sanc; verl. tijd mv. songen; deelw. gesongen), I. 74, 10; 77, 98, 116; 154, 54; 155, 68; 156, 96, 98; II. 9, 271; 18, 223; 45, 102; enz., *zingen*; I. 5, 149; 6, 158, 166; II. 8, 230; 174, 96; 175, 31; III. 136, 67, *zingen* (bij den kerkdienst). Lesen ofte singen, zie *Lesen*.

Singlatoen. Zie Cinglatoen.

Sinken, ww. II. 28, 178, *zinken, verzinken, wegzinken*; III. 146, 90, *zinken, dalen*; III. 136, 6, *afnemen, minder worden*. Gesonken, II. 35, 55, *ingezonken, slank* (zie *Mnl. Wdb.* II. 1666 vg.).

Sincval, znw. onz. II. 70, 7; 71, 18; 73, 102, 114, *het Zwin*. Zie *Stroph. Ged. Gloss.* op *Swin*.

Sinnicheit, znw. vr. III. 93, 256, *verstand, bedachtzaamheid*. Zie *MLoep Gloss.*

Sinoper, znw. onz. II. 121, 514, *groen*. Zie Mr. L. Ph. C. van den Bergh, *Grondtrekken der Nederlandsche Wapenkunde*, bl. 10; en vergelijk hetgeen bij Cinoper is gezegd. — Men vindt het wapen van Segherman van den Male afgebeeld op de eerste der platen in de uitgave van den *Grimbergschen Oorlog*.

Sint, Synt, Sijnt, bijw. en voegw. — A. bijw. I. 3, 74; 8, 75, 80; 9, 84; 11, 182; 174, 324; II. 5, 130; 59, 404; 108, 1; III. 56, 378; 161, 152; 162, 171, *sedert dien tijd, daarna*. Zie ook Alreerst. Voor sijnt in II. 82, 67 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 16. Sint dat, voegw. I. 5, 120; 37, 292; 47, 10; 174, 320; 175, 340; II. 49, 31; 131, 100; 134, 222; III. 114, 148, *nadat, sedert (dat)*; I. 29, 140; II. 156, 32, *dewijl, omdat*. — B. voegw. I. 35, 192; III. 62, 2, *sedert, nadat*; III. 99, 212; 104, 91, *nu, daar*; I. 181, 580; III. 98, 151, *dewijl, omdat*. — Vergelijk *Tijdschrift*, VIII. 29.

Sint, Sinte (= heilig). Zie Sent.

Sintmeer, Sintmere, bijw. II. 6, 154, *sedert, sedert dien tijd, daarna*.

Sirene, znw. vr. II. 9, 269, *sirene*.

Siroop, Cyroep, znw. vr. II. 2, 19, *siroop*.

Sisoen, znw. onz. III. 77, 50, *tijd, geschikte tijd*. Zie *Hild. Gloss.*

Sitole. Zie Citole.

Sitten, Zitten, ww. I. 9, 107; 11, 190; 12, 207; 68, 225, 244, 250; 74, 465, 467; 75, 53; 77, 102, 125; enz., *zitten*; I. 57, 149; III. 98, 160, *opzitten, niet in bed zijn* (b. v. van eenen zieke); II. 71, 35; 81, 11; III. 157, 9, *zitten, zetelen*; II. 195, 173; 201, 411; 202, 465, *zitten, zitting houden, gerecht houden*; II. 199, 356, *zitten, zich in de gevangenis bevinden*; III. 61, 549, *te paard zitten* (zonder eene bepaling met ors of paert); II. 70, 5; 73, 115; 115, 268, *wonen*; II. 9, 280; 71, 42; 181, 144; III. 193, 137, *zich bevinden, zijn*; I. 23, 306; 74, 16; 75, 23, 33, 52; 84, 416; 90, 40; 100, 409, 422; 104, 567; enz., *gaan zitten, zich nederzetten*; I. 168, 85; II. 111, 119; 125, 672; 158, 34; III. 35, 150, *staan, voegen, passen*. In I. 75, 52 is de bet. *hij ging van den zetel af zich (elders) nederzetten*. Geseten sijn vindt men in I. 100, 440; 129, 138; 155, 87; 183, 37; II. 101, 38; 115, 268; 125, 681; 138, 36; 153, 4, 19; enz. Gaen sitten wordt gevonden in I. 62, 8; 67, 180; 75, 34; 174, 317; 183, 26; 185, 103; II. 145, 323; III. 87, 41; 140, 70; lopen sitten in III. 18, 44. Bliven sitten, III. 188, 1012, *blijven zitten, op zijne plaats blijven*; III. 90, 139, *blijven zitten, achterblijven*. Stille sitten, zie Stille. Voor sitten gevolgd door ende in I. 9, 107; 68, 225, 102, 503, 506; 131, 209; II. 154, 42; 165, 58; 174, 93, 97; 175, 12; III. 26, 144 zie men *Taalk. Bijdr.* I. 125 vg.; *Mnl. Wdb.* II. 638 vg.; en vergelijkte men II. 138, 39, 40 (Sitten met een ander ww. zonder ende in II. 154, 56; met een tegenw. deelw. in III. 99, 186). — Wel sittende, I. 63, 37, *goed gelegen, wel gelegen*. — De onbep. wijs wordt ook als znw. gebruikt, zie het volgende artikel.

Sitten, znw. onz. I. 74, 465; 155, 61; II. 153, 7, *zetel*. Zie *Limb. Gloss.* — Voor I. 74, 465 (*dat vreselijke sitten*) zie men *Mor. Gloss.*

Slach, znw. m. I. 9, 83; 10, 159; 11, 170; 13, 252; 20, 170; 24, 321, 341; 36, 221, 228; 66, 143, 145; enz., *slag*; I. 32, 76, *slag, beroerte*. Alle slage, II. 85,

80, *slag op slag*. Enen slach slaen, Slage slaen, zie Slaen.

Slachten, ww. met den derden naamval of met na, II. 205, 49; 208, 75; III. 70, 117; 84, 307, *gelijken op*. Zie *Hild. Gloss.*

Slaen, ww. trans., intrans., en wederk. — A. trans. I. 2, 10; 7, 42; 9, 116; 10, 127; 11, 163; 17, 49; 46, 280; 119, 349; 123, 515, 518; 141, 180; 149, 71; 180, 565; enz., *slaan*; I. 32, 76; II. 79, 46, *treffen*, *raken*; I. 22, 253; 23, 303, 309; 51, 150; 161, 168; II. 127, 776, *verslaan*, *overwinnen*; I. 51, 168; II. 146, 346, *dooden*; II. 199, 354, *slaan*, *werpen*; III. 114, 124, *slaan*, *boeien*; III. 168, 382, *slaan*, *bevestigen*, *hangen*; I. 22, 233, *vastmaken*; II. 110, 78, *opslaan*. Slaen op enen, slaen op iet, I. 49, 75, 80; 119, 346, 352; 121, 430; II. 121, 535, *slaan op iemand*, *slaan op iets*. Over niet slaen, II. 6, 155, *gering achten*, *in den wind slaan*. Doot slaen, zie Doot, bnw., en hier nog II. 133, 160; 205, 80; 206, 98; III. 51, 148; 53, 230; 85, 369. Ter (te) doot slaen, I. 148, 51; II. 184, 114; III. 129, 39, *doodslaan*; zie *Mnl. Wdb.* II. 296. Die hande slaen, die hande tegadere slaen, I. 42, 118; 142, 229; 144, 279; II. 26, 111, *de handen tegen elkander slaan*, als uitdrukking van diepen rouw of hartstochtelijke smart; zie *Mnl. Wdb.* III. 92. Die hantslaenaen, zie Hant, en hier II. 141, 165; en vergel. *Mnl. Wdb.* III. 91 vg. Van hande slaen, III. 88, 77, *van de hand slaan*, *verwerpen*; zie *Mnl. Wdb.* III. 96. Van monde slaen, zie Mont. Raet slaen, zie Raet. Enen slach slaen, slage slaen vindt men in I. 24, 341; 66, 142; II. 79, 35; 99, 210; 113, 206; 127, 763; III. 146, 79. Met sporen slaen, I. 23, 281; 125, 583; II. 119, 452; 124, 648, *spoorslags rijden*; bij deze uitdrukking is het voorw. weggelaten, vergel. I. 45, 252; II. 122, 554, 573; 127, 740, 749. — B. intrans. I. 180, 555; II. 25, 69; 76, 10; 102, 66; 103, 108; 125, 696; 153, 22; 155, 8; III. 146, 70, *slaan*; I. 14, 293; 95, 235; 99, 389; II. 120, 470; 121, 506; 123, 612; III. 59, 487; 96, 77; 99, 180, *zich snel bewegen*, *zich driftig begeven*. Slaen van, II. 85, 84, *zich verwijderen van*. — C. wederk. II. 66, 186, *zich* VERWIJS Dl. IV. 46

- slaan*, *zich geeselen*. — Voor *slach* in I. 9, 116; 10, 127 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 257. Zie over *slaen* *Lsp. Gloss.*; *Hild. Gloss.*; en *Tijdschrift*, I. 11.
- Slaep*, znw. m. I. 16, 20; 72, 402; 156, 122, 131; 178, 456; II. 15, 98, 99; 139, 83; 213, 278; III. 19, 81, 95; 48, 61; 162, 168, *slaap*. In *slape* liggen, I. 54, 33; III. 19, 79, *slapen*. Te *slape* werden, III. 19, 91, *in slaap vallen* (zie hier III. 203).
- Slange*, znw. vr. I. 150, 36; II. 24, 41, 49, *slang*.
- Slapen*, ww. I. 12, 215; 13, 243; 16, 11; 35, 179, 205; 52, 196; 54, 47; 57, 145; 62, 4; 71, 372; enz., *slapen*. Zijn *slapen*, III. 41, 407; 45, 539, *slapende zijn*, *slapen*. In I. 153, 12 leest Dr. Franck (*Alex. IV* 1410): „dat hi slapen niet en mochte.”
- Slave*, znw. m. III. 189, 33, *slaaf*.
- Slavernie*, znw. vr. III. 189, 27, *slavernij*.
- Slavine*, znw. vr. I. 4, 90; 28, 97, *pelgrimskleed*. Zie *Verst. en Ber.* III. 77; *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*; en Dr. Martins uitg. van *Rein.* S. 353. Behalve op deze plaatsen vindt men het woord in *Lorr.* I. 1017; *Sp.* 14, 57, 18; *Truw.* 45.
- Slecht*, bnw. I. 6, 172; 127, 45; III. 5, 145, *effen*, *glad*, *vlak*; III. 81, 208, *eenvoudig*, *oprecht*. Zie *Clight*, *Bijdr.* 128; *Ned. Kl.* I. 3e dr. 12; en *Tijdschrift*, VI. 283 vg.
- Slecht*, bijw. III. 113, 113, *juist*. Zie Bormans op *Christ.* bl. 191.
- Slechten*, ww. II. 109, 41; 114, 260, *slechten*.
- Slee*, znw. vr. I. 130, 186, *pruim*, vooral in de uitdrukking twee sleen, *twee pruimen*, *een bagatel*. Zie Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 101 vg.; en *Segh. Gloss.* op *Sleen*.
- Sleep*, *Sleyp*, znw. m. II. 165, 65, *sleep* aan een kleed.
- Sleepen*. Zie *Slepen*.
- Sleip*, *Sleyp*. Zie *Sleep*.
- Slecke*, znw. vr. II. 42, 221, *slak*.
- Slem*. Zie *Slim*.
- Slepen*, *Sleepen*, ww. I. 21, 210; 25, 356; II. 6, 149; 102, 78; III. 22, 201; 87, 40; 130, 56, *sleepen*, *voorttrekken*, *voortsleuren*.

Sleter, znw. m. III. 129, 19, *sleter*, *afgescheurde lap*.

Zie Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 111 vg.; Huydec. *Pr.* II. 367 vgg.; en Dr. De Jager, *Wdb. der Freq.* II. 530 vg.

Slijc, Slijck, znw. onz. III. 88, 69, *slijk*, *modder*.

Slikich, bnw. III. 88, 70, *slijkerig*, *slikkerig*, *modderig*

Slim, Slem, bijw. II. 158, 31, *scheef*.

Slingere, znw. m. I. 148, 35, *slinger*.

Slinc, bnw. I. 153, 9; II. 121, 524, *linker*.

Slippe, znw. vr. III. 192, 96, *slip*.

Sliten, ww. Dat haer sliten, I. 122, 477; 143, 231, *het haar uittrekken*, *het haar uitrukken*. Zie *Mnl.*

Wdb. III. 10; *Taalk. Mag.* IV. 52 vgg., *Lsp. Gloss.*;

Wdb. der Freq. II. 529 vg.

Sloot, znw. m. II. 144, 263, *sloot*.

Slot, znw. onz. I. 124, 568, *slot*.

Slotel, Slotele, znw. m. I. 35, 211; 36, 223, 231;

III. 106, 34; 131, 21, *sleutel*; III. 109, 134, *slot*, *einde*

(zie hier III. 211). Vergel. Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 74 vg.

Slume, znw. vr. II. 50, 39, 46, *schil*, *bolster* van vruchten.

Slupen, ww. II. 77, 35; III. 190, 53, *sluipen*.

Sluten, ww. I. 18, 82; 110, 4; II. 73, 131; 110, 87;

III. 107, 35; 108, 84, *sluiten*; II. 135, 248, *bevestigen*,

vastmaken; I. 37, 292; III. 93, 288, *opsluiten*. Hem

sluten, III. 18, 38, *zich opsluiten*.

Smade, znw. vr. II. 164, 21, *smaad*, *hoon*, *belediging*.

Smaec, znw. m., en Smake, znw. vr. II. 62, 34;

70, 336; 85, 68; 95, 73, *smaak*.

Smaken, ww. I. 5, 120, *smaken*, *proeven*; II. 96, 90,

smaken, *genieten*; III. 34, 135, *smaken*, *ondervinden*.

Vergel. *Lsp. Gloss.*; hier III. 206; en *Mnl. Wdb.* II.

1658 vg. — Die doot smaken, I. 119, 329; II.

61, 450, *den dood ondergaan*, vooral van eenen zwaren

doodstrijd gezegd (zie *Mnl. Wdb.* II. 295; en vergel.

hier *Gesmaken*).

Smal, bnw. I. 14, 301; 127, 53, *smal*; III. 147, 94,

dun; III. 110, 168, *klein*, *gering*. Groot ende smal

vindt men in I. 66, 174; 68, 252; vergel. *Mnl. Wdb.*

II. 2181, 2185 vg. Die smale, znw. vr. I. 113, 102,

126; III. 3, 78; 47, 8; 52, 213; 53, 254; 128, 10,

- 25; 144, 35, *de schoone*. Zie *Lorr. Gloss.*; en *Torec Gloss.*
- Smale. Zie *Smal*.
- Smalen, ww. III. 25, 105, *verkleinen*. Zie *Lorr. Gloss.*
- Smeden, ww. II. 9, 258; 196, 218, *vervaardigen, maken*; II. 103, 100, *smeden*.
- Smeet, znw. m. III. 195, 179, *slag, klap*. Zie *Huydec.* op *St.* III. 239, 467; en *Taal- en Letterb.* II. 263 vg.
- Smeken, ww. II. 96, 109; 104, 147; 177, 21; III. 68, 23, 32, 47; 69, 72, *vleien*. Zie *Hild. Gloss.*
- Smekere, Smeker, znw. m. II. 51, 86; 177, 20, 24; III. 69, 60, 66; 70, 90, *vleier*.
- Smekinge, znw. vr. I. 156, 97; 159, 83, 90, *vleierij*.
- Smelten, ww. bedr. en onz. — A. bedr. I. 158, 49; II. 196, 220, *smelten*. — B. onz. II. 24, 18, *smelten*. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 220, 222, 225.
- Smelten, ww. II. 42, 219, 222, *dunnen afgang hebben*. Zie *Nat. Bl.* II. 3905; III. 616; *Alex.* IV. 963; en *Mnl. Wdb.* I. 1064.
- Smeren, ww. II. 165, 60, *smeren, besmeren*.
- Smerte, znw. vr. I. 54, 15; 135, 384; II. 68, 256; 90, 128; III. 45, 548; 141, 13; 144, 27; 168, 376, *smart*.
- Smerten, ww. III. 38, 290, *smarten, smart veroorzaken, tot last zijn*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 224.
- Smette, Smitte, Smit, znw. vr. II. 68, 255 (zie II. 221); III. 154, 18, *smet, vlek*.
- Smetten, ww. II. 68, 272, *besmetten, bevlecken, verontreinigen*.
- Smiin's. Zie voor III. 51, 174 hier III. 208, en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 434 vg.
- Smit, znw. m. III. 104, 118, *smid*.
- Smit, znw. vr. Zie *Smette*.
- Smiten, ww. III. 138, 45, *werpen*. Ten halse smiten, III. 19, 92, *op den nek nemen*. Zie *Taal- en Letterbode*, II. 263 vg.
- Smoren, ww. II. 197, 241, *sterven*.
- Smout, znw. onz. II. 40, 15, *vet*.
- Snaerspel, znw. onz. III. 35, 162, *snareninstrument, snarenspeeltuig*.

- Snede, znw. m. I. 36, 230; II. 103, 100, *snede*.
- Snee, znw. vr. I. 127, 47; 186, 132; II. 4, 81; 66, 200; 83, 7; 86, 109; 112, 167; III. 44, 517, *sneeuw*.
Voor een snee in I. 127, 47 vergel. men Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*; *Taalk. Bijdr.* I. 55; en *Mnl. Wdb.* II. 533.
- Sneewit, bnw. III. 136, 60, 68, 70, *sneeuwvit*.
- Snel, bnw. en bijw. — A. bnw. II. 31, 46, 68; 35, 63; 44, 73; 92, 211; 120, 477; 121, 517; 125, 680; III. 35, 147; 142, 9, *snel*, *vlug*. — B. bijw. II. 124, 624, *snel*, *gezwind*, *spoedig*, *haastig*.
- Snellen, ww. Hem snellen, I. 161, 136, *zich haasten*.
- Sneven, ww. II. 35, 63; 166, 84; 173, 37; 204, 30; III. 121, 7; 123, 12, *vallen*, *ten val komen*, *bezuïjken*, *omkomen*, *te gronde gaan*, *te niet gaan*. De onbep. wijs wordt ook als znw. gebruikt met de bet. *val*, *leed*, *ellende*, *jammer*, zoo hier in III. 13, 180 in *sneven comen*, *in ellende geraken*, *ten val komen*.
- Sniden, Snyderen, ww. I. 40, 74; 116, 215; 145, 342; II. 120, 494; 152, 63; III. 60, 543; 80, 161, *snijden*, *doorsnijden*; III. 18, 22, *met eene zeis of eene sikkel afsnijden*; III. 33, 93, *kleeren maken*. Zie ook Snidende. Borsen sniden, II. 196, 219, *het koord doorsnijden waaraan de tasch hangt*; zie *Mnl. Wdb.* I. 1385 vg.
- Snidende, Snyderende, deelw. bnw. II. 111, 121, *snijdend*, *scherp gewet*.
- Sniemen, bijw. I. 120, 371; II. 15, 104; 16, 158, *spoedig*, *weldra*. Zie Huydec. op *St.* III. 309 vg.
- Snode, Snoot, bnw. III. 104, 103, *slecht*, *gering*, *onaanzienlijk*, *arm*. Zie Huydec. *Pr.* III. 201 vgg.
- So, Zo, Soo, Zoo, Soe, Zoe, bijw. en voegw. — A. bijw. I. 3, 59; 4, 98, 109; 5, 128, 132, 141; 6, 180; 7, 20; 8, 64, 67; enz., *zoo*. So staat expletief als aankondiger van het onderwerp in I. 9, 87; 10, 134; 12, 208; 13, 262, 279; 26, 9, 14; 27, 47, 56; 28, 85; enz. So in den zin van *dat* vindt men in I. 94, 183. Voor II. 7, 183 zie men hier II. 216; en voor II. 137, 309 hier II. 25. Hoe so, zie Hoe, en vergel. so hoe in I. 167, 31. Waer so, so waer so, so waer, so waer dat, zie Waer, bijw

- (eerste artikel). Wat so, so wat, zie Wat. Wie so, wie sodat, so wie so, so wie dat, so wie die, so wie, zie Wie, eerste artikel. So .... so, I. 50, 125; 139, 96; II. 46, 138; 139, 75; 206, 17; III. 39, 311, 320; 70, 105; 113, 111; 125, 4, *hoe*..... *des te* (verg. *hoe*..... *so* in II. 166, 79). — B. voegw. I. 124, 531; II. 191, 33, *als*, *zooals*, *gelijk*; III. 90, 145, *toen*, *wanneer*, *terwijl*. So met eenen overtreffenden trap vindt men in I. 60, 267; 118, 290; 169, 116; II. 9, 277, 287; 164, 8; III. 57, 412; 61, 570; 113, 110. So ic eerst mach, zie Eerste, bijw. Weder ..... so, zie Weder, voegw.
- Sober, bnw. II. 207, 40, *matig*, *gematigd*.
- Sochte, bnw. Zie Sachte, bnw.
- Sochte, bijw. Zie Sachte, bijw.
- Sochteit, Zochteit. Zie Sachtheit.
- Sochten. Zie Sachten.
- Sod. Zie Sot, eerste artikel.
- Sodat, Zodat, Soedat, voegw. en bijw. I. 63, 35; 90, 6; 94, 169; 106, 663; II. 46, 140; 67, 229; 87, 136; 139, 60, *in welke omstandigheden, bij welke gelegenheid*; I. 8, 79; 10, 157; 14, 289; 22, 251; 24, 345; 40, 73; 49, 69; 65, 127, 136; 69, 269; enz., *ten gevolge waarvan, waarom, waardoor, zoodat*; II. 78, 3, *toen*; II. 115, 285, *totdat*. Zie Di. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 139; en Dr. Van Helten in *Feestbundel-De Vries*, 20 vgg.
- Sode, znw. vr. II. 39, 101, *zode*.
- Soe, Zoe, pers. vnw. van den derden pers. vr. enk. Zie Si, tweede artikel.
- Soe, Zoe, bijw. en voegw. Zie So.
- Soedat. Zie Sodat.
- Soeken, Zoeken, Soecken (in III. 82, 221), Zoeken (in III. 93, 259; 97, 97; enz.), Souken (in II. 68, 284; 76, 13; enz.), Zouken (in II. 64, 98) Sueken (in II. 94, 42; 96, 111; enz.), ww. I. 12, 209; 35, 211; 37, 294; 58, 199; 60, 275, 277; 100, 435; 130, 151, 183; 134, 331; 158, 32; enz., *zoeken, opzoeken*; II. 132, 119; 136, 280, *vijandelijk aanvullen, aantasten* (zie Willems op *Heelu*, 244; Dr. Jonckbloet, *Spec.* 92); I. 25, 354; II. 14, 81, 82; 68, 284; III. 93, 259, *verlangen, begeeren, zoeken* (zie *Hild. Gloss.*);

III. 23, 11, *aanzoek doen om*; II. 99, 196, *beproeven, trachten*; I. 168, 55; 172, 228, *uitdenken* (zie *Mnl. Wdb.* II. 1663).

Soen, Zoën, znw. m. (*zoon*). Zie *Sone*.

Soen, znw. vr. (*zoen*). Zie *Soene*, eerste artikel.

Soene, Zoene, Soen, znw. vr. II. 106, 213; 137, 3; 138, 13, 25; 146, 355; III. 29, 23; 30, 43; 65, 102; 110, 162, *zoen, verzoening*.

Soene, Zoene, znw. m. (*zoon*). Zie *Sone*.

Soenen, Zoenen, ww. III. 85, 366, *zich verzoenen*.

Soete, Soet, Suete, Zoete, Zuete, bnw. en bijw. — A bnw. II. 43, 33; 146, 330 (vergel. III. 111, 26, 28), *zoet* (van den smaak gezegd); I. 68, 235; 69, 282, *zoet* (aangenaam voor den reuk); I. 5, 138; 7, 9; 19, 143; 22, 257; 44, 198; 55, 71; 117, 266; 122, 459; 131, 221; 167, 32; enz., *lief* (van personen gezegd); I. 8, 64; 49, 99; 73, 456; 111, 40; 113, 105, 127; 114, 155; 122, 463; 127, 50; 158, 21; enz., *aangenaam, lief, zoet* (van zaken gezegd). In III. 126, 19 wordt de vorm *suetze* gevonden. *Soete lief, Soet lief, Suete lief*, zie *Lief*; en voeg bij de daar vermelde plaatsen nog III. 6, 201, 208; 7, 252, 21, 146. — B. bijw. I. 185, 126, 129, *zoet*; I. 156, 96, *aangenaam, lief*.

Soetelike, — lijc, — lec. bijw. I. 157, 144; 179, 501; III. 156, 45, *zoet, aangenaam, lief, zacht, kalm*.

Soeten, Zoeten, ww. III. 99, 209, *bedaren, stillen*.

Soetheit, Suetheit, znw. vr. II. 50, 42, 50, *zoetheit, lekkerheid*; III. 37, 239, *het zoete*.

Sogen, ww. II. 33, 131, *zoogen*.

Solaes, znw. onz. III. 109, 152; 142, 1; 143, 8, 9, 16, 17, 18, *troost, hulp, verkwikking*; III. 89, 117; 122, 16; 155, 7, *genot, genoeg*; I. 113, 105, *mingenot*. Zie *Lsp. Gloss.*

Solaesen. Zie *Solasen*.

Solasen, Solaesen, ww. II. 61, opschrift, *troosten, verkwikken*.

Solre, znw. m. I. 155, 59, *zolder*. Volgens Dr. Snelaert (*Alex.* Deel I, bl. 400) zou het hier *bovenvertrek* beteekenen.

Som, telw. I. 149, 68, 70, 75; 150, 19, 20, 21; 160, 113; II. 21, 332; 31, 40; 40, 150; enz., *sommigen*.

- Zie *Lsp. Gloss.*; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 475 vgg.
- Somech. Zie Somich.
- Somer, Zomer, znw. m. I. 78, 155, 171; 160, 120; II. 43, 43; 55, 253; 84, 41; 85, 55; III. 77, 16; 119, 9, *zomer*.
- Somer, znw. m. II. 155, 17, *lastdier*. Zie Huydec. op *St.* II. 13; Clignett, *Bijdr.* 226 vgg.; en *Mnl. Wdb.* I. 301.
- Somergec, znw. m. III. 87, 19, *vrijer, dien een meisje, bij gebrek van eenen anderen, voor eenen enkelen zomer neemt* (*MLoep Gloss.*).
- Somich, Somech, Sommich, telw. II. 31, 38, 45, 96; 69, 313; 80, 77; 85, 66; 202, 471; III. 103, 79, *sommige, eenige*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 475 vgg.
- Somme, znw. vr. III. 16, 306, *som*; III. 97, 127, *keer*. Tere somme, II. 46, 139, *bijeen, bij elkander*.
- Sommich. Zie Somich.
- Somwile, bijw. II. 22, 375; 47, 175; 63, 77; 65, 156, *soms, somwijlen*.
- Sondach, znw. m. II. 53, 163, *Zondag*.
- Sondare, Zondare, znw. m. I. 69, 296; II. 65, 164, *zondaar*.
- Sonde, Zonde, znw. vr. I. 4, 89; 12, 234; 14, 293; 19, 146, 147; 22, 247, 253; 49, 95; 92, 113; 155, 89; 158, 45; enz., *zonde*. Sonde gewinnen, zie Gewinnen.
- Sondech. Zie Sondich.
- Sonder, Zonder, voorz. en voegw. — A. voorz. I. 4, 95, 109, 111; 16, 6; 19, 122, 150; 35, 208; 39, 28; 40, 59; 41, 84; enz., *zonder*. Sonder helen, zie Helen, tweede artikel. Sonder keer, zie Keer. Sonder letten, zie Letten. Sonder liegen, zie Liegen. Sonder loos, zie Loos, eerste artikel. Sonder sage, zie Sage, tweede artikel. Sonder si, zie Si, vierde artikel. Sonder verdrach, zie Verdrach. Sonder waen, zie Waen — B. voegw. I. 69, 260; 74, 467; 76, 81; 79, 186; 82, 308; 92, 84; 96, 253; 97, 315; 125, 573; 146, 380; 179, 500; 184, 65, 84; enz., *behalve* (zie *Lsp. Gloss.*); I. 52, 201; 148, 57, *behalve dat, maar* (zie *Lsp. Gloss.*) Son-

der dat, I 54, 26; 67, 202; 103, 527; 160, 116; II. 53, 180, *zonder dat, behalve dat* (verg. *Mnl. Wdb.* II. 83).

Sonderlanc. Zie Sonderlinc.

Sonderlinge, bnw. Zie Sonderlinc.

Sonderlinge, Zonderlinge, Sunderlinge, Sonderlingen, bijw. I. 67, 190; 139, 101; II. 162, 81; 165, 51; 166, 77; 181, 149; 210, 154; III. 32, 58; 80, 161; 105, 137, *inzonderheid, bovenal, bijzonder*; III. 36, 205, *in het bijzonder, afzonderlijk*; III. 107, 73, *zeer, in hooge mate*; III. 89, 100; 110, 1; 111, 10, *buitengewoon*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Hild. Gloss.*

Sonderlinc, Sonderlanc, Sonderlinge, bnw. I. 161, 155; II. 175, 7; III. 71, 5, *afzonderlijk*; II. 36, 111; 148, 3, *bijzonder*; II. 149, 55, *buitengewoon, buitengewoon groot, buitengewoon veel*. Vergelijk Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 421 vg.

Sondich, Sondech, bnw. I. 163, 230; II. 17, 197; 24, 47; 25, 80; 198, 307, *zondig*.

Sone, Zone, Soene, Zoene, Soon (Soen, Zoen; in III. 73, 112; 94, 6; 151, 12, 21), znw. m. I. 3, 46; 29, 143; 41, 102; 47, 4; 87, 23; 94, 189; 96, 255; 104, 573; 142, 207; 143, 235; 175, 353; enz., *zoon*; II. 49, 1; 52, 139; III. 73, 112; 151, 12, 21, *Zoon, Christus* (vergel. II. 102, 83); I. 101, 462, *zoon* (bij eene aanspreking, tot eenen jongeling).

Sonne, Zonne, znw. vr. I. 20, 184; 51, 149; 52, 184; 63, 33; 157, 145; 160, 121, 124; 161, 147; 162, 199; 163, 223; 180, 537; enz., *zon*. In III. 154, 21 wordt Maria de „edele sonne” genoemd; vergelijk III. 154, 27.

Sonnenscijn, Sonneschijn, znw. onz. I. 152, 107; II. 2, 15; 173, 56, *zonnescijn*. Vergel. *Ferg.* 69; en zie hier I. 160, 124; 161, 147; III. 120, 11; 123, 7.

Soo, Zoo. Zie So.

Sorchlic. Zie Sorgelike.

Sorge, Zorge, znw. vr. I. 4, 111; 7, 10; 12, 203; 69, 289; 153, 13; 156, 126; 157, 143, 153; 165, 308; II. 10, 319, 327; enz., *zorg, bezorgdheid, vrees*. In *sorgen staen*, III. 163, 211, *in bezorgdheid zijn*. — Doen mi *sorgen baer* in III. 116, 27 is *maken*
VERWIJS Dl. IV.

- mij zonder zorg(en). maken mij vroolijk, gelukkig*: zie voor baer (= ontbloot van, beroofd van) *Mnl. Wdb.* I. 517, sub 6, en voor doen *Mnl. Wdb.* II. 244, sub 4; in den Zwabischen tekst staat: „Tuont mich sorgen bar.”
- Sorgelike, Sorchlic, bijw. III. 89, 85, *met vrees, angstvol, bekommerd, bezorgd.*
- Sorgen, ww. I. 56, 131; 156, 111; 158, 44; II. 155, 5; III. 91, 199, *bezorgd zijn, zich bekommeren over, vreezen.* Zie *Hild. Gloss.* Voor I. 158, 44 zie men hier I. 194.
- Sorcoers, znw. onz. I. 140, 134, *hulp, toeverlaat.* Zie *Taal- en Letterbode*, I. 267.
- Sorcoersen, ww. I. 42, 127, *helpen, bijstaan.*
- Sot, Sod, Zot, bnw. II. 92, 218; 212, 223; III. 35, 175; 51, 173; 69, 84; 71, 38; 75, 167; 76, 212, *zot, gek, dwaas.*
- Sot, znw. m. II. 94, 23; III. 52, 211; 89, 104; 90, 131, *zot, gek, dwaas.* Metten sotten leggen, zie *Leggen.*
- Sotheit, Sothede, znw. vr. I. 130, 180; III. 33, 75; 43, 465; 76, 204, *dwaasheid, zotheid*; I. 75, 31; 76, 62; 82, 324, *zotheid, staat van krankzinnigheid*; III. 188, 1014, *klucht.*
- Sotternie, znw. vr. III. 51, 170, *zotheid, dwaasheid*; III. 188, opschrift, *klucht.*
- Sottigem, znw. onz. III. 87, 29, *Sottingem*, een dorp in Oost-Vlaanderen, hier natuurlijk eene woordspeling met *zot.* Zie *MLoep Aant.* 144.
- Sottinne, znw. vr. I. 131, 223, *zottin.*
- Souken, Zouken. Zie *Soeken.*
- Sout, Saut, znw. onz. I. 133, 284, *loon, soldij*
- Sout, znw. onz. II. 48, 222, *zout.*
- Souter, Zouter, znw. m. II. 188, 257; 192, 66, *boek der psalmen.* Zie *Lsp. Gloss.* op *salm.*
- Spacie, znw. vr. III. 14, 202, *ruimte, tijdruimte, tijdsbestek, tijd.* In *corter spacie*, zie *Cort.*
- Spacieren, Spanceren, ww. II. 210, 165; III. 137, 16, *wandelen.*
- Spade, znw. vr. III. 82, 224, *spade.*
- Spade, bijw. I. 167, 35; 171, 192; II. 23, 12; 25, 71; 26, 100; 51, 80; 164, 19; 176, 49; 202, 449; 209,

- 129; 212, 229; III. 75, 200; 132, 13; 143, 6, *laat*; I. 8, 52, *nooit*. De overtreffende trap spaetst, *het laatst*, wordt gevonden in II. 32, 93.
- Spaensc, Spaensch, bnw. II. 34, 37, *Spaansch*.
- Spaetst. Zie Spade.
- Spanceren. Zie Spacieren.
- Spanen, ww. (verl. tijd spoen), II. 13, 5; 17, 188; 104, 127, *verleiden*, *verlokken*. Zie vooral Dr. De Vries in Dr. De Jagers *Archief*, IV; 223 vgg.
- Spannen, ww. (verl. tijd spien), II. 135, 241, *spannen*, *binden*; II. 128, 792; 134, 216, *opsluiten*, *gevangen zetten*; III. 113, 110, 111, *spannen*. Crone spannen, zie Crone. Sporen spannen, III. 91, 179, *sporen om de voeten spannen*, *aandoen*. Zie *MLoep Gloss.*; en *Tijdschrift*, V. 27; VI. 285
- Sparen, ww. trans. en intrans. — A. trans. I. 24, 313; II. 32, 79; III. 30, 49, *sparen (in het leven)*; II. 33, 142, *bewaren*, *behoeden*, *beschermen*; I. 36, 219; II. 90, 145; III. 64, 63, *sparen*, *ontzien*; II. 95, 56; III. 66, 166, *inhouden*, *verzwijgen*; II. 153, 2; III. 9, 26; 161, 137, *sparen*, *spaarzaam zijn met*. — B. intrans. I. 117, 258; III. 160, 132, *dralen*, *talmen*. Sonder sparen, I. 39, 32; 42, 141, 149; 83, 374; 84, 399; 94, 188; 96, 244, 280; II. 109, 42, 63; enz., *zonder uitstel*, *onverwijld* (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1674).
- Sparsen, Spersen, ww. I. 120, 400, *spreiden*, *verspreiden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1675.
- Specie, znw. vr. I. 69, 283; II. 2, 29; 86, 123, *specerij*.
- Speelkijn. Zie Spel.
- Speer. Zie Spere.
- Spegel. Zie Spiegel.
- Spel, znw. onz. I. 81, 275, 290; 82, 303; 83, 349; 85, 445, 456; 113, 111, 127; 114, 165; 133, 281; enz. *spel* (dat men speelt); I. 80, 249; 81, 284, 294; 82, 306; 83, 352, 355; 85, 421, 452, *spel* (voorwerp of voorwerpen, waarmede men speelt); I. 83, 345, 346, *spel* (deel der voorwerpen, waarde men zelf speelt), *partij*; I. 21, 228; II. 127, 744, *strijd*, *gevecht* (zie Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 82 vg.; Dr. Verdam, *Tekstcritiek*, 37); I. 34, 139; 77, 122; 78, 147; 144, 155; 175, 351; 176, 380; II. 28, 203; 149, 55; III.

- 43, 459; 143, 20, *spel*, *vroolijkheid*, *vermaak*, *vreugde*; II. 141, 155; 152, 53; 165, 40; III. 52, 198, *scherts*, *grap* (zie *Taal- en Letterbode*, II. 283); II. 167, 26; 182, 8; 189, 304, *geene ernstige zaak*, *eene kleinigheid*. — *Spel houden*, I. 134, 340, *schertsen*. — *Uten spele gaen*, I. 10, 157; 21, 212; 46, 279, *ophouden spel te zijn*, *ernst worden*, *er leelijk beginnen uit te zien* (*Mnl. Wdb.* II. 886). In dezelfde beteekenis wordt ook van *spele gaen*, II. 126, 734 gebruikt. Ten anderen *spele gaen*, III. 69, 62, *anders dan gekheid worden*, *over de hooge schoenen loopen*, *kant noch wal raken*. — Het verkleinw. *Speelkijn* vindt men in III. 90, 156 (verg. *Hild.* 179, 67). — Zie *Lsp.* Gloss.; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Spelen**, ww. intrans. en trans. — A. intrans. I. 81, 266, 269, 271, 274, 284, 286; 82, 307; 83, 346, 347, 350; enz., *spelen*, *zich met een spel bezighouden of vermaken*; I. 70, 326, *schertsen*; I. 83, 364; III. 34, 129, *vroolijk zijn*, *vreugde bedrijven*. — B. trans. I. 81, 276; 113, 110; 176, 384; II. 167, 20; 173, 76, *spelen* (met *spel* als object); III. 188, 1014; 195, 187. *spelen* (van een tooneelspel gezegd).
- Spellen**, ww. II. 194, 150, *noemen*; II. 182, 19; III. 70, 2, *spellen*. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1677 vg.
- Spellijc**, **Spillic**, bnw. III. 92, 210, *vermakelijk*, *aangenaam*.
- Spere**, **Speer** (in II. 123, 584; III. 131, 11), znw. onz. vr. en m., I. 18, 101; 23, 275; 62, 14; 119, 330; 123, 510; 141, 161; 153, 6; II. 44, 68; 78, 85; 100, 6; enz., *speer*. Ten *spere vaen*, zie *Vaen*, ww. Voor het geslacht van *spere* zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 344.
- Spereiser**, **Spereyser**, znw. onz. II. 118, 395; 122, 579, *speerijzer*, *het ijzer der speer*.
- Spersen**. Zie **Sparsen**.
- Spert**, znw. vr. III. 141, 6, *tralie van eene vogelkooi*.
- Sperware**, **Sperwaer**, znw. m. II. 141, 161, 163, *sperwer*. Zie Diez, *Etym. Wtb.* I³. 392.
- Spi**, tusschenw. I. 121, 422, *foei*, *ba*. Zie *Wal.* 6216, 6284.
- Spiegel**, **Spegel**, znw. m. II. 96, 105; III. 143, 9;

- 154, 18, 30, *spiegel*; II. 188, 281, *spiegel* (titel van een boek). Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 835.
- Spïen, ww. I. 132, 252; II. 43, 47 (zie hier II. 220), *uitzien, uitkijken naar, zoeken*. Zie Huydec op *St.* III. 16 vg.; Clignett, *Bijdr.* 280 vgg.; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Spïet, znw. m. II. 136, 295, *speer, lans*; II. 100, 11, *speer*, in figuurlijke toepassing *bedwang*
- Spïjse. Zie Spïse.
- Spïker, znw. m. I. 9, 88, 91; 10, 151, *voorraadschuur, schuur, pakhuis*.
- Spïllic. Zie Spëllijc.
- Spïnnen, ww. (verl. tijd span), II. 165, 58; III. 129, 18, *spinnen*.
- Spïse, Spïjse (in III. 30, 39), znw. vr. I. 69, 279; 96, 250; 100, 410; 116, 212; 129, 139; 150, 39; II. 62, 29, 34; 63, 55; 69, 304; enz., *spijs, voedsel*.
- Spïtten, ww. II. 192, 62; III. 82, 226, *spitten*.
- Spïnter znw. m. II. 55, 254; 118, 390, *splinter*.
- Spïten, ww. I. 118, 305; 151, 65; II. 79, 41; III. 100, 250, *splijten*.
- Spod. Zie Spot
- Spoede. Zie Spoet.
- Spoeden, ww. II. 104, 146, *zich spoeden, zich haasten*. Hem spoeden, II. 103, 98, *zich spoeden, zich haasten*.
- Spoer. Zie Spoor.
- Spoet, znw. vr. en m. III. 3, 70; 128, 17, 24; 129, 42; 142, 19, *geluk, voorspoed, heil*; I. 116, 230; II. 110, 90; 111, 132; 112, 155, *spoed, haast*. Cranke spoet, III. 141, 3, *weinig voorspoed, tegenspoed* (zie *Lsp.* Gloss.). Metter spoet, I. 17, 54; 19, 133; 110, 5; 124, 532; 125, 574; II. 45, 90; 52, 148; 54, 198; 66, 180; 156, 57; III. 160, 100, 129, *met spoed, spoedig*. In III. 11, 108 vindt men den bijvorm Spoede, vr.; zie hier III. 200; *Lsp.* I. 31, 45; en *Tijdschrift*, IV. 219.
- Spoor, Spoer, znw. onz. II. 31, 72, *spoor, indruk door iets nagelaten*.
- Spore, znw. vr. I. 17, 51; 43, 163, 177; II. 130, 59; III. 133, 39, *spoor, puntige stift om te prikkelen*.

- Die sporen spannen, zie Spannen. Met sporen slaen, zie Slaen.
- Spot, Spod, (in I. 131, 199), znw. m. II. 10, 333; 76, 217, *spot, scherts, boert*. Met enen den spot houden, I. 131, 199, *iemand bespotten*. Uten spotte gaen, III. 90, 132, *ernst worden*.
- Spouden, ww. III. 150, 10, *splijten*. Vergel. III. 100, 250.
- Spraeien, Spraiden. Zie Spreiden.
- Sprake, znw. vr. II. 21, 339; 182, 16; 188, 267; 210, 144; III. 3, 62; 11, 114; 21, 153; 92, 225, *taal, spraak, woorden*. Enen te sprake comen, III. 23, 22; 143, 13, *iemand te spreken krijgen*. In spraken, II. 149, 46, *bij het vertellen* (zie aldaar vs. 49). In hoger spraken, III. 25, 107, *bij hoog en bij laag*, zie hier III. 205. Met luder sprake, II. 95, 72, *luidkeels* (vergel. III. 21, 153). Sprake houden jegenenen, I. 68, 219, *spreken, praten*.
- Spieden. Zie Spreiden.
- Spreiden, Spreden, Spraiden, Spraeien, ww. I. 129, 125; III. 193, 143, *spreiden, uitspreiden*; I. 102, 520; III. 86, 375, *verspreiden*.
- Sprenken, ww. I. 4, 93; 5, 139; 7, 8, 23, 33, 34, 36; 11, 202; 12, 204, 232, 235, 240; enz., *spreken, zeggen, vertellen*; I. 6, 177, *luiden*; I. 65, 107; 98, 336; II. 52, 122; 53, 183, *melding maken, gewagen, melden*. In I. 144, 146; II. 11, 343; 67, 246; 154, 60; 207, 42; III. 3, 33 is de onbep. wijs als znw. gebruikt. Biechte spreken, II. 80, 70, 72; 197, 270; III. 23, 25; 147, 101, *biechten, zijne biecht doen* (vergel. I. 7, 15; en zie *Mnl. Wdb.* I. 1242). Voor dan spreect selve mine woort in III. 53, 252 zie men hier III. 208.
- Spriet, znw. m. II. 124, 621, *speer*. Ook in *Troyen*; 6637.
- Springen, ww. I. 2, 53; 8, 43; 45, 260, 263; 119, 355; 136, 401; 170, 144; II. 110, 67; 119, 440, 14, 260; enz., *springen*; II. 2, 16; III. 5, 150; 50, 124, *springen* (van water gezegd).
- Spronc, znw. m. II. 119, 440; 141, 150, *sprong*; I. 88, 89; III. 91, 196; 102, 12, *begin*. Enen spronc geven, I. 14, 233, *springen*.

Spruten, ww. III. 77, 23; 101, 4, *spruiten, ont-spruiten, ontkiemen.*

Stad. Zie Stede, eerste artikel.

Stade, znw. vr. I. 34, 173; 43, 195; 186, 130; III. 41, 401, *gelegenheid.* Bistaden, Bistade, Met staden, I. 41, 91; 96, 264; 169, 117; II. 109, 54; 205, 65; 208, 78; 210, 145, *als er eene goede gelegenheid is, op zijn gemak, rustig, bedaard.* In denzelfden zin vindt men Met goeder stade in III. 102, 18. Later wordt Bistaden (Met staden) eene uitdrukking zonder veel beteekenis; zoo hier in II. 48, 222. — In staden staen, met den derden naamval des persoons, I. 16, 8; 146, 372; II. 90, 143; 91, 185; 94, 27; 123, 581; III. 66, 155; 82, 239, *helpen, bijstaan* (In III. 58, 438 vindt men Ten staden staen). Zie Dr. De Jagers *Taalk. Mag.* IV. 57 vgg; *Lsp. Gloss.*; Dr. Verdams *Tekstcritiek*, 9 vg.; *Mnl. Wdb.* I. 1233; Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 353, noot 1.

Stadich, bijw. III. 134, 27, *bestendig, voortdurend.*

Stadt. Zie Stede, eerste artikel.

Stael, znw. onz. I. 128, 101; 164, 281; II. 125, 671, *staal.*

Staen, ww. (verl. tijd stont en stoet), I. 2, 38; 3, 42, 54; 9, 114; 10, 131; 16, 10; 17, 48; 22, 267; 27, 60; 29, 112; enz., *staan, overeind zijn, zich bevinden*; II. 75, 199, *vaststaan, blijven*; I. 51, 149; 52, 184; 133, 305, *stilstaan, ophouden te loopen*; I. 59, 251; III. 43, 489, *opstaan*; I. 94, 177; II. 160, 108; 178, 37, 39; 181; 149, 155; III. 74, 129, *staande blijven, in stand zijn, duren*; II. 195, 185, *staan, bepaald zijn*; II. 194, 144, 145, *staan, uitgezet zijn, geplaatst zijn*; I. 10, 162; 16, 26; 31, 32; 84, 401; 113, 98; 134, 313, 318; 185, 105; II. 20, 284; 34, 43; 88, 31; enz., *staan, gesteld zijn*; I. 43, 165; 58, 176, 179; 77, 135; 140, 123; 169, 100; 172, 217; II. 173, 254; II. 39, 104; enz., *passen, voegen.* Voor steit in III. 88, 50; en steet in I. 27, 60; 58, 207; 156, 102; 160, 101; 162, 184; II. 23, 5; 39, 104; 109, 47; 168, 66; 178, 37, 49; enz. zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 304. Gestaeen zijn, I. 16, 16; II. 41, 193; 45, 125, *staan* (vergel. I. 69,

251; en *Taal- en Letterbode*, IV. 188). Het staette, III. 32, 33, *het moet worden*. Mistaaette, I. 115, 178; III. 41, 398; 46, 587; 55, 331; 71, 26, *ik moet, ik zal, mij past, mij voegt* (zie *Hild. Gloss.*). Voor II. 15, 117, 118 zie men Dr. Verdams uitgave van *Theoph.* bl. 41; en voor III. 3, 72 zie men hier III. 197. — Laten staen, I. 7, 4; 169, 127; 178, 487; II. 2, 3; III. 74, 132; 121, 30; 137, 26, *laten staan, achterlaten, laten liggen*; II. 151, 31, *laten rusten*; I. 42, 124; 44, 205; III. 15, 205; 48, 35; 57, 417; 103, 52; 117, 21; 155, 26, *laten staan, ophouden met*. — Stille staen, II. 22, 373; 35, 66; III. 34, 138; 71, 6; 133, 21, *stilstaan*. — Het staet gescepen, zie Sceppen. — Mien staets niet tontberne, Mi staets tontberne, zie Ontberen. — Aen enen staen, II. 156, 53; 201, 430; III. 72, 73; 169, 390, *bij iemand zijn, in iemands macht zijn, tot iemands beschikking zijn*. Aen iet staen, I. 18, 79; II. 59, 402; 178, 49; III. 5, 144 (zie III. 199); 97, 124, *van iets afhangen*. In hoeden staen, zie Hoede. In sorgen staen, zie Sorge. In staden staen, Ten staden staen, zie Stade. In tale staen, I. 2, 1, *spreken* (zie *Wal.* 2689). Na iet staen, II. 57, 299; 89, 76; III. 52, 225, *staan naar iets, streven naar iets*. Te hove staen, zie Hof. Te hulpen staen, I. 39, 11, *helpen, hulp verleenen*. Terade staen, II. 19, 257, *raden, raad geven*. Van enen staen, II. 19, 272, *zich verwijderen van iemand, iemand afvallig worden* (zie Dr. Verdam op *Theoph.* bl. 137).

Staerc. Zie Sterc.

Staert. Zie Stert.

Staet, znw. m. en vr. II. 41, 187; 68, 286; 172, 6; 176, 43; 192, 52; 204, 8; III. 10, 55, 67; 12, 122; 63, 16; 71, 18; 73, 86; enz., *toestand, gesteldheid*; II. 166, 79; 177, 5; 199, 332; III. 77, 40; 78, 58, 91, 94; 79, 101; 82, 231; 83, 272, *stand*. Voor III. 109, 120 (uwen staet = u) vergelijkte men hier II. 41, 187. Voor III. 78, 94 zie men hier 210; doch vergel. ook *Hild.* 40, 16; 154, 86 var.

Staf, znw. m. I. 10, 145; III. 130, 28; 139, 29, *staf, stok*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*

- Stafisagria, znw. vr. II. 37, 31, 36; 38, 48, *luis-kruid*. Zie Dodonaei *Cruydt-boeck*, 595.
- Stake, znw. m. II. 95, 75, *staak*, *hout*.
- Staken. Over dit in I. 152, 113 voorkomend woord zegt Dr. Snellaert in zijne Aanteekeningen op *Alex.*, deel I, bl. 439 vg.: „*staken*, *stichas*, bij de Araben *Astochodes*, een welriekend kruid, door Dodoens beschreven B. II, c. 77.” — Dr. Franck heeft in zijne uitgave van den *Alex.* V. 1029 *staken* in *stakten* veranderd, en in de aanteekening (bl. 454) verwezen naar *Nat. Bl.* IX, 533 vgg., en naar Oudemans' *Bijdr.* op *stakte*.
- Stal, znw. m. en onz., I. 16, 12; 125, 575; III. 151, 43, *stal*.
- Stalijn, bnw. I. 145, 327, *stalen*. Zie Huydec. op *St.* II. 140.
- Stallicht, Stallecht, znw. onz. I. 2, 21; 98, 352; 182, 6; 185, 111; 186, 150, *waskaars*. Zie Huydec. op *St.* III. 188 vg.; en Dr. Martin op *Rein.* S. 352.
- Stampen, ww. II. 37, 43; 38, 57, *stampen*.
- Standaert, znw. m. II. 135, 232, 233, 243, 244, 250, 254, 264, 265; 136, 278, 287, *standaard*. Zoodanig veldteeken, waaraan de banier werd bevestigd, was op eenen wagen geplaatst, een gevaarte als een klein *kasteel* ingericht, om den standaard te verdedigen. Zie Huydec. op *St.* III. 323 vg.; en vooral Dr. Jonckbloet, *Spec. de Veth.* 90 sqq.
- Stanc, znw. m. II. 24, 40, 53; 25, 60; 26, 122; 28, 181, 204, *stank*.
- Staphans. Zie Stappans.
- Stappans, Staphans, bijw. I. 112, 84, 88; 121, 438; 151, 59; 156, 119; 163, 213; 165, 305; II. 108, 11; 143, 221; III. 30, 45; 42, 452; 130, 30; 142, 11, *adeltijk*, *terstond*, *onmiddellijk*, *op staanden voet*. Zie Clignett, *Bijdr.* 250 vg.; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Starc, bnw. en bijw. Zie Sterc. bnw., en Sterke, bijw.
- Starke. Zie Sterke.
- Starkelike. Zie Sterkelike.
- Starcheit, -hede. Zie Stercheit.
- Starclike. Zie Sterkelike.
- VERWIJS Dl. IV.

Stat. Zie Stede, eerste artikel.

Statuut, znw. onz. II. 172, 21, *statuut, wet, reglement*.
 Stede, Stat, Stad (in III. 57, 398; 58, 429), Stadt
 (o. a. in II. 197, 256; III. 88, 57), Stee (in III. 132, 5),
 znw. vr. I. 11, 186; 34, 142; 48, 50; 50, 107; 55, 58,
 61; 63, 44; 64, 84; 66, 142; 69, 292; 70, 325; 76,
 73; enz., *plaats*; I. 27, 31, 36; 28, 98, 107; 29, 122;
 30, 8; 31, 20; 84, 388; 101, 477; 107, 678; 137, 5;
 140, 111; 145, 338; 148, 37, 43, 48, 60; enz., *stad*;
 I. 39, 30; 129, 136; II. 116, 333; III. 15, 253, *gele-*
genheid; III. 141, 26, *stand, standvastigheid, getrouw-*
heid. Voor elke stat in III. 78, 84 leze men elken
 staet; zie hier III. 210. In III. 188, 1012 leze men
 in sinen vrede; zie hier III. 214. In II. 165, 30
 is in stade *in de stad*. Voor ere no stede in
 II. 209, 133 vergelijkte men *Doctr.* II. 1653. Dich-
 ters stede houden, II. 182, 14, *de plaats*
eens dichters bekleeden, den naam van dichter waard
zijn (vergel. II. 71, 26). Het hevet stede, II. 147,
 373; III. 35, 164, *het is de geschikte plaats (en tijd),*
het past, het voegt. — Daer ter stede (steden,
 stat), zie Daer, en hier nog I. 90, 22; 103, 531;
 II. 38, 83; 66, 184; 118, 400; 141, 142; 153, 16; 155,
 15; III. 26, 124; 28, 219. Aldaer ter stede (ste-
 den, stat) vindt men in II. 52, 114; 64, 125; 74,
 144, 154. Hier ter stede (steden) wordt gevon-
 den in I. 33, 121; 46, 291; 53, 1; 90, 1, 27; 96,
 274; 103, 544; en Alhier ter stede in II. 51,
 104; 52, 150; III. 188, 1011. — Nu ter stede (stat),
 II. 170, 47, *nu, op dit oogenblik*, als eenvoudige ver-
 sterking van nu. — Op die stede (stat), Op der
 stede, II. 104, 143; 120, 467; 150, 93; 152, 45;
 III. 14, 225; 83, 283, *op staanden voet, terstond*. — Tier
 stede, Ter stede, I. 81, 270; III. 16, 280, *ter-*
stond, aanstonds, op het eigen oogenblik. — Tallen
 steden (staden), II. 69, 321; 97, 135; 130, 42;
 III. 80, 137, *overal (soms altijd)*; met dezelfde betee-
 kenis vindt men Talre stede in II. 63, 65; In al-
 len steden in I. 155, 92; Telker stede in II.
 188, 260; 207, 39; Tot elken steden in III. 68,
 14; In elke stat in III. 34, 124. — Teniger
 stede; Tot eniger stede, In eniger stede

- (steden, stat), I. 131, 228; II. 65, 153; III. 36, 213; 44, 535, *ergens*; I. 37, 287; III. 26, 109, *in eenig opzicht*. — Tot sulken steden, III. 95, 24, *op sommige plaatsen, hier en daar*; zie *Lsp. Gloss.* — Van steden, III. 12, 154, *van die plaats, vandaar, voort, weg*; zie *Hild. Gloss.* — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 353.
- Stede, bnw. III. 97, 133; 120, 16, *standvastig, getrouw*.
- Stee. Zie Stede, eerste artikel.
- Steel, znw. m. II. 40, 134, 135, *steel*.
- Steen, znw. m. I. 11, 167, 178; 33, 117, 124; 49, 75, 80; 81, 259; 119, 354; 154, 48; 179, 490; 184, 66, 75; enz., *steen*; I. 32, 73; 36, 246; 159, 70, *kasteel, burcht*. Het verklw. Stenekijn, Steenekijn vindt men in I. 175, 356. Zie *Lorr. Gloss.*; en Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 9 vg. Zie ook *Stoc*.
- Steendoet, bnw. I. 11, 173, *morsdood*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Steenekijn. Zie Steen.
- Steert. Zie Stert.
- Stegereep, znw. m. I. 128, 74; III. 60, 515, *stijgbeugel*, eigenlijk de leeren reep of band, waaraan de ijzeren beugel was bevestigd.
- Steke, znw. m. I. 120, 397; II. 118, 416, *steek*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 336, 340.
- Steken, ww. trans. en intrans. — A. trans. I. 10, 123; 11, 163; 23, 284; 66, 138; II. 45, 93; 100, 6; 118, 393, 411, 422; 120, 491, 499; enz., *steken, eenen steek toebrengen, wonden*; I. 35, 209; 117, 257; 118, 315; II. 136, 300; 152, 65; III. 107, 71, *steken, stooten, drijven, duwen*; II. 203, 484, *treffen, dooden*; I. 20, 174; 91, 61; 151, 61; II. 34, 7; 119, 460; III. 21, 168; 22, 195, 203; 25, 98; 127, 36; 139, 46, *brengen, plaatsen*; I. 164, 253, *steken, door steken maken, maken*; II. 8, 234, *stekende en stootende doen, doen*; III. 39, 314, *ontsteken*. Doot steken vindt men in II. 133, 160; III. 187, 983; vergel. *Mnl. Wdb.* II. 297. — B. intrans. II. 47, 183; 55, 255; 118, 391; 124, 633; 200, 365; III. 103, 70, *steken*; I. 117, 261; 118, 309, *steken, stooten*. Steken op enen (iet) vindt men in I. 121, 430; II. 112, 179.
- Stelen, ww. trans. en intrans. — A. trans. II. 3, 50; 5, 141; 66, 193; 196, 222; 198, 308; III. 18, 57; 20,

- 130, 132; 21, 160; 22, 187; 160, 120, *stelen*; I. 19, 123; II. 196, 235; III. 162, 173, *ontstelen*. — B. intrans. I. 13, 263; 16, 21; II. 6, 154; 7, 190; 185, 133, 135; 196, 217; 198, 318; III. 20, 104; 107, 52, *stelen*, *diefstal plegen*.
- Stellen, ww. I. 148, 31, *stellen*, *plaatsen*, *opstellen*: II. 135, 231, *plaatsen*, *te boek stellen*, *vermelden*; II. 192, 53, 56, *openstellen*, *vergeven*, *begeven*; II. 193, 117, *vaststellen*, *bepalen*. Sine herte stellen in iet, III. 188, 1001, *zijn hart stellen op iets*, *zich wijden aan iets*; zie *Mnl. Wdb.* III. 390. Hem stellen tote iet, III. 76, 204; 191, 86, *zich begeven in of tot iets*. Gestelt sijn op iet, III. 63, 35, *iets uitdrukkelijk verlangen*; zie *Ned. Wdb.* IV. 1809, en *Mnl. Wdb.* II. 1707. Gestelt sijn tote iet, III. 104, 115, *geneigd*, *genegen*, *gestemd zijn tot iets*; zie *Mnl. Wdb.* II. 1707, en *Ned. Wdb.* IV. 1808.
- Stelpen, ww. I. 164, 268, *stuiten*, *stremmen*, *keeren*, *tegengaan*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 1706.
- Stemme, znw. vr. I. 92, 98; 95, 240; 97, 306; 103, 550, 555; 106, 652; 107, 679; II. 7, 186; III. 35, 157; 136, 66, *stem*.
- Stenekijn. Zie Steen.
- Stenen, ww. (verl. tijd stan), III. 12, 136, *stenen*, *zuchten*.
- Sterc, Staerc, Starc, bnw. I. 3, 51; 23, 295; 56, 130; 117, 260; 120, 396, 399; 141, 161; 148, 28; 165, 312; 169, 97; II. 35, 54; enz., *sterk*, *krachtig*; I. 113, 124, *sterk*, *stevig* (zie *Vrouw. e. M.* 74, 146); I. 17, 41; 39, 10; 118. 321; 140, 147; II. 157, 73, *sterk*, *dapper*; II. 124, 641, *wreed*; II. 82, 44, *sterk*, *buitengewoon*, *wonderbaar*. Voor II. 92, 188 zie men hier II. 223.
- Sterke, Starke, Starc, bijw. II. 110, 67; III. 2, 20, *sterk*; I. 51, 172, *sterk*, *in grooten getale*.
- Sterkelike, Starkelike, Starclike, -lec, -lic, bijw. I. 106, 645; II. 111, 141; III. 113, 112, *sterk*.
- Sterken, Stercken, ww. III. 64, 67; 79, 124; 147, 128, *sterken*, *versterken*.
- Stercheit, Starchede, znw. vr. II. 169, 103, *sterkheid*, *sterkte*.
- Stercken. Zie Sterke.

- Sterne, Sterre, znw. vr. I. 153, 134; 156, 133; II. 46, 133; 50, 56; 53, 171; 54, 209, 211, 215, 217; 55, 224, 235, 243, 247; 57, 307; 92, 225; III. 152, 46; *ster*; II. 122, 552, *ster* in de wapenkunde (in *Grimb.* II. 4762 wordt de figuur *molette* genoemd) Men vindt het wapen van Simon van den Male, waarvan ook in *Grimb.* II. 4758 vgg. eene beschrijving voorkomt, afgebeeld op de zevende plaat achter de uitgave van den *Grimbergschen Oorlog.* — In I. 153, 134 leest Dr. Franck (*Alex. V.* 1050) *sterren*.
- Stert, Steert, Staert, znw. m. II. 35, 77; 166, 66, *staart*.
- Sterten .Zie Storten
- Sterven, ww. (verl. tijd enk. starf, staerf, sterf), I. 27, 56; 48, 22; 67, 187; 82, 319 (zie I. 190); 106, 649; 107, 702; 111, 37, 38, 41; 114, 130; 116, 122; enz., *sterven*; I. 74, 468; 116, 228; 117, 250; 167, 45; 174, 295; 180, 560; 181, 581; II. 96, 112; III. 15, 261; 17, 14; enz., *omkomen*, *om het leven komen*, *gedood worden*; I. 22, 251; 117, 287; 130, 175; 143, 248; 148; 38; II. 136, 275; 160, 101; III. 59, 498, *sneuvelen* (in eenen strijd, in een gevecht). Voor *staref*, in I. 27, 56 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 122. In II. 96, 107; III. 113, 99 is de onbep. wijs als znw. gebruik. — Met het ww. *sterven* wordt het znw. *doot* meestal verbonden in den tweeden naamval, zoo hier in III. 183, 845. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 295; Dr. Stoett, *Syntaxis* § 15 (1); en let op I. 122, 467; III. 157, 5; 161, 157. — Bij III. 122, 5 merkt Dr. Jonckbloet in zijne *Gesch. Ned. Lett.* II, 3en druk, bl. 272, noot 3 op: „Moet men niet lezen. *Het scen dat moeste gesceiden sijn?*”
- Stichten, ww. I. 58, 205, *stichten*, *bouwen*; II. 50, 55, *scheppen*; I. 83, 82; II. 187, 215; 203, 487, *stichten*, *oprichten*, *instellen*. *Roofende brant stichten*, zie *Brant*.
- Stichtere, Stichter, znw. m. III. 151, 44, *stichter*, *schepper*.
- Stiefmoeder, znw. vr. II. 205, 56, *stiefmoeder*.
- Stier, znw. m. II. 47, 203, *stier*.
- Stieren, ww. I. 13, 258; II. 203, 486, *leiden*, *richten*, *brenge*.

- Stierman, znw. m. II. 9, 278, 282, 291; 11, 344; 180, 122, *stuurman*.
- Steit, znw. m. II. 35, 57, *stuit, eind van de ruggegraat*.
- Stijf, Stijff, bnw. en bijw. — A. bnw. II. 121, 520, *stijf, stevig, hard, onbuigzaam*; III. 93, 244, *stijf, streng, vast*; III. 101, 266, *sterk, hevig*. — B. bijw. III. 113, 110, 111, *stijf, stevig*. — Zie *MLoep Gloss.*; en vergel. *Tijdschrift*, V. 28.
- Stijl, znw. m. II. 2, 12, *stijl, pilaar, pilaster*. Dr. Verwijs heeft hier de lezing van *Brand. C. 738* opgenomen, daar *Brand. H. 707* verknoeid was. Dr. Bergsma, *Brandaeen-teksten*, bl. 89 heeft *Brand. H. 707* verbeterd in: „Dat die sulen souden sijn.”
- Stic. Zie *Stucke*.
- Stil. Zie *Stille*.
- Stille, Stil (in III. 72, 46), bnw. en bijw. — A. bnw. I. 105, 635; II. 206, 1; 207, 40; III. 20, 110, *stil*. *Stille* bliven vindt men in II. 140, 100. *Stille* houden, zie *Houden*. *Stille* liggen vindt men in I. 30, 9; 48, 45; II. 30, 27; III. 38, 271. *Stille* zitten, zie *Sitten*. *Stille* staen, zie *Staen*. *Stille* swigen, zie *Swigen*. — B. bijw. I. 67, 203; 110, 8; 174, 310; II. 4, 97; 13, 34; 14, 65, 69; 15, 85; 18, 203; 23, 401; 133, 179; III. 3, 23; 59, 499; 66, 175; 170, 427, *stil, stilltjes, zachtjes, in stilte, in het geheim*. *Lude* ende *stille*, *Lude* ofte *stille*, zie *Lude*, bijw.; en voeg nog bij I. 78, 163.
- Stillekine, Stillekijn, bijw. I. 63 51; 116, 224; 133, 299; III. 21, 145; 174, 557, *stilltjes, zachtjes, in stilte*.
- Stillen, ww. trans. en intrans. — A. trans. III. 20, 109, *bedaren, tot bedaren brengen, kalmeeren*; I. 163, 242, *tot zwijgen brengen*. — B. intrans. III. 96, 80, *stil worden, bedaren*.
- Stinken, Stincken, ww. I. 163, 221; II. 11, 337; 23, 6; 24, 54; 25, 74, *stinken*.
- Stive, znw. vr. I. 153, 131, *doedelzak*. Zie *Roquefort, Gloss.* I. 543; en vergelijk de aant. van Dr. Franck in zijne uitg. van *Alex.* bl. 455.
- Stoel, znw. m. II. 71, 26; 72, 64, 67; III. 140, 69, *stoel, zetel*.

toeren. Zie Storen.

Stoet. Zie Stoot.

Stoc, znw. m. II. 8, 244, *stam, tak van eenen boom*; III. 139, 45, 47; 140, 58, *stok, weggesneden tak van eenen boom*; III. 190, 61, *stok, roede*; II. 199, 354, *gevangeniz*. Over stoc ende over stene, II. 6, 150; 8, 232, *over heg en steg*. Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 17.

Stole, Stool, znw. vr. I. 4, 96; III. 76, 208, *breede band, dien de priester om hals en schouders draagt*. Zie verder hier I. 188.

Stom, bnw. III. 32, 56; 37, 251; 40, 339; 103, 67; 174, 562, *stom, sprakeloos*; II. 165, 64, *stom, dom, gedachteloos*. In II. 174, 94 is het bnw. zelfstandig gebruikt

Stomp, bnw. III. 90, 161, *dom*.

Stonde, Stont, znw. vr. en m. I. 34, 144 (zie hier I. 188); 57, 148; 62, 336; 84, 403; 91, 54; 103, 538; 106, 643; 111, 31; 121, 431; 161, 146; enz., *stond, uur, tijd, tijdstip*. Voor III. 45, 562 zie men hier III. 208. — Nuter stonde (stont), zie Nu, waarbij nog worde gevoegd I. 55, 77; en vergelijk nu te desen stonden in I. 174, 322. — In corter stonde (stont), zie Cort. — Tier stonde, Tier stont, Tiere stont, Te dire stonde, Ter stont, Ter stonde, Ter stonden, I. 77, 102; 79, 212; 92, 86; 99, 371, 399; 103, 534; 108, 721, 746; II. 77, 54; 78, 6; enz., *toen*, op sommige plaatsen ook reeds *terstond, dadelijk, onmiddellijk* (vergel. terre stonde in I. 92, 114 en te deser stont in III. 11, 84). Tien stonden, Te dien stonden, I. 54, 37; 55, 93; 64, 91; 88, 84; 105, 598; 108, 732; 158, 46; II. 77, 41; 116, 303; 152, 42; enz., *toen*; vergelijk Tot dien stonden in I. 19, 115; Ten stonden in III. 107, 44; en In dien stonden in I. 120, 401; 124, 556. Ter stont, Tenen stonden, I. 94, 194; 105, 607; III. 79, 99, *eens*; vergel. III. 170, 25. Sine(n) stont verliesen, zie Verliesen. — Te meniger stonde (stont, stonden), I. 114, 163; II. 146, 352; III. 23, 1, *dikwijls*; zoo ook Te menigen stonden in II. 166, 71; en In menigen stonden in III. 174, 554. — Du-

- sent stonde, Dusent stont, III. 99, 210; 100, 252, *duizendmaal, herhaaldelijk, tallooze malen*; zie *Mnl. Wdb.* II. 475 vg. Tallen stonden, I. 155, 90; II. 32, 98; 58, 342; 62, 16; 64, 104; 174, 108; III. 80, 169; 118, 18, *altijd*; zoo ook In allen stonden in I. 132, 242; II. 177, 21; III. 178, 697; Tot allen stonden in III. 139, 24; Talre (taller) stont in II. 43, 10; 50, 75; 209, 124; III. 116, 8; In aller stont in III. 116, 30. — Te gere (geenre) stonde (stont) II. 59, 369; 207, 33, *nooit*; zoo ook Te genen stonden in I. 93, 149; III. 139, 22; en In gere stonde in III. 33, 76. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 370, 371, 372.
- Stool. Zie Stole.
- Stoot, Stoet, znw. m. II. 8, 245; 106, 221; 130, 51. *stoot*.
- Stoppen, ww. II. 42, 223, *den buikloop stoppen*.
- Storen, Stoeren, ww. II. 47, 170; III. 12, *storen, in verwarring brengen, beroeren*; II. 93, 4, *kwellen, hinderen*; I. 149, 90; II. 114, 259; III. 46, 594; 82, 252, *te gronde richten, vernielen, verdelgen, verbreken, afbreken*. Hem storen, II. 97, 127; III. 195, 196, *zich verstoren, zich boos maken, boos worden*. Zie ook Gestoot; en vergel. *Lsp. Gloss.*; en *Tijdschrift*, V. 29.
- Storm, znw. m. III. 96, 60, 65, 72; 99, 194; 120, 59, *storm*; II. 135, 238; 136, 280, *storm* (in den oorlog), *algemeenē en geweldige aanval*.
- Stormen, ww. II. 110, 97, 99; 111, 114; 112, 173; 115, 291, *stormen, bestormen*.
- Storte, znw. vr. I. 36, 229, *strot*. Ook in *Disp* 307; en *Ferg.* 3465. Zie verder *Taalk. Bijdr.* II. 234 vg.
- Storten, Sterten, ww. trans. en intrans. — A. trans. II. 31, 54; 82, 66; 95, 55, 68; 105, 179; 180, 106; III. 91, 186, *storten*. — B. intrans. II. 120; 463, *storten, vallen*. — Voor den vorm sterte in II. 120, 463 zie men Dr. Franck in *Flandr.* 103; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 36.
- Stout, bnw. I. 30, 161; 39, 10, 22; 45, 268; 113, 119; 116, 236; 122, 450; 144, 305; 145, 336; II. 92, 197; enz., *stout, dapper, moedig, fier* (van personen gezegd); II. 35, 63, *moedig, fier* (van een paard

gezegd); I. 130, 166, *stout*, *moedig* (bij een abstract znw.); II. 46, 166; 87, 17, *vermetel*; II. 26, 113, *vermetel*, *wreed*.

Stoutelike, bijw. I. 43, 179; 121, 418, *moedig*, *dapper*.

Stouthheit, znw. vr. I. 139, 98, *vermetelheid*.

Stoven, ww. II. 99, 200, *dampen*, *zwesten*, eig. een *dampbad nemen in de badstoof*. Zie *Hild.* 170, 91.

Strael, znw. m. I. 128, 102; II. 96, 80; 112, 148; III. 118, 19, *pijl*; II. 44, 66, 81; 47, 184, *angel*.

Straffen, ww. III. 65, 131; 74, 143; 92, 225, *berispen*, *laken*, *gispen*. Zie hier III. 210.

Strac, bnw. II. 132, 121, *sterk*.

Strate, znw. vr. I. 8, 68; 11, 189; 13, 279; 15, 323; 145, 322; 150, 26; II. 18, 209; 97, 126; 140; 125; III. 14, 212; 40, 355; 64, 59, *weg*, *straat*. Siere straten gaen, I. 10, 138, *zijns weegs gaan*; zie *Mnl. Wdb.* II. 876; met dezelfde beteekenis vindt men siere straten rumen in III. 14, 217; en siere straten varen in III. 50, 114; 51, 158. Sine straten wech hebben, III. 19, 101, *de biezen pakken*. Achterstraten, zie *Achter*.

Strek. Zie *Stric*.

Strecken, ww., *strekken*. Na iet strecken, ww. II. 103, 104, *zich uitstrekken naar iets*, *er naar streven*, *er moeite om doen*. In cruuswijs hem strecken, zie *Cruce*.

Striden, Stryden, Strijden (o. a. in III 29, 13, 16), ww. I. 120, 379; 148, 35; II. 47, 175; 113, 204, 217; 114, 232; 115, 291; 117, 357; 118, 419; 120, 471; enz., *strijden*, *vechten*, *kampen*.

Strijpt, znw. onz. II. 173, 71, *gekleurde kleeding*. Zie *Limb. Gloss*; en vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1717.

Strijt, znw. m. I. 21, 204; 23, 273, 302; 24, 317, 320, 332; 139, 74, 84; 140, 130; 143, 247; enz., *strijd*, *gevecht*; III. 41, 417, *tweestrijd*, *onzekerheid*. Voor I. 23, 273 zie men hier I. 188.

Stric, Strec, znw. m. en onz. I. 8, 43; 149, 78; II. 139, 75, *strik*. Zie Huydec. op *St.* II. 228; en *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss*.

Striken, ww. III. 42, 428; 79, 106; 139, 90, *vallen*, *nederdalen*, *gaan*, *komen*. Striken vanden plumen, zie *Plume*.

Stricken. Zie Scricken.

Stro, Stroe, znw. onz. II. 111, 142; III. 19, 70, 89, *stroof*. Voor niet een stro in III. 125, 11 zie men Dr. De Jager, *Lat. Versch.* 87 vgg.

Stroem. Zie Stroom.

Strompen. Zie Tsompen.

Stroom, Stroem, znw. m. I. 154, 21; III. 96, 72, 76; 101, 266, *stroom*.

Struuc, znw. m. I. 11, 178, *struik*.

Struus, znw. m. II. 92, 218, *struis*, *struisvogel*.

Studeeren. Zie Studeren.

Student, znw. m. II. 206, 102, *die zich aan studie wijdt*, *beoefenaar der studie*.

Studere, znw. m. II. 203, opschr., *beoefenaar der studie*. Zie *Doct. Gloss.*

Studeren, Studeeren, ww. II. 203, 1, 4; 205, 63, 71; 206, 2; 208, 77; 210, 145, 154; 212, 225, *studeeren*.

Studie, znw. vr. II. 211, 206, *studie*.

Stuere. Zie Sture.

Stuerlec. Zie Stuurlike.

Stucke, Stuck, Stuc, Stic, znw. onz. I. 49, 81; 75, 44; 95, 211; 118, 315; II. 79, 36; 157, 90; III. 37, 221; 104, 98; 130, 40, *stuk*. In allen stucken, I. 58, 192, *in alle opzichten*, *in allen deele* (zie hier I. 190). Een stuc, I. 58, 193; 178, 480; II. 13, 27; 14, 49; 17, 185; III. 1, 1; 44, 533, *een lange tijd*, *een heele poos*; vergel. een lanc stuc in I. 133, 305; III. 15, 252; een klein stuc in III. 7, 224; en zie hier III. 196.

Stupen, ww. III. 17, 15, *buigen*; Kil. *stuypen*, *curvare*, *inclinare*.

Sture, Stuere, Stuur, bnw. I. 114, 157; II. 112, 159; III. 104, 93; 113, 106, *norsch*, *barsch*, *streng*, *hevig*. Zie *MLoep Gloss*; en *Lsp. Gloss*.

Stuur. Zie Sture.

Stuurlike, Stuerlec, bijw. III. 113, 115, *geweldig*.

Stuven, ww. I. 3, 70; 14, 289, *stuiven*, *uiteenstuiven*.

Subtiellike. Zie Subtijllike.

Subtjil, Suptjil, bnw. III. 110, opschr. en vs. 2; 111, 5, *subtiel*, *teer*, *bros*, *fijn*; I. 114, 145; 115, 177,

- vernuftig, schrander*, ook in de ongunstige beteekenis *geslepen, listig*. Zie *Hild.* Gloss.
- Subtjlheit, Subtilheid,-hede, znw. vr. I. 82, 302; 114, 158, *schranderheid, knapheid, vernuftigheid, slimheid, sluwheid*. Zie *Hild.* Gloss.
- Subtjllike, Subtilike, Subtillike, Subtielike,-lijc, bijw. I. 55, 92; 81, 286; 82, 336; 112, 74; II. 185, 123, *fijn, kunstig, vernuftig, schrander*, en vandaar ook *behendig, slim, doortrapt*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Subtilheit. Zie Subtjlheit.
- Subtilike, Subtillike. Zie Subtjllike.
- Suchten, ww. I. 7, 10; 180, 562; II. 25, 61; 26, 112; III. 3, 75; 12, 137; 37, 257; 38, 289; 41, 413; 45, 543, *zuchten*.
- Suchtinge, znw. vr. II. 23, 9, *gezucht*.
- Sueken. Zie Soeken.
- Suer, Suere. Zie Sure.
- Suete, Zuete. Zie Soete.
- Suetheit. Zie Soetheit.
- Suetze. Zie Soete.
- Sugen, Zugen, ww. II. 24, 52; 101, 39; 208, 86; III. 151, 40, *zuigen*.
- Zuyer. Zie Sure.
- Sulc, Sulck, Zulc. Zie Selc.
- Sulle. Zie Sille.
- Sullen, Zullen, Selen, ww. I. 5, 142, 144, 149, 150, 152; 6, 158; 7, 17; 8, 52, 56; 10, 140; enz., *zullen*.
- Sunderlinge. Zie Sonderlinge.
- Suppositoris, znw. onz. II. 48, 233, *zetspil, lavement*. Zie *Kil*.
- Suptjl. Zie Subtjl.
- Sure, Suere, Suer, Zuer, Zuyer, bnw. II. 85, 68, *zuur*; I. 130, 172; III. 52, 201; 76, 10; 99, 185; 155, 4, *zuur, zwaar, moeielijk, onaangenaam* Dat sure vindt men in I. 154, 41; III. 144, 31. Hem ten suren setten, II. 61, opschr., *een streng leven gaan leiden*. Te sure werden, I. 151, 73; III. 45, 551, *eene oorzaak van pijn, leed, smart voor iemand zijn*; zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Sus, bijw. III. 111, 39; 113, 101; 114, 141, *aldus, zoo*. Zie *MLoop* Gloss.

- Susa ninna susa noe in III. 153, 4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39.
- Suster, Zuster, znw. vr. I. 2, 25, 29; 22, 230; 31, 29, 38; 89, 97; 107, 699; 108, 745; 142, 200; 143, 255; enz., *zuster*. In III. 112, 51, 64; 114, 122, 157 vindt men den meervoudsvorm *sustre*; in I. 155, 67, en misschien in III. 138, 63 den meervoudsvorm *suster*; verg. Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 373.
- Suver, Zuver, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 90, 33; 101, 462; II. 69, 332; 101, 18; 102, 80; III. 111, 28; 128, 48; 154, 23, 25, 33, *zuiver, rein, kuisch*. — B. bijw. I. 5, 132, *geheel, volkomen, geheel en al*.
- Suveren, Zuveren, ww. II. 48, 211, 218; 86, 103; 103, 91, *zuiveren, reinigen, schoonmaken*.
- Suverheit, Zuverheit, -hede, znw. vr. I. 73, 453; 159, 60; II. 65, 144; 68, 274, *zuiverheid, reinheid, kuischheid*.
- Suverlijk, Zuverlijk, -lijk, bnw. III. 48, 43; 94, 11; 103, 85, *rein, eerbaar*. Zie *MLoep Gloss*.
- Suverlike, bijw. III. 26, 137, *net, fatsoenlijk*.
- Swaer, Zwaer. Zie *Sware*.
- Swaerd, znw. onz. Zie *Swaert*.
- Swaerde, Sweerde, znw. vr. I. 8, 79, *zwaard, huid van een dier*, hier van de wolfshuid gezegd, die door kokend water was geschroeid. Zie *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*; *Taal- en Letterbode*, I. 56 vgg.; V. 204; *Tijdschrift*, IV. 228; en hier *Swaert*.
- Swaerheit, -heide, znw. vr. II. 51, 84, *zwarigheid, hartzeer*. Zie *Rijmb. Gloss*.
- Swaerlike, -lic, -lijk, bijw. II. 166, 84; 195, 174, *zwaar, bitter, hevig*; III. 169, 401, *hatelijk, boosaardig*; II. 125, 687, *zwaar, moeielijk*.
- Swaerm, Swaermen, znw. m. II. 45, 105, *zwerf.*
- Swaert, Zwaert, Swaerd (o. a. in I. 94, 191, 199), Swert (o. a. in I. 35, 202, 207), Swerd (in II. 160, 97), Sweert (o. a. in I. 49, 90; 95, 224), Zweert, Swart (in II. 95, 59), Sward (in I. 94, 197), znw. onz. I. 18, 100; 24, 335; 35, 199, 202, 207; 36, 219; 48, 52; 49, 65, 90; 73, 442; enz., *zwaard*. Voor *tsweert* in III. 7, 239 leze men die *sweerde*; zie *Taal- en Letterbode*, I. 55 vgg., en

- Mnl. Wdb.* I. 325. Ten swaerde vaen, zie Vaen, ww. Getrects swaerts, zie Trecken In III. 60, 511 is *ter swerde* eene drukfout voor *ten swerde*, zie hier III. 209.
- Swagelinc, znw. m. I. 40, 58, *schoonzoon*.
- Swane, Zwane, znw. m. III. 119, 21, *zwaan*.
- Sward, znw. Zie Swaert.
- Sware, Zware, Swaer, Zwaer, bnw. en bijw. — A. bnw. I. 10, 133; 33, 118, 124; 107, 704; II. 8, 228; 26, 96; 97, 132; 99, 193; 112, 146; 206, 19; III. 22, 200, *zwaar*; II. 198, 297, *zwaar*, *die het juiste gewicht heeft*; I. 60, 257, *krank*, *ziek*, *ziekelyk*, *pijnlijk*; III. 10, 48, *zwaar*, *verward*, *ontsteld*; II. 197, 264, *zwaar* (van den wijn gezegd); I. 17, 58; 32, 76; 115, 179; 124, 549; 137, 3; 145, 314; 171, 204; II. 6, 166; 8, 245; 59, 371; enz., *zwaar*, *hevig*, *groot*, *moeielyk* (Voor III. 43, 495 vergel. men III. 208). — B. bijw. II. 173, 47; III. 20, 112, *zwaar*; I. 2, 28; II. 27, 151; 176, 61, *zwaar*, *hevig*, *groot*, *moeielyk*.
- Swart, znw. onz. Zie Swaert.
- Swart, Swert, Zwert, Swerd (in II. 158, 33), bnw. I. 13, 272; 130, 160, 181; 135, 367; 140, 124; 159, 72; II. 8, 243, 255; 9, 284; 24, 20, 27; enz., *zwart*.
- Swartheit, znw. vr. III. 34, 120, *zwartheit*, *zwartigheid*.
- Swaven, znw. onz. I. 153, 145, *Zwaben*.
- Sweer, znw. m. I. 44, 229; 45, 240, *schoonvader*. Zie Van Wijn op *Heelu*, 67 vgg.; en Dr. De Vries op *War*, 195 vg.
- Sweert, Zweert. Zie Swaert.
- Sweerde. Zie Swaerde.
- Sweester, Zweester, znw. vr. III. 71, 23, *zuster van den vrijen geest*. Zie *Hild.* Gloss.
- Sweet, Sweyt, znw. onz. II. 180, 106, *zweet*.
- Sweeten, Zweeten. Zie Sweten.
- Sweit, Sweyt. Zie Sweet.
- Swellen, ww. III. 21, 173, *zwellen*.
- Swemmen, Zwemmen, ww. II. 56, 268; III. 96, 67, 74; 97, 102; 136, 7, *zwemmen*.
- Swen, Zwen. Zie Swin.

- Swerd, znw. Zie Swaert.
- Swerd, bnw. Zie Swart, bnw.
- Sweren, Zweren, ww. I. 10, 126; 11, 182; 16, 28; 19, 127, 149; 20, 168; 22, 232; 38, 1; 40, 47, 64; 54, 54, enz., *zweren, eenen eed doen, bezweren.* *vloeker*
- Sweren, ww. II. 12, 4, *pijn doen.* Zie *Lsp. Gloss.*; *Taal- en Letterbode*, III, 223 vg.; Dr. Verdams uitgave van *Theoph.* bl. 134; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 228.
- Swerc, znw. onz. II. 52, 143, *zwerk.*
- Swert, znw. Zie Swaert.
- Swert, Zwert, bnw. Zie Swart, bnw.
- Sweten, Zweeten, ww. I. 145, 324; II. 10, 318; 84, 37, *zweeten.*
- Sweven, Zweven, ww. III. 87, 42, *zweven, zich bevinden.*
- Swigen, Zwigen, ww. intrans. en trans. — A. intrans. I. 68, 237; 129, 132; 155, 70; 173, 261, 268; II. 38, 58; 153, 25; 167, 11; 171, 63; 202, 459, 464, 467; enz., *zwijgen, den mond houden.* Swigen met den tweeden naamval of met van, I. 103, 544; II. 114, 249; 137, 315; 193, 92, *over iets zwijgen.* Voor III. 22, 216 zie men hier III. 204. Voor gevoege swigén in II. 69, 331 zie men hier II. 222, en Gevoege. Stille zwigen, II. 26, 109; 174, 94; 207, 56; III. 2, 45; 7, 253; 31, 6; 33, 69; 72, 46; 135, 46; 148, 125; 187, 982, *stilzwijgen.* — B. trans. II. 93, 6, *verzwijgen.* — Over den vorm swijt in III. 157, 30 (in het HS.); 168, 362, 378; 187, 972, 982; 190, 35; 192, 97; 194, 169 zie men hier III. 212; en vergel. men *Mnl. Wdb.* I. 1302. — Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1723 vg.
- Swijn, Zwijn, znw. onz. II. 40, 161; 76, 20; 92, 221; 103, 87; 213, 284; III. 88, 71, *zwijn.*
- Swin, Zwen, znw. onz. II. 70, 6, *Zwin*, de benaming van een water in Vlaanderen, de oude grensscheiding van Friesland. *Zwin* beteekent in Noord-Holland nog eene kreek of doorvaart tusschen twee banken. Zie Van den Bergh, *Mnl. Geogr.* 85–88, en Huydec. op *St.* II. 536, 588.
- Swinen, ww. III. 116, 29, *kwijnen, uitteren.* Willems voegde bij zijne vertaling de volgende noot: „*In swi-*

nender noet, in bezwykender nood. Het Zwabisch heeft *in sender not*, waervoor ik in onze oude tael geen gepast woord vond. Later voerde men *smachtend in*. — Hoffmann von Fallersleben vertaalt: „In senender noot ic brinne.”

Swingen, ww, III. 90, 133; 113, 112, *slingeren*. Zie *MLoep Gloss.*; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 219 vg.

Swinijn, Swinin, bnw. II. 38, 77, *van een zwijn*.

T.

Tachter, bijw., *naar achteren, achteruit*. Tachter setten, III. 35, 172, *terugzetten, terugslaan, achteruitzetten, benadeelen*; zie *Mnl. Wdb. I. 20*. Tachter sijn, III. 158, 63, *in verval zijn, in verlagenheid zijn, neerslachtig zijn*; zie *Mnl. Wdb. I. 20* vg. — Zie ook *Achter*.

Tachterst. Zie *Achterst*.

Taefle. Zie *Tafele*.

Tael. Zie *Tale*, znw.

Taelman, znw. m. II. 202, 440, *pleitbezorger, advocaat*. Zie *Lsp. Gloss.*

Tafele, Tafle, Taefle (in II. 138, 39), Tafel (o. a. in II. 153, 4; 158, 41), znw. vr. I. 9, 108, 114; 10, 123; 68, 243; 69, 274, 278; 96, 245, 270; 98, 324; 99, 362, 364; enz., *tafel*.

Tafelmes, znw. onz. I. 9, 122; 10, 129, *tafelmes*.

Tafelronde, Tavelronde, znw. vr. I. 74, 466; 88, 83; 92, 85; 105, 597; II. 82, 56; 149, 69; 150, 78, 95; 151, 2, 21, 41; 153, 5; 154, 67; 155, 23; 157, 87; 159, 58, 66; 161, 31; III. 61, 571, *het gezelschap der ridders van koning Arthur*, ook *steekspel, tornooi*. Zie *Mor. Gloss.*

Tafle. Zie *Tafele*.

Tale, Tael (in III. 82, 252), znw. vr. I. 5, 144; 12, 239; 16, 1; 19, 136; 23, 271; 24, 315; 30, 151; 41, 112; 42, 147; 44, 205; enz., *gesprek, woorden, verhaal*; II. 80, 59; *spraak*; II. 90, 114, *taal*. In *tale staen*, zie *Staen*. *Enentale maken*, II. 156, 38, *iemand over iets aanspreken, iemand iets voor de voeten werpen*.

- Tale, bijw. Zie Dal.
- Tallenmale. Zie Mael.
- Tam, bnw. II. 92, 205, *tam*.
- Tambuse, znw. vr. II. 149, 53, *trom*; vergel. ofr. *tabour*, *tabur* en *Limb*. IV, 655, waar *tambure* voorkomt.
- Tamere, bijw. I. 52, 186, *thans*, *heden*. Zie verder I. 204, II. 218 en *Segh*. Gloss. op *Hedenmeer*; Noord en Zuid IX, 174 vlgg.
- Tanger, bnw. II. 44, 73, *kloek*. Kil. *Tangher*, acer, acris, asper. Zie Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 73 en Huydec. *Proeve* II. 534; Lübben u. Walther, *Mnd. Wtb.* *Tanger*, kräftig, frisch, munter.
- Tant, znw. m. I. 20, 172; 127, 51; II. 26, 112; 50, 41; 98, 178; 102, 48; 158, 32, 35; III. 34, 117, *tand*. Slaen toten tanden, I. 119, 349; III. 52, 205, epische formule, *slaan (met het zwaard) tot de tanden, iemands hoofd klooven tot de tanden*. Slaen tote in den tanden, II. 142, 171, in dezelfde beteekenis.
- Tantswere, znw. m. III. 42, 421, *tandpijn*. Zie Dr. Verdams uitgave van *Theoph.* bl. 134.
- Tapijt, znw. onz. I. 186, 143, *tapijt*, *vloerkleed*.
- Targie, znw. vr. II. 112, 150, *schild*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Tas, znw. m. II. 121, 506, *ophooping van menschen*, *drom*, *dichte menigte*. Zie Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 81; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Tasce, znw. vr. III. 130, 35, *tasch*, *geldtasch*, *beurs*.
- Tasten, ww. I. 11, 200, 201; 163, 233; II. 25, 75, *tasten*, *grijpen*.
- Tavelronde. Zie Tafelronde.
- Taverne, Taveerne, II. 130, 57; 173, 74; III. 88, 54, *herberg*, *kroeg*; verg. fr. *taverne* en zie Clignett, *Bijdr.* 20.
- Tavont. Zie Avont.
- Te, voorz. I. 2, 40; 3, 48, 50, 77; 5, 129, 151; 7, 8, 13; 8, 59, 61; 12, 203; 15, 323; enz., *te*, *tot*, *naar*, *bij*, *in*. Tes papen, I. 8, 43, *in het huis van den priester* (vergel. I. 27, 59 en zie Dr. Stoett, *Syntaxis* § 452). Te... waert, zie Waert, bijw. Hebben te, zie Hebben. — Tavont, zie Avont. — Te biechte gaen, zie Gaen. — Tegenaden co-

men, zie Genade. — Te hoofde brengen, zie Hoofd. — Te hulpen staen, zie Staen. — Tallen male, Te male, Ten male, Tenen male, zie Mael. — Tongemake, zie Ongemac. — Tongereke, zie Ongerec. — Te poente, zie Poent. — Te rade roepen, staen, vragen, werden, zie Raet. — Terechte, zie Recht, znw. — Tier stede, Ter steden, zie Stede. — Ter stont, Tere stont, Tier stont, Tier stonden, Tegenen stonden, Tediensonden, Te dire stonde, Terre stonde, zie Stonde. — Tien tide, Tien tiden, Nuter tijt, zie Tijt. — Tervaert, zie Vaert. — Talre wise, zie Wise. — Van berge te dale, zie Berch. — Om te, zie Omme, enz.

Te, bijw. I. 6, 165, 182; 12, 209; 38, 302; 44, 209; 127, 44; 144, 308; 157, 10; 159, 64; 167, 35; II. 5, 108; 11, 337; 42, 222; 44, 85, 86; 45, 88; 69, 328; 204, 12; 207, 36; 210, 146; III. 20, 112; 24, 42; 27, 176; 34, 104; 43, 466; 47, 20; 95, 21; 100, 142; 180, 57; 142, 9; 148, 150; 192, 112, *te, al te*. — I. 7, 17; 9, 121; 23, 305; 33, 118; 86, 476; 123, 519; 178, 469; II. 51, 85; 68, 288; 98, 189; 99, 201; 198, 279; III. 27, 163; 34, 122; 35, 167; 65, 133; 80, 142, enz. *te, zooveel te, des te*. Te bet, zie Bet; Te wers, zie Wers, Wors, en vergel. *Mnl. Wdb.* II, 91.

Teblouwen, ww. I. 10, 156; 141, 175, *slaan*. In I. 141, 175 staat in het HS. van Loë *gheblauwen*, terwijl in de fragmenten van Blomnaert en die van Weemaes *teblouwen* staat. Over het voorvoegsel *te* zie men Dr. Verdams opmerkingen in *Taal- en Letterbode*, VI, 92 vg., en in zijn Gloss. op *Ferguut*, bl. 196 vg.

Teboven, bijw. voorkomende in verschillende uitdrukkingen. Tebovensijn, II. 12, 2, *de meerdere zijn, de voornaamste zijn*. Des tebovensijn, III. 121, 28, *de baas zijn over iets, er geen last van hebben, er niet door gekweld worden*. Teboven brengen, met eene bepaling met *van*, II. 15, 120, *er boven op brengen, er uit redden*. Tebovenaen, III. 66, 150, *overtreffen*. Teboven hulpen, II. 19, 260, *er boven op helpen*. Zie *Mnl. Wdb.* I, 1408 en Boven.

- Tebreken, ww. II, 145, 286, *breken, stuk breken*.
Vergel. Teblouwen.
- Tedien dat, Tien dat, voegw. I. 168, 66; II. 13, 43; 16, 140, *mits, slechts*. Zie hier II. 217 en Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 136; en *Mnl. Wdb.* II. 85.
- Teerm. Zie Term.
- Teerst. Zie Eerste.
- Teerst dat, Tierst dat, Tirst dat, I. 7, 7; 26, 4; 28, 81; 69, 275; 81, 278; 94, 187; 183, 24; III. 54, 267, *terstond dat, zoo haast als, zoodra als*. Zie hier Eerste, bijw.; en *Mnl. Wdb.* I. 358; II. 85, 572 vg.
- Teersten. Zie Eerste.
- Tegader(e), bijw. I. 94, 168; 115, 196; 150, 45, *tezamen, samen, gezamenlijk*. Hem te gader houden, II. 152, 43, *bij elkander blijven, elkander bijstaan* (op een tornooi). Zie Houden en *Mnl. Wdb.* II. 865; III. 641, sub. 6.
- Tegaen, ww. I. 79, 210, *te niet gaan*; I. 185, 100, *verdwijnen*; III. 44, 499, *voorbijgaan*. Zie mede Teblouwen.
- Tegen, voorz. I. 18, 111; II. 113, 24; 141, 136; 154, 45; III. 147, 100, *tegen*. — II. 126, 732, *tegenover, in vergelijking van*. — III. 103, 76, *voor, tegen* (van een geneesmiddel).
- Tegencomen, ww. III. 140, 62, *tegemoet komen, tegenkomen*.
- Tegenwoordich, bijw. III. 151, 18, *tegenwoordig, nabij*. Zie Kluge op — *wärts*.
- Tehant, Thant, Tehande, Thande, Tehanden, Tehants, bijw. I. 35, 203; 39, 4; 41, 101; 44, 223; 45, 250, 255, 263, 270; 46, 283; 50, 109; enz., *terstond, dadelijk, aanstonds, weldra*. Men vindt de bijvormen Thant in I. 56, 133; 62, 16; 64, 69; 65, 118, 135; 71, 355; 72, 414; 111, 29; 112, 52; 124, 551; enz.; Tehande in II. 126, 712; 128, 799; Thande in I. 66, 138; Tehanden in I. 101, 460; 169, 112; II. 66, 201; en Tehants in II. 138, 34. Zie ook Altehand.
- Teken, Teeken, Teyken, Tekyn, Tekiin, znw. onz. II. 35, 65; III. 106, 1, *teeken, bewijs, kenmerk*; II. 157, 99, *aanwijzing*; III. 98, 174, *onderscheidings-*

teeken, sein; I. 138, 51; 139, 82; III. 114, 145, *wonder-teeken*; Thelege tekin, II. 66, 191, *het kruis van Christus*. Zie Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 52; en Dr. Verdam, *Theoph.* bl. 150.

Telden. Zie Tellen.

Telen, ww. III. 100, 235, *maken* in de uitdr. *Yammerscrei telen, jammeren*. Vergel. Driven en *Mnl. Wdb.* II. 417; *Siere sieletelen*, I. 4, 99; 13, 264, *voor zijne ziel zorgen*. Zie Dr. Jonckbloets uitgebreide verklaring in *Rein. Gloss.*; en Dr. Stoett, *Synt.* § 15 (5).

Televeren, ww. III. 149, 24, *overleveren*.

Telch, znw. m. III. 118, 4, *tak*. Zie Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 322; Clignett, *Bijdr.* 265 en *Lsp. Gloss.*

Telivereren. Zie Delivereren.

Tellen, ww. I. 103, 545; 116, 245; 130, 157; 139, 101; 158, 40; 160, 100; 175, 359; II. 9, 264; 15, 105; 58, 334; 67, 217; 114, 250; 129, 14, 24; 136, 289; III. 36, 183; 66, 143; 86, 378; 159, 91; 160, 104, *vertellen, verhalen, mededeelen*; II. 194, 136; 200, 390, *noemen, rekenen, achten*; III. 70, 1; III. 73, 103, *optellen, opnoemen*. Getelt geld, III. 163, 199 *constant geld*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1735.

Tellen, ww. in de uitdr. *Tellende paert*, I. 177, 401, *telganger*. MLat. *gradarius, tolutarius*. Zie *Torec*, *Gloss.*; Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 121; Clarisse, *Heim. d. Heim*, 346. Het ww. luidt eigenlijk *telden*, waaruit door assimilatie van *ld* tot *ll*, *tellen* is ontstaan. Vergel. *Wal.* vs. 1516 en Dr. van Helten *Mnl. Spraakkunst*, bl. 191.

Telt, znw. m., *gang*. Den telt gaen, II. 174, 84, *op eenen draf gaan*.

Temayeren, ww. I. 106, 653, *ontstellen, onthutsen, verontrusten*. Zie ook *Wal.* vs. 10417; *Lanc.* II. 2244 en vergel. Diez, *Etym. Wtb.* I. 384 op *smagare*. F. Godefroy. *Dict. de l'anc. langue française* op *esmaier* en Skeat, *Etym. Dict.* op *dismay*.

Temale. Zie Mael.

Te meer, voegw. I. 183, 34, *echter, nochtans*. Zie verder I. 204.

Temen, ww. III. 33, 89, *betamen, passen, goed staan*.

- Vergel. *Mnl. Wdb.* I. 1147; II. 1735 en hier *Betemen*.
 Temet dat, voegw. I. 83, 345, *op hetzelfde oogenblik dat, terwijl*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 85.
 Temmen, ww. II. 69, 298, *bedwingen, gedwee maken, temmen*.
 Tempeest, znw. onz. I. 118, 326, *geschreeuw, rumoer, geweld*; III. 99, 194, *storm, onweder*; Tempeest van moede, II. 191, 1, *hartstocht*.
 Tempel, znw. m. I. 48, 32, *trommelvlies*. Zie verder I. 204 vg.
 Temperen, ww. II. 48, 213, 216; 86, 132; 87, 144, *temperen, matigen*.
 Tenden, voorz. met den derden naamval, III. 18, 24, *aan het einde van, na afloop van*. Tenden zijn spere, III. 54, 297, *op de punt zijner lans, in een tweegevecht*. Zie Dr. Stoett, *Synt.* § 339.
 Tenenmale. Zie Mael.
 Tenmale. Zie Mael.
 Tenne. Zie Chiere.
 Tente, Tinte, znw. vr. II. 109, 58; 110, 79; 136, 292, *tent*, en vergel. Dr. van Helten *Mnl. Spraakkunst* bl. 43.
 Tenware, voegw. II. 198, 291, *indien het niet ware*.
 Terden. Zie Treden.
 Teren, ww., *opmaken, verteren*; Datsineteren, *interen, geldelijk achteruitgaan*.
 Tergie, znw. vr. II. 111, 125, *schuld*. Zie Targie.
 Terme, Term, Teerm, znw. Inteermen setten, III. 16, 296, *bij het gerecht in beraadslaging brengen*. Terme, beteekent *assise, audience*, zie Roquefort, *Gloss.* II. 615. Vergel. thans nog: „Er zijn geen termen om iemand te veroordeelen”, d. i. geen *rechtsgronden*; en „dat valt niet in de termen”, d. i. valt niet onder het *bereik der strafwet*, bij uitbreiding *is ergens niet toe te brengen, geeft geen aanleiding om*.
 Termijn, znw. m. II. 162, 58, 71, *termijn, bepaalde dag*. Vergel. ook *Taal- en Letterbode*, II. 81.
 Termt, znw. I. 168, 60, *uitstel, termijn*. Vgl. Mnd. *Tirmt*, en zie ook *L. o. H.*, 438; *Limb.* VIII. 851.
 Terneder, bijw. Zie Neder.
 Terugge, bijw. III. 146, 77; 147, 95, *terug*.
 Tervogan, eigenn. III. 164, 252; 171, 467; 175, 595,

een *Sarraceense* afgod. Vergel. in het Mhd. *Tervigant*, Oudeng. *Termagant*. Het schijnt eene verbastering te zijn van het Lat. *Ter maximus*, Gr. *τριμέγιστος*, den bijnaam van Hermes. Zie Grimm, *Myth.* 137 en *Hor. Belg.* VI. 217.

Tes, voegw. I. 15, 323; 35, 211; 51, 141; 135, 366; 169, 107, 125; III. 13, 195; 41, 406, *totdat*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 135.

Tesamen, Tesamene, Tezamen, Tsamen, bijw. I. 25, 362; 173, 261; 175, 363; 179, 509; 186, 151; II. 18, 219; 32, 90; 42, 6; 46, 136, 139; 53, 174; 65, 135; enz., *samen, te zamen, bijeen*. Al te samen, I. 171, 177, *allen te zamen, allen*; II. 53, 184; 64, 130; 89, 91, *alles te zamen, geheel, gansch* (vergel. hier II. 43, 8; 114, 231; *Mnl. Wdb.* I. 378 bij *Altegader*; en *Ned. Wdb.* II. 295 vg.). In I. 176, 373 is al te samen eene versterking van te samen. — Te samen jagen, zie Jagen. Te samen comen, III. 51, 180, *vijandig elkander naderen, op elkander inrennen* (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 866).

Testament, Testamint, znw. onz. II. 193, 96, 104, 107, 113; 203, 485, *testament, uiterste wil*; II. 189, 314, *Testament, de gewijde boeken*.

Testoren, ww. I. 159, 60; II. 101, 47, *verwoesten, vernietigen, te gronde richten*.

Teve, znw. vr. II. 32, 85, 87, 112; 33, 137, *teef, wijfje van den hond*.

Tevoer, bijw. III. 63, 38. Tevoer seggen, *zeggen*. Zie Tevoren.

Tevoren. Zie Tevoren.

Tevolle, Tfulle, bijw. II. 74, 147, *ten volle, zeer, geheel en al*. Zie Dr. Verdam in *Theoph.* bl. 127 en *Tijdschrift* I. 252. ✕

Tevoren, Tevoeren (in III. 15, 268; 56, 374), bijw. I. 107, 697; 133, 309; 170, 164; 180, 543; 187, 178; II. 12, 2; 13, 12, 13, 17, 26; 16, 147; 22, 380, 384, 387; 57, 310; 98, 171; 108, 7; 132, 145; 146, 354; 171, 81; III. 39, 310; 49, 70; 77, 21; 91, 188; 111, 34; 114, 147, *te voren, vroeger, eertijds*. — I. 140, 135; II. 45, 100; 130, 60; 150, 79; 209, 109; III. 18, 42; 75, 187, 195; 166, 319; 167, 327; 175, 604, *van te voren*. Te voren brengen, II. 159, 65, *voor den*

geest brengen, vertellen, zie ook *Bringen*. — Hem te voren doen, II. 119, 453, *zich onderscheiden*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 250; — Te voren hebben, I. 137, 30, *den voorrang hebben, uitmunten*; — Te voren comen, I. 138, 48; III. 162, 168, *voor den geest komen*; — Te voren leggen, II. 89, 100, *voorleggen*. Dat wet te voren, II. 128, 788, zie *Mnl. Wdb.* I. 318, op *Al. Nute voren*, zie Nu. ×

- × Tewaeren. Zie Twaren.
- Tewaren. Zie Twaren.
- Text, znw. m. II. 208, 80, *tekst*.
- Tfier, III. 39, 316, *het vuur*.
- Tfulle. Zie Tevolle.
- Thande. Zie Tehant.
- Thant. Zie Tehant.
- Thent, voegw. III. 90, 127; 99, 209, *totdat*. Vergel. Tes.
- Theologie, znw. vr. II. 179, 64, *theologie*.
- Thuus, Thuys. Zie Huus.
- Tidelike, bijw. II. 151, 18, *vroegtijdig, bijtijds*.
- Tiden, ww. II. 85, 92, *trekken, gaan* (hier: *naderen*). Zie *Taalk. Bijdr.* II. 164 vgg.
- Tiegen (uit Tjegen, Tejegen), voorz. III. 68, 10; 69, 85, *tegen*. Zie Tegen.
- Tielec, bijw. I. 132, 237, *vroegtijdig, bijtijds*. Zie Tidelike.
- Tien, ww. (3 pers. enk. teg. ind. tiet of tyet; verl. tijd enk. toech of tooch; verl. tijd mv. togen; deelw. getogen). A. onovergank. II. 73, 107; 113, 184, *trekken, gaan, zich begeven*. Tien na die doget, II. 212, 220, *het pad der deugd instlaan*. — B. overgank. I. 28, 106; II. 135, 242; III. 100, 224, *trekken*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Tien, telw. I. 108, 717; II. 32, 111; 47, 197; 113, 222; 194, 158; 199, 322, *tien*.
- Tien dat. Zie Tediendat.
- Tiende, rangtelw. II. 90, 131, *tiende*.
- Tiende, znw. onz. II. 74, 141; 104, 120, *een tiende gedeelte*.
- Tien dat. Zie Tediendat.
- Tierant. Zie Tyrant.
- Tierst dat. Zie Teerst dat.

Tiger, Tyger, znw. m. I. 152, 117; II. 58, 352, *tijger*.

Tijt, Tiet (in III. 52, 202, 224), znw. vr. en m. I. 29, 140; 34, 145; 37, 283; 58, 187; 60, 283, 291; 64, 61, 75; 66, 175; 68, 230; enz., *tijd*; III. 81, 211, *het tegenwoordige, tijdelijke leven*. III. 102, 21, *tijd*, *de juiste tijd* (nl. voor het beminnen.) — Bioudentiden, III. 68, 39; 73, 87; 80, 157, *in den ouden tijd*; vergel. II. 36, 89; 106, 219. — Bitiden, III. 92, 220, *somtjids*; zie *Mnl. Wdb.* I. 1232 vg. — In genen tiden, In gere tijt, II. 60, 413; III. 34, 126, *nooit*; vergel. I. 122, 452; II. 84, 35. — In corter tijt, In corten tiden, zie Cort. — Nuter tijt, Nu ten tiden, zie Nu. — Sulctijtso, zie Selctijt. — Tallen tiden, I. 137, 9; 139, 105; II. 42, 6; III. 93, 262, *altijd*; vergel. Talre tijt in II. 35, 76; III. 45, 574; 89, 88; Tallen tide in III. 143, 6; In allentiden in I. 159, 67; In alre tijt in II. 177, 12; III. 76, 5; In elken tijt in I. 160, 104; In elke tiden in II. 87, 11. — Te tide, III. 23, 220, *intjids, tijdig*; ook in *Limb.* I. 392). — Ter goeder tijt geboren sijn, I. 78, 145, *onder een gelukkig gesternte geboren zijn*; zie *Mnl. Wdb.* II. 2040 vg. — Ter quader tijt, I. 137, 25, *te kwader ure*. — Tien tide, Tien tiden, Te diere tijt (tide), I. 27, 33; 59, 240; 64, 57; 75, 53; 77, 111; 83, 351; 84, 394, 414; 104, 584; 108, 726; enz., *op dien tijd, toen*. — Welc tijt dat, So wiltijtso, Welken tijdsso, zie Welctijt.

Tijtlic, Tijtlic, bnw. III. 102, 20, *in den bloei van het leven, jeugdig*, vergel. lat. *tempestivus*. Tijtlike luden, *menschen, die in den voor beminnen geschikten leeftijd zijn*.

Tijtverdrjff, Tjftverdrjff, III. 98, 142, *tijdverdrjff, uitspanning*.

Tilike, bijw. II. 34, 23, *vroegtijdig*.

Timbre, znw. vr. III. 35, 163, *handtrom met schellen, tamboerijn*. Vergel. Ròquefort, *Gloss.* II. 624.

Timiane in I. 152, 111. Waarschijnlijk moet gelezen worden Timiame, *reukwerk*, Lat. *thymiana*. Ook in 't Latijn van Gaut. (zie Dr. Snellaerts uitg. van *Alex.* Deel I, bl. 440) leest men *thimiamata*. — Dr. Franck

- plaatst in zijne uitgave van *Alex.* hier vs. 112 vóór vs. 111.
- Tinne, Thinne, znw. vr. I. 16, 17; 147, 21; II. 110, 97; 135, 237; III. 131, 18, *tinne* Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 63 vg.; en Dr. Francks aant. bij *Alex* III. 609.
- Tinte. Zie Tente.
- Tintelen, ww. I. 134, 325, *zachtjes drukken, trillen*. Zie *Wdb. der Freq.* I. 761.
- Tyrant, Tierant, znw. m. II. 96, 98, *tiran*. Zie Oudemans, *Bijdr.* VII, 65 vg. en Dr. te Winkel, in *Esop.* Gloss.
- Tirst dat. Zie Teerst dat.
- Tjaren, bijw. III. 121, 13, *weldra*. Zie *Noord en Zuid* IX. 174 en Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 157.
- Toe, bijw. II, 111, 138; 113, 184; 115, 301, *toe* (bij een ww. van beweging); I. 74, 12; 94, 163, *toe*; I. 73, 431; 108, 756; II. 115, 280; 140, 154; 173, 41, *daar-
enboven, bovendien*; II. 128, 785, *ook, eveneens*. V ul-
like toe, I. 117, 270, elliptische uitdrukking, waarbij
het werkw. *gaen* is verzwegen, *dadelijk vooruit!* Zie
Mnl. Wdb. II. 875; I. 100, 402, *toen*; Ter tijt toe
dat, III. 90, 146, *totdat*.
- Toebehoren, znw. onz. II. 93, 5, *helgeen iemand
toekomt, loon, verdienste*. Op dezelfde wijze wordt in
het Mnl. ook behoren als znw. gebruikt in de betee-
kenis van *datgene, waarop iemand recht heeft, wat hem
toekomt*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 751.
- Toebestaen, ww. met den derden naamval, II. 101,
22, *toekomen aan iemand, hem bekooren*.
- Toebringen, ww. I. 9, 106; II. 149, 56; 188, 232,
tot stand brengen, vervaardigen, verrichten. Zie *Lsp.*
Gloss. — Dr. Verwijs heeft dit woord ook in I. 138,
45 in den tekst gebracht, waar in het Groote Hul-
themsche Handschrift staat: *doen was bracht* (zie hier
I. 191). In het HS. Loë staat (Dr. Verdam, *Episodes
uit Maerlant's Historie van Troyen*, vs. 5673) de juistere
lezing: *doen was gewracht*.
- Toedrijven, ww. II. 181, 156, *bewerken*.
- Toegaen, ww. met den derden naamval, III. 112,
75, *op iets afkomen, nabijkomen*; II. 101, 25, *toekomen
aan iemand*.

- Toehoren, ww. II. 89, 94; 182, 9; 212, 217, *toehooren, behooren bij*; II. 197, 272, *toekomen, ergens recht op hebben.*
- Toecomen, ww. II. 149, 33; 151, 37; III. 168, 368; 189, 20, *tot stand komen, geschieden, gebeuren*; I. 66, 147; III. 61, 557, *toeloopen, driftig komen aanloopen*; I. 184, 55; II. 211, 204, *geworden*; I. 65, 134, *ten deel vallen, overkomen, overvallen.*
- Toeleggen, ww. met den derden naamval, II. 189, 287; III. 78, 70, *volbrengen, vervaardigen.* Zie *Lsp.* Gloss. en *Hild.* Gloss.
- Toelopen, ww. II. 144, 276; III. 52, 191, *ergens naar toe loopen, er op los gaan.*
- Toen, voegw. II. 7, 221, *toen.* Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 227, 255.
- Toename, znw. vr. II. 40, 133, *bijnaam.* Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1748.
- Toenen. Zie Tonen.
- Toeriden, ww. Toegereden comen, II. 124, 658; 129, 22, *komen aanrijden.* Zie Dr. Stoett. *Syntaxis* § 420.
- Toerinnen, ww. met den derden naamval, II. 126, 715, *op iemand aanstormen.* Zie Rinnen.
- Toern. Zie Toren.
- Toescieten, ww. I. 119, 367, *toeschieten, toesnellen.*
- Toeseggen, ww. met den derden naamval, II. 140, 96, *iets tot iemand zeggen, iemand toespreken.* Vergel. *Melib.* 228; 3291 en zie II. 225.
- Toesetten, ww. Hare ghemerc toesetten, III. 142, 15, *hunne opmerkzaamheid, aandacht op iets vestigen, hun best doen.*
- Toesien, ww. I. 9, 115, 118, *zien, aanschouwen.*
- Toesinden, ww. II. 100, 231, *toezenden, schenken.*
- Toesluten, ww. II. 114, 242; III. 107, 40, *toesluiten.*
- Toespreken, ww. met den derden naamval, I. 107, 680; II. 5, 109; 140, 122; 154, 36; III. 100, 256; 152, 5, enz., *toespreken, tot iemand iets zeggen.*
- Toespringen, ww. I. 68, 242, *toespringen.*
- Toesteken, ww. *toesteken.* Die hant toesteken, III. 41, 406, *er zich in mengen, er zich mede bemoeien,* zie III. 207.
- Toevaren, ww. met den derden naamval, III. 60, VERWIJS Dl. IV. 51

- 518; 61, 550, *aanrennen* (van den vijand); *Toege-
varen comen*, II. 132, 142, *komen aanrennen*.
Vergel. Dr. Stoett, *Syntaxis* § 420.
- Toevaren*, znw. onz. II. 114, 239, *het aanrennen* (van
den vijand).
- Toeverlaet*, znw. onz. I. 174, 289; III. 118, 5, *be-
trouwen*, *vertrouwen*; III. 114, 143, *toeverlaat*, *toe-
vlucht*. Zie *Christ.* 1366, 1772; *Lsp.* III. 3, 579; *Hild.*
26, 154; 237, 38; en vergel. Bormans' aantekeningen
op *Christ.*, bl. 197 en 367.
- Toewassen*, ww. met den derden naamval, II. 97,
125, *voor iemand wassen*, *groeien*, *hem toevloeien*.
- Toghe*, II. 204, 23, samengetrokken uit *thoghe*.
- Togen*, ww. I. 4, 90; 109, 782; 132, 267; 173, 274;
II. 30, 25; 96, 82; 104, 149; 105, 190; 106, 198, *toon-
nen*, *vertoonen*.
- Toirn*. Zie *Toren*.
- Tol*, znw. vr. III. 83, 278, 282, 292, *tol*.
- Tombe*, *Tomme*, znw. vr. I. 64, 91, 94; 65, 115;
91, 73, 77; 92, 93, 95, *tombe*, *grafsteen*. Zie *Lsp.*
Gloss.; Dr. de Jager, *Archief* I. 49 en *Segh.* Gloss.
- Tomme*. Zie *Tombe*.
- Tonder*. Zie *Onder*.
- Tonen*, *Toenen*, ww. I. 33, 126; 63, 29; 70, 329;
105, 628; 152, 118; II. 95, 65; 137, 313; 169, 111;
170, 47; 171, 91; III. 37, 240; enz., *toon*, *vertoon-
nen*, *aantoonen*, *wijzen*; I. 66, 150, *toon*, *betoonen*.
In I. 152, 118 leest Dr. Franck (*Alex.* V. 1034) *tooghde*.
Over *tonen* in II. 172, 21 zie men hier II. 227. Ver-
gelijk *Tijdschrift*, VI, 299.
- Tonge*, znw. vr. I. 151, 148; II. 20, 319; 21, 339;
24, 55; 33, 123; 38, 50; 69, 316; 70, 335, enz. III.
32, 45, 56; 122, 15; 143, 23, *tong*; I. 60, 294, *taal*.
- Tongemake werden*. Zie *Ongemac*.
- Tongereke*. Zie *Ongerec*.
- Toornemoet*, *Tornemoet*, znw. m. II. 11, 355,
vertoornnd gemoed, *toorn*. Vergel. Mnd. *tornemôt*, *zor-
niger Sinn*.
- Toornen*, *Tornen*, ww. *Hem toornen*, II. 7,
218, *toornig zijn*, *boos zijn*.
- Top*, znw. m. II. 4, 104, *de met haar bewassene kruin*,
het haar. Zie II. 215 en *Ferguut*, Gloss.

- Tor, Torre, znw. m. I. 63, 53; 64, 90; 75, 40; 76, 66; 79, 183; 148, 28; 167, 18, 28; 169, 106; 175, 364; enz., *toren*. Den vorm *toren* vindt men in III. 111, 9. Zie *Taal- en Letterbode*, I. 116; II. 117, 118, 121, 133, 139; Kluge, 351; en Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 10.
- Torde. Zie Ort.
- Toren, Toern (in III. 92, 241; 97, 131); Toirn (in III. 91, 200), znw. m. I. 8, 50; 45, 265; 50, 124; 51, 155; 134, 335; 140, 136; 177, 419; 180, 552, 554; II. 6, 161; enz., *verdriet*, *leed*, *smart*; III. 192, 102, *ongenoegen*; II. 76, 12; III. 92, 241, *toorn*, *gramschap*. Zie Huyd. op *St.* III. 266 vg.; Clignett, *Bijdr.* 16; en *Tijdschrift*, V. 29.
- Torf, znw. m. III. 27, 154, *turf*.
- Torment, znw. onz. II. 102, 84, *kwelling*, *pijniging*, *foltering*.
- Tormenten, ww. II. 24, 28, *pijniging dulden*; III. 42, 455, *kwellen*, *pijnigen*, *folteren*.
- Tornekeel, znw. onz. II. 119, 447; 120, 479; 125, 674, *wapenrok*, *kolder*, OFr. *tournicle*, *cotte d'armes*, *tunique*, van het Lat. *tunica*. Deze werd over het harnas gedragen. Verg. *Grimb.* I. 4607, 4618, 4638; enz. Zie Du Cange (Ed. Henschel), VI, 697, 2; en *Dietsche Warande*, IV, 345.
- Tornemoet. Zie Toornemoet.
- Tornen. Zie Toornen.
- Tornieren, ww. III. 49, 83, *tornooien*, *deelnemen aan een steekspel*. Zie Tornoï en vergel. *Torec*, Gloss. en van Wijn op *Heelu*, 171.
- Tornoï, Tornoy, znw. onz. I. 137, 22; 141, 172; II. 129, 3; III. 48, 42; 61, 572, *tornooi*, *steekspel*, *waar men troepsgewijze kampt*. Vergel. Joeste en zie *Torec*. Gloss.; Huydec. op *St.* II. 200 en Te Winkel, *Het Kasteel*, 35 vg. Vergel. voor het onderscheid tusschen een Tafelronde en een Tornoï *Mor.* Gloss.
- Torre. Zie Tor.
- Tortelduve, znw. vr. II. 92, 208, *tortelduif*.
- Tote, voegw. I. 125, 578; 157, 145; II. 6, 176; 7, 209, *totdat*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 86.
- Tote, Tot, voorz. I. 124, 535, 555; 133, 291; 134,

- 337; 135, 361; 144, 278; 147, 2; 154, 23; 164, 254; 165, 306; 168, 50; 171, 169; 175, 362; II. 2, 10; 9, 283; 10, 295; 19, 271, 279; 24, 43; 34, 24, 27, 28; 57, 313; 64, 117; 88, 52; 109, 41; 115, 281, 292; 120, 478; 128, 783; 141, 133; 142, 171; 145, 297, 306, 308, 321, 322; 146, 363; 156, 31; 165, 29; 168, 56; 193, 102; 194, 123; enz. *tot*, *naar*. Totten (= tot(e) den), II. 110, 94; 196, 232; III. 133, 43; Totten (= tot(e) den), I. 133, 303; II. 7, 220; 9, 285; 57, 321; 71, 53; 75, 199; 158, 21, 29; Totter (= Tot(e) der), I. 171, 195; II. 199, 319; 203, 3; Toter (= Tot(e) der), I. 126, 11; 154, 23; II. 13, 12; 16, 143; 49, 32; 61, 9; 67, 243; 72, 55; 146, 336; 173, 58; III. 6, 176, enz. — I. 153, 147; II. 71, 36; 101, 44, *te*, *in*. Zie Dr. Stoett, *Syntaxis* § 341. Peinsen tote enen, I. 133, 295, *peinzen om iemand*, *denken aan iemand*. Orlof nemen tote enen. Zie Oorlof. — Tote....waert. Zie Waert.
- Totedat, Totdat, voegw. I. 18, 76; 109, 775; II. 64, 119; 133, 180; 151, 32; 167, 34; 168, 85; III. 109, 153; 122, 4; 133, 44, enz., *totdat*.
- Tote dien dat, Totien dat, I. 58, 213; II. 45, 116, *totdat*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 85.
- Totien dat. Zie Tote dien dat.
- Touwen, ww. III. 190, 62, *beuken*, *ranselen*. Zie Dr. Verdam op Hoofts *War.* 761; en vergelijk *Dram. P.* 65 en *Ferguut*, Gloss.
- Toverie, znw. vr. II. 13, 35, *tooverij*.
- Traech. Zie Trage.
- Traechlike, bijw. I. 157, 139, *traag*, *langzaam*, *loom*.
- Trage, Traech, bnw. I. 120, 384; 157, 152; II. 69, 297; 92, 212; 105, 181; 124, 647; 161, 44; 174, 81, enz., *traag*, *lui*, *loom*.
- Traen, znw. m. III. 126, 18, *vocht*. Zie *Stroph. Ged.* Gloss.
- Tragen, ww. In II. 154, 42 vindt men sitende traect. Dr. Verwijs verklaarde in den eersten druk dezer *Woordenlijst* dit traect voor eenen vorm van een ww. *traken*, waaraan hij de beteekenis *zich bewegen* gaf. Ik durf dat niet doen. Nu is hier het andere

rijmwoord *versaect*; en naast *versaect* (dat ook hier in II. 154, 37; 157, 77 voorkomt) vindt men bij Velthem ook *versaecht*, en wel in II. 24, 45 (: *gewaecht*) en II. 54, 39 (: *geiaecht*, en in het Bonnsche fragment: *belaghet*). Men leze hier: *versaecht*: *traecht*. Tragen is *traag zijn*; de zin is dus: *hij beweegt zijn hoofd niet*. Zie voer tragen *Taal- en Letterbode*, II. 288; en Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.* op *tregen*.

Trahinen, Traijnen, ww. II. 31, 42, *sleepen, sleuren, kwellen, martelen*. Zie hier *Getrahijnt*, en Dr. Verdam in *Ferg.* en *Segh. Gloss.*

Traijnen. Zie Trahinen.

Transament, zuw. onz. II. 199, 326, *roof*.

Transeneren, ww. II. 199, 328, *berooven, afzetten*. Vergel. Kil. 680, *transeneren*, extorquere pecunias concussionem; *transeneringhe*, concussio, violenta pecuniae exactio.

Trauwe, znw. Zie Trouwe.

Treden, Terden, ww. trans. en intrans. — A. trans. III. 81, 214, *bewandelen*; II. 124, 630, *vertreden, vertrappen*. — B. intrans. II. 207, 29; III. 62, 10, *treden, stappen*; III. 131, 17, *stijgen, bestijgen*. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 230.

Treec, znw. vr. I. 114, 145, *list, streek*, Zie Clignett, *Bijdr.* 309.

Trec, znw. m. II, 14, 64; 58, 368; 67, 250; 68, 276; III. 2, 34; 119, 43; 142, 9, *list, looze streek*.

Trecken, Treken, ww. intrans. en trans. — A. intrans. I. 17, 46; 120, 389; II. 76, 8; 77, 64; 115, 301; 139, 59; 148, 30; 203, 483; III. 10, 47; 13, 190; enz., *trekken, gaan, zich begeven*. Bij I. 120, 389 vergelijkte men I. 119, 344 (hem maken te). Te dogeden *trecken*, III. 83, 274, *het pad der deugd inslaan*. — B. trans. I. 11, 164; 23, 289; 45, 254; 92, 103; 94, 195; 99, 371; 119, 345; 187, 176, 177; II. 3, 67, enz., *trekken*; I. 83, 340, 343; III. 33, 90, *plaatsen, zetten, stellen*; III. 72, 67, *brengen*; II. 188, 255, *vertalen*; I. 157, 151, *tot zich trekken, aan zich verbinden, aansporen, opwekken* (vergel. *Mnl. Wdb.* I. 167, bedr. 2 a). *Getrects swaerts*, II. 144, 264, *met getrokken zwaard*; zie *Tijdschrift*, II. 190; *Mnl. Wdb.* II. 1755. In weet werwaert gi dit trect, I. 12, 236,

- ik weet niet waar gij daarmee heen wilt.* — Zie *Lsp. Gloss.*; Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 224 vg.
- Tribuuc, Tribuc, znw. onz. I. 148, 30, *belegeringswerktuig om steenen mede te werpen.* Zoo ook *Ren.* 1743; *Alex.* VI, 194; *Rijmb.* 31597; *Velth.* V. 31, 8. Zie *Rijmb. Gloss.*, en Dr. Matthes' uitgave van *Renout*, bl. 109.
- Troen. Zie Troon.
- Troest. Zie Troost.
- Troesten. Zie Troosten.
- Troestsamich. Zie Troostsamich.
- Trompe, znw. vr. I. 153, 128; II. 110, 72; 111, 134; 149, 53, *trompet.* Ook in *Livre d. Mest.* 39.
- Trompen, Trumpen, ww. II. 45, 117; 46, 141, *blazen, een geluid geven.* Zie *Taal- en Letterbode*, IV, 67.
- Trone. Zie Troon.
- Tronc, znw. m. II. 8, 244, *tronk, afgeknotte boomstam.* Verg. *Belg. Mus.* IX. 80.
- Tronsoen, znw. onz. II. 121, 530, *stuk van eene lans, en wel bepaaldelijk het stuk hout, waaraan de ijzeren punt ontbreekt.* Zie Dr. Jonckbloets *Spec.* 14 vg.; Dr. De Vries' *Brief*, 33 vg.; *Torec Gloss.* en *Segh. Gloss.*
- Troon, Troen, znw. m. I. 100, 416; 126, 24; 161, 152; II. 79, 18, *uitspansel, hemel.* Zie Clarisse op *Heim.*, bl. 503 vgg.
- Troost, Troest, znw. vr. I. 60, 268, *troost, vertroosting.*
- Troostelijk, Troostelic, bnw. III. 123, 13, *vertroostend, bemoedigend.*
- Troosten, Troesten, ww. I. 33, 100; 60, 267, *troosten, vertroosten, troost geven*; I. 21, 227; II. 100, 232, *bemoedigen*; II. 91, 180, *vertrouwen inboezemen, bemoedigen*; II. 16, 158, *aanraden.* Hem troosten, met den tweeden naamva¹, I. 140, 133, *zich bekommeren om.* Zie ook *Mnl. Wdb.* II. 1755, vg. en Dr. Franck op *Alex.* 421. In III. 120, 9 leze men met het HS. *Rooft mi.* Dan zijn ook de eerste letters der verzen van de coupletten gelijk.
- Trooster, znw. m. I. 123, 509; III. 175, 593, *trooster, bemoediger, helper.*
- Troostsamich, Troestsamich, bnw. III. 103, 48, *vertroostend.*

Trout, bnw. III. 124, 19, *lief*. Vergel. Hd. *traut* en zie Truut. Vergel. ook *Mnl. Wdb.* II. 447.

Troutzaert, bnw. III. 124, 30, *lief*.

Trouwe, Truwe, bnw. III. 93, 266; 96, 83; 102, 44, *trouw*, *getrouw*.

Trouwe, Trauwe, Truwe, znw. vr. II. 90, 118; 95, 61; 168, 57; 178, 29, 39, 51, 54; 181, 152, 155; III. 5, 144; 12, 134, 146; 17, 320, 324; 33, 66; 36, 195; 45, 568; 69, 57; 95, 48; 101, 279, 280; 115, 4; 120, 1, 16; 141, 26, 27; 142, 2; 159, 96; 185, 906; 188, 999, *trouw*, *getrouwheid*. — I. 46, 297, 48, 358; II. 162, 64, *woord van eer*; — Bitrouwen, II. 160, 95; Bi miere trouwen, I. 142, 225, *op mijn woord van eer*; In goeder trouwen, I. 126, 5; In goeden trouwen, III. 87, 12; In rechter trouwen, III. 157, 5; 161, 140; 179, 722, *voorwaar*, *voorzeker*, *inderdaad*; Met trouwe, I. 115, 192; Met trouwen, II. 68, 284; 135, 263; III. 124, 21; Met goeder trouwe, I. 129, 128; III. 149, 2, *voorzeker*, *inderdaad*, *voorwaar*. Op trouwe, II. 134, 193, *op mijn woord van eer*; Te minen trouwen, I. 132, 236, *voorzeker*, *voorwaar*; Trouwen, III. 90, 132; 93, 253; 139, 21, *voorwaar*, *in waarheid*; Entrouwen, III. 59, 496, *in trouwe*, *inderdaad*, *waarlijk*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 674 en 632. Trouwe geven, II. 185, 146, *trouwbeloofte geven*. Vgl. *Mor. Gloss.* en *Rein.* (Martin), *Gloss.*

Trouwen, Truwen, III. 54, 285; 172, 520, *met iemand in het huwelijk treden*, *iemand ten huwelijk nemen*.

Tru, bnw. III. 103, 63, *trouw*, *getrouw*.

Trueren, Truren, ww. III. 12, 138; 62, 1; 100, 226; 121, 8, 14; 125, 11; 126, 20; 134, 18; 155, 2, 26, *treuren*.

Truerlijk, Truerlic, bnw. III. 100, 256, *treurig*, *bedroefd*.

Truffe, znw. vr. II. 49, 28, *beuzeling*. Eng. *trifle* (in diminutiefvorm). Zie Diez, *Etym. Wtb.* 3e Ausg., 432 fgg. en *Segh. Gloss.*

Trumpen. Zie Trompen.

Truren. Zie Trueren.

Truut, bnw. III. 97, 120, *trouw*, *lief*. Mhd. *trüt*.

- Truut, znw. III. 124, 12, *geliefde*. Zie Benecke. *Mhd. Wtb.* III. 111.
- Truwant, znw. m. 176, 404; III. 107, 61, *bedelaar, landlooper, vagebond*; Fr. *truand*, Eng. *truant*. Zie Diez, *Etym. Wb.* I, 3e Ausg., 431 fg. en *Segh.* Gloss.
- Truwe. Zie Trouwe.
- Truwelije, bijw. III. 101, 278, *trouw, getrouwelijk*.
- Truwen. Zie Trouwen.
- Tsaertroyer. Zie Chartroys.
- Tsamen. Zie Tesamen.
- Tsegen, voorz. III. 33, 79, *tegen*.
- Tsins. In III. 37, 224 vindt men: *behouden tsins* (var.: *sijns*). Hier is de vorm *tsins, tsijns, of sijns*, de tweede naamval van hi. De uitdrukking beteekent: *ondanks zich zelven, met tegenzin*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1502, en vergelijk I. 757 en 758.
- Tsoheime, bijw. III. 145, 45, 49, *tehuis, thuis*. Zie Dr. G. Kalff, *Het Lied in de Middeleeuwen*, 78, 80.
- Tsompnen in II. 110, 73 is eene drukfout. Zie II. 224. Dr. M. de Vries heeft in *Taal- en Letterbode*, IV, 67 voorgesteld te lezen *strompen, d. i. draven*. Verder wil hij in vs. 74 voor *Des lezen Tes*; doch die verandering is onnoodig (zie *Mnl. Wdb.* II. 135 vg.).
- Tuyn. Zie Tuun.
- Tumelen, ww. II. 113, 212; 123, 594; 152, 69, *tumelen, vallen*.
- Tumen, ww. I. 138, 60, *tumelen, vallen*. Zie *Lorr.* Gloss.
- Turelureleruut, III. 130, 44.
- Tusscen, Tuscen (in III. 113, 95; 192, 102), voorz. I. 2, 19; 28, 102; 157, 142; 174, 325; II. 70, 6; 73, 102, 114; 74, 170; 133, 162; 160, 82; III. 5, 147, 162; enz., *tusschen*; III. 24, 50; 41, 391, *met*. In III. 67, 2 vindt men den vorm *Twisken*, zie *Hild.* Gloss.
- Tusscen, voorz. Zie Tuscen.
- Tuun, Tuyn, znw. m. III. 92, 238, *omheining*. De uitdrukking *den tuin bemuren* beteekent dus *het verlangde voorwerp in zijne macht krijgen*. Vergel. *Hild.* 93, 65.
- Tuunstaec, znw. m. III. 111, 41, *tuinstaak*.
- Tuusschen, ww. II. 90, 125, *dobbelen*. Kil. *Tuyschen*, ludere alea.

Tuwaren. Zie Twaren.

Twaelf, telw. I. 39, 28; 40, 54, 63; 42, 140; 50, 113; 102, 508, 511; II. 32, 95; 113, 222; III. 144, 15, *twalf*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 490.

Twaelfhondert, telw. I. 39, 7, *twaaifhonderd*.

Twalefste, telw. II. 91, 149, *twaaifde*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 496.

Twaren, Tuwaren, Tewaren, Tewaeren, bijw. I. 108, 718; 130, 157; 140, 116; 145, 344; 157, 140, 144, 8; 161, 170; II. 18, 221; 32, 80; 34, 28; 66, 193; 155, 70; 160, 91; 166, 1; 208, 84; III. 36, 182; 51, 152, 164; 52, 198; 54, 269, enz., *in waarheid*, *voorwaar*. Zie Kluge's *Etym. Wtb.* op *Zwar*; en *Mnl. Wdb.* II. 203.

Twee, Twe, Twie, telw. (gen. *tweër*, *twier*, dativus *tween*), I. 104, 574; 110, 6; 113, 11; 117, 267; II. 7, 184; 23, 4; 32, 112; 34, 21; 44, 59; 45, 100; 66, 207, 208; 72, 60; 78, 68; III. 1; 2; 2, 39; 5, 151; 9, 7; 13, 163; 15, 273; 16, 283, enz. — *Sitwee*, III. 133, 41, *zij beiden*; *Witwee*, III. 133, 1, *wij beiden*. Hem, Hen *tween*, 3de naamval van *sitwee*, I. 123, 520; 113, 11; 160, 122; II. 154, 45; III. 24, 50. *Twee de meeste baroene*, III. 29, 7, *twee der machtigste, voornaamste baronnen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 526; Grimm, *Gramm.* 4, 417; Dr. Stoett, *Syntaxis* § 252, 246. Met *tween*, II. 113, 213, *twee te gelijk, bij tweeën*.

Tweewerf, telw. II. 45, 117, *tweemaal*.

Twent. Zie Twint.

Twi, bijw. I. 102, 497; II. 102, 49; 105, 193; 106, 202, *waarom*. Zie *Stroph. Ged.* Gloss.

Twi, Twy, znw. m., *twist*. Sonder *twi*, III. 64, 60, *zonder twist, zonder tweedracht*. Zie *Hild.* Gloss.

Twien, ww. III. 85, 364, *twisten*. Zie *Hild.* Gloss.

Twifel. Zie Twivel.

Twifelen. Zie Twivelen.

Twint, Twent, znw. onz., *kleinigheid*. Niet een (en) *twint*, II. 19, 263; 55, 240; 179, 80, *volstrekt niet, hoegenaamd niet*. Zie Dr. de Jager, *Latere Versch.* 148 vg. — In II. 180, 117 is *twint* gelijk aan *weinig*. Zie over die plaats *Mnl. Wdb.* II. 94. — In II. 219

wordt voorgesteld in II. 19, 263 *niet* in *meer* te veranderen. Die verandering is niet noodig. In het Mnl. komt *dan* ook na eenen positief voor. Zie Dr. Franck op *Alex.* bl. 420; *Mnl. Wdb.* II. 51 vg.; en Dr. Stoett, *Synt.* § 122.

T w i n t i c h, telw. III. 17, 6; 146, 78; 157, 27, *twintig*. In I. 71, 350; II. 32, 89; 34, 24, 28; 112, 161; 116, 330; 152, 50 is het woord in cijfers geschreven. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 10. $\sphericalangle$

T w i v e l, **T w i f e l**, znw. m. I. 175, 344; II. 3, 38, 53; 202, 452; III. 4, 127, 133; 7, 234; 73, 92, *twijfel*.

T w i v e l e n, **T w i f e l e n**, ww. met den 2den naamval, intrans. en onpers. A. intrans. I. 138, 56; 180, 560; II. 208, 97. — B. onpers. II. 179, 80; III. 10, 71, *twijfelen*. Zie Dr. Stoett, *Syntaxis* § 15(1); 390.

T z a e n. Zie **S a e n**.

U.

U, pers. vnw. van den 2den pers., 3de en 4de naamv. meerv., ook tegen één persoon gezegd, passim o. a. I. 5, 137; 7, 22, 26; 14, 295, 311; 17, 44, 50, enz.; I. 4, 100; 5, 124, 138; 17, 49; 18, 98 enz., *u*. Hiernaast komt ook *ju*, *jou*, en in den 2den naamv. *ju wer*, *jou wer* voor. Men vindt *ju* o. a. in I, 111, 45; 112, 69, 85; 113, 112; 121, 418, enz.; *jou* in I, 113, 108; 121, 422; 124, 543; *ju wer* in I, 115, 175. Zie Dr. Franck, *Mnl. Gramm.* § 215 en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst* § 333.

U, bezitt. vnw. van den 2den pers., ook voor een enkelv. gebruikt, passim o. a. in I. 5, 140; 145; 3, 78; enz., *uw*, *uwe*; **U r e**, 3de naamv., vrouw. enkv. vindt men III. 46, 584; **U w e r**, 2de naamv. meerv. mann. vindt men in I. 18, 96; **U w e n**, 3de naamv. enkv. onz., in I. 4, 82; **U w e n**, 3de naamv. vrouw. meerv., in I. 12, 234. Hiernaast komen ook voor *ju* in I. 117, 280; *jou we* in I. 119, 338; *ju wen*, I. 118, 299. Zie Dr. v. Helten, *Mnl. Spraakkunst* § 342 en verg. *Stroph. Ged.* Gloss. op *ju*.

U d e w a e r t, **U d e w a r d**. Zie **U t w a e r t**.

U e r e. Zie **U r e**.

U p. Zie **O p**, ook voor de samenstellingen.

U p p e n, ww. III. 104, 113. Men zie de aantekening in

- III. 210, waaruit blijkt dat in den tekst eppen had moeten staan. Dr. Verdam voegt in *Mnl. Wdb.* II. 677 bij *eppen* het volgende: „Het woord is tot heden onverklaard en misschien bedorven, doch de bet. moet zijn *achten, houden voor, rekenen, beschouwen*. De var. heeft *uppe*, dat van *uppen* komen kan, afgeleid van *up* of *op*. *Uppen* zou dan de beteekenis kunnen hebben van *opperen; te berde brengen*. Doch het is niet zeker, dat van *op* een ww. gevormd is; ons *opperen* komt van *opper*. Evenwel ook *uiten* en *innen* (van *uit* en *in*) bestaan.”
- Upten, samenstelling van Up en den, I. 6, 178; 10, 125; 12, 212, *op den*.
- Ure, Uere, znw. vr. I. 144, 276; II. 162, 67; III. 15, 264; 37, 255; 154, 40; 162, 172; 167, 331, *uur*. I. 102, 517; 115, 201; 117, 255; 118, 304; 119, 352; 143, 259; II. 62, 19; 69, 313; 85, 66; 106, 208; 114, 225; 118, 409; 123, 616; 159, 63; III. 15, 237; 36, 198; 37, 254; 41, 415; 95, 35; 108, 84; 112, 63; 143, 3; 155, 28; 160, 110, *uur, tijd*. Het verkleinw. Uertje treft men aan in III. 137, 15. Bi uren, III. 55, 317, *bij tijd en wijle, nu en dan*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1232; Ter goeder uren, III. 55, 317, *welaan!* Zie vooral *Mnl. Wdb.* II. 2041.
- Ute. Zie Uut, ook voor de samenstellingen.
- Uten, ww. II. 204, 41, *uiten, zeggen*.
- Uten. Zie Uut.
- Uterlike, bijw. III. 9, 28, *met uitwendige pracht, prachtig*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Utermaten, bijw. I. 8, 67; 9, 97; 83, 362; 95, 226; 130, 167; 133, 287; 136, 402; 167, 22; 168, 61; II. 36, 102; enz., *uitermate, buitengemeen, zeer*. Utermaten sere vindt men in I. 41, 114; 51, 170; 135, 377; 138, 63; II. 69; 329; 122, 570; 154, 32; III. 50, 136; 186, 947; en Sere utermaten in I. 141, 178; 145, 323; III. 50, 115. Utermaten wel (wale) wordt gevonden in I. 119, 342; 150, 22; 152, 112; II. 122, 562. Volgens *Tijdschrift* VIII. 196, moet in III. 52, 199 gelezen worden utermaten wel.
- Uterst, bnw. I. 125, 578, *uiterste, verste, buitenste*. — De uterste zinne, II. 67, 241, *de uitwendige zintuigen*. Zie hier II. 221. — Tuterste coude,

II. 87, 185, *de van buiten aandebrachte koude*. Zie *Heim. d. Heim.*, bl. 406.

U tien. Zie U ut.

U ut, U te (o. a. I. 111, 46; II. 25, 83; 75, 186; 125, 694; 131, 102); U t (I. 93, 123), voorz. met den 3den of 4den naamv. I. 114, 152; 117, 284; 145, 316, 320; II. 7, 217; 9, 286; 14, 52; 24, 52; 41, 207; 72, 79; 89, 83; 91, 176; 112, 149; III. 16, 289, 290, 303; 52, 217; 73, 113; 79, 101; 97, 98; 110, 167; 169, 402; 171, 483, *uit*. U ten (uut den) vindt men o. a. in I. 5, 117; 120, 402; 124, 553; 140, 125; 162, 204; 170, 144; 171, 172; 183, 20; II. 11, 347; 42, 218, enz. U uten (uut den) vindt men in III. 100, 229; U ter (uut der) vindt men o. a. in I. 120, 369; 121, 410; 131, 208; 135, 384; 165, 305; 177, 415; III. 18, 37; enz. U uter (uut der) vindt men in III. 103, 54; U tien (uut dien) vindt men in I. 184, 72. — U ten kere (keere) gaen. Zie Keer. — U ten spele gaen. Zie Spel. — U ten spotte gaen. Zie Spot.

U ut, bijw. II. 89, 78; 141, 127; 149, 64, *uit*. II. 188, 271, *naar buiten*; A l u ut, II. 172, 14, *geheel en al*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 324: A l v i i i d a g e u u t, II. 149, 51, *acht volle dagen*.

U ut ende uut, bijw. I. 41, 89, *geheel en al*. Zie *Torec*, Gloss.

U ut blasen, ww. III. 137, 11, *uitblazen*.

U ut breken, U te breken, ww. I. 20, 173, *uitspringen, te voorschijn komen*; II. 47, 184, *er uit breken, losgaan*.

U ut brecken. Zie U ut trecken.

U ut brengen, ww. I. 121, 436, *naar iemand toebrengen, wegvoeren*.

U ut doen, ww. I. 128, 83, *uitdoen* (van eene wapenrusting); II. 41, 185, *uittrekken*; II. 160, 85, *laten gaan, loslaten, uit de gevangenis ontslaan*.

U ut drinken, ww. I. 72, 380, 384, *uitdrinken, leegdrinken*.

U ut gaen, ww. III. 90, 136, *afloopen, uit zijn*. Voor *Te galgen uutgaen*, in III. 190, 39, zie men hier III. 215.

U ut gang, znw. m. II. 44, 85, *het naar buiten gaan, uit den korf gaan*.

- Uutgelesen, Utegelesen, bnw. I. 30, 4; II. 150, 84, *uitstekend, uitmuntend, onder de eersten behoorend*.
 Uutgeven, ww. II. 51, 108; 197, 277, *voorbrennen, opleveren*; 172, 20, *geven*; 206, 91, *mededeelen, verkondigen*.
 Uuthangen, ww. I. 150, 8, 35, *withangen*.
 Uutheffen, ww. I. 64, 71, *ergens wutheffen*.
 Uutjagen, ww. III. 54, 278, *uitjagen, dwingen te gaan*.
 Uutcomen, Uutcomen (in I. 76, 64; 94, 178), ww. I. 9, 103; 76, 64; 165, 315; II. 143, 226, *er uit komen, naar buiten komen*; I. 135, 356, *uittrekken, opweggaan*; I. 94, 178, *zich verspreiden* (van een gerucht); II. 54, 200, *uitkomen, ontspruiten*; III. 61, 546, *er uitkomen, te voorschijn komen*.
 Uutleden, ww. I. 124, 565, *uitleiden, uitgeleiden*.
 Uutleggen, Uteleggen, ww. II. 88, 55, *uitgeven, besteden, te koste leggen*.
 Uutrecken, Uterecken, ww. III. 111, 33, *uitrekken*.
 Uutriden, Uteriden, ww. I. 139, 83; 141, 167; 143, 268; II. 73, 119, *uitrijden* (ten strijde).
 Uutsceren, ww. II. 150, 75, *uitkiezen, uitlezen, afzonderen*. Vgl. Hd. *ausscheren* en Grimm. *Wtb.* I. 948.
 Uutscinen, Utescinen, ww. III. 118, 4, *te voorschijn komen, ontspruiten*.
 Uutsenden, ww. I. 146, 382; II. 194, 124, *uitzenden*.
 Uutsetten, ww. *uitstellen*. Uutsetten in vorsten, II. 201, 424, *op de lange baan schuiven*.
 Uutsien, Utesien, ww. I. 32, 74, *uitzien, uitkijken, naar buiten zien*; II. 16, 142, *met verlangen naar iets uitzien, op iets wachten*.
 Uutsniden, Utesniden, ww. I. 41, 81, *uitsnijden*.
 Uutspreken, ww. III. 156, 46, *uitspreken, zeggen*.
 Uutspringen, Utspringen, ww. I. 172, 245, *ergens uitspringen, met een sprong te voorschijn komen*; III. 113, 115, *vooruit springen* (van een gespannen boog, die losgelaten wordt).
 Uutspuwen, ww. II. 53, 120, *uitspuwen*.
 Uutsteken, Utesteken, ww. I. 40, 75; II. 75, 183; 155, 72, *uitsteken*; II. 44, 84, *er uitjagen, wegjagen*.
 Uuttien, ww. I. 35, 207; II. 79, 27; III. 103, 71,

- uittrekken*. — Hem uuttien, II. 84, 52, *zich ver-
toonen*.
- Uttrecken, ww. II. 102, 60, *uittrekken*, *met ge-
weld uitrukken*. Doch vermoedelijk moet met Van Wijn
uitgebreect worden gelezen, van *uutbrecken*, *met
geweld uitbreken*. Zie Dr. de Vries' opmerkingen in
Taalkundige Bijdr. II. 71. — Uttrecken, II. 188,
266, *overbrengen*, *vertalen*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Utvaren, Utevaren, ww. I. 138, 57; 140, 115,
138; 146, 352, 368, *ten strijde trekken*, *uittrekken*. II.
45, 103, *wegvliegen*, *uitvliegen*. II. 140, 90, *uitgaan*,
op jacht gaan.
- Uutvercoren, bnw. I. 150, 10, *uitverkoren*, *uitste-
kend*, *voortreffelijk*.
- Uutvertien, ww. (3 pers. enk. teg. tijd ind. vertiet
uut of vertyet uut; verl. tijd enk. vertoech
uut of vertooch uut; verl. tijd mv. vertogen
uut; deelw. uutvertogen), II. 150, 1, *uittrekken*,
oprukken.
- Uutvliegen, Utevliegen, ww. II. 45, 101, 120,
122, *uitvliegen*.
- Uutwaert, bijw. III. 59, 475, *naar buiten*. In I. 106,
638 vindt men den vorm Udeward, en in III. 14,
232 Udewaert. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Uutwerpen, Uytwerpen, ww. I. 65, 122, 135,
uitspuwen. II. 112, 145, *uitwerpen*, *naar buiten werpen*.
- Uutwieden, ww. II. 198, 297, *uitzoeken*, *uitschiften*.

V.

- Vachte, znw. vr. II. 196, 222, *vacht*, *vel*.
- Vadem, znw. m. III. 146, 78, *vadem*.
- Vader, znw. m. I. 26, 18, 29; 28, 83; 29, 130; 31,
39; 50, 118; 67, 185; 104, 595; 113, 116; 116, 223; enz.,
vader; I. 150, 46, *mannetje* (van dieren); II. 184, 119,
vader, *voorganger*, *de eerste*, *de oudste*; I. 156, 124;
II. 187, 237; III. 106, 31; 139, 34, *vader* (voor perso-
nen, voor wie men groote achting heeft); II. 49, 1;
III. 74, 154; 182, 815; 188, 1005, *Vader* (van God ge-
zegd). In I. 35, 201; 111, 46; 150, 24; III. 155, 1;
156, 37; 181, 778 vindt men den genitief *vader*; in
III. 74, 154; 182, 14; 185, 38, 40; enz. den genitief

vaders. — In I. 116, 240 is der aventuren vader een eere naam van Walewein (zie hier Aventure). Zoo wordt bij Stoke, IV. 270 Jan I van Brabant der eren vader genoemd. — Vader van hemelrike, zie Hemelrike.

Vaec. Zie Vake.

Vael. Zie Vale.

Vaeliant. Zie Valiant.

Vaen, znw. m. II. 76, 9, *vaan, vaandel*.

Vaen, Vangen, ww. (verl. tijd vinc; deelw. gevaen, gevangen; geb. wijs enk. vanc en va), I. 7, 41; 9, 116; 10, 127, 151; 24, 314; 134, 333; 164, 255; 167, 39; II. 14, 53; 47, 188; enz., *vangen, vatten, grijpen, pakken, aanvatten*; I. 18, 74, 83; 31, 48; 38, 2; 40, 65, 72; 41, 85; 42, 151, 155; 44, 201; 119, 337; enz., *vatten, gevangen nemen*. Ten swaerde vaen, I. 23, 288; 45, 253; II. 120, 464, 501; 121, 533; 124, 636; III. 60, 511, *het zwaard grijpen* (vergel. ten spere vaen in II. 127, 742; in III. 60, 511 is *ter swerde* eene drukfout voor *ten swerde*, zie hier III. 209). Met iet gevaen sijn, I. 129, 122, *door iets aangetast, aangegrepen zijn*. Gevangen als znw. vindt men in II. 128, 791; 141, 153; 148, 16; 160, 88; III. 146, 63; 148, 130, 151.

Vaendragere, znw. m. II. 61, 7, *vaandrager*.

Vaer, znw. m. I. 11, 199; 58, 210; 111, 24; 117, 264; 118, 320; 124, 560; 185, 101; II. 109, 34; III. 7, 241; 19, 78; 119, 30, *vrees*. Vandaar ons *vervaard*.

Vaerde. Zie Vaert.

Vaerdelike, Vaerdelic, Verdelijke, bijw. I. 177, 428; 178, 459, *haastig, schielijk, ijlings*. Zie hier I. 196.

Vaerdich, Verdich, bnw. II. 84, 39; 86, 128, *vlug, licht en gemakkelijk van beweging*. Zie *Heim. d. H.*, bl. 361 vg.

Vaerinc. Zie Varinge.

Vaert, Vart, Vard, Verd, znw. vr. I 27, 42; 103, 527; 158, 16; II. 6, 170; 8, 257; 10, 306; 140, 119; 145, 304; 169, 10; III. 38, 282; 44, 519; 130, 50; 147, 128, *reis, tocht*; I. 142, 196; II. 110, 66; 131, 84; 157, 81; 162, 74, *tocht, krijgstoelt*; I. 13, 270, *weg*; I. 106, 637; 126, 9, *vaart, snelheid, spoed*.

Voor II. 16, 131, 132 zie men Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 31. — Ter vaert, I. 23, 292, 300; 24, 314; 48, 49; 70, 333; 72, 413; 116, 231; 129, 113; II. 114, 245; 115, 283, 299; enz., *dadelijk, terstond*. Men vindt Ter vaerde in II. 190, 323. Met dezelfde beteekenis vindt men metter vaert in I. 43, 193; 56, 103; 60, 275; 64, 71; 65, 131; 117, 257; II. 16, 132; 103, 98; 104, 146; 140, 114; enz. Siere vaerde (varde, verde) gaen, varen, lopen, voeren, vlien, enz., I. 31, 35; 45, 261; 96, 242; 97, 309; 104, 568; 125, 588; II. 143, 240; III. 19, 93; 21, 151, *zijns weegs gaan, loopen*, enz.; vergel. Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 345. Sine vaert bereiden, gereiden, zie Bereiden en Gereiden. Die vaert bestaen, zie Bestaen. Op ene andere vart sijn, III. 167, 336, *eenen anderen weg opgaan*.

Vaesche. Zie Faesche.

Vake, Vaec, znw. vr. III. 99, 179; 170, 424, *vaak, slaap*.

Vaken, ww. onpersoonl. met den derden naamval. Mi vaect, I. 131, 213; 185, 104, *ik ben door den slaap bevangen, ik ben vakerig*.

Vakrech. Zie Vakrich.

Vakrecht, bnw. III. 19, 87, *slaperig*.

Vakrich, Vakrech, bnw. I. 117, 422, *slaperig*. Zie hier, I. 196.

Val, znw. m. II. 135, 265; III. 70, 108, 112, 116, *val, het vallen*. In II. 5, 137 leze men vallen. Zie Dr. Bergsma. *Brand. Tekst.* bl. 92. Enen val geven, I. 12, 213, *vallen*.

Valdore, znw. vr. I. 11, 191, 195, 198, *valdeur*.

Vale, bnw. *vaal, dof*. Mennen (Minnen) met valen, II. 99, 222, *met vale paarden mennen, op slinksche wegen gaan, van den rechten weg afdwalen*. Dr. Verwijs handelde uitvoerig over deze uitdrukking in *Taalgids*, IV, 121 vgg., en gaf later achter den eersten druk dezer *Woordenlijst* een overzicht van het in den *Taalgids* geschrevene, terwijl hij de bewijspplaatsen uit de toen nog onuitgegeven werken van Hildegaersberch ook daar mededeelde. Nu thans de gedichten van Hildegaersberch zijn uitgegeven (met

eene verklarende woordenlijst), is het niet noodig de aantekening van Dr. Verwijs achter den eersten druk der *Woordenlijst* hier over te drukken. Dit zij medege- deeld in verband met de aanwijzing hier in II. 224.

Valeie, Valeye, znw. vr. III. 50, 120, *vallei*, *dal*.

Valiant, Vaeliant, bnw. III. 29, 34, *dapper*.

Valke, znw. m. I. 126, 21; II. 106, 223, *valk*.

Vallen, ww. (verl. tijd viel, vel, deelw. geval- len), I. 12, 218; 22, 229; 25, 347; 32, 79; 49, 69; 50, 115; 64, 73; 75, 39, 43; 95, 238; enz., *vallen*; I. 55, 87; III. 14, 210, *vervallen*; II. 104, 144, *open- vallen*; II. 134, 214, *uitvallen*; I. 168, 63; II. 13, 20, 30; 16, 146; III. 40, 348, 351; 57, 419; 98, 171, *komen*; II. 184, 94; 197, 240; III. 85, 364; 89, 119; 92, 207; 104, 97; 148, 137, *gebeuren*, *geschieden*; II. 167, 32; III. 99, 196, 200; 106, 8; 189, 15, *vallen*, *worden*, *zijn* (vergel. Dr. Moltzer op *Lipp.* 15). — Aen enen vallen, II. 73, 98, *iemand bijvallen*, *als vriend of bondgenoot tot iemand komen*, *iemand's zijde of partij kiezen* (zie *Mnl. Wdb.* I. 176 vg.). Van accorde vallen, zie *Accort.* — Zie *Lsp.* Gloss.; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 9, 46, 247.

Valsc, Valsch, bnw. I. 42, 127; II. 51, 87; 81, 27; 131, 127, 134; 156, 62; 197, 258; 198, 280; III. 108, 79; 155, 16, *valsch*, *bedriegelijk*; II. 20, 316, 339; 183, 61; 184, 122; 199, 320, *onwaar*, *onjuist*, *ongegrond*; I. 122, 470, *gemeen*, *laag*; II. 196, 218, *onecht*.

Valscheit, Valschede, znw. vr. I. 174, 301, *valscheit*, *bedrog*. III. 41, 390, *eene valsche daad*, *gemeene bedriegerij*.

Valscelike, Valschelike, bijw. II. 58, 368; 65, 162, *valschelijk*, *op eene bedriegelijke wijze*.

Valschen, ww. II. 197, 260, *vervalschen*.

Van, voorz. I. 2, 2, 11, 20, 40; 4, 91, 103; 6, 172; 8, 53; 9, 86; 10, 160; 11, 197; enz., *van*, *uit*; I. 146, 361, *van*, *wegens*; I. 149, 5; II. 47, 190, *door*; I. 4, 95; *voor*; I. 2, 29; 3, 45; 5, 155; 155, 72; II. 172, 5; III. 194, 160, *over*. Van boven, Van bovenen, zie *Boven*; en voeg er bij II. 205, 52; 207, 30. Van daen, III. 95, 29, *van daar*; zie *Danen*. — Van huus, zie *Huus*. Van outs, II. 152, 55, *vanouds*, *oudergewoonte*.

VERWIJS DI. IV.

53

- Vanden, ww. *zoeken*, doch veelvuldig in de gebiedende wijs gebezigd bij een werkwoord in de onbepaalde wijs, omschrijving van dat werkwoord in de gebiedende wijs, in den zin van *willen*, of gelijk wij *gaan* gebruiken. Zoo hier in I. 7, 25; II. 107, 237, 240. Zie *Segh. Gloss.*; *Stroph. Ged. Gloss.*; en Dr. Stoett, *Synt.* § 510.
- Vaneen, bijw. III. 113, 107, *van elkander*, *uiteen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 531.
- Vangen. Zie Vaen, ww.
- Vancnisse, Vangenesse, znw. vr. I. 113, 124; 122, 453, *gevangenschap*; II. 142, 198, *gevangenneming*. Vgl. *Mnl. Wdb.* II. 1786.
- Vard. Zie Vaert.
- Varen, Veren (in III. 46, 587), ww. (verl. tijd voer; deelw. gevaren), I. 2, 3; 11, 181; 12, 201; 16, 2, 5; 17, 65; 18, 77; 19, 115; 26, 28; 27, 37, 40; enz., *gaan*, *trekken*, *varen*; I. 67, 210; II. 142, 203; III. 69, 67; 90, 131; 166, 316, *te werk gaan*, *handelen*; I. 174, 319; II. 140, 107; III. 119, 32; 173, 533, *zich bevinden*, *varen*. Varen met een ander ww. in de onbep. wijs verbonden vindt men in I. 16, 21; 38, 2; 40, 49; 43, 174; 51, 154; 130, 158; 167, 26; II. 106, 222; 109, 29; 115, 274; enz. Laten varen, I. 26, 23; 29, 132; 157, 143; III. 11, 82, *laten varen*, *laten loopen*. Varen wordt met een adverb. acc. verbonden in III. 50, 118 (zie III. 53, 263); zoo ook Sinen wech varen in I. 59, 236; 105, 602. Siere straten varen, zie Strate. De uitdrukking hoe dat vaert in II. 181, 148; 189, 309; 211, 207, *hoe het ook ga*, is niet veel meer dan eene bevestigingsformule. — Voor veren (verne) in III. 46, 587 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 255 vg.
- Varinge, Varinc, Vaerinc, bijw. I. 44, 220; II. 19, 274; 201, 437, *snel*, *spoedig*, *terstond*. Zie Clignett, *Bijdr.* bl. 61; *Heim. d. H.* bl. 362; en *Natuurk.* bl. 357.
- Vart. Zie Vaert.
- Varuwe, znw. vr. III. 40, 371, *kleur*.
- Varuwen, ww. I. 72, 378, *kleuren*.
- Varwe. Zie Verwe.
- Vast, Vaste, bnw. I. 120, 399; 124, 568; 164, 263; II. 26, 96; 35, 59; 53, 169; 110, 91; 111, 125; 112,

150, 177; 206, 20; 210, 150, *sterk, stevig, vast*; I. 126, 15; II. 110, 76, 88; 115, 289, *sterk, vast, moeilijk in te nemen* (zie Dr. Te Winkel, *Het Kasteel*, 10); I. 3, 59, *vast, veilig, wel bewaard*; II. 20, 289; 150, 90, *vast, stellig*; I. 105, 614; II. 22, 367; III. 97, 134, *vast, standvastig, omvrikbaar*.

Vast, bijw. Zie Vaste, bijw.

Vaste, Vast, bijw. I. 23, 281; II. 63, 57; 69, 301; 111, 136; 113, 214; 119, 431; 125, 696; 136, 300; 148, 19; 168, 53; enz., *hard, met kracht*; I. 18, 106; 43, 178; 125, 583; 129, 117; II. 128, 785; III. 44, 520; 47, 6, *snel, spoedig*; II. 49, 8; 53, 174, 175; 101, 38; 110, 87; 128, 792; 135, 248; III. 94, 288; 107, 35, 41; 112, 72; enz., *vast, niet los*; I. 35, 205; 52, 196; 157, 150; 178, 465; III. 44, 525; 48, 61, *vast, diep*. Vaste binden, II. 39, 112; III. 112, 74; 114, 125, *vastbinden*. Vaste houden, II. 22, 366, *vasthouden*.

Vaste, bnw. Zie Vast, bnw.

Vasten, ww. I. 13, 257; 163, 234; II. 37, 46; 63, 66; 146, 328, *vasten*.

Vat, znw. onz. I. 164, 280; III. 85, 360, *vat*. Dat heilige vat, I. 99, 380; 100, 408; 101, 451, 480; 105, 627, *de Graal* (zie *Mnl. Wdb.* II. 2092); II. 184, 72, *kop, beker, nap*; II. 60, 431; III. 141, 32; 154, 3, *lichaam*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Stroph. Ged. Gloss.*

Vechten, Vichten (in II. 11, 352), ww. I. 23, 307; 24, 228; 120, 398; 123, 503, 520; 148, 37, 45, 47; II. 75, 194; 76, 4; enz., *strijden, vechten*. Den camp vechten, Enen camp vechten, I. 19, 130; 24, 325, 46, 300; II. 106; 212; 154, 44, *strijden, vechten*. Den sege vechten, I. 147, 23, *de overwinning behalen*.

Vedel, znw. vr. I. 153, 129; II. 149, 53, *viool*.

Vedere, Veder, znw. vr. I. 2, 10; II. 39, 99; 41, 180, 184, 187, 193, 196; 44, 51, 60, *veer, veder*.

Vederspel, znw. onz. Varen met vederspele, II. 140, 90, *met vogels op de jacht gaan*. Vederspel duidt de jachtvogels, valken, sperwers enz. zelf aan. Zie Dr. Jonckbloets *Spec.* 120 vg.; Benecke, *Mhd. Wtb.* II. 2, 503.

Vee, znw. onz. II. 165, 64, *een stuk vee*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 533.

- Veede, Veete (in III. 13, 177; 16, 301; 30, 42),
 znw. vr. I. 30, 12, *twist*, *veete*, *haat*, *vijandschap*. Zie
Taal- en Lettb. I. 64.
- Veel. Zie Vele.
- Veenster. Zie Venster.
- Veer, bijw. Zie Verre.
- Veertien, telw. I. 80, 242; II. 162, 71, *veertien*.
- Veertiende, Vertiende, rangtelw. II. 91, 163, *veertiende*.
- Veertich, telw. II. 32, 84; 34, 30; 129, 18; *veertig*.
- Veete. Zie Veede.
- Veil, bijw. Zie Vele.
- Veinoot, Veynoet, znw. m. III. 12, 121, *makker*,
kameraad. Zie Dr. de Jagers, Archief II. bl. 303, en
Segh. Gloss.
- Veinsen, ww. I. 146, 365; II. 186, 174, *uitdenken*.
- Veinster. Zie Venster.
- Vel, znw. onz. I. 185, 129; II. 35, 61, 73; III. 190,
 62, *vel*, *huid*. Een vileinich vel, III. 137, 10,
een kwaadaardig wijf.
- Vele, Veel, Veil (III. 121, 25), onbep. telw. en
 bijw. — A. telw., dikwijls gevolgd door een 2^{den} naamval
 (o. a. I. 85, 445; 158, 49; 172, 212; 183, 46; 185,
 118; II. 2, 17; 5, 128; 7, 214; 24, 39, 40; 59, 384;
 77, 28; 98, 187; enz.) I. 119, 367; 144, 283; 150, 25;
 160, 114; 186, 153; II. 17, 184; 55, 256; 83, 79;
 113, 207; 116, 305; 121, 503, 536; 144, 273; 164, 5;
 III. 14, 221; 94, 295; enz. enz., *veel*. — B. bijw. I.
 85, 451; 101, 450; 113, 128; 114, 166; 148, 35; II.
 10, 311; 38, 55; 44, 86; 45, 88; 70, 355; 81, 29;
 122, 564; 149, 45; 165, 39; III. 2, 45; 24, 42; 89,
 112; enz. enz., *veel*, *zeer*, *dikwijls*. Vooral voor een
 comparatief zooals in I. 58, 180; 152, 116; 173, 254,
 274; II. 16, 151; 18, 229; 22, 381; 113, 186; 158,
 23; 177, 29; 180, 127, enz. Ook voor adjectieven en
 adverba wordt veel gebezigd als bijw. in den zin van
zeer, zie Saen en I. 149, 88; II. 7, 218; 17, 202;
 25, 80, 90; enz. Zie Dr. Verdams uitgave van *Theoph.*
 bl. 136. Vele te gevolgd door een comparatief betee-
 kent *des te*, o. a. in I. 123, 519; II. 87, 137; III.
 35, 167. Zie verder Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*,
 bl. 482 vlgg. en Bormans op *Christ*. Voor II. 70, 335
 vergel. *Mnl. Wdb.* I. 825.

- Vellen, ww. I. 121, 433; II. 113, 211; 135, 232, *vellen, doen vallen*; II. 114, 226, *werpen*; I. 162, 183, *innemen*; II. 13, 8, *ten val brengen, eenen hoo-gen rang doen verliezen* (zie Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 134); III. 30, 48; 75, 183, *doen ophou-den, doen eindigen, te niet doen*. Zie *Lsp. Gloss.*; en *Hild. Gloss.*
- Velt, znw. onz. II. 186, 170; 197, 277; III. 104, 116; 158, 65, *land, weide, veld*; I. 21, 221; 22, 233; 23, 286; 146, 384; II. 73, 124; 76, 7; 77, 49; 116, 312; 128, 797; 135, 230, *veld, strijdperk, slagveld*.
- Vende. Zie Vinde.
- Venijn, Fenijn, znw. onz. I. 164, 278; 165, 312; 184, 70; II. 24, 29; 25, 60; 27, 175; 28, 208; 84, 47; 95, 68; 103, 91; enz., *venijn, gif, vergif*; III. 169, 400, *lastertaal*.
- Venijnt, bnw. II. 56, 291, *vergiftig*.
- Venkelsaet, znw. onz. II. 37, 27, *venkelzaad*.
- Venkelsteel, Venckelsteel, znw. m. II. 40, 135, *steel van de venkel*.
- Venster, Veenster, Veinster, znw. vr. en onz. I. 32, 74; 65, 130; 68, 227; 86, 2; 152, 122; 180, 536; II. 153, 22; III. 25, 81; 27, 157; 28, 191, 208; 44, 535, *venster*. Zie *Taal- en Letterbode*, I. 57; Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 97—101; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 6, 96, 97.
- Ventalie, znw. vr. I. 146, 380, *een klep aan den helm, die kon worden geopend om adem te halen, vizier*. Zie Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.* 106; *Taal- en Letterbode*, I. 288 en Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Ver, znw. vr. I. 152, 96; II. 83, 75; 185, 148; III. 68, 34; 118, 13, *vrouw*. Over het gebruik van dit woord zie men *Stroph. Ged. Gloss.*
- Verbagen, ww. III. 11, 102, *behagen, bevallen, aanstaan*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 524.
- Verbannen, ww. I. 21, 190, 196, *verbannen*; III. 32, 23, *verbannen, verdrijven, verjagen*.
- Verbaren, ww. I. 16, 18, *zich vertoonen, verschijnen, te voorschijn komen, aanbreken*. Zie *Limb. Gloss.*; *MLoep Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* I. 580 vgg.
- Verbeene. Zie Verbene.
- Verbeiden, ww. III. 172, 515, *wachten*.

- Verbene, Verbeene, znw. vr. II. 40, 164, *verbena*.
Vergel. de noot bij *Nat. Bl.* III. 1656.
- Verbergen, ww. III. 75, 166; 131, 1, 3; 133, 41;
163, 212; 175, 592,
- Verbernen, Verberren, ww. onz. en bedr. —
A. onz. I. 64, 69; 65, 128; 95, 237, *verbranden*. —
B. bedr. I. 65, 123; II. 109, 42, 46; III. 54, 295,
verbranden.
- Verberren. Zie Verbernen.
- Verbidden, ww. I. 45, 250; III. 17, 321, *iets afbid-*
den, door bidden verkrijgen, door bidden vergiffenis ver-
krijgen van iemand. Zie *Lsp. Gloss.* — Voor de con-
structie in I. 45, 250 zie men *Mnl. Wdb.* II. 54, 635.
- Verbieden, ww. I. 37, 291; 55, 57; 146, 351; II. 174,
80; 186, 177; III. 10, 74; 32, 20; 83, 267, *verbieden*.
- Verbinden, Verbynden, ww. I. 10, 161, *verbin-*
den, blinddoeken. Hem verbinden, III. 75, 196,
zich vereenigen.
- Verbiten, ww. I. 6, 181; II. 102, 48; 147, 368,
doodbijten, met de tanden verscheuren, verdelgen. Zie
Lsp. Gloss.
- Verblenden. Zie Verblinden.
- Verbliden, Verblyden, ww. intrans., trans. en
wederk. — A. intrans. I. 19, 119; 61, 332; III. 39,
300; 117, 13; 156, 41; 177, 648, *zich verblijden, blijde*
worden. — B. trans. III. 42, 443; 57, 416; 76, 6, *ver-*
blijden, blijde maken. — C. wederk. III. 73, 88; 77,
24; 121, 17, *zich verblijden, zich verheugen*.
- Verblinden, Verblenden, ww. II. 16, 137; 96,
89; 202, 443; III. 83, 257, *verblinden*.
- Verbloden, Verbloeden, ww. III. 49, 97, *bang*
maken. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Verboeren. Zie Verboren.
- Verbolgen, bnw. I. 159, 65; 178, 483; 180, 558,
verbolgen, boos, kwaad, vertoornd; III. 96, 60, *ver-*
bolgen, onstuimig.
- Verboren, Verboeren, Verburen, II. 106,
201; 180, 114; 183, 64, *verbeuren, boeten*; II. 94, 10;
202, 441, *misdoen, zondigen*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Verbouden (Hem), ww. II. 16, 159; 17, 173, *zich*
verhoovaardigen. Zie *MLoep Gloss.*
- Verbranden, ww. bedr. en onz. — A. bedr. I. 66,

- 137, *verbranden*. — B. onz. I. 149, 64; 151, 77, *verbranden*. Dr. Franck plaatst (*Alex.* III. 651 vg.) achter vs. 63 eene komma, en leest in vs. 64: *Het verbrande al groot ende clene*.
- Verbreken, ww. II. 61, 449, *breken*.
- Verburen. Zie Verboren.
- Vercieren, Verchieren. Zie Versieren, eerste artikel.
- Verd. Zie Vaert.
- Verdecken, ww. I. 105, 625; 113, 95; 141, 159; 152, 106; II. 52, 129, *overdekken*, *bedekken*, *dekken*.
- Verdelike. Zie Vaerdelike.
- Verder. Zie Verre.
- Verderven, ww. bedr. en onz. — A. bedr. I. 117, 249; 121, 411, *in het verderf storten*; I. 122, 465; III. 158, 46, *dooden*, *ombrengen*. Hem lijfs ende goets verderven, III. 94, 299, *zich aan leven en goed ongelukkig maken*, *zich leven en goed kwijt maken* (*MLoep Gloss.*) — B. onz. II. 197, 246, *te gronde gaan*, *zich in het verderf storten*. — Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 221, 225. In III. 57, 410 leze men *verdreven*, zie *Tijdschr.* VIII. 196.
- Verdich. Zie Vaerdich.
- Verdieneu, ww. I. 34, 171; 41, 83; 168, 80; II. 28, 188, 189; 171, 59, 61; 175, 27; III. 50, 108; 74, 142; 167, 346; 182, 838, *verdieneu*, *winnen*, *verwerven*, *aanspraak op iets hebben*, *waard zijn*.
- Verdieneu. Zie Verdiente.
- Verdieneu, znw. onz. en vr. III. 169, 391; 179, 717, *hetgeen iemand verdieneu*, *schuld*. Zie *Hild. Gloss.* In III. 169, 391 is *verdieneu* eene drukfout.
- Verdingen, ww. II. 7, 204; III. 168, 383, *vrijpleiten*, *vrijmaken*, *verlossen*; II. 27, 155, 158, *loskoopeu*. Zie *L. o. H. Gloss.*; *Lsp. Gloss.*; en Dr. Moltzer op *Esm.* 383.
- Verdinc, znw. onz. II. 106, 213, *vrijpleiting*, *verlossing*.
- Verdoelt. Zie Verdooit.
- Verdoemeu, ww. I. 92, 117; III. 64, 73; 66, 145, *verdoemeu*, *veroordeelen*. Verdoemt sijn, III. 183, 844, *verloren zijn* (zie Dr. Moltzer op *Esm.* 844). Hem verdoemeu, II. 195, 176, *zich veroordeelen*, *zich in het ongeluk storten*. Zie ook Verdoemt.

- Verdoemt, bnw. I. 143, 250, *verwenscht, doemenswaard, verdoemd*. Vergel. Verdoemen
- Verdoen, ww. I. 41, 107; 44, 231; 181, 594; III. 56, 366, *ombrengen, dooden*.
- Verdoen, znw. onz. II. 104, 128, *gebruik*.
- Verdoyen, ^{II}ww. 83, 7, *wegdooien, wegsmelten*.
- Verdolen, ww. II. 94, 35, *verdwalen, van den rechten weg afdwalen*.
- Verdoolt, Verdoelt, bnw. I. 72, 394, *in de war, verbijsterd*.
- Verdoren, Voirdoren, ww. I. 12, 208; 118, 310, *begekken, bespotten*; III. 90, 151, *verdwazen, bedriegen*; II. 94, 43; 102, 50, *verdwazen, gek worden, dwaas worden*. Voor verdoren in I. 14, 313 zie men Becoren.
- Verdorren, ww. II. 207, 26, *verdorren, verdrogen, dor worden*. Voor II. 207, 24—26 zie men hier II. 229 vg.
- Verdoven, ww. II. 143, 228, *verdooven, doof worden*; I. 119, 359; III. 83, 256; 84, 303, *bedwelmen, verbijsteren*. Zie *Lsp.* Gloss.; *Hild.* Gloss. Dr. Brill verklaart op *Stoke*, V. 24 de regels, die hier II. 143, 227, 228 staan, door: „Zoo hard schreeuwde het volk, dat nagenoeg alles daardoor verdoofd werd.”
- Verdrach, znw. onz. III. 11, 109, *geduld, verdraagzaamheid, lijdzaamheid*; III. 10, 65, *kwijtschelding*. Quaet verdrach hebben (vergel. III. 122, 19), II. 124, 642, *iets niet kunnen verdragen, iets niet kunnen velen, er ontevreden over zijn*. Sonder verdrach, III. 134, 14; 149, 16, *zonder ophouden*; II. 166, 87; 184, 109, *steeds, altijd*; III. 14, 229, *zonder uitstel*. Zie *Hild* Gloss.
- Verdraeyen, Verdrayen, ww. III. 129, 7, *verdraaien, van de plaats draaien, verkeerd draaien*.
- Verdragen, ww. I. 49, 61, 79; 180, 555, *opheffen om er eenen slag mede toe te brengen*; II. 125, 687, *verdragen, uitstaan, doorstaan, bestand zijn tegen*; I. 122, 474, *verdragen, dragen, lijden*; III. 24, 39 (met den tweeden naamval), *verschoonen, kwijtschelden*. Zie *MLoep* Gloss.; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Verdrayen. Zie Verdraeyen.
- Verdriet, znw. onz. I. 37, 257; 138, 55; II. 64, 118;

122, 572; 151, 29; 165, 47; III. 2, 42; 10, 64; 20, 126; 23, 221; enz., *verdriet, zielesmart, leed, kwelling*; I. 108, 720; 160, 118; II. 100, 4, *smart, pijn*; I. 123, 490; II. 156, 36; III. 13, 178; 57, 419; 88, 76; 157, 22; 171, 457; 173, 551; 178, 678, 686; 185, 929, *verdriet, ongelukkige toestand, ongeluk*; I. 142, 229, *geween, uiterlijke teekenen van verdriet*.

Verdrieten, ww. II. 10, 314; 164, 3; 201, 425; III. 154, 13, *verdrieten, zich verdrietig maken over, vervelen*.

Verdrinken, Verdrincken, ww. intrans. en trans. — A. intrans. I. 51, 172, 176; 52, 179; 113, 89; II. 28, 208; III. 96, 78; 137, 12, *verdrinken, in het water omkomen*. — B. trans. II. 168, 74; III. 158, 47, *verdrinken, in het water doen omkomen*.

Verdriven, ww. I. 28, 96; 162, 173; II. 21, 336; 100, 230; 109, 26; 147, 379; III. 13, 179; 51, 147; 77, 15; 174, 560; 183, 872, *verdriven, verjagen*; I. 128, 95, *verwijderen, wegnemen*; III. 30, 42, *ophouden*; III. 98, 148; 102, 46, *doorbrengen*. De verandering in I. 128, 95 van *hem* in *en* (zie hier I. 191) is onnoodig.

Verdroeven, Verdrouven, ww. I. 138, 64; III. 149, 26, *bedroefd maken*.

Verdrucken, ww. II. 180, 129, *drukken, in het nauw brengen, terneerdrucken, verdrukken, onderdrukken, geweld aandoen*.

Verduldich, Verduldech, bnw. II. 180, 133, 141, *geduldig, lijdzaam, gelaten*.

Verduldichlike, Verduldechlike, bijw. II. 167, 45, *geduldig, met lijdzaamheid, met gelatenheid*. Zie *Hild.* Gloss.

Verdullen, ww. II. 76, 219, *verdwazen, dwaas maken, bedriegen*.

Verduwen, ww. II. 50, 73; 107, 243, *van zich stooten, verstooten, verdrijven*; II. 67, 247, *te gronde richten* Zie *Rijmb.* Gloss.

Verdwalen, ww. III. 84, 322, *afdwalen*.

Verdwasen, ww. I. 167, 38, *verlokken*.

Verdwinen, ww. I. 133, 280; III. 144, 27, *langzaam wegsterven, uitteren, verkwijnen, bezwijken, sterven*; I. 131, 201, *wegvallen, in 't niet verzinken*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.

Vereiscen, Vereescen, Verheescen, Vrei-
VERWIJS Dl. IV. 54

- schen, Vreescen, ww. I. 167, 27; 170, 153, *vragen, informeeren*; II. 64, 127; 67, 251; II. 143, 237, *vernemen, bemerken, te weten komen, inzien*; III. 141, 2, *zien, bespeuren, vernemen*. Zie hier *Gevreescen*; en *Lsp. Gloss.* op *Ghevreeschen* en *Verheeschcn*.
- Veren. Zie Varen.
- Verenen, Veryenen, ww., *vereenigen*. Hem verenen, III. 74, 140, 141, *zich vereenigen*.
- Vererren, ww. II. 46, 134, *boos worden, slecht worden* (van het weer gezegd). Hem vererren, I. 55, 80, *zich boos maken, boos zijn, zich ergeren*. Vererret, Verert, I. 74, 6, *ontstemd, terneergeslagen*; I. 145, 323; 178, 483, *boos, toornig*.
- Vererret, Verert. Zie Vererren.
- Vergaderen, ww. trans. en intrans. — A. trans. I. 31, 27; II. 47, 196; 73, 97, *vergaderen, verzamelen bijeenbrengen*; I. 95, 212, *vereenigen*. — B. intrans. II. 116, 313; III. 14, 221; 95, 31, *bijeenkomen, zich verzamelen, te hoop loopen*; III. 56, 379, *zich vereenigen, vergaderen* (van den bijslaap gezegd). — Vergadert sijn, I. 94, 166, *bijeen zijn, samen zijn*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Vergaderinge, znw. vr. I. 73, 451; 87, 48, *bijeenkomst, samenkomst* (hier van den bijslaap gezegd).
- Vergaen, ww. I. 3, 41; 7, 16; 8, 66; 21, 228; 91, 62; 92, 92, 97; 137, 13; 139, 71; 174, 327; enz., *eindigen, ophouden, afloopen, een einde nemen, vergaan*; III. 56, 377, *handelen*. Te quade vergaen, zie Quæet, derde artikel. — Verg. Vergangen.
- Vergangen, ww. I. 45, 241, *afloopen*. Zie *Hild. Gloss.*; en verg. Vergaen.
- Vergankelijc, Verganckelijc, bnw. II. 180, 137, *vergankelijk*.
- Vergelden, ww. (deelw. vergouden), II. 195, 192, *betalen*; I. 26, 24; 133, 290, *vergeldeu, betaald zetten*. Dr. Verdam zegt in *Ferg. Gloss.* dat de zin van I. 133, 290 is: „zij zou beter hare minnepijn verdragen hebben, indien de min den ridder zijne weigering had betaald gezet (indien zij hem *ware betaald gezet*, door hem berouw te doen gevoelen van zijne ongalante handelwijze).”
- Vergeeten, ww. I. 14, 297; 51, 157; 60, 264; 109,

- 784; 111, 12; 113, 117, 120; 132, 232; 142, 208; 156, 128; 172, 218; enz.; *vergeten*. Hem (sijns) *vergeten*, III. 106, 24, *niet aan zich zelven denken*; II. 9, 279, *ophouden te denken, inslapen*; III. 85, 337, *zijne positie vergeten, niet in aanmerking nemen wat men is (tot welken stand men behoort)*.
- Vergeven, ww. I. 55, 75, *geven*; I. 7, 38; 12, 229; 14, 298; 18, 109; I'. 21, 335; 50, 68; 65, 165; 74, 158; 146, 356, 365; enz., *vergeven, vergiffenis schenken, kwijtschelden wat men misdreven heeft*; I. 4, 96, *afstand doen van*; III. 167, 326, *vergeven, door vergif om het leven brengen*. Enen sinen evelen moet *vergeven*, zie *Evel*, bnw.
- Vergier, znw. onz. I. 32, 83; 33, 133; III. 47, 16; 48, 31, 38, *boomgaard*. Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 42.
- Vergorden, ww. II. 116, 314, *den buikriem steviger aanhalen*. Ook in *Ep. Fragm.* 187, 4; *Alex.* V. 449.
- Vergramen, ww. I. 146, 360, *vertoornen*.
- Vergult, bnw. III. 140, 71, *verguld*.
- Verhalen, ww. II. 15, 110, 111; 16, 126, *herstellen, verhalen, inhalen, vergoeden*. Zie *Hild.* Gloss.
- Verhameien, ww. II. 110, 89, *met hameien voorzien*.
- Verhangen, ww. I. 123, 495, *ophangen*; III. 90, 153; 104, 89, *zich verhangen, zich door ophanging van het leven berooven*.
- Verharden, Verherden, ww. III. 114, 137, *verharden, hard worden*. Vergel. *Verhart*.
- Verhart, bnw. II. 200, 379, *hard geworden, vereelt, verstoekt*.
- Verheescen. Zie *Vereiscen*.
- Verheffen, ww. I. 10, 129; 24, 340; 49, 60, *verheffen, opheffen*; I. 177, 411; II. 213, 258, *in de hoogte brengen, hooger maken*; I. 100, 434; III. 123, 6, *verheffen*; II. 82, 71, *verheffen, verklaren*; I. 24, 317, *beginnen*. Hem *verheffen*, II. 34, 14; 165, 55; 206, 87; 211, 195, *zich verhoovaardigen, hoogmoedig zijn*. Enen slach *verheffen*, I. 36, 221, *enen slag toebrengen, slaan*.
- Verhelen, ww. I. 157, 6; 158, 33; 176, 369; III. 184, 106, *verhelen, verbergen*. Zie ook *Verholen*.
- Verhemelen, ww. II. 53, 185, *bedekken*.
- Verherden. Zie *Verharden*.

- Verheten, ww. I. 164, 258, *beloven* Zie I. 194. Dr. Franck neemt in zijne uitgave van den *Alex.* in den tekst *beheten* op, en schrijft, bl. 495: „Ik geloof niet dat *verheten* „iets voorzeggende beloven”, hd. *verheissen*, elders in het Mnl. voorkomt. Kil. heeft het woord, maar hij wijst het uitdrukkelijk aan de oostelijke gewesten toe. Wij mogen daarom het bestaan er van niet bepaald ontkennen, maar waarschijnlijk is het in elk geval niet, en *vergeten* kan ook uit het gewone *beheten*, hetwelk ook de var. heeft, òf rechtstreeks, òf door *verheten* als tusschentrap ontstaan zijn”.
- Verhitten, ww. I. 160, 125; II. 35, 68. *verhitten*, *heet maken*.
- Verhoegen. Zie Verhogen, tweede artikel.
- Verhogen, ww. II. 5, 116, *de hoogte van iets bereiken*.
- Verhogen, Verhoegen, Verhuegen, ww. I. 22, 256; 173, 277; III. 3, 82; 63, 47; 77, 17; 94, 16; 108, 110; 123, 15, *verheugen*, *verblijden*, *vroolijk maken*; I. 186, 165; III. 118, 3, *zich verheugen*, *vroolijk worden*, *blijde worden*.
- Verholen, bnw. I. 16, 25, *geheim*.
- Verholenlike, Verholentlike, bijw. I. 9, 92; 166, 7; 179, 522; III. 2, 24, *heimelijk*, *in het geheim*.
- Verhorden, ww. I. 148, 29, *met horden voorzien*, *met horden bevestigen*. Zie Dr. Francks aantekening bij *Alex.* III. 617.
- Verhoren, ww. I. 147, 11; III. 50, 133; 117, 11, *hooren*, *vernemen*. Zie *Hild.* Gloss.
- Verhovaerden, ww. II. 34, 12, *verhoovaardigen*, *hoogmoedig maken*.
- Verhuegen. Zie Verhogen, tweede artikel.
- Verhuren, Verhueren, ww. II. 200, 369; 202, 442, *verhuren*.
- Veryenen. Zie Veren.
- Verjagen, ww. I. 89, 114; II. 99, 218; III. 161, 148, *verjagen*, *verdrrijven*, *wegjagen*.
- Verkennen, ww. I. 33, 108; III. 6, 189, *herkennen*.
- Verkeren, ww. trans. en intrans. — A. trans. II. 98, 170; III. 171, 487, *verkeeren*, *veranderen*; II. 172, 18, *omkeeren*, *veranderen*, *verdraaien*; III. 192, 89, *verzwakken*; I. 159, 78, *veranderen*, *vernietigen* (zie hier I. 194). Verkeert, II. 178, 56, *verkeerd*, *on-*

- juist*. — B. intrans. II. 17, 179; III. 181, 784; 194, 172, *verkeeren, veranderen*; III. 89, 112, *verkeeren, zich ophouden, zijn verblijf houden*.
- Verkies, znw. onz. II. 97, 121, *keus*. In Dr. Verwijs' uitg. der *Stroph. Ged.* bl. 191 vindt men deze plaats omschreven door: „als hij zijne zinnen gezet heeft op aanzien en winstbejag.”
- Verkiesen, ww. II. 13, 25; III. 108, 88; 151, 40, *verkiezen, kiezen*; II. 93, 2; III. 64, 85, *verkiezen, de voorkeur geven*; II. 122, 555; 127, 741; 151, 7, *verkiezen, uitkiezen*; II. 5, 117, *waarnemen, afzien* (zie hier II. 215). Zie ook *Vercoren*.
- Verklaer, znw. onz. III. 9, 6, *verklaring*.
- Verklaren, ww. trans. en intrans. — A. trans. II. 51, 94, *verklaren, klaar maken, helder maken*; I. 74, 458; II. 60, 418; 191, 8; 199, 321; 203, 490; III. 9, 20; 11, 100; 12, 141; 16, 278, 291, *verklaren, uitleggen, verhalen, mededeelen*. — B. intrans. III. 175, 611, *helder worden, rein worden, gelukkig worden*; II. 115, 282; III. 58, 443, *helder worden, aanbreken* (van den dag).
- Vercloeken, ww. II. 201, 432, *verschalken*.
- Vercoenen, ww. I. 49, 88, *door koenheid te boven komen, overwinnen* (zie hier I. 205); I. 35, 183, *kloek maken, dapper maken*.
- Vercoeveren, ww. II. 127, 761, 778, *zich herstellen*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Vercomen, ww. II. 112, 183, *opkomen, bijkomen*.
- Vercopen, Vercoopen, ww. II. 89, 70; 173, 41; 193, 109; 194, 119; 195, 197; 196, 204; III. 157, 23; 178, 707, 711; 187, 975, *verkoopen*. Hem diere vercopen, zie *Diere, bijw.*
- Vercoren, bnw. I. 40, 77; 45, 264; 51, 139, *verkooren, uitverkoren*.
- Vercouden, ww. II. 85, 80, *verkoelen, koud worden*.
- Vercrigen, ww. III. 17, 323; 34, 115; 41, 411, *verkrijgen, bekomen*; II. 130, 33, *krijgen, vangen*.
- Verladen, ww. I. 159, 51; II. 86, 131; 126, 728; 127, 773; 210, 146, *beladen, overladen, bezwaren, belasten*. Het deelw. verladen in I. 146, 373; II. 90, 144; 122, 570; III. 83, 287 beteekent *belast, bezwaard, verlegen*. Zie *Hild. Gloss.*

- Verlaet, znw. onz. III. 29, 28, *einde*.
- Verlangen, ww. onpers. met den derden naamval, III. 96, 69; 141, 9; 156, 38, *verlangen*. Zie *Hild.* Gloss.
- Verlangen, znw. onz. III. 125, 1; 141, 10, 13, *verlangen, begeerte, wensch*.
- Verlasten. ww. II. 113, 215, *door eenen last drukken, bezwaren, lastig vallen*. Zie *Stroph. Ged.* Gloss.
- Verlaten, ww. III. 27, 161, *kwijtschelden, vergeven, vergiffenis schenken*. Zie *Lsp.* Gloss. — Hem verlaten tote, II. 178, 54, *zich verlaten op, vertrouwen stellen in*.
- Verlechten. Zie Verlichten, tweede artikel.
- Verleden, ww. I. 156, 101, *onaangenaam maken* (verliet werden dus *onaangenaam worden, verveelen*). Zie *Limb.* Gloss.; *Stroph. Ged.* Gloss.; en Dr. Franck op *Alex.* bl. 445.
- Verleden (= *verleiden*). Zie Verleiden.
- Verleenen. Zie Verlenen.
- Verleesten, Verleisten, ww. III. 143, 7, *tot stand brengen, vermogen te doen*.
- Verleggen, ww. II. 90, 107, *overleggen, aanleggen*.
- Verleiden, Verleyden, Verleden, ww. III. 193, 142, *van den rechten weg leiden, op eenen dwaalweg brengen*; I. 167, 34, *verlokken, verleiden, betooeven*; II. 166, 89, *bekoren, verleiden*.
- Verleisten. Zie Verleesten.
- Verlenen, Verleenen, ww. II. 49, 16; III. 143, 17; 165, 265, *verleenen, schenken, geven*.
- Verlengen, Verlingen, ww. III. 50, 125, *zich in de lengte uitrekken, met zijne hoogte bereiken*.
- Verleven, ww. III. 105, 140, *overleven*. Zie *MLoep* Gloss.
- Verlichten, ww. II. 50, 56; III. 152, 2, *verlichten, van licht voorzien, licht geven*.
- Verlichten, Verlechten (in II. 179, 74), ww. II. 56, 286; 179, 74, *verlichten, minder zwaar maken*; I. 73, 421; 63, 32, *opbeuren, helpen*; I. 59, 247; 60, 265, *herstellen, beter worden*. Hem verlichten, II. 51, 90, *het gemoed verlichten, in eene goede stemming komen, zich herstellen* (zie *Rijmb.* Gloss.). — Over het rijm *biëchten, verlechten* in II. 179, 73 *vg.* zie men *Mnl. Wdb.* I. 1241 *vg.*

- Verlichtere, Verlichter, znw. m. II. 188, 253; III. 151, 42, *verlichter*. Op de laatste plaats heeft het Lat.: „illustrator solis.”
- Verliden, ww. III. 13, 165, *voorbijgaan, verstrijken*.
- Verlies, znw. onz. I. 67, 177; 119, 350; II. 16, 150; 38, 62; 50, 54; 97, 128; III. 67, 2, *verlies, nadeel schade*; I. 115, 179; 162, 201, *ellende, verderf*. Zie *Hild. Gloss.*
- Verliesen, ww. I. 2, 29; 18, 94; 24, 327; 37, 284; 48, 32; 50, 123; 51, 156; 55, 81; 66, 173; 76, 86; enz., *verliezen*; I. 100, 420; 103, 524; 187, 179, *uit het oog verliezen*. Eene woordspeling met *verliesen* vindt men in I. 134, 336—350. Verloren blijven, II. 94, 11; 95, 46; 191, 32; 197, 242; III. 56, 375, *verloren gaan* (zie *Mnl. Wdb.* I. 1305). Verloren geven, III. 69, 54, *verloren geven, opgeven* (zie *Mnl. Wdb.* II. 1796). Verloren laten, III. 157, 2, *in het verderf laten*. Verloren zijn, II. 24, 45; 29, 220; III. 174, 556; 178, 710, *verloren zijn, ongelukkig zijn*. Ene bede *verliesen*, I. 54, 160, *een verzoek niet ingewilligd krijgen* (het tegengestelde van ene bede verdienen; zie *Mnl. Wdb.* I. 617). Sine gebare *verliesen*, zie *Gebare*. Sine(n) stont *verliesen*, II. 186, 164, *zijnen tijd verspillen*.
- Verlingen. Zie *Verlengen*.
- Verloesen. Zie *Verlosen*.
- Verloesten. Zie *Verloosten*.
- Verloosten, *Verloesten*, ww. III. 155, 24; 178, 699, *verlossen*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 265.
- Verlosen, *Verloesen*, ww. I. 82, 323; 93, 123; 124, 551, 563; II. 52, 140; 71, 21; III. 52, 217, 56, 359; 113, 90, *verlossen*.
- Verlossen, ww. I. 124, 537, 543, 557; 173, 280; III. 55, 306; 142, 17, *verlossen*.
- Verloven, ww. I. 7, 20, *met eede beloven iets niet te doen, afzweren*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*
- Vermach, znw. onz. III. 134, 12, *vermogen, macht*.
- Vermaert, *Vermeert, Vermeerret*, bnw. III. 102, 36, 38; 185, 920, *vermaard, beroemd*.
- Vermaken, ww. II. 128, 807, *verzorgen, verbinden*.
- Vermalediën, ww. II. 172, 15, *vervloeken*. Deelw.

- vermaledijt, vermalendijt, II. 101, 34; 102, 55; III. 139, 49; 161, 150, *vervloekt*. Bij II. 101, 34 merkt Dr. Verwijs op: „Eene der poorten van Akers werd de *Turris maledicta* genoemd, omdat volgens de overlevering in die poort de zilyerlingen zouden geslagen zijn, voor welke Judas den Heer verraden had.” Zie verder Dr. Verwijs in *Stroph. Ged.* bl. 186 vg.; en Dr. De Vries in *Taalk. Bijdr.* II. 67 vgg. Voor den vorm vermalendijt zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 211.
- Vermanen, ww. I. 31, 16; II. 13, 6; III. 114, 131, *melding maken van iets, gewagen*; II. 150, 83; 189, 290, *aansporen, opwekken*; II. 17, 190, *uitleggen* (verg. Quaet, derde artikel). Zie *Lsp. Gloss.*
- Vermannen, ww. II. 113, 216, *vermannen, vermeesteren, overwinnen*.
- Vermede, in II. 112, 160. Zie hier II. 224.
- Vermeennesse. Zie Vermennesse.
- Vermeerret, Vermeert. Zie Vermaert.
- Vermeien, Vermeiden, ww. Hem vermeien, III. 170, 423, *zich vermaken, zich verlustigen*. Zie hier III. 212 vg.
- Vermelioene, bnw. II. 106, 209, *rood* (in de heraldiek).
- Vermennesse. Men vindt dit woord in III. 29, 12. Zeer waarschijnlijk moet men lezen vermeennesse, *uitbanning, vervloeking*. Men zie daarover de aanteekening in III. 205, en vergelijkte vooral *Tijdschrift*, IV. 236 vg., waar Dr. Verdam uitvoeriger over deze plaats en de verklaring er van spreekt, en ten slotte zegt: „De verklaring van den regel is dus: *zij leiden op elkander den banvloek, deden elkander in den ban, of, gelijk wij zouden zeggen, verklaarden elkaar dood. Vóór leiden vermeennesse is waarschijnlijk uitgevallen dat si elc op andren.*”
- Vermesamen, II. 24, 47, *in den (kerkelijken) ban doen, vervloeken, eigenlijk uit de gemeenschap bannen*. Zie *Tijdschrift*, IV. 237.
- Vermeten, bnw. I. 113, 119; II. 153, 82; 159, 58, *stout, moedig, vermetel*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Vermeten, ww. Hem vermeten, I. 157, 4; II. 32, 81; 130, 59; 131, 94; III. 139, 18; 186, 956, *zich*

vermeten, zich verstouten, wagen, ondernemen; II. 178, 28, wagen te bewerken.

Vermijden, ww. II. 8, 251, *vermijden.*

Verminken, ww. II. 121, 537, *verminken.*

Vermoeden, ww. Hem vermoeden, III. 26, 130, *in den waan verkeeren, wanen.* Zie *Stroph. Ged.* Gloss.

Vermoeilijc, Vermoylec, bnw. III. 36, 187, *vermoeiend.*

Vermoeit, Vermoyt, bnw. II. 34, 44; 76, 10, *vermoeid.*

Vermoenen. Zie Vermonen.

Vermoerden. Zie Vermoorden.

Vermogen, ww. I. 19, 141; 22, 245; 57, 165; II. 106, 214; III. 95, 53, *vermogen, de macht hebben, kunnen.*

Vermogen, znw. onz. III. 11, 85, *vermogen, macht.*

Vermoylec. Zie Vermoeilijc.

Vermoyt. Zie Vermoeit.

Vermomboren, ww. II. 115, 264; 165, 33, *in voogdij plaatsen, vervoogden.* Zie *Taalk. Bijdr.* I. 136 vgg.

Vermonen, Vermoenen, ww. Enen des vermomen, II. 103, 119, *iemand aan iets manend herinneren, het hem onder de oogen brengen.* Hem vermomen, II. 103, 89, *zich zelven iets manend te binnen brengen, zich zelven er toe aansporen, er toe besluiten.* Zie Dr. Franck op *Flandrijs*, bl. 151; *Stroph. Ged.* Gloss.; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 57.

Vermoorden, Vermorden, Vermoerden, ww. II. 170, 24, 54, *vermoorden; II. 81, 2, vernietigen.*

Vernederen, ww. III. 109, 127, *vernederen.*

Vernemen, ww. I. 10, 146; 31, 42; 32, 72; 33, 96, 134; 48, 43, 56; 51, 141; 63, 36 (zie I. 190); 68, 239; enz., *gewaarworden, waarnemen (met de oogen), opmerken, zien; I. 37, 276; 145, 335; 158, 12; 171, 70; II. 2, 4; 26, 126; 53, 162; 59, 405; 108, 4; 115, 287; 116, 304; enz., vernemen, hooren; III. 93, 260, 263; 172, 515, vernemen, uitvorschen, onderzoeken.* Aen enen sinen raet vernemen, III. 55, 329, *van iemand raad vragen.* Te minnen vernemen, I. 127, 38; 128, 92, *de liefde in zich voelen ontwaken.* Men vindt vernemen met een tegenw. deelw. in I. 32, 72; 133, 304; II. 82, 60; met een verl. deelw. in I. 84, 384; III. 60, 533; met eene

- onbep. wijze in I. 97, 285; 100, 425; II. 141, 130; 144, 249.
- Vernieuwen, Verniewen. Zie Vernuwen.
- Vernoegen, znw. onz. III. 155, 20, *genoegen*.
- Vernoy, Vernoye, Vernoeuy, znw. onz. I. 34, 150, 167; 124, 561; 141, 173; 185, 109; II. 10, 315; 28, 206; 167, 33; 180, 136; III. 116, 4, *verdrielt, leed*. Zie *Taal- en Letterbode*, V. 308.
- Vernoien, Vernoyen, ww. I. 13, 244; 78, 174; 80, 243; 126, 12, 29; 167, 23; III. 36, 185; 44, 510, *verdrieten, vervelen*. Zie *Taal- en Letterbode*, V. 308.
- Vernuwen, Vernieuwen, Verniewen, ww. trans. en intrans. — A. trans. II. 62, 47; III. 118, 6, 20, *vernieuwen, nieuw maken* — B. intrans. II. 83, 5, *vernieuwen, nieuw worden*.
- Veronnen, ww. I. 128, 97, *kwalijk nemen*. Zie Huydec. op *St.* III. 310 vg.; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Verpletten, ww. II. 97, 133, *verpletteren*.
- Verporren, ww. III. 107, 55, *bewegen*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Verquicken, Verqueicken, ww. I. 47, 18, *verkwilcken*.
- Verradelijke, Verradelijc, bijw. I. 117, 250; II. 199, 353, *verraderlijk*. Vergel. *Rijmb.* 29853.
- Verraden, ww. I. 16, 7; 18, 98; 42, 157; 44, 203; 115, 173, 178; II. 105, 185; 193, 112; III. 85, 342, *verraden, trouweloos handelen tegen*; I. 12, 226, *arglistig ten val brengen*; I. 122, 461; II. 200, 371, *door verraad vernietigen*.
- Verradenesse, Verranesse, -isse, znw. vr. I. 41, 82, 85; 159, 75; 164, 272; 165, 301, *verraad*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 190.
- Verradere, Verradre, Verrader, znw. m. I. 25, 357; 44, 199; 45, 269; 109, 774; 165, 307; II. 51, 87; 139, 51, 59, 70; 140, 108; 143, 233; 147, 377; enz., *verrader*; II. 198, 302, *die bedrieglijk handelt*.
- Verraderie, znw. vr. III. 176, 623, *verraad*.
- Verradre. Zie Verradere.
- Verraet, znw. onz. I. 21, 199, *verraad*.
- Verranesse. Zie Verradenesse.
- Verre, Veer (in III. 151, 18), bijw. en bnw. — A. bijw. I. 2, 30; 10, 124; 12, 209; 50, 130; 73, 434;

- 84, 383; 105, 604; 144, 271; 154, 50, 53; enz, *verre, ver*; II. 151, 16, *verreweg*. Van verre, Van verren, I. 138, 50; II. 54, 218; III. 175, 616, *van verre*. Voor I. 172, 221, 222 zie men hier I. 195. Den compar. verder, vorder vindt men in II. 127, 746; III. 22, 201; 63, 29; 72, 81. Verre ende na vindt men in I. 69, 284; 102, 520; 123, 506; 146, 369; 156, 108; II. 85, 82; 199, 324; III. 46, 580; verre noch bi in III. 177, 669; verre of bi in III. 53, 239 (vergel. *Mnl. Wdb.* I. 1236). — B. bnw. III. 163, 215; 172, 509, *ver, verre*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 396.
- Verrechten, ww. I. 44, 229, *verdedigen*.
- Verregenen, ww. III. 28, 193, *verregenen, door den regen slechter worden*.
- Verren, ww. III. 46, 594, *verwijderen, verdrijven*. Hem verren, III. 111, 11, *zich verwijderen*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Verroest, bnw. III. 130, 28, *verroest*.
- Verrompen, deelw. en bnw. II. 8, 243, *gerimpeld, verschrompeld*. Zie *Tijdschrift*, III. 110; *Mnl. Wdb.* I. 944; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 219.
- Verrotten, ww. III. 114, 138, 155, *verrotten*.
- Vers, znw. onz. I. 6, 163; II. 192, 66, *vers*.
- Versaden, ww. II. 85, 54; 94, 37, *verzadigen*. In II. 85, 54 is *versaden* de lezing van het Comburgsche HS.; in de uitgave van Clarisse (naar het Leidsche en het Haagsche HS.) staat *beraden*, wat ook eenen goeden zin oplevert: *beraden* is dan *verzorgen, van het noodige voorzien*; zie *Mnl. Wdb.* I. 903.
- Versaecht. Zie Versagen.
- Versaect. Zie Versagen.
- Versagen, ww. I. 153, 10; II. 99, 215; 107, 231; 136, 284, *versagen, bevreest maken*. Hem versagen, II. 135, 267, *bevreest worden*. Versaget, Versaecht, Versaect, I. 119, 337; 121, 417; 140, 113; II. 154, 37, 41; 157, 77; III. 59, 501, *versaagd, bevreest, lafhartig*: Voor den vorm versaect vergelijke men Van Wijns *Aant. op Hechu*, 21; en hier Tragen.
- Versamen, ww. II. 54, 189, *verzamelen, vergaderen, bijeenbrengen*.

- Versamenen, ww. I. 163, 239, *samenkomen*; III. 79, 99, *verzamenen*, *vergaderen*, *bijeenbrengen*. Hem versamenen, III. 97, 114, *samenkomen*.
- Versameninge, Versamenynge, znw. vr. II. 54, 193 *vereeniging*, *verzameling*.
- Versc, Versch, bnw. I. 120, 402; II. 154, 35, *versch*; II. 50, 74, *nog niet vermoeid*, *opgewekt*.
- Versceden, Versceet. Zie Versceiden, Versceit.
- Versceiden, Versceden, ww. I. 73, 434; 94, 167; 122, 471, 488; II. 53, 152; 58, 148; 78, 72; III. 15, 258, *scheiden*; II. 28, 185; 71, 45, *van het leven scheiden*, *sterven*. Het verl. deelw. *versceiden*, *versceden* in I. 73, 434 beteekent *verscheiden*, *verschillend*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Versceit, Versceet, znw. onz. III. 13, 165, *scheiding*.
- Verscieten, ww. I. 131, 220, *van kleur verwisselen*, *verbleeken*. In deze beteekenis komt ook het reflex. Hem verscieten voor, in I. 179, 518. Zie voor deze laatste plaats hier I. 196.
- Verscinen, ww. II. 195, 169, *verschijnen*, *komen*.
- Verscoven, bnw. II. 99, 205; III. 21, 158; 77, 36, *ellendig*, *rampzalig*, *slecht*, *verachtelijk*, *verworpen*. Verscoven is eigenlijk deelw. van verscuven, *verstooten*, *verwerpen*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Verscruven, ww. (deelw. verscroven), I 161, 139; II. 12, 1; 19, 259; 21, 342, *verstooten*, *verwerpen*. Zie *Lsp.* Gloss.; Dr. Verdams uitg. van *Theoph.* bl. 134; en Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 237.
- Verscgeen, ww. II. 170, 16, *oververtellen*, *ruchtbaar maken*, *vertellen*; III. 19, 98, *zeggen*.
- Versellen, ww. Hem versellen met enen, III. 63, 51; 76, 203, *omgaan met*, *zich verbinden*, *zich vereenigen*. Verselt sijn, III. 188, 1002, *een gezelschap*, *een huisgenoot sijn*. Zie hier III. 214; en *Hild.* Gloss.
- Versetten, ww. II. 103, 109; 198, 282, *verzetten*, *verplaatsen*; II. 88, 39, *verpanden*; I. 67, 177, *vergoeden*.
- Versien, ww. I. 57, 150; 68, 226; 92, 119; 115, 206; 119, 363; 128, 90; 156, 109; 179, 491; II. 52,

- 147; 77, 62; 80, 61; enz., *zien, opmerken*; I. 135, 373, *vernemen, hooren, bemerken*. Hem versien, III. 89, 83, *voor zich zorgen, oppassen*. Den scaec versien, III. 85, 353, *het schaak bezorgen, den zet doen waardoor men schaak gezet wordt, zich schaak zetten, zich in iemands macht overgeven*. Zie *Hild. Gloss.*; en hier III. 209 vg.
- Versieren, Vercieren, Verchieren, ww. I. 28, 80; 112, 62; 150, 14; 160, 121; II. 5, 131; 50, 58; 56, 265, 279; 89, 90; 208, 83; III. 154, 31, *versieren, ornare*. Hem versieren, II. 84, 19, *zich versieren, zich optooien*. Zie *Hild. Gloss.*
- Versieren, ww., *bedenken, uitdenken*. Zie Visieren.
- Versiken, ww. III. 10, 60 (waar het als znw. wordt gebruikt), *zwaar zuchten, verzuchten*. Zie *Segh. Gloss.*
- Versinnen, Verzinnen, ww. II. 182, 39; 207, 50; III. 77, 38; 151; 20; *begrijpen*; II. 182, 21; III. 91, 173; 105, 141, *bedenken, nagaan, overwegen*. Hem versinnen, III. 76, 2, *zich bedenken, zich bezinnen, verstand hebben*. Versonnen sijn, III. 75, 194; 102, 16, *bedacht zijn*. Iet in dogeden versinnen, zie Doget. Zie *Hild. Gloss.*
- Versitten, ww. I. 168, 83, *verzitten, door zitten verzuimen*; I. 179, 518, *eenen schok ontvangen*. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Verlach, znw. onz. III. 89, 102, *verslag, bericht, verhaal*.
- Verlaen, ww. I. 5, 145; 50, 105; 51, 178; 117, 252; 121, 413; 124, 539; 134, 334; 143, 256; 148, 54, 55; enz., *verlaan, nederlaan, vellen, dooden, ombrengen*.
- Verlinden, ww. I. 5, 133; II. 24, 42, *verlinden*.
- Versmachten, ww. trans. en intrans. — A. trans. II. 121, 526; 124, 626, *versmoren, verpletteren*; III. 168, 370, *vermoorden, ombrengen*. — B. intrans. I. 160, 125, *omkomen, vergaan*.
- Versmaden, ww. II. 94, 30; 97, 131; 106, 195; 180, 129; 200, 375; 211, 214; 212, 230; 218, 260; III. 36, 212; 64, 65; 72, 64; 73, 101, *versmaden, verwerpen, smadelijk bejegenen, smaad aandoen*. Voor het deelw. versmaden in II. 94, 30; 97, 131 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 249 vg.

- Tot opheldering van hetgeen in II. 94, 30 door Maerlant wordt medegedeeld kan dienen de aantekening van Dr. Verwijs in zijne uitgave der *Stroph. Ged.* bl. 190 vg.
- Versmadenese, znw. vr. I. 26, 21, *verguizing, smaad.*
- Versmelten, ww. III. 59, 479, *verteren.* Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 222.
- Versmoren, ww. trans. en intrans. — A. trans. III. 90, 152; 158, 47; 161, 156; 168, 380; 177, 675; 186, 941, *versmoren, verstikken, ombrengen.* Hem versmoren, II. 95, 50, *zich versmoren, zich ombrengen.* — B. intrans. I. 159, 59; II. 98, 188; III. 135, 27, *versmoren, sm ren, door smoren omkomen, verstikken.* Versmoort, II. 101, 40; 175, 4, *verstikt, geheel overgegeven aan;* III. 130, 30, *smoordronken.*
- Versnellen, ww. trans. en intrans. — A. trans. III. 63, 52, *door snelheid bereiken, inhalen.* Zie *Hild. Gloss.* — B. intrans. III. 44, 503, *haast maken.*
- Versniden, ww. II. 103, 97, *door snijden stomp maken.*
- Versochten. Zie Versuchten.
- Versoec, Voorsoec, znw. onz. II. 37, 9, *verzoek.*
- Versoeken, ww. III. 79, 109, *bezoeken;* II. 108, 8, *vijandelijk aanvallen, aantasten.* Zie *MLoep. Gloss.*
- Versoenen, ww. II. 138, 7; III. 29, opschrift, *verzoenen.* Versoenen jegen enen, I. 147, 15, *eenen zoen treffen met iemand.*
- Versoft, bnw. I. 30, 6, *versuft, dol.*
- Versonnen. Zie Versinnen.
- Verspellen, ww. III. 31, 2, *verhalen, vertellen.*
- Verspijt, znw. onz. II. 116, 323, *uitstel, oponthoud.* Zie *Taal- en Letterbode*, V. 307 vg.
- Verspreken, ww. I. 144, 302, *berispen, beschimpen.* Zie *Rein.* (Jonckbl.) *Gloss.*; en *Lsp. Gloss.*
- Verspringen, ww. I. 70, 320, *opspringen.*
- Verspuwen, ww. II. 107, 240, *uitspuwen, versmaden.*
- Verstaen, ww. I. 7, 28; 8, 57; 18, 103; 28, 86; 30, 1; 36, 249, 253; 41, 94; 79, 211; 81, 278; enz., *verstaan, hooren, vernemen, aandachtig luisteren;* I. 7, 35; 12, 238; 60, 294; 78, 148; 86, 7; 128, 71, 90; 130, 165, 187; 173, 250; enz.; *begrijpen;* III. 92, 241, *opnemen, opvatten;* III. 12, 148, *zich-zetten tot*

iets, zich wijden aan, zich overgeven aan (zie hier III. 200; en *Mnl. Wdb.* II. 236). In I. 58, 203; 106, 669; II. 149, 37; III. 81, 197 is de onbep. wijze als znw. gebruikt in de beteekenis van *weten, kennis, begrip*; in II. 209, 108 in de beteekenis van *het begrijpen, de opvatting*. Hem verstaen, met den tweeden naamval der zaak, III. 104, 121, *verstand hebben van, kennen, kundig zijn*. — Doen verstaen, I. 32, 63; 44, 224; 45, 259; 59, 242; 70, 305; 139, 72; 144, 287; 159, 87; II. 21, 343; 81, 6; 143, 208; 159, 56; enz., *mededeelen, inlichten, vertellen* (zie *Mnl. Wdb.* II. 241 vg.); met dezelfde beteekenis vindt men doen te verstaen in I. 11, 187; II. 68, 258; 87, 2; 159, 68. Geven te verstaen, II. 165, 49; III. 190, 54, *zeggen, vertellen, verhalen, wijs maken, mededeelen* (verg. *Mnl. Wdb.* II. 1796). Laten verstaen, I. 27, 51; III. 2, 30, *laten weten, berichten*.

Verstandel, bnw. II. 89, 97, *verstandig*.

Verstandenesse, Verstantnesse, -nisse, znw. vr. II. 201, 407, *beteekenis*; II. 182, 26, *kort begrip, inhoudsopgave*. Zie *Lsp.* Gloss.; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 189.

Verstantnesse. Zie Verstandenesse.

Verste, Vorste, Vorst, znw. vr. I. 66, 140; 90, 29; 135, 365; 181, 592, 595; II. 201, 425, *uitstel*. Zie Huydec. op *St.* I. 468 vgg.; Clignett, *Bijdr.* 403.

Versteken, ww. II. 197, 269, *uitsluiten*.

Verstelen, ww. I. 167, 25, *afstelen*.

Versten, Vursten, ww. II. 50, 64; 148, 15, *uitstellen*. Over de constructie in II. 148, 15 met *dat niet* zie men *Tijdschrift*, II. 290, 293. Zie ook Verste.

Verstenen, ww. III. 77, 37, *versteenen*.

Versterven, ww. I. 121, 412; 162, 171, *sterven, om het leven komen, omkomen*.

Verstoppen, ww. III. 68, 42, *verbergen, verduisteren*.

Verstoren, ww. I. 14, 314, *storen* (zie over deze plaats Becoren). In II. 18, 214 staat hier *Sie dat du niet en verstoers*; Dr. Verdam zegt in zijne uitgave van den *Theophilus*, bl. 79: „Men zal verstoren wel in den zin van *in de war maken, verijdelen* op te vatten hebben en moeten lezen: *Sie dat duus niet en verstoers*.”

- Verstormelike, —leke, bijw. II. 124, 631, *spoor-slags, op woeste wijze.*
- Verstormen, ww. trans. en intrans. — A. trans. I. 116, 234, *opjagen, haastig doen opstaan.* — B. intrans. II. 77, 56, *opbruisen.*
- Verstouten (Hem), ww. II. ~~49~~ 6, *zich verstouten, moed vallen.*
- Versuchten, Versochten, ww. I. 128, 109; 131, 220; 133, 280; 134, 323; 140, 121; 145, 314; 171, 203; III. 6, 202, *verzuchten, zuchten.*
- Versuptilen, ww. II. 201, 432, *door spitsvondigheden verknoeien.*
- Verwaren, ww. III. 119, 26, *tot last worden, zwaar vallen.*
- Verswelgen, ww. III. 103, 50, *verzwelgen, verbruiken.*
- Versweren, ww. I. 13, 262, *afzweren*; II. 198, 315, *eenen meined doen, meinedig zijn.* Hier is de onbep. wijze als znw. gebruikt. Deelw. *versworen*, zie *Versworen.* Zie Huydec. op *St.* II. 544 vg.; en *Lsp. Gloss.*
- Verwigen, ww. III. 68, 42, *verzwijgen.*
- Versworen, deelw. bnw. II. 94, 20, *meinedig.* Zie mede *Versweren.*
- Vertaren. Zie *Verteren.*
- Vertellen, ww. I. 26, 19; 28, 100; 86, 9; 94, 196; 117, 251; 146, 366; 175, 358; II. 24, 55; 182, 20; III. 12, 118, 120; enz., *vertellen, verhalen*; II. 4, 88, *vermelden, melden.*
- Verteren, Vertaren, ww. II. 210, 153, *verslijten, bederven*; I. 159, 62; II. 43, 46; 175, 9, 19; 176, 59; 178, 31; 180, 131; 181, 146, *verteren, verbruiken*; I. 165, 298, *slijten*; III. 111, 26, *verteren, vergaan.* Hem *verteren*, II. 51, 81; III. 41, 404, *omkomen van verdriet* (in 't algemeen wegens eenen hartstocht), *barsten van spijt, zich kwellen.*
- Vertiën, Vertyën, ww. III. 182, 813, *afstand doen van, afzien van, laten varen, verloochenen.* Ook vindt men Hem *vertiën*, II. 51, 92, met dezelfde beteekenis. Zie *Taalk. Bijdr.* II. 159 vgg.
- Vertogen, ww., *vertoonen.* Hem *vertogen*, II. 84, 44, *zich vertoonen, zich laten zien.* Zie *Lsp. Gloss.*
- Vertonen, ww. I. 139, 76, *toonon.*

- Vertreden, ww. II. 121, 540; 123, 595, *vertreden*, *vertrappen*.
- Vertrecken, ww. I. 113, 96; II. 52, 130; 186, 198, 200; 206, 86; III. 12, 140; 29, 20; 32, 31; 161, 164; 164, 237; 172, 498; 186, 946, *vertellen*, *verhalen*. Zie *Hild. Gloss.*
- Vertroosten, vertroosten, ww. I. 109, 790; II. 127, 758, *moed geven*, *vertrouwen inboezemen*, *kracht schenken*, *aanmoedigen*; II. 71, 22; III. 52, 216; 56, 358, *iemand bemoedigen door daden, door hem uit eenen onaangenaamen of pijnlijken toestand te verlossen, maken dat iemand gerust of bemoedigd kan zijn*; I. 60, 255, *opbeuren*, *opwekken*, *opvroolijken*; I. 29, 147; 123, 490, *vertroosten*, *troosten*. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1755 vg.
- Vertrouwen, znw. onz. III. 156, 36, *vertrouwen*.
- Veruwen. Zie Verwen.
- Vervaaen, ww. III. 118, 4, *nieuw leven ontvangen*, *zich als 't ware hernemen*, *herademem*. Zie *Ruusb.* II. bl. 151.
- Vervaert. Zie Vervaren.
- Vervaren, Ververen (in II. 169; 99; III. 58, 459), ww. trans., onpers., en wederk. — A. trans. II. 67, 213, *bang maken*. Zie vooral hier II. 221. — B. onpers. *Mi vervaert*, I. 187, 182, *ik word bang*. — C. wederk. Hem vervaren, I. 131, 192; II. 18, 212; 169, 99; III. 5, 172; 58, 459, *zich vervaren*, *bevreesd worden*. Vervaert, Vervart (in III. 38, 276), Verveert (in II. 110, 84; 127, 743; III. 146, 68), Ververt (in II. 10, 332; III. 7, 236), I. 120, 370; 124, 536; 138, 68; 140, 118; 143, 266; 161, 134; 168, 70; 170, 146, 151; 187, 175; enz., *vervaard*, *bevreesd*, *bang*.
- Vervart, Verveert. Zie Vervaren.
- Ververen, Ververt. Zie Vervaren.
- Vervolgen, ww. II. 166, 74, *vervolgen*, *voortzetten*.
- Vervollen. Zie Vervullen.
- Vervorderen, ww. II. 161, 45, *bevorderen*.
- Vervriesen, ww. II. 24, 22, *stijf bevrozen*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 238.
- Vervullen, Vervollen, ww. I. 68, 234; 69, 278, 281; II. 175, 4, *vullen*, *vol maken*; III. 82, 219, *vervullen*; II. 59, 377, *voltooien*; I. 64, 81, *vol worden*.
- VERWIJS Dl. IV.

- Verwachten, ww. III. 99, 208, *afwachten*.
- Verwaeyen, Verwayen, ww. II. 55, 233, *verwaaien, door waaien onkenbaar worden*.
- Verwandelen, ww. intrans., trans., en wederk. — A. intrans. I. 72, 386, 390; 95, 233; II. 8, 238; III. 6, 194, *veranderen*. — B. trans. III. 40, 371, *veranderen*. — C. wederk. Hem verwandelen, III. 172, 501, *wandelen*. — Zie Dr. De Jagers *Wdb. der Freq.* I. 858 vgg.; II. 701 vg.
- Verwanen (Hem), ww. II. 17, 189, *zich aan eigenwaan toegeven, zich laten voorstaan, zich trotschelijk inbeelden*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Verwaren, ww. III. 23, 9, *het oog over iets laten gaan ter wering van gevaar, beschermen, behoeden, beveiligen*; III. 123, 14, *bewaren, open houden*; II. 146, 327, *van het noodige voorzien, oppassen, verzorgen, bedienen*. Zie Huydec. *Proeve*, I. 439; en *Tijdschrift*, I. 250.
- Verwarmen, ww. III. 97, 108, 119, *verwarmen, warm maken*; II. 97, 145, *warm worden*.
- Verwassen, ww. III. 43, 497, *bedroeven, leed doen, verdrieten*. Zie *Lorr. Gloss.*; *Limb. Gloss.*; en Dr. Verwijs' aant. bij *Rose* 2493.
- Verwaten, ww. I. 3, 72; II. 197, 258, *vervloeken*; II. 74, 152, 167, *in den ban doen*. Zie Huydec. *Proeve*, III. 91 vgg., en op *St.* III. 230 vg.; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 246.
- Verwe, Varwe, Vaerwe, Varuwe, znw. vr. II. 8, 237; 35, 52, 79, 82; 84, 44; III. 40, 371, *kleur*.
- Verweendelijke, bijw. I. 155, 74, *trots*. Zie *Verweent*.
- Verweent, bnw. III. 155, 25, *heerlijk, hooggeacht*. Zie *Lsp. Gloss.*; *Taalgids*, I. 128 vgg.; en Dr. Franck in zijne uitg. van *Alex.* bl. 444 vg.
- Verweentheit, - hede', znw. vr. II. 175, 2, *weelde, weelderigheid, dartelheid*. Zie *Verweent*.
- Verweert, bnw. II. 22, 390; 98, 179, *verdorven, verkeerd, slecht*. Voor II. 22, 390 zie men Dr. Verdams uitgave van *Theoph.*, bl. 140. — Zie *Stroph. Ged. Gloss.*; en *Tijdschrift*, I. 249 vg.
- Verwegen, ww. (verl. tijd verwach), I. 156, 126; II. 59, 380, *te zwaar vallen, lastig zijn, drukken*. Zie Clignett, *Bijdr.* 372 vg.; Dr. Jonckbloet, *Spec. de Velth.*

88; Dr. de Jager, *Versch.* 299 vg.; en *Taal- en Letterbode*, IV. 60.

Verwen, Veruwen, ww. II. 107, 280, *verven*.

Verweren, ww. II. 116, 327, *verdedigen*; III. 54, 296; 120, 59, *afweren*, *verhinderen*. In II. 150, 102 is de onbep. wijs als znw. gebruikt.

Verweren, ww. III. 114, 137, *vereelten*, *hard worden*. Zie Kil. op *Verweeren*; en Gloss. op A. Bijns.

Verwerken, ww. III. 141, 2, *verkeerd maken*, *verkeerd doen*; II. 18, 232; III. 11, 78; 48, 48, *iemands gunst verbeuren*. Zie *Lsp.* Gloss.

Verwerpen, ww. III. 32, 21, *verwerpen*, *van zich werpen*.

Verwerren, ww. I. 138, 49, *verwarren*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 219.

Verwerven, ww. I. 11, 182; III. 157, 15, *verkrijgen*.

Verwilderen, ww. I. 73, 441, *verwildereren*.

Verwinnen, ww. I. 119, 335; 130, 163; 135, 371; 162, 172; II. 71, 30; 75, 176; 152, 59, *overwinnen* (in den strijd, in het gevecht); II. 14, 55; 17, 170; 27, 147; 67, 216; 68, 272; 169, 114; III. 7, 231; 105, 138, 139, 142, *overwinnen* (van strijd in geestelijken en kerkelijken zin' gezegd); I. 41, 105; III. 172, 511, *overwinnen*, *te boven komen* (zie Dr. Moltzer op *Esm.* 511); I. 8, 52, *krijgen*, *verkrijgen*, *erlangen*, *bekomen*; II. 128, 786; III. 61, 572, *winnen*.

Verwiten, ww. I. 41, 110; II. 176, 62; III. 173, 537, *verwijten*, *beschuldigen*, *te laste leggen*.

Verwoeden, ww. III. 10, 46, *woedend worden*, *razend worden*. Zie *MLoep* Gloss.; en *Hild.* Gloss.

Verwoesten, ww. I. 66, 172; 73, 441; II. 105, 190, *verwoesten*.

Verwoet, Verwoit, bnw. I. 116, 229; 143, 250; 159, 67; II. 32, 97, 100; 147, 367; *krankzinnig*, *razend*, *dol*; I. 143, 238; 144, 281; II. 76, 12, 16; 142, 205; 197, 249; III. 107, 49, *woedend*, *razend* (van drift). Enen tferwoede aentiën, II. 180, 111, *iemand het ongerijmdste te laste leggen*; zie *Mnl. Wdb.* I. 165. Voor I. 143, 238 zie men hier I. 192; en *Trojen*, bl. 112, noot 1.

Verwoit. Zie Verwoet.

Verwonden, ww. III. 116, 15, *verwonden*, *wonden*.

- Verwonderen, ww. II. 170, 32; III. 16, 281; 151, 24; 165, 286; 185, 927, *verwonderen*. Bij III. 151, 24 teekende Mr. L. Ph. C. van den Bergh in *Lett. N. W.* 5, 2, 107 aan: „De zin is verwrongen. Men versta: de natuur verwonderde zich dat de jonge maagd hem won, die reeds bestond voordat iets aanving.“
- Verworgen, ww. II. 180, 119, *verworgen*, *verderven*.
- Vespertijt, znw. vr. I. 22, 235; 24, 318; 74, 12; 95, 231; 126, 11; III. 125, 9; 148, 138, *zes uur na den middag*, *avond*, eigenlijk de tijd, waarop de vesperdienst in de Katholieke kerk plaats vindt.
- Veste, znw. vr. II. 136, 280, *veste*, *vesting*. Zie *Lsp.* Gloss.; en Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 10.
- Vesten, ww. I. 147, 19, *bevestigen*; II. 161, 15; III. 104, 108, 112, *vast in het geheugen prenten*. Zie *Lsp.* Gloss.; en Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 18.
- Vet, bnw. I. 3, 51; 9, 89; 11, 197; II. 35, 58; 38, 77; 40, 155; 99, 198; III. 45, 571, *vet*; II. 97, 139, *rijp*, *vol*. Dat *vet*, II. 104, 150, *het vet*.
- Viant, Vyant (in III. 86, 377), Vient (in II. 142, 197), znw. m. I. 49, 86; 50, 126; 51, 142, 150; 121, 443; 144, 306; II. 71, 50; 74, 139; 77, 57, 61; enz., *vijand*; II. 6, 145; 13, 5; 14, 46, 53; 17, 170, 188, 198; 18, 235; 19, 249; 20, 293; enz., *duivel*. Die oude *viant*, I. 163, 240, *de booze*, *de duivel*. Zie *Stroph. Ged.* bl. 154.
- Viant, bnw. II. 79, 32, *vijandig*.
- Vichten. Zie Vechten.
- Vie, Vye, znw. vr. I. 113, 105; III. 109, 152, *levenslust*, *vreugde*. Dr. Verwijs voegde er in den eersten druk dezer *Woordenlijst*, bl. 162 vg. (waarnaar hier, I. 190 verwezen werd) het volgende bij: „*Vye* is hoogst waarschijnlijk het Fr. *vie*, doch in den zin van *goede sier*, waarin het nog bekend is: *faire bonne vie*, mener joyeuse *vie*, *faire la vie*. Hier zal dan de beteekenis zijn: *vreugde*, *genot*.“
- Vient. Zie Viant.
- Vier, Vuyer (in III. 99, 186), znw. onz. I. 12, 216; 24, 322; 65, 122, 128, 136; 92, 92; 99, 388; 123, 493; 148, 61; 149, 70; enz., *vuur*; III. 39, 309, 316, 318; 164, 246, *gloed*, *drift*; *vuur*. Het verklw. vierkijn

- wordt gevonden in II. 68, 270. Bij I. 148, 61 (*met Griexen viere*) merkt Dr. Snellaert (*Alex.* Deel I, bl. 341) op: „Vóór dat het buskruit was uitgevonden, maakte men in de oorlogen veel gebruik van het zoo-genaamd grieksch vuur, dat zich door het water niet liet blusschen en, wat de wijze betreft om het te behandelen, veel overeenkomst moet gehad hebben met onze vuurpijlen.” Over alse een vier, *als vuur*, in I. 145, 328; III. 43, 494, zie men *Taalk. Bijdr.* I. 55; en *Mnl. Wdb.* II. 533.
- Vier, Viere, telw. I. 5, 131; 48, 38; 97, 285; 98, 321; 105, 605; II. 35, 50; 45, 125; 52, 117; 66, 206; 71, 32; enz., *vier*.
- Vierde, telw. I. 98, 355; 99, 365; 154, 43; 155, 81; II. 54, 207; 89, 105; 191, 14; 196, 213; 211, 183, *vierde*.
- Viere. Zie Vier, telw.
- Vierehande, Viereande, telw. I. 116, 213, *vierderhande*, *vierderlei*. Ook in *Bed. d. M.* 984.
- Vieren, ww. — A. intrans. I. 13, 257; 152, 94, *rusten*. Sonder vieren, II. 111, 140; III. 14, 232, *terstond*, *aanstonds*. — B. trans. II. 59, 404, (*feestelijk*) *vieren*; III. 116, 3, *laten varen*.
- Vierendeele, Vierendel, znw. onz. II. 38, 72; 166, 76, *het vierde gedeelte*, *een vierde*.
- Vierhondert, telw. II. 186, 169, *vierhonderd*.
- Vierijn, bnw. II. 4, 93; 5, 107; 7, 184, *varig*, *van vuur*. Ook in *Alex.* IX, 1275; *Brand.* 15.
- Vierwerven, Vierwerf, Vierwarf, bijw. 94, 163; II. 39, 110, *viermaal*, *vierwerf*.
- Vif. Zie Vijf.
- Viftech. Zie Vijftich.
- Vigilie, znw. vr. I. 5, 149; 6, 158, 168, *lijkdienst*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss. — Over de verzen I. 6, 168 — 180 zie men de opmerkingen van Dr. Verdam in *Tijdschrift*, I. 8 vgg., en van Dr. Van Helten in *Tijdschrift*, V. 247 vg.
- Vijch, znw. vr. II. 86, 124, *vijg*, *vrucht van den vijgeboom*.
- Vijf, Vive, telw. I. 93, 140; 138, 35; 154, 45; 163, 216; II. 7, 196; 88, 27; 91, 183; 100, 233; 117, 346, 361; 143, 215; enz., *vijf*. Den vorm vif vindt men

- in I. 93, 144, 146; 94, 162; III. 42, 456. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 10.
- Vijfhondert, telw. I. 39, 25; II. 27, 140, 164; 138, 28, *vijfhonderd*.
- Vijfde, telw. II. 90, 109; 143, 239; 191, 15; 198, 311, 312, *vijfde*. In II. 56, 265 vindt men des vijfdes dages. Zie vooral Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 495, 497.
- Vijftendeel, znw. onz. II. 57, 309, *het vijfde gedeelte, een vijfde*.
- Vijftich, Viftech, telw. I. 80, 240; III. 75, 170, *vijftig*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 8.
- Vijftien, telw. II. 32, 88, *vijftien*.
- Vijftiende, telw. II. 91, 169, *vijftiende*.
- Vijfwerven, Vijfwarf, Vijfwaerf, bijw. II. 39, 110; 91, 183, *vijfmaal, vijfwerf*.
- Vicaris, znw. m. II. 174, 99, *vicaris, vicarius*.
- Viliaert, znw. m. III. 158, 37, *paai, grijsaard*; fr. *vieillard*.
- Vilein, Vylein, Vilain, znw. m. I. 117, 278; 123, 522; II. 200, 377; III. 32, 99; 54, 285; 124, 12, *gemeene kerel, schurk*, fr. *vilain*, eig. *dorpeling*, lat. *villanus*, doch even als *dorper* als scheldnaam gebruikt. Zie *Mnl. Wdb.* II. 353.
- Vileinich, bnw. III. 137, 10, *gemeen, kwaadaardig*.
- Villen, ww. II. 196, 222; 202, 463, *villen, het vel afstroopen*.
- Vinde, Vinne, Vende, znw. vr. I. 81, 279, 281; 83, 341, 344, 347, 351, *boer, pion* bij het schaakspel. — In I. 81, 262 heeft Dr. Verwijs de lezing van het HS. van beiden was bewerd veranderd in van venden was bewerd. Hij voegde er in den eersten druk dezer *Woordenlijst*, bl. 162 (waarnaar hier, I. 190 verwezen werd) het volgende bij: „*Vende*, eigenlijk *voetganger*, Ohd. *fendo* (Graff. III. 540), wordt vooral gebruikt voor den *boer, pion* in het schaakspel, hier in het algemeen voor de stukken. In het It. heet dit stuk van het schaakspel *fante*, dat waarschijnlijk samenhangt met het Sp. *infante*, jongeling, en per excellentiam de jongeling van koninklijk bloed, even als *quene*, vrouw, in Engeland de vrouw bij uitnemendheid, de *queen* koningin, werd. Van *infante*, in

den zin van *voetknecht*, komt *infanterie*, en het verkorte *fante*, de voetknecht in het schaakspel, dat hetzelfde uitdrukt als *pion*, *pedone*. Het Ohd. *fendo* is waarschijnlijk uit het Romaansch ontleend. Zie Benecke, *Mhd. Wtb.* III. 297 en verg. Grimm. *Gr.* I. 126." Dr. Verwijs wil dus hier venden in de van elders niet bekende beteekenis van *de stukken* in 't algemeen opvatten (Men gebruikte daarvoor in 't Mnl. het meerv. *Scaeken*). De verandering van Dr. Verwijs is onnoodig. Beiden geeft eenen goeden zin. In de vss. 256 — 261 wordt gesproken over het scaeespel, d. i. de stukken, en over het scaebert, d. i. het schaakbord (zie Dr. Verdam, *Tekstcritiek van Middelnederlandsche schrijvers*, bl. 14). Daarop volgt nu: als hi van beiden (nl. *schaakbord en stukken*) was bewerd. Zie *Mnl. Wdb.* I. 1205.

Vinden, ww. (verl. tijd vant; deelw. gevonden en vonden, in I. 73, 432), I. 2, 18; 9, 94, 111; 11, 196, 201; 12, 203; 17, 38, 71; 18, 84; 19, 116; enz., vinden, aantreffen (vinden met een tegenw. deelw. in I. 55, 78); III. 63, 55, *uitvinden*, *uitdenken*. — In I. 9, 111 wil Dr. Verdam (zie *Tijdschrift*, I. 7) lezen: „Dat men vant in al dat lant”.

Vinger, znw. m. I. 89, 113, 118; II. 158, 34, *vinger*.

Vingerlijn, Vingerlin, znw. onz. I. 61, 312, 314, 318, 321, 329; 89, 112, 117; III. 127, 36, *ring*; I. 124, 550, *handboei*. Zie Huydec. op *St.* I. 501.

Vingerline, znw. onz. III. 131, 7, *ring*.

Vinne. Zie Vinde.

Viole, Violette. Zie Firole.

Vipra, znw. vr. I. 151, 54, *naam van een serpent*.

Virtuut, znw. vr. II. 208, 85, *kracht*, *eigenschap*. Zie *MLoep Gloss*.

Visentatie, znw. vr. III. 13, 171, *ontvangst*.

Visenteren, ww. III. 108, 113, *bezoeken*. Zie *MLoep Gloss*.

Visieren, Viseren, ww. I. 29, 137; 122, 453; II. 131, 97 (als znw. gebruikt); III. 72, 53, *bedenken*, *uitdenken*, *overleggen*, *beramen*, *bepalen*; II. 202, 477, *bedenkingen maken*, *zwarigheden opwerpen*; I. 59, 235; II. 75, 193, *aanwijzen*. — Naast visieren vindt men den vorm versieren (wel te onderscheiden van

- versieren*, ornare) in II. 201, 434 en III. 73, 105, op beide plaatsen met de beteekenis van *bedenken*, *uitdenken*. — In II. 50, 57 is de beteekenis van *visieren* eenigszins onzeker. Prof. David zegt in *Rijmb. Gloss.*, dat het in vs. 57 is „gebruikt in den zin van *versieren*,” en dat de varianten ook *vercierden* hebben. Hij voegt er bij: „Men kan het daer ook opvatten in den zin van *voorzien van*; vergel. *Rijmb.* 31501.” — Zie *Taalk. Mag.* IV. 356 vgg.; 646 vgg.; *Lsp. Gloss.*; en *Taal- en Letterb.* I. 267.
- Visc*, *Visch*, znw. m. I. 158, 24; II. 25, 58; 50, 59; 56, 269; III. 65, 135, *visch*.
- Visscen*, *Visschen*, ww. I. 8, 81; III. 137, 43; 138, 47, *visschen*.
- Visscer*, *Visscher*, znw. m. III. 137, 39, 40, 41; 138, 51, *visscher*. Het verkleinw. *Visscherkijn*, vindt men in III. 137, 42.
- Vite*, *Vyte*, znw. vr. II. 81, 15; 82, 68; 173, 68; 178, 56; III. 13, 182; *leven*, *levenswijze*; II. 36, 94; 187, 211; III. 113, 94, *levensbeschrijving*. Zie *Taalk. Mag.* IV. 75; en *Lsp. Gloss.*
- Vive*. Zie *Vijf*.
- Viveltre*. znw. vr. I. 171, 172, *vlinder*. Ohd. *vivaltera*; mhd. *vivalter*. Zie Graff. I. 862; Benecke's *Mhd. Wtb.* III. 231, en Huydec. *Pr.* III. 335. Bij Vondel heet nog een vlinder *vijfwouter*.
- Viwergat*, znw. onz. I. 12, 218, *schoorsteen*. Zie Dr. Jonckbloets uitg. van *Rein.*, bl. 61.
- Vlage*, znw. vr. III. 76, 12, *vlaag*, *stormvlaag*. Zie *Segh. Gloss.*
- Vlamme*, znw. vr. I. 92, 92; 160, 127; II. 23, 15; 25, 84, 85, *vlam*, III. 143, 14, *liefsdevlam*.
- Vlas*, znw. onz. II. 195, 188; 197, 261, *vlas*.
- Vlassen*, bnw. II. 196, 211, *van vlas gemaakt*, *vlassen*.
- Vlecht*, znw. vr. II. 158, 20, 23, *gevlochten haarlok*, *vlecht*.
- Vledermuus*, *Vledermus*, znw. vr. II. 38, 56, 59, *vleermuis*.
- Vleesc*, *Vleisc*, *Vlesc*, znw. onz. I. 4, 97; 73, 436; 87, 28; II. 22, 389; 38, 77; 40, 155; 41, 179; 51, 113; 52, 141; 59, 390, 391, 395; enz. *vleesch*.

- Vleescelike, bnw. II. 65, 145, 154, *vleeschelijk*, *zinnelijk*.
- Vleescelikeit, znw. vr. II. 62, 26, *vleeschelijkheid*.
- Vleesceliken, Vleysscheliken, bijw. III. 72, 60, *vleeschelijk*.
- Vleeschuus, znw. onz. III. 189, 16; 190, 58, *vleeschhal*.
- Vleescsmout, znw. onz. I. 4, 97, *vet*. Zie Smout.
- Vlegge, znw. vr. II. 103, 95, *scheur*, *barst*. Zie *Eleg.* Gloss.
- Vleien, Vleyen, ww. II. 28, 183, *smeeken*; II. 176, 11, *vleien*.
- Vleisc. Zie Vleesc.
- Vleyssceliken. Zie Vleesceliken.
- Vlerk, znw. vr. III. 141, 4, *vlcrk*, *vleugel*.
- Vlesc. Zie Vleesc.
- Vliege, znw. vr. II. 47, 206; 58, 356; 69, 303, *vlieg*.
- Vliegen, ww. II. 43, 30; 45, 94; 46, 140, 155; 47, 168; 56, 267, 273; 85, 87; 204, 29; 207, 37; 113, 118; 193, 148, *vliegen*; I. 10, 123; 14, 307; 112, 116, *zich snel voortbewegen*; II. 11, 359, *vallen*, *storten*; Sine vlucht vliegen, zie Vlucht.
- Vlien, ww. (verl. tijd vlo, vloer, vlau, vlou; verl. tijd mv. vloer, vloerwen; deelw. gevloer, gevloerwen) I. 51, 164; 170, 147; II. 114, 241; 131, 100; III. 7, 227, *vlieden*, *vluchten*. Zie *Lsp.* Gloss, *Taalk. Bijdr.* II. 162, 166, en Dr. Franck *Mnl. Gramm.* § 140.
- Vlies, znw. onz. II. 97, 119, *vacht*, bij uitbreiding van de *geschoren kruin* gezegd. Zie Clignett, *Bijdr.* 27.
- Vliet, znw. m. II. 144, 261; 192, 77, *vliet*, *sloot*, *gracht*.
- Vlieten, ww. II. 2, 23; III. 111, 36; 169, 402, *vlieten*, *vloeien*; II. 11, 354, 363, *vluchten*.
- Vlijt, znw. m., *vlijt*, *ijver*. Met *vlite*, II. 121, 519, *ijverig*, *firm*, *stevig*, hier niet veel meer dan een stoplap.
- Vlinken, ww. *snel bewegen*. Hem vlinken, III. 42, 424 *zich snel bewegen*; van de oogen gezegd *schitteren*. Zie Oudemans VII, bl. 662. De variant luidt: *haer hoghen die quinken*, welk laatste woord ook *heen en weer bewegen*, *schitteren* beteekent. Zie Quenken en vergel. *Rose*, 5708; en *Limb.* Gloss.
- VERWIJS Dl. IV.

- Vloeyen, Vloyen, ww. II. 2, 22; 107, 233; III. 114, 150, *vloeien, stroomen*. Voor II. 2, 22 zie men Dr. Bergsma, *Brandaen-teksten*, bl. 89 vg.
- Vloec, Vlouc, znw. m. II. 82, 42; III. 130, 38, *vloek, vervloeking*.
- Vloeken, Vlouken, ww. I. 10, 126; 169, 119; II. 88, 46; 197, 239; III. 99, 192, *vloeken, vervloeken*.
- Vloer, znw. m. I. 169, 107, 125, *verdieping*; I. 10, 125; 12, 212; III. 113, 96, 104; 189, 29, *vloer, grond*.
- Vloet, znw. vr. II. 10, 324; 84, 26; III. 156, 43; 171, 483, *vloed, stroom*; III. 69, 88, *wassend water* (tegenover ebbe).
- Vlogel, Vloegel, znw. m. I. 66, 143; II. 39, 120; 40, 150, 153, 158, 159, 162, 166; 41, 172, 177, 197; 204, 29; 207, 28, *vleugel*.
- Vloyen. Zie Vloeyen.
- Vlooch, znw. m. II. 96, 80, *vlucht*.
- Vlot, znw. onz. Antvlot sijn, III. 69, 83, *drijven, vloten*.
- Vlouc. Zie Vloec.
- Vlouken. Zie Vloeken.
- Vlucht, znw. vr. Sine vlucht vliegen, II. 83, 6, *wegvliegen*.
- Vluchtech, bnw. III. 11, 365, *vluchtend, wegiënd*.
- Vecht, Vucht, znw. onz. III. 77, 32, *vocht*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 8, 64.
- Vocht, Vucht, bnw. II. 86, 95, *vochtig*.
- Vochtheit, Vuchtheit, znw. vr. II. 87, 143, *vochtigheid*.
- Voeden, ww. I. 96, 248; 101, 446; 109, 792; II. 55, 243; 58, 341; 69, 304; 97, 149; 105, 157; III. 77, 33; 119, 39, *voeden*; I. 152, 120, *opwassen, opgroeien* (zie Dr. Francks aant. op *Alex.* bl. 455).
- Voedster. Zie Voetster.
- Voegen, ww. I. 26, 26; II. 182, 17; III. 74, 155, *voegen, schikken*. Hem voegen, II. 76, 216, *zich voegen, zich schikken*; III. 155, 18, *zich begeven naar*.
- Voegt. Zie Voocht.
- Voer (= Voor) en de met Voer samengestelde woorden. Zie Vore, twee artikels.
- Voere, znw. vr. II. 141, 151, *handelwijze, bedrijf*. Zie Huydec. op *St.* III. 66 vg.; van Wijn op *Heelu*, 191

vg.; *Lsp. Gloss.*; en *Hild. Gloss.* De beteekenis van II. 141, 151 is: „Gij zult niet meer zulke kuren, kunsten uithalen” (*Mnl. Wdb.* II. 416). Zie nog hier II. 225 en II. 142, 205.

Voere, en de met Voere samengestelde woorden. Zie Vore, bijw.

Voeren, Voren (in I. 70, 334; II. 6, 153), Vueren (o. a. in II. 133, 153, 186), ww. I. 44, 201; 61, 298; 70, 334; II. 6, 142, 153; 7, 189; 110, 66, 69; 115, 298; 133, 151, 186; enz., *voeren*, *leiden*, *brengen*, *meenemen*, *overbrengen*; II. 56, 272, *dragen*, *bevatten*; III. 148, 141; 175, 587; 176, 637, *dragen* (van versierselen of herkenningsteeken); III. 63, 45; 80, 154; 145, 41, *dragen* (van het zwaard en het harnas gezegd); I. 21, 209; II. 6, 148, *behandelen*. Siere vaerde voeren, zie Vaert.

Voeren, bijw. Zie Vore, bijw.

Voert (= Voort) en de met Voort samengestelde woorden. Zie Voort.

Voerts. Zie Voorts.

Voerwaer, Voerware. Zie Voorwaer.

Voet, znw. m. I. 8, 63; 41, 79; 42, 135; 64, 73; 100, 428; 105, 613; 144, 294; 156, 95; 187, 170; II. 20, 293; enz., *voet*; II. 78, 9; 145, 324, *onderst gedeelte* (*voet* van eenen berg enz.); I. 154, 45; II. 118, 396; 158, 16, *voet* (als lengtemaat); II. 169, 96, *voet*, *macht*, *heerschappij*. — Te voet, Te voete, I. 18, 80; 23, 301, 303; 28, 97; 148, 48; II. 111, 133; 112, 154; 124, 656; 125, 692; enz., *te voet*. Hem te voet maken, I. 128, 72, *afstijgen*. Ten voeten, I. 55, 94; III. 19, 69, 89, *aan het voeteneinde*; zie *Tijdschrift*, IV. 235 vg. Onder voet trecken, II. 95, 61, *onder den voet halen*, *versmiden*; en Onder die voete werpen, I. 176, 395, *onder den voet werpen*, *verwerpen*, *versmiden*; zie *Stroph. Ged. Gloss.*; en vergelijk Onder voet brengen in III. 85, 372; en Onder voet vallen in II. 210, 148; III. 34, 106. — In I. 154, 45 wil Dr Franck (*Alex.* IV. 1443) lezen *van vive voeten*, en hij voegt er bij: „of dese here, of dese man is wellicht te schrappen.” Op enes voete, zie Op.

Voetsel, znw. onz. II. 168, 82, *voetsel*.

- Voetster, Voedster, znw. vr. III. 100, 231, *voedster*.
 Vogel, znw. m. I. 4, 84; 151, 74; II. 37, 11, 21; 38, 61; 39, 118, 119; 41, 203; 42, 233; 47, 188; 50, 57; enz.; *vogel*. Het verklw. vogelkijn vindt men in I. 167, 38; III. 77, 25. — In I. 151, 74 vindt men in het HS. *eens vogels*; Dr. Verwijs leest (zie I. 193) *dies vogels*; en Dr. Franck (*Alex. V.* 990) *geens vogels*.
 Vogelare, Vogellare, znw. m. I. 167, 36, *vogelaar*.
 Vogelkijn. Zie Vogel.
 Vogellare. Zie Vogelare.
 Voget. Zie Voocht.
 Voir, voorz. Zie Vore, voorz.
 Voirdat. Zie Voordat.
 Voirdoren. Zie Verdoren.
 Voirmaels. Zie Vormmaels.
 Voirt en de met Voirt samengestelde woorden. Zie Voort.
 Voirwaer. Zie Voorwaer.
 Vol, Vul (o. a. in II. 74, 147; III. 110, 164), bnw. I. 129, 116; II. 56, 263; 101, 28; 175, 23; III. 42, 445; 110, 164; 112, 54; 130, 37; 154, 13, 14; 185, 906; 188, 999; 195, 194, *vol, gevuld*; II. 60, 445, *vol, volkomen*. Tvolle, Tfulle, bijw. II. 74, 147, *ten volle, geheel en al*.
 Volbringen, Volbrenge, Vulbringen, ww. I. 88, 80; 112, 83; III. 158, 57, *volbrenge, volvoeren, voleindigen*; I. 164, 276; II. 62, 21; 153, 88; III. 119, 24, *uitvoeren, volbrenge*; II. 134, 194; 162, 60, *houden, vervullen, gestand doen* (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1270). In I. 164, 276 leze men met Dr. Franck (*Alex. X.* 276): *salt*.
 Voldoen, Vuldoen, ww. I. 116, 217; 135, 359; 137, 26; II. 54, 205; 137, 5; III. 142, 16, *volbrenge, eindigen, ten einde brengen*; III. 84, 332, *voldoen*. In III. 84, 332 is het ww. scheidbaar gebruikt; zie *Hild. Gloss*.
 Vole, znw. onz. II. 36, 115, *veulen*.
 Volen, verkorte vorm van bevolen. Den duvel volen, I. 130, 179, *vervloekt, verdoemd*. Zie *Lsp. Gloss.*; Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*; *Mnl. Wdb.* II. 484, 2015.
 Volenden, Volhenden, ww. I. 112, 83, *voleinden, voleindigen, geheel voltooien*.

- Volgaen, Vulgaen, ww. I. 118, 308, *ten einde toe gaan, den laatsten gang doen*; II. 54, 206, *volbracht worden*.
- Volgen, ww. I. 39, 13; 43, 163; 59, 216; 63, 23; 70, 329; 116, 231; 125, 592; 159, 66; II. 45, 96, 97; 47, 174, 185; enz., *volgen*; I. 45, 264; 123, 511; II. 11, 348; 114, 243, *volgen, vervolgen*; I. 128, 80; II. 62, 44; 87, 21; 193, 85; III. 89, 83; 91, 172; 101, 263, *volgen, opvolgen, luisteren naar, het oor leenen aan*; II. 173, 54; 177, 7, *overeenkomen met, overeenstemmen met, in overeenstemming zijn met*.
- Volhenden. Zie Volenden.
- Volc, Volck (in III 66, 155; 95, 30), znw. onz. I. 42, 128, 117, 249; 149, 66; 153, 139; 157, 152; II. 31, 60; 64, 108; 67, 213; 73, 101, 110, 114, 118; enz., *volk*. Voor II. 67, 213 zie men hier II. 221.
- Volcomen, Vulcomen, bnw. II. 60, 445; III. 109, 135, *volkomen, volmaakt*.
- Volladen, Vulladen, bnw. II. 84, 53, *vol*.
- Volleec. Zie Vollike.
- Volleest, Vulleest, znw. m. II. 49, 3, 16, *bijstand, hulp*. Zie *Stroph. Ged.* Gloss. op Vulleest.
- Volleke, Vollec. Zie Vollike.
- Vollen. Zie Vullen.
- Vollike, Vollijc, Volleke, Vollec, Volleec, Vullike, bijw. I. 117, 270; 126, 7; 128, 73; 131, 214; II. 14, 55, *terstond, dadelijk*.
- Volloven, ww. III. 77, 35, *volprijzen, naar waarde prijzen*.
- Volmaect, Vulmaect, bnw. I. 22, 255; 126, 25; II. 60, 446; 89, 92; III. 42, 431; 94, 8; 154, 30, *volmaakt, volkomen*; II. 175, 41, *volmaakt, voortreffelijk, uitstekend*. In II. 175, 41 is *volmoecte* eene drukfout voor *volmaecte*.
- Volmaectheit, Vulmaectheit,-hede, znw. vr. II. 62, 46, *volmaaktheid*.
- Volmaken, Vulmaken, ww. II. 59, 375, *volmaken, voltooiën*; II. 206, 94, *volmaken, veredelen*.
- Volprisen, ww. I. 127, 57, *volprijzen, naar waarde prijzen*.
- Volre, znw. m. II. 180, 121, *lakenvoller*. Zie *Hild.* Gloss. op Vollen.

- Volreiden, ww. III. 78, 69, *voltooien*.
- Volscriven, ww. I. 151, 87; III. 81, 184, *ten einde toe beschrijven, volkomen beschrijven*.
- Volstaen, Vulstaen, ww. II. 53, 154, *volharden*.
- Volwassen, Vulwassen, bnw. II. 84, 52; III. 179, 737, *volwassen*.
- Volwerken, ww. III. 78, 81, *voltooien, afwerken*.
- Vondelinc, znw. m. III. 164, 250; 170, 438, 447; 171, 461, 470; 172, 315; enz. *vondeling*.
- Vongnisse. Zie Vonnisse.
- Vonke, znw. vr. I. 24, 323, *vonk*.
- Vonkel, znw. III. 102, 28, *vonk, vonkje*.
- Vonnisse, Vongnisse, znw. onz. I. 181, 594; II. 201, 408, 412, *vonnis*.
- Vont, znw. m. III. 165, 264; 171, 473, *vonst* (hier voor *vondeling*); II. 107, 235, *vinding*; II. 178, 22; 202, 444, *vonst, list, streek*; III. 116, 32, *voorwerp, schat* (eigenlijk *ding dat men gevonden heeft*). Voor de laatste beteekenis vergelijk men vooral *MLoep* I. 1333, en II. 1062; en voor de uitdrukking *miere saelden vont* *MLoep* II. 1204 vg.: „een grael van grote salde,” en *Vrouw. e. M.* VI, 12: „spiegel alder saldén.”
- Vonte. Zie Fonte.
- Voocht, Voget, Voegt, znw. m. II. 43, 37; 168, 62; 169, 92, 108; III. 186, 959, *beschermer, heer*.
- Voor, voorz. Zie Vore, voorz.
- Voorbaer, Voorbare, Vorbare, bnw. II. 82, 4, *voornaam*. Zie Huydec. op *St.* II. 116, 569; *Lsp.* Gloss.; en *De Jagers Archief*, III. 157.
- Voorbi, Voerby, voorz. III. 72, 80, *voorbij*.
- Voordachtich, Voerdachtich, bnw. III. 67, 192, *bedachtzaam, ervaren*. Zie *Lsp.* I. 32, 93; en *Hild* 75, 48.
- Voordat, Voerdatt, Voirdatt, Vordatt, Voredatt, voegw. I. 76, 73; 107, 689; 135, 371; III. 30, 40; 93, 280, *voordat*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 85.
- Voordeel, Voerdeel, Vordeel, znw. onz. II. 96, 83, 111; 97, 122, 129; III. 102, 10, *voordeel*. Zie *Lsp.* Gloss.; en *Nieuw Ned. Taalm.* III. 257 vgg.
- Voorderste, Vorderste, bnw. I. 118, 319, *voerste, eerste*. Die *voorderste sire nature*, II. 62, 20, *het eerste der natuur*, dat is *het noodigste voor het levensonderhoud*.

- Voordien, Vordien, Voordientat. Zie Vore, voorz.
- Voorcoop, Voorcoep, znw. m. II. 195, 181, *opkoop te voren, om het later weder met woekerwinst van de hand te zetten*. Zie *Lsp. Gloss.*; en vergel. *Velth.* VII, 19, 72; *Doct.* III. 1284; *Tien Plagen*, 1984; *Wrake*, III. 513, 535, 858.
- Voorcopen, Voercopen, ww. II. 173, 73, *opkopen in het groot, om het gekochte met woekerwinst in eenen slechten tijd af te zetten*. Zie *Lsp. Gloss.*; hier II. 195, 187 vgg.; en vergel. *Doct.* II. 861; *Teest.* 195; *Rose*, 181.
- Voormaels, Voermaels, Vormmaels, Voirmaels, bijw. II. 106, 216; 151, 31; III. 94, 1, *voorheen*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Voornoemt, Vornoemt, deelw. bnw. 29, 15, *voornoemd, bovengenoemd, voormeld*.
- Vorraet, Vorraet, znw. m. II. 57, 317; 150, 89, *voorbédachte raad, overlegd plan*. Zie *Heim.* 352; *Velth.* II. 13, 50; III. 7, 32; 41, 12; *Doct.* III. 1316; *Teest.* 190; *Edew.* 1231; *Ovl. Ged.* III. 144, 8.
- Voorsien, Vorsien, bnw. I. 57, 157, *welberaden, verstandig*. Vergel. *Wrake*, III. 2381; en *Rein.* II. 6780.
- Voorsien, Vorsien, ww. Zie Vore, bijw.
- Voorsienich, Voersienech, bnw. II. 178, 47, *vooruitziende, welberaden, wijs*. Vergel. *Melib.* 829; en *Lsp.* III. 12, 19.
- Voorspoet, znw. m. II. 195, 168, *voorspoed*.
- Voorspreken. Zie Vore, bijw.
- Voorste, znw. onz. II. 182, 34, *voorste, voorste deel*.
- Voort, Voert, Voirt, Vort, Vord, bijw. I. 35, 203, 214; 115, 204; II. 25, 81; 208, 80; III. 88, 57, *verder* (van plaats gezegd); I. 18, 86; 68, 237; 77, 128; 100, 420, 434; II. 45, 93; 149, 36; 153, 84; 207, 57; III. 73, 114; 180, 745, *voort, terstond, dadelijk*; I. 35, 212; 68, 246; 87, 20; 147, 1; II. 25, 67, 73; 156, 31; III. 49, 90; 80, 152; 108, 89, *voorts, vervolgens, daarna*; I. 13, 260; 100, 436; 137, 9; II. 19, 252; 109, 51; 148, 29; 183, 63; III. 24, 60; 70, 93; 79, 124; 100, 248, *verder, in het vervolg, voortaan, van nu af aan*. In I. 103, 545; II. 28, 192; 114, 250; 137, 316; 149, 61; 157, 103; 159, 64; III. 94, 293

wijst voort bij de ww. tellen, horen, schrijven de voortdoring der handeling aan. In II. 165, 43; 182, 20; 194, 119; 200, 382; 204, 10; 205, 46; 206, 86; 209, 117; 210, 142; 212, 232; III. 102, 35 wijst voort bij de ww. leren, seggen, vertellen, vercopen aan den overgang van den een op (of aan) den ander (= Nnl. *over-*, en *weder-*). *Weder* ende voort, *Voort* ende *weder*, I. 17, 61; 103, 521; 108, 728; II. 22, 376; 62, 51; 176, 5; III. 2, 53, *aan alle kanten, cveral, alom, naar alle kanten heen*; II. 13, 33, *aanhoudend, voortdurend*; zie Huydec. op *St.* III. 209 vg.; en *Lsp.* Gloss. op *Weder. Voort*.....*meer*, zie *Voortmeer*. — In *roeptem mi voort* in III. 180, 745, dat hier door *dadelijk (terstond) roepen* wordt verklaard, ziet Dr. Moltzer op *Esm.* 745 een ww. voortroepen met de beteekenis *te voorschijn roepen, voor den dag roepen* (verg. hier I. 68, 246; III. 80, 152). — Voor voort in I. 147, 17 zie men hier I. 193; Dr. Franck wil daar (*Alex.* III. 605) lezen: *Ende voer voort*. — Voor voort in I. 165, 294 vergelijke men de opmerking van Dr. Franck bij *Alex.* X. 294 (bl. 496).

Voortane, Voertane, Voirtane, Vortane, Vordane, -an, bijw. I. 122, 469; II. 116, 316; 118, 422; 119, 436; 127, 749, *voort, dadelijk, terstond*; II. 122, 569, *voorts, vervolgens*; I. 22, 259; 76, 78; 91, 67, 69; II. 148, 23; III. 14, 208, *voortaan, van nu af aan, in 't vervolg*; II. 159, 43, *voorheen, vroeger*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 74 vg.

Voortanemeer, Voertanemeer, bijw. III. 120, 57, *voortaan, van nu af aan, in 't vervolg*. Zie *Mnl. Wdb.* I. 74 vg.

Voortbringen, Voertbringen, Vortbringen, Vordbringen, ww. I. 84, 405, 414; II. 49, 7, 18; 56, 281, *te voorschijn brengen, voor den dag brengen*; I. 109, 758, *brengen*; II. 153, 20; 155, 2; 158, 3, 10, *opbrengen, opdienen, op de tafel zetten*; II. 52, 114, *voortbrengen, scheppen*; I. 82, 313, *voortbrengen, veroorzaken*; I. 86, 8; 139, 93; II. 61, 12; 80, 78; 91, 164; 161, 13, *voortbrengen, uiten, spreken*; II. 149, 42; 182, 5; 189, 293; III. 68, 27; 82, 251, *verhalen*,

- vertellen, schilderen*; II. 150, 99, *te pas brengen, vermelden*; II. 172, 17; 179, 64, *verkondigen*.
- Voortdragen, Vortdragen, ww. I. 107, 685, *voortdragen, verder dragen*.
- Voortdriven, Voertdriven, ww. II. 202, 460, *voortgaan, verder gaan*.
- Voortgaen, Voertgaen, Vortgaen, ww. I. 133, 301; II. 212, 252; III. 7, 243, *voortgaan, verder gaan* (vergel. I. 35, 203, 214; II. 208, 80; III. 88, 57); III. 195, 198, *naar buiten gaan* (vergel. *Rijmb.* 26274); II. 22, 386, *vervuld worden, geschieden, zijn beslag krijgen* (zie *Lsp. Gloss.*).
- Voortgeven, Vortgeven, ww. II. 37, 14, *geven, aanbieden*; II. 63, 82, *ingeven*.
- Voortcomen, Voertcomen, Vortcomen, Vordcomen, ww. I. 18, 102; 76, 69, *te voorschijn komen, opkomen, optreden*; I. 83, 344, *vooruit komen, zich bewegen*; II. 49, 30, *voortgaan*; II. 153, 28, *op tafel komen, opgebracht worden*; I. 101, 447, *voorwaarts komen, naderen*; II. 156, 48, *optreden*; III. 151, 21, *geboren worden*; III. 157, 32, *gebeuren, geschieden*; III. 181, 792, *uitkomen, aan het licht komen*.
- Voortmeer, Vortmeer, Vordmeer, —mere, —mee, bijw. I. 81; 286; 91, 63; 162, 90, *voortaan, verder, in het vervolg*; I. 4, 98, *nu*. Ook komt voort en meer door een woord gescheiden voor in I. 105, 634. Zie Dr. Jonckbloet in den *Konst- en Letterb.* 1845, No. 35; *Segh. Gloss.* op *Hedenmeer*, en *Noord en Zuid* IX. 174 vg.
- Voortmoeten, ww. III. 53, 246, *voortmoeten*.
- Voortriden, ww. II. 123, 607; III. 53, 253, *voortrijden, verder rijden*.
- Voortroepen. Zie Voort.
- Voorts, Voerts, bijw. II. 123, 612, *voorts, verder, vervolgens*.
- Voortsetten, ww. III. 106, 14, *voortzetten, vervolgen*.
- Voorttreden, Voerttreden, ww. II. 106, 199, *voor den dag komen, optreden*.
- Voorttrecken, Voerttrecken, Vorttrecken, ww. I. 81, 279; 83, 345, *verplaatsen, verzetten* (verg. I. 83, 340); II. 127, 756, *trekken*; II. 102, 49, *optrekken, ten strijde trekken*. Zie *Tijdschrift*, I. 28 vg.; VERWIJS DI. IV.

- Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, 224 vg.; *Versl. Kon. Akad. Reeks* 3, II. 284.
- Voortvaren, Voertvaren, Vortvaren, ww. III. 47, 23, *verder trekken*; II. 120, 494, *verder gaan, doordringen*.
- Voortwaertmeer, Vortwertmeer. Zie Voorwaertmeer.
- Voortwillen, Voertwillen, ww. III. 174, 564, *voortwillen, willen heengaan*; II. 201, 421, *voortwillen, eene zaak doorzetten*.
- Voorwaer, Voerwaer, Voirwaer, Vorwaer (alle vormen ook gescheiden), bijw. I. 29, 111; 30, 160; 31, 17; 92, 111; II. 3, 34, 42; 81, 6; 113, 192; 115, 271; 150, 108; enz., *voorwaar, voorzeker*.
- Voorwaerde, Voerwaerde, Vorwaerde, Vorwarde, znw. vr. I. 55, 79; 84, 410; II. 134, 196, 203, *voorwaarde*; III. 84, 333, *verdrag, contract*. Zie *Hild. Gloss.*
- Voorwaert, Voerwert, Vorwaert, Vorwerd, bijw. II. 35, 47; 135, 242, 251; 155, 13; III. 33, 90, *verder*. Voorwaert keren, III. 83, 276, *bevoorderen*.
- Voorwaertmeer, Vorwaertmeer, Vorwertmeer, Vortwertmeer, bijw. I. 4, 94; 164, 275; 177, 439, *voortaan, van nu af*. Zie *Segh. Gloss.* op *Hedenmeer* en vergelijk Voortmeer.
- Voorwinnen, Vorwinnen. Zie Vore, bijw.
- Vor. Zie Vore, voorz.
- Vorbare. Zie Voorbaer.
- Vord, en de met Vord samengestelde woorden. Zie Voort.
- Vordat. Zie Voordat.
- Vordeel. Zie Voordeel.
- Vorder. Zie Verre.
- Vorderen, ww. I. 174, 309; II. 18, 204, *bevorderen*; II. 195, 189, *laten komen*.
- Vorderste. Zie Voorderste.
- Vordien. Zie Vore, voorz.
- Vore, Voren, Voer, Voere, Voeren, Vuere, bijw. I. 49, 68; 107, 705; II. 118, 393; 119, 460; 122, 556; 127, 751; 158, 20, 39; III. 33, 94; 84, 308, *van voren, aan de voorzijde*; I. 10, 128; 125, 584; II. 4,

90; 117, 350, 372; 119, 452; 144, 251; 150, 1; 168, 64; III. 20, 120, *voor, vooraan*; II. 45, 103; 108, 23; 139, 61; 140, 98, 124; 141, 127; 158, 6, *het eerst*; II. 182, 21, *vooraf, eerst*; II. 177, 15; 186, 194; III. 3, 68; 16, 293; 93, 253; 151, 34, *vroeger, voorheen*. — *Vore* brengen, II. 155, 12, *brengen, aanbren- gen*. — *Vore* gaen, I. 2, 9; 125, 590; II. 100, 225; 204, 28, *vooraan gaan, voorgaan*; I. 178, 451, *het eerst gaan*. In I. 2, 9 staat in het Comb. HS. „voer de bare gaende”; vergelijk Dr. Van Heltens uitgave van den *Reinaert*, bl. 108. — *Vore* hebben, II. 204, 37, *voorhebben, voor zich zien*. — *Vore* comen, II. 114, 258, *uitkomen, zich verbreiden*. — *Vore* copen, zie *Voor* copen. — *Vore* craken, met den derden naamval, II. 94, 41, *iemand iets voorkraken*. — *Vore* leiden, I. 125, 577, *voor iemand gaan*. — *Vore* leven, II. 94, 44, *door zijn gedrag een voorbeeld geven, door een goed leven voorgaan*. — *Vore* lopen, II. 94, 18, *voorgaan, de eerste plaats bekleeden*. — *Vore* noemen, zie *Voornoemt*. — *Vore* setten, II. 93, 1, *voorop zetten, bovenaan plaatsen*. — *Vore* sien, I. 144, 288, *vooruit zien, in den droom zien*. — *Vore* singen, III. 117, 7, *voorzingen, aanheffen*. — *Vore* sitten, II. 96, 116, *bovenaan zitten, de eerste plaats bekleeden*. — *Vore* spreken, *Voerspreken*, I. 137, 16; II. 102, 56, *voorzeggen, voorspellen*. — *Vore* springen, I. 81, 281, *vooruitspringen*. — *Vore* winnen, III. 126, 16, *bezorgen, verschaffen*. — *Na voren*, II. 116, 320, *naar voren* — *Te voren*, I. 29, 146; 33, 107; 48, 51; 54, 24; 62, 342; 65, 120; 69, 266; 92, 109; 98, 359, enz., *voorheen, vroeger, te voren*. *Te voren* gaen, III. 1, 8, *te boven gaan, overtreffen*. *Te voren* hebben, I. 137, 30; II. 57, 326, *iets vooruit hebben, de voorkeur verdienen, overtreffen*. *Te voren* comen, I. 138, 62, *voor oogen komen, openbaar worden*. *Te voren* leggen, zie *Leggen*. Als *te voren*, zie *Al*, eerste artikel. Vergelijk vooral *Te voren*.

Vore, Voor, Voer, Voir, Vor, voorz., I. 9, 114; 22, 267; 40, 56; 41, 98, 100, 115; 45, 259; 51, 169; 65, 121; 68, 250; enz., *voor* (in plaatselijke opvatting), *in tegenwoordigheid van, bij*; I. 22, 235; 57, 148; 138,

- 32; 184, 56; II. 56, 291; 58, 344; 80, 69; 85, 76; 166, 2; 203, 487; 206, 16; enz., *voor* (in tijdelijke opvatting); I. 32, 87; 116, 215; II. 81, 94; 101, 38; 202, 465; III. 50, 106; 79, 105, 119; 80, 160, 166; 81, 198, 201; enz., *voor, ter bescherming van, ten behoeve van, ten voordeele van*; I. 4, 89; III. 36, 194; 67, 103; 149, 19, *wegens*; III. 124, 22, *voor, tegen*; II. 30, 7; 87, 13; 98, 181; 133, 152; III. 7, 229; 70, 114; 82, 240; 90, 159, *voor, ten aanzien van*; II. 132, 124; 194, 139, 148; III. 43, 476, *voor, in plaats van, in ruiling van*; II. 195, 160; III. 83, 279; 123, 1; 164, 232, *voor, als*; I. 118, 291; 139, 88; 181, 586, 587; II. 159, 51, 53; 194, 136; III. 1, 9; 9, 3; 32, 46; enz., *boven, meer dan*. Voor waer, zie Voorwaer. Voor waerheit, zie Waerheit. Vore dan, I. 66, 160, *voor dien tijd, voorheen, vroeger*. Vore desen, I. 75, 47; 97, 307, *voor dezen tijd, vroeger*. Vore dien, Vordien, I. 65, 119; 69, 265; 70, 301, *voor dien tijd, vroeger*. Vordien dat, voegw. I. 107, 702, *voordat* (zie *Mnl. Wdb.* II. 85).
- Voredat. Zie Voordat.
- Voregaen. Zie Vore, bijw.
- Voren, ww. Zie Voeren, ww.
- Voren, bijw. en de met Voren samengestelde woorden. Zie Vore, bijw.
- Vorme, znw. vr. I. 99, 391; 151, 82; II. 59, 393; 159, 43; 166, 69; 169, 113; III. 111, 30, 38, *vorm, gedaante*.
- Formaels. Zie Voormaels.
- Vormen, ww. III. 78, 60, 63, *vormen, maken, vervaardigen*.
- Vornoemt. Zie Voornoemt.
- Vorraet. Zie Voorraat.
- Vorsien, bnw. Zie Voorsien, bnw.
- Vorsien, ww. Zie Vore, bijw.
- Vorspringen. Zie Vore, bijw.
- Vorst, Vorste, znw. vr. Zie Verste.
- Vorste, znw. m. I. 156, 117; II. 130, 29; III. 91, 185, *vorst*. In I. 156, 117 = *Alex.* IV. 1515 schrijft Dr. Franck *vorste*.
- Vort (= Voort), en de met Vort samengestelde woorden. Zie Voort.

- Vorwaer. Zie Voorwaer.
- Vorwaerde, Vorwarde. Zie Voorwaerde.
- Vorwaert. Zie Voorwaert.
- Vorwaertmeer. Zie Voorwaertmeer.
- Vorwarde. Zie Voorwaerde.
- Vorwerd, Vorwert. Zie Voorwaer.
- Vorwinnen. Zie Vore, bijw.
- Vos, znw. m. I. 6, 181; 8, 48; 9, 118; II. 92, 210, *vos*.
- Vraet, znw. m. I. 14, 310; II. 103, 111, *vraat*.
- Vrage, znw. vr. II. 211, 199, *vraag*.
- Vragen, Vraegen (o. a. in I. 70, 318), ww. I. 34, 153; 36, 242; 40, 41; 59, 223, 243; 63, 24, 40; 67, 181, 198; 68, 221; enz., *vragen*. Te rade vragen, zie Raet.
- Vrai, Fray, bnw., *fraai, schoon*. Zie Fray.
- Vrai, bnw. I. 96, 248; II. 49, 18, 29; 81, 2, 21, *waar, waarachtig, betrouwbaar*. Zie *Tijdschr.* IV. 227 vgg.; en *Mnl. Wdb.* II. 845.
- Vrame. Zie Vrome.
- Vrancrike. Zie Frankerike.
- Vransois, znw. Zie Fransois.
- Vrauwe. Zie Vrouwe.
- Vrede, znw. m. I. 4, 83, *vrede*. In sinen vrede (zie III. 214), III. 188, 1012, *rustig, op zijn gemak*.
- Vreemt, Vremt, bnw. II. 44, 49; III. 90, 145; 171, 490, *vreemd*. Den vorm Vreemde vindt men in III. 87, 26. Zie Dr. Van Heiten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 6; I. 102, 487; II. 33, 130, *zonderling*. Vergel. *Rein.* (Jonckb.) Gloss. Zelfstandig gebruikt, in den zin van *vreemdeling*, wordt het aangetroffen in II. 90, 135.
- Vreedsaem, bnw. II. 167, 23, *vreedzaam*.
- Vreent. Zie Vrient
- Vreesaem, bnw. I. 145, 334, *vreeselijk*.
- Vrees. Zie Vrese.
- Vreescen, Vreiscen. Zie Vereiscen.
- Vreeslijk. Zie Vreselijk.
- Vreesselike. Zie Vreselike.
- Vreiscen. Zie Vereiscen.
- Vrec, Vrecke, bnw. II. 92, 201; 164, 10; III. 35, 165, *gierig*. Zelfstandig gebruikt, in den zin van *gierigward, vrek*, vindt men het in I. 158, 50; II. 203, 484.
- Vrecheit, znw. vr. I. 158, 46; III. 35, 169, *gierigheid*.

- Vremt. Zie Vreemt.
- Vrese, Vrees, znw. vr. I. 57, 141; 145, 313; 156, 115; II. 157, 76, 91; 168, 79; III. 104, 120, *vrees, angst*; II. 11, 368; III. 81, 182, *gevaar*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1840; Huydec. op *St.* II. bl. 295; en *Mor. Gloss.*
- Vreselijc, Vreselike, Vreeslijc, Vresselijc, bnw. I. 137, 22; 145, 330; 146, 373; 156, 116; 181, 598. III. 5, 169; *vreeselijk, geducht*; I. 74, 465; 91, 58, II. 191, 20, *gevaarlijk*.
- Vreselike, Vreselyke, Vreesselike, bijw. II. 121, 502; 126, 714; 132, 140, *vreeselijk, op eene gedachte wijze*.
- Vresen, ww. III. 80, 159, *vreezen*. Gevreest zijn, I. 157, 154, *vreezen, bevreesd zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1840.
- Vresselijc. Zie Vreselijc.
- Vreugde, Vreuchde, Vruechde, Vruecht, Vroechde, Vreude, (I. 149, 7; III. 91, 171), znw. vr. III. 76, 8; 101, 4; 102, 30, 42; 104, 110; 105, 132; 121, 15, 23; 123, 8; 126, 13, 17, 21, *vreugde, blijdschap*.
- Vri, Vrie, Vry, bnw. II. 61, 451; III. 71, 14; 73, 112; 81, 187; 115, 166; 163, 198, *vrij*; I. 113, 103; 148, 26; II. 43, 20; 119, 451; 123, 619; 127, 759; 157, 94; III. 48, 53; 49, 99; 52, 218; 155, 29; 174, 576; 185, 928, *edel, vrijheerlijk, vrijmachtig*, gewoonlijk gezegd van adellijke en vorstelijke personen; ook van God en Christus, zooals in II. 60, 416. Zie *Lsp. Gloss.* en *Hild. Gloss.* In den zin van *bevrijd van, vrij van*, werd het geconstrueerd met een genitief o. a. in III. 92, 228; 160, 105, of eene bepaling met *van* in II. 167, 50; III. 103, 101; 155, 15; 175, 613. Zie Dr. Stoett *Syntaxis* § 24; III. 64, 59, *vrij, veilig*. Het geeft mite vri, III. 148, 150, *het verwondert mij*. Zie *Mnl. Wdb.* III. 1799 en 1800; III. 175, 598, *verheugd*, ook in het Mhd; Vri eigijn, zie Eigen. Vergel. nog Van Wijn op *Heelu*, 158 vlgg.
- Vridach, znw. m. II. 106, 211, *Vrijdag*. Voor den vorm Vrindach, III. 149, 17, zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 212.
- Vriën, ww. I. 153, 130; II. 104, 147, *vleiend smeeken*. Vergel. de uitdr. *om iets vrijen*.
- Vriën, Vryen, ww. III. 16, 308, *bevrijden, vrij laten*; III. 81, 179, *veilig maken, beschermen*.

- Vriendeken. Zie Vrient, znw.
- Vriendelijke, -lic, bnw. III. 43, 483; 102, 22; 143, 13, *vriendelijk*.
- Vriendelijkheid, Vriendelichede, znw. vr. III. 9, 31, *vriendschap*.
- Vriendelike, Vrindelike, -lic, bijw. I. 27, 37; 103, 536; 104, 592; 179, 502; II. 146, 364; III. 10, 53; 28, 210; 94, 286; 97, 107; 109, 139, 145; 116, 9, 21, 33, *vriendelijk, voorkomend*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 9.
- Vriendinne, znw. vr. I. 172, 220; II. 169, 11, *vriendin*; I. 122, 459; III. 39, 317; 57, 414; 140, 56, *vriendin, geliefde*.
- Vriendschap. Zie Vrientscap.
- Vrienscap. Zie Vrientscap.
- Vrient, Vreent (in II. 142, 195; 146, 357), znw. m. I. 18, 94; 32, 89; 37, 267; 56, 115; 67, 185; 103, 551; 104, 560; 109, 787; 127, 67; 131, 204; enz., *vriend*. Het mv. vriend vindt men in II. 28, 215; 29, 221; 76, 11; zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 373, 374. Het verklw. vriendeken vindt men in III. 138, 62. Voor den vorm vreent zie men *Taal- en Letterbode*, VI. 285. Met Gods vriend in III. 108, 88 vergelijk men II. 28, 215; 29, 221.
- Vrient, bnw. III. 167, 345; 182, 837, *genegen*. In III. 172, 492 staat in het HS. *U vrient*, en Dr. Moltzer beschouwt vriend op deze plaats ook als een bnw. (zie zijne aant. op *Esm.* 492; en vergelijk hier III. 50, 109).
- Vrientscap, Vriendscap, Vrienscap, znw. vr. I. 43, 160; 179, 513; III. 23, 18; 26, 126; 27, 162, *vriendschap*.
- Vriheit, znw. vr. II. 74, 154; 75, 194; 197, 257; III. 113, 117, *vrijheid*.
- Vrindelike. Zie Vriendelike.
- Vro, Vroe, bnw. I. 37, 278; 147, 12; 177, 412; II. 2, 7, *blijde, vroolijk, verblijd, verheugd*. Zie Huydec. op *St.* II. 211 vg., III. 466; en *Tijdschrift*, IV. 228 vgg. In II. 18, 223 leest Dr. Verdam (*Theoph.* vs. 509) vro. Zie Dr. van Helten, *Mnl. Spraakk.* § 57.
- Vrocht, Vrochte (= vrucht). Zie Vrucht, eerste artikel.

- Vrocht, Vrochte (= *vrees*). Zie Vrucht, tweede artikel.
- Vroe, Vro, bijw. I. 60, 281; 132, 269; 135, 389; 177, 416, 446; II. 115, 281; 202, 449; 209, 129; 212, 229; 75, 200; 117, 1, *vroeg, in de vroegte*.
- Vroe, bnw. Zie Vro.
- Vroech, Vrouch (II. 204, 12), bijw. II. 23, 12; 25, 71; 26, 100; 164, 19; 176, 49; 175, 31; III. 18, 48; 143, 6, *vroeg*.
- Vroechde. Zie Vreugde.
- Vroedelike, bijw. I. 67, 211, *wijs, verstandig, op eene verstandige wijze*.
- Vroeden, ww. I. 139, 97, *wijs zijn*.
- Vroem. Zie Vroom.
- Vroet, bnw. I. 3, 49; 13, 250; 57, 157; 59, 222; II. 94, 25, 26, *wijs, verstandig*. Na den vroeden, III. 159, 84, *verstandig, op verstandige wijze*. Ere dinc vroet sijn, I. 65, 103, *iets begrijpen, iets weten*. Des sijt vroet, *weet dat*, is de gewone verzekeringsformule. Enen vroet maken ere dinc, III. 83, 280; 176, 624, *iemand in iets onderrichten, iemand iets mededeelen*. Vergel. Dr. Stoett, *Syntaxis* § 24.
- Vroetscap, znw. vr. III. 19, 99, *wijsheid, knapheid*.
- Vroewake, znw. vr. in de uitdr. in vroewaken liggen, I. 131, 216, *vroeg wakker zijn, niet kunnen slapen*. Zie Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Vroljic, Vroiljic, — lic, bnw. III. 88, 47; 125, 2; 126, 12, 25; 132, 18, *vroolijk, opgeruimd, verheugd, blijde*.
- Vroljicheit, Vrolichede, Vroilicheit, znw. vr. III. 122, 3, 13; 150, 1, *vroolijkheid, blijdschap*.
- Vrolike, Vroilike, Vroylike, - leke, - lic, bijw. I. 174, 313; III. 113, 97; 121, 3; 141, 18; 156, 44, *vroolijk, opgeruimd, blijde*.
- Vrome, znw. vr. I. 21, 217; 82, 322, *voordeel, baat, nut*; II. 43, 7, *winst, hetgeen men verwerft*. Zie Clarisse op *Heim.* 125. Den vorm Vrame treft men aan in II. 143, 211; III. 77, 52.
- Vrome, bnw. Zie Vroom.
- Vromelijc, Vromelic, bnw. II. 47, 181; 116, 339, *dapper*; II. 92, 220, *nuttig*.

- Vromelike, bijw. III. 29, 4, *ferm*, *flink*; III. 52, 196, *dapper*, *stout*, *moedig*.
- Vromen, ww. I. 142, 193; II. 154, 30; III. 63, 20, 42; 64, 74; 65, 112; 84, 301; 86, 2; 104, 96, *nuttig*, *voordeelig zijn*, *baten*. Zie *Heim. Gloss.*; *Lsp. Gloss.*; en *Torec Gloss.*
- Vromicheit, Vromecheit, znw. vr. I. 87, 31; 88, 69, 74, 92; II. 113, 191, *dapperheid*, *dappere daad*.
- Vroom, Vroem, Vrome, bnw. II. 117, 347; 118, 384, 397; 119, 438; 122, 568, *dapper*, *moedig*, *stout*. Voor den vorm Vrome, zie *Tijdschrift*, II. 58.
- Vrou. Zie Vrouwe.
- Vroude, znw. vr. II. 106, 202; 108, 138; III. 39, 330, *vreugde*. Vroude driven, III. 178, 700, *genoegens smaken*, *vermaak scheppen* (zie *Mnl. Wdb.* II. 418). In I. 149, 7 wil Dr. Franck lezen (*Alex. V.* 923): vrouden.
- Vrouwe, Vrowe (o. a. in I. 84, 407; 85, 432), Frauwe (o. a. in III. 17, 320; 120, 2), Vrou (o. a. in III. 68, 30, 34), znw. vr. I. 20, 179; 27, 38; 32, 72, 86, 92, 93; 33, 96, 98, 103, 109; enz., *vrouw*. Vrouwe wordt van de Moedermaagd gezegd in I. 22, 257; 126, 6; II. 6, 180; 49, 13, 23; III. 17, 320; 127, 44; 150, 1. Vrouwe vóór eenen eigennaam vindt men in I. 2, 15; 6, 1; 141, 174; 142, 221; 156, 99, 107; II. 71, 41; III. 68, 30; 69, 63; 138, 4; 139, 40, 42; 140, 62; 144, 8; 147, 109, 113 (vergelijk III. 68, 34; en hier Ver). Het verklw. Vroukijn vindt men in III. 87, 14; 93, 250. — Vrouwe kan in 't algemeen beschouwd worden als het vrouwelijk van here, evenals wijf van man; zoo kan *soms* vrouwe de bet. van *meesteres* (*Lsp. Gloss.*) hebben. Toch is *dikwijls* de bet. van vrouwe en wijf bijna gelijk, b. v. in I. 37, 285; II. 33, 142; 67, 245; 68, 283; 85, 70; 168, 58, 75; 174, 88; III. 18, 49; 23, 27; 72, 69; 74, 126; enz. Zie ook I. 70, 302, 303; III. 74, 126. — In I. 63, 40 zal joncfrouwen in vrouwen moeten veranderd worden; zie hier I. 62, 16; 63, 17, 20, 25; en *Lanc.* II. 14593 — 14783.
- Vrouweminne. Zie Vrouwenminne.
- Vrouwenmelc, znw. vr. II. 31, 41; 37, 28, *vrouwenmelk*, *zog eener vrouw*. Ook in *Tijdschrift*, VII. 266.
- Vrouwenminne, Vrouweminne, znw. vr. II.

87, 134; III. 104, 123, *vrouwentiefde, vrouwenmin, liefde tot de vrouw, liefde voor de vrouw*. Zie hier III. 210; en *Mnt. Wdb.* II. 472.

Vrowe. Zie Vrouwe.

Vruucht, Vrocht, Vrochte, znw. vr. II. 43, 45; 54, 204; 58, 346; 84, 53; 93, 9; III. 77, 31, *vrucht, eetbaar plantgewas, ooft*; II. 43, 13, 16; 84, 15, *vrucht, levend voortbrengsel van dieren*; I. 73, 437, 452, 455, *vrucht, ongeboren kind*; III. 103, 82, *wat voortgebracht is, wat bestaat, een wezen, spruit*.

Vruucht, Vruchte, Vrocht, Vrochte, znw. vr. I. 180, 559; 183, 34, *vrees*.

Vruchtelijc, bnw. I. 118, 318; 180, 557, *vreeselijc, vrees inboezemend, verschrikkelijc*.

Vruchteloos, -loes, bnw. II. 57, 303, *vruchteloos*.

Vruchten, ww. I. 129, 110; 140, 122; 175, 344; 178, 468; 179, 516; II. 5, 137; 176, 8, *vreezen*.

Vruechde. Zie Vreugde.

Vruut. Zie Fruut.

Vucht. Zie Vocht, twee artikels.

Vuchtheit. Zie Vochtheit.

Vuel, Vuelheit. Zie Vuul, Vuulheit.

Vuere, bijw. Zie Vore, bijw.

Vueren. Zie Voeren, ww.

Vuerich. Zie Vurich.

Vuyer. Zie Vier, znw.

Vul (= *vuil*). Zie Vuul.

Vul (= *vol*), Vulbringen, Vuldoen, Vulgaen, Vulcomen, Vulladen, Vulleest. Zie Vol, Volbringen, enz.

Vullen, Vollen, ww. I. 168, 78; II. 111, 143; 112, 152; 195, 187, *vullen*; III. 71, 37, *aanvullen*.

Vullike, Vulmaect, Vulmaectheit, Vulmaken, Vulstaen, Vulwassen. Zie Vollike, Volmaect, enz.

Vunsc, Vunsch, bnw. II. 197, 273, *vuns, vunzig, muf*.

Vurich, Vuerich, bnw. III. 102, 28, *virig, vonkelend, gloeiend, brandend*.

Vursten. Zie Versten.

Vuul, Vuel, Vul, bnw. I. 86, 16; 122, 480; II. 24, 54, 57; 26, 122; 28, 182, 204; 96, 96; 175, 13; III.

88, 70; 129, 17; 194, 169, *vuil, morsig, onrein*; I. 41, 93; III. 195, 180, *vuil, verachtelijk, gemeen, slecht*. Vuulheit, Vuelheit, znw. vr. III. 34, 118, *vuilheid, vuiligheid, vuil*.

W.

Wach, tusschenw. O wach, I. 116, 224; II. 23, 14; 25, 72; III. 100, 254; 122, 5, 18; 127, 28, *o wee, wee, ach*.

Wacharm, Wacharme. Zie Arm, bnw.

Wacht, Wachte, znw. vr. I. 52, 199; II. 31, 75, *wacht*; II. 44, 50, *waakzaamheid*.

Wachten, ww. I. 37, 285; 50, 136; II. 30, 7; 46, 131; 67, 243 (Lat. *summa vigilantia custodiri*); III. 2, 21 (zie III. 196); 18, 58, *bewaken, wacht houden bij, letten op, in het oog houden*; I. 117, 269, *bespieden, beloeren*; II. 98, 157; 198, 293; III. 98, 164; 107, 52, *wachten, afwachten*; I. 61, 303; III. 5, 156; 99, 185; 161, 142; 162, 172, *wachten, blijven wachten*. Wachten omme iet, I. 88, 61, *naar iets durven streven* (*Mnl. Wdb.* II. 782). Hem wachten (abs. of met eene bep. met van, vore, of in den tweeden naamval), I. 89, 106; 162, 194; II. 69, 323; 197, 240, 271; 198, 280; 209, 128; III. 90, 159, *zich hoeden, zich wachten, zich in acht nemen voor*. — Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1845 vg.; en Dr. Stoett, *Syntaxis* § 15 (5).

Wachtere, Wachtre, Wachter, znw. m. I. 5, 122, *wachter, bewaker*; I. 16, 16; III. 122, 4, 17; 131, 5, *wachter*. Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 75, 76.

Waden, ww. II. 97, 137, *waden, door het water gaan*; II. 118, 394, *waden, doorgaan, gaan*. Zie Lorr. Gloss.; Huydec. op *St.* III. 126 vgg.; en *Mnl. Wdb.* II. 348.

Waeyen, Wayen, Waien, ww. I. 105, 636; III. 96, 61, *waaien*; III. 22, 215, *slingeren, schommelen, door den wind bewogen worden*.

Wael. Zie Wel.

Waen, znw. m. I. 153, 144; II. 96, 104; III. 91, 192, *meening*. Na minen wane (waen), I. 2, 16; 141, 185; 151, 85; 152, 119; 154, 24; II. 117, 359, *naar mijne meening*. Sonder waen, I. 32, 64; 41, 106;

54, 44; 56, 119; 58, 204; 59, 217, 241; 66, 157; 73, 451; 79, 184; enz., *zonder twijfel, ongetwijfeld, waarlijk, waarachtig*, veelal bloote bevestigingsformule (vergel. sonder minen waen in I. 116, 218). In wane sijn, III. 118, 2, *meenen, gelooven*; met den tweeden naamval, I. 185, 109, *iets verwachten, er op rekenen*.

Waen, bijw. Zie Wanen, bijw.

Waer, znw. Zie Ware, tweede artikel.

Waer, Wair (in III. 65, 122), bnw. I. 6, 164; 49, 74; 58, 205; 177, 441; II. 8, 227; 26, 133; 49, 36; 56, 269; 60, 439; 74, 170; enz., *waar*. In waerre dinc, In ware dinc, In waren dingen, I. 31, 23, 46; 65, 102; 149, 77; III. 176, 643, *in waarheid, inderdaad* (dikwerf slechts een toevoegsel om het rijm); vergel. II. 82, 53; III. 31, 17; en zie *Mnl. Wdb.* II. 203. In waren saken, zie Sake; en vergel. II. 82, 46. Over waer, zie Overwaer. Voorwaer, Voerwaer, Voirwaer, Vorwaer, Vorware (alle vormen ook gescheiden), zie Voorwaer. Dat ware, Dat waer, II. 37, 17; 96, 95, 109; 100, 229; III. 65, 122; 67, 196; 79, 107; 83, 268; 192, 111, *de waarheid*. Waer seggen, I. 20, 163; 21, 208; 169, 123; II. 83, 77; III. 71, 36; 135, 17; 194, 151, *de waarheid zeggen*; zoo ook dat ware seggen in I. 93, 136; II. 176, 8; vergel. (die) waerheit seggen in I. 107, 701; 109, 764; 126, 27; II. 172, 1; III. 92, 206; 148, 154. Waer proeven, zie Proeven.

Waer, War (in II. 159, 78; III. 71, 12), Wair (in III. 94, 283), bijw. en voegw. — A. bijw. I. 40, 42; 50, 110, 111, 113; 70, 322; 71, 369; 72, 388, 392; 100, 421; 101, 476; enz., *waar*; II. 88, 36; III. 167, 346, *langs welken weg, op welke wijze, hoe* (vergel. III. 100, 255); II. 159, 78, *waar, waarheen*; I. 12, 239; 63, 40; 103, 526; 106, 641; II. 141, 134; III. 19, 85; 20, 123; 57, 391, *waarheen, werwaarts*. Voor waer in III. 18, 36, 45; 21, 177; 22, 194 zie men hier III. 203. Waer so, I. 167, 14, *waar ook, waar*; II. 66, 194; 85, 57, *waarheen ook, waarheen*. So waer so, I. 125, 569, *waarheen ook, waar ook*. So waer, III. 141, 15, *waar ook, waar*; I. 154, 38; 156, 133; III. 127, 23, 38, *waarheen ook, waarheen*. So waer dat,

- II. 45, 105; 200, 368, *waar ook, waar*. Waer dat, II. 192, 51; III. 46, 581; 71, 12; 80, 167, *waar ook, waar*. — B. voegw. I. 57, 140; 100, 412; II. 135, 244; 145, 302; III. 14, 214; 70, 2; 94, 283; 133, 3; 141, 2, *waar*; I. 41, 111; II. 145, 302; 188, 260; III. 9, 32; 63, 19; 65, 107; 80, 137; 83, 262; 125, 5, 7, *waarheen, waar*.
- Waer, bijw. II. 32, 111; 45, 108, *maar, slechts*. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 634.
- Waerachtich, Warachtich, Warechtich, bnw. II. 90, 117; 182, 12; 189, 284, *van de waarheid houdende, waarheidlievend, oprecht*; I. 90, 25; III. 34, 137, *waerachtig, waar*. — Zie *Lsp. Gloss.*
- Waerachticheit, Warachticheide, znw. vr. II. 183, 54, *waarheidsliefde*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Waeraf, Waerof, bijw. I. 53, 8, *waarover*.
- Waerane, Waeran, bijw. III. 67, 198, *waaraan, waarbij*.
- Waerbi, Waerby, bijw. I. 76, 83; III. 72, 82; 166, 297, *waarom, waardoor*.
- Waerd, bnw. Zie Waert, bnw.
- Waerde, Werde, Weerde, znw. vr. I. 120, 387; II. 35, 83; 57, 327; 91, 148; 95, 54; III. 66, 169; 82, 215; 159, 69, *waarde, waardij, prijs*; II. 60, 408; III. 104, 127, *eer, achting, aanzien*; II. 36, 112, *liefde*. Met groter waarde, II. 59, 376, *zoodat de waarde, de roem groot blijft* (meermalen gebruikt als eene toevoeging zonder veel beteekenis om te rijmen). Zie *Lsp. Gloss.*
- Waerde, Warde, znw. vr. I. 46, 295, *plein, opene plaats*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Waerde, Werde, bijw. I. 51, 145, *eerbiedig*. Zie verder hier I. 205.
- Waerdelike, Wardelike, bijw. I. 71, 351, *rijk, prachtig*.
- Waerden. Zie Werden.
- Waerdich, Werdich, Weerdich, bnw. II. 82, 42; III. 102, 9, 15, *waard*.
- Waerdicheit, Werdicheit, Werdecheit, Waerdigheid, —hede, —heide, znw. vr. II. 57, 331; 58, 353; III. 152, 67, *waardigheid, edelheid*; I. 88, 78; III. 76, 209, *eer, achting, aanzien*; III. 135,

- 14, *liefde*; II. 58, 338, *handeling die waardigheid geeft*;
 II. 50, 66, *eerbiedwaardige dingen* (zie *Rijmb. Gloss.*).
 Waereit. Zie Waerheit.
 Waerf. Zie Werf.
 Waerheit, Warheit (in II. 50, 52), Waereit
 (in II. 207, 27; 208, 62), -heyt, -hede, -heide,
 znw. vr. I. 53, 14; 64, 80; 70, 316; 107, 702; 109,
 761, 764, 773; 113, 122; 115, 190; 126, 27; enz.,
waarheid; II. 52, 122, *de Bijbel, de Schrift* (zie *Mnl.*
Wdb. I. 759). Ter waerheit, II. 118, 385; III. 22,
 185, *in waarheid, inderdaad, waarachtig, waarlijk,*
werkelijk. Vore waerheit, II. 87, 141; III. 9, 14;
 13, 174, *voorwaar, voorzeker, zeker*.
 Waerhenen, bijw. en voegw. — A. bijw. II. 76, 27;
 III. 134, 4, *waarheen*. — B. voegw. III. 81, 203, *waar-*
heen. Vergel. Waerwaert.
 Waerinne, bijw. III. 55, 324, *waarin, in welk huis*.
 Waerlike, Waerlijk, bijw. I. 83, 357; II. 176, 45;
 188, 261; III. 27, 182, *waarlijk, zekerlijk, in waar-*
heid, waarachtig. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1849 vg.
 Waerm. Zie Warm.
 Waernen, ww. III. 87, 13, *waarschuwen*. Zie *Lsp.*
Gloss.; *MLoop Gloss.*; en *Wdb. der Freq.* II. 847 vgg.
 Waerof. Zie Waeraf.
 Waeromme, Waerom, bijw. I. 72, 403; II. 3, 57;
 7, 191; 102, 50; III. 4, 98; 7, 223; 16, 285; 62, 1;
 142, 5; 148, 151; 161, 165; 177, 671; 195, 175,
waarom. Voor waeromme in III. 16, 279 zie men
 hier III. 201 vg.
 Waerop, Wairop, bijw. 112, 178; III. 88, 50,
waarop.
 Waerpen. Zie Werpen.
 Waert, Wert, Weert, znw. m. III. 18, 43, *heer*
des huizes; I. 128, 78 (zie I. 191); 129, 118; 130, 150,
 187; 131, 195, 202; 136, 403, *gastheer*; II. 130, 62,
 65, *waard, herbergier*. In III. 125, 1, 5, 7, 10; 126,
 13, 24, 28 vat Dr. Verwijs volgens den titel wert
 als *gastheer* op.
 Waert, Waerd, Wart, Wert, Werd, Weert,
 bijw. I. 24, 336; 81, 261; 86, 472; II. 33, 141; 116,
 337; 179, 67; 189, 310; 196, 201; III. 19, 99; 37,
 223; 38, 268; 46, 582; 66, 165; 185, 919 (zie III.

- 213); 195, 181, *waard*, *waarde hebbende*; II. 33, 2; 35, 50, *van groote waarde*, *van hooge waarde*; I. 5, 140; 95, 230; II. 172, 31; 181, 147; 188, 254; III. 13, 163; 94, 287; 97, 122; 99, 195, 211; 101, 5; 134, 16; 138, 5; 149, 9; 154, 5; 161, 144; 184, 876, *waard*, *geëerd*, *hooggeacht*, *dierbaar*. Waert hebben, I. 35, 200; 61, 330; 96, 249; II. 36, 96; III. 183, 866, *houden van*, *op prijs stellen*, *hoogschatten*, *vereeren*. Zie *Lsp. Gloss.*
- Waert, Wart (in I. 56, 117; 72, 414; enz.), Ward (o. a. in I. 103, 528; 106, 638), Wert (o. a. in I. 48, 36; 129, 112), Weert (in II. 110, 65), bijw. om eene richting aan te duiden. Te...waert, I. 4, 108; 15, 326; 21, 198; 23, 277, 280; 26, 18; 27, 41; 36, 233; 39, 38; 42, 144; enz., *tot*, *naar*.
- Waertoe, bijw. II. 154, 49, *waartoe*.
- Waerwaert, Wairwaert, Werwaert, bijw. I. 12, 236; III. 90, 143 (waerwaert dat), *waarheen*. Waerwaert henen, voegw. III. 139, 27, *waarheen*.
- Wage, znw. vr., *weegschaal*. In der wagen setten, II. 99, 216, *in de waagschaal stellen*.
- Wage, znw. vr. III. 96, 77; 99, 209, *golf*.
- Wagen, znw. m. I. 27, 34; II. 109, 55; 135, 233, 242; 185, 139, 155; III. 112, 67, *wagen*.
- Wagen, ww. II. 3, 63, *zich bewegen*, *wiegelen* (zie hier II. 214); III. 130, 48, *golven*.
- Wagen, ww. I. 35, 210; III. 80, 142, *wagen*, *ondernemen*. Hem wagen, I. 121, 418, *zich wagen*.
- Waien, Wayen. Zie Waeyen.
- Wair. Zie Wel.
- Wair, bnw. Zie Waer, bnw.
- Wair, bijw. en voegw. Zie Waer, bijw. en voegw.
- Wairop. Zie Waerop.
- Wairwaert. Zie Waerwaert.
- Wake, znw. vr., in de uitdrukkingen In wake werden, I. 16, 19; 56, 126, *ontwaken*, *wakker worden*; en In wake zijn, III. 45, 541, *wakker zijn*.
- Waken, ww. I. 13, 256; II. 95, 66, *waken*; II. 124, 546, *waken*, *zorgen*. II. 46, 142, *ontwaken*, *wakker worden*; II. 84, 40, *ontwaken*, *ontluiken*. Waken na enen, III. 87, 37, *zich om iemand bekommeren*.

* zie *etw. Wb. IX 1619.*

- Waken op iet, II. 96, 91, *letten op iets*. Waken om iet, II. 27, 165, *voor iets zorgen, op zijne heede zijn voor iets*.
- Wacker, bnw. II. 179, 100, *flink, vlijtig*.
- Wale. Zie Wel.
- Wallen, ww. I. 91, 59; II. 24, 26, *borrelen, opbruisen, koken, zieden*. Zie Clarisse op *Natuurk.* bl. 400 vg., en op *Heim.* bl. 436 vg.; *Lsp. Gloss.*; en *De Jagers Versch.* 181 vgg.
- Walse, Walsch, bnw. I. 65, 100; II. 81, 27; 82, 41, 73; 83, 74, III. 52, 195, *Fransch*. Voor de weglating van het lidwoord in I. 58, 202; 68, 224; II. 81, 8, 9, vergelijkte men Dr. Stoett, *Syntaxis* § 139 (5).
- Walscen, Walschen, ww. I. 7, 33, *Fransch spreken, brabbelen, wartaal uitslaan*. Verg. Huydec. op *St.* II. 435.
- Wandel, znw. m. III. 101, 282, *veranderlijkheid*. Zie Clarisse op *Heim.* 197.
- Wandel, bnw. I. 177, 409; II. 90, 132, *veranderlijk, wispelturig*.
- Wandelen, ww. II. 86, 133; 200, 363; III. 24, 35, 42; 40, 362; 113, 95; 165, 267, *wandelen*; II. 55, 228, *rondzwerven*.
- Wandeling, znw. vr. I. 88, 59; II. 175, 8, *omgang, verkeer*; II. 173, 66; 206, 4, *handeling*. Zie *Lsp. Gloss.* op *Wandelen*; en Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
- Wanderen, Wandren, ww. II. 47, 176; III. 67, 186; 81, 181, *gaan*; III. 100, 230, *wandelen*; II. 68, 254, *verkeeren, omgaan met* (Zie II. 221); II. 75, 206, *zwerven, rondzwerven*. Zie *Hild. Gloss.*
- Wanen, ww. I. 8, 70; 9, 90; 15, 327; 18, 81; 22, 254; 31, 21; 48, 51, 53; 48, 84; 54, 18, enz., *meenen, zich voorstellen, gelooven*.
- Wanen, Wanent, bijw. I. 108, 755; 130, 151; 162, 191; II. 98, 161; III. 4, 132, *van waar*.
- Wange, znw. vr. III. 116, 11, 23, 35; 146, 60, *wang*. Het verkl. Wangskijn vindt men in III. 102, 25.
- Wangonstich, bnw. III. 102, 34, *wangunstig, afgunstig*.
- Wangskijn. Zie Wange.
- Wanhoge, znw. vr. III. 38, 286, *verdriet*. Vergel. *Mnl. Wdb.* III. 507.

- Wanhopen**, ww. III. 90, 162, *wanhopen*.
Wanc, znw. m. I. 39, 28, *twijfel*. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*
Wanc, bnw. III. 164, 240, *wispelturig*, *onstandvastig*, *wankelmoedig*.
Wanckel, znw. m. III. 103, 54, 56, *onstandvastigheid*.
 Zie *MLoep Gloss.* en vergel. *Mnd. Wankel*, *Veränderung*.
Wanneer, voegw. en bijw. — A. voegw. II. 193, 90; III. 87, 19; 92, 224; 139, 47, *wanneer*. **Wanneer dat**, III. 91, 165, *wanneer*. Vergel. *Mnl. Wdb.* II. 85. — B. bijw. III. 132, 12; 155, 22; 159, 75, *wanneer*.
Wannen, ww. III. 18, 22, *wannen*, *door eene wan zeven*.
Want, voegw. I. 3, 61; 4, 113; 5, 120, *want*; I. 148, 54; II. 139, 47, *omdat* **Want** in I. 161, 65 werd door Dr. Verdam in *Anz. für D. Alt.* IX, 389 verklaard door *zoodat*. In *Tijdschrift V*, 94 verklaart hij dat deze plaats hem thans minder geschikt voorkomt om daaruit de beteekenis van *zoodat* op te maken. Dr. Franck leest ende (zie op *Bliven*).
Want, znw. vr. II. 155, 9, *wand*, *muur*.
Wantroost, **Wantroist**, znw. m. III. 94, 300; 103, 76, *mismoedigheid*, *wanhoop*.
Wapen, **Wapijn**, onz. en vr. (o. a. II. 123, 618; vergel. Dr. Van Heltens *Vondel Gramm.* § 65, opm. 2 en bl. 172 aldaar), *wapen*. Het meervoud luidt *wapene*, I. 109, 778; II. 99, 213; 116, 341; 129, 2, 7; III. 35, 155; 185, 921; *wapen*, I. 16, 15; II. 149, 70; III. 78, 75; 98, 145; 141, 181; *wapine*, I. 16, 56; 83, 359; 86, 471; 90, 34; 96, 264; 104, 565; 128, 83; 130, 154; 136, 397; zie Dr. Van Heltens, *Mnl. Spraakkunst* bl. 51, en bl. 321; II. 124, 624; 125, 672, *harnas*, *wapenrusting*; II. 118, 404; III. 181, 778, 780, *wapen*, *blazoen*. In die *wapen ontbieden*, zie *Ontbieden*. Te *wapenne dogen*, I. 146, 383, *geschikt zijn voor de wapenen*, *goed met de wapenen kunnen omgaan*. Te *wapen roepen*, I. 42, 138, *te wapen roepen*.
Wapenen, ww. I. 17, 47; 83, 369; 116, 237, II. 115, 270; enz. *wapenen*. Hem *wapenen*, I. 17, 54; 42, 139; 104, 566; II. 111, 117; III. 58, 445; enz. *zich wapenen*. Voor het verl. deelw. *gewapint*, in I. 136, **VERWIJS** *Dl. IV.*

- 399, zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst.* bl. 52.
- Wapenroc, znw. m. I. 65, 124; II. 111, 119; 119, 447; 121, 512, *wapenrok*. Zie Huydec. op *St.* II. 139.
- War, bijw. en voegw. Zie Waer, bijw. en voegw.
- Warachtich, Warachticheide. Zie Waerachtich, Waerachticheit.
- Warande, znw. vr. II. 98, 182, *jachtperk*. Zie *Stroph. Ged.* Gloss.
- Ward. Te . . . ward, zie Waert, bijw.
- Warde. Zie Waerde, znw. tweede artikel.
- Wardelike. Zie Waerdelike.
- Warden. Zie Werden.
- Ware, znw. vr. I. 150, 13, *waar, koopwaar, koopmansgoed*.
- Ware, Waer, znw. vr., *oplettendheid, aandacht, zorg*.
 Ware geven, II. 39, 127, *acht slaan*. Ware nemen, I. 140, 129, *zorg dragen, acht slaan*; II. 46, 160, *waarnemen, opletten*. Zie *Lsp.* Gloss.
- Warechtich. Zie Waerachtich.
- Warem. Zie Warm.
- Waren, ww. *verweren*. Hem waren, II. 110, 100 *zich verweren*. Voor II. 17, 176, waar in het Hs. staat „Die hem hier te levene waert”, zie II. 218; *Taal- en Lettb.* IV. 66 en Dr. Verdams uitgave van *Theoph.* bl. 44.
- Warf. Zie Waerf.
- Warheit. Zie Waerheit.
- Warc, znw. onz. I. 117, 259, *werk*.
- Warm, Warem, Waerm, bnw. I. 143, 236; II. 37, 29; 41, 198; 42, 213, 215; 48, 217; 84, 23; enz. *warm*.
- Warmoos, Wermoes, znw. onz. II. 175, 15, *warmoos, groente*. Zie *Noord en Zuid* IV, 210 vg
- Warmoesdierne, znw. vr. I. 152, 93, *meid of meisje, dat groente verkooft*. Zie Dr. Francks uitg. van *Alex.*, bl. 454; en *Mnl. Wdb.* II. 456.
- Warem, Waerm.
- Warneren, ww. II. 162, 75, *met krijgsmacht versterken, in staat van tegenweer brengen*. Fr. *garnir*, van waar *garnison*. Zie *Lorr.* Gloss.; Dr. De Vries, *Brief* 34; en *Lsp.* Gloss.
- Warpen. Zie Werpen.
- Wart, znw. onz. I. 33, 105; III. 43, 481, *woord*.

Wart, bnw. Zie Waert.

Wart, bijw. Zie Waert.

Was, znw. onz. II. 43, 35; III. 111, 21, *was*.

Wasscen, Wasschen, ww. III. 34, 117, *wasschen*, *reinigen*. Hem wasschen, II. 10, 322, 325, *zich wasschen*, *zich reinigen*.

Wassen, ww. II. 41, 196; 57, 303; 84, 25, 47; 94, 14; 197, 260, *wassen*, *groeien*; I. 88, 74; II. 62, 42; 77, 55, *aanwassen*, *toenemen*; II. 31, 50; *in macht toenemen*; II. 87, 4, *toenemen in wijsheid*; I. 151, 78; II. 47, 201, 205, *ontstaan*, *geboren worden*; II. 58, 365, *in getal toenemen*, *zich vermenigvuldigen*; II. 87, 6, *wassen* (van het water).

Wat, vnw. onz., bijw., tusschenw. — Als vragend vnw. in eene rechtstreeksche vraag wordt wat gevonden in I. 14, 291; 32, 90; 34, 151; 44, 218; 65, 112; 86, 457; 119, 333; 133, 306; 134, 331; 144, 290; enz. Als vragend vnw. in eene afhankelijke vraag vindt men wat in I. 31, 52; 67, 198; 130, 151; 170, 154; II. 144, 252; III. 193, 127; vergel. I. 7, 6; 9, 106; 12, 217; 32, 57, 60; 32, 81; 33, 111; 65, 104, 116; 81, 280; enz. Wat in den zin van *datgene wat*, *dat wat* vindt men in II. 53, 178; 113, 210; 115, 302; 119, 435; 136, 298; 187, 213; 210, 147; III. 71, 8, 27; 77, 48; 83, 258; enz. Als onbep. vnw. met de bet. *wat*, *wat ook* vindt men wat in I. 31, 15, 54; 142, 224; 166, 3; II. 179, 95; 194, 137; 207, 46; III. 99, 183; 120, 7, 14; 121, 21. Wat met de bet. *iets* wordt gevonden in III. 67, 198; 77, 43. Wat met eenen tweeden naamval vindt men in I. 31, 15; 137, 1; 162, 202; II. 68, 281; 104, 126; 151, 36; 182, 40; III. 59, 483; en wat bijvoeglijk gebruikt in I. 96, 277; 106, 656; 137, 1; II. 14, 64; 157, 72; III. 133, 24; 148, 132; 172, 516; 191, 72. (Op vele plaatsen is het niet uit te maken of wat zelfstandig of bijvoeglijk is gebruikt. Voor wat wenen in I. 146, 354 zie men *Mnl. Wdb.* II. 417). Als bijw. vindt men wat met de bet. *waartoe*, *waarom* in I. 5, 144; II. 62, 35; 106, 222; III. 38, 263; 43, 493; 121, 8; met de bet. *hoe* in I. 59, 243; 132, 268; 107, 716; II. 156, 40; en als bijw. van graad in I. 39, 27; 133, 273; II. 93, 234; 151, 14; 183, 45; III. 85, 354; 86, 378; 102, 36; 104,

- 88 (bij een bijw. in III. 70, 102). *Wat hi mochte*, II. 125, 697, 698; 142, 192, *zoo luid (snel) hij kon*. Als tusschenw. vindt men *wat* in III. 20, 125; 189, 12; 191, 65, 83, 87; 193, 141, 147; 194, 149, 150, 151. *Wat du vel*, zie *Du vel*. — Als onbep. vnw. met de bet. *wat ook*, *al wat* vindt men *wat dat* in I. 33, 116; III. 38, 269 (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 84 vg.); *ooc wat* (zie hier *Ooc*); *wat so* in I. 43, 168; 57, 160; II. 56, 273; 85, 58, 61; 90, 141; 92, 193; *so wat* in I. 187, 174; II. 14, 59; 18, 211, 213, 215; 176, 60. *Wats gesciet*, I. 12, 204; 57, 160; 88, 68; II. 187, 208; 209, 121; 211, 196, *wat er ook van kome*, *het ga hoe het wil*; vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1601 vg. *Hoe ende wat*, III. 106, 30, *hoe en wat*; vergel. *Mnl. Wdb.* III. 450. — *Wes* met de bet. *wat* vindt men in III. 92, 220, 229; 93, 272; 105, 143; 146, 87; vergel. hier II. 103, 119; 110, 85; III. 95, 52; en zie *Mnl. Wdb.* II. 81; *Tijdschrift*, II. 54 vg.; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 460.
- Water*, znw. onz. I. 108; 743; 120, 375; 171, 190; 177, 427; 178, 450, 460, 476; II. 8, 246; 25, 58; 34, 7; enz., *water*; I. 51, 169; II. 2, 9, *water*, *waterweg*, *rivier*, *beek*.
- Wattan*, tusschenw. III. 164, 234, *welnu*. Zie Dr. M. de Vries in Dr. De Jagers *Archief*, II. 146 vgg.; *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.; en *Mnl. Wdb.* II. 51.
- Wech*, znw. vr., *muur*. Zie *Weech*.
- Wech*, znw. m. I. 4, 105; 50, 106; 107, 708; 152, 101; II. 8, 229; 55, 233; III. 49, 87; 54, 273; 61, 560; 92, 239, enz. *weg*, *straat*; I. 13, 258, 259, *de goede weg*, *het goede levenspad*; II. 192, 195, *iets waarlangs men gaat* (hier een *ladder*). *Sinen wech gaen*, III. 5, 158, *weggaan*. *Sinen wech och gaen*, III. 108, 76, eig. *zijn weg weggaan*, dus *weggaan*. Zie vooral *Taalk. Bijdr.* I. 3 vg. *Onder weghen*, III. 49, 48, *onderweg*. Vergel. *Tijdschrift* IV, 216 vg. waar Dr. Verdam wijst op een vermoedelijk vrouwelijk znw. *wege*, dat door valsche analogie naast *wech* zou zijn ontstaan. *Van . . . weghen*, III. 80, 156, *van wege*. *Alle weghe*, III. 92, 210, *overal*, *aan alle kanten*; 97, 110; 99, 181, *altoos*, *altijd* (vgl. Eng. *always*); 98, 127, *altijd*, *ten zeerste*, *zeer* (vgl. *altoos*

niet in *Mnl. Wdb.* I. 383). Zie Dr. Franck op *Alex.* bl. 442. Van weghe brenghen, II. 198, 299, uit de wandeling brengen.

Wech, bijw. III. 19, 76, *weg, verwijderd.* Wech ende weder, I. 98, 357, *nu en dan, herhaaldelijk.* Iet wech hebben, I. 12, 207, *iets vooraf bekomen, vooruit hebben.* Zie *Mnl. Wdb.* III. 197 en vergel. onze uitdr. *het weg hebben.* Sine straten wech hebben, zie *Strate.* Vooral in verbinding met werkwoorden: Wech dragen, III. 57, 424, *wegdragen*; Wech gaen, I. 97, 309, 312; 144, 277; 171, 197; II. 4, 72; 17, 202, *weggaan*; Wech keren (Hem), I. 133, 270, *heengaan, vertrekken*; Wech lopen, I. 136, 408, *wegloopen*; Wech maken (Hem), I. 133, 270, *heengaan, vertrekken*; Wech riden, I. 74, 3, *wegrijden*; Wech scheiden, I. 31, 43, *weggaan, vertrekken, scheiden*; Wech zeilen, III. 13, 166, *wegzeilen*; Wech striken, III. 90, 141, *stil weggaan*; Wech varen, I. 19, 133; 59, 236; 60, 284; 74, 6; 80, 230; 91, 57; 102, 491; III. 47, 5; 50, 112; 61, 566; 163, 209, *weggaan, wegtrekken.* Wege varen, I. 37, 263; III. 50, 112, *weggaan, wegtrekken.* Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 124 en *Limb. Gloss.*; Wech vlien, I. 132, 251; 134, 348, *wegvlieden, vluchten.*

Wecht. Zie Wicht.

Wedde, znw. vr. (t Geslacht onzeker; zie *Mnl. Wdb.* I. 187), *pand, onderpand.* Te wets setten, II. 88, 64, *te pand zetten, met iets borg blijven.* Zie Dr. Verdams *Tekstcritiek van Middelnederlandsche schrijvers*, bl. 92 vgg.; en Dr. van Helten in *Noord en Zuid* II, 141 vgg.

Wedden, ww. II. 174, 77; III. 193, 137, *wedden, eene weddingschap aangaan.*

Weden, ww. I. 13, 275; 14, 283, *weiden.*

Weder, znw. onz. I. 78, 154, 172; II. 140, 88, 91; 151, 22; III. 50, 122; 96, 73, 80, *weder, weer, luchtsgesteldheid*; II. 95, 232, *lucht.*

Weder, Wedere (in II. 41, 195), bijw. en voegw. — A. bijw. I. 9, 98; 14, 303; 34, 174; 75, 46, 52; 66, 167; 73, 440; II. 5, 120; 6, 173; 9, 262; 13, 29, 31; 19, 258, 260, 278; 20, 305; 83, 81; 112, 183;

- 118, 399; 162, 69; III. 4, 114; 7, 235, 248; 14, 211; 21, 155; enz. enz. *weder*, *wederom*; I. 23, 283; 32, 91; II. 43, 26, *wederkeerig*, *op zijn beurt*. Ghins ende *weder*, zie Gens. — Vort ende *weder*; *Weder* ende vort, zie Voort. — Wech ende *weder*, zie Wech. — B. voegw. bij tweeledige vragen, *Weder* . . . so, I. 147, 7; II. 191, 5, *hetzij* — *hetzij*, *of* — *of*; *Weder* . . . of, II. 61, 452; 90, 142; 180, 114; III. 72, 79; 92, 203, 212, *of* — *of*, *hetzij* — *hetzij*. *Weder* . . . ofte, I. 111, 37; II. 90, 146; 185, 155; III. 93, 265; 88, 63, *hetzij* — *hetzij*, *of* — *of*; *Weder* . . . oft, III. 6, 199, *hetzij* — *hetzij*. *Weder* . . . no, III. 23, 27, *noch* — *noch*. *Noweder* . . . no, II. 69, 317, *noch* — *noch*. Zie Dr. Stoett *Sijnt.* § 155, 362, 363; Huydec. op *St.* I. 24; *Taal- en Lettb.* V, 268; en *Mor.* Gloss.
- Weder*, voorz. en bijw. A. voorz. I. 175, 332, *tegen*, *tot*. — B. bijw. *Weder* *sijn*, met den derden naamval, II. 136, 299, *tegen zijn*, *niet overeenkomen met*, *vijandig zijn*.
- Weder*, vnw. *Weder* *het es*, III. 59, 495, *wat van beide het ook zij*.
- Weder* *bode*, znw. m. III. 140, 59, *tweede bode*, hier *bode* ende *wederbode*, *boden heen en terug*.
- Weder* *bringen*, ww. II. 7, 203; 126, 705, *terugbrengen*.
- Weder* *geven*, ww. II. 10, 334; 191, 26; 202, 473, *teruggeven*, *weergeven*.
- Weder* *halen*, ww. III. 20, 133, *terughalen*.
- Weder* *in*, bnw. II. 86, 121, *van een ram* of *schaap*. Kil. *weeren vleesch*, i. *hamelen vleesch*. *Weder* is het Hd. *widder*; Eng. *wether*. Zie Clignett, *Bijdr.* 269 en *Lsp.* Gloss.
- Weder* *keer*, znw. m., *terugkeer*. Enen *weder* *keer* *doen*, I. 14, 300, *terugkeeren* (zie *Mnl. Wdb.* II. 238).
- Weder* *keren*, *Weder* *keeren*. ww. intr. en trans. A. intr. I. 35, 190; 46, 287, 294, 304; 52, 180; 110, 2; 178, 462; II. 134, 208; III. 6, 177, 184; 7, 230, 22, 189; 174, 575; enz., *terugkeeren*; — B. II. trans. 7, 212, *doen terugkeeren*, *teruggeven*.
- Weder* *comen*, ww. III. 111, 29; 114, 123; 131, 16; 188, 1018; 189, 8, *terugkomen*, *weerkomen*.

- Wedercoopen, ww. II. 196, 205, *terugkooopen*.
- Wedernemen, ww. I. 176, 396; II. 167, 38, *terugnemen*, *wedernemen*; III. 6, 198, *terugkrijgen*.
- Wederomme, bijw. III. 136, 50, *weerom*, *terug*.
- Wedersake, znw. m. III. 60, 522, *tegenstander*. Zie III 209. Het Brusselsche Hs. heeft *Sine wedersaken in den gedringe*. Zie *Tijdschrift* VIII, 196.
- Wederseggen, ww. (verl. deelw. *Wederseit* in II. 149, 67), I. 34, 155; III. 104, 101, *weigeren*. Zie Clignett, *Bijdr.* 146, 186, 405.
- Wederside, znw. vr. In *wedersiden*, znw. vr. I. 2, 11, *aan weerskanten*.
- Wederspoet, znw. m. III. 147, 100, *tegenspoed*. Willems (*Ovl. Lied.* 132) leest: *in dezen wederspoet*; en Verwijs (in den eersten druk dezer *Woordenlijst*, 154 en 170) stelt voor te lezen: *in uwen wederspoet*. In de Nederduitsche bewerking van het Hildebrandslied staat *hir jegen dinen spot*, en daarom gist Dr. Kalff, *Het Lied in de Middeleeuwen*, 81, dat gelezen moet worden *teghen uwen spoet*.
- Wederstaen, ww. I. 147, 8, *weerstand bieden*; II. 130, 34, *verhinderen*, *beletten*. Zie *Doct. Gloss.*
- Wederstoot, *Wederstoet*, znw. m. I. 17, 58; II. 105, 174, *onheil*, *aanval*, *tegenstand*. (Zie *Lanc.* IV, 4435); II. 105, 174, *onheil*, *tegenspoed*. Zie Huydec. op *St.* II. 294.
- Wederstromich, bnw. II. 69, 297, *weerspanning*.
- Wedertale, znw. vr. III. 109, 133, *antwoord*. *Tale* ende *wedertale*, *over en weer spreken*. Zie *Mor. Gloss.*
- Wedertrecken, ww., *terugtrekken*. Zelfstandig is de onbep. wijs gebruikt in *Een wedertrecken geven*, I. 111, 28, *terughouden*.
- Wedervaert, znw. vr., *terugweg*, *terugtocht*. *Jagen* op die *wedervaert*, III. 118, 22, (eigenlijk van een jachthond gezegd) *op het spoor terugloopen*, in plaats van het wild op het spoor te volgen. Zie *Ovl. Lied.* bl. 15.
- Wederwil, znw. III. 72, 47, *afkeer*, *tegenzin*.
- Weduwe, *Wedewe*, znw. vr. II. 88, 48; III. 80, 160, *weduwe*.
- Weduwdom, *Wedudoem*, znw. m. II. 71, 42, *weduwstaat*.

- Wee, tusschenw. I. 2, 24, *wee, helaas, ach.*; II. 8 223; 194, 123; 195, 164, *wee!* (met den derden naamval). Zie Dr. Stoett, *Synt.* § 28.
- Wee, bijw. I. 42, 156; 44, 202; II. 4, 82; 11, 347; III. 137, 14, *wee*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 248 en vergel. hier III. 197 Wee hebben, I. 117, 264, *bedroefd zijn*. Zie *Mnl. Wdb.* III. 199. Wee sijn, met den datief, I. 149, 74; II. 24, 30; 28, 176; 200, 383, *smartelijk zijn, smart hebben*. In III. 119, 30, beteekent So wee, *op eene smartvolle, rampzalige wijze*; vergel. Mhd. *wêliche*.
- Wee, We, znw. onz. I. 148, 44; III. 44, 518; 114. 139; 149, 27, *wee, smart, leed*. Wee ende Wael, III. 156, 33, *wel en wee, eene vermenging van droefheid en vreugde*.
- Weech, Wech, znw. vr. I. 157, 142; III. 28, 192, 195, *wand, muur*. Zie Dr. Francks uitgave van *Alex*, bl. 445 vg.
- Weel. Zie Wel.
- Weelde, Welde, znw. vr. II. 95, 50; 96, 89; 97, 130, 152; 98, 179; 180, 131, *overdaad, weelde, weelderigheid*; II. 57, 324; III. 102, 8, *genot, zaligheid*.
- Weelctijt dat. Zie Welctijt dat.
- Ween, Wene, Wein, Weine, znw. m. I. 163, 241, *weegeklag*; II. 101, 23; 102, 56; 107, 234; 157, 85; III. 88, 64, *droefheid, rouw, ellende*. Zie *Lsp. Gloss.*; en Art. Wenen,
- Weenlyc, bnw. III. 155, 26, *ellendig, droevig*.
- Weerden. Zie Werden.
- Weerc. Zie Werc.
- Weerlijc. Zie Werelijc.
- Weert, znw. Zie Waert, znw.
- Weert, bnw. en bijw. Zie Waert, bnw. en bijw.
- Wegen, ww. (verl. tijd wach, verl. deelw. gewegen, zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 231) I. 169, 122; II. 198, 279, *wegen*. De 3de pers. enk. praes. ind. wecht wordt aangetroffen in III. 20, 112; — III. 41, 395, *zwaar vallen, drukken*. Zie *Hild. Gloss.* en *Mor. Gloss.*
- Wegen, ww. II. 192, 76, *den weg wijzen, leiden*. Zie *Lsp. Gloss.* en Kil. *Weghen*, dirigere in viam, monstrare iter, viam docere; vergel. ook *Hild. Gloss.*

- Wey, bijw. III. 19, 100, *weg*. Zie *Lsp.* Gloss. en *Hild.* Gloss.
- Wei, Wey, znw. vr. III. 129, 9, 21; 130, 33, 42, 51; 131, 60, *wei*. Zie *Taalgids*, II. 81 vgg.
- Weide, znw. vr. II. 46, 153, 156; 139, 61; 141, 129, *weide*, *grasveld*, *land*.
- Weigeren, Weygeren, ww. II. 194, 132; III. 176, 629, *weigeren*.
- Weiken. Zie Weken.
- Weinich, bijw. III. 87, 37, *weinig*. Als onz. subst. is het gebruikt in III. 67, 197, *een weinig*; 137, 43, *een korte tijd*.
- Weinscen, Weinschen. Zie Wenscen.
- Weke, znw. vr. II. 32, 96; 40, 144; 55, 252; 170, 25, 54, *week*, *tijd van zeven dagen*.
- Weken, Weiken, ww. III. 114, 152, *weken*, *week maken*.
- Wecken, ww. I. 179, 503, 515; 180, 550; II. 9, 288; 139, 83; III. 132, 3, *wekken*, *wakker maken*, *doen ontwaken*. Zie Opwecken; II. 7, 206, *bewegen*, *iemands hart roeren*, *vermurwen*.
- Wel, Wale (o. a. in II. 77, 29; 79, 14; 81, 4; 84, 18, 32; 90, 113; 114, 234), Wael (o. a. in III. 87, 18, 38, 39; 88, 72; 89, 99; 91, 170; 93, 255, 258; 94, 7; 95, 20, 44, 50; 98, 159; 104, 112), Wele (o. a. in II. 2, 33; 18, 221; 151, 28), Weel (in III. 82, 245), Wail (in III. 91, 166; 92, 240; 103, 66), bijw. I., 3, 48; 4, 94; 6, 180; 7, 23; 16, 27; 17, 50; 20, 167; 21, 227, 228; 22, 244, 254, enz. *wel*; I. 121, 440; II. 61, 448; 77, 29; 167, 21; III. 43, 478; 51, 169; 168, 372, enz., *zeker*, *ongetwijfeld*. Voor een bnw. of een bijw. geplaatst beteekent wel, *zeer*, o. a. in I. 5, 138; 7, 9; 55, 71, 75; 61, 324; 104, 582; 107, 704; 117, 266; 120, 388, enz. Bij een telwoord beteekent het *ongeveer*, o. a. in I. 71, 350; 80, 240, 242; 93, 140; 109, 780; 120, 391; II. 116, 330; III. 17, 9; 146, 78, enz. Utermaten wel (wale), zie Utermaten. Zeer veel wordt wel gebruikt in de uitdr. dat wet wel (wale); dat wel (wale) wet; dat wetic wel (wale); wetic wale; weet wel dat; weet dat wale, enz., dat dikwijls niets meer dan een stoplap is. Wel doen, I. 42, 146, *goed handelen*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 248; voor
- VERWIJS Dl. IV. 61

- eene andere beteekenis zie Doen. — Wel (Wale) geboren, I. 137, 29; II. 123, 602; III. 1, 7; 10, 37, *welgeboren, van hooge afkomst*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 987; Wel (Wale) gedaen, III. 42, 425; 48, 59; 56, 356; 57, 405; 117, 6, enz. *schoon*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 987; Wel gemaect, I. 77, 144, *welgemaakt, eene goede gedaante hebbende, er goed uitziende*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1308; Wel (Wael) geraect, zie Geraect en vergel. *Mnl. Wdb.* II. 1482 vg.; Wel gesent, zie Gesint. Wel hebbende, zie Hebben en *Mnl. Wdb.* III. 22; Wel comen, I. 96, 272; 105, 630, *welkom*. Zie Dr. Verdam op *Theoph.* bl. 139; *Ned. Klass.* III. 103 (noot 4) en hier *Wellecome*; Wel neder, zie Neder; Wale nemen, III. 171, 482, *niet kwalijk nemen*. Zie III, 202. Wel sijn, onpers. met den derden naamv., III. 152, 3; 153, 8, 18, 28; 33, 38; 155, 29, *genot hebben, vreugde smaken*. Wel saen, zie Saen. — Wel sere, zie Sere. — Wel sittende, zie Sittende. Voor Wel soe in II. 7, 183, leze men *Welsaen*, zooals het Hs. heeft. Zie Dr. Bergsma, *Brandaen-Teksten*, bl. 93. Wel te vreden, III. 62, 3; 187, 986, *weltevreden*. Welaen, III. 121, 29 *welaan*; Wel (Wael) up (op), III. 12, 138; 121, 29; 126, 12, *welaan, komaan!* Also wel (wale), II. 74, 158; 81, 16, *insgelijks, eveneens*; zie *Mnl. Wdb.* I. 371.
- Wel (Wael), znw. onz. III. 74, 151; 156, 33, *wel, geluk*. Zie Wee.
- Weldaet, znw. vr. I. 58, 175; 159, 77, *weldaad, goede daad*. Zie hier I. 194 en vergel. *Mnl. Wdb.* II. 266.
- Welde. Zie Weelde.
- Wele. Zie Wel, bijw.
- Welichede, znw. vr. II. 211, 191, *weelderigheid, dardelheid*.
- Welc, vnw. I. 59, 236; 112, 77, 81; 175, 342; II. 32, 94; 190, 324, *welk*. Welker wijs, zie Wise; in III. 92, 240 is het adverbiaal gebruikt in den zin van *waarlangs*; zie *Ferg. Gloss.*
- Welctijt dat, Weelctijt dat, voegw. I. 154, 49; II. 157, 97; III. 3, 83, *wanneer*. So welc tijt so, So wilc tijt so, So wiltijt so, II. 39, 119,

wanneer; Welc tijt so, II. 47, 183, *wanneer*. Welken tijt so, III. 150, 10, *wanneer*. Vergel. Selctijt en Tijt; *Rijmb. Gloss.*; en Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, § 362.

Wellecome, Willecome, Willecom, Willecomen, bnw. I. 20, 156; 26, 9; 37, 225; II. 21, 331; III. 132, 11, 12, *welkom* (vergelijk I. 97, 295). Enen heten wellecome wesen (of sijn), I. 66, 166; 71, 357; III. 26, 147; 132, 10; 148, 160, *iemand welkom heeten* (ook enen wellecome heten in II. 170, 39). Zie Dr. Verdams uitg. van *Theoph.*, bl. 139; en vergel. Wel, bijw.

Welna, bijw. I. 140, 125; 160, 115; 175, 330; II. 39, 123; 143, 128; 152, 58, *bijna*. Zie *Tijdschrift*, I. 297, vgg.

Welnaer, bijw. I. 133, 308; II. 33, 139; 86, 116; 119, 424, *bijna*, *haast*. Zie *Tijdschrift*, I. 297, vgg.

Welp, znw. onz. II. 33, 136, *welp*, *jong van een dier*. Het verkleinwoord Welpkijn, Welpkin wordt aangetroffen in II. 38, 69; Welpekijn, in I. 6, 2; en Welpijn, Welpin in II. 33, 131. Zie Clignett, *Bijdr.* 56.

Wempel. In I. 152, 92 leest men wempel wite. Zie over deze woorden hier I. 193, en Dr. Francks opmerkingen in zijne uitgave van den *Alex.*, bl. 454. Ook Dr. Franck kan de woorden wempel wite niet voldoende verklaren.

Wendelsteen, znw. m. I. 35, 213, *wenteltrap*. Zie *Lorr. Gloss.* en *Rijmb. Gloss.*; Kil. *wendelsteen*, cochlea; en vergel. Dr. De Vries, *Brief*, bl. 33.

Wenden, Wiuden, ww. I. 49, 77, *zich krommen*, *ombuigen*, *gaan omliggen*, *stomp worden* (Zie I. 206); III. 87, 4, *wenden*, *draaien*; II. 182, 24; 188, 273, *afwijken*, *afdwalen*.

Wene. Zie Ween.

Wenen, ww. I. 26, 8; 28, 85; 41, 114, 117; 61, 309, 311; 94, 181; 100, 423; 134, 328; 140, 121; enz., *weenen*, *schreien*, *tranen storten*. Tranen wenen vindt men I. 144, 274. — In I. 146, 354 is de onbep. wijs als znw. gebruikt, en beteekent wenen driven *rouw bedrijven*, *treuren*. Dr. Verdam voegt in *Mnl. Wdb.* II. 417 bij deze plaats de volgende opmerking:

„Of is *wenen* de tweede nv. mv. van *wene*, d. i. *ween*, van wat? misschien ook is om het rijm *wene* te lezen.”

Wenken, Wincken, ww. III. 3, 34; 27, 171, *een wenk geven, wenken*.

Wennen. Zie Winnen.

Wenninge. Zie Winninge.

Wensc, Wensch, znw. m., *wensch*. Te wensche, II. 50, 62, *naar wensch*. Zie *Hild. Gloss.*

Wenscen, Wenschen, Weinschen, ww. I. 186, 148; III. 13, 186; 120, 3; 122, 14, *wenschen, begeren, verlangen*.

Werd, bnw. Zie Waert, bnw.

Werden, znw. Zie Waerde, znw., eerste artikel.

Werde, bijw. Zie Waerde, bijw.

Werdecheide. Zie Waerdicheit.

Werden, Worden (o. a. in II. 192, 53; 199, 331), Waerden (in III. 89, 94), Warden (o. a. in III. 40, 372), Weerden (in III. 98, 154), ww. I. 2, 14; 3, 66; 4, 107, 116; 5, 134; 8, 61, 64; 10, 156; 14, 284; 16, 19; enz., *worden*; II. 111, 114; 118, 415; 122, 543; 152, 67; 161, 21; III. 62, 2, *ontstaan*; II. 148, 20, *geschieden, gebeuren* Werden met den derden naamval, III. 98, 154, *gebeuren, te beurt vallen, ten deel vallen*; II. 136, 296; III. 99, 213, *geworden, ter hand komen*. Werden in dien, III. 12, 128, *overeenkomen* (zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.* op *Werden*). Te slape werden, zie Slaep. — Voor de verschillende vormen (verl. tijd enk. *wart, ward, waert, wert, werd, wort*; verl. tijd mv. *worden, werden, wierden*; deelw. *worden, gewaerden* in III. 90, 134) zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 220, 221, 260. — Werden gevolgd door een tegenw. deelw. vindt men in I. 105, 636; 123, 520; II. 199, 331; III. 15, 237; 90, 149; 99, 189; 107, 58; 164, 243.

Werdicheit, -hede. Zie Waerdicheit.

Werdich. Zie Waerdich.

Were, Weere, znw. vr. I. 117, 287; 148, 40, 41; II. 73, 130; 100, 9; 111, 136, *verdediging, afwering, tegenweer, tegenstand*; II. 78, 86, *strijd, gevecht*; II. 44, 67, *wapen, middel tot verdediging*. In I. 148, 40 leest Dr. Franck (*Alex.* III. 628): *grote were*. Voor I.

- 148, 41, 42 zie men de aantekening van Dr. Franck bij *Alex.* III. 629.
- Werelijc, Weerlijc, bnw. II. 50, 72; 178, 30, *wereldsch*. Op de laatste plaats wordt met *dat gemene weerlike diet* bedoeld *de burgerij, de derde stand* (zie *Mnl. Wdb.* II. 181).
- Werelt, Werlt, znw. vr. I. 21, 205; 22, 243; 76, 76; 79, 198, 207; 97, 304, *wereld*; I. 55, 86, *tijd, dat de wereld bestond*; I. 176, 377, *vrootijkheid, genot*. Zie *Taal- en Letterbode*, IV, 259 vgg.
- Wereltere. Zie Ere, znw.
- Weren, ww. I. 17, 50, *afweren*; II. 160, 86, *tegengaan, verhinderen*. Werender hant, I. 149, 83, *al strijdende*; zie Dr. Stoett, *Syntaxis* § 26.
- Weringe, znw. vr. II. 131, 103, *verdediging, tegenweer*.
- Wurf, Werve, znw. vr. I. 20, 185, *keer, maal*.
- Werc, Weerc, znw. onz. III. 22, 214, *werk*.
- Werken, ww. (verl. tijd wrochte, wrachte; deelw. gewrocht, gewracht) I. 28, 94; 55, 92; 98, 354; 128, 76; 186, 161; II. 101, 45; 168, 72; III. 164, 242, *werken, scheppen, bewerken, vervaardigen*. Zie Dr. Franck, *Mnl. Gramm.* § 61 en 159; en hier op Toebringen.
- Werlt. Zie Werelt.
- Wermoes. Zie Warmoes.
- Werpen, Worpen (in II. 25, 92; 135, 247), Warpen (in II. 66, 200), Waerpen (in III. 14, 199), ww. (verl. tijd enk. warp, werp, weerp in III. 131, 22; verl. tijd mv. worpen, warpen; deelw. geworpen), I. 33, 117; 56, 101; 57, 135; 112, 88; 120, 374; 143, 240; 161, 142; II. 8, 235; 10, 324; 38, 83; enz., *werpen*; I. 10, 143; II. 78, 87; 113, 200; 114, 235; III. 113, 105, *door werpen benadeelen of schaden, treffen* (object is dan de persoon of het voorwerp, dat men bij den worp zoekt te treffen); I. 56, 122; III. 88, 43, *slaan*; I. 150, 44; II. 32, 83, *werpen, jongen ter wereld brengen* (van dieren); I. 76, 61, *werpen, verwijderen uit, bevrijden, redden*; I. 177, 414; II. 184, 99, *werpen, slingeren, brengen*. Hem werpen, II. 66, 200, *zich werpen*; I. 65, 125, *zich werpen, zich storten, zich haastig verwijderen uit*. — Voor worp in II. 112, 179; III. 147, 95; en warpen in I. 120,

- 374 zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 221.
- Werringe, znw. vr. I. 155, 90; II. 46, 150; 150, 100, *verwarring, opschudding, twist, beroerte*. Zie *Rijmb.* Gloss.
- Wers, Wors, bijw. I. 9, 121; 23, 305; II. 6, 148; 73, 121; 87, 23; 91, 168, *slechter, erger, minder*. Zie Clarisse op *Heim.* bl. 329 vgg.; *Lorr.* Gloss., *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.
- Wert. — Te...wert, zie Waert, bijw.
- Werve. Zie Werf.
- Werven, ww. I. 163, 231; 167, 46, *zich bevljigten, zijn best doen*; III. 92, 205; 101, 272; 103, 57, *verwerven, verkrijgen*. Die doot werven, zie Doot, znw.
- Werwaert, bijw. Zie Waerwaert.
- Wes. Zie Wat.
- Wese, znw. I. 143, 249; II. 88, 48; III. 80, 160, *wees, ouderloos kind*.
- Wesen, Wezen, ww. en znw. Zie Sijn, ww.
- Wet, znw. vr. II. 50, 67; III. 160, 125, *godsdienst, geloof* (Zoo is bi miere wet, I. 21, 208; 45, 243, *bij al wat mij heilig is*); III. 15, 266; 16. 295, *gerecht, rechtbank*. Zie *Rein.* (Jonckbl.) Gloss.
- Wetachtich, Wittachtich, bnw. III. 72, 64; 73, 96, *wettig, met de wet overeenkomende*. Zie Huydec. op *St.* III. 158 vg.; *Hild.* Gloss.; en Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 46.
- Weten, ww. I. 2, 8; 7, 23; 8, 77; 11, 181; 12, 217, 236; 16, 27; 29, 27; 32, 81; 33, 111, enz., *weten*; I. 57, 160, *weten, kennen*. Enen hier weten, I. 35, 185, *weten dat iemand hier is*. — Weten van, I. 35, 206; 55, 55, *vermoeden van, droomen van*. — God weet in I. 27, 59; 135, 364; II. 153, 11; 154, 61; 158, 18; 160, 97; 190, 334, is een stopwoord, bijna zonder beteekenis (zie *Natuurk.* 692, en de noot aldaar; en Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss. op *Wetekeye*. Ook weet voorwaer in I. 29, 111; 30, 160; 31, 17, enz. is eene verzekeringsformule zonder veel beteekenis. — Voor eene constructie als *si en wiste wat anegaen* in I. 33, 111 vergelijke men de opmerkingen van Dr. Verdam in *Ferg.* Gloss.; Dr. Stoett, *Syntaxis* § 406; en *Mnl. Wdb.* II. 633.
- Weten, in de uitdr. Weten gaen, I. 115, 194 is een conjunctief van een werkwoord, dat in het Angel-

- saksisch *witan* luidt. Het werd in het Mnl. gebruikt ter omschrijving van een imperatief. Bovengenoemde uitdr. moet vertaald worden door *laten wij gaan*. Zie *Segh. Gloss*; *Noord en Zuid* II. 154.; Huydec. op *St.* II. 330 en Dr. Stoett, *Syntaxis* § 512.
- Wetende, bnw. III. 93, 281, *verstandig*.
- Wets (Te wets). Zie *Wedde*.
- Wetten, ww. I. 141, 161, *wetten, scherp maken*.
- Weven, ww. *weven*, overdrachtelijk *bewerken*. Ge we ven werden, III. 92, 220, *geschieden, gebeuren*. Zie *Mnl. Wdb.* op *Beweven* en vergel. *Rocken* en *Rockenen* in *Oudemans* V. 888.
- Wever, znw. m. II. 180, 121, *wever*.
- Wi, Wy, tusschenw. I. 132, 246, *ach*. Er moet daar dus na wi een uitroepingsteeken geplaatst worden. Zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.* — *Wi hou*, III. 88, 45, *he, he*. — *Wi* wordt meestal door o voorafgegaan; men vindt *O wi, O wy* in den zin van *ach, helaas* in I. 2, 24; 131, 221; 143, 258; 144, 275; II. 31, 49; 129, 8; 193, 114; III. 99, 184, 192; 100, 244, 250, 254; enz.
- Wicht, znw. onz. II. 38, 78, *gewicht*.
- Wicht, Wecht, znw. onz. III. 158, 46, *wicht, kind*.
- Wide, znw. onz. I. 49, 68, *uiteinde, wijd bovengedeelte van een horen*. Zie verder I. 206.
- Wide, bijw. I. 2, 12; 17, 67; III. 34, 102; 114, 131, *wijd, verre*. Voor *wide mare* in I. 2, 12, zie men Dr. Martins uitg. v. *Rein.* bl. 352, en Dr. Van Heltens uitg. v. *Rein.* bl. 9.
- Widen, ww. III. 102, 37, *bekend maken, verbreiden*.
- Wie, Wye, vnw. m. en vr. Als vragend vnw. in eene rechtstreeksche vraag wordt *wie* gevonden in I. 9, 117; 64, 64; 116, 225, 122, 470; 154, 44; 181, 567; II. 14, 78; 57, 313; 98, 160, 176; enz. (Voor I. 64, 64 vergel. men *Mnl. Wdb.* II. 639). Als vragend vnw. in eene afhankelijke vraag vindt men *wie* in I. 36, 243; 67, 182; 87, 24; 93, 135; II. 159, 50; III. 14, 224; 72, 82; 118, 8, 16, 24; enz. (vergel. I. 6, 166, 167, 176; 164, 261; 184, 56; II. 14, 79; 46, 149; 97, 143; 187, 235; 203, 491; 212, 222; enz., en *wie dat* in II. 96, 83). *Wie* in den zin van *degene die, hij die* vindt men in II. 177, 17, 21; III. 74, 141,

- 151, 159; 88, 69, 71, 73, 75; 188, 1016. Als betrekk. vnw. vindt men vormen van wie in I. 27, 60; 101, 459; II. 23, 401; 189, 321; 202, 476; 211, 204 (*van wien dat*); III. 121, 24; 151, 36 (voor III. 151, 36 vergel. men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 459). Als betrekk. vnw. in den zin van *indien iemand*, *indien men vindt met wie* in I. 128, 105; II. 89, 78; 102, 82; 189, 297; 198, 283; 202, 456; III. 26, 109; 131, 3. Als onbep. vnw. met de bet. *al wie*, *ieder die*, *wie ook* vindt men (vergel. *Mnl. Wdb.* II. 84 vg.) wie dat in I. 28, 109; 44, 237; II. 88, 66; 93, 2; 149, 65; 167, 44; 213, 259; wie ooc in II. 157, 71; wie so in II. 55, 257; 75, 200; 149, 70; 196, 200; III. 61, 559; 68, 31; wie so dat in II. 168, 71; so wie so in I. 175, 348; II. 59, 395; so wie dat in I. 155, 71; III. 32, 38; 36, 189; 125, 6; so wie die in I. 156, 106; so wie in II. 27, 147; 65, 167; 199, 332; 212, 249; III. 61, 554; 85, 358; 122, 1, 11; 147, 97; en wie in II. 75, 200; 141, 153; III. 32, 51; 119, 31; 120, 57. — Om wiens in I. 142, 211 is onduidelijk, zie eene andere lezing in *Troyen* 5839.
- Wie, bijw. II. 129, 1, *hoe*. Wie oft hoe, wie ende hoe, I. 77, 131; III. 40, 354, *hoe of hoe*, *hoe en hoe*. Wie dat, I. 159, 57; III. 110, opschr., *hoe* (zie *Mnl. Wdb.* II. 84).
- Wied wijs, Wiedewijs dat, bijw. III. 112, opschr.; 114, opschr., *hoedanig*, *op welke wijze*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 84.
- Wiege, znw. vr. I. 165, 291; II. 177, 14, *wieg*.
- Wiegebant, znw. m. III. 152, 45, *wiegeband*, *wiegetouw*.
- Wiel, znw. onz. I. 176, 386, *wiel*, *rad*.
- Wielen, ww. II. 24, 26, 43; 26, 98; 28, 186, *dracien*. Zie *Lsp.* Gloss. op *Wielé*; en Dr. De Jagers *Versch.* 181 vg.
- Wien, Wyen, ww. I. 98, 331; III. 64, 89, *wijden*. Wien op die bede, III. 71, 30, *wijden*, *ordenen om te bidden*, in den zin van *bedelen*, dus *ordenen als bedelmonnik* (zie III. 209). Zie *Taalk. Mag.* IV, 184 vg.; en *Lsp.* Gloss.
- Wigant, znw. m. I. 41, 100; 44, 222; 120, 390; II. 2, 2; 129, 9; III. 158, 55; 160, 107; 162, 191; 163, 204; 164, 226; enz., *strijder*, *krijgsman*, *krijgsheld*, *held*. Zie *Hor. Belg.* V. 43.

- Wijch, znw. m. I. 137, 13; 139, 83; II. 36, 108; 78, 82, *strijd, gevecht*.
- Wijd. Zie Wijt, bnw.
- Wijf, Wijff (o. a. in III. 93, 243; 97, 116), znw. onz. I. 54, 31; 57, 167; 64, 58, 79; 85, 425; 96, 258; 119, 338; 128, 105; 135, 386; 142, 219; enz., *vrouw, vrouwelijk persoon die huwbaar is*; I. 12, 227, 237; 20, 170; 25, 361; 67, 208; 137, 27; 177, 443; II. 66, 205; 166, 10; 167, 14, 18, 22, 27, 32; enz., *vrouw, echtgenoot*; I. 151, 59; II. 34, 30, *wijfje, vrouwelijk dier*. Het verklw. wijfken vindt men in II. 179, 86, 92. Te wive nemen, zie Nemen. Zie ook III. 90, 134.
- Wijflic, Wijfflic, -lic, bnw. III. 92, 209; 95, 36; 101, 1, *vrouwelijk, tot eene vrouw behoorende*.
- Wijflicheit, Wijflicheit, znw. vr. III. 92, 216, *de vrouwen*. Zie MLoep Gloss.
- Wijlneer. Zie Wilenere.
- Wijn, znw. m. I. 71, 373; 72, 378, *wijn*.
- Wijnbesie, znw. vr. II. 86, 97, *wijnbezie, roode aalbes*.
- Wijngaert, znw. m. II. 94, 14; 97, 138; 104, 155, *wijngaard*.
- Wijnwater, znw. onz. I. 56, 133, *wijwater*. Zie Sp. III², 46, 51, en de noot aldaar.
- Wijs, znw. vr. Zie Wise.
- Wijs, bnw. I. 13, 250; 175, 365; II. 28, 187; 90, 120; 92, 192, 219; 171, 64; 177, 16; 184, 96; 187, 233; enz., *wijs, verstandig*. Eredinc wijs sijn, II. 26, 130; 161, 29; 179, 83; III. 162, 183; 163, 213, *iets weten*. Die wise, II. 87, 16; 166, 83; 177, 25; 178, 47; III. 71, 11; 72, 71, 78; 89, 96; 93, 245; 105, 136; enz., *de wijze, de verstandige man*. Voor III. 159, 94, zie men hier III. 211, Sulc wijs, III. 71, 38, *menig wijze, menig verstandig man*.
- Wijsheit, -hede, -heide, znw. vr. II. 87, 3; 169, 103; 186, 193; 187, 226; 206, 12; 211, 200, 202; 212, 227; 213, 290; III. 74, 123; enz., *wijsheid*; III. 77, 51; 78, 64, 82, *wijze mannen*.
- Wijlike, -lic. Zie Wiselike.
- Wijt, Wijd, bnw. I. 160, 103; II. 4, 92; 25, 90; 35, 75; 60, 414; 102, 61; 158, 27; III. 34, 101; 50, 120; VERWIJS Dl. IV.

- 65, 107; 72, 51, *wijd*; I. 186, 144; II. 65, 140; III. 95, 21, *breed*.
- Wiken, ww. II. 79, 20; 114, 238; 136, 272, *wijken*.
- Wiket, znw. onz. II. 110, 90, *het kleine deurtje in de hoofd- of poortdeur*. Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, bl. 71 vg.
- Wildernisse, znw. vr. I. 22, 261, *wildernis, woestenij*.
- Wile, znw. vr. III. 136, 63, 65, *stuier*. Zie *Eleg. Gloss.*
- Wile, Wjl, znw. vr. I. 46, 282; 84, 385; 173, 265; 175, 362; II. 9, 265; 27, 139, 150, 163; 49, 32, *tijd, uur*; I. 138, 44, *tijd, tijdsomstandigheden*. Die wile, als bijw., I. 129, 134, *onderwijl, ondertusschen, terwijl* (zie *Mnl. Wdb.* II. 185). Die wile, Dewile, Die-wijl, Die wile dat, voegw. I. 37, 289; 164, 267; II. 75, 212; 133, 185; III. 87, 42; 101, 281; 102, 21, 45; 104, 111, *zoo lang als, gedurende dat, terwijl* (zie *Mnl. Wdb.* II. 85, 144, 185). Ene wile.... ene ander waerf, I. 135, 383, *nu eens... dan weder* (zie Dr. Verdam in *Ferg. Gloss.*).
- Wilén, bijw. I. 2, 14; 92, 115; 94, 197; II. 105, 180; 187, 236, 238, *weleer, eertijds, vroeger*.
- Wileneer, Wilenere, Wjlneer, bijw. I. 98, 332; 108, 734; III. 77, 44, *weleer, oudtijds, voorheen*. Zie *MLoep Gloss.*; en *Mnl. Wdb.* II. 555.
- Wilgebloeme, znw. vr. II. 40, 149, *wilgebloesem*. Zie Dodonaeus, 1319b.
- Wille, znw. m. I. 35, 189; 37, 281; 38, 300; 48, 46; 59, 233; 67, 204; 71, 346; 75, 32; 78, 164; 79, 216, enz., *hetgeen men wil, zin*; I. 58, 182, *gezindheid, genegenheid, welwillendheid*; I. 186, 162; III. 91, 198, *lust, genoegen, vermaak, bekomst* (zie I. 206). — Zie *MLoep Gloss.*
- Willechlike, bijw. III. 37, 221, *gewillig*.
- Willeke, bijw. III. 46, 579, *gewillig*.
- Willekeuren, Willecueren, ww. III. 121, 12, *goedkeuren, vrijwillig toestemmen*. Zie Stoke VIII, 568; *Amand*, II. 5633; en *Taalgids*, IX, 191.
- Willecom, Willecome, Willecomen. Zie *Wellecome*.
- Willen, ww. I. 4, 100; 7, 11, 19, 32, 34; 8, 65, 73; 10, 139; 11, 194, 195, enz., *willen*; I. 17, 62; 27,

- 44 (vergel. vs. 19), *zullen*; I. 32, 67, 68, *willen hebben*, *willen*; I. 36, 234, *willen gaan* (vergel. vs. 232). — Volgens Dr. Jonckbloet (*Walewein*, D. II. bl. 206 vg.) is in I. 111, 10 wilde maken bijna gelijk *maakte*, en in II. 143, 216 wilde ontsinnen bijna gelijk ontsinde. — Ook op dit ww. is de opmerking van Dr. Verdam in *Mnl. Wdb.* II. 360 van toepassing. Vergel. ook *Taal- en Letterbode* V, 268 vgg.
- Willens, bijw. II. 152, 49, *willens*, *met opzet*.
- Wilt, bnw. I. 129, 144; II. 34, 9; 85, 85; III. 142, 23, *wild* (van dieren gezegd); II. 32, 101, *wild* (van eene bloem); III. 131, 22, *woest*, *onstuimig*.
- Wiltijt. Zie Welc.
- Wimpel, znw. m. I. 130, 159, *sluier*.
- Wimpelen, ww. III. 20, 138, *als een sluier om-doen*.
- Winden. Zie Wenden.
- Winken, ww. *waggelen*, *wankelen*. Sonder winken, II. 212, 242, *vast* (verg. *Doct.* II. 2303). Zie *Lsp.* Gloss.; en vergel. *Lorr.* II. 480; *Heim.* 1214; *Limb.* VIII. 1597; *Doct.* II. 3542.
- Winnen, Wennen (in II. 87, 8; 178, 34), ww. I. 73, 438; II. 43, 43; 47, 182, 194; 69, 307; 87, 8; 170, 26; 178, 34; 180, 115, 125; enz., *winnen*, *voordeel hebben*, *voordeel behalen*, (*iets*) *verdienen*; I. 29, 116; 38, 301; 150, 11; II. 44, 79; 88, 53; 115, 296; 126, 725; 195, 167; III. 81, 210, *krijgen*, *verkrijgen*, *erlangen*, *bekomen*; I. 85, 456, *winnen* (van een spel gezegd); I. 162, 206; II. 112, 169, *winnen*, *overwinnen*; I. 83, 356; 84, 379, *winnen*, *als prijs in den wedstrijd krijgen*; I. 162, 175, *winnen*, *veroveren*; I. 43, 183; 148, 39; 162, 193; II. 109, 39; 115, 289; 148, 12; 160, 99, *winnen*, *innemen*; I. 156, 106; II. 73, 130, *winnen*, *behalen*; I. 65, 99; 74, 459; 143, 242; II. 34, 23; 43, 13, 16; 71, 32; 74, 168; 75, 179; 168, 78; 185, 138; 145, 153; 198, 289; III. 150, 3; 151, 25, 41; 152, 55, 64; 173, 546; 177, 663, *verwekken*, *telen*, *voortbrengen*, *ter wereld brengen* (zoowel van den man als van de vrouw gezegd). Hof winnen bienen, zie Hof. Over aen bij winnen, dat in I. 65, 99; II. 71, 32; 185, 145; 198, 289 door *bij*; in I. 38, 301; 73, 438; II. 186, 181; III. 64, 80 door *met*, *door*;

- en in I. 29, 116 door *van* is weer te geven, zie men het *Mnl. Wdb.* op *Aen*.
- Winninge, Wenninge, znw. vr. III. 136, 206, *winst*. Zie *Rose*, bl. 36. Het Fr. heeft hier „Car ge n'ains pas *moitoerie* (d. i. *deeling*).”
- Wint, Wynt (in III. 96, 61), znw. m. I. 19, 144; 95, 234; 105, 635; 148, 61; II. 4, 82; 5, 133; 19, 264; 34, 19; 55, 232; 83, 6; enz., *wind*. Onder wint, zie *Onder*.
- Wint, znw. m. II. 145, 300, *windhond*. Zie *Hild. Gloss.*; en Kluge, *Etym. Wtb.* in v. *Windhund*.
- Wintbrauwe, znw. vr. I. 127, 43, *wenkbrauw*. Vergel. *Tijdschrift* IX, 220 vg.
- Winter, znw. m. I. 3, 41; 78, 155, 171; II. 43, 42; 55, 253; 63, 79; 85, 76, 89; 86, 105, 117; III. 76, 10, *winter*.
- Wintertijt, znw. vr. II. 65, 139, *wintertijd*.
- Wirooc, znw. m. I. 152, 111, *wierook*. Dr. Franck plaatst (in zijne uitg. van *Alex.*) vs. 112 vóór vs. 111.
- Wiroocvat, znw. onz. I. 68, 232, *wierookvat*.
- Wise, Wijs, znw. vr. I. 69, 268; 111., 30; 116, 211; 150, 40; II. 132, 117; 185, 132, *wijze*, *manier*. In alre wise, Talre wise (wisen, wijs), I. 82, 327; 96, 249; 114, 150; 120; 392; 162, 194; II. 63, 56; III. 35, 145, *op elke wijze*, *in alle opzichten* (vergel. In gere wijs in II. 212, 226). Indeser wise (wijs), III. 8, 271, *op deze wijze*. In dierre wisen dat, I. 152, 106, *zoodanig dat*, *zoo dat*. Welker wijs (wise), II. 63, 78, *op welke wijze*, *hoe*. Hoedane wijs, zie Hoedaen. Hoegedane wijs, zie Hoegedaen.
- Wiselike, Wijslike, — lic, bijw. II. 39, 115; 205, 72; III. 23, 20; 29, 3; 93, 259, *op eene verstandige wijze*, *met verstand*.
- Wisen, ww. k. 113, 99; 134, 338; II. 77, 44, 51; 80, 57; III. 55, 328; 67, 200; 75, 165, *wijzen*, *aanwijzen*, *toonon*; II. 38, 80; 202, 439, *aanwijzen*, *zeggen*, *melden*; II. 201, 404; 202, 469; III. 65, 98, *oordeelen*, *uitspraak doen*; III. 70, 116, *oordeelen*, *uitspreken*, *uitwijzen*; III. 71, 25, *onderwijzen*. Enentspel verloren wisen, III. 70, 96, *oordeelen dat iemand het spel verloren heeft*. Wisen bigelike, III. 68,

- 12, door een voorbeeld aanwijzen (zie *Mnl. Wdb.* II. 1260) Zie *Taalk. Mag.* IV. 72.
- Wispelen, ww. I. 163, 241, *sissen*. Zie *Wdb. der Freq.* I. 908 vg.
- Wissel, znw. m. III. 83, 278, *wisselbank*, waar groote woekerwinst werd gedreven. Zie *Hild. Gloss.*
- Wisselare, znw. m. II. 198, 295, *wisselaar*.
- Wisselbaer, bnw. III. 9, 5, *veranderlijk*.
- Wisselen, ww. II, 198, 304, *wisselen*.
- Wisselganc, znw. m. III. 98, 158, *omkeering, verandering van denk- of handelwijze*. Ook in *MLoep*, I. 308.
- Wisselhouden, ww. II. 198, 301, *eene wisselbank hebben, wisselen, wisselaar zijn*. Zie ook *Wissel*.
- Wit, bnw. I. 17, 72; 90, 37; 113, 94; 138, 38; 172, 246; 185, 92, 123; 186, 132; II. 35, 81; 38, 53; enz., *wit*. In II. 37, 26 is dat witte gezegd van *het wit van het oog*; en in II. 38, 82 van *het wit van het ei, het eiwit*. In witten religioene gaen, I. 103, 541, *monnik worden van de orde der Karmelieten*.
- Witte broeder, II. 176, 4, *Karmelietermonnik*.
- Witte donderdach, zie *Donderdach*. Voor witten in II. 18, 220 zie men hier II. 218; *Taal-en Letterbode*, IV. 63 vgg.; en vooral Dr. Verdams uitgave van *Theoph.* bl. 31 vg.
- Wite. Zie *Wempel*.
- Witen, ww. (deelw. geweten), II. 200, 360; III. 67, 183, *wijten, verwijten, te laste leggen*; III. 8, 264; 119, 35, *berokkenen*; II. 134, 219, *doen kennen, doen ondervinden*.
- Wittachtich. Zie *Wetachtich*.
- Wivelijc, bnw. II. 91, 153, *vrouwelijk, als eene vrouw*. Zie *Clarisse* op *Heim.* bl. 253.
- Woeker, znw. m. II. 194, 128, 151; 195, 161, 163, 172, 181; 196, 210; 198, 310, *interest, rente*. Zie *Tijdschrift*, VII, 292 vgg.
- Woekeren, ww. II. 194, 135; 195, 184, *interest krijgen, rente nemen*.
- Woert, Woerd, Woerdt. Zie *Woort*.
- Woeste, bnw. I. 86, 10; II. 186, 170, *woest*.
- Woestine, Wostine, Wustine, znw. vr. II. 55, 228; 82, 69; III. 142, 21, *woestijn*. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 9.

- Woet, znw. vr. III. 119, 37, *woede*. Zie *Limb.* VIII. 916.
 Wolf, Wulf, znw. m. I. 10, 151; 50, 137; 153, 250;
 II. 95, 51, 53; 169, 100; III. 147, 103, 105, *wolf*.
 Wolke, znw. vr. III. 131, 20; 152, 49, *wolk*.
 Wolle, znw. vr. II. 195, 188; 197, 261, *wol*.
 Wonde, znw. vr. I. 22, 248; 91, 53; 120, 402; II. 33,
 123, 127; 100, 233; 144, 269, 273; III. 113, 82, 92;
 enz., *wonde*. Het verklw. *Wondekijn* vindt men
 in II. 152, 61.
 Wonden, ww. I. 94, 193; 103, 533; II. 33, 124; 78,
 5; 115, 293; 121, 504; 128, 790; 142, 179; 152, 48;
 154, 52; III. 149, 22, *wonden*; II. 107, 238, *wonden*,
treffen. *Wonden ter doot*, *Gewont ter (toter)*
doot, I. 12, 221; 66, 144; III. 113, 86, *doodelijk*
wonden, *doodelijk gewond* (zie *Mnl. Wdb.* II. 295).
 Wonder, znw. onz. I. 9, 117; 10, 155; 80, 236, 253;
 87, 46; 88, 85; 91, 55; 93, 128; 100, 407; 108, 738;
 enz., *wonder*, *wonderlijke zaak*; I. 83, 354; 157, 149;
 III. 7, 242, *verwondering*. *Mi heeft wonder*, I.
 93, 126 (zie hier I. 190), *het verwondert mij*. Zie *Hild.*
Gloss.; en *Mnl. Wdb.* III. 200.
 Wonderen, ww. meestal onpers. met den derden
 naamval van den persoon, en den tweeden naamval
 (of met *van*) der zaak, I. 68, 247; 85, 440; 98, 334,
 338; 124, 545; 175, 341; 177, 433; II. 16, 149; 30,
 23; 43, 25, 31; enz., *zich verwonderen over*, *zich*
verbazen over.
 Wonderheet, bnw. II. 66, 195, *zeer heet*, *buitenge-*
woon heet.
 Wonderlijk, -lic, bnw. I. 92, 8; 151, 82; 154,
 15; 178, 481; II. 3, 37; 43, 41; 91, 182; 154, 33;
 159, 43, *wonderlijk*, *wonderbaar*, *zonderling*, *vreemd*.
 Wonderlike, -lijk, -lec, bijw. I. 150, 43; II. 5,
 113; III. 11, 107; 114, 158; 150, 5; 151, 11, *wonder-*
lijk, *wonderbaar*. — In III. 150, 5 staat in *Hor. Belg.*
 X. 52, 5: „een kint volmaket wonderlic”; en in X.
 50, 5: „een kint volmaect al wonderlic”; in *Lett. N.*
W. 5, 2, 112: „een kint te mael so wonderlijch”; in
Lett. N. W. 5, 2, 105 de lezing van Dr. Verwijs; ter-
 wijl het Lat. heeft: „puer admirabilis.”
 Wonen, ww. I. 9, 87; 37, 274; 94, 164; 159, 80;
 169, 127; 170, 129; 174, 314; 185, 128; II. 24, 57;

- 42, 6; enz., *wonen, verblijf houden, leven*. Wonende
sijn vindt men in I. 94, 164; III. 44, 521; en wo-
nende bliven in I. 37, 274; III. 16, 314.
- Woningē, znw. vr. II. 46, 129; III. 74, 153, *woning*.
- Wonne; znw. vr. III. 102, 15, *vreugde, genot*. Zie
Hild. Gloss.
- Wonnentlic, bnw. III. 101, 7, *liefelijk*. Zie Dr. Van
Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 209.
- Woort, Woert, Woerd, Woerdt, Wort, Word,
znw. onz. I. 5, 156; 6, 164; 8, 72; 19, 119; 57, 141;
62, 339; 68, 238, 245; 76, 70; 84, 397; enz., *woord*.
Het verklw. Woordekijn, Wordekijn vindt men
in II. 56, 287. Voor den vorm in In corter woort
in III. 24, 59 zie men hier III. 205, en vergelijkte men
I. 8, 72 en III. 15, 256. Voor al der woorde
ruren in II. 205, 78 zie men hier II. 229. Voor dan
sprect selve mine woort in III. 53, 252 zie
men hier III. 208.
- Worden. Zie Werden.
- Worm, Worem, znw. m. en onz. I. 151, 81, *slang*;
II. 42, 4; 43, 30, 45, *insect*. Zie Kluge, *Etym. Wtb.*
in v. — Voor den vorm Worem vergelijkte men Dr.
Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 122. — Bij II. 43,
45, waar het woord onz. voorkomt, merke men op
dat in één HS. daar (*Nat. Bl.* VII. 75) die staat. —
Bij I. 151, 81 merkt Dr. Snellaert in zijne uitgave van
Alex. Deel I. bl. 438 op: „Elk dier, dat eene wand-
drochtelijke lange gedaante had, met den buik dicht bij
den grond, heette men worm, de krokodil zoo wel als
de boa.” — Voor Worme in II. 2, noot, zie men
vooral Dr. Bergsma, *Brandaen-teksten*, bl. 22.
- Worpen. Zie Werpen.
- Wors. Zie Wers.
- Wort. Zie Woort.
- Wortel, znw. m. II. 32, 101; 207, 25, *wortel*; II. 69,
293; III. 70, 120, *wortel, oorsprong, begin*. Voor II.
207, 25 zie men hier II. 229 vg.
- Wostine. Zie Woestine.
- Wouden, ww. III. 65, 119, *besturen, beheerschen*. Zie
MLoep Gloss.; en *Limb. Gloss.*
- Wout, znw. onz. I. 18, 107; 22, 261; 42, 145; 43,
192; 168, 72; II. 76, 22; 78, 92; 190, 335; III. 5,

- 147, 162; enz., *woud, bosch*. A c h t e r w o u d e, zie A c h t e r.
- W o u t v o g e l k i j n, z n w. o n z. I I I. 118, 2, *woudvogeltje*.
- W r a k e, z n w. v r. I I. 95, 69; 195, 166; I I I. 65, 132; 84, 314, *wraak, straf*. W r a k e d o e n, I I. 72, 83; 154, 54; I I I. 188, 1010, *zich wreken, wraak nemen*.
- W r a k e l i c h, -l e c h, b n w. I I. 164, 12, *wraakgierig*.
- W r a n g e, b n w. I I I. 190, 43, *bang*. Zie Dr. Moltzer op *Lipp*. 42.
- W r e d e l i k e, b i j w. I. 121, 437, *wreed, slecht, onbarmhartig*.
- W r e e t, b n w. I I. 63, 90, *wreed, hard, ruw*; I. 6, 182; 65, 119; 114, 157, 167; 115, 197; 123, 512; 141, 189; 144, 306; 153, 14; 163, 220; enz., *wreed, slecht, snood, fel, moorddadig, bloeddorstig, onbarmhartig*. Zie Dr. Verdam in *Ferg*. Gloss.
- W r e k e n, w w. I. 19, 152; 22, 246; 29, 132, 134, 136; 49, 86; 50, 124; 51, 154; 162, 201; I I. 30, 14; enz., *wreken, straffen, wraak oefenen, wraak nemen*. Voor *wroken* in I I. 30, 14, zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 227.
- W r e k e r, z n w, m. I. 161, 145, *wreker, straffer*.
- W r i n g e n, w w. 122, 477; 134, 322; I I I. 122, 7, *wringen*; I I. 202, 478, *wringen, rukken, halen*.
- W r i v e n, w w. I. 129, 115; I I. 8 (in de noot); 37, 24, 35; 38, 50; 42, 213; I I I. 18, 46; 19, 62; 147, 97, *wrijven*. H a n d e w r i v e n, I I I. 100, 241, *handen wringen*. Zie Dr. Verdam in *Ferg*. Gloss.
- W r o e g e n, w w. I I. 199, 346, *beschuldigen, aanklagen*. Zie Clignett, *Bijdr.* 155 vgg.; *Taalk. Mag.* IV, 144 vgg.; en *Lsp.* Gloss.
- W r o e g e r, W r o u g e r, z n w. m. I I I. 120, 4, *aanklager, beschuldiger*.
- W r o n g e l e, W r o n g l e n, z n w. v r. I I I. 129, 9, 21; 130, 33, 42, 51; 131, 60, *wrongel*. In Kervyn de Lettenhove, *Histoire de Flandre*, I I. 538, leest men in vs. 9 ook: „Wronghele ende wey”; terwijl Dr. Kalff, *Het Lied in de Middeleeuwen*, 397, in vs. 9 schrijft: „Wrongle, wey.”
- W r o u g e r. Zie Wroeger.
- W u l f. Zie Wolf.
- W u s t i n e. Zie Woestine.

NALEZING.

A.

- Achte. Zie mede Dach.
- Achten. Bij de plaatsen met de beteekenis *achten*, *rekenen*, *schatten*, *zeker belang toekennen*, voege men nog I. 142, 206.
- Achter. Zie ook Tachter.
- Aen (tweede artikel). Nog een voorbeeld in II. 112, 181.
- Aenhouden. Men schrappe dit artikel. In III. 89, 92 is sprake van het ww. houden.
- Aenliggen. Men schrappe I. 84, 390 en hetgeen daarbij is gezegd. Daar is het ww. niet aenliggen, maar liggen.
- Aenranden. Zie mede *Mnl. Wdb.* II. 391 op Dranken.
- Aenscouwen in de beteekenis van *aanschouwen*, *aanzien*, vindt men ook in II. 183, 74.
- Aensichte, Aensicht in de beteekenis van *aanzicht*, *gelaat*, vindt men ook in I. 99, 386; 100, 424.
- Aenspreken. Voeg nog bij II. 156, 41.
- Aerderike, Aertrike, Aertrijc. Zie Erderike.
- Aertsce. Zie Erdsce.
- Afgaen, Ofgaen in den zin van *verlaten*, *ontrouw worden*, vindt men ook in II. 155, 74 vg.
- Ai. Zie God.
- Al, eerste artikel. Voeg bij de vbb. op bl. 12 nog alre houtst in II. 172, 22; alrestijfst in III. 113, 110; bij alrescoonst voege men I. 76, 77 en bij met allen: I. 32, 80; II. 148, 30; 167, 35; III. 103, 52.
- Allanges. Zie Lancs.
- Aldaer. Zie ook Stede, eerste artikel.
- Alf. Zie ook Elvinne.
- VERWIJS Dl. IV,

- Algader in den zin van *allen te zamen* vindt men nog in III. 79, 117; 182; 816; 188, 1006.
- Alhier. Zie ook *Stede*, eerste artikel.
- Alinde. Verander 26 in 226; en zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 5.
- Alomme. Zie ook I. 151, 48; II. 2, 26; 174, 93 en Omme.
- Amirael, Ammirael. Voeg nog bij: I. 181, 582.
- Ander. Zie mede *Dach*, *Elc*, *Elkerlijc*.
- Arch, bnw. Zie ook *Erch*, bnw.
- Avont. Het als bijw. gebruikte *savonts* vindt men in I. 54, 43.

B.

- Baer. Zie ook *Sorge*.
- Begeerte. Zie nog Dr. Verdams uitgave van *Theoph.* bl. 134.
- Behagen. Voeg nog bij III. 64, 84.
- Beidegader. Voeg nog bij III. 72, 60; en *Mnl. Wdb.* II. 865.
- Beraden. Door een verschil in de nummering der verzen van den *Alex.* in de uitgaven van Dr. Snellaert en Dr. Franck niet op te merken heb ik eene fout gemaakt. Dr. Franck geeft de verschillende varianten in de verzen nauwkeurig op.
- Beteren in de bet. *herstellen*, *redresseeren* vindt men ook in I. 32, 93.
- Bi. Als bijw. met de bet. *nabij* ook in III. 120, 45. Zie ook *Verre*.
- Bieen. Zie *Een*, telw.
- Bilode. Voeg bij: III. 38, 275.
- Bin. Binder vindt men ook in I. 8, 69.
- Binnen. Bij binnen, bijw. voege men nog II. 87, 136. Van binnen wordt mede gevonden in II. 63, 83; 64, 96; 67, 222; 104, 152. Binnen hebben in den zin van *bevatten*, *opleveren* vindt men nog in II. 134, 224. Bij binnen, bijw. verwijdere men I. 3, 59, dat men bij daerbinnen moet brengen.
- Binnenstriken, ww. III. 79, 106; 139, 30, *binnen-gaan*, *binnenkomen*.
- Bloot in II. 33, 125 beteekent *rechtstreeks*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1223.

Borge. Zie verder *Mnl. Wdb.* II. 1096.

Boven. Zie Van.

C.

Chieren. Zie Sieren.

Chore. Lees Choor; en zie Coor.

D.

Daer in de beteekenis van *daarheen* vindt men ook in II. 131, 87. In III. 53, 257 beteekent daer, *werwaarts*.

Daerbi in de beteekenis van *waardoor* vindt men ook in III. 65, 18.

Daerboven. Voeg nog bij: III. 188, 1003.

Daerna. Voeg bij: II. 14, 64, *daarover* (zie Dr. Verdams uitgave van *Theoph.* bl. 135).

Daersonder, bijw. II. 195, 194, *zonder dit, daarbuiten*. Zie *Mnl. Wdb.* II. 32.

Daertusscen. Voeg bij: II. 142, 176.

Dan, voegw. Voor de hier vermelde plaats II. 144, 285, zie men hier II. 225; *Mnl. Wdb.* II. 54; en *Tijdschrift*, II. 291.

Danken. Zie God, en voeg daar bij Gode danken nog III. 147, 119; 148, 163.

Dat, voegw. Men vindt dat met de beteekenis *totdat* in I. 167, 28 (zie *Mnl. Wdb.* II. 602).

Deemsterheit. Zie ook Dr. van Helten, *Mnl. Spraakkunst*, bl. 6, 7.

Desgelijc. Bij A. voege men III. 151, 13; en bij B. III. 95, 51.

Diefsrecht. Zie ook hier II. 216

Dieselke. Zie Selc.

Dieselve. Zie Selve.

Doen, ww. Verander op bl. 85, regel 18 van boven, 479 in 469; en schrap het daarop volgende 129, 114.

Donker. Voor II. 2, 14 zie men *Verst. Kon. Akad. Reeks 2, Deel 2*, bl. 235; *Mnl. Wdb.* II. 284 vg.; Dr. Bergsma, *Brandaen-teksten*, bl. 19.

Doot, znw. Zie ook Slaen.

Doot, bnw. Zie ook Slaen.

Dore, voorz. Zie mede Ere, znw.; en God.
Dus. Zie ook Sere.

E.

Ebreusch, Ebreusch. Zie Hebreusc.
Eigen. In II. 13, 19 wil Dr. Verdam lezen: eighin;
zie zijne uitg. van *Theoph.* bl. 30; en vergel. Dr. Van
Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 11.
Ende, znw. Voeg bij Van endetorde III. 31, 3;
en schrap bij het daar aangehaalde Oort de woorden
„eerste artikel.”
Ende, voegw. Het eerste voorbeeld in I. 2, 4 is ver-
geten.
Erde. Zie ook Nigen.
Evel, bnw. Lees bl. 112, reg. 4 van ben. II. in plaats
van I.

F.

Feniks, znw. m. I. 151, 75, *feniks*.

G.

Gader. Voeg nog bij: II. 18, 210.
Gellen. Zie *Mnl. Wdb.* II. 1267; en Dr. Van Helten,
Mnl. Spraakkunst, bl. 219.
Gemeen. Voeg nog bij: II. 93, 232; 102, 57.
Gemuurt. Zie Muren.
Genoech. Voor Sere ende genoech, zie Sere.
Genoegen. Voor Hem laten genoeg en zie men
hier II. 222.
Geoneert, Geonneert. Zie Oneren.
Gepareert. Zie Pareren.
Gepurgeert. Zie Purgeren.
Geruchte. Zie Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.*, bl. 8,
9, 63.
Geruchtelijk in III. 150, 6, dat ook in het *Mnl.*
Wdb. II. 1568 is opgenomen, is eene door Dr. Verwijs
in den tekst gebrachte conjectuur voor genuecht-
telijk. Verwijs nam den tekst op, dien men vindt
in *Lett. N. W.* 5, 2, 105. In dien tekst en in den

anderen (l. c. 112) leest men *genuechtelijc* en *genoech-
telijc*. Dit woord had behouden moeten blijven. In *Hor.
Belg.* X, 52, 6 en 50, 6 *ghenoechelic*; en in het Latijn:
„*totus delectabilis*” (zie de varianten in de *Hymni
Latini medii aevi*, ed. Mone, I. 63). *Vergel. Tijdschrift* IX,
bl. 5.

Gescuult. Zie Sculen.

Gesegent. Zie Segenen.

Geselschap. Zie Houden.

Gestelt. Zie ook Stellen.

Getelt in de uitdr. Getelt gelt, zie Tellen.

Gevaert. Lees Gevaerde; en voeg er bij: zie *Tijdschrift*, VI. 291, waar bij deze plaats de beteekenis *wijze van doen, wijze van handelen, handelwijze* wordt opgegeven.

Gewapent. Voor I. 55, 91 = *Lanc.* II. 11263 zie men *Tijdschrift*, VIII. 9, 10.

Gewinnen. Zie ook Scout, tweede artikel.

Gewoon. Zie ook Raet.

H.

Hant. Zie ook Slaen.

Harnasc. — (Wel) te harnassche II. 115, 267, (*goed*) *gewapend*. *Vergel. Mnl. Wdb.* III. 163.

Helt, znw. m. *Vergelijk* voor den vorm Heelt Dr. Van Heltens *Mnl. Spraakk.* bl. 5 en Dr. Stoett, *Etym.* § 5.

Hemde. Voor den vorm Heemde zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 5.

Herte. — Sine herte stellen in iet, zie Stellen.

Hier. Men verandere bl. 169 r. 11 v. boven 119 in 120.

Hierbi in den zin van *hierom*, *hierdoor* vindt men nog in III. 13, 180.

Hoe. Zie ook So, bijw.

Hoecaweel. Zie vooral *Mnl. Wdb.* III. 470.

Hof. Voor I. 162, 200 zie ook *Mnl. Wdb.* III. 491.

Hoge in II. 84, 46 wordt in het *Mnl. Wdb.* III. 561 als een bnw. verklaard.

Horen. In II. 150, 97 leze men met den Heer Eymael ende hoeden hem. Zie *Tijdschrift*, IX. 142.

I.

Idel. Voor II. 69, 328 zie men hier II. 221.

J.

Jacht. Voor den vorm jaget zie men Dr. Van Helten, *Mnl. Spraakk.* bl. 7.

Jaget. Zie Jacht.

K.

Keer. Voeg bij sonder keer sijn: zie hier II. 219.
Kelder. Den vorm kelder vindt men nog in III. 113, 105.

Keren (eerste artikel). Voor II. 68, 262 zie men hier II. 221.

Cleden. Bij I. 152, 100 zij opgemerkt dat Dr. Franck (*Alex. V.* 1014) in vs. 98 leest: „Dat hi hem cleden mochte eerlike.”

Connen in den zin van *kennen* vindt men ook in II. 160, 2.

Crampe, znw. vr. II. 42, 210, *kramp*.

L.

Lede, znw. en bijw., en Leet, znw. Men zie hetgeen Dr. Verdam in *Tijdschrift*, VIII, 19 vg. mededeelt.

Lief. Zie mede Soete.

Liggen. Voeg bij: In slape liggen, zie Slaep.

Linde, znw. er (= *linde*, boom) bijvoegen: Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 36—38.

Litse. Al past ook de door Dr. Verwijs gegeven verklaring *strijdperk* voor I. 141, 169, toch had de eigenlijke beteekenis *buitenste verschansing*, *buitenmuur eener vesting* hier moeten vermeld worden. Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 27 vg.

Lootse. Zie voor deze plaats ook Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 35 vg.

M.

Minnen. In III. 2, 40 leze men niet minnen maar minen (*gebaren*). Zie *Tijdschrift* IX. 143.

Moet, znw. m. Op bl. 250 r. 4 v. bov. staat 197, lees 199.

Mogen. Voor III. 53, 261 zie men hier III. 208.

N.

Neder. Vergelijk Op, bijw.
 Nichtemeer. Zie II. 220 vg.
 Nu. Zie ook Stede, eerste artikel.

O.

Op. Men verandere op bl. 298 r. 11 v. bov. ruken in stinken. Zie beneden.
 Over. Voeg bij Over niet slaen, zie Slaen.
 Overslaen. Schrap II. 6, 155 en de bijgevoegde be- teekenis.

P.

Paveljoen bijvoegen: Zie Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 35 vg.
 Porprijs. Zie ook Dr. J. te Winkel, *Het Kasteel*, 31.

S.

Sachte, bnw. In den tweeden regel is III. eene druk- fout voor II.
 Sarpent. Zie Serpent.
 Setten. Voeg bij: Tachter setten, zie Tachter.
 Sitten. In I. 57, 149 wil de Heer Eymael in plaats van si sat lezen si at. Zie *Tijdschrift*, IX. 141.
 Stinken. In II. 11, 337 moet stinken op vertaald worden door, *tegen iemand in stinken, door stinken lastig, onaangenaam zijn*. Het Comb. Hs.; uitg. Dr. Brill, heeft op deze plaats roke.

T.

Tevolle. Voeg bij: zie Vol.
 Tevoren. Voeg bij: zie Vore, bijw.
 Tevreden. Zie Wel, bijw.
 Tusscen (tweede artikel) moet geschrapd worden.
 Twisken. Zie Tusscen.
